This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

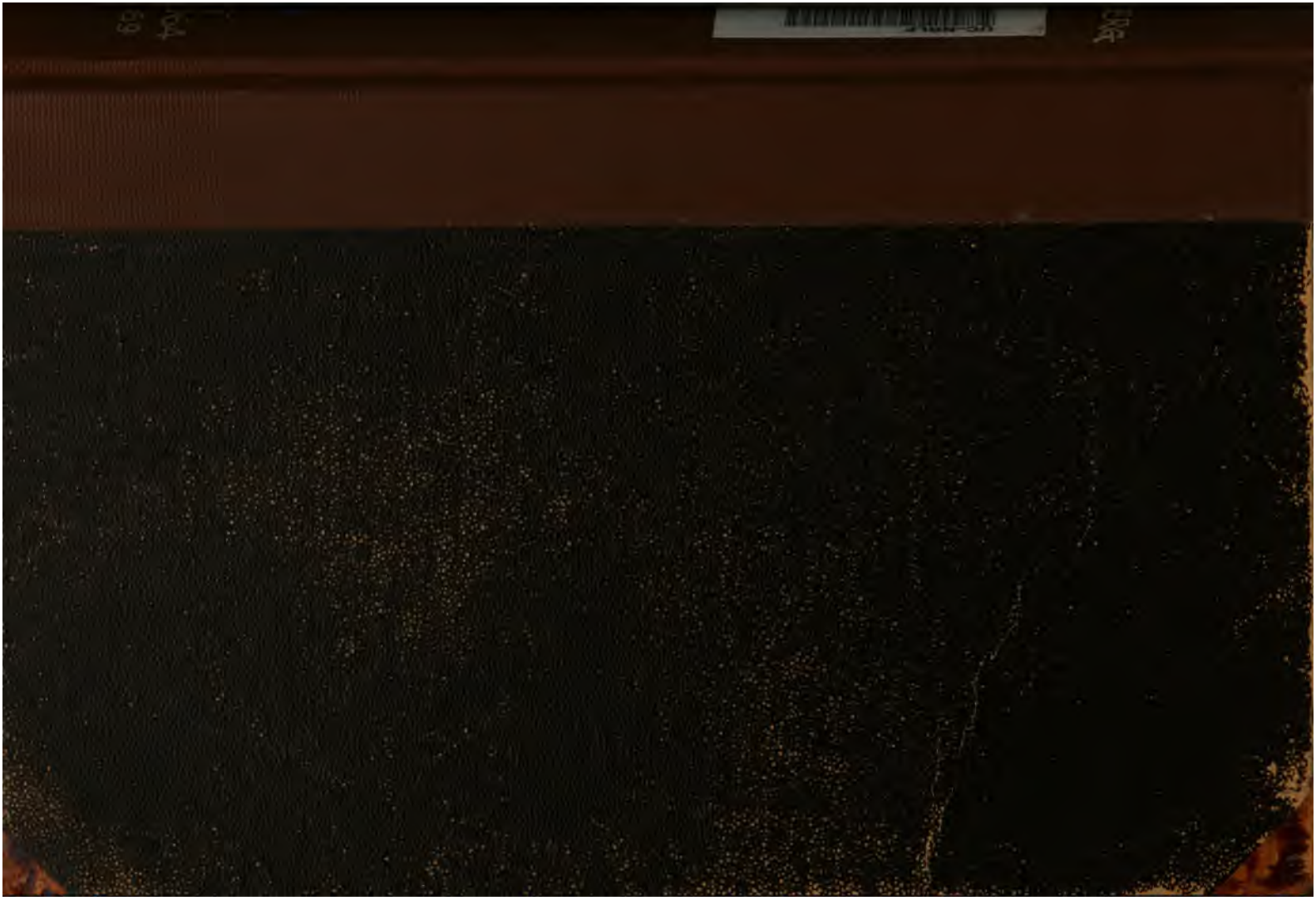

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

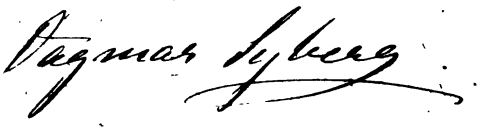

Peter Andreas Heiberg.

Peter Andreas Heiberg

og

Thomasine Gyllembourg

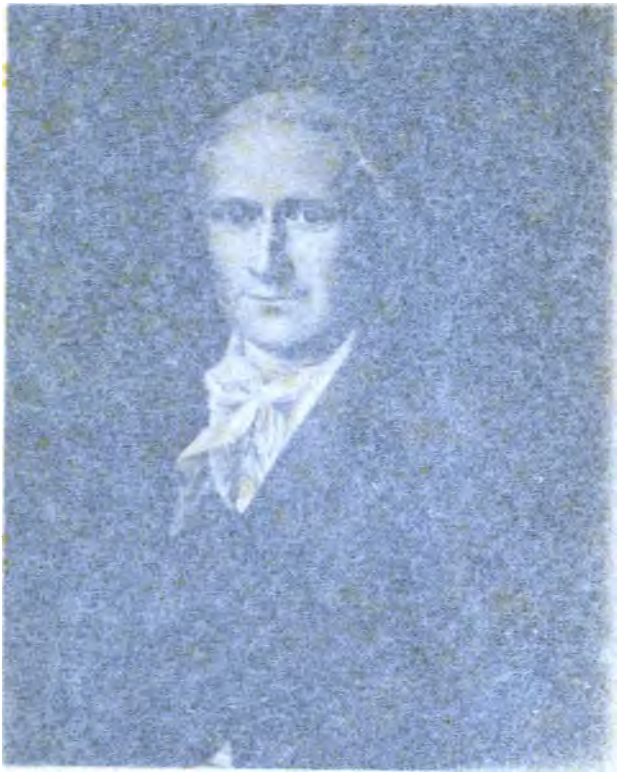

Peter Andreas Heiberg

og

Thomasine Gyllembourg.

Peter Andreas Heiberg

og

Thomasine Gyllembourg.

En Beretning,

støttet paa efterladte Breve,

ved

Johanne Luise Heiberg.

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn).

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

1882.

Andet Tusinde.

PT 8064
H5Z69

Forord.

Aaret før sin Død underkastede Johan Ludvig Heiberg alle sine Papirer et prøvende Gjennemsyn. Medens han ved denne Leilighed tilintetgjorde en stor Mængde især af private Breve, skaanede han alt, hvad der kunde oplyse Forholdet imellem hans Forældre, deres Ægteskab og senere Skilsmisse. At ikke ogsaa disse Papirer offredes til Luerne, laae sikkert deri, at han ansaae dem for Noget, der hørte Offentligheden til, og som engang kunde og burde tjene til Oplysning overfor falske, selvgjorte Domme om dette Forhold.

Det er nu over tyve Aar siden, at min Husbond døde, og at disse Papirer kom i mine Hænder, og ofte have de faa Venner, som jeg gjorde bekjendt hermed, og som have været knyttede til Johan Ludvig Heiberg og hans Moder med det inderligste Venskab, foruroliget mig ved at udtale, at det var min Pligt forinden min Død at samle disse Breve og tydeliggjøre deres Indhold, idet jeg nu er den sidste af denne Kreds, der har Nøglen til Meget, som vilde være vanskeligt at forstaae for en fremmed Læser.

M778461

Jeg siger, at denne Anmodning ofte har foruroligte mig, fordi der var Noget i min Følelse, der modsatte sig det, at løfte Sløret for Sammenstødet imellem Johan Ludvig Heibergs Forældre, og offentliggjøre deres indre og ydre Kampe for det store Publicum. Jeg vidste forud, at hvem af disse Tvende der end faldt nogen Skygge paa ved Offentliggjørelsen af denne sørgelige Conflict, vilde det gaae mig lige nær til Hjerte; thi var Thomasine Gyllembourg Johan Ludvig Heibergs Moder, da var Peter Andreas Heiberg hans Fader. Paa den anden Side er det bedre, at den fulde Sandhed om historiske Personligheder kommer frem gjennem En, der har været inde i alle Forholdene, end at der phantaseres herover af Fremmede, hvorved der let vilde blive kastet falske Skygger enten over den ene eller den anden af Parterne; thi tiltrods for alt, hvad disse Papirer indeholde til Forstaaelse fra det Øieblik, da Catastrophen indtraadte, mangler der dog saa Meget, der var gaaet forud for denne, at en Udenforstaaende vanskelig vilde kunne bedømme Sagen retfærdigt. En Indledning og veiledende Forklaring, bygget paa Kjendskab til Forholdene og Personerne, bør derfor, saavidt muligt, ledsage saadanne Papirers Offentliggjørelse.

Mange have i sin Tid bedømt J. L. Heibergs Moder skaanselløst, fordi hun fulgte sit varme, lidenskabelige Hjertes Indskydelse. Uden Kjendskab til den hele Situations indre Historie, fældede de en haard Dom over hende. At klare denne indre Histories sammenslyngede Traade og saaledes gjøre det muligt for Betragteren at fælde en upartisk Dom, det er den Opgave, hendes Venner

have paalagt mig, og det er dette, jeg opfatter som et trykkende Testament, hvis Udførelse jeg ikke har turdet unddrage mig. Jeg havde kun Valget imellem at tilintetgjøre de mig betroede Papirer, eller selv at overgive dem til Offentligheden. Det Første anſaae jeg mig for uberettiget til, og det blev da min Pligt at udtale Alt, hvad jeg veed om Sagens rette Sammenhæng, og at fremlægge alle bethdningsfulde Breve fra de Paagjældende, som Noget, der ligesom de selv, hører Offentligheden til. Jeg veed vel, at mit Arbeide i mange Henseender er mangelfuldt, men hvad jeg har givet, er ydet i Kjærlighed af Interesse for de Personer, der nu alle dækkes af Graven.

Den Hjælp, som jeg til min egen Beroligelse har ønsket mig ved mit Manuscripts endelige Gjennemsyn og Trykning, er i fuldt Maal og med den største Beredvillighed bleven ydet mig af Herr Skolebestyrer A. G. D. Hauch, hvem jeg herfor bringer min varmeste Tak.

Kjøbenhavn, den 9de November 1882.

Johanne Luise Heiberg.

„Hvo som er reen,
kaste den første Steen."

Holberg siger: „Der ligger min Tro Noget i at være kommen af godt Folk". Et Slægtregister gjemmer ofte mangen en Forstaaelse af de senere Generationers Anlæg, Characterer og Eiendommeligheder, der ere tagne i Arv gjennem en Række af Slægtled. En Slægts Oprindelse og videre Udvikling synes mig saaledes at have ikke ringe Interesse, og jeg vil derfor begynde med at meddele, at det Heibergske Slægtregister er samlet paa det omhyggeligste af H. Heiberg i Norge. Det naaer lige op til Dronning Margarethes Tid. Til dette Slægtregister henviser jeg Læserne, og beretter her blot følgende Sagn om Slægtens Udspring:

I det fjortende Aarhundrede rasede, som bekjendt, den sorte Død paa det forfærdeligste i Europa, og foruden mange andre Steder havde denne gruopvækkende Pest slaaet sig ned i Norge og især i Bergens Stift med en saadan Voldsomhed, at hele Bygder uddøde og bleve store Gravkamre, uden andet Liv end Skarer af Rovfugle, der fortærede de døde Legemer.

Navnet Heiberg er et sammensat Navn, som minder om en Begivenhed, der under denne rædselsfulde Pest foregik i Justedalen, hvor ligeledes hele Befolkningen ud-

døde, paa en ung smuk Pige nær, der overlevede Alle og blev ene tilbage mellem de høie, mørke Fjelde. Sorgen, Rædselen af det Skue, hun var omgiven af, forvirrede aldeles hendes Sandser, og hun blev som et jaget vildt Dyr. I denne ulykkelige Tilstand skjulte hun sig angst i Fjeldenes mørkeste Revner, kun af og til vovende sig frem for at klattre høiere og høiere op paa Bjergene, hvor hun som en Ged sprang fra Klippespids til Klippespids, for derpaa atter at søge ned i de mørke Fjeldkløfter, ernærende sig af Urter, Rødder og Kildevand. Ofte klattrede hun op i Granerne, hvor hun forputtede sig mellem Grenene og efterhaanden opnaaede en Færdighed i at svinge sig fra Green til Green lig det lille vævre Egern, og ligesom dette kunde man da see hende sidde sammenbøiet og gnave paa Grankoglerne, som hun havde hentet fra Toppen af Træerne. Om Natten søgte hun ind i Fjeldhuler, hvor hun redte sig et Leie af Mos og Straa. Saaledes levede hun en ikke ganske kort Tid. Efterat Pesten havde udraset, og man atter begyndte at vove sig ind i den uddøde Dal, opstod Rygtet omkring i Bygden, at der dog fandtes et levende Menneske endnu i Justedalen. Nogle Jægere paastod, at de havde seet en ung Pige hoppe fra Green til Green som en Fugl, men at de forgjæves havde søgt at komme hende nær og fange hende, thi hvergang var hun pludselig sluppen dem ud af Syne og forsvunden mellem Bjergene. Da Rygtet om denne Piges Tilværelse blev mere og mere bekræftet, idet snart En, snart en Anden havde seet et flygtigt Glimt af hende, blev det af flere Mænd besluttet, at der skulde foretages en formelig Klapjagt efter dette interessante

Vildt, som Omegnen alt havde givet Navnet „Heirypen" (ɔ: Fjeldrypen) paa Grund af hendes Hoppen i Granerne fra Green til Green. Imellem de Mænd, som besluttede sig til Jagten, var en Sorenskriver ved Navn Peter Berg den ivrigste. Dag og Nat var han i Bevægelse for at efterspore den stakkels forvildede Pige. Længe var Jagten forgjæves, men omsider lykkedes det ham med stor Møie og Anstrengelse at fange det skjønne Vildt. Han førte hende til sin Gaard, lod hende pleie paa det omhyggeligste, saa at hun atter kom til Ro og gjenvandt Forstandens Brug. Han forelskede sig i hende og giftede sig med Heirypen, et Navn hun beholdt, indtil Berg ved sit Ægteskab med hende føiede hendes „Hei" til sit „Berg", som en Erindring om denne Begivenhed, og fra dette Øieblik af kaldte han sig Heiberg, et Navn, der vedligeholdt sig fra Slægt til Slægt. Der findes endnu et Signet fra hans Tid, hvoraf jeg har et eftergjort Exemplar. Det bestaaer af tre Felter. I det ene Felt sees tre Dødningehoveder, Symboler paa Pesten. I det andet Felt sidder en Heirype paa en Green. Hvad der havde staaet i det tredie Felt var ved Tidens Ælde udslettet, og i dette satte Johan Ludvig Heiberg i senere Aar Carlsvognen ind. Det var dette Signet, han altid selv brugte, og som er gaaet i Arv til mig.

Altsaa fra denne romantiske Begyndelse skriver Slægten Heiberg sig. Vi overspringe nu Slægtled efter Slægtled, indtil vi standse ved 1758, hvor den Mand fødtes, hvis Livsbegivenheder vi her ønske at gjøre Læseren bekjendt med.

Peter Andreas Heiberg

blev født i Vordingborg den 16de November 1758. Begge hans Forældre vare fødte i Bergens Stift i Norge og i Slægt med vor Holberg, hvorom jeg, til Oplysning, bag i Bogen har ladet følge en Deel af Slægtregistret. P. A. Heibergs Fader, Ludvig Heiberg, var tidlig flyttet til Danmark, hvor han blev Magister og Rector ved Skolen i Vordingborg. Efter Ludvig Heibergs Død forblev hans Enke boende i Vordingborg med sine to Sønner, Ludvig og Peter Andreas, hvilken sidste er en af Hovedfigurerne i disse Optegnelser. Peter Andreas blev opdraget i sin Morfaders Hus og sat i Latinskole, hvorfra han i en meget ung Alder blev dimitteret til Universitetet, tog derpaa Philosophicum og fordybede sig i Studiet af de classiske Værker. Han var den første Student, der i Aaret 1777 meldte sig til den i Skoleforordningen af 1775 nye anbefalede Examen Philologicum, som han med Ære bestod.

To Aar efter betraadte han Forfatterbanen og gjorde strax en Deel Opsigt hos Publicum. For at kunne ernære sig og sin Moder informerede han tidlig i forskjellige Sprog, hvori han havde store Kundskaber, og var anseet som en af de første Lærere i Byen. Da han med Udmærkelse havde underkastet sig de academiske Examina, nød han megen Anseelse iblandt Universitetets Studerende, og Alle nærede Forventninger om hans Fremtid. Som dramatisk Forfatter gjorde han med sit første Skuespil

„Forvandlingerne“ (1782) megen Lykke, og nu fortsatte han sin dramatiske Virksomhed med kortere og længere Afbrydelser. Ved Siden af hans dramatiske Arbeider vakte ogsaa hans critiske Bidrag til flere Tidsskrifter stor Opmærksomhed. Hans skarpe Forstand, hans hvasse Satire, hans vittige Afhandlinger i Vers og Prosa, skaffede ham mange Venner og Læsere i Publicum, men ogsaa Fjender, der forargedes over hans ofte hensynsløse Angreb og Satire. Under de Tiders strenge Pressforhold blev han derfor flere Gange anklaget for Pressforseelser, der paadrog ham høie Mulcter. Disse Uheld lærte ham imidlertid ikke mere Forsigtighed, tvertimod, hans Pen blev spidsere og skarpere i sine Angreb, uden Persons Anseelse. Det store Publicum morede sig over hans Vid og Humor, og han var, siger Thaarup i sin Biographie[1]) af P. A. Heiberg, „Nationens meest yndede Skribent, ligesaa vel som frugtbareste dramatiske Forfatter, og Læseverdenens Afgud.“

Et skarpt Angreb af Heiberg paa den navnkundige Christian Colbjørnsen blev taget ham meget ilde op paa høiere Steder og havde nær paaført ham en ny farlig Pressesag, men som dog foreløbig faldt bort.

Paa Grund af sine udmærkede Sprogkundskaber var han kommen i Forbindelse med Mægler og Dispacheur Buntzen, der paa mere end en Maade benyttede hans Hjelp i sine Comptoir-Forretninger og i sine Handelsforbindelser med Udlandet, saa at Heiberg inden kort Tid blev ham ganske uundværlig, og derfor snart blev en daglig Gjæst

[1]) Thaarups Biographie findes i Historisk Tidsskrift 3. R. 2. B.

i det gammeldags velhavende Huus, hvor hele Familien, store og smaa, saae op til den berømte, vittige, populære Mand, hvis belærende Omgang Alle satte stor Priis paa.

Dispacheur Buntzen var paa dette Tidspunkt alt en ældre Mand. Han var en eiendommelig, original Natur, et Slags Genie, der ved Siden af sine egentlige Forretninger gav sig af med alleslags Dilettantismer i Kunst og Videnskab. Han studerede lidenskabeligt Astronomie og sleb selv Glassene til sine Kikkerter, havde et heelt Dreierværksted og forarbeidede mange smukke Sager i Elfenbeen. Af Characteer var han hjertensgod og høist paalidelig i alle Forhold. Han havde været to Gange gift. Hans første Kone og en Søn døde efter et Par Aars Ægteskab. Anden Gang giftede han sig med en smuk, begavet Pige, hvis første Søn til Begges Fortvivlelse ligeledes døde og efterlod Moderen i en tungsindig Stemning, som Intet kunde oplive. Da fødte hun en lille Pige, der i Daaben fik Navnet Thomasine. Dette Barn blev begge Forældres Afgud. Senere kom fire Døttre til, hvoraf den yngste kun levede i faa Aar. Den næstyngste, Hanne Buntzen, en eiendommelig begavet Pige, hvis kjærlige Sjæl var fuld af Sværmeri og Romantik, har efterladt nogle naive Optegnelser, der deels omhandle Faderens tidligere Liv og hans mangehaande Talenter og Kundskaber som Chemiker og Mathematiker, deels angaae Moderen. Heraf vil jeg blot anføre det, som berører denne sidste.

Af Hanne Buntzens Optegnelser.

„En Moders hellige Navn har jeg aldrig kunnet give Nogen. Blot som en Drøm kan jeg huske, at jeg har havt en Moder, men ofte græder jeg over Tabet af hende. Hellige Skygge, maaskee Du i dette Øieblik omsvæver mig, at Du som en god Genius følger mig, at Du læser i mit Hjerte og seer enhver af mine Handlinger og opflammer mit Mod, naar det vil synke. Dette er mig en saa fortryllende Idee, at jeg aldrig kan give Slip paa den. Tilgiv Dit Barn, at hun vover at gjøre en Skildring over Din rene, ædle Characteer. Tilgiv, om hun vover at dømme vrangt om mange af Dine Handlinger. Jeg har ikke det ringeste Minde om at have nogensinde hørt Dig nævne mit Navn; alt hvad jeg veed er blot Fortællinger af Andre.

Jeg kan kun en eneste Gang erindre mig at have seet min Moder, men jeg husker ikke et af hendes Træk; jeg husker kun, hvad Klæder hun havde paa. Lyden af hendes Stemme erindrer jeg ikke heller, men hvad hun sagde, erindrer jeg mig grant. Ak, hvorfor har jeg ikke ogsaa glemt det! Hvorfor maa den eneste Erindring, jeg har om en Person, der er mig saa hellig, være saa sørgelig? Den minder mig om en Uretfærdighed af hende. Forlad mig, min tilbedte Moder, men den minder mig om, at Du aldrig elskede Din stakkels Hanne. Jeg veed aldrig, at min Moder har talt venligt til mig, jeg troer aldrig, hun har trykket mig op til sit ellers ømme moder-

lige Hjerte. Den eneste Gang, jeg kan erindre hende, skjændte hun paa mig. Hun sad og friserede sit Haar, og jeg stod og lænede mig opad hende og bad hende tage mig op paa sit Skjød, men da slog hun mig over Haanden med Kammen og sagde til en Pige: „Tag den Skraalunge bort," og man bragte mig grædende ud af Stuen. At dette maa have gjort et skrækkeligt Indtryk paa mig, kan jeg begribe, da det saa levende er blevet tilbage i min Hukommelse. Jeg var ikke mere end tre Aar, da Døden rev hende bort fra os. Hvad jeg veed om hende, er, at hun var en Haandværkerdatter fra Kjøbenhavn. Hendes Fader døde, da hun var meget lille, og efterlod sig en bedrøvet Enke med ni smaa Børn. To af dem døde snart efter, men de andre syv opdrog denne fortræffelige Moder med al mulig Omsorg og Fiinhed, uagtet hendes Omstændigheder vare temmelig slette. Min Moder var en af de yngste, en øm, blid Characteer. Hun havde en overordentlig stor Forstand og havde megen Cultur og var usigelig indtagende, uagtet hun egentlig ikke var smuk. Hun var meget sværmerisk og passioneret, og i hendes sidste Aar meget melancholsk. Min Fader var derimod langt fra alt Sligt. Hun var ikke mere end sytten Aar, da hun blev gift med Fader, og han var fyrretyve. Jeg troer egentlig aldrig, at hun var forelsket i min Fader, men da han var en usigelig god Mand og meget fornuftig og gjorde alt i Verden for at fornøie hende, saa troer jeg, at hun var ganske lykkelig, indtil Tabet af hendes første Barn, en Dreng, gjorde hende reent trøstesløs bedrøvet, men da hun nogle Aar efter fik en Datter, den lille Thomasine, saa erstattede denne hende Tabet, og al

hendes Ømhed faldt paa dette Barn. Den lille Sine, som hun kaldtes til daglig Brug, var hendes Sjæls Afgud lige til hendes Død. Hun forøgede senere Menneskenes Antal med fire Døttre. Jeg havde nær kostet min Moder Livet, hun var saa slet, at hun maatte overlade mig til en Amme. Dette var nok Aarsagen til, at hun ikke kunde holde saa meget af mig som af mine Søskende; tillige var det, fordi jeg var temmelig hæslig, men hun holdt virkelig ikke af mig. Hun sagde altid om mig, at jeg vist blev en ligegyldig, underlig En. Hun var altid, siden jeg blev født, meget svagelig og forskrækkelig melancholsk." —

Her ende den stakkels Hanne Buntzens Beretninger. Af senere smaa Optegnelser af hende aner man, at dette varme Hjerte har havt en Elskovs Skuffelse, der har kastet et sort Slør over hele hendes øvrige Liv. Jeg synes, at jeg har maattet tage denne hendes Skildring af hendes og Thomasines Moder med her, da Forældre og deres Gemyts Beskaffenhed ofte kaste et Lys over Børnenes Liv og Temperament, som man ogsaa vil kunne spore hos den Thomasine, der er en af Hovedfigurerne i mine Meddelelser; thi Meget i vort Liv forklares og belyses ved vort Udspring af dem, der skjænkede os Livet. Vi stakkels Mennesker fødes med en sjælelig Arv efter vore Forældre i god som i mindre god Retning. Ak, Arvesynden er ofte svær at bekæmpe, og mange Mennesker have en Undskyldning i denne Arv, som Verden kun altfor ofte seer bort fra. Saaledes var Thomasines sværmeriske erotiske Sind vist en Arv efter Moderen, hendes begavede, energiske, noget lette Natur en Arv efter Faderen.

Efter hendes Moders tidlige Bortgang — hun døde, da den lille Thomasine omtrent var otte Aar —, levede Faderen nu med disse fire Døttre, Thomasine, Lise, Laurenze og Hanne, i det kjærligste Forhold. Han sagde ofte om Thomasine, hvis udmærkede Evner han tidlig sporede: „Det er reent galt, at hun er blevet en Pige, hun burde være en Dreng". Begavet med ypperlige Naturanlæg, var hun forresten mindst af alt en Dreng. Hun var stille, overordenlig undseelig, blufærdig og tilbagetrukken i sig selv. Fra sin tidligste Barndom kæmpede hun i Stilhed med mange religiøse Tanker, som hendes glødende Phantasie snart henrykkes af, snart martredes ved. Men desuagtet sprudlede den ofte af et barnligt overgivent Lune. Med et Hjerte saa blødt som Vox, og med en overordenlig Trang til Kjærlighed, elskede hun alt, som kom i hendes Nærhed, saavel Mennesker som Dyr. Med lidenskabeligt Sværmeri levede Mindet om hendes Moder i hendes Sjæl, og hun udbrød ofte som ældre: „Ak, havde jeg beholdt min herlige Moder, da havde Meget været anderledes." Hendes Fader bar stor Omsorg for Udviklingen af de rige Evner hos hende, i hendes tidligste Barndom befattede han sig selv meget hermed, og senere skaffede han sine Pigebørn dygtige Lærere i forskjellig Retning. Thomasine lærte tillige Musik, og hendes bløde, klare, barnlige Syngestemme uddannedes omhyggeligt efter Kunstens Regler. Alle Informationer foregik i det gammeldags, stille, noget stive Hjem, hvori den Lilles phantasirige Natur vist ofte har følt Vingerne prelle af mod Vægge og Loft, som en anden lille Fugl mod Staaltraadene i Buret. Saaledes voxede Thomasine op, indtil hun efter

Datidens Skik blev confirmeret i en meget ung Alder. Hun aflagde sit Løfte i Herrens Tempel i sit fjortende Aar, stærkt betagen af de religiøse Lærdomme, som Præsten havde meddeelt den Lille, der opmærksomt havde fæstet sine varme Øine paa hans veltalende Mund, og mange barnlige Tanker og Reflexioner bevægede sig i Stilhed hos den unge Jomfru, der endnu saae ud som et Barn.

Peter Andreas Heibergs Bekjendtskab med den gamle Buntzen gav Anledning til, at han blev anmodet om at give de unge Døttre af Huset Undervisning i Sprog, Fransk, Tydsk og Italiensk. Heiberg, der var bleven tiltrukken af Thomasines kloge Øjne, samtykkede i Anmodningen, og Timerne begyndte. Den lille Pige saae, ligesom de Andre, op til den berømte Mand og betragtede det som en stor Ære at blive undervist af ham. Med en uhyre Hjertebanken og med Blodet op i de ellers blege Kinder mødte hun til den første Time med sine Bøger under Armen og med Angst for at mishage den kloge Lærer. Men Alt gik bedre, end hun havde haabet, Timerne fortsattes, og hun anstrengte sig efter bedste Evne og fik stadig Roes for sin Flid og Paapasselighed. Denne Undervisning varede henved et Par Aar, og Thomasine var kommen mærkelig vidt i sine Sprogkundskaber. Endelig en Dag, til den gamle Buntzens, men endnu mere til den unge Piges Overraskelse, begjærede den dobbelt saa gamle, lærde og i alles Munde omtalte Digter P. A. Heiberg hendes Haand af Faderen, der i høi Grad fandt sig smigret ved Anmodningen, ligesom den lille beskedne Pige følte, at man umulig kunde give en saadan Mand et Afslag, tilmed da der blev hende sagt, at hendes Moder

i Himlen vilde glæde sig ved denne Forbindelse. Et formeligt Sværmeri betog hende ved Tanken om at kunne glæde sin forklarede Moders Aand, og inden kort Tid blev Trolovelsen feiret mellem Peter Andreas Heiberg og Thomasine Buntzen.

At Thomasine, hvis Hjerte endnu i Kjærlighed til en Mand var som et reent, ubeskrevet hvidt Papir, ikke forstod, hvad det var, som hun her indlod sig paa, men hvis bløde, kjærlige Sjæl absolut maatte elske den, der sagde, at han elskede hende, kan let forstaaes. Men hvad bevægede sig i den kloge, skarpe Mands Indre ved et saadant Valg? Var han uimodstaaelig forelsket i dette ubevidste Barn? Vi have, som det senere skal vises, Grunde til ikke at troe dette. Hvad var det da? Maaskee var det netop Contrasten til hans eget Væsen, der her tiltrak ham, hvilket man jo ofte seer er Tilfældet ved Valget af en Hustru. Maaskee netop han, der alt tidligere havde vundet andre Kvinders Gjenkjærlighed, saa reent modsat af dette uskyldige Barns, følte en Tillokkelse ved Contrasten mellem hine og dette rene, ubevidste, blufærdige lille Væsen, der med kloge, spørgende Øine saae op paa hans mandige Skikkelse, bøiende sig for ham i Ydmyghed og Beskedenhed som en lille Hund, der seer op til sin Herre, lykkelig ved at klappes af hans Haand og kysse den til Tak. En slig Underkastelse modstaaer sjelden en ærgjerrig, stolt Mand; han føler sig som det, han sætter meest Priis paa at være, Herre over Situationen.

Der er en Egenskab hos Mænd, som er forfærdelig syndig og tildeels ubegribelig, den nemlig, at naar en Mand elsker eller indbilder sig at elske en Kvinde, da er dette,

at han elsker, ham fuldstændig nok. Om hun elsker ham igjen, synes ham af mindre Betydning eller Vægt, thi dette kan jo komme, mener han, og uden Betænkning, uden Skrupel bygger han et heelt Liv paa dette Uvisse. Men vogter Eder, I Herrer! Det Barn, der endnu ingen Anelse har om, hvad det at elske vil sige, hvis Sjæl endnu staaer tilsløret, uvidende om Amors Magt, kan, før hun selv veed det, vikle sig ud af Slørets Folder, og da vee Eder, naar Lidenskaben, Hjertets første Lidenskab blusser op og griber hendes hele Sjæl! Da føler hun, at hun tidligere er bleven bedraget, overrumplet, berøvet det Bedste i Livet ved en Mands Egoisme, og hun seer da paa ham som en Bedrager, som den, der har berøvet hende Livets egentlige Blomst, og Sindet vendes bort fra ham med Bitterhed. Hendes Taarer flyde i Stilhed, medens han, ganske ubekymret om den egentlige Aarsag til hendes Smerte, spørger: „Men hvad feiler Dig dog? Hvad er det, der gjør Dig saa mismodig?" — Hun tier. Han trækker paa Skulderen og mener, det er Luner, de sædvanlige Kvindeluner, som nok gaae over. Men det gaaer ikke over, og Smerten, Bitterheden groer i Stilhed en frodigere og frodigere Vext.

Undertiden seer man imidlertid, at et saadant Ægteskab, et saadant Bovespil kan lykkes. Man har jo Exempler paa, at den Kvinde, der med Taarer i Øinene har heftet Brudesløret paa sit Hoved, lidt efter lidt ved Samlivet med en klog, elskværdig Mand, inderligere og inderligere har sluttet sig til sine Børns Fader. Men betænker I, hvilket dagligt Arbeide i Kjærlighedens Tjeneste der hører til, for at I Dag for Dag kan stige i Eders Hustrus

Agtelse, vinde hendes inderlige Venskab og tilsidst hendes Kjærlighed? For Intet vindes ikke et Menneskes Troskab, Kjærlighed, Hengivenhed, og sidst af alt vindes det ved kold Egoisme, der kun vil modtage uden at indsee Nødvendigheden af, at den, der modtager meget, maa ogsaa give meget.

Et saadant Ægteskab som det først skildrede fandt nu Sted imellem P. A. Heiberg og Thomasine Buntzen i Aaret 1790. Hun var 17 Aar og han 32, hun uvidende om, hvad det var at elske, han tryg og sikker paa sit Herredømme over hende. Da P. A. Heiberg kort efter Brylluppet befandt sig i et Selskab med sin unge Hustru, der af Udseende ikke var til at skjelne fra et Barn, hørte hun En af Selskabet sige til en Anden: „Hvilken Idee af Heiberg, at ægte en saadan lille ubetydelig Pige!" See, det var nu en af den kloge Verdens Domme. Ydmygt rødmende, tænkte hun ved disse Ord, som hun tilfældigt hørte: „Ja, det er sandt, jeg er altfor ubetydelig til denne kloge, udmærkede Mand." Maaskee Heiberg selv efter det første Øieblik Ruus har tænkt noget lignende om hende; hvis saa var, tog han dog mærkelig Feil, men der gives Feil, som hevne sig haardt.

Af det ubetydelige kan vanskelig udvikles noget betydeligt, men det betydelige kan hemmes og standses i sin Udvikling, naar det ingen Næring faaer, naar det sættes paa en saa smal aandelig Kost, at Livsnerverne slappes. Den unge Hustru havde Betingelser for, at en klog, kjærlig Mand havde kunnet udvikle hende og binde hende til sig med faste Baand. Men i Kjærlighed maatte dette Arbejde gjøres, thi uden Kjærlighed kunde dette lille

Menneſke ikke leve. P. A. Heiberg gad ikke i ſit Overmod være over dette Arbeide, derfor paatog en Anden ſig det; men dyrt har baade han og hun bødet for, at ikke den rette Eier paatog ſig dette Hverv. Begge have de lidt Uret derved, Begge have de gjort Uret derved. Begge ere de blevne dømte haardt af den Verden, der kun dømmer efter Reſultaterne, men ikke efter de Motiver, der have ført til ſlige Reſultater.

I det første Aar af deres Ægteſkab ſtøttede hun ſig ſom et Barn tryg og freidig op til ſin Husbond, med den Inderlighed, ſom var hende egen. Han glædede ſig over hendes Ungdom, hendes Munterhed, hendes Ubevidſthed og en eiendommelig Naivetet, der fulgte hende hele Livet igjennem. Med en medfødt Ordensſands morede det hende at holde ſit lille Hjem pænt og ſmukt, ligeſom et Barn morer ſig med at ordne ſin første Dukkeſtue. Hun lyttede til ſin kloge Mands Ord, ſaae op til ham ſom til en Herre, det nok var værd at tjene, var lykkelig, naar han roſte hende for Noget, og trak ſig ſky og bedrøvet tilbage, naar han dadlede hende. Hun var ſtolt af hans offentlige litterære Virkſomhed, ſom hun fulgte med den høieſte Intereſſe. Undertiden kunde den ſaakaldte ubetydelige lille Huſtru betænkelig ryſte paa Hovedet over hans noget kaade og henſynsløſe offentlige Angreb, ſnart i een Retning ſnart i en anden, men vovede dog ikke i ſin Beſkedenhed at tale til ham herom, af Frygt for, at hendes Mening kunde være feilagtig, da han jo maatte forſtaae dette bedre end hun. Mod Slutningen af dette første Aar var hun desuden heelt optagen af en ſalig Følelſe, der ſagde hende, at hun ſnart ſkulde blive Moder, en Tanke, ſom hun

omfattede med formelig Jubel Dag og Nat. Aaret efter deres Forening, den 14de December, fødte hun en Søn, som i Daaben fik Navnet Johan Ludvig. Der var altsaa nu kommen en lille Dukke ind i Dukkestuen, og den unge Moder elskede sit Barn lidenskabeligt. Hendes Lykke var dog ikke ublandet, hun havde i nogen Tid med Sorg lidt under en Irritabilitet og Brantenhed hos hendes Husbond. Naar han da forlod Hjemmet i slet Humeur, længtes hun ofte efter hans Tilbagekomst, i Haab om at see ham i en gladere og lysere Stemning. Men kom han saa hjem, var han atter fortrædelig og ordknap, og spurgte hun, fik hun kolde, afvisende Svar fra ham, som da sædvanlig satte sig hen i den mørkeste Krog af Stuen, hvor han kunde sidde hele Timer uden at sige et Ord. Hun kunde da formelig blive angst for hans kolde, strenge Blikke, men var tillige ulykkelig over ikke at kunne hjelpe ham i de Bekymringer, hun saae hvilte tungt paa hans Sind, og Heiberg havde virkelig ikke saa faa Sorger, der satte hans Sind i Oprør. Han havde nu en Familie at forsørge, var utrættelig i sin Flid for paa alle Maader at skaffe sig nye Indtægter ved sine litterære Arbeider, men de smaa Honorarer, som faldt i hine Tider, vare aldeles utilstrækkelige for at kunne føre en sorgløs Existens, og det uagtet hans fleste dramatiske Arbeider alt havde været opførte med stort Bifald. Men hvad havde dette ført til for ham? Intet uden Strid og Næringssorger, Talentets sædvanlige Lod i de smaa Lande. Hans talrige Skrifter havde vel forskaffet ham et Navn og mange Venner, men ogsaa mange Fjender, der vare forbittrede over hans skarpe, ofte hensynsløse Sprog, snart ligeoverfor private

Personer, snart med Hensyn til Regjeringens Beslutninger og Handlinger. „Det er farligt i denne Verden at træde op for Ret og Sandhed, at gjøre sig til Overpolitimester, der dømmer og straffer, hvad Uret der findes hist og her. En slig Gjerning lønnes saa godt som altid med Forfølgelse, snart af Private, snart af Regjeringerne. Men det kan nu paa den anden Side ikke nægtes, at Heibergs Lidenskabelighed, hans Lettroenhed, hans Mistænksomhed, især mod dem, i hvis Hænder Magten var lagt, ofte drev ham for vidt i sine Angreb. Selv var han fuldt overtydet om Sandheden af sine Paastande, thi Heiberg var en sandhedskjærlig Mand og i høi Grad uinteresseret for sit eget Vedkommende. Det var intet Styverfængeri, der satte hans Pen i Bevægelse, det var ene Troen paa, at han paatalte en Uret, der burde drages frem for Lyset, især naar denne Uret rammede den simple Mand. Han var i det Hele en Mand af sin Tid. Den Gjæring, der bevægede hele Tiden, og som brød ud i lys Lue i Frankrig, hvor Kongedømmet omstyrtedes i 1792, medens i Sverrig Gustav den 3die i det samme Aar dræbtes paa Maskeraden, en Gjæring, som strakte sig over hele Europa, naaede ogsaa til det lille Danmark, hvor idetmindste en stor Deel af Befolkningen sluttede sig til Bevægelsen, og Heiberg gik naturligviis i Spidsen. Og man tager vel neppe Feil i, at netop denne Gjæring skærpede Regjeringens Opmærksomhed herhjemme mod de Faa, der syntes at kunne blive farlige ogsaa for vort Samfund, og at dette bidrog til den Strenghed, hvormed der blev holdt Die med Heibergs litterære Virksomhed, som alt havde vundet saa stor Popularitet, og som gjorde, at han

den ene Gang efter den anden mulcteredes for Udtalelser, man i en roligere Tid vel neppe havde skjænket saa stor en Opmærksomhed. Saaledes havde ved Kronprinds Frederiks Formæling med Prindsesse Marie i 1790 nogle Affendinge fra, hvad de kaldte de jydske Proprietærer, leveret Kronprindsen et Skrift, hvori de beklagede sig over de nyeste Anordninger i Landbosagen og Ophavsmændene til denne, især Christian Colbjørnsen. Denne saakaldte jydske Ambassade havde Heiberg i „Rigsdaler-Sedlens Hændelser" alvorlig revset, hvilket vakte meget Anstød paa høiere Steder. Hertil kom nu, at Heiberg havde skrevet en Vise til et privat Selskab, der maanedlig samledes paa Skydebanen. I samme Vise forekom de berømte Linier:

„Ordener hænger man paa Idioter,
Stjerner og Baand man kun Adelen gi'er."

Denne Vise blev trykt i Ugebladet „Morgenposten" og vakte saa stor Forbittrelse paa høiere Steder, at Heiberg blev indkaldt for Politiretten. Forgjæves paaberaabte han sig andre Digteres Exempel. Baggesen havde i Comiske Fortællinger sagt langt værre Ting om Adelen, og Zetlitz havde skrevet de bekjendte Linier:

„At Slyngler hæves til Ærens Top,
At gyldne Stjerne og tomme Hjerne
Forenes ofte og meer end gjerne,
Det seer man tit; —"

og Ingen af disse var bleven tiltalt for sine Ord. Intet hjalp, Heiberg blev dømt til en høi Mulct.

En anden Vise, som han i 1794 havde skrevet for sin Club, bragte ham endnu større Ubehageligheder. I denne Vise forekom Versét:

King George han spiller høie Spil:
En Satan fik ham nylig til
At rive Folkets Clubber ned,
Sig selv til stor Fortræd.

Uden endnu at have Heibergs Tilladelse dertil optog Rahbek Visen i „Danske Tilskuer". Regjeringen saae i de citerede Linier en Forhaanelse af den engelske Konge, og Fiskalen fik Ordre til at sætte baade Heiberg og Rahbek under Tiltale.

Dommen faldt den 16de November 1794. Den lød paa en Mulct af 300 Rdl., en Sum, som det ingenlunde var let for Heiberg at udrede. Rahbek, som blev frikjendt, tog sig sin Vens Dom overordenlig nær, da han jo maatte sige sig selv, at, hvis han ikke havde trykket Visen, var den hele Sag falden bort. Han tilbød derfor Heiberg at betale Mulcten, hvilket denne afslog og sendte ham følgende Brev, som vi her optage, da det kan give et Bidrag til Skildringen af Heibergs Characteer.

„Kjære Ven! Vistnok blev jeg imorges paa en ikke meget behagelig Maade overrasket af Bjerring, der bragte mig Domslutningen. Endnu igaar blev det mig sagt som vist, at Dommen lød paa hundrede Rdl., tænk Dig altsaa min Forundring, da jeg læste 300 Rdl. Den er meget naadig, den gode Hof- og Stadsret, tænkte jeg, men endnu mere retfærdig. Jeg skrev strax Schønheyder[1]) omtrent saaledes til: „Det er bedre at falde i Guds Haand end i Menneskenes", sagde Kong David, og da Høiesteret bestaar af Mennesker, saa appellerer jeg ikke. Jeg er overbeviist

[1]) Kammeradvocat Johan Martin Schønheyder var Heibergs og Rahbeks Sagfører.

om at D. V. har gjort, hvad De kunde; Jeg takker Dem oprigtig og beder om Deres Regning for Umagen, ubbedende mig kun endnu den Godhed, at De vil skaffe mig hele Sagen beskrevet."

Jeg agter at lade den trykke med den saa svære nødvendige Forsigtighed for at udbringe deraf, hvad jeg kan, og Resten maa spædes til. At Du blev frikjendt, glæder mig, fordi Du burde frikjendes; men jeg nægter ikke, at det smerter mig, at Retten slet ikke vilde have Hensyn paa den beviste Sandhed, at jeg ikke har søgt at divulgere Visen, og dog har man forsikret mig, at jeg ikke var bleven tiltalt, naar Divulgationen ikke havde været. Du skylder mig i denne Sag aldeles ingen Deeltagelse paa Pengenes Vegne, kun alene Hjertets og Hovedets Deeltagelse ubbeder jeg mig, og derom er jeg forvisset. Havde Du ikke bedet mig om Tilladelse til at indrykke Visen, da havde jeg sikkert bedet Dig om at gjøre det; følgelig, naar der skal lides, er det mig og ikke Dig, det bør gaae ud over. Vistnok er 3—400 Rdl. en Summa, der ikke er let at finde; dog den findes vel, og ihvor det gaaer, saa er det min Trøst, at jeg lider for Sandhed.

Levvel og lad mig dog see Dig af og til paa vores Børs — Parterret — det er næsten den eneste Fornøielse, jeg nyder udenfor min Stue. Dette Stød skal desuden ikke forsone mig med Verden, som jeg allerede længe har været kjed af, naar ikke nogle faa Mennesker bandt mig til den, og naar jeg ikke ansaae det for et Cujonerie ikke at kunne taale hundrede Ubehageligheder for hver Behagelighed, der kan møde. Levvel, og vær som før min Ven."

Den 17de November 1794.

P. A. Heiberg.

I Anledning af dette Brev udtaler Rahbek i sine Erindringer sig paa følgende Maade:

„Jeg maatte være i høi Grad uskjønsom og hver god Mands Agtelse uværdig, naar jeg ikke endog uden Mindelse havde opfyldt den Fordring, hvormed Brevet slutter, fra en Mand, der, ramt af et Stød, som, skjøndt uden at bøie ham, smertede ham saa synligt, og som jeg, skjøndt uvitterlig og uforsætlig, havde paadraget ham, kunde i den første friske Smerte tænke, skrive og handle saaledes — — — — Rahbek vedbliver: „Jo nærmere jeg lærte at kjende ham, jo mere jeg erkjendte hans ualmindelige Menneske- og Borgerværd, hans mageløse Arbeidsomhed, hans strenge Retsindighed, hans sjeldne Nøisomhed, jo mere opildnedes min oprigtige Høiagtelse til et inderligt Venskab. Jeg siger det frimodig, thi jeg siger det med fuld Overbeviisning, ikke har jeg kjendt den Mand, der med større Tryghed end han kunde lade sit Borgerværd prøve efter den kostelige fjerde Artikel af Borgerpligternes Erklæring i den franske Constitution fra Aaret 3" osv., og han anvender paa ham følgende Linier:

„Hvis vrang hans Tro i Noget været har,
Ret — jeg med Vished veed — hans Levnet var."

Heiberg havde, siger Thaarup, et glødende Had mod al Undertrykkelse, ligesom en ædel Følelse for Ret og Sandhed. Han veg derfor ikke tilbage for nogen Forfølgelse, hvor han troede ved sin Pen at skaffe Sandheden Indgang, lidet agtende paa, hvad der herfor vilde ramme ham. Han har selv sagt: „Det er ikke altid godt at have Ret." Og visselig var dette undertiden i Forfølgelsen imod ham hans egenlige Brøde.

Man seer saaledes, at Heiberg vel mangen en Gang havde Grund til at være forstemt og vranten, men ligeoverfor Fremmede opløste Vrantenheden sig som oftest i en lystig, skarp og vittig Satire, medens han i Hjemmet, ene med sin Hustru, var mørk, taus og indesluttet, uden at meddele hende med et Ord, hvad der var Aarsagen til hans Misstemning, saa hun ofte i lang Tid gik i Angst over, hvad der dog kunde være Grunden til denne hans knugende Forstemthed, som bredte sig fra ham over hele Huset og forbittrede det daglige Liv. Nu tjente det vel til hans Undskyldning, at han troede, at alle de alvorlige Sorger, hvoraf han led, ikke var noget, han kunde tale om med sin unge, barnlige Hustru; fra hende ventede han ikke at faae noget Svar, der vilde berolige ham og lette ham Byrden. Men hvorfor var denne kloge Mands Valg da faldet paa en saadan Hustru? En Mand som Heiberg burde have ægtet en fuldt udviklet Kvinde, der kunde følge ham i hans politiske Kampe, styrke ham i Modgang, hjelpe ham til at overvinde det daglige Tryk af Næringssorger, med eet Ord være hans Fortrolige i Eet og Alt. Hjemmet var da blevet det Sted, han havde tyet til, naar Vennerne faldt fra, naar Mismod og Uret nedtrykkede hans Sind; her kunde han da være vis paa at blive forstaaet og at finde Trøst. Men see, han valgte et Barn, til hvem en saadan Fordring ikke kunde stilles.

De kloge Mænd bilde sig ofte ind, at, naar de kun faae en saadan lille smuk, from, uskyldig Hustru, da have de fuldtud alt, hvad der behøves i dette Forhold. Denne Opfattelse af Ægteskabet anseer jeg for en stor Vildfarelse. En begavet Mand bør ikke alene have en Elskerinde i sin

Huſtru, men en Veninde, en Fortrolig, til hvem han kan udtale ſig om det, hvori hans Livs Interesſer gaae op. Et Ægteſkab uden Meddelelſe, uden Fortrolighed er intet ſandt Ægteſkab. Samlivet bliver tørt for ham, ulykkeligt og tomt for hende. Hver gaaer ſine Veie, uden at disſe Veie ſtøde ſammen, ſaaledes at de kjærlig kunne vandre ved hinandens Side. Havde Heiberg været af de Menneſker, der udtale ſig frit og aabent, da havde der været al Sandſynlighed for, at hans lille Huſtru med ſin klare Forſtand, ſit varme Hjerte, ſin hurtige Opfatningsevne havde formaaet at ſætte ſig ind i alt, hvad der bevægede hans Sind og Tanke, og maaſkee han da ofte ſelv havde forundret ſig over de Svar, de Raad, ſom kunde komme fra en umiddelbar Kvindes ſunde Forſtand. Men han taug om alt. Enkelte Gange forſøgte hun at nærme ſig den tauſe Mand med Bøn om, at han vilde aabne ſit Hjerte for hende, men hans kolde, ironiſke Svar gjorde, at hun trak ſig frygtſom og ſky tilbage, og de fjernede ſig mere og mere fra hinanden. Fra det Øieblik Heibergs Huſtru havde født den lille Johan Ludvig til Verden — hun var dengang 18 Aar — fra det Øieblik det lille Barn laae i hendes Skjød, følte hun ſig lykkelig over al Maade. Hele det Fond af Kjærlighed, ſom hendes varme Hjerte ſvulmede af, kaſtede hun nu over paa dette Barn, med en Styrke, en Inderlighed, ſom ingen Grændſer kjendte. Ogſaa Heiberg var glad ved den lille Dreng, og dog kunde den ſtygge Vane at ſige noget Koldt og Haardt faae Overhaand, ſelv over Kjærligheden til Barnet. Saaledes engang, da den lille Dreng var meget ſyg, og Moderen ſkjalv ved Tanken om at kunne miſte ham, ſom

nu udfyldte hele hendes Tilværelse, sad hun en Middag ved Bordet, taus, knuget af sin Smerte og Frygt for, at denne Sorg, dette Tab skulde overgaae hende. Da spurgte Heiberg, hvad der feilede hende, og hvorfor hun var saa mismodig? Hun svarte, idet hun ikke længere kunde tilbageholde sine Taarer: „Ak jeg er saa bedrøvet over min lille Dreng! jeg vil da haabe, at Vorherre har Barmhjertighed med mig og tager dette Barn i sin Varetægt, saa at jeg beholder ham.“ Heiberg smilte ironisk og sagde: „Vorherre! han bryder sig ikke mere om din Dreng, end om den Sild, der ligger her paa Fadet.“ Denne lille Begivenhed har hun selv senere fortalt mig, og hun føiede da til: „Du aner ikke, hvad jeg har lidt ved disse hans Ord! Jeg var strengt opdragen i min Christendom og var af Naturen et religiøst Gemyt. Om Alt var jeg vant til at henvende mig i Bønnen til Gud Fader og bede ham om Hjelp og Bistand. Mangen en Nat havde jeg paa Knæ bedet ham tage sig af Barnet og mig selv og ikke berøve mig det kjæreste, jeg eiede, og jeg stolede saa trygt paa, at han havde hørt min Bøn. Ved nu at høre disse Ord af Heiberg nedsank jeg i en formelig Fortvivlelse. Jeg grublede Dag og Nat over, om det virkelig kunde være saa, at Gud slet ikke brød sig om dette Barn og min Smerte. Jeg kastede mig om Natten, usеet af Alle, foran Barnets Vugge og bad med Strømme af Taarer til Herren, at han ikke vilde forstøde Barnet og mig! Men altid lød disse forfærdelige Ord af Heiberg i mit Øre, at Herren ikke i mindste Maade brød sig om dette Barn.“

Meente nu Heiberg, hvad han her saa haardt havde udtalt for den bedrøvede Moder? Nei, visselig ikke. Der er en vis overmodig Lyst hos slige Naturer som hans til at udtale noget mandigt overlegent ligeoverfor saadanne bløde Kvindenaturer, der ere saa modsatte deres egen. De finde en egen dæmonisk Glæde deri, som kan sammenlignes med Glæden ved at helde Vand over brændende Ild for at more sig over, hvorledes Ilden syder og gnistrer for tilsidst at slukkes. Det var en lignende Lyst, som flere Gange i deres Ægteskab fik ham til at udtale i Andrés Nærværelse, „at han aldrig havde været forelsket i sin Kone."

Meente han da dette? Maaskee. Det Visse er, at han ved disse Ord beredede sin unge, noget sværmeriske Hustru en nagende Smerte, der groede i hendes Hjerte som et farligt Frø for ham og hende.

Ak, de haarde Ord! der er dog intet, som gjør saa ondt, og som efterlader et saa saarende Indtryk, som naar vi i vor Sorg henvende os til En i Haab om et Trøstens Ord, og der da lyder et haardt, frastødende, hjerteløst Svar. Hvor kan et saadant Svar ikke Aar for Aar forfølge os, saa at vi atter og atter føle dets Braad paany som et Stik i Sjælen. Ak, de haarde Ord! hvad have disse ikke afstedkommet af Ondt blandt Menneskene i Verden! Hvor ofte har ikke et saadant ondt Ord gjort Udslaget i et Menneskes Liv og hele Skjæbne! Med Ukrudtets Frodighed groer det op, og vil man udrydde dette Ukrudt, mærker man for seent, at det ikke længere staaer til at udrydde. Det er sikkert saadanne Ord, der tales om i Skriften, naar der siges, „at vi skulle staae til Regnskab

for hvert utilbørligt Ord, som vi have talet." Og hvor faa af os kan sige sig fri for at have udtalt saadanne Ord, som ikke kunne tages tilbage. Det er forresten et Spørgsmaal, om ikke Forældre, ifald de vilde være opmærksomme paa Børnenes Lyst til saadanne hensynsløse Ord, itide kunde standse denne Tilbøielighed, der ofte udspringer af Forfængelighed, af Lyst til at vise deres gode Evner ligeoverfor deres Egne og Fremmede. De Voxne begaae da ofte den Feil at lee af saadanne Ord, idet de mene, at Sligt tyder paa et Pokkers lyst og fiffigt Hoved. Paa mere end een Maade kan et Barns Fremtid ødelægges, naar det haarde Hjerte, det fiffige Hoved saaledes faaer Lov at brede sig, idet det vinder Bifald i sin Kreds.

P. A. Heiberg har i sine Erindringer fortalt saadanne Træk om sig selv som Dreng. Han fortæller, at hans Morfader, i hvis Huus han var opdragen, havde den Ulykke i sit 40de Aar at blive berøvet sit Syn, men forrettede ikke desmindre sit Præsteembede i mange Aar. Selv de smaa daglige Forretninger kunde han uagtet sin Blindhed udføre; saaledes barberede han sig selv. „Jeg havde bemærket", fortæller Heiberg, „at han under denne Operation altid stod foran et lille rundt Speil, som hang paa en af Vinduesposterne i hans Værelse. Det faldt mig da ind, at en blind Mand ikke kunde have ringeste Nytte af et Speil. Jeg tog mig altsaa for en Dag, da jeg fandt Leilighed dertil, at skrabe Belægningen af Speilet og lade det blotte Glas siden blive hængende, og jeg mærkede nu til min store Fornøielse og Underviisning, at

denne min skalkagtige Handling slet ingen Hindring havde lagt i Veien for Barberingen."

Saadanne Paafund lee nu ofte de Voxne af og udskylde dem med Navnet Drengestreger. Jeg kan ikke andet end see noget mere heri. Morfaderen havde været god og kjærlig mod den lille Peter Andreas. Vilde nu en god Dreng nænne at drive slig Spas med en ældre Mand, rammet af en saadan Ulykke? Jeg troer det ikke. Ifald en lystig Dreng havde faaet et saadant Indfald, vilde da ikke den næste Tanke have været: „Nei fy, det er Synd at drive Gjæk med min stakkels blinde Morfader!" Hvorledes vilde Heiberg have dømt om den Dreng, der saaledes havde drevet Spot med ham, da han selv som gammel Mand havde samme Skjæbne? Forældre og Paarørende maa ikke lee af Sligt, men foreholde Barnet det Hjerteløse heri, skamme ham ud, for at han en anden Gang mere kan lade sit Hjerte end sit Snille raade. Heiberg fortæller flere lignende Drengestreger om sig selv. Jeg har aldrig kunnet see andet heri end Spiren til, hvad der i ældre Aar bragte ham i saa mange ubehagelige Forhold, og som i høi Grad bidrog til, hvad han selv kaldte sin største Sorg i Livet. Det gaaer med Hjertet som med Forstanden, begge maa lidt efter lidt indøves og udvikles.

Aarene gik, Heibergs Hustru saae op til sin Husbonds Begavelse, hans mandige Characteer, hans Retskaffenhed, hans Sanddruhed, men hendes varme Hjerte frøs til Is i hans Nærhed. Hun trængte til Kjærlighed, til varm erotisk Kjærlighed. Hendes sværmeriske Natur havde i den unge Alder fyldt hende med Billeder, hvortil Virkeligheden aldeles

ikke svarede. Hun græd nu i Stilhed over, at en Mand havde taget hende til Hustru, der uforbeholdent erklærede, „at han aldrig havde været forelsket i hende," en Udtalelse, ingen Hustru kan finde sig i at høre. Det daglige Liv blev trist og trangt for hende. I sin uskyldige Ubevidsthed anklagede hun sig selv og sørgede over at maatte tilstaae, at hun var altfor ringe, altfor ubetydelig til at udfylde Pladsen ved en saadan Mands Side. Heiberg anede ikke i mindste Maade, hvad der bevægede sig i hans unge Hustrus Hjerte, og ofte, uden at vide det, stødte han haardt imod den lille ømfindtlige Sjæl, som bar sine Smerter ene, uden at betroe sig til Nogen i Verden. Hun gav sig selv hele Skylden og lukkede sig mere og mere inde i sin bløde kjærlige Barnesjæl og fandt sig i, hvad der ikke kunde være anderledes.

Der har vist sjelden levet to Mennesker sammen, som Fablen om Jerngryden og Lydepotten passede bedre paa, end paa disse tvende. Han stødte bestandig med sine Jernsider mod det lille skrøbelige Kar, der splintredes i tusinde Stykker ved Sammenstødet, medens han med sin haarde Skal ikke begreb, at Stødet kunde have en slig Virkning. Medens hun saaledes sad betynget i Hjemmet, optagen af sin lille Dreng, bevægede Heiberg sig udenfor Huset omgiven af de Første i Litteraturen og opfyldt af Verdens store Begivenheder. Frihedshelt, Republikaner indtil sine inderste Nerver, fulgte han med Begeistring de stormende Bevægelser i Frankrig ligefra deres første Begyndelse i 1789 til ind i Rædselsperioden 1793. Han hadede Absolutismen og Adelen og jublede over den Medfart, Tiden paaførte Begge. I hans Huus kom mange af

alle Classer, Videnskabsmænd, Kunstnere og Andre. Han var en elskværdig Vært, og alle glædede sig ved hans Aands Livlighed, hans vittige Indfald og store Gjæstfrihed. Som yndet dramatisk Forfatter stod han i et intimt Forhold til Theatrets første Kunstnere, saasom Schwartz, Rosing og dennes agtede Hustru, Saabye, Knudsen, Heinsvig og den navnkundige, men noget letfærdige, indtagende og smukke Madam Preisler. Denne havde i en særegen Grad vundet hans Yndest, som den berømte „Dyvekefeide", hvori han optraadte som hendes Ridder, nogle Aar efter dette nærværende Tidspunkt nokſom gav Beviis paa.

Madam Preisler kom ikke saa sjelden i Heibergs Hjem. Hun var som Actrice et Barn af sin Tid, hvor en vis Letfærdighed ikke hørte til Sjeldenhederne. Hun lod, som man siger, Violen synge og var lige glad, enten hun havde sit Udkomme eller ikke, enten hendes Klæder hang i Trævler, eller hun var iført Fløiel og Silke. Man har fortalt mig, hvorledes hun en Dag aflagde Heiberg en Visit i en ny straalende Silkekjole, besat med Knipplinger. Det var tidlig paa Formiddagen. Heiberg var gaaet ud og hans Hustru endnu ikke paaklædt; hun bad hende derfor vente, indtil hun var færdig. „Det haster ikke", raabte hun ind af Sovekammerdøren, „men send den lille søde Johan Ludvig ind til mig." Dette skete. Drengen var dengang henved tre Aar. Noget efter traadte Drengens Moder ind til sin Gjæst, men hvor forundret blev hun ikke ved at see den pyntede Dame ligge henad Gulvet, saa lang hun var, med den lille Dreng kravlende omkring paa hende og paa det ubarmhjertigste

krøllende den smukke Kjole og rivende i Kniplingerne, hvoraf adskillige Stumper alt laae spredte om paa Gulvet, medens Barnet og hun skoggerloe-omkap. Forskrækket ilede Moderen til for at standse Barnet i den vilde Leg; men Madam Preisler raabte leende: „Nei, lad ham blive ved, det morer mig ligesaa meget som ham.“ Endelig reiste hun sig op fra Gulvet, og nu maatte Synaal, Silke og Sax frem for at bøde paa Skaden, hvilket skete under Madam Preislers Lystighed og Latter. Omsider tog hun Afsked i det lystigste Humeur og kysséde og omfavnede den lille Dreng til Afsked. Endnu nede fra Gaden kastede hun Fingerkys til den Lille, som var krøbet op i Vinduskarmen for endnu engang at see sin fornøielige Legekammerat.

Naar man saae P. A. Heiberg i sligt Selskab, hvor han var Munterheden, Vittigheden selv, da skulde man have ondt ved at tænke sig ham mørk, indesluttet, ordknap, saaledes som hans unge Hustru sædvanlig saae ham, naar de vare ene. En vis bitter Følelse, et Suk trængte sig da frem hos den Overseete, som i Taushed klagede, fordi hun var saa lidt for ham, og hun udbrød da ofte i Eenrum ydmygt for sig selv: „Stakkels Heiberg! han skulde jo have havt en ganske anden Kone end mig.“ Slige tungsindige Øieblikke afløstes dog hurtigt af en muntrere Stemning, thi hun var i Grunden et sanguinsk Gemyt. Hun slyngede da Armene om sin lille Dreng, og al den Kjærlighed, hendes Væsen gjemte paa, men som blev forsmaaet af hendes Husbond, fik saaledes frit Løb. Hun følte sig ofte stille lykkelig og stolt, naar hun i en Barnevogn selv kjørte sin lille Dreng ud i Grønningen, og de

Forbigaaende hilste Barnet med venlige Nik. Engang spurgte en Herre hende, hvis det smukke Barn var? Hjertet hoppede hende i Livet af Glæde, og hun svarte med kneisende Hoved: „Det er mit"! Da brast Herren i Latter og sagde: „Nei min lille Pige, Du maa vente endnu en Stund, før Du kan faae en saadan En." Da han var borte, brast hun i Graad over, at man ikke vilde troe, det var hendes Barn. Man seer, hvorledes denne lille Moder selv endnu ikke var stort mere end et Barn.

Heiberg havde i de senere Aar forøget sin litterære Virksomhed baade som dramatisk Forfatter og Critiker, og han var ofte fremtraadt med hæftige polemiske Skrifter. Han vedblev at være Publicums Yndling, og man slugte alt, hvad der kom fra hans Pen. Men nu hændte noget, som jeg vist troer har havt stor Indflydelse paa hans hele Fremtids Skjæbne. Jeg tillader mig her at afskrive Thaarups Beretning om denne Sag. Han skriver:

„Heiberg, som allerede i 1786 var bleven bekjendt med den daværende Notarius publicus, Justitsraad Schmidt, og havde assisteret ham til hans Fornøielse med adskillige Documenter i fremmede Sprog, erholdt 1787 Bestalling paa at være Translateur i de europæiske Sprog, dog med Indskrænkning i Henseende til visse Sprog, som Justitsraad Schmidt erklærede, at han selv personlig forstod. Fra den Tid besørgede han foruden sine egne Forretninger alle Oversættelser for Notarial-Comptoiret, det tydske Sprog ene undtagen, endogsaa saadanne, som han stricto jure kunde have expederet i sit eget Navn.

Da han i 1790 havde erholdt Successionsexspectance paa sin Svigerfader, Dispacheur Buntzens Embede, bad

Schmidt ham, at han ikke maatte forlade ham, saalænge han levede og han var ved Tjeneſten, hvorimod han lovede, saasnart det lod sig gjøre, at anvende alt, hvad der stod i hans Magt, for at udvirke Heibergs Succession paa sin Tjeneſte, hvilket han formodede ikke vilde blive ham nægtet, i Betragtning af hans høie Alder, og de byrdefulde Vilkaar, paa hvilke han i 40 Aar havde foreſtaaet Embedet." — — — — — — — — — — —

„Heiberg besluttede ikke at foretage sig noget desangaaende, før Schmidt indgav sin Ansøgning om at maatte resignere. Dette skete den 11te December 1797, og samme Dag indleverede Heiberg en Ansøgning om enten at erholde Tjeneſten paa de Schmidt bevilgede Vilkaar eller og at blive conſtitueret for Schmidts Levetid, idet han erklærede, ogsaa efter denne Tid at være fornøiet med Hans Majeſtæts Beſtemmelſe, om og paa hvilke Vilkaar han da kunde erholde Tjeneſten. Denne Ansøgning bilagde Heiberg med 7 Atteſter, nemlig fra Formanden og de Ældſte for Grosſerer-Societetet, fra Advocaterne i Høieſteret, fra Dommerne i Hof- og Stadsrettens Vidnekammere, fra Politikammeret og fra Søretten, hvilke deels bevidnede hans Dueligheð, deels hans Nøiagtighed og Flid, deels ogsaa (som Høieſteretsadvocaterne) ønſkede, at et Embede, hvis Førelſe er saa vigtig for Publicum, maatte betroes den Mand, hvis Evne og Dueligheð gjennem en Række af Aar var beviiſt. Hertil føiede endelig den gamle Notarius ſin ſærdeles Anbefaling." [1])

[1]) See Thaarup S. 186.

Uagtet alle disse Anbefalinger gav Kongen Notarial-Embedet til G. H. Olsen.

Heiberg meddeelte Publicum denne Sag, og en vidtløftig offentlig Feide, kaldet Notarial-Feiden, udspandt sig imellem ham og Olsen. Det store Publicum holdt med Heiberg og den almindelige Mening var, at han var bleven forurettet.

Heiberg selv tog sig denne Tilsidesættelse overordenlig nær og blev bittrere og bittrere i sit Sind. Og vistnok var denne Skuffelse af stor Betydning for ham. Havde denne Krænkelse, dette Uheld ikke rammet ham, er der al Sandsynlighed for, at hans hele Liv havde taget en anden Retning. Nu æggedes han til at gaae videre og videre i sin Opposition saavel mod Regjeringen som mod de private Mænd, der vare hans Modstandere, og hans Pen blev Dag for Dag mere og mere hensynsløs. Nye Mulcter maatte han betale for Yttringer og Udtalelser i Pressen, som man neppe vilde have ændset, ifald en Anden end han havde fremsat dem, og de fleste vare enige om, at Retten i disse Pressesager udviste en Strenghed, en smaalig Omfindtlighed, der grændsede til Uretfærdighed; især i vore Dage tager det sig besynderligt ud, hvad man i den Tid fandt det nødvendigt at skride til Rettergang for, og hvilke Yttringer en Forfatter dengang maatte betale med høie Mulcter. Større og større blev Heibergs Forbittrelse ved denne Medfart imod ham, og den drev ham til en stedse stigende Hensynsløshed i sine Domme over Andres Handlinger og et lidenskabeligt Had imod Regjeringen og Adelen.

Det var efter Revolutionens blodigste Periode, at den nyskabte Republik i Frankrig sendte en Legation til Danmark, for af dette neutrale Land ad den diplomatiske Vei at skaffe sig den Anerkjendelse, som dens seirrige Vaaben lovede den i de krigsførende Stater. Grev A. P. Bernstorff modtog disse Fremmede med Velvillie og stræbte at forene Frankrigs Ønsker med hvad der var til Held for Nordens Interesser. Foruden den egenlige Legation sendte den franske Republik ogsaa tre Commissairer med det Hverv at opkjøbe Kornvarer til Forsyning for de franske Armeer. Enkelte andre Franskmænd ankom i deres Følge, flere fulgte efter deels som Affendinge, deels som Reisende. Saavel paa Gaderne som paa andre offentlige Steder saae man dem jevnlig bevæge sig i Klynger, der vakte stor Opmærksomhed hos den danske Befolkning. Her som overalt i Verden havde Revolutionen grebet Alle, til hvad Kjøn eller Stand de end hørte, og naar man derfor mødte disse Franskmænd med deres trefarvede Cocarder heftede paa Brystet, standsede de Forbigaaende ofte, snart med et velvilligt, snart med et hadefuldt Blik, alt som Betragteren var for eller imod Tidens store Spørgsmaal. Selv bevægede de Fremmede sig stilfærdigt og beskedent. Den daglige Conversation i Byen dreiede sig uophørligt om dem. Man havde alt i længere Tid disputeret med Hæftighed for og imod den franske Revolution, disse Disputer forøgedes nu ved Synet af Republikanerne. Franskmændene have jo Ord for en udsøgt fiin og galant Tone, en Gratie og Lethed i Omgang fremfor andre Nationer, og disse Affendinge retfærdiggjorde ved alle Leiligheder denne Dom. Flere af dem vare ikke

alene elskværdige, men aandrige, talentfulde Videnskabsmænd. De bleve snart søgte og indførte i forskjellige Selskabskredse; saavel litterære Notabiliteter som Kunstnere ansaae deres Omgang for en Ære. Vor i den Tid glimrende Handelsstand modtog dem med aabne Arme. I de rige og fornemme Huse, hvor Fremmede fra alle Lande pleie at samles, traf de sammen med vor diplomatiske Kreds, der, om end noget tilbageholdent, dog kom dem imøde med Høflighed. Selv de Diplomater, der vare Repræsentanter for de mod Frankrig fjendtlige Stater, havde Intet imod at samles med dem. Det var mærkeligt at see, hvorledes disse Franskmænd i adelige og borgerlige Kredse lidt efter lidt bragte nyt Liv, nye Anskuelser, nye Sædvaner ind overalt.

Det varede ikke mange Dage efter deres Ankomst til Kjøbenhavn, før en Deel af dem blev indført i Heibergs Huus, hvor en Sympathie mødte dem fra den republicanske Værts Side, der gjorde, at de hurtigt følte sig som hjemme der. Ogsaa Heiberg fik nyt Liv ved deres Omgang; de fandt i deres Vært en indsigtsfuld, dannet Mand, der med Liv og Sjæl havde fulgt Frankrigs store Begivenheder, som han saa varmt sympathiserede med. Den unge undseelige, rødmende, og af Udseende barnlige Frue, der yndefuldt udførte sine Værtindepligter, tiltrak sig i høi Grad deres Beundring og Opmærksomhed. Selv hendes Mand studsede over at see den Lethed, hvormed hun bevægede sig i disse nye Omgivelser, den Færdighed, hvormed hun udtrykte sig i det fremmede Tungemaal, og Gjæsterne vare henrykte over, at deres Sprog i den Grad blev forstaaet og besvaret af Husets yndige lille Frue.

For første Gang følte Heiberg sig formelig stolt af sin Hustru, og over den Virkning, som han hurtig opdagede, at hun udøvede paa de Fremmede. Med den fine Courtoisie, hvori nu engang Franskmændene ere Mestere, omringede de den unge Værtinde, som Dag for Dag voxede i deres, i hendes Husbonds og — i sine egne Øine. Hun følte for første Gang en Selvtillid, en Glæde, der ofte udtalte sig med en ungdommelig Overgivenhed, som Alle fandt fortryllende. Kort, den lille fine, tilsluttede Knop udfoldede i denne varme Atmosphære for første Gang sine Blade, hvis Friskhed var velgjørende for Alle. Man kan godt forstaae den Virkning, hun gjorde paa disse Franske, der sandelig ikke i deres Hjem vare vante til, imellem de kvikke, bevidste, sædvanlig coquette gifte Pariserinder, at see en saa jomfruelig Skikkelse, der, uagtet hun alt var Moder, rødmende og blufærdig, aandfuld og munter, med et Barns Glæde og Naivetet modtog deres Hyldest. Dette var for dem et nyt og uvant Syn, som Dag for Dag fængslede dem mere og mere.

Heibergs Hustru havde paa dette Tidspunkt i henved fem Aar i Stilhed sørget over sin Mands Ligegyldighed og Kulde. Hans Tro, at han i hende ikke havde En, med hvem han kunde udveksle sine Tanker, ikke En, han syntes, det var Umagen værdt at skjænke sin Fortrolighed, hans overmodige Yttringer, at han aldrig havde været forelsket i hende, Alt bidrog til at han snarere tabte end vandt i sin Hustrus Øine, ved at han nu paa Grund af disse Fremmedes Opmærksomhed ligesom havde faaet et andet og bedre Syn paa hende. Det saarede hende, at Fremmede skulde lære ham, hvad han havde i hende. Hun

sagde til sig selv: „Altsaa nu først, ved disses Opmærksomhed har han lært mig at kjende, han, som har kjendt mig fra Barn af.“ Hun kunde ikke faae andet Syn paa hans forandrede venligere Tone imod hende, end at det kun var Forsængelighed hos ham over hendes uventede Triumph, der gjorde, at han nu viste hende større Ømhed, og den Agtelse, hvormed hun hidtil havde seet op til ham, led et Skaar, der var vanskeligt at hele. „Han trækker mig nu ved alle Leiligheder frem,“ sagde hun til sig selv, „han, som har ladet mig gaae her i hans Huus som den Ringeste blandt de Ringe og ikke værdiget mig at tage Deel i hans Sorger eller Glæder, men bestandig har ladet mig føle, at jeg Intet kunde være for ham, han trækker mig nu selv ind i enhver Samtale med disse Fremmede, fordi han seer, at det behager dem. Jeg skal nu spille, synge for dem, han, som tidligere altid forlod Værelset, naar jeg satte mig til Claveret i Haab om, i vor Ensomhed at behage ham hermed. Er nu denne Forandring hos ham udsprungen af Kjærlighed til mig? Nei, det er Forsængelighed og intet Andet.“ [1]) Saaledes lød omtrent den Monolog, hun nu daglig repeterede for sig selv, og en bitter Følelse imod ham indsneg sig i hendes Hjerte. Ja, hun har endog i senere Aar udtalt, at Intet i den Grad havde vendt hendes Sind fra ham, som netop denne pludselige Forandring. Blomsten i denne Sjæl havde nu udfoldet alle sine Blade. Den saae sig tilbedt, beundret, og den badede sig i disse Solstraaler og følte, at den ikke længere blomstrede forgjæves.

---

[1]) Sml. Brevet 2. Aug. 1801.

Man sloges formelig i Byen om de Fremmedes Selskab, og mangen en Kvinde misundte Heibergs Hustru, at hun daglig i sit Hjem nød, hvad de forgjæves sukkede efter. Imidlertid blev hendes eiendommelige barnlige Væsen, hvorved hun især behagede, uforandret det samme. Hun modtog i ydmyg Blufærdighed, hvad gode Aander skjænkede hende, og holdt sig stærkt tilbage, da al Fremtræden var hendes Natur imod, en Egenskab, hun bevarede hele sit Liv igjennem. Hun sørgede saaledes over, at hendes Husbond krævede af hende, at hun til Ære for de Franske — saaledes som mange Kvinder i Byen gjorde — skulde smykke sig med den trefarvede Cocarde, en Demonstration, hun ikke fandt passende for en Kvinde, og da hun nu af ham blev tvungen til at bære denne, brugte hun mange smaa Paafund for at lade den sidde saa ubemærket som muligt. Især plagede denne Cocarde hende, naar Heiberg indbød de Franske til at gaae i Theatret med dem, hvor de da sædvanlig sad i en Loge i første Etage. Naar nu Alles Blikke, alle Kikkerter rettedes mod denne Loge for at betragte de Fremmede, og hun da sad med Friheds-Cocarden paa Brystet, da havde hun en Følelse af Forlegenhed og Skamfuldhed, som fordærvede hele Aftenens Nydelse for hende, og hun var glad, naar hun atter sad i Vognen for at kjøre hjem.

Imellem de Franske var der Flere, men især Een, som paa en paafaldende Maade gjorde hende sin Cour. Det var en ung begavet Mand, med alle de Egenskaber, der behøves for at spille en Elskers misundte Rolle. Hans Navn var Duveyrier, men han gik i Danmark sædvanlig under Navnet Honoré. Det var den samme,

som mange Aar efter blev Fader til den i vor Tid bekjendte Forfatter Duveyrier.

Unge elegante Mænd, som ere vante til at gjøre Lykke hos Damerne, have et skarpt Øie, et eget Instinct til at opdage, om en Hustru elsker sin Husbond, og om hun er gjenelsket af ham. Hvor dette er Tilfældet, der føle de, at der for dem ingen Blomster ere at plukke. I modsat Fald, der modstaae de ikke at prøve, hvad Lykken vil beskjære dem, og de overtage da Elskerens ledige Plads, uden at bekymre sig om, hvad Ulykke dette kan føre med sig for den Elskede og for dem selv. De tage alt paa deres lette egoistiske Skuldre og trøste sig med det Privilegium, som Mændene nu engang have erhvervet sig, at et saadant Forhold ingen Skam er for en Mand; at det derimod er en Skam for en Kvinde, lade de blive hendes Sag. Husets ungdommelige Frue havde vakt en lidenskabelig Følelse hos denne Duveyrier. Hun modtog hans Hyldest med nedslagne Øine og rødmende Kinder, men denne lidenskabelige Cour, den første, der mødte hende i Livet, gjennembævede hende med nye og ukjendte Følelser, som hun ikke selv vidste hvad Navn hun skulde give, og som paa eengang lod hende føle en Sødme i Sjælen, og tillige en Skræk, som hun ikke turde aabenbare for Nogen. Inden hun selv vidste det, følte hun, at denne Mand og hun havde en Hemmelighed med hinanden, der kunde blive farlig for dem begge. Det hjalp hende ikke, at hun traf sig sky tilbage, Duveyrier var betagen af en hæftig Lidenskab, en Attraa, han ikke længer var Herre over. Med en Elskers varme Veltalenhed udmalede han sine frie Principer i Kjærligheds-Capitlet,

hvis Indhold var, at den, der elsker, har Retten og Adkomsten ligeoverfor den Elskede, selv om hendes Haand er bunden ved et formelt Baand til en Anden, som ikke veed at paaskjønne, hvad han ved et Tilfælde er kommen i Besiddelse af. Ligeoverfor denne Mands Veltalenhed havde hun intet andet at staae imod med end sin Følelse af, hvad der var Ret og Pligt for hende, og hun kæmpede tappert med ham i denne farlige Leg. Jeg har altid troet, uden at ville spørge derom, at de Samtaler, som finde Sted imellem Elskeren og Fru Lindal i Novellen „Ægteskand", ere hentede af Samtalerne imellem Duveyrier og Heibergs Hustru, ligesom flere Træk i denne Novelle vist ere tagne af hendes tidligere Liv og Livsforhold.

Saasnart hun for Alvor mærkede, hvor farlig Duveyriers lidenskabelige Forelskelse kunde blive hende, sagde hun en Dag til Heiberg: „Jeg beder Dig, træk ikke disse Franske saa stærkt til Huse, der gjøres mig en Cour af Enkelte af dem, som jeg føler kunde blive farlig for min Ro." Heiberg smilte overmodig og stolt, idet han sagde: „Aa ikke andet, Du har Din Frihed."

Var nu denne Udtalelse, og hvad der laae heri, virkelig Heibergs Mening? Det ville vi længer hen faae at see, men han havde nu engang vænnet sig til de overlegne, kolde Svar. Kan man nu undres over, at slige Ord ramme den, de udtales til, som et Stik i Hjertet? Kan man undres over, at hun siger til sig selv — og hun sagde dette til sig selv —: „Det er vist, at han ikke elsker mig og har aldrig elsket mig!" Kan man undres over, at en bitter Følelse overvældede hende, og at hun i Een-

somhed udgjød Taarer og udbrød: „I min Uvidenhed har jeg hengivet mig til en Mand, der aldrig har elsket mig og for hvem min Ære endog er ligegyldig.“ Kan man undres over, at der i hendes Hjerte indsneg sig en Kulde mod denne Mand, hun engang havde seet op til, men som nu stod for hende i et heelt andet Lys, at der Dag for Dag dannede sig en dybere Kløft imellem hende og ham, der ikke længere kunde udfyldes, og at hun tilsidst saae sig som den, der stod ene og forladt, kun henviist til sin egen Kraft og til den Hjelp, hun anraabte om ovenfra.

Saaledes stod Sagerne endnu i nogen Tid. Da indtraf til hendes Lykke pludselig en Ordre, der kaldte Duveyrier hjem til sit Fædreland, og hun var frelst for en Brøde, der, selv om Alverden blev uvidende herom, tynger en ædel Kvindes Samvittighed hendes øvrige Liv igjennem. Duveyrier reiste altsaa bort, men uagtet hun følte sig lettet ved hans Bortreise og takkede Gud for, at hun var gaaet reen ud af dette Forhold, indsneg der sig dog i hendes Sind Savnet af et Menneske, der hang ved hende med Omhed og Varme, medens hun forblev i den kolde Temperatur, hun var omgiven af.

Hun levede nu atter stille i sit Hjem, tilbagetrukken i sig selv, og udviklede i denne Ensomhed mere og mere sin Personlighed. Heiberg var de fleste Aftener samlet med sine politiske og litterære Venner i de Clubber, hvor man efter Datidens Skik mødtes med hverandre. Naar hun da om Aftenen havde bragt sin lille Dreng til Ro, udfyldte hun sin Ensomhed med at spille og synge og med at udvide sine Kundskaber i sit eget og i fremmede

Landes Litteratur. Tydske, franske, engelske og italienske Bøger, som Heibergs Bibliothek gav hende rig Anledning til at gjøre Bekjendtskab med, udgjorde hendes Glæde i de stille Aftentimer. Hun fordybede sig i Digternes Anskuelser og Tankegang, hun frydede sig ved alt det Skjønne, hun her lærte at kjende, og hun morede sig med at lære Digte af Byron, Goethe og andre udenad. Hun udviklede stedse mere og mere sin egen Dømmekraft og sine Livsanskuelser, og havde efterhaanden for sin Alder og sit Kjøn læst og tilegnet sig utrolig Meget. Disse eensomme Timer udgjorde nu hendes Lykke, og hele Dagen længtes hun efter dem og levede saaledes i en Verden for sig selv, som Ingen anede, og som det ikke stod i Nogens Magt at forstyrre. Af og til samledes lige som tidligere Heibergs Venner i dette Hjem, og hun udførte da sine Værtindepligter med Orden, Omhu og en medfødt Skjønhedssands, som man beundrede, og som skaffede hende ikke faa Venner.

Saaledes henrandt henved tre Aar for hende.

Medens vi nu overlade hende til hendes stille Nydelser og huslige Sysler, ville vi føre en anden Personlighed frem for Læseren, der ikke har mindre Interesse.

Gyllembourg.

Hvem denne Mand var, hvorledes han blev tvungen til at forlade sit Fædreland Sverrig for bestandig og tage Ophold i Danmark, derom kan jeg ikke give nogen paa-

lideligere Oplysning, end ved alt her, henved 8 Aar forud, at meddele den Fremstilling, han i Aaret 1805 — efter en Audiens hos Kronprinds Frederik, senere Frederik den 6te — tilsendte Prindsen som en Retfærdiggjørelse af sin tidligere Færd i Sverrig, og hvori han beretter om den Skjæbne, der her ramte ham. Hans Selvbiographie lyder, som følger.

1.

Gyllembourgs Manuscript.

Naadigste Herre!

Jeg beder Deres Kongelige Høihed naadigst tilgive, at jeg vover at henvende mig til Dem med en saa lang og vidtløftig Beretning om mig og mine Hændelser som den, jeg herved allerunderdanigst vover at lægge for Deres Kgl. Høiheds Fødder. Men, naadigste Herre! saa forviklet er ofte de Dødeliges Skjæbne, at det Uheld, man i mange Aar med Taalmodighed og et let Sind har baaret, med eet bliver os utaaleligt og overgaaer vore Kræfter. Dette er Tilfældet med mig: I næsten 13 Aar har jeg med Tausheb taalt den Miskjendelse, som min politiske Stilling har paadraget mig; mit eget Hjertes Vidnesbyrd og de smigrende Beviser, jeg har modtaget paa de Menneskers Agtelse, som have fulgt mit Livs Historie og kjende de Drivfjedre, som have været Grunden til mine Handlinger, har givet mig Styrke til at bevare en Tausheb, som jeg ikke kunde have brudt, uden at adskillige Personer kom til at staae i et ufordeelagtigt Lys,

ſom ſtundom i deres Carrière vilde have forvoldt dem Ubehageligheder.

Men fra det Øieblik af, at jeg havde den Naade at ſee Deres K. H. Anſigt til Anſigt, er det mig ikke mueligt at taale den uforbeelagtige Tanke, Danmarks tilkommende Fyrſte rimeligvis maae have om mig, uden i det mindſte allerunderdanigſt at fremføre, hvad ſom kan ſiges til min Undſkyldning.

Jeg tilſtaaer det, N. H., det er blevet mig aldeles nødvendigt for min egen Tilfredshed at undſkylde mig for D. K. Høiheds Øine, iſær da jeg føler, hvilken ſlet Rolle jeg ſpillede, da jeg i Mai Maaned havde den Naade at gjøre Deres K. H. min underdanige Opvartning, og hørte af en ſaa elſkværdig Fyrſtes Mund de knuſende Ord: „Den ſom kan være een Herre utroe, kan ogſaa være det mod en anden Herre.“ — Hvor uſigelig ſmertelige disſe Ord end vare mig, vilde jeg dog ikke have frygtet for at anvende de dyrebare Øieblik, Deres K. H. behagede at ſkjænke mig, til at ſtræbe at retfærdiggjøre mig for Dem, men tillad mig at ſige det, naadigſte Herre: Deres K. H. bragte mig fra første Øieblik aldeles ud af al Fatning ved at ignorere, hvem jeg var, og Aarſagen, hvorfor jeg ikke var bleven i mit Fædreland. Min Forlegenhed herved, ſom blev en fuldkommen déroute d'esprit, kom af intet andet end af Frygt for at have, ſom man paa Franſk kalder det: surpris votre religion[1]), og at Deres K. H. ſkulde anſee det ſom en Uforſkammethed og Udelicatesſe, at jeg allerunderdanigſt havde anmeldt mig til Audience, og vovede, under Beſkyttelſe af et andet

[1]) Bedraget ved falſke Beretninger.

Navn end mit eget[1]), at fremstille mig for Deres K. Høihed. Af Lydighed mod de Raad, der viiste mig det som min Skyldighed at gjøre Deres K. H. min underdanige Opvartning og frembære min Taknemmelighed for det Hæderstegn, jeg havde været saa lykkelig at modtage af det Selskab[2]), der nyder den Ære at have D. K. H. til sin Præses, vovede jeg at gribe denne Leilighed til at lægge min Hengivenhed og Ærbødighed for Deres K. H.s Fødder, og Intet kunde være mig sensiblere, end at denne min underdanige Frihed skulde mishage Dem.

Alle min Sjels Kræfter vare saaledes, som De, naadigste Herre, maaskee selv vilde have den Naade at erindre Dem, mere henvendte paa at undskylde min Nærværelse i Deres K. Høiheds Palads end den Sag, som gjør mig det umuligt at være i Sverrig. Aldrig i min Livstid har jeg saaledes tabt al Fatning! Jeg har ofte nydt den Lykke at tale med Kongelige Personer. Opdraget ved Dronning Louise Ulricas Hof og under hendes Øine har jeg ofte i min Barndom og første Ungdom uden Frygt udholdet den store Friedrichs[3]) Søsters skarpe geniefulde Blik, jeg har, i senere Aar, fremstaaet for Kong Gustav, og efter min Overbeviisning, ifølge hvad jeg troede min Pligt, uforfærdet vovet at modsige denne Konge, dette kloge og sjeldne Menneske. — De, naadigste Herre! er den første, for hvis Aasyn jeg har tabt alt Mod og Fatning, saa stor var min Frygt for at have gjort et

[1]) Hans rette Navn var Ehrensvärd. Gyllembourg (egentlig Gyllenborg) var hans Moders Navn, som han efter Forviisningen optog.

[2]) Det kgl. Landhusholdningsselskab; G. vandt en af dette Selskab udsat Priisbelønning for en Afhandling.

[3]) Hun var en Søster til Frederik den 2den af Preussen.

Skridt, som kunde mishage Deres K. H. Maatte De, naadigste Prinds, anſee denne min Frygt for at have feilet mod den Ærbødighed, som jeg har helliget Danmarks tilkommende Konge, som et Beviis paa, hvor umuligt det vilde være mig at være min anden med frit Valg udvalgte Herre utroe, hvis Land jeg, efter at have ſammenlignet det med flere Lande, havde valgt til mit andet Fædreland, og hvis Regjerings-Principe jeg højtidelig havde lovſunget i et fremmed Land, paa en Tid da jeg visſelig ikke kunde forudſee, at jeg ſom Retfærdiggjørelſe ſkulde nogenſinde kunde benytte mig af de Offringer, ſom jeg efter min Overbeviisning bragte Sandheden. Jeg troer overalt ikke, N. H., at en retſkaffen Mand to Gange kan gjøre ſig ſkyldig i ſamme Feiltrin, thi om ſaa var, ſkulde visſelig ikke Preusſens ſtore Friedrich have valgt den Ingenieur Officeer til anden Gang at opbygge en magtpaaliggende Hvælving, ſom første Gang ved Bygmeſterens Forſeelſe var faldet ned, inden den var fuldført. — Under en politiſk Gjæring, i Parti Tider, kan den redeligſte Borger blive indviklet i politiſke Daarligheder og Forbrydelſer, men utroe det kan han aldrig blive, og tillad mig at ſige det, naadigſte Herre! jeg kan ikke tilſtaae at have været utroe mod min første Herre. — Danmarks Herre er dets Konge, Sverrigs Herre — i den Tid, jeg var ſvenſk Borger — var Conſtitutionen. At holde den ved Magt, at forſvare den i Liv og Død, det var den Troſkabseed, jeg havde ſvoret, ikke blot ſom Medlem af min Rigsſtand, men ogſaa ſom Embedsmand. Kongen havde ſvoret ſamme Eed, og fra Thronen erkjendte han ſig for ſit Lands første Borger og erklærede Grundlovene

over sig som over Landets øvrige Borgere. — Jeg har feilet, men i min Ungdoms brændende Enthousiasme troede jeg at opoffre alt og opoffrede det virkelig — for efter mine Tanker at være den Herre troe, jeg som Militaire og Borger havde svoret Troskab. Deres K. Høiheds ovennævnte Yttring vilde have været sønderknusende for Enhver, men dobbelt for den, som opdragen i en sand militaire Aand, har været Medlem af et Corps, bekjendt i Armeen for sin høie Følelse af Ære, og som — tilgiv mig, D. K. H., at jeg vover at sige det — som aldrig har gjort sig skyldig i nogen Handling, som disse hans Ungdoms-ridderlige Begreber skulde fordømme. Tillad mig derfor, naadigste Herre! for den inderlige Smerte, D. K. H. ved disse Ord har forvoldet mig, med al den Sanddruhed, som jeg aldrig har fornærmet, og med den inderlige Fortrolighed, som Deres Kongelige Høihed ved første Diekast har indgivet mig, at fremlægge for Deres K. H. en Beretning om Catastrophen den 16de Marts 1792 i Sverrig, og den Deel, jeg havde i samme. — Og Deres K. H. er alt for oplyst, besidder alt for meget en Ridders Dyder, til at jeg skulde frygte for at blotte mit politiske Forhold for Deres Øine, og beder jeg Deres K. H. tilgive, at jeg, for saa troe som muligt at vise de Drivfjedre, der med Skjæbnens uimodstaaelige Magt har ført mig mit Liv igjennem, maa være saa ubeskeden at tale om mig selv, min første Ungdoms og Barndoms Historie.

Min Fader var General og Chef for Artilleriet. Efter alle deres Vidnesbyrd, som havde kjendt ham, var han en fuldkommen Militaire og en Mand af den ubrødeligste Retskaffenhed; men han saavelsom hans Broder

Feltmarchal Ehrensvärd, der evig vil blive uforglemmelig for Grundlæggelsen og Opførelsen af Sveaborg Fæstning og Indretningen af Sverrigs vigtigste Havn i Skjærene udenfor Helsingfors og som Gouverneur af Finland, havde meget stor Indflydelse paa det i Sverrig saakaldte Hatte-Parti. Min Moder — eet af hendes Tids meest oplyste og elskværdigste Fruentimmer, gav ingen Spartanerinde efter i Kjerlighed til Friheden og republicanske Dyder. Hendes Fader, Præsidenten Grev Gyllenborg levede og døde som Chef for Hatte-Partiet. — Jeg havde det Uheld at miste min Fader i min første Barndom. Da jeg var 8te Aar gammel fik min Moder mig ansat som Page hos hendes Majestæt Enkedronning Ulrikke Eleonore. Da denne Fyrstindes Hof var sammensat af Sverrigs største Hoveder af de elskværdigste og ulasteligste Personer af begge Kjøn, ansaae man det for den bedste Skole for et ungt Menneske at blive opdraget ved samme. — Her saae jeg Oppositionen mod Kong Gustav fra den skjønneste Side. Hans kongelige Moder, denne herlige Fyrstinde, elskede Sverrig saa høit, at hun opoffrede det endogsaa sin moderlige Kjærlighed og unddrog sin Søn det uskatteerlige Gode, en Moders Ømhed og Velsignelse, fra det Øieblik hun fandt, at hun ikke havde født ham til Held for Fædrenelandet. Prindserne, hendes yngre Sønner, fulgte hendes Exempel, især den yngste, den nys afdøde Hertug af Østergothland, som var hans Moders Yndling. Denne Prinds, der var begavet med alle de Fordele og Gaver, Naturen kan skjænke, erklærede sig mod Kongen uden al Forbeholdenhed, og ved hans Hof taltes der saa frit mod Hofpartiet og Regjeringen som intet andet Sted

i Stockholm. — Inderlig ærede og elskede jeg disse to Fyrster og var saa lykkelig at vinde deres Naade; Dronningen, deres Moder, tilbad jeg fra min Barndom som en Guddom, det mindste Tegn paa hendes Gunst var mig saa dyrebart, at jeg endnu med Bevægelse erindrer den usigelige Glæde, jeg en Dag følte, da jeg med Udmærkelse havde taget en af mine første militaire Examina, og min kongelige Herskerinde med synderlig Naade tiltalte mig og rakte mig et lidet Tegn paa sit Velbehag. Deres K. H. vil selv naadigst indsee, hvormegen Deel disse mægtige første Barndoms Indtryk og Følelser maa have havt i min politiske Carrière. — Fra mit femtende Aar, efter at have taget den saakaldte General Examen i Artillerievidenskaben og særskilt i Fortificationscorpset taget Officeersexamen, begyndte jeg at gjøre Tjeneste i Artilleriet. — Ikke ved Kong Arthurs runde Bord kan Ridderaanden have været skjønnere og sandere end i dette Corps: Ingen Retfærdighed kan tænkes strengere, end den, hvormed dette Corps dømte og straffede den mindste Plet paa Uniformens Hæder; ingen ridderlig Broderskabs Aand kan være inderligere end den, der sammenbandt dets Medlemmer. Da min Faders Minde der endnu var kjært og ærværdigt, optog man mig med Godhed og indgav mig snart den samme Aand, som besjelede mine Camarader. — Landet havde Fred de første Aar af min militaire Løbebane, Tjeneften borttog ikke al min Tid, hvoraf jeg anvendte megen til Læsning, og især førte min Tilbøielighed mig til at dyrke de skjønne Videnskaber, hvor jeg af de Gamles Skrifter, af fremmede Landes og endogsaa af en Deel af Sverrigs daværende Literatur, indsugede endnu mere af

den Ridderaand og Frihedskjærlighed, som tillige var Artillerie Corpsets esprit. Saaledes hengik flere Aar. Jeg er af Naturen meget varm og hæftig, tout ou rien, har min Livstid været mit Valgsprog, og jeg har aldrig kunnet hengive mig til Mennesker, Ting eller Meninger, uden ganske; saaledes hang jeg ogsaa med min hele Sjel ved mine Vaabenbrødre, min sidste Draabe Blod kunde jeg med Glæde givet for dem, og enhver deres Sag var ogsaa min. Jeg var saa lykkelig, at de besvarede min Hengivenhed med Agtelse og Tillid, og da jeg tillige, da jeg i de senere Aar blev Adjudant, var saa heldig at besidde min Generals Fortrolighed og udmærkede Venskab, og jeg blot søgte at benytte mig af denne Lykke til mine Camaraders Nytte, blev denne Omstændighed et Baand mere imellem dem og mig, saa min Stilling i mit Corps var den lykkeligste af Verden. Artilleriet var af Kongens ivrigste Opposition, det var ikke muligt at forene Hoffets Gunst og Regimentets Tillid, og under Krigen steeg denne esprit til en saadan Høide, at de Officerer, som meest udmærkede sig paa Bataillepladsen, aldrig vilde bære de Hæderstegn, Kongen belønnede dem med, eller at vel endogsaa — som man saae Exempler paa — dødelig saarede, hvilke Kongen gav Ridderordener, strax sendte ham dem tilbage med de Ord: „at i det Land, hvor de nu reiste hen, brugte man intet saadant.“ Man saae det forunderlige Exempel af et Regiment, af hvilket alle Officererne vare dømte til Døden for Deelagtighed i den politiske Affaire 1788, bekjendt under Navn af Anjala Forbund, og som desuagtet under hele Campagnen 1789 gjorde Tjeneste mod Fjenden. Der existerede revolutionaire Forbunds Skrifter, under-

skrevne næsten af hele Armeen, hvilke Blade vel kom til Kongen, men ellers ikke saae Lyset. Under noget saadant har jeg imidlertid aldrig skrevet mit Navn.

Men ikke blot i Armeen, i hele Sverrig hørte man kun een Stemme, og den var mod Gustav, de retskafneste og meest oplyste Folk af alle Stænder bekjendte sig til Oppositionen, i Selskaber talte man uden Forbehold om Sveriges Befrielse fra denne Monark som den eneste Frelse for Landet. De elskværdigste og eleganteste Fruentimmer førte dette Sprog, og enten man talte med den første Grevinde eller den simpleste Bonde, hørte man den samme Meening.

Her beder jeg underdanigst at maatte gjøre Deres K. H. opmærksom paa, at forinden den i den franske Revolutions Annaler saa mærkelige 10de August og de derpaa følgende Dage i Begyndelsen af September saae man politiske Oppositioner fra en anden Synspunkt end efter den Tid. Nu fæster man ved Begrebet derved noget odieust, som man ikke fandt deri førend den Tid. Til Beviis derpaa tillade Deres K. H. mig at anføre, at den franske Revolutions Morgen, den første Nationalforsamling, dennes første Handlinger, vandt næsten hele det oplyste Europas Bifald, som det ogsaa fortjener at anmærkes, at Keiser Napoleon nu netop udvælger de gamle Constitutionelle og Frihedens varmeste Venner til Statens vigtigste Embeder, og kan man med Sandhed sige, at Keiserthronens paalideligste Støtter bestaae af det saakaldte Constitutionelle Parti. Det var først efter den 10de August, at Meningerne begyndte at blive deelte om denne Revolution, og man ved Jacobinisme tænkte sig Nedbrydelsen af Sam-

fundets Orden. Den svenske Catastrophe foregik denne Epoque hele 5 Maaneder. Jeg veed vel, at Kong Gustavs Hofparti har villet kaste Skygge af Jacobinisme paa Oppositionspartiet, for at gjøre samme forhadt og drage Opmærksomheden bort fra dets egne Feiltrin. Fra dette Hofpartis System, at gjøre alting saa indviklet som muligt, skriver sig de mange Rygter og Brochurer, der ere ligesaa usande som ofte urimelige. Dette Parti, vant af sin Anfører til, saa at sige at drage meest Nytte just af de Hændelser, som vare deres Ønsker meest ugunstige, har twertimod alle Seierherrers Maade vundet de fleste Seierens Frugter gjennem sine største Nederlag. Saaledes vidste de, da Regenten modtog Regjeringen, visselig med den meest patriotiske Villie til at læge de Statens Saar, som den forrige Administration havde givet Fædrenelandet, og altsaa ofte nødt til at handle efter andre Principer end den forrige Regjering, at kaste en Skygge paa denne Fyrste hos fremmede Magter, og opvække Mistroe imod ham hos den Klasse Borgere, som altid ere misfornøiede med det nærværende, ved at insinuere, at Regenten havde været medvidende i Martii Maaneds Catastrophe. Hvor urimeligt dette end var for enhver Tænkende, som havde fulgt Gangen af Affairerne og altsaa ikke kunde være uvidende om, at efter det mærkelige Plenum Plenorum i Begyndelsen af Rigsdagen 1789, havde Regenten tabt Oppositionens Fortroelighed, troedes denne Urimelighed dog af Mængden. — Dette ovennævnte Hofparti, hvorledes brouillerede ikke det Affairerne, og gjorde Hertug Carls Formynderskabstid visselig til een af de ubehageligste Epoquer af hans Liv, og gjennem

Cabaler til saa lidet nyttig som muligt for Sverrig. Dette Parti, ikke tilfreds med, at cabalere indenlands mod en Fyrste, som saa redelig vilde sit Fædrenelands Bedste, vilde endogsaa med udenlandsk Magt, indført i Hjertet af Sverrig, foreskrive sin lovlige Regent Love, som ikke havde kunnet andet end vanære ham, Fædrenelandet og den unge Konge, hvis Navn de misbrugte. Da denne Sammensværgelse blev opdaget, overladt til Lovene og straffet af dem, skulde man vel troe, at den ikke mere — i det mindste ikke under samme Form — skulde kunne opstaae og give Landet flere Saar. Men vant til Nederlag og til at vinde nye Ressourcer af samme, har man seet dette Parti som en anden Phoenix opstaae af sin Aske og vinde mere Indflydelse end nogensinde. Om denne dets nærværende Indflydelse benyttes til Sverrigs Vel og Kongens sande Interesse og Ære, det ligger altfor aabenlyst for Europas Øine, til at jeg skulde berøre saadant.

Det var dette Hofpartis, for Fædrenelandet ødelæggende Principer, som Oppositionspartiet modsatte sig. Havde Gustav 1792 villet forandre System, og ikke gjort Krigsudrustninger, ikke sammenkaldet Stænderne til Gefle Rigsdag, men henvendt sit sjeldne Genie og sin grændseløse Activitet paa den indre Administration, og omgivet sin Person med Mennesker, som besad den almene Agtelse, vilde snart Oppositionspartiet blevet Hofparti. Men denne nye Krig, efter neppe 2 Aars Fred, efter den forrige Krigs skrækkelige Følger for Sverrig, Kongens intime Forbindelser med franske Emigranter, Raadets Afsættelse, de betydeligste Rigsdagsmænds Arrestering, tvert-

imod Constitutionen og Landets Love, Baron Stjernelds og Oberst Armfelds Indesluttelse i Fæstninger uden mindste Skin af lovlig Procedure, Oberst Häftskoes Halshuggelse, alt dette havde opirret alle Gemytter mod Kong Gustav. Thi Had og Bagvaskelse maae, saameget de vil, søge at sværte det daværende svenske Oppositionsparti, saa kan ingen Usandhed være større, end at dette Parti — i det mindste Pluraliteten, de af samme, som besad den offentlige Agtelse — tænkte paa eller blot ønskede at kuldkaste eller undergrave Monarchiet, intet er mindre sandt, en saadan Tanke er visselig aldrig nævnet, end ikke i de fortroeligste Samtaler mellem de varmeste Hoveder. Der existerede intet Parti — i det mindste ikke som man kjendte — der arbeidede mod Kongeværdigheden. Men Erfaringen havde viist, at Regjeringsformen af 1772, hvilken Kongen desuden gav sit Banesaar 1788, og endnu mere 1789, ikke var den Grundlov, som kunde betrygge et Lands Velstand. Man fandt, at den i Princippet af sin Sammensætning ogsaa bar Frøet til sin Opløsning, og at den, hvilken Biform den end fik, saalænge Repræsentationen var sammensat af 4 Rigsstænder, af hvilke desuden enhver indbyrdes er ligesaa uhensigtsmæssig sammensat, som selve denne firedobbelte Repræsentation, saa kunde aldrig politiske Rystelser forebygges, og aldrig Nationens Rettigheder sikkres. Førend den første franske Constitution blev bekjendt, havde Englands Regjeringsform et stort Anhang blandt den svenske Opposition, men efterat den franske Constitution blev bekjendt, deledes Meeningerne mellem denne og den engelske. Begge disse Constitutioner overlode Kongen den executive Magt. Paa samme Maade

var i Planen til den Revolution, man tænkte paa i Sverrig, ikke mindste Tanke stilet mod Kongemagten: Gustav Adolph skulde strax udraabes til Konge og Hendes Majestæt Dronning Sophie Magdalene, med de Personer, hendes Fortroelighed udvalgte, forestaae Regjeringen, indtil Rigets Stænder kunde blive sammenkaldte. Der var altsaa Intet, som kunde give Anledning til, hvad Hofpartiet søgte at udsprede, at denne Revolution var stilet mod Kongeværdigheden. Paa samme Maade kunde man have kaldet Keiser Pauls Oppositionsparti for Jacobinere, og det er dog aldrig faldet Nogen ind.

Jeg beder Deres K. H. naadigst tilgive, at jeg nu atter maa vende tilbage til at tale om mig selv. Jeg nærmer mig nu til hiin ulykkelige 16de Marts. Af den oprigtige Beretning om samme, som jeg herved vil fremlægge for Deres K. H., vil De, naadigste Herre, selv indsee, at jeg, hvad Kong Gustavs Død er angaaende, ikke havde mindste Deel i samme, ikke mere end den, der i sin Livstid ikke har seet Sverrig, skjøndt jeg, for den Oprigtigheds Skyld, jeg troer at skylde Deres K. H., maa tilstaae, at jeg af min inderste Sjel var Oppositionen hengiven og ansaae Gustav for mit Fædrenelands værste Fjende. Jeg var opfød i de Principer, at hvem som fornærmede Constitutionen, han være hvem han vilde, var sit Lands Fjende, og Gustav havde selv brudt alle de Løfter, han høitideligen havde givet Nationen, og forgrebet sig mod den Constitution, han havde svoret at være den første til at underkaste sig og forsvare. Dog maa jeg tillige bekjende, at jeg nu saamange Aar efter, aldeles misbilliger Oppositionspartiets Fremgangsmaade, der, uagtet

det ved Epoquen af Gefle Rigsdag vist bestod af de $^{9}/_{10}$ af Nationen og af den meest agtede og oplyste Deel af samme, dog handlede saa flygtigt, saa aldeles uden Forstand og Sammenhæng, som muligt, et sørgeligt Beviis paa, hvor opirrede Lidenskaber kunne forblinde de lyseste Hoveder. Det er derfor aldeles usandt, hvad saa mange Rygter og Scribenter ville forsikkre, at denne for Sverrig, ja maaskee for Europa saa mærkelige Tildragelse, var Følgen af en dyb Plan, understøttet af mægtige, skjulte Drivfjedre, da dens Plan og Fremgangsmaade tvertimod var fuldkommen flygtig og uoverlagt, ja man kan sige utilgivelig barnagtig. Mine Feiltrin i denne Henseende vil jeg herved ærligen bekjende for Deres K. H.

Da jeg var tjenestefrie Vinteren imellem 1791 og 92, reiste jeg i Provindserne og var i Sødermannland kort før Juletider, da Rigsdagskaldelsen gik for sig. Mine ældre Brødre kunde ikke komme til Rigsdagen, eftersom den ene var i Spanien, den anden syg, jeg skulde altsaa indtage Familiens Plads paa Ridderhuset. Jeg reiste derfor strax til Stockholm, for at begjere kongelig Permission, eftersom Kongen til denne Rigsdag havde udgivet den extraordinaire Befaling, at ingen Embedsmand, endskjøndt de vare Rigsdagsmænd, maatte reise til Rigsdagen uden kongelig Tilladelse. Min Chef anmeldte mig, men Kongens Befaling blev denne: at, da jeg havde Semester[1]), kunde jeg opholde mig, hvor jeg vilde, undtagen i den Provinds, hvor Rigsdagen holdtes. Jeg overleverede altsaa min Rigsdags Polette[2]), til min Farbroder og lavede

[1]) Tjenestefrihed.

[2]) o: Pollet, et Beviis for, at vedkommende havde Ret til at repræsentere Familien.

mig til at reise paa Landet, hvor jeg tænkte at forblive til Manoeuvretiden, eller rettere sagt, til Armeen skulde sammenkaldes, hvilke Ordres vi ventede at faae strax efter Rigsdagens Slutning. Men inden min Afreise blev jeg inviteret til General Pechlin, som var reisefærdig til at gaae til Rigsdagen. Han bad mig blive i Stockholm, eftersom han formodede, at Rigsdagen vilde tage en saadan Vending, at en formelig Brydning af Affairerne vilde blive uundgaaelig og af den Beskaffenhed, at hvad Stænderne begyndte i Gefle, burde understøttes af Hovedstaden; at han var eenig med Oberst-Lieutenant Lilljehorn, som da commanderede det første Garde Regiment i Stockholm, om hvad som militairement burde skee; at han havde hele Fortroligheden og hele Correspondancen; at han ogsaa heri tildeels havde betroet sig til den Major af Artilleriet, som da havde Expeditionen, men da denne og Lilljehorn ikke vare lierede, og Oberstlieutenanten overalt ikke stod paa nogen fortroelig Fod med Staben af Artilleriet, saa ønskede Generalen, at jeg som lieret baade med Lilljehorn og med Artilleriets Stabs Officerer, skulde benytte mig af den Indflydelse, jeg kunde have, for at være Lilljehorn behjelpelig i den imellem ham og Generalen aftalte Plan, som var mig ubekjendt. Lilljehorn, inviteret til samme Middag, stemte i med Generalen for at overtale mig. Payer de sa personne, havde været en af de første militaire Regler, jeg havde lært, og jeg havde altid lastet dem, som talede og skreeg, men sloge Retraite, naar det gjaldt om at vise sin Troe med sine Gjerninger, jeg syntes derfor, at det man forlangte af mig: at afstaae fra min Reise og blive i Stockholm, var en Æresgjæld,

jeg havde at afbetale, og følgelig blev jeg. — Depecherne ankom vel ganske ordentlig fra Rigsdagen, men vare saa ubetydelige og kjedsommelige, at de vare langt mere skikkede til at afkjøle al Partiaand og Enthousiasme end til at underholde samme. Det interessanteste af samme Rigsdag var det, at den saa snart fik Ende. Endnu inden Slutningsceremonierne vare tilende, ankom allerede en stor Deel Rigsdagsmænd, blandt disse vare Grev Adolph Ribbing. Denne unge Mand var Forbindelses Kjeden imellem Conspirationen mod Kongen og Revolutions Partiet, dog havde han — saavidt jeg veed — ingen activ Deel i selve Catastrophen. Jeg veed vel, at man har villet udsprede, at han var en af Hovedmændene, men jeg veed ogsaa, at Hofpartiet gjorde alt hvad det kunde for at gjøre ham forhadt, eftersom han af alle de unge Rigsdagstalere var den talentfuldeste og den consequenteste. Blot en ulykkelig Tilfældighed, blot et Bal hos Horn førte ham i denne fatale Affaire, uden hvilken han unægtelig vilde kommet til at spille en stor Rolle i sit Fædreneland, thi af alle Offrene for hiin ulykkelige 16de Marts er han — efter min Overbeviisning — det eneste virkelige Tab for Sverrig, og sjelden frembringer Naturen noget saa fuldkomment og ædelt som dette Offer for en Ungdoms Hede og Overilelse. Uagtet han er den umiddelbare Aarsag til mit Uheld, er og bliver han eet af de Mennesker, som besidder min meest uindskrænkede Agtelse og mit inderligste og oprigtigste Venskab. Da han ved Rigsdagen havde siddet i een af de interessanteste Committeer (jeg troer Banco-Committeen), kunde han give de bedste Efterretninger om Rigsdagen, og alle ved den passerede Particulariteter. Han

fortalte mig kort Tid efter, at han vidste en determineret Mand, som af Enthousiasme vilde vove alt for at befrie Sverrig fra en Administration, for hvilken ingen Love vare hellige og som minerede Landet, og alt dette skulde exequeres paa Operasalen. Dette talte Ribbing om paa samme Maade, som man da allerede i 3 til 4 Aar i Selskaber conversationsviis havde opbygget og nedrevet tusinde Luftcastteller. Et Par Operadage og den første Maskeradedag forgik, uden at noget passerede, og uagtet jeg pleiede at gaae paa alle Maskerader, blev jeg fra dem fra den Dag af, da R. havde sagt mig ovennævnte, indtil den ulykkelige 16de Marts, da jeg kan sige, at blot mit Begreb om l'honneur militaire tvang mig til at være nærværende. Havde den sørgelige Catastrophe indtruffet den første Maskeradedag istedetfor den 16de Marts, saa havde den visselig ikke gjort andre ulykkelige end dem, som havde nogen Deel i selve denne Sag, men Skjebnen vilde det anderledes, og ved Forhaling af Tiden opvaktes mere udstrakte Ideer. — Man begyndte nu at indsee, at Dronningens og Kronprindsens Sikkerhed, samt Hovedstadens Roelighed ikke burde overlades til Hændelsen. Lilljehorn, som formedelst sit Embede og sin Caractere havde en afgjørende Indflydelse paa den største og vigtigste Deel af Garnisonen, fik altsaa Ribbings Fortroelighed. Følgen heraf var, at Lilljehorn, som under 3 Rigsdage havde besiddet Oppositionspartiets uindskrænkede Tillid, af samme Aarsag, som under Rigsdagen i Gefle behøvede mig i Henseende til Artilleriet og til den Deel, som dette Regiment skulde tage i de militaire Operationer, som skulde holde Hovedstaden i Orden. Denne Oberstlieutenant

Lilljehorn var egentlig Sjelen i den militaire Opposition. Han var meget ældre end Ribbing og jeg; han havde baade i Krig og Fred udmærket sig fra den allerfordeelagtigste Side, han nød en overordentlig almindelig Agtelse, fremstilledes af alle Forældre som et Exempel, og intet kunde bedre anbefale et ungt Menneske i den offentlige Mening end at være lieret med ham. Denne Bedrager, som først animerede og siden selv angav sit Parti, ansaae jeg den Gang for det hæderligste Menneske. Jeg drømte aldrig om, at det ikke var hans Lands Bedste, men blot hans egne ærgjerrige Planer, han havde for Øine, da han ønskede at sætte sig à la tête for Oppositionens militaire Operationer, og brugte os andre unge Daarer og vor brændende Enthousiasme som Midler til at naae sine egennyttige Hensigter, hvilket han omhyggelig skjulte for mig, der var saa langt fra at nære nogen ærgjerrig Tanke, at alle mine Venner kunde bevidne, at jeg i alle Tilfælde blot tænkte paa at blive ansat ved et Regiment i een af Provindserne, hvor jeg i Fredstid kunde være Landmand, og kun i Krig som Militaire tjene mit Fædreneland.

Imidlertid forgik et Par Maskerade Dage paa samme Maade som den forrige. Jeg ønskede nu atter at reise paa Landet, da Manoeuvretiden nærmede sig, og jeg forinden vilde see en Syster, som jeg elskede meget høit, hvortil ogsaa kom, at baade Ribbing og jeg begyndte at indsee Planens Umodenhed og ønskede begge at kunne trække os tilbage. Jeg declarerede derfor Lilljehorn, at jeg havde bestemt mig til at reise bort, men han misbilligede med Hæftighed min Beslutning og vidste saa vel at røre min militaire point d'honneur, at jeg saae mig

nødt til at love at komme tilbage til næste Maskerade, paa hvilken jeg ogsaa ifølge mit Løfte indfandt mig i Stockholm, uagtet jeg troede, at samme Maskerade vilde gaae ligesaa fredelig af som de forrige. Jeg mødte Lilljehorn paa Gaden, og han satte mig Stævne hos General Pechlin til Middag. Jeg fæstede ikke min Opmærksomhed herved, da saadanne Møder hos General Pechlin vare ret sædvanlige. Men gandske forundret blev jeg, da jeg paa Riksgälds Comptoiret, hvor jeg havde nogle Forretninger, traf Baron Bjelke (som var Rigsstændernes Fuldmægtig der), og denne Mand med Enthousiasme omfavnede mig og sagde: „Vi træffes til Middag hos Pechlin". Nogle Ord han tillige lod falde om sig og sine Venner blandt Stockholms Borgerskab, overbeviste mig om, at han var een af de initierede, hvilket jeg tilforn ikke havde vidst, og som forundrede mig, da denne Baron Bjelke, en Mand mellem 50 og 60 Aar, meget elskværdig og talentfuld, havde den Feil, at ikke være discret. Da Salen var fuld af Folk, og han talede temmelig høit, kunde jeg ikke forskaffe mig videre Oplysning af ham, men gik min Vei med Hovedet fuldt af tusinde Betragtninger. Jeg ilede til Ribbing, han var ikke hjemme, men hans Tjener sagde mig, at jeg vilde træffe ham hos General Pechlin om Middagen. Endelig slog da denne Middagstime, jeg kom til Generalen og fandt større Selskab end sædvanligt. Under Maaltidet taltes om ligegyldige Ting. Efter Bordet kaldte Generalen mig ind i et andet Værelse, sagde, at han var eenig med Lilljehorn om, hvad der burde gjøres, ifald noget tildrog sig paa Maskeraden, og at han gjentog, hvad han havde begjert af mig, da han reiste til Gefle

Rigsdag. Da jeg gik ud fra Generalen, gik Baron Bjelke ind til ham. Ribbing var alt borte. Lilljehorn ventede paa mig for at gaae, og vi fulgtes ad. Altid havde han syntes meget varm for Revolutionen, denne Gang viste han sig reent som Enthousiaste, og blev gandske stødt, fordi jeg syntes at troe, at denne Maskeradeaften vel vilde gaae af som alle de øvrige, og forsikrede mig, at han var fuldkommen overbeviist om det modsatte. Derpaa begjerede han af mig, at jeg skulde gaae paa Maskeraden for at give ham Efterretning om, at det mærkværdige Øieblik var forbi. Det vilde jeg ikke, jeg vilde som de andre Maskeradeaftener holde mig færdig hjemme, da som jeg forestillede ham, at hvad som maaskee kunde foregaae paa Maskeraden, ikke var efter mit Sind, hvorfor jeg heller ikke havde været der siden Kongens Hjemkomst, at jeg heller intet havde at bestille der, siden der ikke var Spørgsmaal om det, jeg havde lovet, førend jeg erfarede, at det første Garde Regiment havde slaget Generalmarche; at han ikke behøvede at faae Efterretning af mig, da samme Regiment havde Maskerade Vagten og han altsaa fik hurtig og sikker Rapport af den Officeer, som commanderede samme, og endelig tilbød jeg, om han ønskede det, at tilbringe Natten hos ham. Men med største Bestemthed svarede han, at, om jeg ikke vilde gaae paa Maskeraden og paatage mig at bringe ham Efterretningen, da han kun alene stolede paa min Rapport, saa erklærede han paa sin parole d'honneur, at han trak sig ud af Affairen og meldte sig syg; men at han ikke havde troet, at champ de bataille var det Sted, jeg vilde undvige. Disse Ord piquerede mig, og vant til at høre Lilljehorns Mening

antages som en inappellable Dom, i alt hvad som angik Ære og Pligt, frygtede jeg at miste hans Agtelse og var bange for at være Skyld i de Uordener, som muligviis kunde skee om Conspirationen virkelig udbrød og Lilljehorn blev inactiv. Jeg lovede altsaa alt, hvad han vilde, og vi aftalte, at Skildvagten, som stod for hans Port, skulde have Portnøglen med Ordres til at levere den til mig, naar jeg gav mig tilkjende. — Hvem skulde have troet, at denne saa almindelig berømte og agtede Mand i dette Øieblik, under denne Samtale havde Angivelsesbilletten skreven i sin Lomme! og dog er intet visfere, han selv tilstod det siden. — Dersom man kan antage, at ved store Begivenheder endogsaa de mindste Details have et Slags Interesse, saa haaber jeg, at Deres K. H. naadigst vil tillade mig her at anføre en Anecdote, som i det mindste caracterserer den romantiske Stemning, hvori min Sjel befandt sig. — Disse sidste Timers Anvendelse viser maaskee mere end meget andet et Menneskes individuelle Sindsforfatning. En Politicus havde endnu arbeidet i sit Cabinet, den ivrigste politiske Partigjænger havde endnu hvervet Tilhængere til sit Parti; den Egennyttige beregnet, hvilke Skridt der kunde bringe ham den største individuelle Vinding, og søgt at gjøre sig vigtig hos dem, som man kunde formode, vilde om nogle Timer kommet i Spidsen for Affairerne; Enthousiasten forblev i disse sidste Øieblikke theatralsk; den letsindige Ungdom tænkte paa intet og den unge Militaire blot paa Allarmtrommen. Som Enthousiaste, ung, flygtig og Militaire anvendte jeg disse Timer. Lige langt fra Ondskab og Egennytte styrede Ærlighed og Ubetænksomhed mine Skridt. Klokken var

omtrent 7, da jeg skiltes fra Lilljehorn. Som jeg pleiede, gik jeg i en Selskabscircle for at drikke Thee, derfra til Artilleriets Hovedvagt for at efterse Nøglerne til Ammunitionslokalet, som tilhørte Vagtens Kanoner, derfra til Major Hartmansdorph, hos hvem jeg afleverede min Sabel, Uniform, Hat og Sporer, eftersom de første Ordres skulde gives fra hans Quarteer, og han desuden boede i Nærheden af Regimentets Allarmplads. Han gav en Soupé for de Officerer, som havde den meste Indflydelse i Regimentet. Han var en Mand paa omtrent 50 Aar, som under Krigen ved flere Leiligheder havde udmærket sig. Jeg blev der ikke til Aften, men gik hen til een af mine Slægtninge, som tillige var min intime Ven, hos hvem jeg med nogle andre for det meeste pleiede at tilbringe Aftenen. Disse andre vare deels Hoffolk, deels civile Embedsmænd. De vare alle aldeles uvidende om den Catastrophe, som efter Skjebnens Beslutning om faa Timer skulde indtræffe, hvilken tillige havde den særegne Besynderlighed (efter hvad man siden med al Sandsynlighed har erfaret) at den var bekjendt for en næsten utrolig Mængde Mennesker og dog forblev en Hemmelighed for det ved alle andre Leiligheder saa aarvaagne Stockholmske Politie. Disse mærkelige Timer anvendte jeg ligesaa flygtig, som man sædvanligviis pleier i Selskab, og om det ikke er at misbruge Deres K. H.s Taalmodighed, maatte det tillades mig at anføre en Anecdote, som tillige viser den theatralske Enthousiasme, som styrede mig. Da jeg gik fra Major Hartmansdorph, førte min Vei mig forbi det prægtig oplyste og med Vagt omgivne Operahuus. Paa Opera- og Maskeradedagene souperede Gustav den 3die i den for

Kongen indrettede Etage i Operahuſet. Ved dette Syn blev jeg greben af den hæftigſte Enthouſiasme, den Fare, jeg af Kjerlighed til mit Fædreneland udſatte mig for, viſte ſig nu for mig fra en ſaa ſkjøn Side, ſom man kun med reene Henſigter og i Ungdommens Hede kan føle, og begeiſtret udbrød jeg for mig ſelv i disſe Vers af Voltaires Mort de César:

C'est hasarder beaucoup; ses ardens satellites
Partout du Capitole occupent les limites.
Notre mort, mes amis, paroît inévitable,
Mais qu'une telle mort est noble et désirable!
Qu'il est beau de périr dans des desseins si grands!

Opflammet af disſe Foreſtillinger, kom jeg op til min ovennævnte Ven. Han var uvidende om mit Kjendſkab til Conſpirationen, men vilde, ſom advaret af en Anelſe, paa ingen Maade tillade mig at gaae fra ſig, og da han hørte, at jeg endelig vilde paa Maſkeraden, vilde han følge mig. Med ſtørſte Møie afholdt jeg ham herfra, og fik Lov at ſlippe bort. Fuld af Mod og Varme, vilde jeg ſkynde mig hen til Ribbing, med hvem jeg vilde følges, men da jeg kom udenfor min Couſins Værelſer og vilde gaae ned af hans Trappe, følte jeg, at Noget med en hæftig Styrke holdt mig tilbage i mine Klæder, jeg ſaae mig om, men der var Ingen bag ved mig. Forundret derover blev jeg ved at gaae ned af Trappen med den ſtørſte Anſtrengelſe, da dette ubegribelige, jeg veed ikke hvad — holdt mig med en ſaadan phyſiſk Kraft tilbage, at jeg var en forunderlig lang Tid om at gaae ned af en Snees Trappetrin. En ſmertelig Anelſe greb mig; en Ungdoms Idee, ſom i mit Land er meget antaget om

Aanders Indflydelse paa vor Skjebne, fremstilte sig for mig; jeg var paa Veie at vende om og gaae op igjen, da den militaire Ære i det samme løb for min Sjel og med Turennes bekjendte Udraab: trembles-tu, pauvre squelette! rev jeg mig løs og sprang ud paa Gaden. I samme Øieblik havde den hele Fortryllelse Ende, og jeg befandt mig aldeles i min forrige Stemning. Jeg ilede til Ribbing, gjentog for ham de ovennævnte Voltaireske Vers, og Kl. 12, som var Rendez-vous Timen, indfandt jeg mig i Maskerade-Salen. Faae Minuter efter skeete det ulykkelige Skud, endeel Masquer styrtede ud, men jeg blev for at samle paalidelige Efterretninger. Derpaa lukkedes Dørene, og Alle demasquerede sig. — Her maa jeg anmærke en Besynderlighed. Det var brugeligt paa Maskerader, at man under Domino enten havde den sorte Nationaldragt eller civile Klæder; Uniformer, Overkjoler og Støvler pleiede man aldrig at see nogen Masque en Domino bære. Derimod saae man denne Gang næsten under alle Dominoer Uniformsfrakker eller Livpelse og Støvler. Da Dørene aabnedes, gik jeg til Lilljehorns Port, og efter Aftale fordrede jeg hans Nøgle af Skildvagten, der til min store Forundring svarede mig, at Oberstlieutenanten var gaaet ud om Aftenen Kl. 10 og havde siden ikke været hjemme hele Natten. Hele Dagen derpaa var det mig ikke muligt at træffe ham, men om Aftenen kom han til mig, for, som han sagde, at lade mig vide, at han skulde arresteres, naar han kom hjem. Han tilstod, at han havde i en Billet angivet Conspirationen for Kongen; men at han allerede havde fattet denne Beslutning, ja endogsaa skrevet Seddelen og havt den i

Lommen under vor sidste Samtale og det foregaaende Middagsmaaltid, det fortaug han. Min gamle Høiagtelse for ham var saa stor, at jeg fandt mig i de Grunde, han foregav til sin Angivelse. Han bad mig være rolig i Henseende til hans Discretion og forsikkre Ribbing og Major Hartmansdorph om samme, idet han tilføiede disse Ord: „Soyez persuadé, mon ami, que quoique capable d'une foiblesse, je ne le serais jamais d'une infamie. Comptez sur ma parole d'honneur, vous apprendrez plutôt ma mort que votre nom prononcé.“ Efter med megen Bevægelse, med Taarerne i Øinene at have sagt mig Farvel, gik han hjem og blev arresteret, og jeg tilgav ham af mit ganske Hjerte. 2 à 300 Mennesker bleve arresterede paa deres Værelser. Generalen undtagen, bleve alle Regiments Officerer af Artilleriet det, men endnu ikke jeg. Min gamle General, som vidste min Hengivenhed for Oppositionen, sagde mig, at han havde Ordres, som jeg skulde bringe til Stralsund. Jeg forstoed ham og begreb strax, at han var urolig for mig og vilde redde mig, hvorfor jeg svarede, at jeg skulde reise, hvorhen Generalen befalede, men jeg lagde til: „Er disse Ordres saa vigtige, at Generalen behøver at sende en Adjutant med samme?“ „Nei“, svarte han, „vil Du ikke reise med dem, saa har jeg ingen Ordre at sende.“ Jeg følte hans Godhed, men jeg holdt et saadant Skridt for at være imod min Ære, og aldeles nedslagen over Ribbings og flere af mine Venners Arrestering var den Tanke mig skrækkelig, at jeg ikke deelte deres Skjebne, og med Sandhed kan jeg sige, at de Dage, jeg var længere frie end de andre, var mig nogle af de tungeste, jeg har

levet, og tusinde Gange værre end de, som fulgte strax derpaa. I 10 til 12 Dage blev Lilljehorn ved sin første Bekjendelse, hvorpaa han med eet forandrede sit Udsagn, angav Hartmansdorff og mig, og skrev siden hver Dag nye Bekjendelser, hvori han indblandede nye Personer, ja endogsaa tilsidst aldeles uvedkommende. Paa hans Angivelse blev jeg først i 4 Dage arresteret paa mine Værelser og derefter bragt til Ridderholms Slot. Formiddagen efter meddeelte Politiemesteren mig Lilljehorns Bekjendelse og begjærte min Yttring herover; jeg svarte, at alt hvad Lilljehorn sagde om mig, var sandt, hvilket han begjærte skriftligt og fik det. Jeg ansaae min Død for uundgaaelig, tænkte blot paa at redde min Ære, var altsaa mere Militaire end Politicus, ansaae det for min Pligt at sige Sandheden, og fra første Øieblik sagde jeg ikke een eeneste Gang Nei for hvad mig selv angik, og antog ikke engang nogen Advocat til at føre min Sag. Man proponerede mig nogen Tid efter, at jeg skulde erklære for Retten, at alt hvad jeg hidtil havde tilstaaet var Usandhed, da man i saa Fald ikke kunde dømme mig, da mit eget Udsagn var det eneste Bevis, man havde imod mig. — Jeg fandt et saadant Forslag fornærmeligt. — For første Gang saae jeg Ribbing igjen, da vi mødtes for at blive stillede for Hofretten, han løb strax hen til mig og tog mig under Armen, idet han med den roligste Mine gjentog følgende Tirade af hiin Replique af Mort de César, som jeg paa Maskeradeaftenen havde reciteret for ham:

Notre perte, mon ami, paroît inévitable,
Mais qu'une telle mort est noble et désirable!

Tre Uger efter erfarede vi, at vores Dom ikke blev Dødsdom, og efter 5 Maaneders Fængsel, hvis Historie stedse vil blive mærkværdig for den overordentlige Godhed og Opmærksomhed, hvormed man behandlede os, og den Forskjel, man i denne Behandling gjorde mellem Lilljehorn og os andre, forlode vi Sverrig, Ribbing og jeg i hinandens Selskab. Med Smerte skiltes jeg fra et Fædreneland, som jeg havde elsket saa høit, og jeg begriber ikke, hvorledes min Dom kunde blive saa haard i Sammenligning med alle de øvriges. Ankarstrøm, som uden Samraad havde fattet sin Beslutning, har jeg aldrig seet, eller hørt hans Navn nævne, førend hans Arrestering blev kundgjort. Med Grev Horn har jeg aldrig havt nogen eeneste Samtale førend efter Cataströphen, eller vidste, at han havde Deel i samme, førend jeg læste hans egen Bekjendelse, hvilket ogsaa bevises deraf, at jeg aldrig er indkaldet til nogen Confrontation med nogen af disse to, og med Ribbing endogsaa kun eengang i nogle faa Minuter. Horn var næst Ankarstrøm meest indviklet i denne Affaire, og dog fik jeg samme Straf som han. Ogsaa var min Rolle uendelig subordonneret Lilljehorns, men vores Dom var den samme. — Major Hartmansdorff vidste til de mindste Details det Samme som jeg, han var min Formand i Regimentet, om jeg altsaa var bleven tjenstgjørende, var jeg kommen til at staae under hans Ordres. Dog blev hans Dom kun Tabet af hans Tjeneste og 1 Aars Arrest. — Cancellieraad Engeström havde bekjendt, at han vidste det Samme som Hartmansdorff og jeg, men hvad han var overbeviist om at have gjort mere end vi, var at han havde skrevet en Plan til Regjeringens Bestyrelse efter

Kongens Død, og endogsaa et Udkast til en nye Regjeringsform. Han blev dømt til 4 Aars Arrest, hvoraf han tilbragte den ene Halvpart hos sin Svigerfader, og den anden paa sit Gods. General Pechlin og de øvrige, som aldeles nægtede alting, med dem vil jeg ikke engang ligne min Skjebne. — Jeg veed vel, at jeg var den eeneste, som begik juridiske Formalitetsfeil, da jeg havde sat mig i Hovedet ingen Advocat at begjære, ikke søge at besmykke mine Handlinger, og for at slippe Confrontationer een Gang for alle sagde, at alt hvad Lilljehorn sagde om mig var sandt, hvilket han skammeligen misbrugte. Dette formoder jeg at være Aarsagen til min Doms Haardhed.

Tretten Aar ere nu forsvundne siden hiin Epoque, og 13 Aars Tillæg til en Alder af 25 modner betydeligen Eftertanken og fremstiller det forbigangne med Modificationer, som sjelden kunne øines med Ungdommens raske Tænkemaade og Uerfarenhed. Saaledes, naar jeg nu i Erindringen gjenkalder mig Rigsdagens Gang 1789, Gustav den 3dies Fremgangsmaade paa den ene Side og Oppositionens paa den anden, saa fremstiller det sig altsammen for mig i et ganske andet Lys end det, hvori mit 22aarige Øie den Gang saae det. Følgen deraf er denne: at, uden nu mindre varmt og redeligt end den Tid eller den Tid mindre varmt og redeligt end nu at ville mit Fædrelands Vel, misbilliger jeg nu største Delen af Oppositionens Handlemaade uden derfor mindre at misbillige Hofpartiets. Ja jeg misbilliger ikke alene Rigsdagens Operationer 1789, men ogsaa 1792 Aarets Rigsdag, og allermeest Følgen af begge disses falske

Gang, nemlig Cataſtrophen af 16de Marts ſamme Aar, ligeſom al den Deel, jeg tog i disſe politiſke Optrin, uden at jeg derfor misbilliger de Principer, ſom beſjælede min Tænkemaade og ſtyrede mine Handlinger. Jeg misbilliger mine ſvenſke politiſke Handlinger, fordi de vare umodne, jeg billiger dem, fordi de vare grundede paa Redelighed, Uegennytte og Oprigtighed; fordi jeg kan tænke paa min ſvenſke Carrière uden at rødme og veed, at det Feldttegn, Dommerne fordrede tilbage af mig, blev dem leveret uden een eeneſte Plet. Jeg vovede ikke at ſige dette til en Fyrſte, ſom har Øren til ſin Huusgud, om jeg ikke vidſte, at Sandheden ſkulde bekræfte mit Udſagn. Som ſtørſte Beviis herpaa vover jeg at anføre den Lykke, jeg har havt at beholde min General en Chef, Baron Sinclairs Venſkab til hans ſidſte Øjeblik, hans familière Correſpondance med mig efter min Exile er et øienſynligt Beviis herpaa; en General, hvis Alder, hvis Bleſſurer, kronede med 3 Landes Hæderstegn, gjorde hans Venſkab dobbelt ſmigrende og ſaa meget mere talende til min Retfærdiggjørelſe, ſom han ikke ſelv tilhørte Oppoſitionspartiet, men vel vidſte, med hvilken Varme jeg hang ved ſamme. Jeg har ikke miſtet nogen eeneſte af mine gamle Camaraders og Formænds Venſkab; familière Breve fra 3, ſom een efter anden har været General Sinclairs Eftermænd i hans Embede, bevidne det, hvortil jeg ogſaa regner, at ingen af mine fordums Formænd eller Camarader nogenſinde under min Exile have paſſeret de Steder, hvor jeg har opholdt mig, uden at opſøge mig. En Anecdote om mine Soldaters Hengivenhed, ſom jeg med ad-

skillige andre med Glæde vil lægge for Deres K. H.'s Fødder, troer jeg ikke jeg bør fortælle skriftlig.

Jeg haaber, Deres K. H. selv naadigst vil finde, at et saa agtværdigt Corps, udmærket for sin esprit d'honneur, ikke saaledes vilde behandle den, der nogensinde kunde være sine Pligter utroe.

Dersom min Caracteer havde været perfide, vilde jeg heller ikke have havt den Satisfication uophørligen at modtage de meest smigrende Breve fra mine forrige Landsmænd, ja endogsaa fra mine Dommere. Statholderen i Stockholm, som var den første ved Sagens Randsagelse, yttrede sig saaledes for 3 Aar siden i et Brev til mig:

„Mina Känslor säga mig, at jag varit et Verktyg icke til den vilsefarande Oskuldens Uprättalse utan Fall."

Dersom Revolutionen i Frankrig den 10de Aug. ikke havde indtruffet, vilde min Skjebne maaskee have taget en blidere Vending, da jeg havde Haab om at blive fordeelagtigen placeret i fransk Tjeneste, jeg skyndte mig derfor saameget at naae Paris, at, hvor gjerne jeg vilde see Kjøbenhavn, opholdt jeg mig kun der een Nat, men naaede dog ikke længere end til Odense, førend Tidenden om Revolutionen af 10de August mødte mig. Denne, og de følgende Dage i Begyndelsen af September indhyllede Frankrig en Tidlang i et saa følt Mørke, at jeg syntes det var at fornægte min Tænkemaade, om jeg i et saadant Øieblik med frit Valg havde udsøgt mig et nyt Fædreneland paa en saa blodplettet Deel af Jordkloden. Og da det var de borgerlige Loves Hellighed og mine Medborgeres Vel, som jeg efter mit Begreb, i en ærlig Mening havde

opofret Alt, og en ulykkelig Hændelse havde fæstet den almindelige Opmærksomhed paa min politiske Carrière, var det mig ikke muligt at gaae i Tjeneste i et Land, der i den Tid syntes organiseret til at nedbryde al borgerlig Orden. Jeg blev derfor Vinteren over i Hambourg, og fra dette politiske Observatorium søgte jeg at følge Europas politiske Gang og Staternes Administration. Danmark kunde da, sin Administration uagtet, ikke andet end tildrage sig min Opmærksomhed. For at see dette Land nærmere og gjøre mig bekjendt med dets Sprog og Litteratur, gjorde jeg den følgende Sommer en Reise til Kjøbenhavn, men mit Ophold her blev kun kort, eftersom Familie-Anliggender kaldte mig hastigt tilbage til Hambourg. Over Vinteren holdt jeg en dansk Sprogmester, da jeg tænkte til Foraaret at reise tilbage til Danmark, men imidlertid hændte det, at een af mine Ungdoms Venner kom til Holsteen og kjøbte der en Landgaard. Da han ikke selv var Landmand, overlod han dens Istandsættelse til mig, medens han selv reiste i Tydskland og Sverrig. Indkjøbssummen var 6000 Rdl., men Gaarden indbragte dog første Aar ikke engang 100 Rdl. Men 2 Aar efter, 1797, solgtes denne Gaard for 16000 Rdl., efterat jeg havde bragt Indkomsterne til henimod 1300 Rdl.

Frankrig syntes imidlertid at have begyndt igjen at sammenknytte det borgerlige Samfunds Baand, og da jeg ønskede at blive sat i Virksomhed, gjorde jeg en Reise over Holland til Frankrig for, om Leiligheden tilbød sig, at gaae i fransk Tjeneste, hvortil jeg havde de meest smigrende Recommandationer. Men Øieblikket var ugunstigt, da man saae i Paris saamange reducerede Officerer

af alle Grader, som forgjæves søgte at blive ansatte. Efter 6 Maaneders Ophold der, under hvilken Tid jeg gjorde nogle korte Reiser i Departementerne, reiste jeg tilbage til Norden, og efterat have opholdt mig nogle Uger i Kjøbenhavn, tilbragte jeg Resten af Vinteren i Hambourg, og Sommeren derpaa, efter at have gjort en Reise gjennem en Deel af de danske Stater for at lære at kjende Landets Tilstand i Henseende til Agerbruget, reiste jeg til Kjøbenhavn og opholdt mig siden den meeste Tid i Egnen af Fredensborg, indtil der om Foraaret 1800 tilbød sig Leilighed for mig til at faae en Gaard under Sorøe Amt, paa hvis Istandsættelse jeg har tilsat alle de Ressourcer, jeg har havt i min Magt.

Landbruget har min hele Livstid udgiort min Fornøielse, men fra denne Dag af antog jeg det ganske og aldeles til min Metier. Al min Virksomhed opofrede jeg til Practiken af denne Videnskab, alle mine Frietimer til Theorien for samme. Hvad den første angaaer, har ikke alleneste Amtmanden Kammerherre Stemann, afgivet de meest smigrende Vidnesbyrd til det Kongl. Oeconomi- og Commerce Collegium, men ogsaa Landvæsens-Commissair, Justitsraad Neergaard. Hvad den sidste angaaer, var jeg forrige Aar saa lykkelig at een af mine theoretiske Afhandlinger blev af det Kongl. Landhusholdnings Selskab belønnet med dets smigrende Vidnesbyrd og med Guldmedaillen, i hvilken Anledning jeg havde den Naade at frembære D. K. H. mine underdanige Taksigelser. I dette Foraar har jeg sluttet et Tabellarisk Landbrugs-Bogholderie, som er Frugten af mere end $1^1/_2$ Aars Arbejde, og saaledes har tildraget sig oplyste Oeconomers

Opmærksomhed, at jeg efter den oeconomiske Professors Anmodning har maattet holde en Forelæsning over dette Arbeide for hans Tilhørere.

Ligeledes har jeg udkastet en Plan til en Afhandling om Landmandens Opdragelse, med Hensyn til hans militaire Forpligtelser til Fædrelandet.

Efter saaledes at have ærligt bekjendt Deres K. H. mine Ungdoms Feiltrin, og underdanigst nævnet mine Bestræbelser for i stille Sysler at balancere samme, ønsker jeg mig den Lykke, at Deres K. H.'s Mildhed naadigst vilde kaste Glemsels Slør over de første og værdiges at modtage de sidste som et Pant paa min underdanige Hengivenhed og anse mig for, hvad jeg altid skal bestræbe mig for at være, en god Dansk Borger og en god Landmand. Jeg veed vel med Marmontel:

qu'en parlant de soi, on semble toujours se flatter, ou du moins s'épargner soi-même, et jamais l'auditeur ne manque de rabattre du bien ou d'ajouter au mal.

Herpaa veed jeg blot at svare med disse Antonius's Ord til Cæsar:

Je t'aime, et ne te puis tromper."

Den unge Gyllembourg havde under et fleeraarigt Ophold i Danmark nu stiftet Bekjendtskab med ikke faa fremragende Personligheder og var vel optagen i flere Kredse. Ogsaa P. A. Heibergs Bekjendtskab havde han gjort og kunde alt i længere Tid glæde sig ved at være bleven indført i dennes Huus, hvor han i Værten fandt

en Mand, der var inde i alle, saavel politiske som andre Interesser. De bleve Venner, og paa svensk Viis, Dusbrødre. Gyllembourgs dannede, noble Væsen og hans politiske Skjæbne interesserede den danske Frihedsmand i høi Grad. Han blev hurtig som hjemme i dette Huus og udtalte sig her frit om sit Livs Skuffelser og om den Smerte, han følte over at være udstødt af sit Fædreland, som han elskede med en Soldats hele Begeistring og Stolthed. Hans Besøg blev hyppigere og hyppigere, og mangen Aften sad Heibergs unge Hustru stille, taus, lyttende til disse to Mænds Samtale, som hun fulgte med den meest levende Interesse. Den ridderlige, fine og belevne Tone, som er fornemme Svenske egen, tilligemed den Hjertens Godhed, der lyste ud af hans Øine, hans Ord, gjorde et stærkt Indtryk paa hendes egen fine Natur, og hun syntes, at Aftnerne aldrig gik saa behageligt som i Gyllembourgs Selskab. Hun behandledes af ham med en Ærbødighed, en Opmærksomhed, der var vidt forskjellig fra de Franskes Courtoisie. Hun var langt mere tryg og fri i hans Nærværelse end i hines, hvor man følte, at man maatte være paa sin Post for ikke at gjøre eller sige Noget, som kunde misforstaaes og misbruges. Der var en rolig Tryghed i Omgangen med denne Mand, som i høi Grad tiltalte hendes frygtsomme Natur.

Det er en Livserfaring, at kloge, begavede Mænd, der have det Held at komme i et Venskabsforhold til en fiin aandfuld Kvinde, paa hvis Discretion og Taushed de kunne stole, langt hellere skjænke deres hele aabne Fortrolighed til hende, end til en Mand. For ham føle de

ofte en Forlegenhed ved aabent at udtale deres Sorger og Smerter, som de ikke ere visse paa, at han forstaaer og har Hjerte til at fatte. Derimod ere de mere trygge ligeoverfor en blød kvindelig Natur, ligesom ogsaa Kvinderne ganske anderledes forstaae at trøste og berolige en Sorgfuld, end en Mand formaaer det. Heller ikke trættes Kvinden saa hurtigt som Manden ved en Andens Klage. Ligeoverfor Manden faaer han let en Følelse af, at han opgiver sin Mandighed, hvorimod han ved at betroe sig til en Kvinde meget godt føler, at han ved sin Fortrolighed løfter hende i hendes egne Øine. Enhver Sørgende, Mand eller Kvinde, trænger i Sorgen til Blødhed og Mildhed hos den, der skal bringe Trøst, og fremfor Alt maa den, man tyer til, besidde Taalmodighed til at lytte til Klagen og Kjærlighed til at dæmpe det oprørte Sind. Disse Egenskaber besidde Mændene kun sjelden. De trættes hurtigt og komme ofte med Trøstegrunde, som den Sørgende stødes ved, og Beroligelsen udebliver. Hos Heibergs Hustru fandtes de omtalte kvindelige Fortrin i en ualmindelig Grad. Den unge sorgfulde Gyllembourg fandt i hende en fortrolig Veninde, han ikke mere kunde undvære. Naar han om Aftenen besøgte det Heibergske Huus og Husets Herre, som saa ofte var Tilfældet, ikke var hjemme, men i Clubben, da sad Gyllembourg hos den eensomme Husfrue og aabnede sit betyngede Sind for hende, uden Angst for at møde hendes Husbonds ironiske Mine eller skarpe Tale. Han fortalte hende om sin lykkelige Barndom i det anseete Fædrenehuus, om sin glade Ungdom i Kredsen af militære Kamerater, om sine Foresattes Gunst og disses Forhaabninger om ham, fortalte

hende mangt et charakteristisk Træk fra Gustav den 3dies Hof og om mangen en udmærket og fremragende Personlighed i den svenske Adel, som han var saa lykkelig at staae i nær Berøring med, fortalte hende om Landets skjønne aandfulde Damer og om det prægtige Herregaardsliv Landet rundt, som især var glimrende i den deilige Juletid, hvor man kappedes om at vise sin Opfindsomhed ved de saakaldte Julklapper, det vil sige Gaver, hvormed fulgte smaa Skrivelser i Prosa og Vers, der snart tilflørede en munter Satire og snart indeholdt forblommede Kjærlighedserklæringer. Gyllembourg kunde fortælle alt Sligt saa levende, saa anskueligt, at ikke blot Heibergs Hustru lyttede med spændt Opmærksomhed, men ogsaa den lille Johan Ludvig standsede i sine Lege for at være tredie Mand i det hyggelige lille Aftenselskab. Man læste høit, man sang og spillede for hinanden og Timerne fløi som Minuter. Men naar hans Tale faldt paa hans forspildte Liv, paa alle de glimrende Ungdomsforhaabninger, der paa Grund af hans Stilling i Samfundet havde straalet ham imøde, men som nu vare tilintetgjorte, da følte han med Taknemlighed hendes milde, forstandige, trøsterige Ord, der lagde sig som Balsam paa hans blødende Saar. Han følte, at han i hende havde fundet en yndig og klog Trøsterinde, som havde en egen Evne til at forstaae hans Sorg og til at berolige ham, og hans oprørte Sjæl stilledes atter til Hvile for en Stund. Hun følte, at dette hans Venskab, hans Fortrolighed, havde givet hendes Liv en ny Fylde og Betydning. Hun vidste nu, at der dog var *eet* Menneske, som trængte til hende, *Een*, foruden hendes Barn, for hvem hun var nødvendig, *Een*, der i

hendes Selskab søgte, hvad kun hun kunde give, og hun følte sig ved alt dette ung, glad og lykkelig.

Saaledes hengik næsten et Par Aar, uden at nogen af disse To anede, at dette Forhold var Andet end et inderligt, reent Venskab, som kun bar Glæde og Tilfredshed i sig, og uden at der heri blandedes Noget, der lignede Anger eller Bebreidelse. Begge saae de i dette Venskab kun en Lykke, skjænket dem af de høie Guder, til Trøst i de Smerter og Skuffelser, som forbittrede dem Livet. Ingen af dem saae Faren i dette Forhold, og dog voxede den Dag for Dag. Omsider følte Gyllembourg, at hans Godhed og Venskab for hende truede med at blive en lidenskabelig Kjærlighed, men han taug og bar denne nye Smerte alene for sig selv. Endelig en Aften, da flere af de franske Herrer vare forsamlede hos Heibergs og iblandt disse En, der temmelig uforbeholdent gav sin Hyldest for Husets Frue tilkjende, greb Jalousien Gyllembourg med en saadan Styrke, at han her for første Gang forglemte sig selv og tilstod hende den Lidenskab, han ikke længere var Herre over. Man vil senere hen af et Brev til Heiberg fra hans Hustru see, hvorledes hun med fuld Aabenhjertighed havde meddeelt ham Gyllembourgs Tilstaaelse, og hvorledes Heiberg optog dette. Af dette Brev vil jeg her foreløbigt kun anføre, at hun en Dag havde rettet det Spørgsmaal til Heiberg: „Siig mig oprigtigt, forurolliger det Dig, at jeg saa ofte og saa gjerne seer Gyllembourg? Det vil være os begge to meget tungt at undvære den Lykke at see hinanden. Desuagtet vil jeg det, om Du fordrer det. Men vil Du det, saa siig det nu, thi maaskee vil jeg om et Aar ikke

kunne det." Paa dette Spørgsmaal gav Heiberg det Svar, at han vel vidſte, at hun kun havde Venſkab for ham, ligeſom han for hende, og at han var langt fra at fordre et ſaadant Offer, og han ſluttede med at ſige: „Gjør i den Henſeende, ſom om jeg ikke var til." Efter dette Svar af hendes Husbond, var hans Stilling til hende bleven ſaa tydelig, ſaa klar, at enhver Illuſion om, at han dog maaſkee elſkede hende, maatte være tilintetgjort. Hun beſluttede da i Stilhed, at han i hende ſkulde have en Søſter og Veninde Livet igjennem, men heller Intet mere. Hun var let om Hjertet efter at have gjort Heiberg den vanſkelige Tilſtaaelſe og beroliget ved hans rolige og kolde Svar. Hun reflecterede ikke over, hvad der nu videre ſkulde ſkee, hun tænkte kun med Jubel paa, at hun i al Ærbarhed og Stilhed turde elſke Gyllembourg. At afbryde ſit Ægteſkab med Heiberg faldt hende ikke et Øieblik ind, hun vilde elſke Gyllembourg ſom en Ven, ſom en Broder. I ſin Uerfarenhed anede hun ikke, hvilken Kamp hun ved denne Beſlutning gik imøde. Til Heiberg ſaae hun endnu beſtandig op med Beundring for hans mandige Characteer, hans uegennyttige Fædrelandskjærlighed, hans brændende Iver for at komme de Betrængte til Hjelp, ſelv med Tabet af ſin perſonlige Sikkerhed; thi det var hverken hende eller ham ubekjendt, at Regjeringen, mellem hvis ledende Mænd han havde mange Fjender, laae paa Luur efter at gribe ham i en offentlig Udtalelſe, der paa eengang kunde ſkaffe dem af med denne driſtige, populære og talentfulde Oppoſitionsmand. At dette ſaa hurtigt ſkulde lykkes, faldt

imidlertid paa dette Tidspunkt hverken Heiberg eller hans mange Venner ind og allermindst hans Hustru.

Saaledes stod Forholdet imellem disse Ægtefolk, da Catastrophen, som endte med Heibergs Landsforvisning, indtraadte. Dette maa vides for at fælde en nogenlunde retfærdig Dom over deres senere Forhold til hinanden.

Efter at en Deel litterære Stridigheder havde optaget Publicums Opmærksomhed, udkom 1799 et Qvartalskrift kaldet „For Sandhed". Hovedarbeideren i dette Qvartalskrift var Heiberg. Det andet Bind heraf indeholdt et Bidrag af Heiberg, „Politisk Dispache", en paa statistiske Data støttet Beregning af, hvad Danmark, England og Frankrig ydede til deres Regenter og disses Hofhold, og i samme Bind fandtes tillige hans „Sproggranskning", en Samling af træffende og skarpe Vittigheder i lexicalsk Form. Disse tvende Artikler, der gjorde overordenlig Opsigt, afgav Grunden til, at han ifølge Cancelliskrivelse af 26. Februar 1799 blev sat under Generalfiscalens Tiltale, medens tillige adskillige Steder i hans ældre Skrifter bleve inddragne under samme Action.

Neppe forudsaae Heiberg selv Actionens Udfald, end sige dens Følger for ham. Han søgte nu strax paa sin Viis at faae Publicum til Meddommer i Sagen, og udgav „Læsning for Publicum", som i ugentlige Nummere meddeelte Proceduren Skridt for Skridt, og denne „Læsning for Publicum" blev, siger Rahbek i sine „Erindringer", i egentlig Forstand Publicums Læsning". Den fandtes, fortæller Kammeradvocat Schønheyder, i alle Kredse lige ned til Kjeldrene. Heiberg, der selv førte sin Sag, indskrænkede sig ikke til at gaae defensivt tilværks;

hans Forsvar var meget mere et Angreb, og det et meget skarpt Angreb paa den, som han troede havde foranlediget Processen anlagt imod ham, nemlig Generalprocureuren Chr. Colbjørnsen, og Retfærdigheden kræver vel at tilstaae, at Heiberg i sit Angreb paa Colbjørnsen lod sig lede af en personlig Lidenskabelighed, der gav hans Fjender Vaaben i Hænde imod ham og ikke lidet bidrog til Processens uheldige Udfald.

Pludselig overraskedes Alle, selv de Mænd, der troede sig bedst underrettede, ved Kundgjørelsen af en ny Pressforordning af 27de September 1799. Den havde til Følge, at Heibergs Publication af Sagens Acter strax maatte standses, til stor Ærgrelse for ham og til megen Misfornøielse for Publicum, der med Lidenskab havde fulgt Sagens Gang.

Endelig fældede Hof- og Stadsretten den 24de December 1799 følgende Dom:

„Translateur P. A. Heiberg bør forvises Kongens Riger og Lande."

„Saaledes endte", siger Thaarup, „denne beklagelige Proces med Forliis for Fædrelandet, thi det er et Forliis for Staten, naar et saadant Hoved hviler, hvor meget større Tabet for en til et saa lidet Antal Individer indskrænket Litteratur, naar den maa savne en af de talentfuldeste Dyrkere — men hvo kan beregne de Tab, Fædrelandet har lidt ifølge den nævnte Forordning 1799, en Forordning, som idetmindste neppe var fremkommen saadan og saa fremskyndet uden denne uheldsvangre Proces." [1])

[1]) See Thaarups Biogr. Pag 90.

Endnu samme Dag Dommen var falden, den 24de December, medens Heiberg i sit Huus helligholdt Juleaften, blev denne ham meddeelt. Han tog det i det første Øieblik tilsyneladende saa let, at han svarede paa Meddelelsen:

„Hils mine Dommere, at jeg ønsker dem et glædeligt Nytaar."

Hans Nærmeste og Venner, der hiin Aften vare forsamlede hos ham, forbausedes over den Kulde og Ro, hvormed han modtog Efterretningen. Ingen mærkede det mindste til noget, der lignede Sorg, og dog vil man i et af hans senere Breve finde en Udtalelse stik imod denne tilsyneladende Ligegyldighed, saavel i Øieblikket som senere. I dette Brev siger han nemlig, at han, inden han forlod sit Fædreland, „ofte søgte Eensomheden for at vride sine Hænder, og lade sine Taarer have frit Løb". Ak, hvor meget vilde ikke have været anderledes, om denne Mand ikke bestandig havde holdt sine Følelser skjult for Alle!

Efterat nu Dommen var bleven ham forkyndt, skulde han, ifald de sædvanlige Regler vare blevne iagttagne, strax have været arresteret, indtil hans Afreise fandt Sted; men paa Grund af en ubetydelig Beenskade fik han, efter at have afgivet en Lægeattest, Lov at holde sig hjemme i Stuearrest, under Opsyn af en af Kongens Fogeds Folk som vagthavende Oppasser. Heiberg siger i sine „Erindringer": „Aldrig saae jeg denne Mand og han aldrig mig. Han sad i et varmt Værelse, hvor han fik sine Maaltider. Han lukkede endog Vinene i for, at jeg om Aftenen gik ene ud for at tage frisk Luft."

I Hjemmet modtog nu Heiberg talrige Besøg af Høie og Lave, ja selv af Folk fra Hoffet, han ikke tid-

ligere havde staaet i personlig Berøring med, som alle kom for at bevidne ham deres Deeltagelse over en Dom, man fandt i høi Grad streng og ubillig. Mange i Publicum vare ligefrem forbittrede over denne Sags Udfald, saa Heibergs Popularitet aldrig havde været større end i dette Øieblik, da Regjeringen jog ham ud af Landet, som om han havde været en grov Forbryder.

Om Aftenen d. 7de Februar 1800 reiste Heiberg fra sit Fædreland for aldrig mere at see dette. Det var tydeligt at mærke ved Afskeden, at han, hans Nærmeste, hans Venner, vare af den Tro, at hans Landsforviisning efter al Rimelighed atter vilde blive hævet om et Par Aar, saa at Stemningen var snarere munter end trykket. Et lidet Selskab af hans Venner, hvoriblandt Rahbek og dennes Hustru befandt sig, vare forsamlede hos Heibergs til Afsked hiin 7de Februar. Efter Aftensbordet, hvor Stemningen havde været munter, om end af den Munterhed, der i Baggrunden skjuler nogen Misstemning, ankom Kl. 10 en lukket Vogn, forspændt med fire Heste for at føre ham til Korsør. Han tog en kort Afsked med Hustru og Venner, tilsyneladende uden al rørt Bevægelse, der jo, som vi vide, ikke laae for ham. Fra alle Munde lød: „Vi sees, vi sees snart igjen!“ Da Heiberg skulde kjøre lige forbi den Allee, ved hvis Ende, som bekjendt, det berømte Bakkehuus laae, gjorde Rahbeks ham Følgeskab i Vognen. Ved Opstigningen i denne overraskede det ham at see Gaden vrimle af Mennesker, der, idet de saae ham, udbrød i et jublende Hurra! selv Vægteren paa Gaden satte sin Kabuds paa Enden af sin Morgenstjerne og svingede den livligt, idet han deeltog i Mængdens Hurraraab og Vivat. Senere

blev samme Vægter tiltalt herfor under det Forhør, der optoges over Tumultuanterne paa hiin Aften. Da man nu i Retten spurgte ham, hvorfor han ikke havde gjort Forsøg paa at adsprede Mængden i Tide, svarte han, „at det jo ikke havde været en Samling af Pøbel, men af pæne Folk, der vel nok vidste, hvad de gjorde." Hele Menneskemassen fulgte Vognen gjennem Byen, uophørligt tiljublende ham, der sad indeni. Heiberg bad dem flere Gange om at gaae stille bort, da dette Optrin kunde forøge de Ubehageligheder, han alt havde havt nok af, men Intet hjalp, de blev varmere og varmere i deres Hyldest. „Sæt," sagde han til dem, „at de lukke Porten, saa at jeg ikke kan komme ud?" [1]) „Vi brække Porten op," skreg nogle unge Mennesker. Men da han naaede Porten, ledsaget af denne Menneskevrimmel, forholdt Portvagten sig ganske rolig.

Et Stykke udenfor Byen tog Mængden Afsked med et rungende Hurra, gik atter ind til Byen, hvor de forbittrede standsede udenfor Colbjørnsens Huus og morede sig med at slaae hans Vinduer ind med Stene.

Den Landsforviste fortsatte nu i Ro Kjørslen sammen med Rahbeks, indtil Vognen holdt paa Frederiksberg Bakke. Her steg den trofaste Ven og Veninde ud for at begive sig til deres Hjem. De toge en hjertelig Afsked og i dette Øieblik var det, at Heiberg, som han senere har fortalt, tog Fru Rahbeks ene Handske til Erindring om sin Veninde. Han gjemte denne Handske sit øvrige Liv mellem sine kjæreste Reliqvier fra Fædrelandet.

---

[1]) Byen havde som bekjendt fire Porte, der lukkedes hver Midnat.

Her sad nu den stakkels Forviste ene i Vognen, Time for Time, overladt til sine bittre Tanker om den Medfart han led, fordi hans Livs Formaal havde været at kæmpe for Ret og Sandhed. At der i Formen af denne Kamp undertiden var Uret fra hans Side, kan man ikke forlange at han selv skulde have Die for, mindst i dette Øieblik, hvor han paa en grusom Maade blev straffet for Udtalelser, som Andre havde tilladt sig uden nogen Forfølgelse og Straf. I disse eensomme Timer brast uden Tvivl den haarde Skorpe om hans Hjerte, og meget skulde jeg feile, om han ikke her, sammensunken i Krogen af Vognen, har udgydt Taarer, saa hede, saa bittre, som knap Nogen kunde tiltroet den ellers haarde, kolde Mand.

Det er udenfor al Tvivl, at Heiberg paa dette Tidspunkt ikke stod ene i Danmark med sine Friheds Ideer. Det gjærede rundt om i Folket, og man kan i Heibergs store Popularitet see et Udtryk af denne Gjæring. Folket var aabenbart paa Overgangen fra det attende til det nittende Aarhundrede. Havde Frederik den 6te, da han otte Aar efter denne Begivenhed besteg sine Forfædres Trone, forstaaet, hvad der laae i Tidens Uro, havde han da havt Die for Folkets Ønsker og Krav, og havde Folket paa dette Tidspunkt vidst klart, tydeligt og bestemt, hvad det vilde, da havde Danmarks Historie vistnok taget en heel anden Retning. Men Folket bevægede sig i dunkle Følelser, i taagede Foreſtillinger om Øieblikkets Vigtighed for Norden. Det trængte til Mænd, der kunde give disse Følelser Fasthed og Liv; og da nu en uforfærdet Mand som Heiberg kraftigt og talentfuldt forsøgte paa at tolke Tidens Krav, et Krav, Regjeringen

fandt ubeføiet og vildledende, fandt denne det stemmende med sin Fordeel snareſt muligt at skaffe ham af Veien. Havde Frederik den 6te efter Revolutionen 1809 i Sverrig givet Danmark og Norge en Constitution, mon da Norge var bleven skilt fra Danmark 1814? Og mon vi da 1864 havde mistet Slesvig? Det danske Folk havde vel 1814 været ligesaa modent til at taale og bære Friheden, som det viste sig, at Nordmændene vare, da den norske Grundlov blev Udgangspunktet for hele deres selvstændige Virksomhed lige ned til vor Tid. Men med Genialitet og Fremsyn at gribe Øieblikket har kun sjelden været Kongernes og deres Regjeringers Sag. Frederik den 7de opgav endelig Enevoldsmagten 1848, men mon dette ikke kom 40 Aar for silde? At have havt Syn herfor, var især Brøden hos den Mand, vi her tænke os siddende sønderknust i Hjørnet af Vognen.

Hans Reise gik nu over Korsør til Odense, hvor han opholdt sig en kort Tid hos nogle Venner, og derfra til Kiel. Her vilde Studenterne bringe ham en Serenade, men af Rector Magnificus blev det dem forbudt. Fra Hamborg, hvor han ligeledes forblev i nogen Tid, fortsattes Reisen til Holland og derfra over Belgien til Paris, hvor Malte-Bruun havde leiet ham et Værelse. Heiberg forlod Danmark ikke alene uden at eie nogen Formue, men efterladende sig en ikke ringe Gjæld. Der blev derfor, saasnart han var reist, holdt en Auction over hans hele Indbo, Bøger og Alt, for foreløbigt at forskaffe ham de nødvendige Midler til Reisen. Hans Plan var at tage til Paris for der at søge sig en Stilling, som kunde sætte ham istand til at leve; men en saadan var ikke saa let at

opnaae, og der hengik næsten to Aar, uden at hans Udkomme var sikkret. Hans Hustrus Fader, den gamle Buntzen, der med en sand Faders hele Kjærlighed og Sorg havde taget Deel i hans Skjæbne, vedblev derfor at understøtte ham, idet han, saa ofte Heiberg begjærede det, sendte ham de fornødne Penge, indtil der viste sig en Mulighed for ham til at staae paa egne Been. P. A. Heibergs Huus var saaledes opløst, og hans Hustru og Barn maatte tage Ophold hos hendes Fader for der at modtage Alt af dennes Haand, en Stilling, der bragte hende til at føle mange Tryk og Savn. Faderen havde flere Børn at forsørge og havde nylig faaet en Svigersøn ved Navn Jürgensen, som i længere Tid havde bestyret hans Comptoir og nu var bleven gift med hans Datter Lise. Disse Nygifte skulde indtil videre boe i Faderens Huus. Samme Jürgensen var ikke den unge forladte Hustru og hendes Barn rigtig god, og mangen en Conflict fremkaldtes herved, som ingenlunde var behagelig. Hertil kom, at den lille Johan Ludvig, der paa dette Tidspunkt omtrent var otte Aar, fik en heel Hær af Opdragere, hvor den ene vilde Eet, den anden et Andet, hvilket i høi Grad trykkede Drengens Moder. Til hendes Lykke havde hun i Hjemmet den gode Søster Hanne, der lidenskabeligt elskede hende og den lille Johan Ludvig. Denne Søster var nu hendes Trøst og Fortrolige i alt hvad der tyngede hendes Sind.

Verdens Dom var som sædvanlig hurtigt færdig. Man hørte Folk yttre, at Heibergs Hustru trofast burde have fulgt sin Mand i hans Landflygtighed. Men Heiberg vilde vist meget have betakket sig for et saadant Følgeskab

af Kone og Barn, der i høi Grad vilde have forøget Vanskeligheden ved at slaae sig igjennem paa Reisen med de Ressourcer, der stod til hans Raadighed, saa herom kunde der slet ikke være Tale, selv om Ægteskabsforholdet havde været inderligere og kjærligere, end man har erfaret af den ovenstaaende Beretning. De havde alt i et Par Aar, efter stiltiende Overeenskomst, levet ved hinandens Side som Ven og Veninde, og ikke som Ægtefolk. Hun nærede endnu bestandig Hengivenhed og Agtelse for Heiberg, men hendes Hjerte tilhørte en Anden med en Kvindes første lidenskabelige Kjærlighed, som hun følte, at hun ikke mere kunde være Herre over. Neppe var derfor Heiberg bortreist, før det Dag og Nat laae hende paa Hjerte ærligt og aabent at meddele ham dette, som hun alt i den sidste Tid, da han endnu var hjemme, forgjæves havde søgt Leilighed til at udtale for ham. Og medens han endnu var i Hamborg, tog hun den pludselige Beslutning, ikke at skrive, men at reise til ham for mündtlig at indvie ham i sine Planer for Fremtiden, hvor Alt dreiede sig om, at hun umulig kunde leve uden Gyllembourg ved sin Side. Heiberg, der gjennem Familien havde hørt om hendes paatænkte Reise, og som lod til ikke at ane Betydningen af hendes Besøg — saa lidt havde han holdt Øie med sin unge Hustrus Følelser — bad hende skriftlig indstændigt om at opgive dette Forsæt, ja skrev til hendes Fader, at han med hele sin faderlige Myndighed endelig maatte sætte sig imod, at hans Hustru besøgte ham i Hamborg. Man seer heraf, at hans Længsel efter hende ikke var synderlig stor. Under dette henved to Maaneders Ophold i Hamborg og Omegn

kom der af og til smaa korte, formelle Breve til hans Hustru, hvori der ikke fandtes Spor af Ømhed eller Længsel efter hende og Sønnen, saa at det ikke var saa underligt endda, at hun fuldt og fast nærede den Overbeviisning, at Heiberg vilde føle sig lettet ved Forslaget om at bryde et Baand, der, som hun troede, alt længe havde været ham til Besvær.

Her følger et Brev fra Hamborg til hans Hustrus Fader.

2.

Fra P. A. Heiberg til J. Buntzen.

Hamburg den 25de February 1800.

Kjæreste beste Fader!

For længe siden burde jeg have tilskrevet Dem og takket Dem for al Deres Godhed og Omsorg for mig, men paa Reysen hertil var det umueligt for mig at holde mine Tanker samlede, og endnu føler jeg, at jeg ikke ret kan samle dem. Mit Hjerte føler mere, end min Pen kan skrive. Jeg maae overlade til min og Deres kjære Thomasine at fortolke min Taknemmelighed; hun veed, hvad jeg føler, og hendes usigelige Kjærlighed for hendes Fader vil give Dem for Deres Velgjerninger al den Gjengjeld, som De forlanger. Gud skee Tak! hverken behøver jeg selv at slaae Øynene need, eller nogen af mine Venner at skamme sig paa mine Vegne. Den Trøst har jeg taget med mig, den Trøst beholder alle mine Venner tilbage, og hvor mange af mine Fiender eller af mine Dommere kunne vel i sin Tid finde denne Beroeligelse? Jeg har derfor heller ikke behøvet at reyse incognito, eller at krybe i Skjul for

noget Menneske. Jeg har fundet mange Venner underveys, seet og erfaret meget favorabelt, hørt mange fordeelagtige Domme om mit Forhold; og denne Lykke vilde jeg ikke have opnaaet, naar jeg havde handlet med mindre Bestemthed end den jeg har viist. Dog nok herom. De kan neppe forestille Dem, med hvor megen Ærbødighed Deres Navn nævnes af alle, endog af Folk, der ikke kjende Dem personlig. Jeg har hørt det overalt, og daglig havt Anledning til at glæde mig derover. Hvad Artighed Wildhagen og Schreiner har viist mig, har De erfaret af et Brev til min Kone. Den sidste veeg ikke fra mig noget Øyeblik, og jeg maatte love dem, at jeg, ifald jeg nogensinde skulde komme igjennem Flensborg igjen, ikke maae logere hos andre end hos dem. I Dag har jeg paa Børsen truffet Lorent am Ende & Co. og afleveret Brevet. Hvad jeg hos dem kan behøve, naar jeg reyser herfra, vil ikke blive mere end hvad der kan medgaae til Reysen til Amsterdam. Jeg har i Sinde at lade avertere i Aviserne om en Reyse Compagnon, for at spare paa Omkostningerne, og lykkes det ikke, saa vil jeg reyse i det mindste et got Stykke med den ordinære Post, og maaskee den heele Vey, ifald jeg hører, at det ikke er altfor meget udmattende og farligt for Helbreden i Tilfælde af ondt Veyr. Jeg tænker at reyse herfra paa Løverdag eller Søndag otte Dage, saa at jeg endnu kan vente et Par Breve før min Afreyse. Det gjør mig inderlig ondt, at jeg seer af min Kones Brev, at den stakkels Feldtherre[1])

[1]) En spøgefuld Benævnelse af en af Kongens Fogeds Folk, som maatte følge Heiberg ud af Landet, og som opførte sig med stor Hensynsfuldhed imod ham (see Heibergs Erindr. S. 32.)

risquerer at blive assat. Jeg veed virkelig ikke, hvad han haver gjort. Jeg blev en Dag længer i Hadersleb, end hans Majestæt tillod, men det var sandelig ikke uden Grund, thi det politiske Hold i Ryggen, som jeg meldte min Kone at jeg havde faaet, var intet mindre end en virkelig Feber, som jeg havde havt i to Nætter, hvorover jeg holdt det for raadeligt at ligge en Dag over, og det Ophold skilte mig dog virkelig ved Feberen. Sandelig, jeg undrer mig meget over, at jeg slap saa let, efter at have været saa længe indmuret. Havde det været Regjeringens Meening, at han skulde have bragt mig levende eller død til Hamborg saa hastigt som muligt, saa havde den vel ikke undladt at give ham disse Forholdsregler, men han havde ingen Ordre, det var ikke foreskrevet, enten hvad Vey vi skulde reyse, eller hvor langt vi skulde reyse om Dagen, og vi har reyst et Stykke Vey hver eneste Dag, undtagen de tree Dage, der var mig akkorderede ved Resolutionen og den eene Dag, som jeg maatte anvende til Roelighed for min Helbreds Skyld. Jeg haaber dog, at man ikke vil begaae saa stor en Uretfærdighed at sætte Manden fra sin Tjeneste; hvad vilde han ogsaa have udrettet, ifald jeg havde opholdt mig endnu længere. Han har ingen Ordre med sig, kunde ingen Assistance requirere imod mig, og det er Kongens Fogeds Feyl, at han ikke var forsynet med Fuldmagt. Skal nu Manden lide for Fedderſens[1]) Skyld? Og da Kongen ikke betalte min Reyse, og da jeg var Hovedpersonen, saa tilkom det jo mig at

[1]) Navnet paa Kongens Foged.

indrette Reysen efter mit Godtbefindende. Dog! jeg vil haabe, at Sagen ikke er farlig; jeg har heller ikke nænnet at sige ham et Ord derom.

Min gode Ven, den gamle Justitsraad Albrecht, som er Dansk Postmester her i Staden, besøgte jeg i Formiddags og spiste Fastelavnsboller hos ham og drak et Glas fortræffelig Mallaga. Han tilbød mig paa det allervenskabeligste sin Assistance i ethvert Tilfælde, hvori jeg maatte behøve samme. Han har laant mig det 4de Hefte af Skrifterne for Sandhed og har lovet at sende mig de Danske Aviser saa længe som jeg er her.

De andre Breve, som følge med Feldtherren tilbage, ville berette hvad mere jeg har at melde. Jeg seer, at dette Brev er meget usammenhængende; jeg kan ikke gjøre derfor, thi mine Tanker flyve som Avner for Vinden. Saameget vil jeg blot tilføye, inden jeg afbryder, at jeg er aldeles frisk og rask, og at jeg omfavner Dem, kjæreste Fader, med den inderligste Kjerlighed, Høyagtelse og Taknemmelighed.

P. A. Heiberg.

Altsaa levede nu Thomasine med sin lille Søn i sin Faders Huus, hvori Gyllembourg alt tidligere var optagen som en Ven, paa hvis Omgang Alle satte stor Priis. Efterhaanden bleve hans Besøg hyppigere og hyppigere, kun af og til afbrudte ved korte Reiser ud paa Landet i Omegnen af Ringsted, hvor han i længere Tid havde staaet i Underhandling om at kjøbe Gaarden Ruhedal i

Gyrstinge. Under disse gjentagne Smaareiser følte Thomasine dybt hans Savn, og dette voxede mere og mere hos den Tilbageblevne i de trange Familieforhold. Fra Heiberg hørte hun meget sjeldent. Vinteren med alle sine mærkelige Begivenheder var nu tilende, og den gamle Buntzen flyttede i det tidlige Foraar ud paa Voxblegen (den nuværende Blegdamsvei), hvor han eiede et Huus, i hvilket hele Familien laae paa Landet hver Sommer. Her i landlig Ro udvikledes Kjærlighedsforholdet til Gyllembourg med stor Lidenskab fra begge Sider.

„Led os ikke udi Fristelse!"

For enhver normal Kvindenatur kommer, tidlig eller seent, et Moment i Livet, hvor Erotikens Magt uimodstaaeligt griber hendes Hjerte og forvandler hendes Indre. Dette er, efter den menneskelige Natur, ligesaa uundgaaeligt, som det er uundgaaeligt for Puppen at afkaste sit Hylster og hæve sig til Flugt paa de nys udfoldede Vinger. Men forinden denne Erotikens Magt griber en Kvinde, kjender hun lige saa lidt, hvad Forvandlingen fører til, som Puppen har en Anelse om, hvad der skal udvikle sig af dens Hylster. Uvidende om, hvori det at elske bestaaer, bedrager hun i denne Uvidenhed sig selv og den Mand, med hvem hun indgaaer et Ægteskab, naar hun antager, at den Godhed, det Venskab, det Velbehag i Omgang, den Agtelse og Beundring, han indgyder hende, at alt dette tilsammen dog vist maa være det, man kalder Kjærlighed. Hendes Ubekjendtskab med denne mærkelige Følelse

for et andet Menneske gjør, at hun troskyldig gifter sig med Vennen, men uden at ane, at hun bedrager sig selv og ham, uden at ane, at det Øieblik vil komme, hvor Naturen kræver sin Ret, hvor Puppen forvandles og Vingerne løfte sig til Flugt, uden at ane, at det Øieblik vil komme, hvori hun om Natten i Stilhed begræder Tabet af det Bedste i vor jordiske Tilværelse, det, i inderlig, varm Kjærlighed til en Mand at bæres ved denne Følelses Magt hen over Livets store og smaa Brydninger, uden at synke ned i Trivialitetens Tyngde og Mismod. Er Feilgrebet imidlertid gjort, har hun forvexlet Vennen med Elskeren, da taler en ærbar Kvinde sig selv tilrette. Hun siger til sig selv, at hvad der er skeet kan ikke ændres. Hun trøster sig med, at hun i dette Forhold, hvori hun lidt efter lidt føler et større og større Savn, idetmindste vil opfylde den Pligt, hun har paataget sig mod sin Mand, ikke skuffe hans Tillid, ikke bedrage ham, men holde sin Samvittighed reen og uplettet. Saaledes taler hun til sig selv. Aar gaae hen, og hun nyder sin Kraft og Styrke i at gjennemføre denne Beslutning og vugger sig selv i Søvn ved disse Forsætter. Da brydes en skjøn Dag Puppens Hylster, Vingerne bevæge sig frem og tilbage og true med at flyve opad, men hun tvinger dem til at blive ved Jorden, hun behersker sig selv, indtil omsider en anden Mand, i hvem den ubegribelige Følelse er vakt netop for hende, træder hende imøde med denne Lidenskabs hele berusende Styrke, som da meddeler sig til hende med uimodstaaelig Kraft, og nu først veed hun, hvad det at elske vil sige. De stakkels Vinger, som hidtil bleve holdte nede, løfte sig nu til Flugt mod

Himlen og Stjernerne, Baandet, hvormed de holdtes, briſter, og hun flyver ſom Myggen mod det brændende Lys og hviler ikke, før hun ſom denne ligger med de forbrændte Vinger og krymper ſig paa Jorden. Derfor ſkal en Mand vel betænke, forinden han fæſter en Kvinde til ſin Huſtru, at det ikke alene er nok, at han elſker hende, ogſaa hun maa elſke ham. Men om denne Sag bekymre de fleſte Mænd ſig ikke, de ſee, hvad de ønſke at ſee, og Reſten mene de kommer nok med Tiden. Dette er ſtrafværdigt, iſær naar Manden er tilaars og erfaren og Kvinden ganſke ung og uerfaren. Straffen udebliver ikke for ham, og Angeren og Fortvivlelſen ikke for hende. Men i Lidenſkabens Ruus, i den førſte Kjærligheds Lykſalighed, ſeer og hører hun Intet, føler og fornemmer hun Intet uden det nye Liv, der er opgaaet for hende, og hvori hun trodſer Alt, enhver tidligere Beſlutning, enhver Pligtfølelſe, al Fornuft. Hun vil nu kun Eet, „med den Elſkede i Pagt ſmelte hen i Kjærligheds Klager.“ Hun trodſer Jord og Himmel for at kunne leve i denne for hende nye Verden, hvor Alt viſer ſig for hende med nye Farver og et nyt Trylleri. Hendes Blomſtringstid er kommen, og Blomſten trives i Solſkin og Regn, i Storm og Kulde ved hans og hendes indre Varme, og om end hundrede Stemmer i hendes Indre raabe: „Vend om! Stands!“ da er der ikke Een af hundrede, ſom agter paa disſe Stemmer, hun hører Intet, hun vil Intet høre, Lidenſkaben overdøver alle Røſter. Den førſte erotiſke Følelſe lader ſig ikke overſpringe, den er der nu, og den vil indhente Ungdommens Tab. Lykkelig den, der faaer Lov at groe og udfolde ſig i den rette Aarstid ved den Elſkedes Side. Denne Lykke

havde Heibergs Hustru ikke havt, og hendes fulde Hjertes varme Følelse krævede nu sin Ret og fik Magt over hendes Forstand. Alle Hensyn veg for dette Ene, hun elskede og blev elsket, og den lille fine Skikkelse vovede en Kamp mod hele den store ubarmhjertige Verden, selv om hun skulde falde dødelig saaret i Kampen.

Lidt efter lidt blev Kjærlighedsforholdet imellem hende og Gyllembourg lidenskabeligere og lidenskabeligere, og tiltrods for deres, som de meente, store Forsigtighed og Tilbageholdenhed i Andres Nærværelse, gik der ikke lang Tid, før det Buntzenske Huus anede, hvilken Lidenskab der havde grebet dem begge. Dette vakte stor Alarm og Bevægelse, og Familien deelte sig nu i to Leire, hvoraf den ene stod paa Heibergs Side, den anden paa de Elskendes. Paa Heibergs Side stod hendes Søster Lise og dennes Mand Jürgensen, paa de Elskendes hendes kjærlige Søstre Hanne og Laurenze. Den gamle Buntzen var dybt bekymret over, at hans Yndlingsdatter stod i Begreb med at indlade sig i Noget, han i høi Grad misbilligede, og Thomasines største Sorg var at handle mod hendes Faders Ønske og Villie. Men Faderen forblev taus lige overfor Datteren, og dennne havde ikke Mod til at betroe ham, hvad der tyngede hendes Sind, og hvilken Beslutning hun havde taget.

Mange Planer om at forenes for bestandig gik igjennem de Elskendes Hoveder. Begge følte, at det første Skridt, der maatte gjøres, var, uforbeholdent og i al Oprigtighed at meddele Heiberg Alt, og bønfalde ham om at give sit Samtykke til en Skilsmisse, et Samtykke, som Thomasine endnu bestandig troede, at han gjerne gik ind

paa, ja hun antog endog, at han vilde føle sig glad og lettet ved at blive uafhængig af alle Baand, saa at han, fri for disse, kunde søge sig en ny Tilværelse i Udlandet.

De Elskende strides nu om, hvem af dem der først skulde aabenbare deres Ønsker og Planer for den fraværende Ægtefælle. Gyllembourg meente, at hans Ære krævede, at han først burde skrive til Heiberg, bede ham om Tilgivelse og bønfalde ham om hans Samtykke til deres Forening. Men i Overeensstemmelse med en gammel psychologisk Erfaring viste det sig atter her, at Mændene have langt større Vanskelighed, langt mindre Mod til at gribe ind i skjæbnesvangre Begivenheder end Kvinderne, og Enden blev da ogsaa, at Thomasine skrev det Brev, som skulde afgjøre deres Fremtids Skjæbne, thi hendes Samvittighed lod hende ikke Ro Dag eller Nat, før Heiberg vidste Alt. Saasnart han, som de haabede, havde givet sit Samtykke, var det deres Plan, ved kongelig Bevilling strax at erholde Tilladelse til at indgaae deres Forening, for da at drage ud paa Landet, hvor de vilde boe Vinter og Sommer paa Gaarden Ruhedal, som det imidlertid med store Anstrengelser var lykkedes Gyllembourg at kjøbe. Han færdedes nu ofte frem og tilbage til denne Eiendom for at sætte den i behørig Stand, da den var temmelig forfalden. Han var derfor snart paa Landet og snart i Byen, for at trøste sin bekymrede Veninde, der mere end nogensinde sukkede efter at boe under Tag med Gjenstanden for hendes første Kjærlighed. Men Alt beroede nu først og fremmest paa, hvorledes Heiberg vilde modtage deres Tilstaaelse, og om han vilde gjengive hende sin Frihed.

Thomasine Gyllembourg.

[illegible] undgaaes, at hun [illegible] paa [illegible]
[illegible] aand for megen [illegible]
[illegible], at hun alt i [illegible]
[illegible] have [illegible]
[illegible] modbevises [illegible]
[illegible] Breve, som af [illegible]
[illegible] i [illegible] for [illegible]
[illegible]er. Dette [illegible]

3.

Thomasine [illegible]

[illegible]

[illegible] Gyllembourg! Jeg [illegible]
[illegible] Henseende er [illegible]
[illegible] Forudfelse at [illegible]
men om endogsaa [illegible]
[illegible] saa har jeg dog [illegible] megen [illegible]
[illegible] megen Egenkjerlighed, at jeg
[illegible] ikke vil være Den [illegible] ikke uvelkom[illegible]
Jeg er meget enig [illegible] Dem i [illegible]
[illegible] Gud, jeg [illegible] ham [illegible]
[illegible] ham af alle mig [illegible]
[illegible] vilde jeg ogsaa hellere gaae i [illegible]
end jeg vilde bede ham om nogen [illegible]
[illegible] dem om noget, [illegible] jeg slet ikke [illegible]
[illegible]ere troe, at Luften er langt [illegible]
[illegible] Kjøbenhavn. Prov det paa [illegible]
Vejr og Vind gjør Skove og [illegible]
saa Landet og rejs hertil, saa [illegible]

Thomasine by [illegible]

Det kunde ikke undgaaes, at hun alt paa dette Tidspunkt blev Gjenstand for megen Bagvaskelse. Beskyldningen imod hende, at hun alt i lang Tid, medens Heiberg var i Landet, skulde have staaet i et brødefuldt Forhold til Gyllembourg, modbevises saavel af Tonen i flere af de senere følgende Breve, som af et, der er skrevet i Juli 1799, altsaa i Sommeren før Heibergs Domfældelse i December. Dette Brev lyder, som følger.

3.

Fra Thomasine Heiberg til Gyllembourg.

Vorblegen d. 2. July 1799.

Kjere Gyllembourg! Jeg sender Dem her et Brev, som i ingen Henseende er halv saa elegant som det, jeg havde den Fornøielse at modtage fra Dem for nogle Dage siden, men om endogsaa disse Linier i sig selv ingen Værd have, saa har jeg dog saa megen Tillid til Deres Venskab og saa megen Egenkjerlighed, at jeg troer, de for min Skyld ikke vil være Dem ganske uvelkomne.

Jeg er meget enig med Dem i, at Guden Eolus er en slet Gud, jeg skjælder ham ud hver Dag, jeg kan mindst lide ham af alle mig bekjendte Guder og Gudinder, men derfor vilde jeg ogsaa hellere gaae i Blæst i fjorten Dage, end jeg vilde bede ham om nogen Ting, for jeg kan aldrig bede dem om noget, som jeg slet ikke holder af. De kan ellers troe, at Luften er langt koldere ved Helsingør end ved Kjøbenhavn. Prøv det paa mit Ord, hver Gang Vejr og Vind gjør Skove og Marker ubehagelige, forlad saa Landet og rejs hertil, saa skal De see, at jeg har

Ret. — Min Fader og mine Søstre sender Dem herved mange Hilsener og lige saa mange Ønsker om snart at see Dem igjen. Vi har det Haab, at De kommer tilbage en af disse Dage. Det er vel sandt, at jo oftere vi har den Glæde at see Dem iblandt os, jo mere savner vi Dem i Deres Fraværelse. Men hvem kan tænke paa den kommende Dag, naar man glæder sig over den nærværende?

Fra Heiberg kan jeg ikke hilse Dem, da han i dette Øyeblik ikke er her, men jeg formoder, at han skriver Dem til, naar han sender Dem dette Brev, dersom han ellers har Tid, jeg troer, han har i disse Dage overmaade meget at bestille.

Lev nu vel, kjere Gyllembourg! og erindre Dem Deres

Veninde

Thomasine Heiberg.

Saaledes skriver ikke en Elskerinde til sin i lang Tid erklærede Elsker, og mindst hun, hvis Hjertes Følelser altid udtalte sig høist uforbeholdent. Hvor glad blev jeg derfor ikke ved i de efterladte Papirer at finde dette Brev, der saa tydeligt fritog min afdøde Veninde og Moder for en Brøde, Verden er saa hurtig til at troe paa og saa skaanselløs til at udtale.

Fra Tiden efter Heibergs Bortreise foreligge efterfølgende 12 Breve, af hvilke man fuldstændigt lærer Forholdet imellem hende og Gyllembourg at kjende, og hvilken Deel Slægt og Venner toge i den hele Begivenhed.

Uagtet Tonen alt er bleven langt mere fortrolig, er der dog i de første af disse Breve en egen, fiin Tilbageholdenhed, som blandt andet viser sig deri, at hun i Brevet af 2den Juni som sit Motiv til at skrive angiver det, „at han har sagt hende, at det vilde fornøie ham at see nogle Linier fra hende i disse Dage," ligesom ogsaa deri, at hun endnu kun tiltaler Gyllembourg med „De". Først i Brevet af 23de Juni — $4^1/_2$ Maaned efter Heibergs Bortreise — begynder „Du" at dukke op ved Siden af „De", som saa i de følgende Breve bliver sjeldnere og tilsidst ganske forsvinder, paa samme Tid som hele Udtryksmaaden bliver kjendskabeligere.

4.

Fra Thomasine Heiberg til Gyllembourg.

Den 29 Marts 1800.

God Morgen, kjære Gyllembourg! Da jeg maae sende Dem indlagte Seddel, saa kunde jeg ret have Lyst til med det samme at skrive en heel Deel til Dem, da jeg har meget at sige Dem, og De dog vel neppe nu er saa søvnig, som De maaskee vil blive i Aften. Men jeg tør ikke, naar jeg tænker paa, hvor overmaade eftergivende og fornuftig De i et Par Dage har været, og alt hvad jeg har i dette Øyeblik at sige Dem, hører visselig under et ganske andet Departement end Fornuftens. De maae ikke komme alt for silde i Aften, hvilket vel ikke er saa let, da jeg virkelig altid finder, at De stedse kommer for

ſilde og gaaer for tidlig. Jeg har i Dag lidt ondt i mit Hoved, og hvoraf det kommer ſig, ſkal jeg fortælle Dem i Aften. Jeg er ogſaa lidt ærgerlig paa Dem for alle de ſmukke Ting, De i disſe Dage har ſagt mig, men jeg vil ikke mere disputere med Dem derom. Det er ſandt, at jeg gjerne vilde være behagelig for alle Mennesker, men jeg ønſker dog kun at behage een eeneſte Mand, ſom er meget elſkværdig, og ſom De nok kjender, jeg har for hans Skyld tidt været meget bedrøvet, og dog vilde jeg ikke bortbytte ham for al Jordens Herlighed og al Himlens Glæde.

Sine.

Det er ſaadan en Storm i Dag! Gaae ikke ud til Bakkehuſet i dette Veir. Betænk Dem i det mindſte førſt, om De ikke forkjøler Dem.

5.

Fra Samme til Samme.

Den 2 Juni 1800.

De har ſagt mig, min kjere Gyllembourg! at det vilde fornøye Dem at ſee nogle Linier fra mig i disſe Dage. Jeg benytter mig derfor af dette Øyeblik, da alle de Andre ere gaaet ud at ſpadſere, for at ſige Dem, hvad De meget vel veed, og hvad jeg hundrede Gange har ſagt Dem: at Deres Fraværelſe bedrøver mig, og at jeg ſnart vil begynde at vente Dem hver Dag, og gaae Dem i Møde hver Aften, uagtet jeg veed, De endnu ikke kommer.

Saalænge jeg endnu har min gode Laurenze, er jeg dog saa lykkelig at kunne tale om Dem bestandig. Vi taler om Dem, naar vi spadsere, naar vi staaer op om Morgenen, og naar vi gaaer til Engs om Aftenen, og dersom vi pleyede at læse Morgen- og Aften-Bønner, saa kom vist den gode Gud tidt til at bie for den gode Gyllembourgs Skyld. Naar vi spadsere, kommer jeg ofte til at tænke paa, hvad min Fader vist har fortalt Dem om mig, at jeg i min Barndom havde en saa stærk Imagination, at jeg indbildte mig, at et Bord var en Ulv. Naar jeg nu gaaer med Laurenze, saa indbilder jeg mig næsten, at enhver blaae Kjole er Deres, og jeg tilstaaer, at jeg mange Gange i nogen Frastand har antaget nogle hæslige Ulve for den elskværdige Mand, som jeg elsker.

Hvorledes lever De i disse Dage? Er De nogenledes fornøyet? Tænker De paa mig? Her er alle Ting som sædvanligt. Vor Fader er munter og blid, og somme andre Folk er vrantne og uartige. Jeg er lidt uroelig, for den Hamborger Post er kommen uden at bringe noget Brev til mig. Dersom nu Deres Forsigtighed ikke tillader Dem at gjemme dette Brev, saa maae De ikke give mig det tilbage; jeg vil ikke have tilbage, hvad jeg nogensinde har givet Dem. Men saa beder jeg, De vil offre det til Ildens Gud. Dette Stykke Papir er dog mere end lykkelig nok, om De ogsaa strax tilintetgjør det. Det skal tilhøre Dem, og jeg haaber, det vil være Dem kjert nogle Minuter. Brænd De det saa kun! min Ven! saa har dets Tilværelse været lang nok.

Jeg er vis paa, De skriver mig snart til, og jeg haaber, vor gode Skjebne bringer Deres Brev ubrudt og

ubeskadiget i mine Hænder. Kan De gjætte, hvem der bringer dette Brev paa Posthuset?

Lev vel! min gode! min kjere Gyllembourg! kom snart igjen! tænk paa

Deres

Sine.

6.

Fra Samme til Samme.

Vorblegen den 23 Juny 1800.

Endnu er Elers ikke kommet, saa jeg vel neppe faaer dette Brev bort i Morgen, men jeg skriver dog, da det glæder mig, at jeg dog paa den Maade kan tale med Dem, min kjere Gyllembourg! endskjøndt De desværre! ikke er hos mig. Jeg er lidt syg i Dag af Kolik og Hovedpine, men det forekommer mig, som om jeg ved at skrive til Dem føler begge Dele langt mindre, ja! hvad som er endnu meget mere, er mindre bedrøvet over Deres Fraværelse. Kun gjør det mig ondt, at jeg næsten maae stjæle mig til at skrive dette Brev; det smerter mig, at jeg ikke kan sige til hele Verden! jeg elsker Gyllembourg, jeg er bedrøvet, fordi han er borte, og nu gaaer jeg op for at skrive ham til. — Det er virkelig ogsaa altfor forunderligt! jeg tør tage Himlen til Vidne til min Kjerlighed, og jeg maae skjule den for Jorden; jeg frygter for, hvad Mennesker vil sige, og aldrig har jeg frygtet for det reeneste Væsen, der (som jeg haaber) læser i mit Hjerte. Hør min elskede Ven! Vor Kjerlighed skader intet Menneske, den kan vel gjøre os ulykkelige, men ikke strafværdige,

saa længe vi Ingen bedrøver derved, Ingen bedrager derfor, og aldrig skal jeg bebreide mig, aldrig skal jeg fortryde, at jeg troe og inderlig elskede Dig, og glemte den hele øvrige Verden, naar jeg blot tænkte paa, at Du var lykkelig i mine Arme. — Men, kjere Gyllembourg! hvad synes Dem om mine Moraler? Det er alt silde, min Fader er nok kommet, men førend jeg afbryder, maae jeg dog først fortælle Dem, at jeg i Gaar var hos Collets med vor gode Laurenze. Veyret var om Eftermiddagen meget smukt, man gjorde sig megen Umage for at fornøye mig, og jeg gjorde mig megen Umage for at lade, som jeg var fornøyet, men jeg veed ikke selv, hvad der fattedes mig, jeg var ganske melankolsk. Collet gik med Laurenze og mig op paa en Høy, hvorfra der er en ganske fortryllende Udsigt, vi maatte krybe over Gjerder og igjennem Buske. Hvad Laurenze tænkte paa, veed jeg ikke, men hun saae ganske tungsindig ud; hvad jeg tænkte paa, det veed jeg nok, jeg var saa forunderlig tilmode, at jeg neppe kunde bare mig fra at græde. Solen gik just need, alting var saa skjønt, og jeg troer, at al denne Naturens Skjønhed kun forøgede mit melankolske Lune. Jeg plukkede nogle Blomster for at sende dem til min kjere Gyllembourg, men da jeg intet havde at gjemme dem i, blev de saa reent fordærvede, at jeg kastede dem bort.

Den 24 Juny.

Dette Brev maatte jeg forlade i Aftes i al Hast, jeg havde ogsaa opgivet Haabet om at faae det bort i Dag. Men i Aftes, da mine Søstre og jeg vilde gaae til Sengs, ringede det paa Porten, og hvem kunde det være uden

Elers?[1]) Han er saa god at bringe dette Brev paa Posthuset, De kan derfor være fuldkommen roelig for, at jeg med aldeles ingen Ubehageligheder betaler den Fornøyelse at skrive Dem til. Jeg var i Aftes temmelig syg, jeg havde lidt Feber og en slem Hovedpine, men i Dag er jeg meget bedre, og vilde aldeles intet fattes, dersom De var her. Min kjere Gyllembourg! De maae ikke være længe borte, min hele Sjel er hos Dem, og hvad her er tilbage er virkelig kun Skyggen af Deres.

Sine.

7.

Fra Samme til Samme.

Om Aftenen Kl. 10½. Falquersløv d. 22 July 1800.

Alle Mennesker her i Huset ere i Seng, Laurenze gik i dette Øyeblik fra mig for ogsaa at gaae hen og sove, men det er mig umueligt at lægge mig til Hvile, førend jeg har takket Dig, min gode, kjere Gyllembourg! for Dit Brev, som Elers bragte mig et Øyeblik førend vi skulde spise til Aften. Jeg læste det, medens de Andre spiste, og har nu læst det igjen, efterat jeg er kommen ind paa mit Kammer. Min kjere, min elskede Gyllembourg! er det sandt! Elsker Du virkelig Din Sine? Ak! saa spørg mig ikke, om denne Kjerlighed gjør mig lykkelig, der er paa hele Jorden ingen saa lyksalig som jeg, naar jeg tænker paa, at Du elsker mig, at Gyllembourg tilhører mig og ofte har glemt denne bedrøvelige Verden i mine

[1]) o: Elers Koch, Kapellan hos sin Fader i Falkersløv; han var forlovet med Søsteren Laurenze.

Arme. Hvor jeg er forunderlig! Dit Brev har glædet mig usigelig, jeg tænker med Henrykkelse og Stolthed paa, at Du elsker mig, og dog! jeg veed ikke selv hvorfor, men det er mig ikke mueligt at lade være at græde. Jeg veed ikke, hvad der er for en Melankolie over mig i Aften, Laurenze og Elers har nu i nogle Dage været meget fornøyede [1]), men nu er de blevet ganske bedrøvede igjen. Det er noget forunderligt med den menneskelige Glæde, jeg veed Ingen, der er ret glad, slet Ingen! Hvor jeg har glædet mig til denne Falsterske Reyse! og om nu Frederik Gyllenborg [2]) kommer, saa er det forbi. Hør Gyllembourg! jeg beder Dig indstændig, forekom, at det ikke skal skee, det kan Du, om Du vil. Reys strax, naar Du har faaet dette Brev! jeg har talet med Elers, han troer ikke, at han kan hente Dig med sine Heste, da han har meget at gjøre i denne Tid, og faae Heste, som baade blive brugte til Arbeyde og til at kjøre Falster rundt med os for vor Fornøyelse. Elers siger, at Du gjør bedst i at tage Dine Heste og Din Vogn med Dig over Vandet; naar Du gaaer alene over, koster det 7 Mark, og naar Du tager Hestene med, 9 Mark, det er hele Forskjellen, siger han. De kan nu selv forestille Dem min gode Gyllembourg, at Elers har sagt dette med andre Ord! At han alt for gjerne vilde hente Dem, at han bare er bange, han den Dag, De kommer, maaskee ikke kan det, og saa videre. Elers længes oprigtig efter Dig, og Laurenze ligesaa. Men for at komme igjen til Din Reyse, Elers siger, der er kun eet Sted, man kan komme i Land paa

[1]) Søsteren Laurenze var d. 2den Juli bleven viet til Elers Koch.
[2]) Fætter til Gyllembourg, senere Minister.

Falſter, naar Du kommer fra Vordingborg. Falquersløv ligger 2½ Miil inde i Landet, om Veyen maae man ſpørge, Elers ſiger, han kan ikke beſkrive den, den gaaer ikke igjennem nogen Kjøbſted. Min bedſte Gyllembourg! jeg beder Dig, derſom Du elſker Din Sine, ſaa reys førſt i næſte Uge; dette Brev faaer Du paa Løverdag, Du kan da reyſe paa Mandag eller Tirsdag, og for Guds Skyld bliv dog ikke hos Wedel et Par Dage, Du har jo nyelig været der, længes Du ikke mere efter Din Sine, end at Du kunde blive et Par Dage hos Wedel? Men ſkriv mig ſaa dog nogle faae Ord til, og lad mig vide, at Du kommer, at jeg ret kan være glad og ikke ſkal være ude den Dag, min Ven kommer. Gjør dog nu, ſom jeg beder Dig, min gode Gyllembourg! tænk paa, at Fr. Gyllenborg kan komme, ſaa faaer Du mig vel ikke at ſee paa Falſter, og hvem ſkal da følge mig hjem? Tænk paa, hvor vi har glædet os til at mødes her. Min elſkede Ven! Livet er ſaa kort og de lykſalige Dage ſaa ſåae, lad os ikke forſætlig ſpilde den Tid, den gode Skjebne endnu vil tillade os at være hos hinanden. Derſom Du nu ikke kommer, ſaa troer jeg, Du ikke længes efter at ſee mig, ſkal jeg troe det? Derſom Fr. Gyllenborg kommer, naar Du er borte, ſaa kan jeg nok begribe, at Du maa reyſe hjem, ſaaſnart Du faaer hans Ankomſt at vide, men ſaa vil jeg gjerne reyſe med Dig, naar Du vil, naar Du nu kun vil komme, ſom jeg beder Dig. Men det er Midnat, og jeg er endnu ikke afklædt! jeg maae afbryde! God Nat! min kjere Gyllembourg! ſov ſødt og drøm om mig og ikke om Bonaparte og Jacobinerne. God Nat! min Ven.

Den 23 July om Eftermiddagen Kl. 3.

Her er Fremmede i Dag, som har spiist her til Middag, en ganske vakker Pige, som hedder Jomfru Broager[1]), og hendes Broder, et ungt Menneske, der har megen Lighed med min Cousin Thomas Buntzen. Jeg har gjort disse Mennesker min Undskyldning for, at jeg maatte forlade dem, og sidder nu her og skriver til Dig, min kjere Gyllembourg! jeg har en forskrækkelig Hovedpine, og den har jeg et Brev fra Lise til Elers at takke for. Det er mig ikke mueligt at forstille mig for Dig, og derfor vil jeg oprigtig fortælle Dig alle mine underlige Griller og Indfald. Jeg sagde Dig i Aftes, at Elers var i ondt Humeur, men da det desværre saa ofte er Tilfældet med ham, saa tænkte jeg ikke videre derpaa. I Morges kom han ind til mig og vækkede mig, jeg spurgte, hvad der i Aftes fattedes ham, han satte sig paa min Seng og saae med broderlig Omhed paa mig. Jeg spurgte ham saalænge, til han endelig tilstod mig, at han havde faaet et Brev fra Lise[2]), der havde bedrøvet ham, at Lise deri beklagede sig over Jürgensens Vrankenhed og underlige Opførsel mod Dig og mig. Jeg begjærede at see dette Brev og fik det endelig med megen Møye. Jeg saae deraf, hvad jeg vel vidste i Forveyen, at Jürgensen er meget vreed paa Dig, min stakkels Gyllembourg! at han forklarer Dine Handlinger paa den forteste

[1]) Formodentlig Magdalene Broager, som senere (1802) blev gift med Thomasine Buntzens Fætter, Peter Kellermann, og som blev hendes fortroligste Veninde.

[2]) Thomasines ældste Søster, gift med Dispacheur Jürgensen.

Maade, at det er Guldberg[1]), hvis krænkede Forfængelighed og Hævngjerrighed forfølger mig og stedse vil forfølge mig i hvad jeg elsker, at Schiellerup[2]) har været vreed paa os, og saa videre. Alt dette vidste jeg nu meget vel, men jeg veed selv ikke, hvorfor jeg blev saa ilde tilmode over dette Brev, at jeg fik saadan en Hovedpine, at jeg neppe kan see at skrive. Jeg har besluttet at skrive til Schiellerup, han er den Eneste, der har gaaet ærlig og venskabelig til Værks, han har Forstand, han holder af mig, og det skulde være underligt, om jeg ikke efter hvad han hiin Aften sagde mig, skulde faae ham paa min Side og overtale ham til at tale til Jürgensen og bede ham lade mig være i Fred.

Min stakkels Gyllembourg! hvorfor har dog Din onde Stjerne ført Dig i Kirken den Dag, da Du første Gang saae Din Sine? For min Skyld ere de vreede paa Dig, for min Skyld er Du saa tidt bedrøvet! Tilgiv mig, min Ven! min elskværdige Elsker! da jeg skjænkede Dig mit Hjerte, min Sjel, mit hele Væsen, da haabede jeg at gjøre Dig lykkelig, at formilde Din Skjebne. Desværre! maaskee har jeg gjort det modsatte. Tilgiv mig, min Elskede! Dersom jeg har bundet Din Skjebne til Din arme Sines, dersom Dit Hjerte er for evig mit? Saa gid alt mit Venskab, al den Ømhed, som min Sjel er i Stand til at føle, kunde noget Øyeblik erstatte Dig den Kummer, jeg uskyldig forvolder Dig. Jo mere man forfølger os, jo hæftigere, jo inderligere hænger jeg mig ved Dig. Min kjere Gyllembourg! jeg sværger Dig ved Alt hvad der er

[1]) Digteren Frederik Guldberg.
[2]) Kjøbmand, Ven af den gamle Buntzen.

mig helligt og kjert, ingen jordisk Magt skal sønderrive det Baand, der binder mig til Dig, for Guds Øyne er jeg Din, og aldrig skal jeg tilhøre nogen Anden efter at have tilhøret Dig. Kun 3 Ting paa Jorden ere i Stand til at rive mig fra Dig: Du selv, min Pligt, eller Døden. Ak! give Gud, at det maae blive Døden.

Que j'expire innocente, et que cette main si chère
De ces yeux qu'il aimoit ferme au moins les paupières!

Og i en bedre Verden der hersker ingen Fordomme, ingen Forfølgelse, ingen Misundelse, der er jeg Din for evig.

Alle de Andre ere ude at spadsere, og medens jeg sidder her og trøster mig selv ved at tale med Dig, kom her en Vogn fuld af gamle fornemme Damer, som vilde besøge Laurenze. Jeg loed sige, at der var ingen hjemme, men de stoed af ligefuldt, jeg maatte da gjøre honneurs saa godt jeg kunde, jeg troer næsten ogsaa, det meest var min stakkels lille Person, de vilde tage i Øyesyn. Folk her paa Falster maae ikke have meget at tænke paa, for Elers siger, at de ere forfærdelig nysgjerrige for at faae mig at see, og jeg kan ogsaa selv mærke det, de betragter mig, som om jeg var Elephanten eller Løven fra Dyrehaugen. I forrige Uge var jeg slet ingen Sted uden i Marken og Skoven med Elers og Laurenze; der moerede jeg mig ret godt, jeg tænkte paa Dig, gik undertiden lidt fra de andre, sang, for at fornøye mig selv og plukkede disse Blomster, som jeg herved sender Dig. Jeg har givet dem tusinde Kys og trykket dem mange Gange til mit Hjerte. Tag dem min Elskede! de ere Dine, som jeg er det, de ere Naturens Børn, simple og ukonstlede som min Ømhed for Dig. Jeg var i Søndags i Horbeløv

hos Elers Fader og i Mandags hos en Secretaire Stampes, og en Forpagter, som hedder Freuchen, jeg kan ingen Ting videre fortælle Dig derom, end at man var overmaade høflig og forekommende imod mig, og at jeg moerede mig ret godt. Naar jeg seer Dig, kunde jeg nok have Lyst til at skjænde lidt for den underlige Maade, hvorpaa Du har fortalt mig om Frue Stemann; jeg kan ikke nægte, at det Sted i Deres Brev virkelig satte mig for nogle Øyeblikke i ondt Lune, jeg havde i Sinde at spøge med Dem i den Anledning, men i Dag er jeg ikke i Humeur dertil. Og, min kjere Gyllembourg! jeg er rigtignok ikke aldeles frie for Jalousie, men jeg mistænker Dem ikke, og jeg har grædt alt for meget for Deres Skyld i Dag, til at jeg kunde undvære den Trøst, der endogsaa forsøder mine Taarer; den Tanke, at Du elsker mig ligesaa troe, ligesaa ømt, som jeg Dig, og at Du ikke selv vil være den Magt, der skal adskille os, ikke selv støde Dolken i Din Sines Hjerte. I Sandhed, der er megen Sødhed i Kjerlighedens Sorg, min gode Gyllembourg! saa længe Du elsker mig, er jeg ikke ulykkelig. Lad os stedse elske hinanden som nu; ere vi ikke det lykkeligste Par, saa lad os i det mindste være det ømmeste, det bestandigste, og maaskee da Elskovs mægtige Gud, som vi tjener med saa megen Iver, eengang vil gjøre et Mirakkel for vor Skyld og lade os opleve blidere Dage.

See, kjere Gyllembourg! nu er jeg meget mere fornøyet, end da jeg begyndte at skrive til Dig. Jeg fik i Gaar Brev fra Heiberg, han er langt bedre end de Andre, han skriver, at jeg skal hilse Dig og takke Dig, fordi Du

er saa god og vil følge mig fra Falster, jeg fik kun eet Brev fra ham, da der intet var kommet til mig med sidste Post. Derover er jeg lidt urolig. Jeg troer ikke, jeg har sagt Dig, at jeg, førend jeg reyste, sagde til Schielle-rup, at han ikke maatte troe, at hans Raad vare mig ligegyldige, da jeg hans Advarsel uagtet dog reyste hjem med Dig, men at jeg nu ikke kunde gjøre andet. Han svarede mig med megen Godhed: „Du er fornuftig", sagde han, „og Du er god, jeg har intet mere at sige, reys, som Du vil, kjere Sine! Gud velsigne Dig." Han omfavnede mig, og Taarerne kom ham i Øynene.

Endnu eet! hvad mit Pyrmonter Vand angaaer, saa drikker jeg det ikke, førend Du kommer; i denne Tid kan jeg desuden ikke drikke det, da jeg i en meget høy Grad har havt min sædvanlige Kolik, og da har Ranøe forbudet mig at drikke Pyrmonter Vand, det er det eeneste Forbud, han har gjort, og han vidste jo, jeg skulde drikke det med Dig.

Du siger, jeg har dateret et af mine Breve urigtig! Det er ikke sandt! jeg skrev det den 13de om Søndagen, og Dagen efter, da jeg reyste, havde jeg det selv med mig til Kjøge.

Nu, kjere Gyllembourg! er det Dig mueligt, saa skynd Dig og reys til dette Sted, hvor Elskov og Venskab venter Dig, men jeg beder Dig, om Du ikke kan komme førend Tirsdag, og det kan Du vel ikke, saa skriv mig dog til, om Du ogsaa kommer selv Dagen efter, ellers døer jeg af Angest, og reys ikke over Vandet, naar det stormer, tænk paa, at Du for evig har bundet Din Sines Liv og

Glæde til Din Skjebne, kom dog endelig snart, kun hos Dig er der Lykſalighed og Roe for

Din

Sine.

Elers og Laura hilſe Dig.

8.

Fra Samme til Samme.

Voxblegen, Tirsdagen den 28de July 1801.
Kl. 4 om Eftermiddagen.

Min gode, kjere Gyllembourg! Du maae ikke blive vreed paa mig, fordi Du i Dag faaer et meget kort Brev. En hæftig Kolik (ikke min sædvanlige Kolik) har den hele Dag ligetil nu gjort mig det umueligt at skrive, hvormegen Lyst jeg end har dertil, og hvormeget jeg end har at sige Dig. Jeg beder Dig, min elskværdige Gyllembourg! ikke at blive uroelig for mig! jeg forsikkrer Dig, at jeg er ikke egentlig syg, og vil ganske vist i Morgen være fuldkommen frisk. Jeg tager af de Draaber, som jeg altid har staaende, og jeg skal være saa god mod mig selv, som mueligt er.

Jeg takker Dig tusinde Gange for Dit kjere Brev, som jeg selv i Gaar hentede i Byen. Jeg gik i Gaar Morges til den stakkels Tante S., for at gaae med hende til R., der ligger meget syg. Du veed, hun spiiste hos mig i Løverdags; hun fortaelte mig strax, at R. var syg, hun var forskrækkelig bedrøvet og saa elskværdig, som jeg ikke i de sidste to Aar har seet hende. Jeg lovede hende, at jeg skulde komme til Byen for at gaae med hende til ham som i Gaar.

I Løverdags Aftes Kl. 6½ kom Liſe og hendes Børn, jeg blev virkelig meget glad ved at ſee hende igjen.

Da det i Søndags var den første Dag efter den gode Liſes Ankomſt, kunde jeg ikke lade hende være længe alleene. Om Aftenen ſkrev jeg en halv Times Tiid til Renze[1]), men jeg maatte undvære den Fornøielſe at tale med Dig, min Elſkede. Men hvor tænkte jeg ikke meget paa Dig! jeg følte den Aften, med hvilke ſtærke Baand vores Kjerlighed har bundet mig til Livet. Veed Du vel, min Ven! at Lynilden ſloeg need i vor Have, eller i det mindſte i Søen lige herved. Min Gud! hvilket forfærdeligt Tordenſkrald! ingen af os tvivlede paa, at der jo var Ild i Huſet. Vi havde nyelig ſpiiſt, de fleeſte af os ſad endnu ved Bordet, Weyſe ſtoed i Havedøren, han ſyntes, at Lynilden ſloeg need for hans Fødder og blev næſten ganſke blind af Lynet. Jürgenſen ſad eene i Faders Kammer, han kom farende ind, alle vi andre ſprang op med Forſkrækkelſe: „Det ſloeg need her.“ „Her er Ild i Huſet!“ raabte nogle. „Nei, det var til Friis'es,“ raabte Fader. — Jeg løb efter Ludvig, ſom ſtoed i Kjøkkenet og græd af fuld Hals, jeg var allerede paa Trappen for at løbe herop og hente min hellige Æſke og Dine Papirer, da jeg tænkte, at Huſet brændte, da man i det ſamme kom og raabte: „Det er i Haven, det ſloeg need, det har ingen Skade gjort.“ — Veyret var næſten forbi, men vi vare blevne meget bange, iſær den arme Liſe, ſom troede, at Lynilden var ſlaaet need i den Deel af Huſet, hvor

[1]) o: Søſteren Laurenze.

hendes Børn vare. Da Uveyret begyndte, var jeg først bange, at det var nær ved Dig, men baade Fader og alle de andre sagde, at det var paa en ganske anden Kant af Sjelland. Give Gud! at de ikke maae have taget Feil! — Jeg haaber, at Elskovs Gud, som bortvendte den Lynildsstraale, som truede det Huus, hvori Din Sine var, vil vel have været mig ligesaa gunstig og bevaret min Gyllembourg! — Det vilde ellers have været grueſomt, at han havde frelst mit Liv og ikke ladet mig beholde den, hvorfor jeg elsker Livet. — Min første Følelse, da vi ret kom til os selv igjen, var ret hjertelig at takke Gud, fordi jeg levede for min Gyllembourg! — jeg sagde ganske høyt: „Ak! Gud skee Lov! at Lynilden ikke traf mig!“ — „Hvad Du maae holde af Livet!“ sagde Peter. Og, kjereſte Gyllembourg! det har Du lært mig. Da jeg for nogle Aar siden troede, at jeg skulde døe, da jeg af Feiltagelse havde taget Forgift, var jeg saa roelig, saa tilfreds med at forlade denne Jord; den Contenance, jeg den Gang viiste ved at see Døden, som jeg virkelig indbildte mig var mig nær, den faaer jeg aldrig mere, saalænge Gyllembourg lever og elsker mig. — Jeg vilde skrevet til Dig den Aften, inden jeg gik til Sengs, men jeg begriber ikke den forunderlige Virkning, denne lille Skræk gjorde paa mig, jeg blev saa træt, at jeg næsten ikke var i Stand til at gaae, og saa søvnig, at jeg strax satte mig i Sophaen, og mod min Villie begyndte at sove; jeg skyndte mig derfor til Sengs, saa snart jeg kunde.

I Gaar Morges Kl. $10^1/_2$ gik jeg til Byen efter mit Løfte, endskjøndt det regnede lidt. Tante S., der, som Du veed, i lang Tiid har været lidt underlig mod mig,

blev saa glad og tillige forundret, da hun saae, jeg kom til Trods for Veiret, at hun omfavnede mig ganske bevæget og sagde: „Hør, Sine! Gud velsigne Dig! Du er og bliver dog et inderlig godt Menneske.“ — Var det nu noget at vreie mig for, at jeg ikke for nogle Draaber Regns Skyld vilde bryde mit Løfte? — Vi bleve eenige om ikke at gaae til R., førend vi havde spiist til Middag. Jeg gik need til Faders, for at besørge noget, der skulde bort til Renze. Dit Brev var endnu ikke kommet, men lidt efter sendte J. mig det hen hos Tantes. Jeg takker Dig, min evig Elskede! Dit kjere Brev forsødede den sørgelige Bevægelse, jeg kom i ved at erfare af et Brev, jeg fik fra Tante Kellermann, at hun har været syg og spyttet Blod. Hun kommer desuagtet med det allerførste. Jeg blev meget bedrøvet, men R. trøstede mig om Eftermiddagen og sagde, at efter alt, hvad jeg sagde ham, hun havde skrevet, saa havde det ingen Fare. — Ak, kjere Gyllembourg! hvad R. seer daarlig ud! og hvad Tante er bedrøvet! For at lade dem være eene, toeg jeg en Bog og gik ind i den anden Stue, men jeg var blevet saa melankolsk af at see ham, og forestille mig, hvor ulykkelig den arme Tante vilde være, om han døde, at jeg ikke kunde lade være at græde, dog saa ingen saae det. — Ak, Gyllembourg! Himlen bevare Dig! hvor er jeg dog lykkelig imod Tante! — Jeg spiiste hos hende i Gaar, hvor Morbroder var vranten og fæl! — Jeg fulgte ud med Fader og J., og da jeg kom herud, bad Lise mig prøve en Kjole, hun havde syet af noget meget smukt Musselin, som J. i Søndags Morges kjøbte ved Døren af en Jøde. Hun sagde, hun kunde ikke see paa sig selv

hvordan den ſad paa Ryggen. Da hun havde givet mig Kjolen paa, kyſte hun mig og ſagde paa ſaadan en nydelig Maade: „Vil Du gjøre mig en Glæde?“ — „Nu!“ — „Den Kjole har jeg ſyet til Dig!“ — Der var noget ſaa forunderligt behageligt i hendes Røſt og Mine! Jeg veed ikke, hvad der kom over mig, men jeg braſt hæftig i Graad, omfavnede hende og J. og kunde ikke ſige eet eeneſte Ord! — Kan Du gjætte, hvortil Liſe og jeg har beſtemt denne Kjole? Jeg ſiger det ikke, uden Du gjætter det. — Veed Du vel, at jeg har fortalt Liſe ganſke oprigtig om vore Financer, og hun ſiger, at jeg med alt det bør være Din jo før jo heller; at jeg elſker Dig ſaameget, at jeg deeler Din Skjebne, enten jeg er givt med Dig eller ikke, og at det, hvad Dig angaaer, er langt fordeelagtigere for Dine Financer at faae mig til Dig, end ſom det nu er. Hun har talet meget med mig derom, og baade hun og jeg er viſſe paa, at Tante vil ſige ſom vi.

Jeg vilde ikke tale ſaaledes til Dig, Gyllembourg! om Du ikke ſaa ofte havde ſagt mig, at Du aldrig vilde blive lykkelig uden mig, og at Din høyeſte Lykſalighed var at have mig hos Dig paa Ruhedal. Gjør det Dig ikke lykkelig, at Din Sine elſker Dig og er Din, ſaa har jeg Uret i at ville det. Men er jeg ikke, ſom Liſe ſiger, allerede bundet til Din Skjebne? Aldrig vil jeg finde, at vor Forening kunde: *empirer notre situation, au lieu de l'améliorer.* Bliv ikke vreed, kjere Gyllembourg! mais reconnais l'amour, i hvad jeg her har ſkrevet.

Det er mig inderlig kjert, at dette Brev er blevet ſaa langt; da jeg begyndte det, var min Kolik ſaa ſlem,

at jeg et Par Gange maatte afbryde. Da den blev lidt taaleligere, skrev jeg et Par Ord til Heiberg, og siden ved at skrive til Dig, min kjere Gyllembourg, er den næsten gaaet ganske bort.

Da Du beder mig saa indstændig derom, saa lover jeg Dig ikke at skrive *la lettre remarquable*[1]), førend Du har skrevet Dit Brev.

Jeg takker Dig for Din Godhed, min Ven! men jeg har mere end Penge nok til hvad jeg behøver til Faders Fødselsdag. Jeg giver ham atter Strømpebaand.

Gud skee Lov! i Dag er det 8te Dage, siden jeg saae Dig, nu kan jeg snart igjen begynde at tælle Dagene til den lykkelige Dag, der igjen vil bringe Dig til Din Sine.

Macdonald[2]) er kommet, jeg mødte i Gaar nogle af hans Følge.

Jeg har faaet Brev fra Stine, hun hilser Dig tusinde Gange. Det var en deilig Blomst, Du glemte at sende mig, lille Gyllembourg.

9.

Fra Samme til Samme.

Vorblegen, Løverdagen den 1ste August 1801. Kl. 3½ om Eftermiddagen.

Min kjere Gyllembourg! Du faaer kun et kort Brev fra mig i Dag; men veed Du vel, min Elskede, hvad som

[1]) Det Brev, hvori hun vilde tilstaae sin Mand Alt og bede om hans Samtykke til at ophæve Ægteskabet.

[2]) Den berømte General, der var sendt som Gesandt til Danmark.

i Dag forhindrer mig fra at skrive længere? — Vor Kjerlighed selv, vore Planer; min brændende Utaalmodighed efter at faae dem iværksatte. Jeg har fra i Aftes sildig faaet mit Brev til Heiberg (som jeg med Dig vil kalde „la lettre remarquable“) saaledes i mit Hoved, at jeg ingen Roe har, førend jeg har faaet Copien dertil færdig. Jeg skal derfor ikke skrive det reent, førend jeg har talet med min Tante og med Dig, min Ven! — Jeg erindrer nu, hvad det var, som jeg i Gaar sagde Dig, at jeg havde glemt at tale med Dig om. Jeg vilde spurgt Dig, hvad Du vilde skrive til H., førend jeg maatte sende ham la lettre remarquable? — I hans sidste Brev, som jeg først fik i Morges, staaer adskillige forbindtlige Ting til Dig i Anledning af den Pung, Du har forœret ham, og som han har havt det Uheld at miste; den er med 4 Louisdorer og nogle Sølvpenge blevet stjaalet af hans Lomme ved Festen den 14de July. Hans Brev handler forøvrigt kun om ligegyldige Ting; jeg kan ikke sende Dig det førend med Tirsdags Posten, da jeg ikke veed, om Fader har læst det.

Hvor er Du nu, min elskværdige Gyllembourg? Gaaer Du omkring i Dine Marker? Eller ligger Du maaskee og sover? — Hvor jeg savnede Dig i Aftes! og hvor jeg var ilde tilmode over den stærke Blæst i Nat, som Du var udsat for! — Du var ikke ganske vel, jeg er saa bange, Du skal have forkjølet Dig og blive syg. Ellers er jeg i bedre Humeur siden vore sidste Samtaler, end jeg før har været; mit Hjerte er indtaget af det Haab, snart at blive Din; og jeg føler, at Haabets, saavelsom

Kjerligheds Sødhed først ret har bemestret sig mit Hjerte, siden jeg har kjendt og elsket min Gyllembourg.

Da Du i Aftes var gaaet bort, gik Lise og jeg ud at spadsere, tilligemed den lille Heiberg[1]); ved Porten mødte vi Fader og J. og fulgtes hjem med dem. Da vi kom lidt forbi Søen, hvem møder vi da andre end Laville[2]) og 2 af de fremmede Franskmænd? De kom strax hen til mig, og Laville sagde, at de kom herfra, hvor de havde afleveret Pakkerne, paa een nær, som endnu ikke var kommet, og at de beklagede meget, at de ikke havde truffet mig hjemme. Vi bade dem vende om med os, og de sagde, de vilde følge os paa Veyen. Fader gjorde umaneerlig meget af dem, og brugte Laville til Tolk, hvilket gik ret moersomt, men J. fik Lise med sig og løb af alle Kræfter hjem i Forveyen. Laville presenterede dem for mig; det var Duveyrier og Rolland. Jeg skal nu beskrive dem for Dig saa godt, jeg kan. Det var ikke D., som jeg troede, jeg havde seet, han har ikke den allermindste Liighed med sin Oncle[3]), hverken af Ansigt eller Væsen; heller ikke er han saa meget ung, som jeg tænkte. Han ligner En, jeg kjender, men jeg kan ikke komme ud af, hvem det er; jeg synes ikke, han seer fransk ud; smuk er han langt fra ikke. Af at see ham saa kort kan jeg da umuelig bedømme ham, men han forekommer mig som den Slags Mennesker, der gjøre dem en uslukkelig Umage

---

[1]) En lille Dreng, Søn af Søsteren Lise, der var gift med Jürgensen. Heiberg var hans Fornavn.

[2]) Fransk Consul i Kjøbenhavn.

[3]) Den Duveyrier, som omtales Side 38.

for at behage, og søger alle Leiligheder til at sige Bonmots og smukke Ting, saadan som det undertiden kommer over vor Ven Claeson[1]), men paa en anden Maade; jeg kan ikke ret beskrive det; men saa meget er vist, at der er hverken Begyndelse eller Ende paa hans og Rollands Complimenter. Rolland er smuk, men seer ellers ud, som om han hverken havde spiist eller sovet, siden han kom fra Paris. For Resten er de, som de fleeste Franskmænd, ret behagelige at tale med. Da vi kom hertil, bad Fader dem gaae ind med, og de sagde, de vilde da selv levere mig Brevene. Jeg fulgte dem ind paa Salen, og lod dem derpaa blive hos Lise og gik ind med Fader, for at hjelpe ham. Imidlertiid gik Lise fra dem, Fader og jeg gik ind til dem igjen, og de blev her endnu noget. Fader vilde med Vold og Magt, at de skulde blive og spiise, og jeg var i den dødeligste Angest for, at de skulde gjøre det, da vores Aftensmad var saa simpel som muelig, og deres fire Kokke stod skinbarligen for mine Øyne. Men den gode Fader blev ved at bede dem om at blive, baade paa dansk og paa fransk, saa godt han kunde. De to Fremmede kom mig for, som om de ikke vare utilbøyelige dertil, men Gud velsigne den ærlige Laville! han vilde ikke blive og gik hjem med dem. Ligesom de gik, kom Schiellerup og Bruun, Bruun gik need i Haven, og Fader, S. og jeg blev alleene. Du vilde vist have leet, om Du havde hørt vores Samtale! — Fader skjændte lidt paa mig, fordi jeg ikke havde bedet dem blive; jeg var under-

[1]) Formodenlig den Classon (Grev Horn), der er bekjendt fra Sammensværgelsen imod Gustav d. 3die, see Øhl. Erindr. 4, 87.

tiden lidt uhøflig, sagde han. Jeg svarede ham kun i Spøg og sagde, at, vare de sultne, som Fader troede, saa smagte deres Aftensmad dem desto bedre, naar de kom hjem til deres fire Kokke. S. ikke allene holdt med mig, men roeste mig endogsaa umaneerlig derfor. Da de Franske gik, bad de om Tilladelse at komme oftere, og Fader bad Laville sige dem, at de altid skulde være ham meget velkomne. Nu sagde jeg Fader reent ud i vores Dispute, at jeg nødig vilde, han skulde bede dem blive om Aftenen. Fader loe tilsidst af mig, men S. gjorde hele Aftenen forskrækkelig meget af mig. — Da jeg i Aftes kom op paa mit Kammer, stoed jeg først længe ved mine aabne Altandøre, saae paa Stjernerne, hørte paa Blæsten og tænkte paa Dig. Den inderligste Utaalmodighed efter at faae Ende paa alle vore Uroeligheder, og for hele Verdens Øyne være Din, greeb min hele Sjel. Jeg syntes ret, jeg var opsat til at skrive la lettre remarquable, og var meget fristet til at blive oppe hele Natten for at skrive det; men jeg tænkte, at det vilde være Dig imod, om Du vidste det, og jeg gik da endelig til Sengs, men jeg kunde ikke strax sove. Jeg satte mig for strax i Morges at begynde paa dette vigtige Brev, men jeg maatte først hjelpe Lise med at sye paa et Par Skoe, da hun skulde gaae til Byen, hvor hun har været siden. Jeg skrev imidlertid det øvrige af Formiddagen. Det bliver et overmaade langt Brev, da jeg har saare meget at sige i den Anledning. Hvad som jeg meest frygter for i denne Affaire, er, at Regjeringen skulde nægte os strax at iværksætte vor Plan; det vilde være ulykkaligt! men S. troer det jo ikke; baade han og J.

siger, at det kan ikke nægtes os, og S. kjender jo Lovene. — Min kjere Gyllembourg! ved at skrive det mærkværdige Brev føler jeg tilfulde, at min Samvittighed intet bebreider mig, og at jeg elsker Dig over al Beskrivelse. For at fortjene Dig, troer jeg, at jeg med uforsagt Mod vilde gaae ind i en Løvekule; saa tryg forekommer jeg mig selv under Beskyttelse af Elskovs Gud; jeg begriber nu fuldkommen Fabelen om Orpheus, der nedsteeg til Tartarus, for at vinde sin Elskede. Ak, Gyllembourg! om Du nogensinde ophører at have mig kjer, saa vil jeg dog i det mindste stræbe at kunne sige til mig selv: at jeg fortjente Dit ædle, uskatteerlige Hjerte. Dog! lad os ikke tale derom! — Jeg lover Dig hver Post kun et kort Brev, og uden at jeg veed det, bliver det langt. Det er ingen Under! er det ikke til Gyllembourg, jeg skriver, fra hvem intet kan rive mig uden Døden? Lev vel! min Elskede!

Din

Sine.

10.

Fra Samme til Samme.

Vorblegen, Søndagen den 2den August 1801, om Aftenen Kl. 8.

Jeg er gaaet herop paa mit Kammer for at skrive til Laurenze, men jeg kan ikke lade være først at tale et Par Ord med Dig, elskede Gyllembourg! jeg er i Dag saa inderlig melankolsk! min Kolik plager mig, jeg har Hovedpine og er kjed af hele denne Verden. Give Gud jeg var paa Ruhedal! saa vilde jeg ikke sige saadan. Jeg

har hele Dagen ikke kunnet foretage mig nogen Ting, og i Aften veed jeg ikke, hvad der er over mig; jeg kan ikke lade være at græde! jeg kysser Din Ring, Dit sidste Brev og den lille hvide Blomst, som det indeslutter, og den inderligste Længsel og Kummer griber min hele Sjel! — Ak, Gyllembourg, hvor er Du? Hvorledes er det med Dig? Jeg døer af Utaalmodighed efter Dit Brev, som Du i Dag har skrevet til mig! — Jeg er barnagtig nok til at frygte, at min Melancolie er en Ahnelse, at der er hændet Dig noget ubehageligt, at Du er syg! — Nei! jeg kan ikke længere leve saaledes adskilt fra mig selv; jeg lever ikke! med Sandhed kan jeg sige: cette vie n'est qu'une mort. — I Morgen er det Mandag! Gud give, min Tante kom! jeg skal til Byen for at følge med Tante S— til R—; med det samme henter jeg Dit Brev, saa har jeg dog den Trøst at faae det lidt tidligere end ellers; saa maaskee bliver jeg gladere, end jeg er nu. — Jeg er ogsaa lidt fortrædelig over Heiberg! den Pakke med de smaae Foræringer til mine Søstre har jeg ikke endnu faaet, men de to, som de Franske bragte, indeholder intet uden noget Rips-Raps, som han vist bare sender for at have en Anledning til at sende disse Mennesker til mig. Mit Portrait kjender de Allesammen saa godt som deres gamle Kjole. Hvad skal alt det til? Saadan vil ikke Du gjøre, min Gyllembourg! tilfreds med, at Din Sine behager Dig og sætter sin Lykke i at behage Dig alleene, vil Du ikke viise hende frem som et Barn sin Dukke. — Men jeg glemmer den stakkels Renze! — Lev vel! God Nat, min Elskede! Elskovs Gud bevare Dig! og føre mig snart til Dit Hjem.

Tirsdag Eftermiddag Kl. $4^1/_2$. — Jeg kunde have Lyst til at skjænde paa Dig, Gyllembourg! — hvad er det for et kort og temmelig koldt Brev, som jeg fik fra Dig i Gaar? Hvad vil nu alt det sige om *les aimables et gallants français* til hvert andet Ord? Om *celui qui aime à te plaire et celui qui est si beau, quoique un peu affamé, comme tu dis.* — Nu er Du da jaloux igjen, kjere Gyllembourg! og paa hvem? Paa to Mennesker, som jeg een eeneste Gang har seet og af mit ganske Hjerte vilde ønske jeg aldrig mere maatte see for mine Øyne; Mennesker af saa slette Sæder, at jeg ikke veed, hvor de kunne være farlige for noget sædeligt Fruentimmer. Jeg veed ikke, at jeg har roest deres Amabilité, jeg har sagt, at de som de fleeste Franske vare ret behagelige at tale med; jeg har heller ikke sagt om den eene: qu'il aime à me plaire, jeg har sagt qu'il cherche à plaire, at han gjør sig Umage for at behage alle; om han ogsaa gjorde sig aldrig den Umage for at behage mig, kunde det da ikke være det samme, min gode Gyllembourg? naar jeg ikke gjør mig Umage for at behage ham. Og at jeg ikke gjør det, behøver jeg dog vel ikke at sige Dig? Hvad den Anden angaaer, *qui est si beau*, som Du siger, saa kan jeg forsikkre Dig, at Libertinage skinner saa tydeligt ud af hans Øyne, at han endogsaa er mig lidt modbydelig. Og kjereste Gyllembourg! om nu ogsaa disse Franskmænd vare de aimableste Mennesker i Verden, skulde Du da behøve at frygte for ethvert aimable og smukt Menneske, som jeg mødte? Du, min Ven! er i det mindste i mine Øyne den aimableste Mand under Solen. Du siger: *Enfin ils reviendront bientôt et ils amèneront alors les*

autres. Hvor ſtaaer det ſkrevet? Og om ſaa var! — Ak, Gyllembourg! Din Mistanke, hvor megen Umage Du end gjør Dig for at ſkjule den, er alt for tydelig og bedrøver mig uſigelig. Troer Du, at, om den hele franſke Legation og alle Legationer i Verden laae for mine Fødder, at da nogen af dem kunde bringe mig til at glemme Gyllembourg? Er nogen Anden Dig? Troer Du, at tree Aars Kjerlighed, Lykſalighed og Kummer ſaa let udſlettes af mit Hjerte? Erindrer Du ikke ſelv Fredag Eftermiddag? Faae Timer efter at Du var gaaet bort, og jeg mødte disſe Menneſker, følte jeg endnu Dine Kys og Dine hæftige Favntag. Dog! Dit eget Hjerte ſiger Dig alt dette langt bedre end jeg. Jeg tænker aldrig paa andet end at komme ud til Ruhedal og ſige Kjøbenhavn og alle dens Herligheder et evigt Farvel.

Jeg var i Gaar i Byen og beſøgte R—, der er lidt bedre, men ſeer ud ſom Døden. Om Formiddagen hentede jeg Dit Brev. Det er Synd, kjere Gyllembourg! at ſkrive ſaadan et kort og koldt Brev til den ſtakkels Sine, hvis eeneſte Glæde, naar Du er borte, beſtaaer i Dine Breve. Og endnu eet! er det for Dig at tale om al den Erkjendtlighed, jeg ſkylder Dig, fordi de (jeg havde nær ſagt forbandede) Franſkmænd kom her i Fredags? Er det Din Skyld, ſaa takker jeg Dig ligeſaalidt derfor, ſom jeg takker Heiberg, der har ſendt mig dem. Men, kjere Gyllembourg! — Gud forlade mig! jeg kan ikke bare mig for at lee! — jeg troer viſt ikke, det var Din Henſigt med den Viſite, Du gjorde Laville, at ſkynde paa deres Komme. Desuden ſkal Du ikke regne paa min Taknemmelighed i ſaa ſmaae Ting, dertil ſkylder jeg Dig alt for meget,

og jeg haaber, min Ven! at jeg skal skylde Dig mit hele Livs Lyksalighed. — Maae jeg ellers spørge Dig, hvorfor Du ikke vilde skjænke Din Sine den Aften, Du tilbragte hos Rahbeks?

Jeg gik ud i Aftes temmelig tidlig, og længe førend Fader gik, da jeg havde Medicamenter med mig til lille Lette [1]), der er lidt syg. Og nu skal jeg da fortælle Dig en Historie om de Elyseiske Marker [2]), som Du maaskee vil synes bedre om end om den forrige med Hunden og Manden. Da jeg kom i Amaliegaden, saae jeg med Forfærdelse alle de Franske gaae lidt foran mig henimod de Elyseiske Marker. De var vist over ti. Naa! sagde jeg ved mig selv, nu er jeg da ulykkelig! nu møder jeg dem, og saa følges de med mig igjennem de Elyseiske Marker, og jeg er ganske allene; det er noget deiligt! Men hurtig dreiede jeg om og gik igjennem adskillige Gader, saa jeg kom ud ved Reberbanen. Nu bad jeg en god Bøn til Gud, om at jeg maatte komme vel ud af Porten, da de havde mødt og hilset Lise Aftenen før ved Reberbanen, og jeg var bange de skulde falde paa at ville følge mig. Jeg mere løb end gik og kom vel ud af Porten, hvor jeg af bare Glæde gav en fattig Dreng, som mødte mig, 2 Skilling. Jeg er skikkeligere, end Gyllembourg troer! — ja, jeg er ogsaa skikkeligere end Gyllembourg! her har jeg svaret ham et langt Brev paa de faae kolde Linier, han sendte mig i Gaar, og dog har jeg ogsaa havt to Breve at skrive, eet til Heiberg og eet til Tante Kellermann.

---

[1]) o: Bolette, Datter af Søsteren Lise Jürgensen.

[2]) Formodenlig Grønningen.

Det seer saa stærkt ud til Regn. Vorherre bevare Dit Korn! Du har vel begyndt at høste? Jeg er grumme vreed paa Hans! det er ret fortrædeligt.

Nu Farvel for denne Gang! Lev vel! uartige, aimable, jaloux, elskede, gode, kjere Gyllembourg! elsk stedse og troe Din

evig hengivne
Sine.

Hermed følger et Brev, som jeg lovede Dig sidst. Jeg har sagt Dig, at jeg endnu ikke har faaet Pakken, og deri er Brevet til Dig.

11.

Fra Samme til Samme.

Vorblegen den 7de August 1801,
Fredag Eftermiddag Kl. 4.

Tak! tusind Tak for Dit kjere Brev, min gode Gyllembourg! jeg er saa inderlig glad ved, at Du kommer paa Søndag; jeg har længtes saa meget efter Dig i disse Dage. Uagtet min Fornuft bestandig har erindret mig om, at Recke og formodentlig Tuxen var hos Dig, at Du desuden høstede og altsaa umuelig kunde komme, saa har jeg dog ikke kunnet lade være at vente Dig hvert Øyeblik af Dagen, og især om Aftenen, naar vi sidder til Bords, saa troer jeg, hver Gang Døren gaaer, at Du kommer, jeg føler, at jeg bliver rød som Blod, og da det nu desværre ikke er Dig, saa bliver jeg ærgerlig, baade over det stakkels uskyldige Menneske, som kommer, og over mig

selv. Jeg tænker aldrig paa andet end paa at komme ud til Dig og være for stedse hos Dig; jeg lever kun i den tilkommende Tid, og det nærværende Øyeblik har slet ingen Værd for mig. Om Aftenen, naar jeg kommer herop paa mit Kammer, staaer jeg altid lidt i den aabne Altandør og seer paa den stjerneklare Himmel; jeg længes da altid saa inderlig efter Dig; jeg tænker med Veemod paa hine lykkelige Nætter i Falkersløv, og næsten altid rinder een af disse Aftener mig saa levende i Tankerne: Kan Du erindre en Aften, jeg stoed i Vinduet i mit Kammer og saae paa Himlen, der var usædvanlig klar og fuld af Stjerner? Du stoed hos mig; Du kyssede mig, og jeg sagde til Dig: „Der falder mig ind i dette Øyeblik, hvad der staaer i en tydsk Vise, jeg altid har holdt meget af:

Dann blickten herab von der leuchtenden Ferne
auf unsere Küsse die freundlichen Sterne."

Siden den Tid tænker jeg altid paa det Vers og den Aften, hver Gang jeg seer paa Stjernerne. Kjender Du den Vise? Jeg veed ikke hvorfor, men i mange Aar har jeg aldrig kunnet synge den eller blot høre Melodien dertil uden at blive paa en behagelig Maade melankolsk, og næsten aldrig, uden at Taarerne ere komne mig i Øynene. Jeg er ellers ingen stor Elsker af tydske Viser og har, inden jeg tænkte paa Ruhedal eller kjendte dets elskværdige Herre, tidt spurgt mig selv, hvorfor denne Vise gjorde saa dybt et Indtryk paa mig, og hvorfor jeg ligesom med en dunkel, behagelig Ahnelse sang:

Die ärmliche Hütte so eng und so klein,
die weihten die Engel zum Himmel uns ein.

Dog, Du bliver vel inderlig kjed af mine tydske Viser; Tydsk er just ikke Dit Livsprog, det er heller ikke mit; men — det var nu ikke alt dette, jeg vilde sige Dig! jeg vilde kun sige, at, naar jeg saadan om Aftenen stoed og saae paa Stjernerne og ønskede, hvad jeg tusinde Gange om Dagen siger ved mig selv: Gud give jeg dog snart maatte komme til Ruhedal! — og jeg saa i det samme (hvilket et Par Gange er hændet mig) seer et Stjerneskud, bliver jeg saa usigelig glad og gaaer saa fornøyet til Engs. Jeg veed nok selv, at det er forskrækkelig barnagtigt, men jeg føler tillige, at det er altfor sandt, hvad Jesus siger: at uden at blive som et Barn er det umueligt at komme i Himmerige. Han meente vist dermed den eeneste Himmel, hvorom vi kan gjøre os et Begreb her paa Jorden: Kjerlighedens Lykke, som vi ikke kan føle, uden at vi blive som Børn. Det vidste den gode Jesus nok med sig selv fra de Aftener af, naar (der staaer, at en Pige, som hed Maria, sad ved hans Fødder; men jeg tænker, det er en Feil i Oversættelsen, og at der skulde staae, at han sad ved Marias Fødder) — naar han altsaa sad hos denne Maria, og de fik hendes stakkels Syster Martha til at gaae ud og lave Mad, da har han vist været barnagtig, og lykkelig ved denne sin Barndom, og derfor siger han ogsaa om Børn: at Himmelens Rige hører saadanne til. — Men veed Du hvad, Gyllembourg! Du giver vist neppe ham eller nogen Elsker efter i at være barnagtig, men i at længes, deri staaer Du virkelig tilbage for mig. Du vil ikke, at jeg maae være melankolsk, naar Du er borte; men, urimelige Menneske! hvad kan jeg gjøre for, at jeg ikke kan være glad uden Dig? Og desuden, spørg

Dit eget Hjerte, om det vel vilde, at jeg skulde være meget glad langt fra Gyllembourg? Nei, min Ven! dertil er Du, Gud skee Lov, alt for jaloux eller, som Du siger, alt for bange for at miste mig, uden derfor at have mindste Mistanke. Hvorfor er Du da bange, min kjereste Gyllembourg? Troer Du, at de vil føre mig bort med Magt? — Du bliver dog ikke vreed, fordi jeg spøger med Dig? — Det er Din egen Skyld! Du har gjort mig i saa godt Humeur med at love mig at komme paa Søndag, uagtet jeg føler Sandheden af, hvad der staaer i en italiensk Vise (som jeg, efter at have studeret paa den i et Par Aarstiid, endelig forstaaer lidt mere end Halvparten af): Faae Dage — siger den gode Vise — naar man venter og længes, er mere end et Seculum. — I Dag er jeg reent gal med mine Viser, ikke sandt? — Du siger, det er ikke ganske vist, at Du kommer. Jo, kjere Gyllembourg, jeg kan ikke lade være at vente Dig. — Og at jeg ikke maae blive alt for bedrøvet, om Du ikke kommer. — Jo, det gjør jeg, det kan jeg heller ikke lade være. — Du siger ogsaa, at Dine Breve ere længere end mine. — Nei, det er alt for morsomt! mine ere jo dobbelt saa lange. Men jeg vil tilgive Dig alle Dine Synder, naar Du kun vil skynde Dig at komme paa Søndag.

Jeg maae da fortælle Dig, hvad jeg i disse Dage har foretaget mig. I Tirsdags Aftes, da jeg var færdig med min Post, satte jeg mig til at spille og synge, men jeg mærkede til min store Bedrøvelse, at det gjorde mig ondt i Brystet, saa loed jeg det være. Jeg vilde læse, men jeg fik ingen Roe for Børnene, da deres Moder var

i Byen. Jürgensen var urimelig den Aften og skjændtes med sin Kone, hvilket oftere har været Tilfældet i disse Dage. I Onsdags Formiddags var jeg i Byen for at gaae med Tante til R—, der er lidt bedre; det var et fælt Veir, og jeg blev ganske vaad paa Veyen, da jeg gik hjem igjen om Middagen. — — Denne Formiddag har jeg ikke gjort andet end at stoppe Strømper og sye paa gamle Skoe; da dette behagelige Arbeide var tilende, kom Lise fra Byen, hvor hun havde været, og bragte mig Dit kjere Brev.

Veed Du hvad, kjere Gyllembourg? I dette Øyeblik er jeg ganske jaloux paa Dig. Det falder mig ind, at Tuxen nu er hos Dig, og at han vist gjerne gjorde alt hvad han kunde, for at faae Dig til at indgaae en anden Forbindelse og forlade Din stakkels Sine. Gjør det Dig lykkelig, saa gjør det, Gyllembourg! men mig faaer Du da aldrig mere at see. Hvor jeg er vreed paa Tuxen! jeg troer virkelig, at jeg hader ham. Jeg tilstaaer det, i min Jalousie blander der sig virkelig lidt Mistanke, men det er Din egen Skyld; thi istedet for at jeg gjør alt hvad jeg kan for at berolige Dig, naar Du er jaloux, saa gjør Du altid det modsatte med mig og svarer mig ofte i Hieroglypher og *doubles entendres*, eller ogsaa siger Du: Du er aimable, og saa videre.

Ak, nu er jeg i ondt Humeur; jeg vil ikke skrive mere i Dag. I Morgen Formiddag skal jeg til Byen for Tante S—s Skyld, om Eftermiddagen skal jeg endnu skrive nogle Linier til Dig. Farvel saa længe!

Løverdag Eftermiddag Kl. 4. — God Dag, min elskværdige, kjere Gyllembourg! Jeg har nu været i Byen,

besøgt R—, der er bedre, gaaet herud igjen med Tante og spiist til Middag. Ole er her allerede efter mit Brev, jeg gjemmer derfor alt hvad jeg har at sige Dig til den lykkelige Aften, i Morgen Aften, da jeg skal see Dig og tale med Dig. Jeg veed aldrig, at jeg med mere Utaalmodighed og mere Glæde har ventet Dig end denne Gang, jeg veed selv ikke hvorfor. Du bliver her dog vel nogle Dage? Jeg troer vist, Tante[1]) kommer paa Mandag. — Kjære Gyllembourg! maae vore Ønsker snart blive opfyldte, og maae vi stedse elske hinanden som nu, saa gives der under Solen ingen saa lykkelige som Du og

Din Sine.

Jeg sender Dig ligesom sidst et Brev fra Paris, som Du, om Du vil, kan læse paa Veyen. Dette Brev har ærgret mig, og deri har jeg Uret, jeg burde snarere lee og sige:

Comme les gens d'esprit sont bêtes!

12.

Fra Samme til Samme.

Vorblegen den 15de August 1801,
Løverdag Middag Kl. 1½.

Gud bevare os! hvor det regner stærkt, og tordner tillige! Det Veyr naaer dog vel ikke til Ruhedal? Du kan ikke troe, hvor meget Din Hveede ligger mig paa Hjerte! — Det er ikke sunget for min Vugge, at jeg saadan skulde tænke paa Marker og Korn.

---

[1]) o: Fru Kellermann.

Tak for Dit lille, kjære Brev! min gode Gyllembourg! Gud ſkee Lov, at Du er kommet vel hjem! jeg har været ſaa barnagtig bange for denne ſidſte natlige Reyſe, at jeg i Gaar var færdig at døe af Utaalmodighed, inden jeg fik Dit Brev, og havde al min Contenance nødig for at hjelpe Fader med at klæde ſig af, inden jeg læſte det. — Da Du var reyſt i Tirsdags Aftes, eller rettere ſagt, Nat, gik jeg ſtrax op paa mit Kammer, men uagtet jeg var meget ſøvnig, havde jeg dog ingen Lyſt til at ſove. Jeg ſtoed længe her ved Gitteret, ſaae paa Stjernerne, fornøyede mig over tree Stjerneſkud, ſom jeg ſaae paa eengang; jeg ſagde Dig mange Gange God Nat, ſom om Du kunde hørt mig, og kyſte paa Fingeren for Dig og ſendte diſſe Kys henad den Vey, hvor Du var kjørt, ſom om Du kunde ſeet mig. Hvor er man dog barnagtig, naar man elſker! —

I Onsdags Formiddags gik jeg til Byen og fulgte med Tante til R., der igjen er bleven ſlettere. Schiellerup kom der imidlertid, og, det er et underligt Menneſke! Du ſkulde ſeet, hvor forſkrækkelig meget han gjorde af mig. Han ſad eengang længe og meget alvorlig og betragtede mig; da jeg blev det vaer, blev jeg rød fra Top til Taae. Han loe! og ſagde til de andre: „Er det ikke forunderligt, ſaa undſeelig ſom Sine altid er og bliver? Saaſnart man ſeer meget viſt paa hende, bliver hun blodrød. Kan Du ikke tillade“ — ſagde han til mig — „at jeg maae ſee paa Dig, der har kjendt Dig ſaa længe og holder ſaa meget af Dig?“ Han omfavnede og kyſſede mig inderlig bevæget. Er det ikke en underlig Een? Jeg gad ſee alle hans Tanker. — Hans Nærværelſe generede ſærdeles meget

Tante og R—, da de fik lidet eller slet intet talet med hinanden. Ellers regner de den Dag, jeg er med, for en Festdag, da jeg altid sidder i den anden Stue og er Skildvagt, medens de ere ganske eene. Da vi nu skulde gaae, vare de ret bedrøvede, jeg lovede at komme igjen Dagen efter. R— blev saa glad! ret af Hjertet raabte han: „Ehret die Frauen, sie flechten und weben himmlische Rosen ins irdische Leben.“ — I det samme faldt han Tante om Halsen og brast i Graad, og hun græd med, og — jeg med. — Det gjør mig saa ondt for dem! —

Tante fulgte ud med mig og spiiste her til Middag. — Men man kalder mig til Bordet! farvel saa længe! i Dag spiiser jeg alleene, da Lise er i Byen. Hvorfor er Du ikke her?

Om Eftermiddagen Kl. 3½.

Lille Hanne[1]) og jeg har nu holdt vort Middagstaffel i den største Ensomhed og Tausheb, thi lille Hanne havde ingen Lyst til at sladdre og jeg ikke heller. Imidlertiid drak vi Din Skaal; den lille Pige veed rigtig nok ikke, hvis Skaal hun drak; jeg sagde blot til hende: Skal vi klinke, lille Hanne? — Og hun blev ganske glad og stødte sit Glas tree Gange mod mit. Skaal min Gyllembourg! sagde jeg ved mig selv; og var ret glad, at jeg havde et levende Væsen at klinke med, da jeg saa ofte i Sommer har drukket Din Skaal med mig selv eene og alleene.

Men jeg begynder igjen, hvor jeg slap i Dagens Historie fra i Onsdags Middags. — Peter var her, og

[1]) Datter af Thomasines Søster, Lise Jürgensen.

de glædelige Ord udgik af hans Mund: „Min Broder er nu reist fra Hadersleb; det har en Reisende sagt mig.“ — Hvem der blev glad, det veed jeg nok! — jeg var den hele Eftermiddag saa overgiven, at jeg fik baade Lise og den stakkels Tante i godt Humeur. Jeg syntes nu saa vist, at min Tante Kellermann vilde være her een af Dagene. Haabet smilede ret til mig; jeg sad allerede i Tankerne paa Ruhedal. Hvor man dog kan være lykkalig i Haabet og Indbildningen! ak! meget ofte ere disse Øyeblikke de klogeste og de lykkeligste i vort Liv. Jeg troer, at vi ledes nok saa sikkert af vort Hjerte og af vore Følelser, som vi undertiden anse for daarlige og barnagtige, som af det bedragelige Irlys[1]) som vi kalder Fornuft, og hvoraf vi ere saa stolte. Vort Hjerte gjør os ofte lykkelig, og vores Forstand gjør os ofte ulykkelig. Det første giver os Mod og Haab, og den sidste berøver os dem. Hjertet fører os tilbage til Naturen; og Fornuften derimod fører os længere og længere fra den. — Du leer vist, og spørger, hvorledes jeg kommer til at forøge Antallet paa de Prædikanter, som ivrer mod Fornuften? — Det er Din Skyld Gyllembourg! som alt hvad jeg for nærværende Tiid gjør og tænker; det er altsammen Din Skyld. — Seer Du min elskværdige Ven! jeg ærer og elsker baade Din Forstand og Dit Hjerte, jeg har ofte tænkt med Glæde, at Natur og Opdragelse ikke som partiiske Forældre har gjort Dit Hjerte arveløst for Din Forstands Skyld, eller Din Forstand for Dit Hjertes Skyld; og det er virkelig en sjelden Ting. — Men jeg kan dog

[1]) o: Irrlicht (Lygtemand).

ikke nægte, at jeg for nærværende Tiid finder Dig endnu meget mere ainable, naar Dit Hjerte taler, end naar Du lader Din Fornuft skinne for mig. Det er Dit Hjerte, som taler da, naar Du siger, at Du kun tænker paa Dig selv. Det er dette Hjerte, som jeg tilbeder, der siger Dig, at Du jo før jo heller skal tage Din Sine ud til Dig, at Din Kjerlighed er en Lykke, som vel er værd at vove meget for; og den sande Fornuft siger Dig ogsaa, at det er den bedste, maaskee den eeneste Maade, til at komme vel ud af det med vore Financer. Men den Ting, man kalder Forstand, som svinger sig langt op over denne Jord og er en guddommelig Straale, men ogsaa en urimelig spidsfindig Ting, som lever af Chimærer, og altid vil see ind i det tilkommende, og som ofte af bare Forsigtighed er uforsigtig og af bare Klogskab forrykt, den Forstand er det, som undertiden indgiver Dig, naar Du vil nægte Din Sine at dele Din Skjebne, og ikke vil høre Dit Hjerte, som siger Dig, at Du allerede har gjort hende til Din, til Trods for alle Hindringer. Den sidste Aften, Du var hos mig, quælede Du mig med Din Fornuft, men af Dit lille, kjere Brev seer jeg med Fornøyelse, at Dit Hjerte igjen har Herredømmet. Hvorledes gaaer det til min Gyllembourg! at Du mere følger Dit Hjertes Stemme langt fra Din Elskede end ved hendes Side?

I Torsdags Formiddags syede jeg; om Eftermiddagen var jeg igjen hos R— med Tante, der var usigelig bedrøvet. R— saae ogsaa elendig ud. Inderlig melankolsk, og saa træt, at jeg havde ganske ondt, og maatte tage Draaber, kom jeg herud igjen Klokken syv, hvor jeg fandt Thomas, der kjedede mig forskrækkelig.

Jeg sender Dig herved et ennuyant Brev fra Paris, de Breve blive mig hver Dag ubehageligere, de gaae nu altid ud paa det samme og det samme. Jeg er ret utaalmodig efter min Tantes Ankomst. Jeg vil heller døe end leve i min nuværende Forfatning.

Kjere Gyllembourg! tag Din Sine til Dig! — opofre ikke baade hende og Dig selv for en falsk Ædelmodighed. Dine Marker ville ikke blive mindre frugtbare, Solen vil ikke mindre skinne paa Din Jord, fordi Din Veninde deler Din Hytte.

Jeg vilde i dette Øyeblik see efter noget i den Almanak, Du har givet mig, og mine Øyne faldt da paa et lille Epigram af Pfeffel, der forekom mig saa vittigt, at jeg ikke kan lade være at skrive det af til Dig. Det hedder: Adam und seine Enkel, og lyder saaledes:

Gott gab dem Adam nur ein Gebot,
und dieses ward ihm zu schwer.
Nun haben wir zehn, und der liebe Gott
weiß doch, wir sind schlimmer als er. —

Er det ikke ret net? — Men Klokken er mange, jeg saaer at afbryde. Lev vel! min kjere, aimable, inderlig elskede Gyllembourg, jeg omfavner Dig tusinde Gange, og til jeg døer, og maaskee endnu længere er jeg

Din troe Sine.

Tilgiv, at dette Brev er saa uordentlig skrevet! jeg er saa ofte blevet afbrudt af Børnene, og ogsaa af Pigerne, der snart vil spørge om eet og snart om et andet. Adieu! jeg omfavner Dig endnu mange Gange!

13.

Fra Samme til Samme.

Voxblegen den 25de Auguſt 1801,
Tirsdag Eftermiddag Kl. 5.

Du faaer kun et kort Brev fra mig i Dag, kjere Gyllembourg! — og Du fortjener heller intet langt Brev, uartige Menneſke, ſom ſkriver ſaadan et Par Linier til mig, meget kortere, end mit Brev var, og ikke engang lader mig vide, naar Du kommer. Jeg vilde ſkjænde paa Dig! men jeg kan ikke! jeg har i Dag talet alt for meget om vor Kjerlighed, tilbagekaldt i min Erindring, alt for levende, vor lange, forunderlige Roman, til at jeg i Dag kunde ſkjændes med Dig. Du begriber vel allerede, at min Tante[1]) er kommet? — Ja, kjereſte Gyllembourg! hun kom i Gaar, og førſt i Formiddag har jeg fundet Leilighed til at tale med hende. Jeg har ſagt hende alting! hun ventede det, det var hende ſlet ikke fremmed, og hun har foreſlaaet mig, at hun ſelv vil ſkrive til H., hvilket Tilbud jeg med Taknemmelighed har modtaget, ſaameget mere, ſom Du ønſkede det ſaaledes, og ſom jeg ogſaa ſelv ved nøiere Eftertanke fandt, at det uden Tvivl er det bedſte. Hvor hun er god! med hvor megen inderlig Blidhed hun tager Deel i alt, hvad der angaaer mig! og hvor ganſke hun forſtaaer mit Hjerte! — Hun frygter ikke for, at jeg jo vil være lykkelig ved Din Side, uagtet vore Financer gjør os den ſtørſte Sparſomhed nødvendig. Hendes eneſte Frygt er at bedrøve H—, ſom hun ſiger ligeſom jeg, at

[1]) Fru Kellermann, Søſter til Thomaſines Moder.

hun ikke kan blive klog paa, og især var hun, førend jeg ret fik udtalt, bange for, at Faber derfor skulde nægte H— sin Understøttelse. — Hun har antaget det samme Princip, som Du i Vinter havde, da vi først talede med hinanden om denne vor Plan, nemlig at dette Forslag burde komme fra H— og ikke fra mig, for at skaane hans Egenkjærlighed, og det er det hun vil see at faae ham til ved sit Brev. Saa vidt ere vi da nu komne.

Uagtet jeg indbilder mig, at jeg faaer Dig at see i Morgen Aften (jeg slutter saaledes, skal jeg sige Dig: Havde G— seet, at han ikke kunde komme før efter Torsdag, saa havde han skrevet det, nu tier han, altsaa kommer han paa Onsdag for at overraske mig, og kort sagt, det ahner mig, at Du kommer imorgen), saa vil jeg dog kortelig fortælle Dig, hvad jeg har foretaget mig i disse Dage; saadan har Du ikke gjort. Du har ikke engang sagt mig, naar Du kom hjem. — I Gaar Formiddags skrev jeg til Renze[1]), derpaa gik jeg til Byen, hvor Lise allerede var. Da jeg havde hilset paa Tante S— og Lise, kommer En ind fra Tantes Sovekammer, og hvad seer jeg? Tante Kellermann staaer for mine Øyne! — Jeg sløy hende om Halsen, hvad jeg sagde, veed jeg ikke! men det er mig umuligt at beskrive, hvorledes jeg blev tilmode, da jeg saae hende, jeg ventede hende ikke førend om Aftenen, eller Tirsdag Formiddag. Jeg kunde ikke lade være at græde! — Kjere Gyllembourg! Din Sine er ret et Barn! — Lise sagde mig hemmeligt, at, da Tante havde givet hende Anledning dertil, saa havde hun givet hende et Vink om

[1]) Søsteren Laurenze.

mine Planer, hvortil Tante havde svaret, at det var hende slet ikke uventet. Jeg takkede vor gode Lise! — Vi spiiste sammen hos Tante S—, og da vi havde spiist, gik jeg med hende til R—; da jeg kom igjen var Schiellerup der. Jeg tilstaaer, det var med stor Hjerteklappelse at jeg saae ham der i det Øyeblik, jeg fik Lise tilside og spurgte hende, hvad S— havde sagt? — „Du gjør da S— den største Uret med Din Mistænkelighed!" sagde hun. „Han har ikke sagt andet, end han har rost Dig forskrækkelig, og skjældt H— ud, og tilsidst har han sagt: „Gode Frue K— jeg binder vor gode Sine paa Din Samvittighed, hun vil selv tale med Dig, jeg vil ikke sige videre, men jeg beder Dig, brug al Din Forstand, det er en vigtig Sag." —

Men der er Ole om mit Brev, jeg har ogsaa maattet skrive til Paris. Klokken er mange, og J— skjænder, naar mine Breve kommer for silde. Jeg gjemmer derfor det meget, jeg har at sige Dig, til det lykkelige Øyeblik i Morgen eller Overmorgen, da jeg skal see Dig og tale med Dig min Elskede!

Lev vel! tusinde Gange omfavner jeg Dig! tænk paa

Din Sine.

14.

Fra Samme til Samme.

Voxblegen den 1ste Sept. 1801,
Tirsdag Eftermiddag Kl. 4.

Min egen, gode, kjere, aimable Gyllembourg! Gid jeg dog med Vished kunde sige, at det ikke vilde vare over 2 Maaneder, inden jeg for stedse skulde være hos Dig, thi

jeg lever ikke ret i Din Fraværelse. Jeg er virkelig halv død! Mit Mod og al min Glæde følger med Dig, og det gaaer mig ligesom Selskabs Fuglene, naar de ere eene, sidde de bestandig og sover. Og jeg, jeg gaaer næsten og sover, i det mindste drømmer jeg. I Gaar drømte jeg ubehageligt, men i Dag drømmer jeg lykkaligt.

Det var et fælt Veir, Du havde at reyse i, i Forgaars Nat! jeg var ret bekymret for Dig. Jeg haaber dog, at Du ikke er bleven syg, og at Du tænker paa Din Sine, og vogter paa Din Helbred. Da Du var borte, satte jeg mig til mit Arbeyde, jeg kunde ikke skrive mere, syntes jeg. Jeg sad længe alleene med Hanne og Peter, og snakkede med dem. Men der var den hele Aften saadan en Trœthed og Søvnighed over mig, at jeg gik til Sengs, saasnart Fader var gaaet ind i sit Kammer. Imidlertid kom jeg dog i Snak med Tante, da hun kom op, og da vi talede om vore Affaires, fortalte hun mig, at S— havde sagt til hende, at han vilde nu selv tale med mig; men hvad han vilde mig, havde han ikke sagt hende. Hvor jeg er kjed af S—! han vil mig dog intet andet, end han vil plage mig med sine mange Betœnkeligheder. Paa den Maade han holder af mig paa, maatte jeg sandelig ønske at ingen kunde lide mig, thi hvortil nytter mig vel en saadan Godhed? — Nei! disse rige Folk, de veed hverken, hvad Venskab eller Kjerlighed er; Ædelmodighed, Selvopoffrelse, Enthousiasme, alt det er fremmed for dem. Det er mellem de fattige og ikke mellem de rige, at man skal finde disse varme Venner, disse trofaste Elskende, disse Frihedens Forsvarere, som forsoner os med Menneskeligheden, som vi desværre saa ofte fristes til at foragte. Jeg føler, min

bedſte Gyllembourg! at der ligger megen ſkjult Bitterhed i min Sjel, og at jeg kun ſtoler meget lidt paa de fleeſte af vore Venner, hvis det kom til en vis Punkt med vore Affaires. I Gaar Morges ſkrev jeg til min gode Renze; i Korthed fortalte jeg hende, hvorledes Sagerne ſtode; jeg var bitter, men efterhaanden forvandlede min Ærgerlighed ſig til Veemodighed ved at ſkrive til denne vor mageløſe Veninde, der, (det veed jeg viſt) med Glæde bortgav Aar af ſit Liv, for at ſee Gyllembourg og hans Sine lykkelige. Jeg kunde ikke lade være at græde, jeg ſad længe og græd hjertelig. — Tante og Hanne vare i Byen, jeg ſpiiſte alleene med Liſe, da vi havde ſpiiſt ſkulde jeg gaaet ind til Byen til Tante S—, men det regnede ſaa ſtærkt, og min ſædvanlige Kolik var ſaa uſædvanlig ſlem imod mig, at jeg var virkelig lidt ſyg, og derfor beſluttede at blive hjemme. Jeg gik need i Kjøkkenet, hvor jeg var ſaa beſkjæftiget med mit Regnſkab og andre ſaadanne Ting, at jeg ikke kom op til Liſe førend til Theevandstiid. Vi ſatte os hver til ſit Arbeyde, Børnene gjorde en gruelig Støy, jeg talede ſlet intet og Liſe heller ikke meget. Hør Gyllembourg! Liſe er meget god! men hun er kold, hun har mere Forſtand, og meget mere Conduite end Hanne[1]), men Hanne har meget mere Hjerte end hun. Hanne kom ud med Fader og Jürgenſen, men Tante blev i Byen i Nat. Da de andre vare i Seng, blev Hanne og jeg ſiddende over i to Timer og ſladdrede med hinanden. Vi bleve i meget godt Humeur begge to. Hun fortalte mig, at Tante havde ſagt til hende, at hun, hvad S— ogſaa

[1]) Thomaſines yngſte Søſter.

vilde ſige, faſt havde beſluttet at ſkrive til Heiberg, at hun ſagde, hun vilde have en Ende paa den Sag, inden hun reiſte. I Dag er Liſe i Byen, ſaa Hanne og jeg har været ganſke alleene; og alt hvad denne gode Pige har ſagt, har ret gjort mig roelig og glad. Hvad jeg dog er barnagtig! jeg kan jo ſige mig ſelv, alt hvad nogen anden kan ſige mig, og dog trøſter og glæder det mig ſaa meget, naar jeg finder en anden, ſom ret gaaer ind i mine Ideer. Desuden er Hanne ganſke fiin, hun har ſeet H— og mig meget tilſammen, og hun kjender Faber ſaare godt. Hun troer viſt, at den gode Faber vil tage det, om en kort Tiid, og maaſkee ſtrax, meget godt op, og at han vil blive meget glad og gjøre meget af os, naar vi undertiden kommer til Kjøbenhavn. Vi har bygget de behageligſte Luftkaſteller, jeg har viiſt hende Din Hveede, den lille Tegning af Ruhedal, og kort ſagt, ved at tale om Dig, min Elſkede, har jeg bortgivet den Tiid, jeg vilde tilbragt med at ſkrive til Dig. Den hele Formiddag har jeg bortſnakket, og efter at have ſpiiſt til Middag, har jeg ſkrevet til Paris, hvorfra jeg intet Brev har faaet ſiden i Fredags otte Dage. Min Kolik plager mig i Dag, og jeg har forſkrækkelig ondt i mit Hoved, men jeg er dog meget glad ved at foreſtille mig den Lykſalighed, at jeg ſnart ſkal være ſtedſe hos Dig; at jeg da tør ſee paa Dig og omfavne Dig for hele Verdens Øyne, og ikke ſom nu, behøver at ſkjule min Længſel naar Du er borte, og min Glæde, naar jeg ſeer Dig. Tænk min kjere Gyllembourg! hvilken Forſkjel paa de Vinteraftener, ſom bier os, og dem, vi forrige Vinter, — jeg kan ikke engang ſige, tilbragte med hinanden, — men jeg maae ſnarere ſige, leed, udſtoed, hos hinanden. Uden næſten at

være sammen, uden at turde ret tale, neppe see til den eeneste Person der ret interesserede os i Værelset, maatte vi udholde Bruuns, Weinschencks, Din Barons og mange andre kjedsommelige Menneskers Selskab; engang imellem taale J—s Urimelighed, og endogsaa være bange for den gode Fader selv; og endelig naar vi da blev nogenledes eene, og Fader havde lagt sig, saa sidde og see med Angest til Uhret, og neppe turde røre os, af Frygt for at vække Fader. — Vil vore Ønsker ikke slaae feil, hvor ganske anderledes vil det da være næste Vinter. Istedet for at blive rød, og neppe turde slaae mine Øyne op, naar Du kommer, efter at jeg har ventet Dig, tør jeg spørge hele Huset, hvor min Gyllembourg kan blive af saa længe, tør springe op og kaste mig om Din Hals; som jeg altid nu vil gjøre, og aldrig tør. Naar vi da sidder tilsammen, ved vort lille Bord, skal intet kjedsommeligt Selskab genere os, ingen Misundelige skele til os, eller lure paa os. Frihed, Elskov og Glæde skulle udgjøre vore Gjester, undertiden Nils Olsen, eller en anden skikkelig Bonde, undertiden maaskee een eller anden af vore kjerere, nærmere Venner, der ville glæde sig over Sines og Gyllembourgs Lykkalighed. Istedet for at gaae med bankende Hjerte og liste sig op og need af Trapperne, skal da Din lykkelige Sine uden Frygt og Tvang dele Din Hytte, og sove ind i Dine Arme. Ak min kjere, min elskværdige Gyllembourg! hvor vil vi være lykkelige, eller ulykkelige om tree Maaneder! — Bliver dette Haab til intet, saa siger jeg hele Verden, al Glæde farvel, og vil af ganske Hjerte kunne sige, hvad jeg nu saa ofte synger, naar jeg er i mit melankolske Lune og frygter, at man skal rive mig fra Dig:

Das Herz iſt geſtorben, die Welt iſt leer,
und weiter giebt ſie dem Wunſche nichts mehr.
Du Heilige, rufe dein Kind zurück!
ich habe genoſſen das irdiſche Glück,
ich habe gelebt und geliebet.

Men jeg vil ikke quæle Dig og mig ſelv med disſe ſørgelige Ideer, jeg vil haabe, at al vor Kummer nu er nær ſin Ende, og at vor lykkelige Stjerne fra nu vil frembryde.

Klokken er mange, jeg maae nu holde op at ſkrive, men jeg vil ſige ſom Du: aldrig ſkal jeg holde op af mit ganſke Hjerte at elſke Dig og være

Din troe Sine.

15.

Fra Samme til Samme.

Voxblegen den 3die September 1801,
Torsdag Eftermiddag Kl. $6^1/_2$.

Kjere Gyllembourg! Endſkjøndt der er 9 lange Mile imellem Dig og mig, ſaa har jeg dog i denne Eftermiddag tilbragt en Time med Dig. En Time, hvori vor Kjerlighed har gjort mig meget lykkelig, og kommet mig til at græde meget. — Mit Hjerte er i dette Øyeblik ſaa fuldt af Dig, ſaa aldeles indtaget af min Gyllembourg, ſom det nogenſinde, i vores ømmeſte, meeſt lidenſkabelige Øyeblikke har været; og uagtet at jeg virkelig burde gaae need og ſye, ſaa kan jeg ikke modſtaae den Friſtelſe, at blive ſiddende heroppe og ſkrive til Dig. Du gjetter vel allerede, at jeg har tilbragt en Deel af denne Eftermiddag med at læſe

nogle af Dine Breve. Du har ret min Ven! — Ved at lede mine Papirer igjennem, har jeg faaet fat paa et af Dine Breve af 9de September forrige Aar, og et af 12te November sidste Vinter. Uagtet jeg har læst disse saa kjere Breve mange Gange, har de dog aldrig gjort det Indtryk paa mig som i Dag. — Ak, Gyllembourg! elsker Du mig ogsaa endnu, som for et Aar siden? Eller som Du elskede mig den 12te Nov.? — Hvor er jeg lykkelig, om Du gjør det, og hvor er jeg ulykkelig om Du har mig mindre kjer nu! — jeg veed ikke! men jeg er saa bange for, at — Dog! det er ikke for at plage Dig, at jeg sidder her og skriver; men for, ved at tale med Dig, at trøste mig selv, at bortjage om muligt, det melankolske Lune, som i Dag er over mig. — Kjere Gyllembourg! Disse Dage ere ikke gode Dage! — Hvor det dog er sandt hvad Lessing siger: Et Skridt fra vore Ønskers Maal, eller tusinde Skridt derfra, er aldeles det samme. — Om 8te Dage vil jeg være mere roelig, thi saa er det gjort, det afgjørende Skridt, og ingen kan mere gjøre det om. Jeg kjender mig selv! saa vil jeg være mere roelig; det er kun Uvisheden, jeg ikke kan bære. — Gyllembourg! jeg elsker Dig usigeligt! mere end noget Menneske veed! thi min Kjerlighed for Dig er stærkere, end alle andre Følelser i min Sjel. Schiellerup! — jeg vilde ikke gjøre Dig vreed paa ham, uagtet jeg er det selv. Lov mig, kjere Gyllembourg! at Du aldrig vil sige noget bittert Ord til ham; ellers tør jeg intet sige Dig, og det er nødvendigt for mit stakkels Hjerte, at udøse sig for den, jeg elsker. — Hør, min Gyllembourg! S— gjør alt, hvad han kan, for at adskille os, prøver alt, hvad han kan, for at bringe mig til

at vakle i min Beſlutning, men Din Sine vakler ikke! — Modtag, kjere Gyllembourg, i Dag det Løfte, den Eed, ſom Din Ædelmodighed aldrig har villet modtage: at jeg lover Dig, ved alt, hvad der er helligt og kjert for os begge, ved Gud! ved Din Moders, ved min Moders Skygge, om de kunde høre og ſee os! jeg ſkal aldrig ophøre at være Din, intet uden Døden ſkal bryde vort Baand, og aldrig ſkal jeg komme levende i andre Arme, end i Dine. Ingen Magt kan tvinge den, der bryder ſig ſaa lidt om Livet ſom Sine, ſkilt fra Gyllembourg. —

Jeg var i Gaar i Byen, imidlertid var S— her og ſpurgte om mig, da han ikke fandt mig, toeg han fat paa Tante[1]) og begge mine Syſtre, og vilde bringe Himmel og Jord i Bevægelſe, for at forhindre vor Plans Udførelſe; tænk Gyllembourg! han vilde, at Tante ſkulde tage mig med til Hadersleb, og i to Aar ſkulde jeg blive der og aldrig ſee Dig; „ſaa vilde hun glemme G—", ſiger han! — Nei! nei! jeg vilde ikke glemme ham! — men ſkilt fra min Elſker, fra min Søn, fra alt hvad ſom var mig kjert, Tante undtagen, vilde jeg ſnart døe af Længſel, og det var da ogſaa det bedſte; hvorfor ſkulde jeg leve uden Dig:

> Vous qui de mon amant me privez aujourd'hui
> terminez donc mes jours, qui ne sont plus à lui.

Men Mørket forbyder mig at ſkrive mere. God Nat! elſkede Gyllembourg!

---

[1]) Fru Kellermann.

Løverdag Middag Kl. 1½.

Derſom jeg ikke ſkulde være ſaa lykkelig at ſee Dig i Morgen, ſaa veed jeg ikke, om jeg ikke heller ſønderrev og opbrændte alt dette uſammenhængende Tøy, ſom jeg har ſkrevet i Torsdags Aftes i det-allermeeſt melankolſke Lune. Jeg er i Dag i meget bedre Humeur, og det kommer vel meget deraf, at jeg ſkal ſee Dig imorgen. — Jeg takker Dig tuſinde Gange for Dit kjere Brev, ſom jeg ſelv i Gaar hentede i Byen. — Jeg har ſaa meget at ſige Dig, at jeg hverken veed, hvor jeg ſkal begynde eller ende; og da jeg nu ſnart ſkal tale med Dig, ſaa vil jeg ogſaa gjemme det meeſte deraf. — Kun nu i al Korthed om vore Affaires. — Schiellerup er ubegribelig! med al hans Underlighed, kan jeg dog ikke være ret vreed paa ham. — I Onsdags var jeg da i Byen, og da R— igjen er blevet ſlettere, og den ſtakkels Tante er inderlig bedrøvet, var jeg ſtemt i et ret ſørgmodigt og tankefuldt Lune. Jeg gik alleene ud, og det begyndte at mørknes. Jeg tænkte paa vore Planer; og min Fremtid forekom mig altfor lykſalig, naar jeg maatte henleve mine øvrige Dage ved Din Side; imidlertiid ſagde jeg beſtandig til mig ſelv; at intet var uſtadigere end den menneſkelige Lykſalighed; intet mere bedrageligt, end de Dødeliges Haab. — Alle de Uheld, ſom kunde møde os, naar endogſaa vort høyeſte Ønſke var opfyldt; ſtillede ſig i en lang Række for min Indbildningskraft; og det værſte af dem alle, værre end Døden ſelv, er dette: om jeg nu ikke gjør Gyllembourg lykkelig? — Dette Spørgsmaal, ſom jeg alvorligere end nogenſinde gjorde mig ſelv, bragte mig til mange Betragtninger, ſom jeg rigtignok ofte har anſtillet, angaaende Din Huusholds-

ning, min Uvidenhed i den Henseende og meget mere saadant, og bestandig kom det slemme Spørgsmaal tilbage: om jeg nu ikke gjør ham lykkelig? Om han nu eengang, seent eller tidlig fortryder et Skridt, som maaskee Lidenskab, Forblindelse nu bringer ham til at gjøre. Hvorlidt kan enten han eller jeg love for den Tid, som endnu ikke er til? At love for tilkommende Dage, er næsten som at love for et andet Menneske. Og naar vi nu endogsaa kunde love for vore Handlinger; ingen kan love for sine Følelser. Om vi efter saa megen Kjerlighed, (une si parfaite flamme) ophører at være Elskende, kan vi da være lykkelige blot som Venner? — Kjere Gyllembourg! jeg tilstaaer, at alle disse Betragtninger gjorde mig ret sjeleangest. Jeg følte mere end eengang Taarerne komme mig i mine Øyne. Jeg trøstede endelig mig selv, saa godt jeg kunde med den Overbeviisning, at gjør jeg Dig ikke lykkelig, saa har jeg i det mindste *villet* gjøre det, saa er intet Offer saa stort, at jeg jo vilde bringe Din Lykkalighed det. — Jeg vil give alle mine øvrige Dage til denne Bestræbelse, sagde jeg til mig selv, og naar jeg ærligen gjør det, saa vil jeg, om jeg end ikke skulde naae mit Maal, dog døe roelig. Hvoraf kommer det sig, min gode Gyllembourg! at, naar vor Sjel længe har svævet omkring med sine Tanker, og uroelig søgt at trænge ind i det uigjennemtrængelige Mørke, som skjuler Fremtiden, staaer den dog tilsidst stille ved Graven, fæster sine Øyne paa den, ligesom man om Dagen seer paa sin Seng, hvori man sover om Natten, og bliver rolig? — — Fordybet i min Tanker, gik jeg saaledes og mærkede ikke, at det næsten var blevet mørkt, da jeg noget fra mig syntes at see Tante og S—,

men Mørket gjorde mig uvis, og jeg veed ikke selv, men det var, som om noget holdt mig tilbage, jeg gik imod dem, men gik dem forbi; og da jeg kom herud, spurgte man mig strax: mødte Du ikke Tante og S—, de gik herfra for et Øyeblik siden. — Jeg fortalte oprigtig Sammenhængen, og man regalerede mig nu, jeg havde nær sagt, alt for oprigtigt, med alt hvad S— havde sagt, især havde hans Tale dreiet sig om vor Financeforfatning, — og en Regning havde han fremviist, hvoraf han tydeligen vilde bevise, at vi i gode Aar ikke kunde faae mere at leve af, naar Skatter og Renter vare betalte, end 142 Rdl. Jeg indlod mig slet ikke i nogen Slags Regning eller Samtale, jeg var ikke i Humeur dertil, og talede den øvrige Aften slet intet. Dagen efter var Hanne og jeg eene, jeg sad hele Eftermiddagen og det meste af Aftenen ganske eene heroppe paa mit Kammer. Da Lise kom herud, hilste hun mig fra Tante og skulde sige, at, hvis det ikke var mig imod, vilde hun skrive til Heiberg paa Tirsdag, det havde hun besluttet; da hun vidste, jeg kom til Byen Dagen efter, vilde hun tale med mig der. —

Men vi fik i Gaar slet intet talt med hinanden; hun spurgte mig blot med en virkelig moderlig Tone og Mine, om jeg var vred paa hende, fordi hun ikke kunde komme ud til Vorblegen førend paa Mandag Morgen, og sagde mig, at jeg aldrig havde været hende kjærere end nu. Men, for at komme til S— igjen: i Gaar Morges kommer han med eet herud, og er saa venlig imod mig, at jeg, uagtet hans underlige Opførsel, ikke kunde være vred paa ham, og da jeg gaaer ud af Stuen, fortæller han mine Søstre, at han blot var gaaet herud for at see mig, da

han havde været i den største Angest for min Skyld, siden de i Onsdags Aftes havde mødt Fader og J—, men ikke mig, og ingen havde seet mig. Da han havde fulgt Tante til Farbroders, hvor hun skulde spise, gik han strax hen til Tante S—, og spurgte om mig, og da hun svarede, at jeg var gaaet eene ud i Tusmørket, og hun havde tillige sagt, at jeg var ikke ganske vel og ikke i godt Humeur, var han blevet saa angest og bedrøvet, at han ikke vidste hvor han vilde være. Han har ogsaa sagt til mine Systre og til Tante, at han aldrig mere vil tale imod vor Plan, at hans Samvittighed nu er frie, og det er Synd at plage mig mere. — Da jeg kom ind til Tante S—, sagde hun til mig: „Schiellerup er gaaet Byen rundt for Din Skyld i Forgaars. Min Gud! hvor han tager sig det nær for Dig." — Er det ikke dog et forunderligt Menneske? — Jeg kjørte ud med Fader i Aftes, jeg skulde været paa Comedien med Morbroder og Tante S— og hørt en italiensk Sanger, som jeg meget gjerne vilde have hørt, men Skjebnen vilde ikke have det. Jeg blev hos den stakkels Tante S—, til Fader kom efter mig, hun græd, og jeg søgte at trøste hende, saa godt jeg kunde. Det var ogsaa bedre end at høre ti Sangere; ikke sandt?

Men hvorfor sidder jeg nu ogsaa her og skriver saadant et langt Brev til Gyllembourg, der altid nu affærdiger mig med Breve, der ikke ere fjerde Parten saa lange som mine, og ikke sjette Parten saa lange som de, jeg fik fra ham for et Aar siden. — Hvorfor? — Fordi det glæder mig selv at fortælle ham alle Ting, fordi jeg ikke kan bie til i Morgen med at tale med ham, og kort sagt, fordi jeg elsker ham, uagtet hans korte Breve, hans unge Wilsters,

der maaskee ere Aarsag i, at jeg ikke saaer ham at see førend Mandag etc. Men til Trods for alt dette er jeg stedse den samme, stedse

Din Sine.

Lise har H—s to sidste Breve, Du skal saae dem naar Du kommer. — Lotterisedlen er besørget, men Du kan være vis paa, at vi aldrig vinder.

Man vil see, at hun i de senere af de ovenfor meddeelte Breve, kaster alle Broer af og hengiver sig fuldstændig til sin Kjærlighed. Den, som vil dømme hende, beder jeg erindre det Forsvar, som hun selv i „To Tidsaldre" lader Dalund føre for den forsvundne Tid, hvorom der tales. „I den Tid", ere hans Ord, „var Kjærligheden en stor Magt. Den er dethroniseret, som saa mange andre store Potentater. Den hører nu, som jeg engang læste, til de forlorne Kunster. Men Kjærlighed, naar den virkelig fortjener dette Navn, er i sig selv noget Ædelt og Skjønt. Maa man end i dens Vildfarelser fordømme den, foragte den kan man dog ikke."

Netop den glødende Tone i disse Breve viser, i hvilken Grad hun har været i Lidenskab — den eneste Undskyldning for, at en Kvinde trodser Pligt og Fornuft. Denne „Kjærlighedens alt overveiende Magt" havde betaget hende ganske, den opfyldte hele hendes Sind og taalte ingen anden herskende Tanke ved sin Side, og det gik hende da ligesom Claudine i den nævnte Novelle, hun blev „et Offer for Tidens gængse Ideer" i mere end een Retning.

Hun, der fra Barndommen af var saa stærkt paavirket af det Christelige, hun fører nu, da hun gribes af Lidenskabens Magt, kun de græske Guder i Munden og bliver smittet af den lette Tone, som Revolutionstiden havde udbredt over Verden, og denne Forvandling hos hende er ret characteristisk, thi den christelige Moral passer ikke ind i de menneskelige Lidenskabers Fart. De græske Guder og Gudinder ere villigere til at føie sig efter de syndige Menneskers Attraa; Alvoren i den christelige Moral støder de lidenskabelige Gemytter, og de vende sig derfor helst fra denne Tro og opsøger en anden, der er lettere at komme tilrette med.

Hos Claudine foregaaer der ved hendes Søns Daab et religiøst Omslag, den høitidelige Handling vækker Troen i hendes Hjerte, og det er ikke umærkeligt, at det er „det skjønne Evangelium om Jesus, der tager de smaa Børn i Favn og velsigner dem, der greb hende saa dybt." Thi det er jo netop Christi Ord, at uden at blive som et Barn er det umuligt at komme i Himmerige, som hun ovenfor har omtalt paa en saa letsindig, ja frivol Maade, og som hun senere i sit Liv, hvor hun skildrer denne Tid, som hun selv har gjennemlevet, denne unge Pige, der i saa meget lignede hende selv, benytter til at vække Forstaaelsen af Christendommens inderste Væsen og fremstiller med en saa levende Begeistring og ægte christelig Tro. Ligesom hos Claudine vaktes hos hende paany den religiøse Følelse af den Dvale, hvori den havde ligget, kuet af Lidenskabens Enevælde, den udviklede sig til bestandig større Fylde og Dybde, og jeg har i mit lange Samliv med

hende kun kjendt hende som besjælet af den varmeste og inderligste Tro.

Man vil sikkert ogsaa med Forundring og Forargelse have læst hendes Ord: „Vor Kjærlighed skader intet Menneske, den kan gjøre os ulykkelige, men ikke strafværdige, saalænge vi Ingen bedrøver derved, Ingen bedrager derfor.“ Men der er ikke Skygge af Tvivl om, at hun siger disse Ord i fuldstændig god Tro. Hun troede i Heiberg at see en sand Frihedshelt efter Revolutionstidens Begreber, mere consequent end nogen Anden, som hun kjendte. Hun troede, at efter hans Opfattelse var Ægteskabet kun saa længe en bindende Forening, som det hvilede paa gjensidig Kjærlighed og Sympathie, og at det, naar disse Følelser ikke mere fandtes, aldrig kunde falde ham ind at paakalde sin Ret fra et moralsk eller juridisk Standpunkt. At betragte Spørgsmaalet fra den religiøse Side, derom kunde der, meente hun, for hans Vedkommende, efter hans udprægede fritænkeriske Anskuelser jo ikke være Tale, og selv om det vilde have været et stort Offer af ham, at løse deres ægteskabelige Baand, troede hun ham istand til at bringe et saadant, men hun havde mange Grunde til at troe, at det slet ikke vilde være ham noget Offer. Hans tidligere mærkelige Ord til hende, da hun yttrede, at G. kunde blive hende farlig, „Gjør i den Henseende, som om jeg ikke var til“, havde efter hendes Mening viist, at han allerede var fuldkommen vidende om hendes Kjærlighed, og at han Intet havde imod denne.

At hun langt overvurderede Heibergs Characteerfasthed og Troskab imod sine Principer, vil fremgaae af

det Følgende. Det er ikke første Gang, at Principer briste, naar de skulle anvendes imod En selv.

Det i Brevet af 1ste September nævnte Forslag af hendes Tante Kellermann, hendes allerbedste og fortroligste Veninde, om at ville være den første, der skrev til Heiberg og aabenbarede ham Alt, blev efter megen Talen frem og tilbage opgivet.

Imidlertid steg med hver Dag Thomasines Utaalmodighed for at faae Ende paa Sagen, og uden at meddele Noget herom til Andre end Gyllembourg, sendte hun den 11te September 1801 til Heiberg det i ovenstaaende Breve omtalte „lettre remarquable“, som hermed følger.

16.

Thomasine Heibergs „lettre remarquable“ til P. A. Heiberg.

11te Sept. 1801.

Gode Heiberg!

I det Øieblik, da Du tager dette Brev i Haanden, beder jeg Sandhedens og Lysets Gud opflamme Dit ædle Hjerte med alle de høye Dyder, som udgjøre den skjønne Side af Din Karakteer: Din enthousiastiske Kjerlighed for Frihed og Sandhed, Dit Had mod Fordomme, Din stolte Følelse af Dit eget Værd, Din Foragt for den blinde Hobs Domme, Din Ædelmodighed, Dit Hjertes Godhed og endelig Dit Venskab for mig. — Min Overbeviisning

om denne Din sande Karakteer, som saa faae kjender, giver mig Mod i dette Øyeblik, da jeg overgiver mit Livs Skjebne i Dine Hænder, da jeg gjør et Skridt, som ikke mange af mit Kjøn vilde være i Stand til at vove, og endnu færre af Dit fortjene.

Jeg kan feile! men jeg troer at opfylde min Pligt og venter med Tillid af Dig en Dom, der er mig ligesaa vigtig, som om jeg stoed for de underjordiske og sidste Dommeres retfærdige Domstoel.

Vare ikke alle Omstændigheder just saaledes, som de ere, og var det ikke til H—, jeg skrev, da vilde jeg sige: Forglem, at Du nogensinde var min Mand, og erindre Dig, at Du var min Ven. Men nu siger jeg derimod: Erindre Dig, at Du i adskillige Aar var ikke egentlig min Mand, at Du var langt mere! at Du var min Ven. Det er derfor ædle H—, min Ven! at jeg i Dag tager min Tilflugt til Dig, og gjør Dig til mit Hjertes Fortroelige, naar jeg uden alle Omsvøb siger Dig: Jeg agter Dig, jeg beundrer Dig i mange Henseender, mit inderligste Venskab tilhører for evig Dig, men mit Hjerte er en Andens. Jeg frygter ikke, og har ingen Aarsag til at slaae mine Øyne need, i det jeg endogsaa nævner Dig min Elskedes agtværdige Navn.

Le ciel, ce juste ciel qui vous chérit tous deux
Pour vous rendre ennemis vous fit trop vertueux.

Men tillad mig først til min Undskyldning eller om jeg tør sige det: til min Retfærdiggjørelse, at jeg med den største Sandhed og Fortroelighed maae fortælle Dig alle

mine Følelser fra det første Øyeblik af min Forbindelse med Dig og indtil denne Dag. —

Jeg havde nyelig fyldt mit 14de Aar, og var mere Barn endogsaa end de fleeste paa den Alder, da Du bad mig om mit Hjerte. Min Ven! Dit bedrog Dig, dersom det da sagde Dig, at Du elskede mig. Du har aldrig elsket mig! og hvor var det ogsaa mueligt? En Mand som Du! og et forkjælet Barn som jeg! hvis eeneste Fortrin var et Hjerte, som Natur og Opdragelse kun havde dannet alt for ømt. Min Moders Afgud, og efter hendes Død inderlig elsket af min Fader, min Bedstemoders, mine Tanters, hele Familiens Yndling, var jeg vant til at være elsket i den høyeste Grad, og kunde ikke leve uden i en Atmosphære af Ømhed og Overbærelse. Du var oplyst og fuld af Talenter, Du attacherede Dig til mig, og jeg hang ved Dig med sand barnlig Ømhed og Hengivenhed; men Kjerlighed kjendte jeg kun af Bøger og af hvad min Tante uforsigtigen fortalte mig derom. Jeg troede, jeg elskede Dig som Nanna, og vilde med Magt, at Du skulde elske mig som Hother. — Da man lagde min Haand i Din, var jeg tankefuld, uden selv at vide, hvorpaa jeg tænkte, jeg vidste hverken, hvad Ægteskab var, eller hvortil jeg egentlig forpligtede mig. Jeg var langt fra at føle Dit Værd, og spurgte aldrig mig selv, om jeg kunde gjøre Dig lykkelig eller ikke. Og Du H—! tillad mig at sige Dig, hvad jeg troer, hvad Rygtet allerede da havde fortalt mig, og hvad tusinde smaae Omstændigheder før og efter den Tiid bestyrkede mig i. Du var ung endnu, men Du var ikke mere i Stand til at elske; den smukke og ulykkelige Frue

Horſtman nedſteeg i Graven; og dens Kulde greeb for ſtedſe Dit Hjerte, hvis første og udentvivl ſidſte Kjerlighed hun var. Jeg erindrer meget tydeligt den eneſte Gang, jeg ſaae Dig og hende ſammen; jeg hørte hende ſige til Din gamle Bedſtemoder: „Denne unge Pige ſeer ſaa god ud, jeg haaber, H— vil blive meget lykkelig.“ Hun troede ikke, jeg hørte disſe Ord; jeg ſaae mig omkring, mine Øyne mødte hendes, og jeg ſaae, de vare fulde af Taarer. Om Aftenen talede hun længe med Dig i min Nærværelſe, hun gjenkaldte Dig mange ſmaae Træk af forbigangne Dage, og holdt beſtandig din Haand indeſluttet i ſin. — Tilgiv, elſkelige Skygge! at jeg vovede at modtage denne Haand, der med langt mere Ret var din. Af! Barndommens lykkelige Slør hang endnu for mine Øyne, og da det eengang faldt, var Du for længe ſiden i Graven, og hverken H— eller jeg lykkelige; hans Haand var min, men hans Hjerte var ſtedſe dit, ligeſom jeg nu ved at erindre mig hiin Aften føler, at Du endnu elſkede ham. En bedre Verden vil maaſkee engang ſamle os alle; der er han for evig Din.

Naar jeg tænker tilbage paa de første Aar af vort Ægteſkab, forekommer det mig ſtedſe, ſom naar jeg tænker paa min tidligſte Barndom, ja jeg kan endogſaa ſige, det forekommer mig, ſom om det ikke var mig, men en ganſke anden Perſon, ſaa lidet gjenkjender jeg min (ſom jeg troer) virkelige Karakteer i min daværende Tænke- og Handlemaade. Det første Træk, ſom interesſerer mig for mit eget Jeg, og hvori jeg ſynes at kjende mig ſelv igjen, er den haardnakkede Faſtheb, hvormed jeg paaſtoed at ville opamme mit Barn tiltrods for alle Overtalelſer, og alle

de Smerter, jeg maatte lide. — Jeg kan ikke bedømme en Mands Følelser, heller ikke veed jeg, hvorledes man er tilmode, naar man for længe siden har tilbagelagt sine Ungdoms Aar, men jeg troer og har ofte tænkt, at for de Fruentimmer, som Naturen har givet den ofte sørgelige Forœring, som man kalder et Hjerte, existerer der kun to Ting, som kunne opfylde dette Hjerte, og det er enten en elsket Elsker eller et lidet, diende Barn. — Meget levende erindrer jeg en Aften, faae Dage førend min Søns Fødsel; oprigtig erklærede Du mig, at Du aldrig havde været forelsket i mig. Jeg husker endnu meget tydelig enhver lille Omstændighed i det Øyeblik. Rahbek var tilstede og nogle andre. Jeg sagde slet intet, men ved mine daværende Ideer gjorde disse Ord et saa skrœkkeligt Indtryk paa mig, at jeg tusinde Gange ønskede mig Døden. Men aldrig saasnart havde jeg første Gang omfavnet min Søn, førend Livet var mig kjerere end nogensinde. — Dette Barn blev Gjenstanden for al mit Hjertes Ømhed. Jeg kom aldrig mere i Selskaber, jeg var altid hjemme og altid eene med min lille Ludvig. Dine Forretninger fœngslede Dig om Dagen til din Skrivepult, og om Aftenen ønskede jeg selv, at Du skulde adsprede Dig. Jeg tilbragte da de lange Aftener ganske eene; naar mit Barn sov, læste jeg eller spillede og sang, jeg var temmelig tilfreds, men jeg følte dog ofte en uforklarlig sørgelig Tomhed i min Sjel, der toeg mere og mere Overhaand, eftersom min Ludvig blev ældre, og jeg ikke stedse kunde gaae og bœre ham og moere mig med ham som med en Dukke. Jeg veed ikke, hvad der i de Tider laae Dig paa Hjerte, men stakkels H.! visselig havde Du Bekymringer,

ſom Du ikke kunde betroe et uerfarent Barn, ſom jeg endnu ſtedſe var, men ſtakkels Sine! det kunde jeg ikke begribe. Jeg beſtormede Dig beſtandig med mine Bønner, dog at betroe mig, hvad der feilede Dig, Du blev ofte utaalmodig over mit Overhæng, og ſvarede mig paa en Maade, ſom gjennemborede mit Hjerte; jeg bebreidede Dig, at Du ikke havde Fortroelighed til mig, jeg græd og plagede Dig. Tilgiv mig, gode H—! jeg har viſt den Gang ofte forøget din hemmelige Kummer! Ak! det var ikke min Henſigt! jeg plagede mig ſelv endnu mere, jeg tilbragte ofte den halve Nat med at græde, og vidſte undertiden ikke ſelv, hvad jeg egentlig begræd. Denne ſtille Sorg, ſom jeg aldrig betroede noget Menneſke, min Angeſt for at miſte mit Barn, der nu tredie Gang blev inokuleret og leed meget i Smaakopperne, paadrog mig endelig den hæftige Krampe i Bryſtet, hvis Følger jeg vel mit hele Liv vil føle. Jeg troede nu viſt, at Dødens Engel nærmede ſig til mig, og med Roelighed udſtrakte jeg mine Arme imod ham. Jeg var vel bedrøvet undertiden ved at tænke paa, at jeg ſkulde forlade, hvad ſom var mig kjært, men Livet havde ikke meget tillokkende for mig. Min Ungdom og den gode Ranøe[1]) forenede dem for at give mig tilbage til Livet. Jeg havde tydelig ſeet, at min Sygdom foruroligede Dig meget, og Du gjorde Dig al Umage for at fornøye og opmuntre mig. Men en Dag, da vi vare kjørte ud med Tante Kellermann, Peter og Hanne, kom Du atter til at ſige mig de ulykkelige Ord, ſom engang før havde ſmertet mig ſaa meget: at Du aldrig havde

[1]) en bekjendt Læge.

egentligen elsket mig. Denne Gang taug jeg ikke, jeg svarede Dig med al Ungdommens opbrusende Heede, jeg var bitter, Du blev det ogsaa, og alt dette endtes med en høyst ubehagelig Scene, der varede den Aften og det meste af den følgende Dag og virkelig gjorde Epoke i mit Levnet. Om Aftenen, da jeg var eene, gik jeg alvorlig irette med mig selv, jeg følte, hvor megen Uret jeg havde i at ville tvinge Dig til at elske mig, jeg tilstoed for mig selv, at det vel heller ikke var Kjerlighed, som jeg følte for Dig. Elskende vare vi aldrig og blive vi aldrig, sagde jeg til mig selv. Lad os være Venner! men som jeg aldrig kan være noget halvt og aldrig har kunnet finde mig i de underlige Forhold, hvormed de menneskelige Indretninger vende op og ned paa Naturens Love, saa lagde jeg ogsaa til: men intet uden Venner. Jeg lovede mig selv, saa godt jeg kunde, at opfylde mine Pligter, aldrig at gjøre andre Fordringer paa Dig end Venskabs, men heller ikke med min Villie at tilstaae Dig andre Rettigheder end en Vens og Broders, altid at være din ømmeste Veninde og intet mere eller mindre. Du veed, om jeg har holdt Ord. Fra denne Aften kjender jeg mig selv; og først denne Aften ophørte jeg at være Barn. Rigtignok sagde jeg ogsaa til mig selv, at jeg aldrig vilde elske. Ak! jeg forglemte, at jeg kun var 20 Aar.

Du havde imidlertid bragt mig i Bekjendtskab med adskillige meget interessante Mennesker, vort Huus var muntert, vore smaae Aftenselskaber saare behagelige, fulde af Lune, Aand og Glæde. Jeg uddannede min Forstand i dette Selskab, jeg blev munter og roelig, og udviklede mig aldeles med eet paa Sjel og Legeme, til alle deres

Forundring, som omgave mig. Men gode H.! Det Selskab, Du bragte til mig, var ikke alleene meget behagelige, men ogsaa meget farlige Mennesker, mere end een af dem sagde mig mere eller mindre tydeligt, at jeg behagede ham kun alt for meget. De fleeste vare mig ligegyldige eller endogsaa foragtelige. Een eeneste vandt mit Venskab og min Høyagtelse, jeg vidste vel, at hans Selskab var mig kjert, men først da Skjebnen havde berøvet mig det, følte jeg, at det var nær ved at blive mig uundværligt. — Jeg vilde ikke elske, og i mere end tree Aar gik jeg af Veyen for enhver Anledning dertil. Det er ikke sandt, hvad man siger, at vore Pligters Opfyldelse ganske erstatter ethvert Offer, vi bringe dem; den utaaleligste Tomhed opfyldte min Sjel, jeg tilbragte mange Aftener grædende og melankolsk, uden selv at vide hvorfor. Jeg sagde tidt til mig selv, at der paa denne kolde Jord var intet Hjerte, som ganske forstoed mit, at:

> my soul uneasy and confined from home
> rests and expatiates in a life to come.

Og jeg grublede mig tosset paa Rimeligheden og Urimeligheden af dette life to come. Men nu viste min Skjebne mig G.; hans Træk, hans Stemme, og jeg troer endnu mere et vist Anstrøg af Sværmerie og stille Melankolie, som strax ved vor første Samtale faldt mig i Øynene, behagede mig. Jeg lærte ham at kjende og agtede ham. Andre havde forsikret mig om, at de elskede mig, og jeg troede dem ikke; han sagde mig aldrig, at han elskede mig, og jeg vidste det, uden at han sagde det. Vi vilde ikke være Elskende, og vare det uden at vide det. I mange

Menneſkers Nærværelſe, i et Øyeblikks hæftig Jalouſie og Overilelſe ſlap Tilſtaaelſen af hans Kjerlighed ham hemmelig af Munden; faae Dage efter bad han mig om Forladelſe derfor, han var inderlig bedrøvet, og jeg græd; han gjorde ſig ſelv de bittreſte Bebreidelſer, og jeg troede ham i Forſvar, han vilde ikke ſee mig mere, han vilde reiſe bort, og jeg veed ikke alt, hvad han vilde, men jeg havde ikke Mod til noget af alt dette. Jeg elſkede og vidſte, at jeg var elſket, og denne Kjerlighed var allerede i ſin Fødſel ligeſom Hercules ſtærkere end Menneſker og meget ſtærkere end jeg. Imidlertid ſagde jeg Dig engang alt, hvad jeg kunde ſige uden at forraade G.s Hemmelighed; jeg ſagde Dig: „Siig mig oprigtig, foruroeliger det Dig, at jeg ſaa ofte og ſaa gjerne ſeer G.? Det vil være os begge meget tungt at undvære den Lykke at ſee hinanden. Desuagtet vil jeg det, om Du fordrer det. Men vil Du det, ſaa ſiig det nu, thi maaſkee vil jeg om eet Aar ikke kunne det.“ — Kjere H.! jeg er vis paa, at Du forſtoed mig. Paa den elſkværdigſte Maade af Verden ſvarede Du mig: at Du vel vidſte, at jeg kun havde Venſkab for Dig, ligeſom Du for mig, at Du var langt fra at ville fordre et ſaadant Offer, og, ſagde Du (jeg erindrer endnu dine Ord): „Gjør i den Henſeende, ſom om jeg ikke var til.“ — Fra det Øyeblik af var jeg fuldkommen eenig med mig ſelv, og Du var mig kjerere end nogenſinde. Ak! Gud veed det! i G.s og mine meeſt lidenſkabelige Samtaler talede vi ſtedſe med Henrykkelſe om din Godhed.

Nos yeux te regardaient comme un dieu tutélaire
qui de nos chastes feux protégeait le mystère,
C'est avec cette ardeur et ces voeux épurés
que peut-être les dieux veulent être adorés.

Og mere end nogensinde stoed Du for os i dette Lys, da Du syg, arresteret og færdig at forlade dit Fædreneland, bevarede en Sindsblidhed, en Elskværdighed, som gjorde Dig dobbelt kjer for alle dine Venner, og da Du mere end een Gang paa den fineste Maade loed os mærke, at Du forstoed vore Hjerter. Især sagde Du eengang til mig i din Moders Nærværelse, at Du vel vidste, at om jeg endogsaa var givt med en anden, vilde mit Venskab for Dig være mig lige kjert og helligt. Hvilket Indtryk disse Ord gjorde paa mig! Ja, ædelmodige H.! Du kjender mit Hjerte.

Hvor dog den viise Knigge har Ret, naar han siger, at ingen kan sige i Kjerlighed: saa vidt og ikke længere, uden den, som flyer i det første Øyeblik, inden det er for silde. I den for mig saa ubehagelige Tiid, da Du reiste, og jeg efter at have forladt alt, hvad som tilhørte mig, traadte tilbage i min Faders Huus i den Forfatning, jeg for 10 Aar siden havde været i, hvad gav mig da den Styrke, som man saa meget berømmede? Hvad trøstede mig og forsonede mig med Skjebnen? G.! intet uden G.! hans Omhu, hans Deeltagelse. Den Tanke, at det var eene mig, som bandt ham til Livet, gav mig Mod til at bære alle dets Gjenvordigheder. Jeg vilde inden din Reise fortælle Dig alting, men G. frygtede for at bedrøve Dig. „Jeg tilstaaer det," sagde han, „jeg har ikke Mod til at bedrøve ham." — „Men om han spørger mig?" sagde jeg. — „Saa siig alt," svarede han. Og ved alle Leiligheder gav jeg Dig Anledning til dette Spørgsmaal, men Du vilde have min oprigtige, utvungne Tilstaaelse, og Du havde Ret. Ædle H.! her er den! længe har jeg

skyldet Dig den, og vær vis paa, ingen Mistillid til din Ædelmodighed, ingen Feighed har holdet mig tilbage, men mange andre smaae Omstændigheder; men hvor kunde jeg tie længere efter at have læst „Menneskekjenderen" — hvor Du paa saa fiin og skjøn en Maade skildrer vor hele Forfatning og i Alvises Karakteer din egen fordomsfrie, ædelmodige Sjel! hvor kunde jeg tie efter det Brev, som jeg fik under G.s Adresse! — See, kjere H.! min heele Skjebne overgiver jeg til Dig, mit heele Hjerte udøser jeg for Dig. Jeg sidder her i Nattens Stilhed og skriver til Dig, medens alting sover omkring mig. Jeg bebreider mig intet, thi mit Venskab for Dig er stedse det samme, og det beroer nu paa Dig, at jeg min hele øvrige Levetid skal beundre og næsten kunde jeg sige, dyrke Dig som en Skytsgud.

Hør, min Ven! jeg har havt megen Kummer, siden vi saae hinanden; uagtet al Faders Godhed er jeg meget generet i hans Huus. G. er blevet mig, og jeg ham saa kjer, at vi bogstavelig ikke kunne leve uden hinanden, han er meget ofte borte og saa ere vi begge bedrøvede, og naar han saa kommer, ere vi bange og forlegne, uden at det dog desværre staaer i vor Magt at skjule vor Forbindelse. Nei, H.! reent ud tilstaaer jeg Dig, at det er mig ikke ubekjendt, at den heele Verden veed vor Kjerlighed og vel meget mere, end vi veed selv. Kjere H.! ikke har Du fortjent, at jeg skulde bedrage Dig, og ikke har jeg fortjent, at man skulde beskylde mig derfor. Ogsaa er Du meget for god og ædel til, at din Hustrue skulde væde med sine Taarer de Baand, som binde Dig til hende. Selv et Offer for Friheden, hader Du Lænker, Du vil

ikke taale at see mig fortæres af Kummer, men Du vil bevare din Søn sin Moder og Dig selv din varmeste Veninde. Jeg vil gjøre Dig et Forslag, som vil forundre Verden, men ikke Dig. Byt med mig! giv mig min Frihed tilbage og tag derfor, som din visse Løn, min og G.s evige og uindskrænkede Høyagtelse og Taknemmelighed, hele Verdens Beundring, mine Venners Tak, min Faders Velsignelse, han vil maaskee elske mig mindre, men han vil elske Dig tidobbelt, han vil aldrig aflade at være din Fader, og Du dræber mig, dersom Du afslaaer at være hans Søn og modtage hans faderlige Understøttelse og Godhed, førend Du ogsaa veed, at Du ikke længere behøver den. Tænk selv! kjere H.! Du taber intet ved dette Bytte. Din Elskerinde har jeg aldrig været, Din Hustrue har jeg i en Række af Aar heller ikke anseet mig for at være; Din Veninde! — Ak! det vil jeg være mere, end jeg nogensinde har været det; og hvad vilde Du med mig nu? Efter at have elsket saaledes, som jeg elsker G., kan jeg aldrig meere være Din, jeg var uværdig til at være Din Hustrue, om jeg vilde være det, og tør jeg sige det, Du var uværdig til at være min Mand, om Du kunde ville det. Nei! ædle, agtværdige H.! giv mig for heele Verdens Øyne min Frihed tilbage, den skal see, at jeg ikke har bedraget Dig, og at jeg var et Uhyre, om jeg havde kunnet det. Jeg tør gjerne sige det, vi have viist Verden Exempler paa Venskab og huuslige Dyder, lad os vise den et Exempel, der er langt mere sjeldent: To Mennesker, der ophæve deres Ægteskab, fordi det Baand, som man kalder saaledes, er langt svagere end det Venskab og den Agtelse, som de bære og altid vil

bære for hinanden, fordi H. elsker Sandhed og Frihed ikke alleene i Ord, men i Gjerningen. — Det er ikke G., det er mig selv, fra hvem denne Idee kommer, han veed det vel, men han er ikke ganske eenig med mig deri, og kun min Ømhed og Kummer, hans egen Kjerlighed og Kummer har kunnet afnøde ham et Samtykke i den eeneste Ting, der kan forsone ham med Skjebnen, den at hans Sine deeler hans lille, tarvelige Hytte, det er ogsaa kun mig selv og intet af, hvad der nogensinde kan blive mit, som han vil modtage af Faders, eller maae jeg ikke sige af Din Haand, H.? Med Venskabs Inderlighed træder jeg frem for Dig og beder Dig uden alle Omsvøb: Foreen mig med den, jeg elsker, lad mig have Dig at takke for den Lykke, jeg endnu kan nyde, tillad mig at tilbringe mine øvrige Dage hos ham; Dit Minde skal daglig boe i mit Hjerte, Dit Billede skal følge mig, hvor jeg er, det skal prydе vor Hytte, det skal være Ruhedals Husgud, vi ville behænge det med Vaarens første Blomster og Høstens sidste Gaver; hver Gang jeg har levet en glad Dag, skal jeg see til det og takke Dig, og den sidste Dag, jeg lever, skal jeg smile til det og takke Dig.

Din og min Ludvig, som jeg elsker og altid vil elske høyere end mig selv, har jeg tænkt, at jeg vilde, naar jeg for hans Lærdoms Skyld ikke kan have ham hos mig, overgive til Lises og Jürgensens Omsorg, af hvem han er elsket, og som han igjen elsker næsten som Fader og Moder, jeg vil meget ofte see ham, og naar Du eengang vilde have ham til Dig, vilde jeg være meget bedrøvet, om ikke G. og jeg selv kunde bringe Dig ham; men jeg haaber, vi maaskee her i Dit Fædreneland skal see Dig,

førend man tænker. Med hvilken Glæde vilde jeg da see Dig igjen! Og skulde jeg ikke opleve en saa lykkelig Dag, saa vil G. føre Dig til min Grav, han vil sige Dig, at jeg var lykkelig hos ham og takkede Dig derfor, han vil takke Dig, og er der da mindste Glimt af min Sjel tilbage, saa vil den i det Øyeblik omsvæve Eder begge, og Du vil føle ved Din egen Sjels Tilfredshed, at min Skygge endnu takker Dig. Jeg har nu intet mere at sige Dig, Dit eget Hjerte, Din egen Klogskab vil sige Resten. Kun endnu een Bøn! Svar mig med allerførste Post, Du veed dog i det Øyeblik, at Du har læst dette Brev, hvad Du vil svare mig, og for mig er allerede disse 21 Dage en Evighed. Du er alt for god til at forlænge denne Uvished.

Lev vel! min Ven! mere end nogensinde min Ven! jeg føler i dette Øyeblik, at Du er og stedse vil blive mit Hjerte usigelig kjer.

Medens hun nu med Angst og Utaalmodighed ventede Svaret paa hendes aabenhjertige Tilstaaelse, var Gyllembourg atter reist paa Landet, og den 3die October skriver hun følgende Brev til ham.

17.

Fra Thomasine Heiberg til Gyllembourg.

Kjøbenhavn, den 3die October 1801.
Løverdag Eftermiddag Kl. 5½.

Jeg sender Dig nu herved dine to Breve, som jeg har skrevet[1]) saa godt, jeg har kunnet, og veed Du vel,

[1]) hun oversatte ofte G.s svenske Breve paa Dansk for ham.

min elskede og elskværdige Gyllembourg, at Du i den Anledning har gjort mig en Fornøyelse, som Du neppe gjetter. — Det er altfor vist, at:

> Comme l'amour est prêt à se plaindre,
> il est aussi prêt à se flatter.

Du erindrer maaskee, at de andre Breve, jeg tilforn har skrevet for Dig, har Du sendt mig med din Underskrift, og Datum, paa et blankt Stykke Papiir? Dette er altsaa den første Gang, at jeg har dateret et Brev fra Ruhedal, og jeg er Barn nok til at blive glad derfor, og anseе det for at være *d'heureux augure*. Nu er Du nær ved dette Ruhedal, hvor jeg først vil finde Roelighed og Glæde; gid jeg var vis paa, at det kun eengang endnu skulde modtage Dig uden din Sine! — Jeg har i Dag tænkt saa meget paa Dig! Hanne og jeg har havt meget travelt i Formiddags, og lidt af Eftermiddagen, med at arrangere dette Kammer; vi have forandret vores Seng, og havt meget at gjøre; her seer nu ganske taaleligt ud, meget bedre end forrige Vinter. — Det vilde være mig umueligt at beskrive alle de forskjellige Tanker og Følelser, alle de glade og veemodige Ahnelser, som i Dag ere opstegne i min Sjel, og som dette Kammer har givet Anledning til. Men erindrer Du, min evig Elskede! at det var i dette Kammer, jeg forrige Vinter ventede Dig med saa megen Utaalmodighed sidst i November og først i December? At det var her, vi igjen omfavnede hinanden med mere end Henrykkelse, med mere brændende Kjerlighed end nogensinde? Erindrer Du, at Du forloed mig med en Frygt, som indgav Dig et kjert, elskværdigt Brev, som

Du skrev mig til i Roeskilde, og som først ret alvorligt lededе mine Tanker til den Plan, jeg nu har iværksat? — Gud være lovet! at jeg har iværksat den; uagtet dens Udfald endnu ikke er afgjort, er jeg dog med al min Ængsteligheд mere roelig, mere tilfreds med mig selv end tilforn. Jeg har nu sagt H., at jeg er Din, og intet Uheld, ingen Magt skal nu mere forbyde mig at tilstaae med Glæde og Stolthed for hele Verden, at jeg tilhører Gyllembourg, at jeg elsker ham med den usigeligste, uforanderligste Kjerlighed. Jeg ønsker næsten, at H. vilde komme selv, for at jeg mundtlig kunde sige ham alt dette.

Jeg savner Dig allerede saa meget! da jeg vaagnede i Morges, var jeg færdig at græde ved at tænke paa, at Du var borte; imidlertiid har jeg i Dag talet fornuftig med mig selv, og jeg synes, jeg begynder at tage Moed til mig. Lidt mere overtroisk, end jeg er, vilde jeg tænke, at et overnaturligt Væsen toeg sig paa at trøste mig, thi jeg føler i Dag en Slags Roeligheд, et Haab, som kommer — jeg veed ikke hvorfra. Det forekommer mig saa levende, som om noget sagde til mig, at dette Kammer, som saa ofte har været Vidne til vor Kjerlighed, snart skal see os ret lyksalige, see min Fader og mine Søstre selv føre din Sine herind til Dig, og overgive hende til dine elskede Arme.

Men det er den høye Tiid, at jeg afbryder, hvis jeg ikke vil skjændes med Jürgensen, fordi mit Brev kommer for silde. Lev vel, min kjere Gyllembourg! I Morgen, naar Du faaer dette Brev, har Du Høstgilde, Hanne og jeg skal i Morgen Aften drikke din Skaal. — Tænk paa

din Sine! og vær vis paa, at intet uden Døden skal berøve Dig din Kone, din Elskerinde, din Veninde,

din evig hengivne
Sine.

Jeg skal hilse Dig meget fra vor gode Renze, jeg har i Dag faaet Brev fra hende, hun længes med Utaalmodighed efter at erfare Udfaldet paa vore Affaires, og indbilder sig næsten, uagtet alt, hvad jeg har sagt, at jeg i disse Dage kommer til hende. Min stakkels, kjere Renze! — Hanne hilser Dig mange Gange, Tante har jeg ikke seet i Dag. Min Tandpine er bedre, men min Kind er meget hoven.

Endelig — det maa have været i Ugen imellem den 5te og den 13de Oktober — ankom Heibergs Svar af 19de September 1801, samtidigt med et Brev fra ham til hans Svigerfader af 25de September.

18.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Paris den 19de September 1801.

Dyrebareste, evig elskede Thomasine! Med hvor megen Glæde modtoeg jeg ikke i Aftes hos Lanier paa eengang tre Breve fra din Haand! Jeg veyede det sværeste i min Haand, som for at udregne, hvor meget behageligt samme kunde indeholde. Ak! jeg vidste ikke, at jeg veyede

mine Ulykker. Jeg ilede til mille Colonnes, for at meddeele mine ventende Landsmænd Nyheder fra vores fælleds Fædreland. Jeg læste, som jeg altid har gjort, først sagte ved mig selv. Gud! paa hvor grueſom en Maade blev ikke min Glæde forvandlet til Sorg! Man mærkede, at mine Anſigtstræk forandrede ſig, man ſpurgte mig, jeg søgte at holde Contenance, det var mig umueligt; jeg ſkyndte mig haſtig bort, takkede Gud, at det var mørkt, ſaa at jeg kunde græde paa Gaden uden at ſees; jeg gik hjem, læſte paa nye, turde neppe troe mine egne Øyne, kaſtede mig paa min Seng uden at klæde mig af, græd den heele Nat endnu mere for Dig end for mig. Endeligen er jeg noget roeligere og troer at kunne ſkrive Dig til, ſaaledes ſom jeg bør. Der vil meget til at faae mig til at græde, men der gives Tilfælde i Verden, hvor Svagheden maa ſeyre, og det kan vel hænde ſig, at Du vil finde Spor af mine Taarer paa dette Papiir, inden Du kommer til Ende med Læsningen. Nogle Timer førend dette ulykkelige Brev ankom, var jeg juſt et Sted, hvor man beklagede mig. „Beklag mig ikke," ſagde jeg, „misund mig heller: Jeg eyer en Skat, ſom er uvurdeerlig; jeg har en Kone, der inderlig elſker mig."

Ak! denne Skat har jeg tabt. Du vil forlade mig? Dit Barns Fader? Du kan føre det over dit Hjerte at ſaare mig endnu dybere end den ſaakaldede Retfærdighed; og det paa en Tid, da jeg er allerede ulykkelig nok, og har Møye for at bære mine Lidelſer. Og for hvem vil Du forlade mig? For en ſledſk Forfører, der under Venſkabs Maſke ſtøder Dolken i en umiſtænkende Mands Bryſt. O, hvor lidet kjender jeg her den elſkværdige

Thomasine igjen, der med sin heele uskyldige Naivetet saa ofte sagde mig, naar vi talede om Madame Condorcet: Saaledes bør en retskaffen Kone handle; naar man engang har baaret Navnet af en Martyr for Friehed og Sandhed, bør man være for stolt til at ombytte det med noget andet. Døden havde dog skilt hende ved sin Mand; kuns Justitien har skilt Dig ved mig. Du vil lade mine Øyne see paa min Forhaanelse? Jeg er ikke Condorcet, det er sandt; men i mit lille Fædreneland er jeg kjendt som en Martyr for Sandhed og Friehed; jeg har medbeelt Dig et Navn, som selv mine Fiender maae nævne med nogen Grad af Agtelse; og dette Navn vil min bedste Veninde forhaane?

Dog ney! det kan Du ikke, det vil Du ikke. Du er forvildet af en Slange. Ak! Ormen stikker altid de smukkeste Blomster. Hvad Under da, at de søge at hæfte sig ved Dig. De have forblindet dine Sandser, men dit Hjerte er reent som en Engels. Selv dit Brev er mig Borgen for denne Sandhed. Det er dit Hoved og ikke Dit Hjerte, der har stilet samme. Hjertet taler ikke med Franske og Engelske Poesiestumper. Det er Hovedets Sprog. Hjertet ordner ikke et Brev saa systematisk som Dit; dette gjør man med Hovedet. Naar Du altsaa finder en maaskee større Uorden i dette mit Brev end i noget af mine forrige, saa vær forvisset paa, at Aarsagen dertil er den, at jeg heri agter at udfolde mit heele Hjerte saa reent som en aaben Bog.

Jeg har aldrig følt, at jeg elskede Dig saa inderlig, saa usigelig, som i dette Øyeblik, da jeg svæver i den grueſomme Frygt for at tabe Dig. Jeg føler i denne

Stund, at jeg er istand til alting. Jeg kan glemme alt. Var end Dine Forvildelser stegne til den høyest muelige Grad; det vil intet koste mig at glemme og at elske Dig endnu høyere. Alle Mennesker feyle. Det kjender ingen bedre af Erfarenhed end jeg, der selv har feylet, og det ofte groveligen. Det er hæderligt aldrig at have faldet, men tifold hæderligt at reyse sig efter Faldet, for siden stedse at staae. Du veed, at jeg i det heele gjør kuns saare lidet af Bibelen, men hist og her finder man dog mange skjønne Ting deri; og usigelig skjøn finder jeg i dette Øyeblik følgende Tanke: Der er større Glæde i Himmelen over een Synder, der omvender sig, end over 99 Retfærdige, der ikke have Omvendelse behov. O Gud! hvor vilde jeg ikke være lykkelig, om jeg kunde bringe Dig tilbage fra Afveyen, hvorhen din Svaghed ledede Dig! Gid jeg kunde indhylle Dit Feyltrin i det tykkeste Mørke! men det kan jeg ikke. Du siger jo selv, at Din Forbindelse er bekjendt for den heele Verden. Skam Dig, for Guds Skyld, ikke ved at træde tilbage. Det er kuns Skam at vedblive paa en gal Vey, men ingen Skam at forlade den. Vil Du, at Din Søn skal nødes til at slaae Øynene need, hver Gang hans Moders Navn nævnes? O, lad ham dog ikke faae dette sørgelige Arvegods efter Dig! Og Øynene maae han slaae need, ifald Du vedbliver Dit Forsæt. Du siger, at jeg elsker for meget Frieheb, er for meget ophøyet over Fordomme, til at kunne misbillige Dig. Her finder jeg atter Dit Hoved, der leder om Undskyldninger, og ikke Dit Hjerte. Naar har min Frieheb været den, der ingen Pligter erkjender? Naar ansaae jeg Pligters Op-

fyldelse for en Fordom? Du fornærmer mig uden at vide det. Du vil det ikke; ved Gud! det vil Du ikke.

Ak, at min Pen havde Kraft nok til at male Dig mit heele Hjerte! Ak, at jeg kunde rive Dig ud af Snarerne, hvori Du som den uskyldige Fugl har ladet Dig fange! Mit Liv vilde jeg opofre derfor. Min heele Kjerlighed tilhører Dig; Dig alleene har den tilhørt; Dig skal den alleene og udeelt tilhøre min heele Levetid, i hvad Ende endog dette Uveyr tager. Du veed endnu ikke alt, hvad jeg er istand til at gjøre. Kunde mine Bønner formaae noget hos Dig, jeg skriver strax paa dit første Vink en Supplik til Kongen af Dannemark, kaster mig i Støvet for hans Throne, tilstaaer Synder, som jeg ikke har begaaet, betler om Naade, tigger om Tilladelse til at henleve mine øvrige Dage i mit Fædreneland, jeg geleyder denne Ansøgning med et Brev til Christian Colbjørnsen, falder tilfode for ham. Han vil understøtte min Ansøgning, det veed jeg; hans Stolthed er for meget smigret til at nægte mig denne Bøn; jeg reiser strax til Hamborg, for desto før at erholde Svaret; iler derpaa i dine Arme, for siden stedse at leve for Dig og vores Søn alleene; og intet uden Døden skal siden skille mig fra Dig. Siig ikke, at jeg derved er vanæret. Langt fra! Det er den største Ære, jeg kan attraae. Jeg opfylder een af de høyere Pligter mod Tilsidesættelse — maaskee af en ringere Pligt? — langt fra! mit heele Offer bestaaer blot i en Smule Author Stolthed; og er jeg ikke rigelig belønnet for denne ubetydelige Opofrelse? Her er det, at jeg kan vise, at jeg er ophøyet over Fordomme. Bebreyder nogen mig min Underkastelse, saa siger jeg: Jeg har opfyldt min

Pligt, og har min Belønning. Jeg græder af Glæde ved din Barm, og er lykkeligere end nogen Konge.

Troe ikke, at jeg vil fordre nogen Forklaring, nogen Tilstaaelse af Dig. Din Undskyldning ligger i mit Hjerte; et varmt Kys er alt det Forsvar, Du behøver. Hvert Ord, som tales om det Forbigangne, vil bedrøve mig; og vee mig, om jeg nogensinde i min hele Levetid med et Ord, med en Mine, med et Øiekast gjør Dig den allerringeste Bebreidelse! jeg vil give Dig og ethvert Menneske Ret til at foragte mig, jeg vil foragte mig selv, og derpaa kræver jeg Gud i Himmelen til Vidne.

Du har aldrig havt nogen, der har elsket Dig inderligere end jeg; Du har ingen; Du faaer ingen, Forføreren maae vise sig i saa glimrende et Lys, som han vil. Om et Par Aar vil han forlade Dig for en anden. Han er opfødt i Lasternes og Forførelsens Skole, Hoffet. Slangens Gift er paa hans Tunge; og han skjuler kuns Braadden, men saarer sikkert, naar hans Tid er kommet. Jeg veed, at det maa smerte Dig at høre denne Beskrivelse, men den er nødvendig. Du staaer paa en Afgrund, han vil styrte Dig deri, og da er Du for stedse forloren. O, at Din afdøde Moders forklarede Sjel, o, at Din gamle, ærværdige Faders Skytsaand vilde gribe Dig, førend det er for sildigt. See paa hans graae Haar, og svar mig! Vilde Du — hans meest elskede Datter — bringe dem før Tiden i Graven. Og ved Gud! det gjør Du; Du gjennemborer ham, og seer det ikke; hans faderlige Kjærlighed skjuler Saaret, for at ingen skal vide, hvis Haand der dræbte ham. Men Verden seer det, peger paa Dig, og siger: Der staaer Morderske. Du siger, at Du foragter Verdens

Dom; o, den er græsselig, denne Dom, naar den er imod os, og vores Samvittighed er nødt til at bekræfte den.

Kjereste, elskværdigste Thomasine; jeg besværger Dig ved Din Moders Skygge; for din egen Skyld, for Din gamle Faders Skyld, for Dine Søskendes og Venners Skyld, ogsaa for min Skyld, om Du endnu har nogen Godhed for mig; antag mit Tilbud; intet uden de reeneste Hensigter, intet uden min inderligste Kjerlighed kan bevæge mig til at gjøre det. Du opløfter mig i Himmelen ved at antage det, Du gjør mig ulykkelig ved et Afslag. Men dette skulde jeg endnu taale, naar Du blot blev lykkelig og ikke beskjemmet. Du beraaber Dig paa en Rolle i en af mine Komedier. Den, siger Du, der kan skrive en Rolle som Alviis, maae ogsaa kunde handle som han. Ak! at vores Stilling var eens! jeg skulde handle som han. Det vilde have været haardt at miste Dig, førend jeg blev Eyer af Dig; men Tiden vilde have læget dette Saar, og en anden Forbindelse kunde have bragt mig til at glemme Dig. Efter at have levet i 10 Aar med Dig, er det mig umueligt at glemme Dig; det er mig, som jeg troer, at jeg sagde før, umueligt at elske nogen efter Dig. Min Rolle er ikke Alvises; den er græsselig — den er Meinaus!

O, at jeg stoed ved Siden af Dig. Jeg vilde kaste mig i Støvet for Dig! Jeg vilde bede Dig om Forladelse for alt, hvormed jeg nogensinde har fortørnet Dig; jeg vilde love Dig paa det allerhelligste, aldrig at fortørne Dig mere. Du skulde tilgive mig, og vi skulde blive lykkelige.

Du taler om en ældre Forbindelse imellem mig og den afdøde Frue Horstman. Hvor Din Forstand vrider sig for at finde Undskyldninger. Ved Gud i Himmelen! ved alt hvad der er mig kjert paa Jorden; der var aldrig, end ikke Begyndelse til nogen Forstaaelse imellem hende og mig; i det mindste ikke fra min Side. Alt hvad jeg følte for hende, var en inderlig Medlidenhed med hendes Skjebne og de Lidelser, hun havde udstaaet. Om min Haand, paa hiin ulykkelige Aften, som Du siger, har hvilet i hendes, det veed jeg ikke, men om saa er, saa veed jeg, hvad Grunden dertil har været; og Gud forbyde, at de Følelser, som da bestormede min Sjel, nogensinde maa bestorme mig, ifald jeg engang herefter skulde komme til at lade min Haand hvile i Din. Denne Erklæring gjør jeg, som om jeg stoed paa Gravens Bred; og mødes vi for en Dommer i hiin Verden, saa lad dette Blad vidne imod mig til Forfærdelse, ifald jeg har løyet.

Under samme Vilkaar gjør jeg Dig endnu følgende Tilstaaelser. Jeg har i min første Ungdom begaaet mange Daarligheder, mange slette Handlinger. Jeg har meget ofte været forført; aldrig, aldrig nogensinde Forfører. Jeg havde, Gud være lovet! intet Talent dertil; og jeg har altid havt Ærbødighed for Uskyldigheden. Ingen Fader skal paa hiin Dag fremkomme med sin forførte Datter, og anklage mig; ingen Ægtemand skal sukke over mig, som den, der har brudt hans Huusfred og Lykke ved at forføre hans uskyldige, uerfarne Hustrue. Jeg kan destoværre! faae nok at svare for paa den Dag alligevel; men i denne Punkt tør jeg trodse Bagvaskelsen selv. Jeg har i Norge havt 2 daarlige Ægteskabs Planer. De mis-

lykkedes, og Udfaldet viiſte, at de vare daarlige, og at jeg var blevet ulykkelig derved. De ere begge døde. Skjebnen har villet, at jeg ſkulde være paa Vey til at blive, ja maaſkee ogſaa tilſidſt maae blive ulykkelig ved den eeneſte fornuftige Plan, jeg har havt. Dog jeg bliver ikke ulykkelig; Du er ikke fordærvet; Du er kuns forvildet; og Du vil ſøge paa den rette Vey igjen. Hvor ofte har jeg ikke erindret, hvad Du et Par Gange med den Dig ſaa egne Naivetet har ſagt til mig: „Kjere Heiberg," ſagde Du, „om Du har et Barn med noget andet Fruentimmer før vores Ægteſkab, lad mig faae det, jeg ſkal elſke det ſom mit eget; men Moderen vil jeg ikke ſee." — Jeg har intet; troe mig, jeg havde ellers taget Dig paa Dine Ord; ſaa meget ſtolede jeg paa Dit ædle Hjerte. Ak! jeg er tilfulde iſtand til at gjøre meere[1]) for Dig, ifald det behøvedes. Det ſkulde ikke koſte mig et Suk; Du ſkulde ikke ſee en ſuur Mine. O ney; Du er mig alt for nødvendig til min Lykſalighed; Din Ære er mig alt for dyrebar. Ogſaa her ſkulde jeg kunde viſe mig ophøyet over Fordomme. — Du ſiger, at jeg aldrig har elſket Dig. Ak! bedſte Thomaſine! Gud forlade Din afdøde Tante i ſin Grav, der indgav Dig med Romaner og ilde valgte Romaner et andet Begreb om Kjerlighed, end Du burde have! Hvor ofte har jeg ikke vovet at ſige hende min Meening desangaaende. Jeg vandt vel ſaameget derved, at jeg fik beſtyre Valget af Din Læsning. Men hvad hjalp det, naar Din Tante ved ſine Samtaler i Eenrum lærte Dig

---

[1]) Her har der først ſtaaet: „det ſamme", men dette Ord er overſtreget.

at ſværme, og nedreev, hvad jeg havde opbygget. Du vilde, ſom Du ſiger, være Nanna, og vilde, at jeg ſkulde være Hother. Men har Du glemt, at jeg, da jeg begjerte Din Haand og Dit Hjerte, var intet Barn længer, men allerede en Mand? Hvor ofte har jeg ikke, i de ellers ſaa glade Forlovelſes Dage, ſukket og været ilde tilmode over dette Sværmerie. Jeg længtes efter at faae Dig ud af Din Faders Huus, og det virkelig endnu meeſt af den Aarſag. Jeg kjendte Dit Hjerte; jeg vidſte, at det var bøyeligt ſom Vox; jeg ventede at reusſere; jeg ſyntes at det lykkedes mig; og førſt i denne Dag har jeg lært, hvor græsſelig jeg har mistaget mig[1]). Du var min Stolthed, ſandelig min eeneſte Stolthed; Du veed det ſelv; al Verden har kunnet obſervere det; man har ſagt mig det, og jeg var glad over, at man ſagde det. Jeg ſøgte at producere Dig allevegne; ogſaa dette var en Følge af min Stolthed, og, deſtoværre! Grunden til min Ulykke. Ak! jeg kjendte ikke Gnierens Politik, der, naar han eyer en Skat, lukker den inde, for at ikke Tyve ſkulle ſtjele den eller Skurke røve den fra ham. Jeg troede, at Jalouſie røbede Mangel paa Agtelſe for den, man elſker, og at man ikke kan elſke den, ſom man ikke agter. Saaledes elſkede jeg Dig, og jeg troer, at det er ſaaledes en Mand bør elſke. En ſværmeriſk Roman Kjerlighed var mig umulig, og en ſaadan Kjerlighed har jeg aldrig baaret for Dig, det er det, jeg fleere Gange har yttret, ſom Du ſiger i Dit Brev. — Ak, hvor grueſomt dog disſe Ord ere blevne misforſtaaede! Du behøvede en Roman, det mærker jeg nu for ſildig. Du

---

[1]) Gallicisme (je me suis mépris).

har endelig dannet Dig een; o! at Udfaldet paa den maae blive ønskeligt!

Du kom ud af Din Faders Huus, hvor Du var vant til at see alle Dine Ønsker opfyldte. Jeg frygtede for at Du, som et ungt Barn, skulde føle for megen Forskjel imellem mit og Din Faders Huus. Jeg troede derfor, at det var min Pligt at forekomme Dine Ønsker, og at skaffe Dig nogle nye Adspredelser, eller som, om de just ikke vare aldeeles nye, dog ikke forhen tillodes Dig uden meget sparsomt. Jeg førte Dig i Klubber, Concerter, Baller, gav Selskaber og kom i Selskaber, og det loed, som det fornøyede Dig. Uheldigviis vare mine Indkomster i de første 3 Aar, saare smaae; intet Aar over 450 Rigsdl. Jeg gjorde altsaa Gjeld for henved 3000 Rdl. i Haab om bedre Tider. Disse kom, men med dem dyrere Priser, og fleere Fornødenheder. Her lagde jeg Grunden til det onde Lune, hvormed jeg siden — ak jeg tilstaaer det med Grœmmelse — altfor ofte plagede Dig. Mit Ønske var, at Du maatte blive Moder, for at Du kunde faae noget kjert at sysselsœtte Dig med hjemme. Dette Ønske gik i Opfyldelse. Men her begik jeg atter en Feyl. Efter den Tiid, maaskee ogsaa noget i Forveyen, gik jeg ud om Aftenen og loed Dig sidde alleene hjemme, blot i Selskab med Dit Barn. En rum Tid gik hen, uden at jeg blev vaer denne Feyl. Endelig mœrkede jeg den, og denne var een af Aarsagerne, hvorfor jeg tvertimod Dine indstœndige Bønner trak mig ud af alle Klubber. Den anden Aarsag var oekonomisk. Jeg vilde spare, for at betale Gjeld; jeg kunde ikke. Politiske Tracasserier sloege sig til og ruinerede ganske mit Humør, hvilket jeg ikke burde have ladet finde

Sted. Disse og vel fleere Feyl, som jeg skal villig tilstaae, naar de nævnes mig, har jeg at bebreyde mig. Endelig begyndte der at komme adskillige saa kaldede Venner i vores Huus. Jeg gav Anledning dertil, fordi jeg mærkede, at det fornøyede Dig. Endelig mærkede jeg, at deres Selskab var Dig kjerere end mit; og dette græmmede mig.' Din Forfører — tilgiv mig! jeg kan ikke nævne hans Navn — bragte jeg ogsaa til Dig. Jeg mærkede meget snart, at hans Selskab var Dig inderlig kjert. Jeg har nok kunnet spoere hans Hensigter, men jeg troede mig sikker; jeg var saa overbeviist om Din Dyd, Dine Grundsætninger og Din Omhue for Din Ære, at jeg aldrig noget Øyeblik tivlede paa, at Du jo vilde afvise ethvert Forslag, om han vovede at gjøre noget, med den fortjente Haan eller dog med Raillerie, som Du har saadan Overflødighed paa og det af den fineste Sort. Herom var jeg endnu i Gaar Morges saa forvisset, at, om nogen da havde fortalt mig den græsselige Historie, som jeg i Gaar Aftes maatte læse, saa havde jeg enten leet, eller blevet vreed derover. Jeg mærkede, at han bragte Bøger med sig, for at læse i for Dig, og for ikke at forstyrre Din, som jeg formodede den, uskyldige Fornøyelse, veed Gud, hvor ofte jeg har staaet og arbeydet længer, end jeg ønskede, eller ligget paa Stole i et koldt Kammer og sovet. Af samme Aarsag blev jeg ogsaa i de seenere Tiider længer ude om Aftenen, end jeg pleyede; men den mærkelige Kulde, som jeg viiste min saa kaldede Ven, kunde for længe siden have sagt ham, at jeg ahnede hans Planer. O! en fortræffelig Ven! Jeg tænkte ikke paa noget saadant, da Tyven stjal den Pung fra mig, som han havde foræret mig. Jeg var virkelig

bedrøvet derfor. Paa den ene Ring havde han ladet sætte disse Ord: Retrace mon amitié. Jeg behøver den ikke nu, for at mindes hans Venskab. Han har givet mig en anden Prøve derpaa. Jeg vil tilstaae, at det ubehagelige Lune, hvori jeg kom og blev underholdt, ved at see andres Nærværelse at være behageligere end min, vist nok maae have plaget Dig, og jaget mere end een fra vores Huus. Ak! den, som det egentlig var bestemt for, var altfor haardhudet, og alt for meget min Ven for at lade sig skrække deraf. Ofte nok spurgte Du mig om Aarsagen til mit onde Lune; sjelden svarede jeg; atter en Feyl; undertiden sagde jeg, at det var af Pengemangel. Det var Sandhed. Aldrig noget Aar har jeg fortjent fleere Penge end i det sidste, og aldrig har jeg liidt større Nød. Du veed ret vel selv, at jeg næsten aldrig eyede over 2 Rdl. paa eengang i min Kasse, naar jeg stoed op om Morgenen. Alting var dyrt, alting skulde kjøbes i smaat; min Ven kom jo hver Dag, og da maatte intet mangle. Ingen kan give Penge ud med større Glæde end jeg, naar jeg har dem, ingen er meere villig dertil end jeg. Men naar havde jeg dem? Du troede mig maaskee ikke, og denne er vel Aarsagen, hvorfor Du i Nødens Tid ikke assisterede mig saaledes som jeg troer, at Du kunde have gjort. Naar jeg opgav Dig nogen Aarsag for mit onde Lune, saa var det denne; og hvorledes kunde jeg opgive den anden, uden at saare Dig ved at give Dig at forstaae, at jeg havde Mistillid til Dig? og ved Gud! den havde jeg ikke til Dig, men vel til ham. Erindrer Du Dig, hvor meget jeg bad Dig om ikke at bringe ham i Din Faders Huus. Du vilde ikke høre min Bøn. Det var ikke Dig, jeg frygtede

for; det var Hanne og Laurenze. Du spurgte mig et Par Gange, om jeg var misfornøyet med, at han kom i vores Huus. Kunde jeg have svart Dig, hvad der var min Meening, uden at fornærme Dig? nemlig, at det ikke var hans Besøg, men hans Asiduitet, der mishagede mig. Ak, min gode, kjere, evig elskede Thomasine! Apparencerne vare allevegne imod mig, det følte jeg altfor vel, men jeg vilde hellere taale det, end at de skulde være imod Dig. Jeg har begaaet mange Feyl imod Dig, som jeg angrer, og vilde græde blodige Taarer over; men de fleeste af dem, om ikke alle, havde deres Grund i min inderlige Kjerlighed og min usigelige Høyagtelse for Dig. Min Ulykke er, at jeg elskede Dig som en Mand, at jeg ikke kunde fornedre mig til at spille en forelsket Corydons Rolle; jeg havde da bedraget Dig, og Du havde været lykkelig ved Bedrageriet, indtil Du eengang var vaagnet op af Din Drøm. Da havde Du foragtet mig.

Jeg havde just nu Besøg af en Ven. Han saae, at mig fattedes noget, og spurgte mig derom. Jeg faldt i Graad, og bad ham forskaane mig for Spørgsmaal. Ak, hvor er man ikke ulykkelig, ikke at kunne være Mand, naar man meest behøver det! Min Vert spørger mig, og jeg kan ikke give andet Svar. Nu er jeg frie, og fortsætter mit sørgelige Arbeyde. — Du erindrer mig om en Scene, som jeg for længe siden har glemt, hvorved jeg skal have erklæret, at jeg aldrig havde været forelsket i Dig. Hvad jeg forstaaer ved forelsket, det har jeg forklaret, og tier altsaa. De Ubehageligheder, som denne Scene forvoldte, har jeg ogsaa glemt; men gjerne vil jeg tilstaae, at Feylen maaskee var min og eene min. Ak! jeg bliver haardt nok

straffet derfor. Men Du siger, at Du først den Aften hørte op at være Barn, og at Du lovede for Eftertiden at være min Veninde, men aldrig andet end min Veninde, og aldrig med Din Villie at tilstaae mig andre Rettigheder end en Vens og en Broders. Bedste, gode Veninde! hvor bedrager ikke her Din Hukommelse Dig? Om Du den Aften først blev min Veninde, skal jeg ikke kunne sige. Jeg har længe anseet Dig for min bedste Veninde; det anseer jeg Dig for endnu. Men Din Kulde, som Hustrue, er af et langt ældre Datum. Undersøg Dig selv, og svar saa, om Du med en god Samvittighed kan nægte, at denne Kulde skriver sig netop fra den allerførste Dag af vores Ægteskab. Jeg har skrevet den paa en langt anden Regning end den, som Du angiver. Spørg Dig selv, om ikke Dit heele Forhold i den Post har været saadan, at mangen anden deraf ville tage Anledning til sin Undskyldning, naar han paa saa mange andre Ægtemænds Maneer, forlader sin Hustrue for at løbe efter andre? O, at Du den Dag, da Du svarede mig det ulykkelige Ja, havde svaret mig Nej. Jeg havde da været ulykkelig for nogen Tid, men ikke drømt mig lykkelig i henved 12 Aar, og vaagnet paa en saa grædselig Maade op af min Drøm. Dog, det seer ud, som om jeg vilde gjøre Dig Bebreidelser. Tilgiv mig! Gud veed, at det er ikke min Hensigt. Jeg er saaret, dybt saaret, men jeg vil ikke saare, jeg vil læge Dig.

Du fortæller mig, at mange har erklæret Dig sin Kjerlighed. Jeg troer det, jeg har næsten været vis derpaa. Jeg seer nu tydelig, at Duveyrier var een af dem. Ogsaa det har jeg formodet; men saa stor var min Tillid til

Din Agtelse for Dine Pligter, at jeg aldrig har ladet Dig føle Mueligheden af, at jeg kunde mistænke Dig. Erindrer Du Dig endnu den delikate Maade, hvorpaa jeg toeg min Hat og gik, da Duveyrier var for at tage Afskeed med Dig? Saaledes handler ingen, uden han har den allerstørste Tillid til sin Hustrues Dyd. Jeg var stolt af at eye en Kone, som man fandt elskværdig. O! hvor dog Stolthed bliver ydmyget! Jeg ansaae en stor Deel af Dine Fuldkommenheder paa en Maade som mit Værk. Jeg fortjente nogen Straf for denne Stolthed, men jeg straffes dog nok for haardt.

Du fortæller mig videre, at Du eengang skal have betroet mig Dit Hjertes Hemmelighed, og spurgt mig om jeg var misfornøyet med, at Personen kom hos os? Jeg skal have svaret: at Du i den Sag skulde handle, som jeg ikke var til. — Jeg tvivler ikke paa, at jeg vel kan have svaret saaledes; men hvor Du dog veed at dreye en Meening ud af mine Ord, som jeg aldrig kunde lægge deri. Havde jeg havt mindre Tillid til Dig, havde jeg sikkert svaret anderledes. Hans Meening kjendte jeg, jeg troede, at hvad Du følte for ham, var blot en høy Grad af Venskab. Jeg stoelede paa, at Du ikke var længer Barn. Et Fruentimmer paa 26 til 27 Aar har gemeenlig tabt sin største og farlige Heede, især naar hun, som Du, har i Lidenskabernes værste Aar bevaret sin Dyd og sin Ære. Skulde jeg da, ved en, som jeg troede, ugrundet Mistillid, berøve Dig en Glæde i Livet, og derved give Dig Anledning til at attraae den heftigere, og at vise mig meere Kulde? Gud veed, hvor høylig det vilde have glædet mig, naar Du af Dig selv havde indskrænket disse hyppige Besøg. Du vilde

da have seet mig oftere omkring Dig. Ønske det kunde jeg vel, men fordre det af Dig som en Pligt, det nænnede jeg virkelig ikke. Jeg vilde heller lide og tie. Hvor ofte har jeg ikke sagt, at Jalousie var en Mand uværdig, fordi den fornærmede hans Kone. O, at Du ved saadanne Leyligheder vilde ærligen have sagt, at den var nødvendig efter Dit Begreb om Kjærlighed. Du havde vel ikke derved faaet mig til at blive jaloux, men en saadan Erklæring havde ledet til Undersøgelser, hvis Følger ikke havde været skadelige for vores Livs Lykke. Endnu een Omstændighed forbød mig at være jaloux: Du var Moder; og hvorledes kunde jeg troe et Moderhjerte som Dit istand til at behandle Dit Barns Fader saaledes?

Og nu denne Dreng! O den Tanke er grædselig, at han i en saa tidlig Alder skal være ikke alleneste Faderløs men og Moderløs. Troede jeg ikke med al Visshed, at jeg er hans Fader, havde jeg endog det mindste Glimt af Troe til det modsatte, saa er han dog usigelig kjer for mig. O, at han dog ikke skulde være det eneste Væsen, der binder mig til Livet. Jeg veed ikke, hvad Virkning dette mit Forsøg vil have; jeg veed ikke, om jeg opnaaer mit inderligste Ønske at kalde Dig tilbage fra Din Forvildelse; men skulde Du vedblive Din sørgelige Plan, saa troe aldrig, at jeg samtykker i at lade ham være under Tag med Din Forfører. For at redde ham derfra, kan jeg gjøre alt, hvad jeg kan gjøre for Dig, og endnu noget, som jeg ikke kunde gjøre for Dig, uden at bedrøve Dig. Du skal fra min Side intet andet have at befrygte. Men det behøves ikke; jeg kjender min gode, min fortræffelige Thomasines Forstand og Hjerte.

Endnu eengang, elskede Veninde. Kom til Dig selv igjen; Bliv, hvad Du saa længe har været, min og Dine Venners Lyst og Glæde. Hvor vidt endog Dine Forvildelser maatte være gaaet, vare de endog komne til den allerhøyeste Grad, saa svar mig, kald mig til Dig, antag mine Forslag, bryd med Forføreren, og Du skal see mig, venlig som en Skytsaand, ile Dig imøde, følge Dig paa alle Dine Veye, deele Din Kummer og Dine Glæder med Dig, kuns leve for Dig og vores Søn, og aldrig, aldrig give Dig Anledning til Misfornøyelse, aldrig see en suur Mine af mig, uden at jeg skal ærlig opdage Dig Grunden dertil; og straf mig med Din Foragt, med Dit Had, om nogensinde en Bebreydelse kommer uden for min Læbe. Ak, Du kan endnu gjøre uendelig meget godt, blive Din Families Glæde og Dit Kjøns Ziir. Et Feyltrin vanærer ikke, det er kuns Fortsættelsen deraf, der vanærer; og betænk, at Du vanærer ikke blot Dig selv, men mig, Din heele Slægt og Din Søn. Ved Dit moderlige Hjerte besværger jeg Dig, lad ikke Din Søn sukke over, at han maae kalde Dig Moder; vend om i Tide, og Lykseelighed vil endnu blive Din Lod i Livet.

Skulde Du, imod alle mine indstændige Bønner, vedblive at være døv; har Du uigjenkaldelig besluttet at vanære Dig og gjøre adskillige Mennesker ulykkelige, nu, saa har jeg gjort, hvad en retskaffen Mand kan og bør gjøre, jeg skal da ingen Forhindringer lægge Dig i Veyen, jeg skal da sende Dig alt, hvad Du forlanger. Følg da Din Forfører, vær lykkelig i en kort Tid, indtil han, kjed af Dig, forlader Dig for at bedrage en anden. Glem mig aldeeles saa længe, som Din indbildte Lykke varer;

men naar Du er vaagnet op af Rusen, naar Du begynder at føle Dig ulykkelig, husk da paa, at Du har mig tilbage; underret Dig om mit Opholdssted, og iil til mig; jeg skal modtage Dig med aabne Arme, deele min sidste Bid Brød med Dig, og da skal Du befinde, at Du aldrig har eyet en trofastere, en redeligere Ven i Verden end Din ulykkelige

Heiberg.

Jeg fordrer af Dig som en Pligt, at Du aabenbarer alt for Din Fader. Gjør det selv; det vil mindre bedrøve ham; lad ham veylede Dig, og følg for Guds Skyld hans Raad. Vent intet Brev fra mig, førend jeg faaer Svar paa dette. Ak, at det maatte blive efter Ønske! men er Ulykken uigjenkaldelig besluttet, saa lad Schiellerup, eller hvem Du ellers har Fortroelighed til, opsætte et Concept, saa skaanende for Dig som mueligt. Jeg skal underskrive det med mine grædende Taarer. Gud velsigne Dig! Adieu!

Den 20de September.

Jeg har sovet et Par Timer i Nat, og denne Søvn har meget vederqvæget mig. I en Drøm stoed Du ved min Side, som en Lysets Engel; vores Taarer blandede sig med hinanden; men det var Glædens Taarer. Vi lovede at tilgive hinanden. Du har meget, saare meget at tilgive mig. Jeg har sat Sminke paa mine Feyl, forglemt en Hoben, malet mig selv med alt for smukke Farver; men jeg er Egoist; hvorfor skulde jeg være meere fri for denne Feyl, end saa mange andre? Kan Du tilgive mig? Ja, Du kan. Jeg kjender Din ædle Sjel.

O, der er intet saa sødt som at tilgive og at forlige sig, naar man har været ueens. Ikke sandt?

Veed Du hvad, kjereste Thomasine! Jeg er vreed paa mig selv, meget vreed, fordi jeg i mit Brev i Gaar har talt med Haan om en Person, som Du elsker. Siig ham, at jeg hader ham ikke; at han vel nu ikke har mit Venskab, men at jeg maaskee med Tiden kan bringe det til at ansee ham som min Ven. Jeg veed, det vil være Dig tungt at glemme ham eller forlade ham; men hvilken Glæde er der ikke i den Bevidsthed at have opfyldt sine Pligter; og hvad Værd har vel vores Pligters Opfyldelse, naar den ingen Opofrelse koster?

Jeg er nær ved at troe, at min Landflygtighed er en Lykke. Jeg troer, at vi begge en Dag kommer til at velsigne den og Scenen, som har givet Anledning til dette Brev; disse to Optrin maatte til, for at gjøre os begge til, hvad vi for længe siden burde have været. Jeg vil finde min inderlig elskede Thomasine hundrede Gange bedre, end hun har været, og jeg vil, naar jeg kommer hjem, være hende hundrede Gange meere værdig. Jeg Daare, som har troet, som har sagt, at jeg aldrig har været forelsket i Dig, o, jeg har ikke kjendt mig selv. Nu først indseer jeg, at jeg er forelsket, at der ingen Lykksalighed er til for mig paa Jorden uden Dig. Der behøvedes 12 Aars Ægteskab for at oplyse mig om denne Sandhed. Det er mig, det er ingen uden mig, der er Skyld i Din Forvildelse. Og jeg vil tale om Tilgivelse? O, det er mig, der behøver den, der maaskee ikke engang fortjener den. Kan Du tilgive mig? Kan Du endnu elske mig?

O ja! Du kan. Jeg er vis derpaa; jeg er saa vis derpaa, at jeg næsten glæder mig over, hvad der er passeret. Hør engang, min Elskede! det er en Evighed, disse 21 Dage, inden jeg kan vente dit Svar, min Dom, min Tilgivelse; men see, hvilken Tillid jeg har til dit ædelmodige Hjerte: Jeg sender Dig indsluttet min Ansøgning, som Jürgensen nok kopierer paa slet Papiir[1]), underskriver mit Navn og indsender i Cancelliet. Brevet til Colbjørnsen slaaer han en Couvert om, og besørger sikkert i hans egne Hænder. Saasnart jeg faaer Svar fra Dig paa dette Brev, skriver Du kuns eet eeneste Brev, nemlig den næste Tirsdag; saasnart som jeg har faaet det, reyser jeg. Jeg skrev i Gaar, at Du intet Brev maatte vente fra mig, førend Svar paa dette indløber. Ak, jeg vidste ikke, hvad jeg skrev. Hver Fredag kan Du gjøre Regning paa et Brev fra mig. Det er mig mere end nogensinde nødvendigt at underholde mig med Dig.

For Gud i Himmelens Skyld! lad ingen falsk Delicatesse, ingen Consideration, af hvad Navn nævnes kan, afholde Dig fra at bønhøre mig. Der er intet Tilfælde i den heele Verden mueligt, der kunde svække min ubegrændsede Kjærlighed for Dig. Du er min, Du maae være min, i hvordan endog Din Forfatning er. Jeg skal elske Dig, jeg skal bære Dig paa Hænderne, jeg skal forekomme dine Ønsker, jeg skal undskylde Dig, jeg skal forsvare Dig. Vee den, der med en Mine eller et Ord fornærmer Dig. Ak, Du har ikke kjendt mig førend nu; og hvad Under? Jeg har jo ikke engang kjendt mig selv.

---

[1]) Ustemplet Papir.

Jeg græd mange Gange, medens jeg skrev Alvises Rolle, det ahnede mig ikke, at jeg inden kort Tid skulde, ligesom han, behøve Forladelse. O, at jeg maatte erholde den, ligesom han.

Men, om Du nu ikke kan, ikke vil tilgive mig. O, den Tanke er fornærmende for Dig. Jeg tier og haaber. Imidlertid omfavner jeg Dig med mere end Venskabs, med den sandeste Kjerligheds brændende Varme. Din i Haabet lykkelige

Heiberg.

Samme Dag Kl. 7 Aften.

Ak! den Roelighed varede kuns kort. Jeg har hvilet mig et Par Timers Tid paa min Seng. Jeg drømte ikke, jeg sov ikke; men jeg saae Din Skikkelse for mig. Ak! det var ikke den blide, den elskværdige Thomasine; det var en Furie, der havde stjaalet Din Maske og truede mig med, at ingen Naade, ingen Tilgivelse er at haabe. O, jeg er ulykkelig. Jeg veed ikke, hvad jeg skal haabe, hvad jeg tør frygte. Det er, som om Jorden brændte under mig; alting rundt omkring mig er øde. Jeg skjuler mig for alle Mennesker, gaaer af Veyen for mine Bekjendte, eller nægter mig hjemme, fordi jeg her finder ingen Ven, i hvis Barm jeg kan udgyde mine Vekymringer. Jeg kan ikke blive her; Paris og heele Verden er mig forhadt. Jeg maae til Dannemark, der finder jeg dog vel een, som vil græde med mig. Alle Venner ere dog vel ikke Slanger.

Svar mig ikke paa dette Brev til Paris; det finder mig ikke der. Send Svaret til Hamburg under Adresse

til Lorent am Ende et Compagnie. Jeg vil være i Hamburg imod Slutningen af Oktober Maaned. Jeg reyste i denne Aften, naar det ikke var for at oppebie de to Breve, som jeg endnu kan vente fra Dig. De vilde ellers maaskee falde i nysgjerrige Folks Hænder, og ved min Feyl maae ingen her faae at vide Aarsagen til min hastige Afreyse. Du seer altsaa, dyrebareste Thomasine, at ingen Indvendinger, ingen Betænkning nytter, for at afholde mig fra mit Forsæt. Min Ansøgning maae uimodsigeligen og uden Forhaling indsendes og Brevet afgives. Jeg maae see Dig i det mindste til den 9de November[1]), den Dag, der har givet mig saa saare megen Glæde. Jeg maae see Dig paa den Dag, ak! var det endog blot for at sige Dig et evigt Farvel. Jeg sværger Dig til ved alt, hvad helligt er, afslaaes min Ansøgning, ifald man kan være saa barbarisk, eller bliver Bevilgningen ikke tidsnok udfærdiget, jeg stjeler mig ind i Landet igjennem et eller andet Smuthul. Jeg veed, hvad jeg vover derved; men den Vey, jeg gaaer paa, er hæderlig, om den endog skulde leede mig til Skubkarren.

Hør mig! min over alle Ting elskede Hustrue! Jeg vil staae som en Synder for den Mands Øyne, som Du har valgt i mit Sted; jeg vil staae for ham, som en Forbryder for sin Dommer. Jeg vil bede, jeg vil tigge ham; jeg vil sige: Giv mig min tabte Sindsroe tilbage. Giv mig min Hustrue igjen, som Du har røvet fra mig; Giv min Søn sin Moder tilbage; Er der mindste Gnist af Ære tilbage i hans Sjel, han vil ikke kunne modstaae.

[1]) Hendes Fødselsdag.

Ak, min Bedſte! Du er ikke Gjenſtanden for hans førſte Kjerlighed; Du veed det; Du har ſelv ſagt mig det. Og Du! ved alle Engle i Himmelen! deres Hævn træffe mig, om Du ikke er min førſte, min eeneſte, min ſidſte Kjærlighed!

Jo meere jeg tænker mig om, jo meere finder jeg, at Du er uſkyldig. Brøden er eene min. Jeg er overbeviiſt om, at det førſte, Du følte for en vis Perſon, var blot Venſkab; Du ahnede ikke, at det ſkulde gaae over til Kjerlighed. Ak! Overgangen er ſaa liden for en Sjel, der er ſaa varm i Venſkab ſom Din. Slige Fruentimmerſjele ere ſande Ædelſtene. O! jeg eyede en ſaadan Ædelſteen; men hvorfor lagde jeg den paa en alfar Landevey, og forloed den? Kunde jeg ikke have viiſt den for alle Forbifarende, uden at ſlippe den af Sigte? Ak! jeg er Forbryderen! jeg er eene Forbryderen! Du er, imod mig, ſaa reen ſom en Engel.

Jeg erindrer mig endnu een af de mangfoldige Bebreydelſer, ſom jeg har at gjøre mig, og hvorved jeg veed, at jeg har forvoldet Dig megen Kummer. I de førſte Aar af vores Ægteſkab havde Du altid frie Raadighed over og Nøglen til min lille Pengekaſſe. Paa den Tid var der Penge nok i den; thi jeg levede for det meeſte af at gjøre Gjeld. Siden, da jeg begyndte paa at ville betale, var der næſten aldrig Penge i den, og jeg frygtede i Begyndelſen og længe for at bedrøve Dig ved at lade Dig gjøre denne Opdagelſe. Ak! jeg tænkte ikke paa, at jeg derved betoeg Dig den Fortroelighed, ſom jeg burde have til Dig ſom min bedſte Ven. Saaledes ſtraffes man for ſine Synder, ſeent eller tidlig. O, jeg har fortjent min Straf! men jeg ſtoeler paa Din Tilgivelſe.

Hvor ofte har Du ikke beklaget Duveyrier, hvis Kone forloed ham, medens han var i Dannemark! Han kom hjem, loed sig skille ved hende, førte Proces med hende, og giftede sig igjen. Den, der, efter at være skilt ved sin Kone, kan føre Proces med hende, har aldrig elsket hende. Ak, han er ikke ulykkelig ved sit Tab.

Du fortalte mig for nogen Tid siden, i Anledning af nogen ufortjent Roes, fordi jeg, saalænge som jeg kunde, opfyldte mine Pligter imod min stakkels Moder, at jeg derfor ogsaa havde de gode Børns Lykke. Ak! hører det da ogsaa til de gode Børns Lykke at blive forladt af en inderlig elsket Hustrue? Ogsaa hun vil blive dybt saaret. Du har gjort godt imod hende. Derfor skal Gud velsigne Dig! det har Dit ædle Hjerte tilsagt Dig. Godgjørenhed er dets Lyst; men ak, hvor frygter jeg ikke for, at Midlerne til at tilfredsstille denne Lyst udrinder fra en Kilde, som jeg skammer mig ved at nævne. O Gud! hvor ere vi dog ikke alle fornedrede, ifald dette skulde være en Deel af den Kjøbesum, hvormed han tænker at betale, hvad han har ranet fra mig! Ak! jo meere jeg tænker, jo grædseligere bliver mig den heele Sag. Du maae, Du maae under enhver Omstændighed forlade ham. Du vil blive for din gamle, graahærdede Fader, som om Du var født paa nye til Verden. Du vil blive Dine Søstres og andre Venners Lyst og Glæde; Du vil blive en Velsignelse fra Himmelen over Dit Huus. O! om Du endog havde tabt al Kjerlighed for mig, Du maae dog blive hos mig, om Du end hadede mig. Jeg skal taale Din Vrede uden at knurre; bære Dine Luner uden Suk; Du skal eene raade, eene befale; jeg skal lyde Dig som Din Tjener,

naar kuns Din Søn maae lyde mig. Jeg skal taale alt, alt i Verden, blot for at vinde Din Kjerlighed igjen. Det er ikke umueligt; jeg har jo dog eengang havt den? Jeg Daare! jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde conservere denne Skat.

Den 21de September om Morgenen.

Søvnen flyer fra mine Øyne. Ak, maatte jeg dog eengang finde den igjen ved Din Side! Jeg læser adskillige af Dine Breve! O! hvilken Kulde i alt, hvad der angaaer mig! hvilken Varme, naar Talen er om en anden! Jeg blinde, som først nu kan gjøre denne Anmærkning. Kjereste Thomasine! Hvor ofte sagde Du mig ikke i de sidste sørgelige Dage, da vi saae hinanden, og da jeg beundrede det Heltemod, hvormed Du bar Din Forfatning, uden at jeg nogensinde ahnede, hvad det var, der indblæste Dig dette Mod, hvor ofte sagde Du mig ikke da: at Du vilde gaae i Døden for mig? Ak! naar jeg ikke kjendte Din ædle Sjel, jeg maatte forføres til at beskylde Dig for Falskhed. Er det at gaae i Døden for en Ven, at forlade ham, naar han forlades af heele Verden? At røve ham den eeneste Trøst, han har tilbage. O, betænk! at Verden vilde maaskee undskylde Dig, var Du ikke Moder! Hvo kan nu undskylde Dig uden den, der elsker Dig saa høyt, som jeg. Eulalia! Eulalia![1]). forlad ikke Dit Barn! Saa sandt som Gud i Himlen lever! Drengen skal aldrig faae Lov til at sætte sin Fod indenfor Din Dør, ifald Du bliver en andens. Vil Du see ham — ak, jeg føler alt for vel, at jeg aldrig nogensinde bliver i Stand til at lukke enten min Dør eller mit Hjerte for Dig.

[1]) Hovedpersonen i Kotzebues „Menneskehad og Anger".

Jeg maae snart afbryde. Kl. 10 maae jeg være paa Posthuset. Jeg lader Brevet chargere, for at være saa meget visere om, at det skal komme frem.

Thomasine! Saaledes underskrev Du Dit sidste grædselige Brev. Ak! ikke engang det første Bogstav af mit Navn, som forhen! Vanærer det Dig? Dog! skal eet Navn vanæres, saa lad det heller blive mit end Din ærværdige Faders!

Jeg leder om Undskyldninger for Dig. Dem finder jeg. Jeg leder om Forsvar for Dig. Det kan jeg ikke finde. Det ubehagelige i Din Stilling, siden Du forloed Dit eget Huus, det kan være en Undskyldning i dens Øyne, der elsker Dig som jeg. Forsvar bliver det aldrig.

For sidste Gang i Dag, kjereste, inderlig kjere Væsen! tag Din Beslutning tilbage. Betænk, hvad Du vover. Ved at vedblive Dit Forsæt vanærer Du Dig selv, kaster en uaftvættelig Plet paa Din Søn; bringer Din gamle Fader i Graven; den eene Fod staaer jo alt paa Bredden? og Du vil skyde den anden efter? Du bedrøver dine Sødskende og alle dine Venner, og Du gjør mig ulykkelig. Og hvad vinder Du ved alle disse Ulykker, som Du dynger sammen for andre? En kort Ruus af Lyksalighed, hvoraf Du inden kort vaagner op paa en grædselig Maade.

Og hvad taber Du ved at forandre Din Beslutning? Du gjør et Offer, som er tungt, det forstaaer sig; men Du opfylder dyrebare Pligter; denne Bevidsthed, min og alles Kjerlighed vil belønne Dig for Din Opofrelse. — Du gjør en anden ulykkelig, vil Du vel sige. Sæt, at det var saa; hvad er da een imod saa mange? denne Fremmede imod de mange som Naturens og de menneske-

lige Love binder Dig til? Men han bliver ikke ulykkelig. Den der vil blive lykkelig ved en Forbrydelse, er ikke ulykkelig, naar Forbrydelsen forekommes. Der er tusinde Koner, gifte Koner, som det vil koste ham uendelig mindre Møye at forføre, end det har kostet ham at forføre Dig. Hans Grundsætninger ere som Wilsters. Og de vare jo Venner?

O at den almægtige Guds Finger vilde aabne Dit Hjerte for min Stemme, for Naturens Røst, der raaber saa høyt til Dig fra saa mange Kanter! Var Du end meere forvildet og forblindet, var Du end forhaanet, vanæret, beskjemmet, var dit Legeme end saa ureent som din Sjel er englereen; o saa kom alligevel til min Barm; iil i mine Arme! Hos mig skal Du finde, hvad ingen anden kan eller vil give Dig. Ingen kjender din skjønne Sjel som jeg! det er den, jeg elsker; Legemet! ak hvo er frie for Pletter paa denne usle Klædning. Jeg flyver paa Kjerligheds og Venskabs Vinger for at omfavne Dig og Din Søn. Lad ham bringe Dig i mine Arme. Jeg skal omslynge disse to kjere Væsener, og være evig lykkelig.

Heiberg.

19.

Fra P. A. Heiberg til Chr. Colbjørnsen.

Paris den 20de September 1801.

S. T. Herr Conferenceraad og General Procureur
Christian Colbjørnsen
i Kjøbenhavn.

Deres Høyvelbaarenhed!

De har seyret over mig som over Deres Fiende. Men en langt skjønnere Triumf staaer endnu tilbage for Dem —

den at gjøre vel imod Deres Fiende. Jeg smigrer Dem ikke; men jeg har altid vidst, at De er istand dertil, at denne ædle Stolthed er eet af de skjønneste Træk i Deres Karakteer. Jeg erklærer reent ud, at jeg har faa Venner, som jeg i en vigtig Sag med større Tillid fortroer mig til end til Dem, der er min Fiende, og hvis Ven jeg vel neppe nogensinde bliver. — De vil sikkert formode, at mit Anliggende maae være yderst vigtigt, siden jeg kan overtale mig til et Skridt som dette. Saa er det. Anledningen kan ikke være vigtigere. Angik Sagen mig selv allene, De skulde aldrig have hørt fra mig; men jeg har en Familie, en inderlig elsket Familie, som tildeels behøver min Nærværelse. Understøt, jeg beder Dem, den Ansøgning, som jeg indgiver til hans Majestæt Kongen! Jeg forlanger ingen Cassation, ingen Revision, ingen Appell af den mod mig afsagte Dom under 24de December 1799. Jeg ansøger blot om, at hans Majestæt allernaadigst vil ophæve Virkningerne af den imod mig sidst anlagte Sag, og derefter fældede Dom af ovenmeldte Datum.

Udvirk, at jeg erholder Tilladelse til at henleve mine øvrige Dage roeligen i min Families Skjød i mit kjere Fædreneland. Endnu eet: udvirk, at dette bevilges mig med den allerstørste Hastighed i 8 eller 14 Dage i det høyeste. Denne Punkt er yderst vigtig for mig. Denne Ansøgning afslaaes ikke, naar De understøtter den; De kan udvirke det, naar De vil; og De vil gjøre det, fordi De derved vinder meer end een Fiendes Hjerte. Jeg lover Dem intet derfor, uden Bevidstheden om at have gjort en god Gjerning. Mit Venskab kan jeg ikke love Dem;

det er Dem vel ogsaa ligegyldigt; men jeg har lært at være taknemmelig, og aldrig skal De nogensinde finde mig i Deres Fienders Raad, eller paa Deres Uvenners Liste.

Jeg anbefaler nok en Gang al muelig Hastighed. Maaskee De ellers vilde vise mig en Velgjerning uden mindste Nytte for mig.

Ærbødigst
P. A. Heiberg.

P. S. Jeg er i Hamborg faa Dage efterat dette Brev kommer Deres Høyvelbaarenhed tilhænde.

20.

Fra P. A. Heiberg til J. Buntzen.

Paris den 25de September 1801.

Bedste, kjereste Fader! Mit sidste Brevs heele Indhold, og den sørgelige Anledning til samme, er Dem nu sikkert bekjendt. Efterat have deri udtømmet for min, af evig elskede Kone, mit heele Hjerte, hvis græsselige og uroelige Forfatning heele Brevets Stiil og Sammensætning noksom udviser, er jeg nu endelig noget roeligere, men ak, maaskee og derfor meget meere inderlig bedrøvet. Kjere Fader? Billiger De Deres Datters Beslutning? Ønsker De, at hun skal forlade Mand og Barn? O ney! det kan De ikke. Alt hvad De kan gjøre, er at beklage hende og elske hende som forhen. Hun trænger nu meere til Deres Kjerlighed end nogensinde. Jeg igjentager herved paa det høytideligste, som for Guds Øyne, at hvert et Ord i mit sidste Brev flyder fra det reeneste Hjerte, og er min uigjenkaldelige Hjertes Mening. Findes der noget

Ord, nogen Tanke deri, som støder hende, o! saa lad mig udslette det med mine Taarer! Jeg vilde ikke for al Verdens Guld bedrøve hende, saa længe ingen høyere Pligter byder mig at gjøre det. Tal med hende; brug Deres faderlige Hjertes henrivende Veltalenhed for at bevæge hende til at frafalde en Beslutning, hvorved hun vanærer sig selv og kaster en Plet paa hendes heele Familie. Og nu hendes Søn! Af! Verden vilde dømme hende mindre strængt, naar hun ikke var Moder.

O! da De gav mig Deres Datter, det var en Engel fra Himmelen, De gav mig. Reenere Sjel boer ikke i noget dødeligt Bryst. Det er denne Sjels Reenhed, der i disse fortvivlede Dage eene og alleene kan indgyde mig noget Haab. Destoværre! jeg har meget at bebreyde mig i Hensende til hende; jeg har ærligen tilstaaet endeel; jeg vil tilstaae uendelig meget meere, alt hvad hun ønsker og forlanger, men aldrig har jeg foretaget nogen Handling, hende rørende, aldrig er nogen Tanke opkommet i min Sjel, som havde Hensyn paa hende, uden at den tillige havde Grund i min inderligste ubegrændsede Kjerlighed for hende. O, med hvilken Glæde har jeg ikke i mine Landflygtigheds Dage grebet enhver Leylighed, som gaves mig, for med Kjerligheds heele Varme at afmale hende med de meest levende Farver. Og fortjente hun det ikke? Ved Gud! det gjorde hun, det gjør hun endnu. Af Kjerlighed til hende begik jeg den Uforsigtighed at ruinere mine Finantser; disses Ruin bragte mit Humørs Ruin med sig; mit onde Lune plagede hende og foraarsagede hende megen Sorg. Jeg vilde ikke betroe hende alt, hvad der laae mig paa Hjertet; dette saae ud som Mangel paa

Fortroelighed, og skadede mig i hendes Øyne, og dog var Kjerlighed eene Grunden dertil. Jeg havde nedlagt min Pen, men jeg toeg den op igjen, fordi jeg behøvede enhver Ressource for at fortjene Penge, og herved paadrog jeg mig alle de Ubehageligheder, som denne sidste og største er en Følge af. O! at hun dog ikke havde villet handle som mine juridiske Dommere, der altid have bedømt mine Hensigter vrangeligen. Hvo skulde kunde formodet at hun, at min bedste Veninde, min næsten eeneste Trøst i Verden skulde være lige saa uretfærdig imod mig?

I Begyndelsen af vores Ægteskab faldt det mig ind, at hvad som nu er skeet, vel kunde blive mueligt. Dette Uheld søgte jeg, som jeg troer, paa den Tid ved mit heele Forhold at forebygge. Denne er den første Grund til min Ulykke, thi derved kom jeg i en bundløs Gjeld. Jeg ønskede, at hun maatte blive Moder, og det lykkedes. Nu var jeg saa sikker paa hendes Hjerte, at det var bundet med det meest uopløselige Baand til mig, saa at hidtil har intet, uden hendes egen Tilstaaelse, kunnet bringe mig til at troe det modsatte. Fra den Tid af, at hun blev Moder, troede jeg, at hun ikke vilde meere fordre af mig en saadan brusende Kjerlighed, hvis lange Vedvarenhed jeg aldrig har kunnet gjøre mig et Begreeb om, men en sand, roelig og inderlig Kjerlighed, der var noget meere end Venskab, og som grundede sig paa den meest inderlige Høyagtelse. See! saadan en Kjerlighed har jeg stedse baaret til hende. Vee mig, om nogensinde en stridende Tanke er opkommet i mit Hjerte. Men ak! jeg føler for silde, at dette var hende ikke nok. — Uroelig over, hvad Følgerne ville blive af denne græsselige Tildragelse, er det mit urokkelige

Forsæt at reyse hjem; det gaae mig, som det vil. Den 3die Oktober gaaer jeg herfra til Brüssel med Diligencen, derfra strax med en anden Diligence til Rotterdam; thi man har raadet mig at gaae den Vey, efterſom Veyene i Tydſkland ere saa slette. Endnu en anden Aarsag befaler mig at gaae over Amsterdam, jeg kan der faae Efterretning nogle Dage før, end om jeg gik en anden Vey. Ak! kjere Fader! skriv mig dog nogle Trøstens Ord til under Couvert til Van der Valcks Huus, dog uden at lade dem mærke noget. Ak! jeg behøver denne Trøst, ifald det er mueligt, at jeg kan erholde nogen. O, den vil læge min saarede Barm. Men skulde der endog ingen Trøst være for mig, saa byder dog min Pligt som Fader mig at reyse hjem. Jeg maae, jeg kan, jeg vil ikke skilles ved min Søn. Naar han ikke bandt mig til Livet, kunde jeg være feig nok til at skille mig derved. Men jeg skal leve for ham, lære ham at græde over sin Moders Tab, men dog tillige stedse at elske hendes Minde. O! at jeg kunde indprente ham hendes Dyder. O, at hans Sjel maatte ligne hendes! Kjere Fader! Jeg kan aldrig betale Dem, hvad De har gjort for mig. Jeg skylder Dem endnu meere for Deres faderlige Venskab, som De altid har beæret mig med, end for de Bekostninger jeg har forvoldet Dem, i hvor store disse endog ere. O, at De endnu kunde gjøre mig lykkelig ved at bilægge denne forhadte Sag. De skjenker mig derved mit Liv paa nye. O, at det maatte lykkes, og at De siden maatte leve længe for at glædes ved Deres Børns Lykſaligheb, som ved Deres egne Hænders Værk!

Denne Reyse vil atter foraarsage Dem Bekostninger; men jeg kan ingen Undskyldninger gjøre derfor. De vilde

fornærme Dem. Det vilde see ud, som om De var meere bedrøvet over nogle lumpne Penge, end over Tabet af Deres Børns Ære og Lykke. Ak! De har aldrig tænkt saaledes. Det veed den heele Verden, og ingen veed det bedre end jeg.

Skriv mig for Guds Skyld et Par Ord til med den allerførste Post, under Couvert til van der Valcks i Amsterdam, og siden venter jeg at finde Breve hos Lorent am Ende & Comp. i Hamburg. Jeg reyser, saa vidt som mine physiske Kræfter ville tillade, uden allerringeste Ophold. Gud give mig Kraft nok til at tilendebringe den saa hastig, som jeg ønsker.

Jeg haaber dog, at min Svoger Jürgensen ikke har ladet sig afholde fra at indsende den med forrige Post afskikkede Ansøgning og Brevet til Christian Colbjørnsen.

Jeg afbryder. Jeg kan ikke meere. Kys min evig elskede Thomasine i mit Navn. Bed hende tilgive mig. Lad hendes Søn bede hende om det samme. O! hun kan ikke modstaae! Gud velsigne Dem!

Deres bedrøvede Søn

Heiberg.

Paa den udvendige Side af dette Brev har Fru Gyllembourg skrevet:

„Disse Breve (o: Nr. 18 og 20) ankom paa eengang og vare adresserede til Fader.

Mellem dette og det følgende Brev var der et kort Brev fra mig til H., som ofte siden bliver omtalt, men hvoraf jeg ingen Afskrift har, men det indeholdt blot følgende: at jeg var syg og ikke kunde skrive, at jeg blot vilde lade ham vide, at jeg en vis Dato vilde være i Hambourg med min Tante[1]) for at tale mundtlig med

[1]) Fru Kellermann.

ham, og at jeg besværgede ham, hvis min og Mines Agtelse ikke var ham ligegyldig, da at oppebie Tante og mig der. Dette Brev var adresseret til Amsterdam og gelejdet med et langt Brev fra Tante."

Paa denne Maade fik Faderen uventet hele Sammenhængen at vide, til Datterens store Angst og Forfærdelse over, hvorledes han vilde optage og bære dette for ham saa uforberedte Slag. —

Stor var hendes Forbauselse ved Gjennemlæsningen af Heibergs Svar, der var skrevet i en Tone, som om det kom fra den mest lidenskabelige Elsker, en Tone saa modsat den, hun tidligere var vant til, at hun umulig kunde troe, den var strømmet ud af et sanddru Hjerte. En Ømhed, en Kjærlighed udtalte sig heri, som hun i Aaringer forgjæves havde vansmægtet efter. Med en vis Bitterhed læste hun nu disse Udgydelser, som det ikke længere stod i hendes Magt at fæste Lid til, eller at røres over. Hun saae kun, at hans Stolthed var krænket, og at han uden hendes Vidende havde meddeelt Faderen sit Svar paa hendes Brev og saaledes misbrugt hendes Fortrolighed. Hun havde skrevet hin Bekjendelse til ham, havde lagt sit Indre frem for ham med en Sanddruhed, der ikke veg tilbage for noget Hensyn. Hun havde betroet sig til hans Ridderlighed, hans Barmhjertighed. Hendes gamle Fader, som Heiberg og hun skyldte saa megen Taknemmelighed, havde hun endnu villet holde udenfor dettte Skridt, hvis Virkning paa ham hun gøs tilbage for. Hun havde haabet, at, naar først de to vare enige, uden Brud paa Venskabsforholdet, som jo aldrig reent kunde opløses, saalænge

deres Barn var Baandet imellem dem, at det da var tidsnok at meddele den gamle Mand en Beslutning, som hun vidste vilde gaae ham ganske overordentlig til Hjerte. Ved nu saa pludselig at meddele ham hendes Brev og Svaret paa dette, beredte Heiberg hende en Tid i Hjemmet, som bragte hende i den Grad til Fortvivlelse, at hun i fuldt Alvor tænkte paa at berøve sig Livet. Heibergs Adfærd var unægtelig ikke skikket til at blødgjøre hendes Sind imod ham. Hun saae i denne hans Fremgangsmaade kun den samme Haardhed, den Hensynsløshed ligeoverfor hende, der alt i en Aarrække havde slaaet saa dybe Vunder i hendes Sjæl og forbittret hendes første Ungdoms Aar, og hendes Indre forstenedes mere og mere imod ham. Betagen af Skræk for sin Fader, fortvivlet over, at Heiberg lod til ikke paa nogen Betingelse at ville give hende sin Frihed, overvældedes hun af en Sønderknuselse i Sindet, som lagde hende paa Sygeleiet. I tre Dage lukkede hun sig inde i sit Kammer, ude af Stand til at fatte Mod og tage en Beslutning. Den eneste i Hjemmet, der ret havde Medlidenhed med hendes Skjæbne, var hendes gode Søster Hanne, der med en Søsters hele Kjærlighed elskede Gyllembourg, hvem hun derfor ogsaa altid kaldte Broder. Igjennem Hanne erfarede hun sin Faders Forbittrelse, samt Jürgensens og hendes Søster Lises Vrede over den Skandale, der var overgaaet Familien, kort hele Huset var i Oprør, og hun havde en Følelse, som om hun ikke turde drage sin Aande.

En Begivenhed som denne, hvori saa mange nu vare indviede, kunde ikke holdes skjult. Alverden talte herom og saa godt som Alle vare paa den fornærmede Ægtemands

Side, medens de haardeste Domme fældtes over den forurettede Landsforvistes Hustru.

Menneskene dømme kun efter hvad de i Øieblikket see af en Sag. Hvad der er gaaet forud for dette Øieblik, hvad der har bevæget sig i Sjælene, veed kun han, der ransager Hjerter og Nyrer, og hvis Dom derfor ofte er mildere end vor.

At Heiberg i høi Grad var bleven overrasket, og hans stolte Sind bragt ud af sine Fuger, er der ingen Tvivl om. Den haarde Skal om hans Hjerte var bristet ved dette uventede Slag og hans Selvfølelse saa knækket, at han, der tidligere gik for vidt i sin Kulde, nu ydmygede sig til den Grad ligeoverfor den Kvinde, der havde fornærmet ham, at han pludselig staaer for os som en heel Anden, fornægtende sine Principer om Frihed og Sandhed i alle Forhold. At han hader sin Medbeiler, der har berøvet ham hans Hustrus — man kan ikke sige Kjærlighed, men Lydighed og Underkastelse, kan jo let forstaaes, men, at han omtaler denne Mand, som han tidligere ansaae for en ædel Personlighed, med Ord af den plumpeste Art, er mildest talt uklogt af ham. Hans Livserfaring havde maattet kunne lære ham, at en Mand vel kan blive Slave af en Lidenskab, uden derfor at burde stemples som en afskyelig „Skurk“ og „en Forbryder af værste Slags, hvis Øresord Ingen kunde lide paa, og som tilsidst vilde opføre sig som en reen Kjeltring mod den Kvinde, der var bukket under for hans Forførelse.“

At Heiberg bedrog sig i denne Udtalelse om Gyllembourgs Characteer, viste Tiden tilfulde, thi Gyllembourg var i henved femten Aar fra sit Ægteskabs første Dag til

den sidste, ligeoverfor den Kvinde, der havde trodset Alt for at besidde ham, den ridderligste, den ømmeste og meest trofaste Husbond, ligesom han mod hendes Søn var den kjærligste, omhyggeligste Fader, der elskede den unge Johan Ludvig med en Ømhed, en Stolthed over de rige Evner, som alt i de tidlige Aar gav sig tilkjende, der ikke kunde have været større, om Barnet havde været hans egen kjødelige Søn.

Snart gjenlød Byen af alleslags Rygter om denne pinlige Sag. Man fortalte, at Heiberg var paa Reisen hjemad, ja at han endog opholdt sig skjult i Kjøbenhavn for at kræve sin Hustru til Regnskab og stille Gyllembourg og hende blot for hele Verden, Rygter, der Nat og Dag bragte hende de største Engstelser. Sandheden var, at han virkelig var paa Veien hjemad, for foreløbigt at tage Ophold i Hamborg, hvorfra han vilde forfægte sin Sag. Det var nu hans Hustrus faste Beslutning, saasnart hun erfarede, at han var kommen til Hamborg, da at reise i Selskab med sin Tante Kellermann til ham for mundtlig at erholde hans Tilgivelse og Samtykke til at gjenvinde sin Frihed, en Plan, som dog maatte opgives, da Faderen modsatte sig den paa det bestemteste. Imidlertid kom Brev paa Brev fra Heiberg samt en Ansøgning til Kongen om at maatte vende tilbage til Fædrelandet. Dog vi ville lade de originale Breve selv give Oplysning om Sagens videre Gang.

21.

Fra J. Buntzen til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 13de October 1801.

Min Søn!

Adskillige her i Staden har sagt mig, og iblandt andre i Raadstuen, at Du var paa Reysen fra Paris, og kunde snart forventes her til Staden; og da jeg ikke har kunnet erfare og heller ikke troer, at dertil skulde være givet nogen Tilladelse, saa har dette sat mig i megen Uroelighed, uagtet jeg ikke dermed har ladet mig mærke, og kan heller ikke troe, Du skulde reyse til nogen Dansk Plads uden Tilladelse, da Du nok kjender de Danske Love, som befaler, at enhver, som er forviist Landet, og uden Tilladelse kommer tilbage, skal arresteres og kastes i Slaverie, og ingen maa huuse eller hæle nogen, som maatte indsnige sig. Jeg har heller ikke villet foresporge mig ved Collegiet om Din Tilbagekomst, for ikke at sætte nogen Fluer i Hovedet, men da jeg dog har faaet den Grille, at Din Afreyse fra Paris kunde være muelig, saa har jeg holdt for min Pligt at tilskrive Dig mine Tanker, og adressere dette til Van der Valck i Amsterdam, og bedet (de) ved Din Ankomst der vilde sørge for, Du maatte bekomme det. Jeg begriber ikke, hvorfra denne Snak om Din Tilbagekomst er kommen, men indbilder mig, at nogen fra Paris maae have tilskrevet een eller anden saadant, ja! endog frygter, at den Danske Secretair derom kunde have meldt noget, for at Du kunde oppasses ved Grændserne, som vilde gjøre mig meget bekymret, i hvor meget

jeg ønsker at see Dig. Men jeg haaber, det alt er kun Sladder, som saa meget andet, og ønsker med det første at høre noget fra Dig, og at Du lever frisk og vel, som alle Tider skal fornøye Din hengivne

Fader B.

Jeg har adressseret et ligelydende Brev til Lorent am Ende i Hambourg, ifald det eene skulde gaae feil.

22.

Fra Thomasine Heiberg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 13de October 1801.

Da jeg sidst skrev til Dig, Heiberg, var det min urokkelige Beslutning at reise til Hambourg, for mundtlig at tale med Dig, men min Faders bestemte Forbud nøder mig til at blive her. Jeg skriver Dig derfor til; dette Brev vil sige Dig alt, hvad jeg har at sige. Jeg veed ikke hvorledes det vil komme til at see ud eller hænge sammen, intet Menneske kan beskrive de Følelser, der i dette Øyeblik sønderriver min heele Sjel, uden at de dog bringe mig til at rokke i min faste Beslutning.

Ak H.! hvor har jeg taget Fejl af Dig! er det saaledes Du besvarer den grændseløse Tillid, hvormed jeg fremstod for Dig? jeg udøste mit Hjerte for Dig, og Du vil støde Dolken deri? Jeg kan neppe overtale mig til at troe, at alt dette er virkeligt, at det ikke er en Drøm, at det er mueligt, at den H., som jeg troede den ædelmodigste, meest fordomsfrie Mand skulde kunne handle saaledes, skulde ville vanære sig for et Fruentimmers Skyld, der

selv siger ham, at hun elsker en anden; skulde ville kaste sig for sin stolte Fiendes Fødder, berøve sig sin Agtelse som Borger, Skribent og Philosoph, og hvorfor? — For at forgribe sig paa Naturens hellige Love, ved at ville adskille to Mennesker, som elske hinanden, for at gjøre en Skabning, ulykkelig, som ansaae ham for sin Skytsgud, for sin og for Frihedens Ven. — Friheden, siger Du, bestaaer ikke i at overtræde sine Pligter; tør Du paastaae, at det er Pligt at forlade den, som man elsker, som man i sin modnere Alder, med de helligste Eder har forpligtet sig til aldrig at forlade? kan Du som Philosoph paastaae, at Ægteskabs Rettigheder ere helligere end Kjærligheds? Ere Convenientzens Love paa den eene Side, saa er Naturens paa den anden; er det Uret at ophæve et Ægteskab, saa er det ogsaa Uret at sætte sig op mod sin Konge, og en Revolution er da en grædselig Forbrydelse. Kan Du tænke saaledes? — Du siger, jeg vil vanære mig, og tænker ikke paa, at Du ved Din Fremgangsmaade giver Din Ære et dødeligt Stød. Nej H., jeg vanærer mig ikke, og mit Brev til Dig, min Tillid, min Fortrolighed ærer baade Dig og mig. Vil Du tage Dit Partie med den Mandighed, den Ædelmodighed, som vi alle havde ventet af Dig, saa hævner Du Dig paa den kraftigste Maade over Dine Fiender, binder for stedse Munden paa alle Bagtalere; hele Verden vil beundre Dig, G.s og min evige Taknemmelighed og Hengivenhed vilde være Din skjønneste Lovtale, mine Søstre, de af mine Venner, som ere enige med mig, vilde modtage Dig med aabne Arme, naar Du paa en anden Maade, end Du nu havde i Sinde, vilde komme tilbage, men hvorledes tænker Du nu de ville

betragte Dig, om Du vedbliver Dit Forsæt, med hvad for Øyne meener Du mine elskværdige Søstre, mine Tanter, min gamle Fader selv, ville anse deres elskede Sines Forfølger, maaaskee hendes Morder? — Hvad troer Du Verden da vilde sige om Dig? —

Jeg har selv sagt min Fader alting. Jeg stod for ham H. i al den Nedslagenhed, al den Kummer, som Du har foraarsaget mig ved Din Fremgangsmaade, han var bevæget, han trykkede mig til sit ædle faderlige Hjerte, han troede ethvert af mine Ord; min Skjebne beroede paa dette Øyeblik, og dog undslap ingen Bebreidelse, intet fornærmeligt Ord mine Læber, jeg ærede Din Stilling i Henseende til min Fader, ær Du mit Hjerte! — Min Fader skjænkede mig sin Tilgivelse, han tilgav G. og han tilgav ogsaa Dig, han har givet mig min fuldkomne Frihed, hellig lovet aldrig at overtale mig, han har intet mod G. og intet mod Dig, han samtykker i, hvad jeg gjør, men han vil hverken favorisere den eene eller den anden af Eder, jeg vilde levere ham mit Brev til Dig og Dine Breve, men han vilde intet læse deraf, ikke engang Dit Brev til ham; han erklærede, han ikke læste et Ord i denne Affaire, men vilde være aldeles udenfor den. Jeg bad ham stedse være Din Fader og overgav min Søn til hans Godhed. —

Jeg har ikke indgivet Dit Brev eller Din Ansøgning, da det ikke skal være mig, der enten skal være Aarsagen eller Redskabet til Din Vanære, det skylder jeg det Venskab, jeg endnu har tilbage for Dig, det skylder jeg min Søn. Vil Du give mig min Frihed tilbage, og siden paa en mindre ydmygende Maade begjære Tilladelse til at

komme tilbage til Danmark, skal jeg med Glæde gjøre derfor, hvad jeg kan. Og nu er det min Pligt at sige Dig min urokkelige, min sidste Beslutning.

Jeg bliver aldrig Din, aldrig! jeg kan det ikke, jeg vil det ikke. Mit Hjerte og min Fornuft ere enige om, at Du aldrig har været min Elsker. Du siger, Du er det nu. Velan! saa er Du blevet det for en Maaned siden, G. har været det i 3 Aar. Vor Kjerlighed er ingen Grille, den er uforanderlig. Jeg har selv bragt ham i disse Ulykker, jeg vil deele dem, jeg vilde deele Døden selv med ham. Han har intet paa Jorden uden mig, Du har Din Søn, Du har min Fader, min Familie, naar Du vil det, det beroer paa Dig selv at beholde dem alle, eller støde dem fra Dig. Du har Din Skjebne i Dine egne Hænder og, jeg har efter mine Grundsætninger intet at bebreyde mig. Du taler om min Søn. Mine Pligter imod ham har jeg opfyldt, han er 10 Aar gammel, hidindtil er han opvoxet under mine Øyne, jeg har anvendt al Omhu saavel for hans physiske som moralske Opdragelse, jeg giver Dig ham tilbage bedre, end Du forlod ham, han er nu i den Alder, at han kan undvære mig. Vær Du Fader, som jeg har været Moder! og jeg er roelig. Jeg har fremstillet dette Barn for mig, jeg er bleven bedrøvet, men uden at føle Nag, jeg skal aldrig have nødig at slaae mine Øyne need for ham. Give Gud H.! at Du stedse maa kunde sige det samme, at Du maa kunde see ham og gjenkjende hans Moders Øyne, uden at slaae Dine til Jorden, uden at føle de Samvittigheds Nag, som Du maaskee uden selv at vide det, bereder Dig.

Jeg beder Dig, jeg besværger Dig, staae fra Dit Forsæt! giv mig min Frihed tilbage, tillad mig at være Din Veninde, jeg skal vise Dig, jeg er det. Jeg sværger Dig til, jeg er ubevægelig. Du taler om mit varme Venskab for Dig. — Nu vel, er jeg saaledes i Venskab, hvorledes meener Du da, jeg maa være i Kjerlighed? Jeg forsikrer, at jeg ikke kan betænke mig, jeg har i et heelt Aar betænkt mig, inden jeg skrev mit Brev til Dig, jeg har foreſtilt mig alle muelige Tilfælde, kun ikke, at Du kunde handle umandigt og uædelmodigt, jeg har beredet mig til dette Skridt som til Døden, jeg har lagt mine Papirer i Orden og gjort alle mine smaa Arrangementer, og jeg vilde foragte mig selv, og alle de, som kjender mig, vilde gjøre det, om jeg gik tilbage, og det gjør jeg i al Evighed aldrig.

Himlen veed, hvor det smerter mig at bedrøve Dig! lykkelig kan jeg aldrig blive, naar jeg veed, at Du er ulykkelig, men hvor kan Du være det; da det staaer i Din Magt at gjøre to Mennesker lykſalige, at give Roelighed tilbage til en Familie, som har Dig kjer, og som Du skylder Dit Venskab og Din Agtelse? — Du kan gjøre det H., Du opofrer ingen anden, Du støder ikke Dolken i et ædelt Hjerte ved at give efter, og det vilde være Tilfældet, om det var mig, som gav efter. Jeg kan ikke gjøre det! jeg kan ikke selv dræbe en Mand, hvis eeneſte Svaghed var at elske mig. Du har forvoldet mig skrækkelig megen Kummer; jeg vil ingen Bebreidelser gjøre Dig! den skjælvende Haand, hvormed dette Brev synligen er skreven, er en Bebreidelse, som jeg ikke kan staane Dig for. Jeg har ogsaa gjort Dig bedrøvet, jeg veed det! og ingen veed,

hvor det smerter mig; men H., lad os tilgive hinanden! lad os vise Verden, at ingen af os var den anden uværdig! giv mig min Frihed tilbage, og jeg vil evig velsigne Dig.

Tænk aldrig at twinge mig! det er umueligt! ingen Overtalelser af hvem det end maatte være, formaaer det mindste over mig. Man siger offentlig, at Du søger Cancelliet om at komme tilbage; Du er Herre over at komme, men vær vis paa, at, kan jeg ikke see H. som min ædelmodige Ven, vil jeg aldrig see ham. Jeg erklærer Dig, at Du aldrig faaer mig meere at see, hvis Du ikke handler saaledes, at mit første Ord til Dig kan være: Tak H.! Vær vis paa, at mine Forholdsregler ere tagne i al Stilhed, og at intet kan forhindre dem. Jeg veed ikke, hvor vidt Lovene berettiger Dig til at gaae; Du siger selv, at Du vil bruge alle Midler; men jeg sværger Dig til, at jeg i et saadant Tilfælde, kaster mig personlig for Kronprindsens Fødder, og udbeder mig en Beskyttelse, som han ikke vil kunde nægte mit hidtil ustraffelige Liv, mine Ulykker og min Tillid til ham. H.! jeg besværger Dig! skaan Dig selv for en for sildig Anger! — Troe mig! Døden er intet i mine Øyne! ingen Magt kan twinge den, der foragter Livet, og det gjør jeg, naar man stiller mig fra den, jeg elsker. Naar intet Tilflugtssted er tilovers, saa veed jeg eet, „i hvis Skygge boer Fred", — og frygter ikke at indstille mig for dens Domstoel, som kjender mit Hjerte, og som eene dømmer efter de Love, han selv har skrevet i ethvert ufordærvet Hjerte, og for hvis Ansigt kun det er Synd, som strider mod Naturens evige Love, og de har altid været mig hellige. H.! maaskee for sidste Gang seer Du Brev fra min Haand! Slip denne Haand,

at den frivillig kan rækkes Dig i Venskab, thi ved Gud! din bliver den aldrig mere, det er min sidste Beslutning, jeg erklærer det og beder Dig, gjør ikke Dig selv ulykkelig, og den, som intet ønsker mere, end at Du vil tillade hende at være Din Veninde.

23.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Paris den 28de September 1801.

Kjereste Thomasine! Intet Brev fra Dig med sidste Post! Ak! hvor kan Du dog være saa ligegyldig imod mig? Hvor kan Du overtale Dig til at behandle mig saa haardt? Hvormed har jeg fortjent denne dræbende Kulde? Har jeg end paa een eller anden Maade fortørnet Dig, Gud veed, at Du straffer mig grædselig nok derfor. Du skyder efter det allerede saare hældende Læs; Du ligesom sammensværger Dig med mine Fiender, for at bibringe mig det sidste Hjertestød. Og dette sidste Stød kommer fra en Haand, der stedse har været mig saa inderlig kjer. Jeg veed ikke, hvorledes det var i det sidste Aar, jeg var hjemme, jeg saae og følte, at der ligesom hvilede en Forbandelse over mig og alt hvad jeg foretog mig; at alt, hvad jeg ved mit sure Arbeyde erhvervede, smeltede bort som Dug for Solen; tusinde Gange har jeg sukket derover; ak! jeg vidste ikke, jeg drømte ikke om den værste af alle mine Ulykker; at denne Forbandelse kom fra Dig, at min værste Fiende var blevei meer end Din Fortroelige, at han smeddede Planer til at gjøre min Ulykke fuldkommen, og at han havde

forført Dig til at gaae ham tilhaande i sine Planer. O han maae have været meget listig, siden han kunde bringe det saa vidt med Dig; med Dig, hvis heele Sjel ikke aander andet end Velvillighed og Trang til at gjøre godt imod alle. Du er godtroende, altsaa let at bedrage. Ingen er lettere at forføre end den, hvis Sjel er reen som din. Han har indbildt Dig, at jeg længtes efter at forlade Dig; at jeg var glad ved, at jeg endog ønskede at bryde det Baand eller rettere sagt de Baand, der bandt mig til Dig; at det var dette Ønske, denne Attraae, der gav mig det Mod, den Standhaftighed, som man saa meget beundrede hos mig efter min Fordømmelse. O han bedrog Dig! Hvad der gav mig Mod, var Dit Venskab, Din Agtelse, Din Kjerlighed, som jeg troede at besidde. Det var Frygt for at forøge Dine Bekymringer; en inderlig Attraae efter at underholde Dit Mod, som jeg frygtede for ellers at ville synke. Jeg overtalede Dig til at gaae ud en Gang imellem om Aftenen; Du gav efter for mine Overtalelser. Jeg vidste ikke, at Du havde en Grund langt stærkere end mine Overtalelser, Visheden om at træffe, at lade Dig geleyde hjem af en Person, der var en Hoben mere for Dig end Din allerede da forhadte Mand. Medens jeg, ofte ganske alleene, glædede mig over denne Eensomhed, fordi den gav mig Leylighed til at kunne, usect af Vidner, vride mine Hænder og græde over den uretfærdige Behandling, der nødte mig til at forlade en inderlig elsket Familie, drømte jeg ikke om, at Du trøstede Dig ved et Haab, som maatte have gjennemboret mig. Dog, jeg vilde ikke, jeg burde ikke gjøre Dig Bebreydelser; det er Mangel af Efterretninger fra Dig,

og Bedrøvelsen derover, der i Dag styrer min Pen og mine Tanker. Jeg troede ikke, at jeg var blevet Dig i saa høy en Grad ligegyldig.

Jeg skrev Din gamle gode Fader til med forrige Post. Jeg bekræftede for ham det heele Indhold af mit sidste Brev til Dig. Jeg bekræfter det her igjen paa det allerhøytideligste. Gid den hevnende Retfærdighed forfølge mig med alle Plager, om ikke hvert Ord deri er den reeneste Sandhed, mit Hjertes uomstødelige Meening, og min urokkelige Beslutning. O at det dog var mig mueligt at finde paa fleere og stærkere Overtalelses Grunde, end dem, jeg har anført! Men jeg er meget ulykkelig; mine Fiender miskjende mit Hjerte og mine Hensigter; mine bedste Venner gjøre det samme. O hvor triumphere ikke mine Fiender, naar de mærke dette. Der seer man, sige de, ingen har mere Agtelse for ham. Vi have ikke gjort ham Uret. Han fortjener ingen Agtelse, Skaansel eller Medlidenhed. Naar hans egen Hustrue, der dog maa kjende ham nøyere end vi, glæder sig ved at kunne forlade ham, saa har vi deri et uomstødeligt Beviis paa, at han er det Uhyre, som vi altid have bestræbt os for at afmale ham. Saaledes ræsonnere mine Fiender. Denne Dom paatvinge de Verden. Du er ikke ubekjendt. Man kjender Dig som et Fruentimmer af Forstand og en yyperlig Karakteer. Sandsynligheden er saaledes imod mig; og der ligger altsaa jeg, et Maal for Publikums Foragt, uden at have fortjent denne Foragt.

Jeg har ofte tænkt paa, hvad Du i Dit sidste Brev siger om Frue Horstman. Det er dog sørgeligt, at vores ædleste Følelser endogsaa blive misfortolkede. Som et

Tillæg til, hvad jeg i mit forrige Brev har sagt Dig desangaaende, tilføyer jeg, at jeg vel nu troer, at hun er død, siden Du siger det; men at jeg ikke er i Stand til selv at erindre mig dette Dødsfald, eller nogen eeneste Omstændighed derved; at jeg ikke engang kan erindre den Scene, der har saa meget bedrøvet Dig. Er dette ikke Sandhed, den reeneste, bogstaveligste Sandhed, saa Gud straffe mig med alle mulige Plager baade her og hisset! Saa ligegyldig er man dog ikke ved den, man har elsket eller som man endnu elsker; hvilket Du til Din Retfærdiggjørelse har antaget som en afgjort Sag.

Har Du endnu fleere Mistanker af samme eller en anden Beskaffenhed, o! saa kom frem med dem. Skjul dem ikke for mig. Jeg beder Dig indstændig derom. Der er ingen, aldeles ingen, som jeg jo skal kunne kuldkaste paa den meest overbevisende Maade, saafremt Du ikke har foresat Dig at troe, at den, der, til sin egen Skade og Ulykke, altid ærede Sandheden som sin første Guddom, har forladt dens Altre og Tempel for at sværge til Løgnens Fane.

Jeg kommer for at see Dig og at tale med Dig. I Dag otte Dage reyser jeg herfra. Jeg kan, desværre! ikke komme bort før for Pas og andre Omstændigheders Skyld. O! at jeg maatte vinde Dit Hjerte tilbage! Bliver min Ansøgning ikke bevilget; har man den Grusomhed at afslaae samme; jeg kommer alligevel; ingen moralsk Magt, intet uden physisk Umueligheb skal være istand til at afholde mig fra denne Beslutning. Under een eller anden Maske stjeler jeg mig til at see og at tale med Dig; og naar det er skeet, kaster jeg Masken af og siger

til den Danske Retfærdighed: Her er jeg! gjører med mig, hvad I behage! Jeg betroer min Hemmelighed til Dig. Det staaer i Din Magt at røbe den, og saaledes gjøre mig mit Forehavende vanskeligt, ja vel endog umueligt; men, ved Gud, i Himmelen! jeg vover alt for at opnaae min Hensigt. Lykkes det ikke; nu saa skal jeg dog nøde Vedkommende til at lade mig døe i mit Fædreneland, paa hvad Maade det endog skal skee.

Bedste, gode Thomasine! Jeg havde tusinde Ting at sige Dig, men jeg gjemmer dem til mundtlig Samtale. Ak! det er en Evighed, inden jeg kan naae denne Lykke. Gud give mig Styrke til at bære denne Længsel tilligemed Reysens Besværligheder! Ogsaa meere end een Plan har jeg i mit Hoved til vores tilkommende Indretning. I mit Fædreneland frygter jeg ikke for Mangel, blot at vi indretter vores Levemaade anderledes end hidtil, og at vi leve meere for os selv, og mindre for Verden, end vi har gjort. O! min bedste Veninde, der kan endnu være megen Glæde og Lykke tilbage for os i Verden.

Forresten erklærer jeg nok engang paa det allerhøytideligste, at jeg i ethvert Tilfælde skal opofre mit eget Livs Lyksalighed, for Din. Jeg kan aldrig blive lykkelig, naar jeg skal skilles fra Dig. Er Du urokkelig i denne Beslutning, har Du uigjenkaldelig bestemt at berøve Dit Barn sin Moder; at sætte en uafvaskelig Plet paa Dit hidtil ubesmittede Navn; at opofre Dine Pligter for nogle faae Øyeblikkes Ruus og Forblindelse; nu, saa maae jeg give efter; jeg skal da vel finde en Afkrog i Dannemark, hvor jeg skal leve mine øvrige Dage med at sørge over Dig, og sørge for vores Søn. Aldrig har det nogensinde

været meere Pligt for mig end nu, at opofre mine smaae Betænkeligheder, at tilsidesætte min Stolthed og Selvfølelse, at krybe til Korset, at ydmyge mig i Støvet, og at bede om Naade. Har Du fast besluttet at gjøre Din Søn moderløs, umueligen kan jeg forsvare enten for Gud, eller Verden eller min egen Samvittighed at gjøre ham paa samme Tid faderløs. Kort sagt: Er jeg saa uheldig, at jeg ingen Forandring kan udvirke hos Dig, saa skal jeg handle saaledes, at i den heele Verden intet Menneske skal kunne bebreyde mig noget; men Du maae tilgive mig, at jeg ikke letsindigen giver efter, uden at have først anvendt alle muelige Midler. Jeg bliver ikke derved, som Du siger i Dit Brev, Dig uværdig. Jeg haaber at det netop er derved, at jeg skal vise mig mere værdig til at besidde Dig fremdeles.

Jeg maae afbryde. Tiden er mig nu i Henseende til de smaae Ting, som jeg har at udrette, overmaade kort; i Henseende til mine Tanker, uendelig lang. Gid jeg dog var i Amsterdam! Der venter jeg at forefinde nogle Ord, de være nu trøstelige eller sørgelige. Jeg omfavner Dig med den inderligste Kjerlighed. Farvel.

Heiberg.

24.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Paris den 5te Oktober 1801.

Kjereste, bedste Thomasine! Jeg har modtaget Abildgaards Brev med det Par Linier, som Du havde skrevet derpaa. I hvor bedrøvet Du end har gjort mig, saa

glædede de mig dog usigelig. Jeg kjender Din ædle Sjel i enhver af Dine Handlinger, selv i dem, som jeg misbilliger. Det er dog ulykkeligt med os Mennesker; Sjelen flyver og Legemet kan ingen Vey komme. Allerede længe har min Sjel været paa Veyen til Kjøbenhavn; og Legemet maae endnu finde sig i at være her paa dette forhadte Sted, formedelst Mangel af Pas. Jeg har nu sat saa mange Mennesker ud paa Politie Ministeren, at jeg dog haaber at faae det i Morgen eller Overmorgen, og da er ingen Ting meere istand til at holde mig tilbage. Dette bliver altsaa det sidste Brev, som Du faaer fra mig fra Paris; Gud give, at det maatte blive saa! Det er egentlig intet Brev, men kuns nogle faae Linier; thi jeg har intet andet at skrive om end at igjentage Indholdet af mine forrige Breve. Jeg skal da altsaa med det første see Dig. Hvad Du end beslutter over min Skjebne, saa vil det dog inderlig glæde mig at see Dig, og at forsikre Dig mundtlig, at, om jeg skal nødes til at løse det Baand, der binder Dig, saa skal dog det Baand, der binder mig til Dig, være uopløst og uopløseligt, saalænge Du lever, og Gud lade Dig leve meget længe endnu! Jeg kan, naar det endelig skal være, frasige mig mine Rettigheder paa Dig, men paa hvad Tid, paa hvad Sted og paa hvad Maade, Du vil seent eller tidlig reclamere Dine Rettigheder paa mig, skal Du altid finde dem ukrænkede, saa at Du kan gjøre dem gjeldende, naar Du behager. Videre kan jeg ikke sige; Min inderlige Kjerlighed, mit usigelige Venskab, min grændseløse Høyagtelse for Dig, gjør mig det til en let Sag at holde et saadant Løfte; og Bevidstheden om at have handlet efter

Pligt, saaledes som min Overbeviisning siger mig, at den er, vil være mig til nogen, skjøndt saare liden Trøst, ifald Skjebnen har besluttet at prøve mig med den haardeste af alle de Modgange, jeg endnu haver lidt.

Farvel kjæreste, elskede Thomasine. Farvel for denne Gang. Fra Amsterdam haaber jeg at kunne skrive Dig til igjen. Gud være med Dig, og alle gode Engle ledsage Dig i alt, hvad Du foretager Dig! Adieu!

P. A. Heiberg.

25.

Fra P. A. Heiberg til J. Buntzen.

Amsterdam den 17de Oktober 1801.

Jeg haabede, kjæreste Fader! ved min Ankomst hertil at finde nogle faae Linier fra Deres Haand. Mit Haab var forgjeves, og det smertede mig. Jeg fandt derimod en halv Snees Linier fra min Kone[1]), skrevne i en Tone; ak Gud! jeg har aldrig troet hende i Stand til en saadan Begjegnelse. Hun behandler mig deri som en Forbryder, siger, at hun ikke vil gjøre mig Bebreydelser, og at hun er langt fra at være vreed paa mig. Hvad har jeg da gjort? Hvormed har jeg fortjent en saadan Behandling? Er det, fordi jeg ikke strax uden videre har villet samtykke i hendes Beslutning? fordi jeg i mit Brev til hende har anvendt alle de Argumenter, som Fornuften og min inderlige Kjerlighed til hende kunde udfinde? De har dog vel læst dette Brev? Jeg paalagde

[1]) Det er dette Brev, der er gaaet tabt, og som omtales ovenfor Side 206.

hende som en Pligt at vise Dem det. Efter Tonen i hendes Brev at dømme, maatte jeg næsten troe, at De, kjere Fader! at hendes Systre og øvrige Venner billigede hendes Adfærd. Skulde det vel være saa? Ak skriv mig endelig desangaaende to Ord til Hamborg, eller beed i det mindste den gode kjere Lise om at skrive mig til. Jeg seer af min Kones Brev, at hun er reyst fra Kjøbenhavn, at hun vil møde mig i Hamborg. Det gjør mig inderlig ondt, at hun paa denne Aarets Tid, og da hendes Helbred, som hun siger, ikke er den bedste, vil foretage sig en unyttig Reyse. Hun har tilbageholdt min Ansøgning og mit Brev til Colbjørnsen; det er uforsvarligt, efterat jeg paa saa bestemt en Maade havde fordret dem indleverede. Hun kalder dette Skridt af mig vanærende; ak hun betænker ikke, hvem det er, der twinger mig til at gjøre dette Skridt. Jeg har aldrig anseet det for vanærende at gjøre min Pligt, og hvor den byder, maae jeg sætte alle de Betragtninger til Side, der blot angaaer min egen Person. Jeg begriber letteligen, at hun, eller rettere sagt hendes Ven og Raadgiver maae finde det høyst rigtigt at holde mig saa langt fra Dannemark som muligt; men min Beslutning er eengang tagen, og den staaer urokkelig fast, min Ansøgning skal indgives, kuns vil jeg, efter hendes Begjering, bie, til jeg har talt med hende. Vær imidlertid forvisset paa, kjere Fader! at der fra min Side, ingen nødvendig Opofrelse skal spares; jeg veed, hvor meget jeg skylder Dem, og den eneste Maade, hvorpaa jeg kan afbetale noget af denne Gjeld, er ved at bidrage alt, hvad der staaer i min Magt, til Deres og Familiens Roelighed. Jeg skal kunne finde mig i at være ulykkelig

mine øvrige Levedage, naar jeg kuns veed, at jeg er eene ulykkelig, og at ingen er blevet det ved min Forseelse.

Jeg beder indstændigen, kjære Fader! læs endelig mit Brev til Deres Datter; det er nødvendigt for at kunne kjende mig heel, og saaledes som jeg er. Lad dem ikke nøyes med, at man fortæller Dem Indholdet deraf, men læs det selv; Tante Kellermann vil vist nok ikke lyve; derom er jeg overbeviist, men hun vil maaskee lægge Skjul paa et eller andet, thi hun har taget Parti imod mig, det har jeg desværre erfaret.

Jeg kom noget upasselig og forkjølet til Amsterdam i Forgaars Aftes. Fra Trækskøyten til Logementet blev jeg gjennemvaad. Dette har noget forøget min Upasselighed. Jeg vilde ellers have reyst herfra i Morgen. Nu nødes jeg til at blive her et Par Dage længere, men paa Onsdag i det allerseeneste reiser jeg, i hvordan jeg endog befinder mig. Jeg haaber at være i Hamborg inden den 30te Oktober, og der venter jeg at finde hos Lorent & Comp. et Par Ord enten fra Dem eller Lise. Kys den Stakkels ulykkelige Johan Ludvig paa mine Vegne. Ham skal dog i det mindste ingen Magt rive fra mig. Adieu! Gud velsigne og bevare Dem.

Heiberg.

Just som jeg vil forsegle dette, faaer jeg et Brev fra Tante Kellermann, der bestyrker mig i min Formodning om hende. Jeg kan ikke besvare samme, og veed heller ikke, hvad jeg skulde skrive. Da jeg formoder, at indsluttede, der indeholder et Brev til min Kone, som jeg efter hendes Forlangende skulde sende hende til Hadersleb,

endnu kan træffe hende i Kjøbenhavn, saa sender jeg det til Dem, kjære Fader! Maaskee kunde det og Deres Overtalelser endnu afholde hende fra at gjøre den forsatte unyttige Reyse. Skulde hun, imod Formodning, være afreyst, da behag at sende det strax til Hadersleben. Men bliver Reysen, som jeg ønsker, til intet, da overlader jeg til Dem, om De vil strax indgive min Ansøgning og mit Brev, eller De vil melde mig først Deres Meening til Hamburg. I alle Tilfælde er min Beslutning urokkelig: Jeg maae, jeg bør, jeg vil søge om Tilladelse til at komme hjem. Jeg vil tilbringe mine øvrige Dage, saaledes som jeg kan, i Dannemark, enten med hende og min Søn, eller dog med min Søn allene; thi i sin Moders Hænder skal han i Evighed aldrig komme, saa længe jeg lever, ifald hun vedbliver sin Beslutning.

Adieu.

26.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Amsterdam den 17de Oktober 1801.

Kjereste Thomasine! Tillad mig endnu at udtrykke mig saaledes, naar jeg taler til Dig, fordi Du og Din Søn virkelig er og stedse bliver mig de kjereste Mennesker paa Jorden, uagtet Du i Dit sidste Brev med saa kjendelig en Affektation for første Gang kalder mig slet og ret ved mit Navn. Jeg ventede at finde et Par trøstelige Ord fra Dig, og jeg faaer derimod et Brev, hvor Du i 10 eller 12 Linier har sammenpakket al den nedslaaende og foragtelige Ligegyldighed, som jeg ikke førend nu har troet

Dig i Stand til at vise mig. Du siger, at Du vil ikke gjøre mig Bebreidelser, og at Du er langt fra at være vreed paa mig. Hvorfor? Gjør mig hellere Bebreidelser, vær heller vreed paa mig; men sig mig i det mindste hvorfor! Saaledes behandler man dog enhver Forbryder. Mig derimod vil Du behandle værre end en Forbryder. Hvad har jeg gjort? har jeg i mit Brev fornærmet Dig? Ved Gud! jeg har ikke villet det; men Du er ubillig, om Du fordrer, at den, der med eet bliver lemlæstet af et Tordenslag, skal bruge samme Overlæg som den, der i et Aar har ligget paa sin Sygeseng. Og sandelig et Tordenslag har lemlæstet mig; jeg var saa vis paa, at jeg i Dig havde min sandeste og trofasteste Veninde; og dog spørger jeg Dig: Seer det ikke for al Verden ud, som Du havde sammensvoret Dig med mine Fiender, for at rive den sidste Støtte fra mig? Jeg har brugt alle de Argumenter, som vare muelige for mig at udfinde, for at afvende Dig fra en Beslutning, som jeg anseer for vanhædrende. Er Du vreed derover? Vilde Du, at jeg uden videre Omstændigheder skulde samtykke ikke alleneste i min egen Ulykke, men endog i Din Vanære? Du burde kjende mig bedre. Du burde vide, at jeg kan opofre alt, naar den haarde Nød kræver det, men at jeg ikke gjør et saa dyrt Offer, uden at den høyeste Nød tvinger mig dertil, og uden at have forsøgt alle muelige Midler for at undgaae Opofrelsen.

Jeg vilde ønske, at jeg kunde afholde Dig fra Din besluttede Reyse til Hamburg; men jeg seer, at dette Brev vilde komme for sildig. Jeg længes usigelig efter og frygter græsselig for dette Møde. Dog det maae staae i

Guds Haand, hvad deraf vil følge, jeg reyser herfra i Overmorgen, og haaber i det seeneste den 30te Oktober at være i Hamburg, hvor jeg agter at logere im Wilden Manne, da jeg er kjendt im schwartzen Adler, og derfor ikke gider være der under nærværende Omstændigheder. Eet vil jeg dog forud sige Dig, at, uagtet Du imod min Villie har tilbageholdt min Ansøgning og mit Brev til Colbjørnsen, saa er dog min Beslutning urokkelig fast; begge Deele skal indgives, og jeg veed Veye til at faae dem indgivet, som Du ikke skal kunne forhindre mig at gaae. Men da Du fordrer, at jeg skal bie, til jeg har talt med Dig, saa lover jeg Dig ogsaa dette. Uagtet Du har tabt Din Agtelse for mig, saa har jeg dog og vil evig have saa megen for Dig, at jeg ikke kan nægte Dig en Fordring, var den endog uendelig betydeligere. Du siger, at Du og Dine ville derved tabe den sidste Følelse af Agtelse for mig. Det vilde være mig usigelig tungt ogsaa at tabe Din Agtelse; destoværre! jeg nødes vel til at finde mig i at tabe alt. Jeg veed ikke, hvem Du kalder Dine, men det veed jeg, at jeg maatte slet kjende dem, som jeg kalder Dine, ifald jeg kunde troe, at jeg tabte deres Agtelse ved at handle efter min Pligt. Kort sagt, ingen Overtalelse, ingen Argumenter hjelper; min Beslutning er taget og skal udføres. Jeg veed vel, at der kan lægges Hindringer i Veyen for mig; det Menneske, der besidder saa megen Fortroelighed hos Colbjørnsen, at han af ham fik at vide allerede i February Maaned 1799, hvad min Dom vilde blive i den næste December, og hvilken Fortroelighed han ventelig ikke har ladet være ubenyttet til sin Fordeel, har vel endnu saa

megen Indflydelse, at han kan udvirke det modsatte af mine Ønsker, men jeg har svoret paa at vove alt, og jeg skal holde min Eed. Han skal i det mindste have den Trøst at vide, at han har gjort mig ulykkelig i meere end een Post. Man maa bedømme min Fremgangsmaade, som man vil; jeg foragter Verdens Dom, naar min Samvittighed siger, at jeg har gjort, hvad jeg burde; og jeg skylder Din Ære og vores Søns Vel at sætte alle de Betragtninger tilside, der blot angaae min egen Person.

Jeg kan ikke skrive meere, men slutter med den Forsikring, at Du, uagtet al den Kulde, som Du føler for mig, og som jeg først nyelig er bleven vaer i Din Adfærd, og uagtet al den Foragt, som Dit sidste Brev røber, aldrig skal kunne finde meere trofast og oprigtig Ven end mig. Jeg sværger Dig til, at, dersom ikke Johan Ludvig var, da skulde jeg, naar alle Midler vare forgjeves anvendte, finde en Udvey til at tilfredsstille Dig, der vilde være langt hæderligere for Dig end den Ansøgning om Skilsmisse, som Du nu fordrer, og hvorpaa Du bygger Dine glimrende Udsigter til a life to come, for at bruge Dine egne Ord.

Gud velsigne Dig paa enhver af Dine Veye! ak! ingen kan ønske, ingen ønsker det meer oprigtig, meer inderlig end jeg. Han bevare Din Helbred, og om Du endnu skulde have nogen Godhed tilovers for mig, saa vær roelig i Henseende til min Person; jeg har hidtil vidst at bære Modgang som en Mand, jeg skal som en Mand bære den større, der truer mig, ifald den nødvendig skal falde over mig; men jeg besværger Dig ved alt, hvad helligt er, betænk, hvad Du vover! Betænk, hvad Plet Du

hæfter paa Dig ſelv og Din Søn! Lad ikke en ſledſt Tunge veye meer end Følelſen af Dine Pligter. Billiger Din Fader, Dine Syſtre, Din øvrige Slægt Din Beſlutning, nu ſaa vil jeg tie, men er derfor ikke overbeviiſt; og da ſkal Du ikke høre een Indvending meere af min Mund. Imidlertid og til vi ſees ønſker jeg, at alle gode Engle ville ledſage Dig. Farvel min inderlig elſkede Thomaſine.

Heiberg.

27.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Jag tillskrifver Dig dessa rader icke för at besvara de utfall emot mig, som jag funnit i de bref, som blifvit mig communicerade. Den träffande pilen är den enda, som sårar, jag vore dessutom obillig, om jag i Din närvarande författning, med annat än vänskapens vägtskål, vägde Dina yttranden. — Jag tillskrifver Dig H., för det jag utan at rodna kan göra det; för det jag ännu har så mycken aktning för Dig, at jag med vänskapens hela värma kan be Dig: Kalla inga olyckor öfver en famille, som är Dina värkliga vänner, som aldrig upphört at vara det, fastän den besvär Dig at med upoffrande af Dina rättigheter skänka sällheten åt Sines hjerta.

Ädelmodiga H., vore det en möjlighet, at både Du og Sine återförenade kunde blifva lyckliga, så vore det ingen, som icke gifvit det företrädesrätt framför alt annat. Men ödet har gjort sådant omöjligt. Ock

Du er för ädelmodig, för rättfärdig at ogilla, det blodsbandets röst blifvit det mäst öfvertalande. Talade jag för en 3e person ock icke vore sjelf så nära ock så ömt interesserad i denna affaire, som jag är; så vore det mycket, jag borde ock kunde säga Dig. Men nu återhåller delicatessen mig. Dessutom kunde det i detta ögonblick icke vara Dig behagligt at från min hand se det språk, som tolkade den dyrkan, med hvilken jag med själens hela kraft ock hjertats hela ömhet ock vanans hela magt tillbeder föremålet för min kärlek. Trenne årstid, många bekymren ock et oinskränkt förtroende har gifvit oöfvervinnerlig styrka åt det band, som aktning ock förtroende ber ädelmodet sanctionera. Ock Du H., Du, som önskat at altid vara Dig sjelf lik, kan Du neka Dit samvete denna lugna tillfredsställelse, som aldrig är oskiljacktig från dem, som bereda andras sällhet, ock som blir dubbelt ädel, då den fordrat upoffring af egna rättigheter? Kan Du vara mindre ädelmodig, då frågan är at bereda en sann sällhet, at afvärja sanna olyckor, än då frågan var om den första gnisten till den låga, som nu står på den point, at antingen blifve välgørande eller förhärjande? — Jag troer icke det, ock ingen af de många, som äro vittne till denna lågas kraft, hafva tviflat på, at Din ädelmodighet vill gifva den den riktning, som skänker dem alla en önskad tillfredsställelse; ingen tviflar, at, sedan H. blifvit grundeligen underrättad, at han ju icke äfven omfatter det medel, som tilvinner honom allas hjärtan, allas beundran, allas varma och oföränderliga erkänsla.

Det är icke de dödliga tillåtit att genom något medel mera likna Gudomligheten, än genom det att göra andra lyckliga. Denna lott kan af få vinnas; men et hjärta som Dit, kan icke låta den gå sig ur händerna. — H., det är vänskapens röst, som tolkat detta bref. Du kan misskänna den — det blir då Dit fel — icke mitt. — Åtminstone vittnar detta bref om en agtelse, som kanske är Dig likgyltig, men som åtminstone icke vanhedrar mig att i det längsta hysa för Dig. Ock om jag än skulle blottställa mig vid citerandet af en vers för samma sarcasmen, hvarmed Du besvarat dem, som flutit från den renaste penna[1]), så kan jag dock icke neka mig att med hjärtats värma ock med ögat fäst på de dystra ock svarte moln, Dina sednare bref begynt sammandraga, utropa: Soyons amis, Cinna, c'est moi qui t'en conjure! (Du minnas sjelf anecdoten af den impression, som denna tirade gjorde paa den stora Condé, under inbördes Krigen) Låtom oss förblifva vännar H.! vi äga båda två den ådelhet i våra själar, som fordras för att gifva verlden detta sällsynta efterdöme. Du har häruti den afvundsvärda rolen. Men om det än är stoltare at vara ädelmodig, så är det icke mindre tillfredsställande att vara erkänsam. — Om det blott vore mig sjelf, jag upoffrade, vid att slå den retraite, Du önskade, skulle jag visa Dig om jag förtjente et enda af Dina utfall emot min caractere; men då man icke har tillstånd at vara genereux på bekostnad af andras lif, välfärd, lugn ock sällhet, så

---

[1]) See ovenfor Side 175.

är min skyldighet at lämna den brillanteste rolen till Dig. Om jag sedan opfyller min, skall af framtiden tecknas. — Förebygg Du emedlertid olyckor ock bered Dig välsignelsen; de förra kunna icke tjena Dig; de sednare deremot göra det. Din själ är så danad att den kan, om Du tillåter den det, upoffra en falsk egenkärlek för en sann ära før Dit samvetes lugn, som är det enda väl, vi hafva i vår egen disposition. Skänck mig en hand, som aldrig kan göra Dig lyckelig eller blifva lyckelig med Din, men som nu i trenne år af min tagit tröst ock sällhett ock som meddelat mig det samma. Jag skall blifva värdig denna lycka, ock vänskapen skall söka ersätta Dig, hvad Du förlorat. — Et värmt, icke et veckligt hjärta har skrifvit Dig detta; ock kom ihåg, att

Själen helt kan vara stål,
Fast hjärtats känslor äro ömma.

28.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Hamburg, den 30te Oktober 1801.

Jeg kom hertil i Morges Klokken 10, og fik strax Dit Brev[2]), kjere Thomasine, tilligemed en Hoben andre, der alle sige mig, at en Kone har Ret til at forlade sin Mand og sit Barn; og at følgelig jeg, der paastaaer det

[2]) Af 13. Oktober, Side 212.

modsatte, har Uret. Om jeg i et eller andet af mine Breve har sagt, at jeg vilde bruge alle Midler for at bevæge Dig til at forandre Dit Forsæt, og at formaae Dig til — forlad mig det følgende Udtryk — at vende tilbage til Dine Pligter, saa er Gud mit Vidne, at jeg derved blot har forstaaet moralske Midler, men hverken de juridiske eller physiske. Hertil kunde jeg aldrig fornedre mig, og følgeligen har jeg ligesaa lidet fortjent Din Trudsel med Kronprindsen, som den stolte Tone, hvormed Du bestandig fortæller mig, at Du vil tilgive mig, uden at lade mig vide hvad.

Gud forbyde, at jeg skulde støde Dolken enten i Dit eller i nogen af Dines Hjerter! Kunde jeg forlænge Dine Dage med Opofrelsen af mit eget Liv, ved Gud! jeg skulde gjøre dette Offer. Den bittre Tone, der hersker i Dine sidste Breve, har ingenlunde forandret min inderlige Hengivenhed, mit Venskab, min Kjerlighed til Dig, og denne sidste vil jeg altid beholde, selv naar jeg frasiger mig mine Rettigheder. Det er tungt at erfare, at Du endog berøver mig Din Agtelse og Dit Venskab — nægt ikke, at det er Tilfældet — blot fordi jeg ikke strax vilde bifalde Din Beslutning; og græsseligt er det at tænke paa, at jeg er saa ulykkelig, at Din gamle Fader ikke engang værdiger mig at læse mine Breve. Han veed altsaa intet af, hvad der er til mit Forsvar, men derimod alt, hvad der er imod mig.

Gud velsigne den gode Lise! hun behandler mig dog ikke som en Forbryder, og sine Argumenter imod mig henter hun dog eene og alleene fra sin Kjerlighed for en elsket Syster. Hun fortæller mig ikke, at jeg bliver van-

æret ved at gjøre mine Pligter; og ved Gud! det er under de nærværende Omstændigheder en dyr Pligt for mig at ydmyge mig for mine Fiender, uden at tænke paa, hvad denne Ydmygelse koster min Selvfølelse.

Jeg har gjort, hvad jeg kan — jeg troer, hvad jeg bør — Alt er forgjeves. Altsaa i Guds Navn! Din Frihed har Du tilbage. Gud lade Dig blive lykkelig! og jeg vil være mindre ulykkelig. Men eet Vilkaar, hvorfra jeg aldeles ikke viger, er det, at Du høytideligen og lovformeligen frasiger Dig al Raadighed og Disposition over vores Søn, og overdrager ham ganske uindskrænket til mig. Jeg overlader ham indtil videre i Lises Hænder, efter hendes eget Tilbud. Gud lønne hende derfor! Jeg haaber dog, at Du frafalder een Paastand: den nemlig, at jeg skulde ansøge om Skilsmisse. Det vilde dog være altfor haardt, at nøde en Mand til at søge om det modsatte af, hvad han saa inderlig ønsker. Søg selv derom. Skyd al Skylden paa mig; det faaer saa at være. Jeg vil ikke see Din Ansøgning, men send mig en Concept til, hvad jeg skal underskrive; er den saaledes forfattet, at jeg uden Skam kan underskrive den, saa gjør jeg det uden Betænkning, men blot under ovenstaaende Betingelse. Eller og lad mig vide, hvad jeg har at gjøre; thi jeg veed det ikke og gider ikke tænke derpaa.

Du erklærer, at Du herefter anseer mig som een Dig ganske uvedkommende Person, og dog tillader Du Dig Dispositioner, der eene og alleene angaae mig. Du tilbageholder min Ansøgning. Og dog var min Tilbagekomst aldrig meer nødvendig. Jeg skiller mig ikke meer fra Johan Ludvig. Og ham kan jeg ikke sørge for udenlands.

Min Anſøgning maae indgives, eller og en anden i dens Sted. Giver Du mig ikke med næſte Poſt Efterretning om, at det er ſkeet, ſaa gaaer jeg en anden Vey for at opnaae mit Maal. Jeg maae finde mig i enhver Ydmygelſe. Jeg maae tilbage, det koſte mig lidet eller meget af, hvad Du kalder min Ære. Jeg kjender ikke til den Ære, der beſtaaer i at forſømme ſine Pligter. Og det maae ſkee ſtrax, thi Du vil dog vel ikke, at jeg ſkal gaae om at betle? og betle maatte jeg, ifald jeg ſkulde blive her længe. Du indſeer lettelig, at jeg nu, efter den Declaration, jeg her ovenfor har gjort, ikke længere kan modtage Din Faders Velgjerninger, allermindſt ſiden han ikke engang værdiger mig at læſe mine Breve. Altſaa, det maae ſkee ſtrax, thi det lille, jeg har tilbage i Penge fra min Reyſe, forſlaaer ikke i 14 Dage. Har Du endnu den mindſte Godhed tilovers for mig, ſaa ſørger Du for, at min ſidſte Begjering opfyldes. I mit Fædreneland kan jeg ernære mig uden at falde nogen til Byrde; udenlands kan jeg ikke, med mindre jeg agtede at blive der, og det gjør jeg ikke; for Johan Ludvigs Skyld ſætter jeg alle mine andre Betragtninger tilſide. Finder man, at jeg derved forhaaner mig, ſaa Gud lade ingen af dem, der kalder ſig mine Venner komme i min Stilling! De vilde dog vel neppe viſe mig Exempel paa, at Naturens Bud og ſtrænge Pligters Stemme bør ikke høres, naar vores Egenkjerlighed taler.

Et Brev har jeg faaet i Dag, uden Underſkrift[1]); jeg kjender vel Haanden, men beſvarer ikke Brevet. Jeg

[1]) Det ovenfor Side 232 trykte Brev fra Gyllembourg.

erkjender ingen af de Rettigheder, hvorpaa Skribenten beraaber sig, og det lader, som han endog fordrer, at jeg skulde takke ham, fordi han har gjort mig den Ære at gjøre mig ulykkelig. For Dig og for Din Families Roelighed kan og vil jeg opofre alt; for ham intet. Dig vil jeg see, Dig ønsker jeg at see og at høre fra, uagtet al den Haardhed, hvormed Du behandler mig. Af ham ønsker jeg ingen anden Velgjerning, end den, at han vil skaane mine Øyne for at see ham. Maaskee jeg med Tiden kan tilgive ham for Din Skyld; men der fordres mange Aar, for at overbevise mig om, at Du bliver lykkelig ved den, der har forført det meest moralske Fruentimmer, som jeg har kjendt, til at begaae den første umoralske Handling.

Endnu engang: Jeg venter uomgjængelig med næste Post et Brev, enten fra Dig eller en anden, som siger mig, om mit Forlangende opfyldes eller ikke. Det staaer i Din Haand at gjøre mig endnu meer ulykkelig, end jeg er. Gjør det dog ikke. Man bør ikke engang gjøre den ondt, som man haber; og betænk, at, om det end er længe siden, Du holdt op at elske mig, saa er det dog kuns en Maaneds Tid siden, Du begyndte at hade mig. Ak, jeg kan ikke skrive meer; jeg er saa forvirret i mit Hoved, at jeg ikke kan faae en eeneste ordentlig Tanke frem. Dette Brev vidner nokſom derom, og altsaa afbryder jeg med Ønsket, det inderligste Ønske, at Gud vil glæde og velsigne Dig paa alle Dine Veye. Det vil trøste mig i min Ulykke.

Adieu

Heiberg.

29.

Fra Thomaſine Heiberg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 3die November 1801.

Kjere H.! Gud være evig lovet! at jeg igjen af mit ganſke Hjerte kan kalde Dig ſaaledes. Du har givet mig min Frihed tilbage! — Jeg rækker Dig min frie Haand, med det inderligſte Venſkab! — Hvor kan Du ſige, at jeg hader Dig? Mit Hjerte kjendte aldrig Had, og ſkulde jeg da begynde med at hade Dig? — Ak, Du troer det heller ikke! — Gud er mit Vidne, at Du aldrig har været mig ſaa kjer, ſom da jeg ſkrev det Brev til Dig, hvori jeg (jeg tør ſige det! paa den aabneſte, for Dig meeſt ſmigrende Maade) bad Dig om min Frihed. Jeg troede med Vished, at Du ikke elſkede mig; Du bad mig ſtedſe om at ſige Dig Sandheden uden Forbeholdenhed, jeg havde aldrig bedraget Dig, aldrig ſkjult mit Hjerte for Dig. — Hvor kunde jeg tænke, at en Mand ſom Du vilde beholde en Kone, der gjorde ham ſaadanne Tilſtaaelſer, ſom jeg gjorde Dig? Hvor kunde jeg ahne, at Dine Grundſætninger vare anderledes end mine, anderledes end dem, Du ſaa ofte havde yttret. — Du vilde ikke give mig min Frihed, ſaa troede jeg! — Du vilde bruge alle Midler, ſaa ſkrev Du! — Tilgiv mig! men jeg tænkte i min Angeſt, at Du med Magt vilde tvinge mig til igjen at blive Din Kone, og jeg ſpørger Dig ſelv, hvad Indtryk Du meener at Tanken om en ſaadan Tvang maatte gjøre paa en Karakteer ſom min? — Du ſkrev til min Fader, ſom var uvidende om den heele Sag, Du udſatte mig for hans

Vrede, Du forlangte, at jeg skulde opofre mit Hjerte, og at jeg selv skulde fortælle min Fader alting. Jeg fandt det barbarisk af Dig! — men uagtet jeg var syg og halv død af Skræk og Kummer, opfyldte jeg dog i den Henseende Din Villie. Jeg forsikrer Dig, kjere Heiberg, at ingen gaaer til Retterstedet med meere Angest, end jeg den Morgen gik til min Fader, jeg ventede mig hans høyeste Vrede, og jeg troer ogsaa, at det blege Ansigt, de Taarer, den synlige Skræk, hvormed jeg fremstod for ham, var det eeneste, som afvæbnede denne Vrede. — Jeg syntes ikke, dette var ædelt af Dig, jeg troede, Du vilde hævne Dig paa mig, derfor var jeg undertiden bitter i min Sjel og tilgav Dig dog tillige, og derfor er det, jeg stedse forsikrede Dig om min Tilgivelse, som Du jo ogsaa bad mig om i Dine første Breve. Gud veed, hvor det smerter mig at bedrøve Dig, det har jeg aldrig villet; ere mine Breve haarde, saa beder jeg Dig om Forladelse derfor, det er imod mit Vidende. Men, kjere H., foreſtil Dig ogsaa den græsselige Forfatning, hvori jeg var! jeg troede, Du vilde komme tilbage for med Magt at rive mig fra den, jeg elsker, man sagde, at Du allerede var her, man gjorde mig angest og sagde, at Du ufeilbarlig vilde falde i Justitsens Hænder. Jeg saae G. i en Forfatning, som jeg aldrig har seet, og vil bede Gud, at jeg aldrig maae see Magen til. Jeg vidste, at han ikke vilde leve, forladt af mig; kunde jeg forlade ham? — Jeg troede, Du med Magt vilde rive mig fra ham, jeg saae allerede hans blege og blodige Skygge følge efter mig overalt og anklage mig som sin Morder. Jeg vilde ogsaa døe, jeg tænkte med Roelighed paa at forskaffe mig Forgift, mit Anslag i den

Anledning lykkedes ikke paa den sikre Maade, som jeg vilde, og jeg lærte ved en List, som er den eneste, jeg i denne Affaire har brugt, selv at tillave mig en virkelig gruſom Forgift. — Jeg fortæller Dig alt dette for at give Dig et Begreb om min Forfatning og min Beſlutnings Alvorlighed og for at undſkylde mig for Dig, ifald mine Breve har været ſkrevne i en haard Tone, ſom virkelig i ſaa Fald er imod min Villie. — Du har reddet os, kjere H., ved at give mig min Frihed tilbage! Himlen velſigne Dig derfor! er det dog ikke ſandt! det er ſødt at være ædelmodig! Dit Hjerte vil belønne Dig, men forſmaae dog ikke min Tak!

Da Du nu igjen er den ædelmodige H,, hvorfor vil Du da ikke give mig min Frihed tilbage paa en Maade, ſom er os begge værdig. Vil Du, ſom Du ſiger, gjøre alting for min Roelighed, ſaa ſkriv blot Dit Navn under det Papiir, Du i denne Pakke vil finde. Vær vis paa, kjere H., det er med et tungt Hjerte, jeg ſender Dig det! det er med Taarer, jeg beder Dig underſkrive det, men jeg underſkriver tillige en evig Forpligtelſe til, ſaalænge jeg lever, at være Dig taknemmelig. Det Dokument, hvorom Du taler, er os begge uværdigt; dette er det ikke! og jeg beder Dig underſkrive det ſom min Ven, der frivillig ophører at have andre Rettigheder over mig, end de bedſte, der exiſterer, dem ſom jeg ſelv, ſom mit inderſte Hjerte giver Dig paa mit Venſkab, min Agtelſe og min Taknemmelighed.

Jeg veed ikke ret, hvad Du meener med den lovformelige Afſtaaelſe af Ludvig, ſom Du vil have. Jeg har begjert, at man i denne Anſøgning ſkal indføre, at jeg

overlader ham til Din Omsorg. Er det ikke nok? Troer Du mig ikke paa mit blotte Ord, naar jeg forsikrer Dig, at jeg aldrig imod Din Villie skal kræve ham af Dine Hænder? Var Verden, som den burde være, var Dit blotte Ord tilstrækkeligt til, at jeg kunde leve med G.! ved Gud! jeg skulde aldrig forlange meere. — Vær god mod min Ludvig! Det er en meget god Dreng! Du er vist ikke ulykkelig, naar Du beholder ham. At være hans Moder, at elske ham inderligt, det kan jeg ikke lade være, og det kan Du vel heller ikke begjere? — Du vil vel heller ikke forbyde mit Barn at elske mig, og jeg siger Dig det i Forveien, han er sin Moder meget hengiven. — Een af mine sødeste Drømme var, undertiden at see dette Barn hos mig, men, dersom det er imod Din Villie, skal jeg aldrig begjere det! Ak, H.! Du lader mig dyrt betale min Frieheb. Dog lad saa være!

Det er ikke min Skyld, at min Fader ikke vilde læse Dine Breve, han vilde heller ikke læse mine, heller ikke et fra G. til ham. Men det var vist ikke af Vrede, af Mangel paa Godhed for Dig. Det var af en Frygt, som han nu i de seenere Tider har, for at blive alt for bevæget, hvilket han altid skyer saameget, at han ikke engang vil taale, at man i hans Nærværelse taler om en Syg, som lider meget. Jeg sværger Dig ved den Sandhed, som jeg er bleven troe, gjennem alle de Lidelser, den har kostet mig, at min Fader elsker Dig, og har aldrig ophørt at gjøre det. Dersom Du afslaaer Din gode Faders Velgjerninger, saa bringer Du ham et dødeligt Stød, han vil i Dag skrive Dig til. Der er endnu megen Lykke tilbage for Dig H., Du har Ludvig! min Familie elsker Dig

meget høyt, og vil snart modtage Dig med aabne Arme. Erstat mig, vær i mit Sted, det vil glæde mig! — Du siger, at jeg anseer Dig for en uvedkommende Person, det har jeg aldrig sagt, det kan jeg aldrig gjøre. Jeg har troet at opfylde min Pligt, ved at tilbageholde Din Ansøgning; saaledes som den er, kan den jo heller ikke indgives; jeg har gjort nogle smaa Forandringer deri, finder det Dit Bifald, eller vil Du skrive en anden Ansøgning og sende mig, skal den blive indgivet, naar Du vil. Til Colbjørnsen har Du ikke nødig at skrive, hans Magt, siger man, er til Ende. Vil Du ikke heller skrive til M.?[1]), han er jo i det mindste ikke Din Fiende.

Og nu, H.! jeg spørger Dig, har jeg nogensinde bedraget Dig? Har jeg det ikke, saa troe mig, naar jeg ved alt, hvad helligt er, tilsværger Dig, at mit Hjerte er opfyldt af Godhed og Velvillie imod Dig; at G. er ingen Forfører, at dette Skridt er min Opfindelse og ikke hans, at han har villet give mig alle mine Forpligtelser tilbage, men at jeg ikke har villet modtage dem; at uden at vide Dig nogenlunde tilfreds og roelig, kan hverken han eller jeg være lykkelig. At alt dette er sandt, derom forsikrer jeg Dig ved Sandhedens Gud! ved alt, hvad der er helligt!

Kjære H., ræk mig Din Haand som min Ven! kan Du nægte mig det? — Hør mig! jeg holder ogsaa en anden Haand fast, uadskillelig fast i min. Det er ingen Forførers! Det er en ædel, ulykkelig, lidenskabelig Elskers Haand. Kan Du hade ham, fordi han elsker mig: fordi

[1]) Moltke.

jeg har gjort ham ulykkelig? — Ak! Du vil engang lade ham vederfares Ret! om ikke før, saa naar jeg engang hviler i Graven. Med dette Haab vil jeg leve og døe. Nu, lev vel, kjere H., lev evig vel.

30.

Fra Dispacheur Buntzen til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 3die Novbr. 1801.

Min Søn!

Man har sagt mig, at Du er kommen til Hambourg. Og jeg kan slutte, Din Casse efter Reisen fra Paris dertil vel ikke er i bedste Stand, hvorfore jeg herved sender Dig indlagte Vexel fra Ryberg & Comp. paa Conr. H. Donner for sig for 81 Rdl. 19 Sk. Hamburger Courant, som Du til videre kan betjene Dig af; hvornæst jeg forbliver

Din hengivne

J. Buntzen.

31.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Hambourg, den 10de November 1801.

Kjereste Thomasine! Dit Brev af 3die November har jeg faaet. Endelig kjender jeg Dig nogenlunde igjen. Du er igjen den gode, den selv i sin Forvildelse elskværdige Thomasine, som Du altid har været, naar man ikke for meget modsatte sig Dine Meeninger, og ikke den Furie, der har dikteret Dine sidste Breve. Tænk Dig nu om; overvey med koldt Blod, om Du er istand dertil, alt hvad

der i denne ulykkelige Sag er passeret, og svar mig saa paa Din Samvittighed, om jeg har fortjent de Bitterheder, som Du har udøst over mig; om ikke mit Forhold i den heele Affaire har været ikke alleneste saaledes, som den efter Omstændighederne kunde være, men endog, som den burde være. At Du, efter at have kjendt mig saa længe, med eet, og saa at sige forsætligen miskjender mig, det er ikke min Skyld. Fordi jeg tilskrev Din Fader, fortjener jeg ingen Bebreydelser; mit første Brev til Dig var forseglet under Couvert til Tante K., og deri paalagde jeg Dig det som en Pligt, at fortælle Din Fader alting. Hvor kunde jeg nu drømme om, at Du frembeles vilde holde en Sag skjult for ham, som Du selv sagde at heele Byen vidste? Tænk Dig om, og see saa, om Du har handlet ret. Jeg vil ikke tale om Din første og værste Fornærmelse imod mig, men blot om Dit Forhold i den sidste Maaneds Tid. Dog! jeg vil ingen Bebreydelser gjøre Dig, disse skulle være de sidste.

Den Lap, som Du har sendt mig til Underskrift, kan jeg ikke underskrive, ikke for Indholdets Skyld; thi deri har jeg blot gjort een liden Forandring, hvortil dog Aarsagen ikke er nogen Mistillid til Dig, eller Dit Ord; derpaa vilde jeg troe, som paa den helligste Eed, naar Du var istand til at raade Dig selv; men det kan Du ikke, da Du staaer under min Fiendes Indflydelse. Aarsagen, hvorfor jeg ikke kan underskrive, er, fordi Ansøgningen ogsaa skal underskrives af Dig, og maae følgelig være paa stemplet Papiir. Jeg sender Dig derfor indlagt et Dokument, der, tilligemed den Fuldmagt, som jeg gav Dig før min Afreyse, kan paa det fuldkomneste supplere

min Underſkrift. Jeg fraſkriver mig deri al Ret til at blive lykkelig for Eftertiden, kan jeg derved befordre Din Lykke, nu ſaa ſkal mit Offer være mig mindre ſmerteligt. Derſom Du, ſom Du ikke er, var i den Forfatning, at Grunde, koldt Overlæg og Ræſonnement kunde virke noget hos Dig, da vilde jeg gjøre det ſaa klart for Dig ſom Dagen, hvorledes ſund Fornuft og alle Menneſkers Erfarenhed — Romanſkriveres Paaſtand grunder ſig ikke paa nogen af diſſe to Deele — beviſe, at den allerhæftigſte Kjerlighed inden en længere eller kortere Tid efter Beſiddelſen, forandrer ſig ubemærket til et gjenſidigt varmt Venſkab og Høiagtelſe; naar den ikke, ſom deſto værre alt for ofte er Tilfældet, forvandles til Kulde, Ligegyldighed eller Had. At den hæftige Kjerlighed eller Forlibelſe kan vedvare beſtandig efter Beſiddelſen, det er umueligt; det ſtriber imod den menneſkelige Natur, og ingen Dødelig ſkal kunne opgive mig noget Exempel paa det modſatte af min Paaſtand, uden at tage det af en Roman eller et andet Digt. Sæt nu, at Din Roman faaer et lykkeligt Udfald, — hvilket ved Gud i Himmelen ingen kan ønſke inderligere end jeg — hvad vinder Du da? og hvori vil Du med Tiden finde Din Gevinſt at beſtaae? Nogle faa Maaneders Ruus og Vellyſt fraregnet, har Du ikke vundet andet, end netop det, ſom Du var i Beſiddelſe af, og ſom Du kunde have beholdt, uden at overtræde Dine Pligter. Hertil kommer endnu, at Tanken om, at Du ikke er meer lykkelig, end Du paa Ærens og Pligtens Vey kunde have været, og at en anden er ved Din Fejl blevet, — om ikke juſt ulykkelig, ſaa dog ikke lykkelig, vil forbittre Dig mangt et Øyeblik, uden at Du kan forſøde denne

Tanke med Overbeviisningen om at have opfyldt Dine Pligter. Her har jeg nu malet Dig den allerskjønneste Side af Maleriet; men hvad, om det skulde faae andre Farver, andet Udseende? Dog Gud forbyde det! og jeg tier; men belav Dig i det mindste paa, at det Menneske, der nu er en Gud i Dine Øyne, om en kort Tid enten nødes til at følge Naturens evige og uforanderlige Love, eller og at han vil hykle Følelser for Dig, som ikke findes meere i hans Hjerte.

Du seer, kjere Thomasine! hvor stor Tillid jeg endnu har til Dig, idet jeg lader Dig beholde Fuldmagt til, endog i en saa delikat Sag som denne, at underskrive i mit Navn. O, misbrug dog ikke denne Tillid! Bedrag mig ikke ved at udelade den Klausul af Ansøgningen, som jeg bestemt fordrer indrykket deri. Vær forvisset paa, at jeg stedse, saavidt som det er mig mueligt, skal opfylde ethvert af Dine Ønsker. Jeg føler mig ikke stærk nok til at afslaae Dig noget; og Gud lade mig aldrig blive saa stærk. Jeg beed for nærværende Tid kuns en eeneste Punkt, hvori jeg ikke er, og neppe nogensinde vil blive istand til at føye Dig; og lad mig sige Dig den nu eengang for alle. Det Menneske, der saa grædselig har fornærmet mig, der har overtraadt Gjestfrihedens hellige Love, der har gjort alt, hvad han kunde, for at myrde den, han kaldte sin Ven, det Menneske hverken vil eller kan jeg see; jeg ønsker, saavidt som mueligt er, aldrig at høre hans Navn nævne. Hans insolente Brev til mig, hvoraf jeg kuns har forklaret en liden Deel for Din Søster Lise, har gjort mig endnu meere fast i denne Beslutning. Jeg ønsker ham intet ondt, og hvor kunde jeg gjøre det, uden

at saare Dig? men han bliver aldrig min Ven, jeg vil aldrig kunne see ham eller høre hans Navn nævne, uden at føle Forbittrelse; og vær forvisset paa, at ligesaa eftergivende, som jeg er og altid skal være imod Dig, ligesaa fast og urokkelig skal jeg være i min Beslutning i Henseende til ham. Har han endnu nogen Følelse af Ære tilbage, da undviger han mig med endnu større Forsigtighed, end jeg undviger ham. Han truer mig med Tabet af sin Agtelse; nu, det Tab kan jeg taale, og jeg skjøtter ikke mere derom; men hvad jeg ikke kan taale at tabe, er Din Agtelse og Dit Venskab; jeg har hos Dig intet meere tilbage, og jeg troer at have fortjent samme.

Nu, kjæreste Thomasine, veed jeg ikke at have meere at sige Dig i denne Sag; jeg ønsker, at jeg ikke skal behøve meere at vedrøre denne forhadte Materie. Kuns eet har jeg endnu tilbage, nemlig at ønske Dig af mit inderste Hjerte al den Lykke, som Du nu drømmer om; jeg vil da være mindre ulykkelig. Du seer, at jeg har gjort mig til Herre over mine Følelser; jeg skal stræbe at blive det. Gud velsigne Dig! Farvel!

Heiberg.

Tak Din gode Fader for hans Brev med videre. Jeg vilde vel skrive ham til; men jeg veed jo, at han ikke læser mine Breve, og jeg kan ikke fortænke ham deri.

Anm. Udenpaa dette Brev har Thomasine Heiberg tilføiet:

„Herefter mangler et Brev fra mig, som jeg desværre ingen Copie toeg af, og som man foregiver ikke er kommet til sin Adresse. Det var kort og underrettede blot H. om, at jeg for juridiske Aar-

sager ikke kunde indgive den ham tilsendte Ansøgning, men at en anden i Henseende til Materien ligelydende blev indgivet, samt at den Clausul om Ludvig skulde deri blive indført."

32.

Udtog af P. A. Heibergs Ansøgning af 16de November 1801.

Denne gik ud paa, at den H. overgaaede Dom maatte blive kaldt tilbage, saa at han atter kunde vende hjem til sit Fædreland. Af denne Ansøgning meddeles følgende Brudstykke:

„Et Baand binder mig endnu til Deres Majestæts Stater. Jeg er Fader til en Søn, som jeg stedse har ønsket at danne til en duelig Borger for det Land, hvori han fødtes. Ulykkeligviis trænger han nu meere end nogensinde til min Veiledning og Opsigt; og hvo kan vel med lige Virkning sættes i en Faders Sted? At berøve ham sit Fædreneland, fordi hans Fader har været saa ulykkelig at komme i dette Uheld, det tillader min Samvittighed ikke. Han er endnu ikke i den Alder, at han kan bestemme sig selv, og han vilde i en modnere Alder have Føye til at gjøre mig Bebreidelser, ifald jeg nu misbrugte min Myndighed med at forflytte ham til et fremmmed Land, hvor han maaskee vilde finde sig misfornøiet — — —."

Denne Ansøgning blev afslaaet den 4de December 1801. Allerede i November havde Thomasine indgivet en Ansøgning om, at Ægteskabet maatte blive hævet. Da Heiberg ved en for Notarius i Hamborg under 9de No-

vember afgiven Erklæring formelig havde samtykket i Ophævelsen af Ægteskabet, blev der nu, strax efterat hans Ansøgning om Tilladelse til at vende tilbage til Danmark var afslaaet, givet den fornødne Skilsmissebevilling, og begge fik Tilladelse til at indgaae andet lovligt Ægteskab.

Saasnart Heiberg erfarede, at hans Ansøgning om Benaadning var bleven afslaaet, skrev han efterfølgende Brev, og indsendte samtidig en ny Ansøgning til Kongen, som han ledsagede med en Skrivelse til Kronprindsen.

33.

Fra P. A. Heiberg til „Johan Ludvig Heibergs Moder".

Hamborg, den 14de December 1801.

Jeg vil forsøge paa at tale med Dig, Thomasine, maaskee for sidste Gang, saa koldt som mueligt. Du har bedraget mig paanye, og sveget den ubegrændsede Tillid, som jeg viiste Dig. Har jeg fortjent en saa grusom Behandling? Var det Dig ikke nok at have gjort mig ulykkelig? Hørte det ogsaa til Din Plan, at Du skulde bringe mig til Fortvivlelse? Jeg sendte Dig min Erklæring, at jeg samtykkede i Skilsmissen. Jeg gjorde mig saaledes selv ulykkelig for at opfylde Dine Ønsker. Jeg viiste Dig endnu den Tillid, at lade Dig alleene underskrive den Ansøgning, hvortil Du sendte mig et Concept, og som jeg, blot med en liden Rettelse, antog. Jeg paalagde Dig, jeg bad Dig, jeg tiggede Dig om, at ikke svige min Tillid, men at indgive Ansøgningen saaledes, som den var. Jeg havde fortjent Din Tak, Din Agtelse for denne

Handlemaade; og Du bedrager mig. Dog nei! jeg troer ikke, at det er Dig, der har bedraget mig; det er Uhyret, som har forført Dig. Endnu veed jeg ikke, hvorledes Din Ansøgning lyder; men jeg skal faae det at vide. Saameget veed jeg, at den efter Forlangende er foreſtillet Kongen saaledes, at min Ansøgning skulde afslaaes, ifald Din blev bevilget, og omvendt. Nægt det ikke! Tre Breve med forrige Post have meldet mig denne Grædselighed, og alle 3 Brevskrivere have hentet deres Efterretning fra Kilden, fra Cancelliet selv. Følgen blev, hvad den maatte blive: Du seyrede paa Bekostning af min heele timelige Lykke; og Du kunde have seyret, uden at bringe mig til Fortvivlelse. Dog, den samme, der raadede Dig til at gjøre det forrige, uforsvarlige Skridt, at tilbageholde min første Ansøgning, har ogsaa forført Dig til det sidste. Jeg sagde Dig dengang, hvad Følgen vilde blive for mig; nu seer Du Sandheden af min Spaadom. Du paastoed, at Din Forfører ikke ønskede at holde mig borte fra Dannemark; jeg paastoed det modsatte; hvem har nu Ret? Jeg søger nu om en Naadesbevisning; ak jeg har aldrig troet, at jeg skulde kunde anſee saadant for en Lykke. Jeg søger om at blive paa Livstid Fange i Kastellet. Jeg kan ikke leve adskilt fra det eeneste, som Du har ladet mig beholde tilbage, min Søn. Gjør nu selv, eller tillad Din Forfører, at gjøre Demarcher imod denne Ansøgning. Afslaaes den, jeg sværger Dig til, at jeg ikke indestaaer Dig for Følgerne, der ville blive grædselige. Min Beslutning er taget. Du bereder Dig et forfærdeligt Ansvar, evige Samvittighedsnag, ifald Du ikke gjør alt, hvad der er mueligt — og Du kan gjøre meget — for, at min

Anſøgning bevilges. Den ſamme Poſt, der bringer Dig dette Brev, bringer ogſaa min Anſøgning directe til Cancelliet og Kronprindſen, ſaa det er umueligt at forhindre ſammes Indgivelſe. See paa dette Brevs Datum, erindre Dig, hvad det er for en Dag, hvorpaa jeg ſkriver dette ſørgelige Brev[1]), og gjør dette græsſelige Skridt; og bring mig ſaa til Fortvivlelſe, om Du har Hjerte dertil.

Dette er det ſidſte Brev, hvormed jeg ſkal falde Dig beſværlig. Det ſtaaer nu i Din Magt at tilveiebringe, eller afværge meere Ulykke, end Du drømmer om. Jeg beder Dig indſtændig om at betænke Dig nøie i, hvad Du gjør og hvad Du ikke gjør, og at Du i intet Tilfælde, denne Sag vedkommende, ſtoeler paa, eller lader Dig lede af det Menneſke, der har Din Fortroelighed, ſom han paa ſaa nedrig en Maade misbruger. Det, jeg ſøger om, lægger ingen Hindringer i Veien for Dig; og ſaa dybt har Du ydmyget mig, at jeg maae anſee evigt Fængſel for en Lykke. Jeg vil, og jeg maae døe i Dannemark, var det endog i Skubkarren. Saameget kan jeg dog og vil jeg endnu ſige Dig, at jeg, enten Du nu handler med eller imod mig, dog alligevel ikke alleeneſte ubetinget tilgiver Dig alt af mit inderſte Hjerte, men at jeg endog undſkylder Dig. Min Kjerlighed forbyder mig at være vreed eller bære Had til min Søns Moder; hvad derimod den lumpne Forfører angaaer, ham følger min Forbandelſe paa alle hans Veie, indtil mit ſidſte Aandedræt.

P. A. Heiberg.

---

[1]) Johan Ludvig Heibergs Fødſelsdag.

P. S. Jeg har den Mistanke, at man ogsaa har udeladt af Skilsmisse-Ansøgningen den Punkt om Johan Ludvig, eller dog at man har sørget for, at den ikke blev bevilget. Gud forlade Dig, om det forholder sig saaledes!

Jeg behøver ikke at sige Dig, og jeg siger Dig ikke, hvad Du har at gjøre i Hensende til den Ansøgning, som jeg nu indsender. Dine Breve og Dine Handlinger have vist mig, at Du har Resolution nok til at handle imod mig. Vi faaer nu see, om Du har nogen til at handle i Faveur af mig. Kuns saa meget maae jeg sige Dig, at, hvad der skal skee, maa skee uopholdelig. Et forespørgende Brev siger mig, at Du intet vil gjøre, og det bliver ubesvaret; men skjelv for Følgerne! Jeg har intet at tabe, og kan altsaa vove alt; og ved Gud i Himmelen! det gjør jeg. Jeg besværger Dig for Din egen Roeligheds Skyld! lad ikke Din Don Juan forføre Dig til at foragte mine Advarsler.

Endnu maae jeg paa det indstændigste bede Dig, ikke at tillade den Person, Du veed nok, at gjøre noget Skridt i min Faveur. Vil og maae han endelig handle, saa lad ham heller blive ved, som han har begyndt, og gjøre ondt. Dette skal jeg endda vide at finde mig i; men jeg vilde blive alt for dybt ydmyget, ifald jeg skulde skylde en Velgjerning til et Menneske, som jeg i saa høy en Grad foragter, og har Ret til at foragte. Afslaaes min Ansøgning, da skal han høre fra mig.

34.

Fra P. A. Heiberg til Kronprindsen.

Naadigste Kronprinds!

Lær at tilgive! da er Du Himlen liig. Saaledes sang Digteren Thaarup i et Skuespil, bestemt for en af Deres Kongelige Høyheds gladeste Dage, den Dag, da De var blevet Fader. Det er ikke længe siden jeg smigrede mig med det glade Haab, at jeg dog efter to Aars Lidelser, skulde kunne have paa nogen Maade affonet den Brøde, som Domstolen har fundet mig skyldig i. Jeg ventede Hans Mayestæts og Deres Kongelige Høyheds naadigste Tilgivelse; men den mig communicerede, høykongelige Resolution af 5te[1]) dennes nedsloeg paa en græsselig Maade dette Haab; og jeg mærker nu, at det har lykkedes mine Fiender saaledes at sværte mig, at jeg ingen Tilgivelse har at vente. Jeg drister mig heller ikke til at forsøge paa at erholde samme. Vedlagte allerunderdanigste Ansøgning, hvis Original er indsendt til Cancelliet, vil underdanigst sige Deres Kongelige Høyhed, at den eeneste Naade, som jeg nu vover at udbede mig, er en saadan, som jeg under andre Omstændigheder, og blot for 3 Maaneder siden, vilde have holdt for den høyeste Straf; og saa ulykkelig er jeg i disse sidste Tider blevet, at jeg maae ansee det for den høyeste Lykke, om det allernaadigst maae tillades mig, for evig at opofre min personlige Frihed. Jeg er Fader; og min Søn er det eeneste, som en ublid Skjebne har ladet mig beholde tilbage af alt, hvad der

[1]) Den var af 4de December.

tilforn udgjorde min Lykke og Stolthed. Jeg kan ikke leve adskilt fra denne Søn, eller paa et Sted, hvor jeg ikke kan have den Glæde at see ham. Deres Kongelige Høyhed er selv Fader; De kan altsaa sætte Dem i mit Sted. Jeg besværger Dem ved Deres Faderhjerte! nægt mig ikke den sørgelige Trøst, at henleve mine øvrige Dage i et Fængsel i Kjøbenhavn, for der at leve med min Søn og at undervise ham. Jeg kjøber denne Trøst for den høyeste Priis, som Nogen derfor endnu har budet: for min Frieheds evige Forliis. Et Afslag af denne min allerunderdanigste Ansøgning vil bringe mig til Fortvivlelse. Bønhørelsen derimod vil gjøre mig lykkelig. Jeg vil med Tiden lære at glemme mine Sorger; og evig skal jeg takke og velsigne Deres Kongelige Høyhed.

Underdanigst

P. A. Heiberg.

Hambourg, den 14de December 1801.

35.

Ansøgning fra P. A. Heiberg.

Til Kongen!

Som et Tordenslag for mig, var Deres Mayestæts allerhøyeste Resolution af 5te December sidstleden, der af Herr Dispacheur Buntzen er bleven mig communiceret. Resolutionen nedsloeg mig saameget dybere, som den var mig aldeles uventet. Jeg grundede mit Haab paa den Tanke, at Deres Mayestæts Naade og Mildhed er grændseløs; og — jeg maae tilstaae det — jeg vovede endog at troe, at min Forbrydelse var meere tilgivelig, end jeg nu

erfarer den at være. Langt fra mig være den Tanke, at formaae Deres Majestæt til at forandre denne allerhøyeste Beslutning; alt hvad jeg med denne min allerunderdanigste Ansøgning ønsker at opnaae, er saa megen Formildelse i min haarde Skjebne, som kan bestaae med Deres Majestæts forhen erklærede høye Villie. Man nægter ikke engang den groveste Forbryder saa megen Formildelse i hans Skjebne, som det offentlige Vel kan tillade; og meere forlanger jeg ikke.

Allernaadigste Konge! den eeneste Trøst, jeg har tilbage i denne Verden, er min Søn. Jeg kan ikke leve adskilt fra ham. At twinge mig dertil, er at affige min Dødsdom. For den Glæde, den Trøst, at leve med og for ham, opofrer jeg frivillig endogsaa min personlige Frihed, og det for Livstid. Allerunderdanigst anholder jeg om, at det af Høykongelig Naade maae tillades mig, at fremstille mig som Statsfange, for at indsættes for Livstid i Citadellet Friderichshavn, eller paa hvad andet Sted, — kuns indenfor Kjøbenhavns Volde — som det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bestemme, og at det der maatte tillades mig at have bemeldte min Søn hos mig, for at underwise ham, samt undertiden, og under hvad Opsigt der maatte findes fornøden, at see de faa Mennesker, der endnu ere, og altid ville blive mig kjere, og som tage Deel i min Skjebne. For ikke at falde Staten til Byrde eller Bekostning, vover jeg endvidere at udbede mig allernaadigst Tilladelse til at ernære mig med at afskrive og oversætte — ikke for Boghandlere, men — for Kjøbmænd, Advocater, og andre, som maatte ville forunde mig denne Fortjeneste; om det

endog ikke kunde tillades mig at beholde den offentlige Fidem, som jeg forhen har havt og aldrig misbrugt. Dersom denne min allerunderdanigste Ansøgning vorder mig allernaadigst bevilget, saa forpligter jeg mig til at indstille mig personligen, hvor Deres Majestæt behager at befale, samt aldrig at ansøge eller tillade nogen paa mine Vegne at ansøge om nogen Formildelse i min Skjebne.

Ak! allernaadigste Konge! den Mand, der maae anse et saadant Ønskes Opfyldelse for en Lykke, han er sandelig i en høy Grad ulykkelig, og jeg tør troe, at end ikke hans alleruforsonligste Fiender ville kunne misunde ham eller modsætte sig den Art Lykke, som han attraaer.

Allerunderdanigst

P. A. Heiberg.

Hambourg, den 14de December 1801.

Man seer, i hvilken sjælelig Tilstand den ulykkelige Heiberg var kommen, men hvad man end kan sige om hans Holdning paa dette Tidspunkt, saa er der een Side af Sagen, som i høi Grad bør fremhæves og paaskjønnes, nemlig den Anskuelse, han som Fader fastholdt med Hensyn til sin Søn. Enhver vil af Brevene kunne see, at hans Forbittrelse og Hævngjerrighed var steget til det Høieste. Han veed og føler, at der nu kun er eet Punkt, hvor han kan ramme sin Hustrus Hjerte dødeligt, ved nemlig at rive Sønnen fra hende, og derfor tilbyder han Kongen at tilbringe hele sit øvrige Liv som Fange i Fædrelandet, ifald han maa have sin Søn hos sig. Da nu denne sidste

Plan ſtrander for ham, hvor menneſkeligt vilde det da ikke have været, om han havde tiltvunget ſig Barnet og taget dette med ſig til Frankrig. Men her bragte han et Offer, ſom maa regnes ham til ſtor Ære. Han udtalte for ſig ſelv og Andre, mundtlig og ſkriftlig: „En Fader har ikke uindſkrænket Ret over ſin Søn. Ingen Fader i Verden har Ret til at forandre ſin Søns Fædreland, og ſaaledes ihjelſlaae hans Nationalitet og give ham en anden, end den, Naturen har beſtemt ham for. „Ifald jeg," ſagde han, „tager Johan Ludvig til mig, da bliver han med Nødvendighed franſk, og jeg har ſaaledes berøvet mit Fædreland en Borger, og berøvet ham ſit Fædreland; ſaavidt ſtrækker en Faders Myndighed ſig ikke; ja, jeg anſeer det for en Forbrydelſe, hvis Følger Ingen kan forudſee."

Dette Raiſonnement var virkelig en Frihedshelt, en Republicaner ſom Heiberg værdigt, og aldrig har jeg uden Rørelſe kunnet læſe om hans Opoffrelſe i denne for ham ſaa vigtige Sag.

Medens Heiberg ſaaledes gjorde den ſidſte Anſtrengelſe for, det koſte hvad det vilde; at hindre Ægteſkabet imellem Thomaſine og Gyllembourg, havde dette allerede fundet Sted. Den 17de Decbr. 1801, altſaa henved to Aar efter Heibergs Forviisning fra Fædrelandet, fuldbyrdedes hendes Forening med Gyllembourg i al Stilhed i hendes Faders Huus.

Allerede den 19de December meddeelte hun P. A. Heiberg Efterretningen om ſit Ægteſkab i et Brev, ſom er gaaet tabt, men ſom omtales i et nedenfor trykt Brev fra Heiberg af 26de Januar 1802 (Side 280). —

Fire Dage efter Vielsen skriver hun til sin nuværende Husbond, der med hendes Søster Hanne var taget ud til Ruhedal for at ordne Alt i det nye Hjem.

36.

Fra Thomasine Gyllembourg til hendes nuværende Husbond.

Kjøbenhavn, den 21de December 1801,
Mandag Aften Kl. 5.

Min Gyllembourg! min elskede Mand! — Gud og alle gode Aander være evig takket, for at den lykkalige Sine nu for hele Verdens Øyne kan kalde Dig saaledes. — Jeg havde aldrig troet, at jeg skulde anseе Ægtebaandet som noget saa lykkaligt, som jeg i dette Øyeblik, i disse Dage finder. Dette Baand, som jeg velsigner, da det binder mig til Dig, forekommer mig nu som Lovenes Vagt om mig og min Elskede; som en Lænke paa Menneskers Ondskab, som ville adskille os. Jeg har aldrig kjendt Frihedens Sødhed førend nu, da jeg er bundet til Dig. Og jeg troer vist, at jeg min hele øvrige Livstiid skal velsigne det uopløselige Baand, som jeg saa ofte har vædet med mine Taarer, saa ofte kaldet den gruesomste af alle gruesomme menneskelige Indretninger. Siig ikke, at Du ikke gjør mig saa lykkelig, som jeg Dig. Kjere Gyllembourg! intet Menneske kan fatte min Lykke uden den, der for første Gang i sit Liv føler Frihed og Glæde, virkelig Glæde, og der har kjøbt dem som jeg, dyrt, men ikke paa sin Samvittigheds Bekostning. Vi har kjæmpet og vundet

hinanden, min Gyllembourg! og vundet med Ære, paa en honnête Maade. Det er det, der gjør mig saa glad. — Jeg er kun bange, at vor Lykke er for stor til at kunne længe vare; at H.s Hævngjerrighed, paa een eller anden Maade skal berøve os vor Fred; men jeg vil ikke gjøre Dig uroelig, skjøndt jeg ikke kan nægte, at jeg er det selv.

Jeg har i Formiddags modtaget Dit og vor gode Hannes Brev! Hvor alting gjør os lykkelige, naar vi elske! Du kan ikke troe, hvor det fornøyer mig at bære Dit Navn, at see det skrevet; og i Dag, da jeg for første Gang saae det skrevet af Din Haand — Ak! jeg var nær ved at græde af Glæde! — Det har vist ogsaa fornøyet Dig at skrive? Ikke sandt min Ven?

Du maae ikke være vred paa mig for, at jeg først i Dag skriver til Dig. Jeg kan ikke gjøre derfor, thi *grâce au soin de nos amies*, saa har jeg ikke været eene førend nu. — Jeg længes saa inderlig efter Dig, og savner saa meget min gode Hanne, at jeg synes, det er en Evighed, til I kommer igjen. I Gaar Morges kom den gode Andrea til mig, inden jeg var staaet op, hun har lovet at komme til mig hver Morgen og blive hos mig, til vi gaaer til Bords. Hendes Selskab er mig saare behageligt, og jeg bliver i godt Humeur, hver Gang jeg taler med hende, om jeg var aldrig saa uroelig. — Hvad meener Du? Hun har omvendt sin Moder, saa at hun er aldeles paa vores Partie og har skjændtes tappert med sin Mand og Farbroder Andreas, der er blevet reent gal over H.s Brev til ham. Han søger for H. og har faaet Fader til at underskrive

Anſøgningen tilligemed ham[1]). Jeg er bange, det gaaer Fader nær, han er ſlet ikke i godt Humeur, men han er dog ganſke venlig mod mig og taler om Dig og Hanne.

Man kalder mig need til Theebordet. Farvel ſaa længe! —

Kl. 6½.

— Nu, kjere Gyllembourg! her har Du mig igjen! ak Gud være lovet! Gud være lovet! nu kan jeg da med Sandhed ſige: her har Du mig! — Saadan ſagde ogſaa den gode Fader, da han gav mig til Dig. — Erindrer Du det? — Der har De hende! ſagde han. — Jeg har ſaa meget at ſige Dig, at jeg hverken veed Ende eller Begyndelſe derpaa. En ſtor Deel maa jeg gjemme, til jeg ſeer Dig. Med hvilken Glæde jeg venter Dig! men jeg har heller aldrig længtes mere end nu; aldrig tællet Dage, Timer og Minuter til Din Ankomſt ſom nu. — I Gaar Eftermiddags kom den gode Stine (der hver Eftermiddag kommer til mig paa i Dag nær; i Aften tænker jeg Lene kommer) derpaa gik jeg med Peter, førſt til Tuxens — hvor ingen var hjemme, men jeg leverede et Kort, og derpaa til B—s. Han var ſyg af Gigt i Hovedet og havde ligget til Engs. Han loed ſin Kone kalde op, og det veed Gud! min gode Gyllembourg! jeg kan ſlet ikke fortænke ham i, at han er kjed af hende; thi jeg ſaae hende neppe i 20 Minuter og jeg var inderlig kjed af hende. Jeg finder hende ubehagelig, og hun ſnakkede ſaa dumt, at hendes ſtakkels Mand blev ganſke forlegen paa hendes Vegne.

---

[1]) See Side 266.

Da jeg kom hjem igjen, kom først Lise, da hun havde havt en hemmelig Conference med Schiellerup, der fulgte hende til Døren. Hun var ret artig i Aftes, men J. var som han pleier. Her var græsselig kjedsommeligt! Fader kjedede sig øyensynligt, og hvad som fornøyede mig, var — Gud forlade mig! — at han sagde ganske suurt Godnat til J., ja endogsaa til Lise. — Fader er ganske venlig imod mig, men han er ikke munter. J. havde i Gaar Morges en lang Samtale med ham, siden har han været stille, men han er vist ikke vreed paa os, det jeg troer. — Min Ludvig har været hjemme i Eftermiddag, og har talt en heel Deel med mig og ret været en aimable Dreng. Han har gjort mig baade glad og bedrøvet. —

Men jeg faaer vel gaae need, inden Fader kommer. Kjere Gyllembourg! dersom Du og Hanne kan blive færdige, kommer I da ikke paa Onsdag Aften? Jeg længes saa forskrækkelig! — Det Veyr i Dag ligger mig ret paa Hjerte; jeg indbilder mig i min Dumhed, at Ruhedal kunde snee til, saa at ingen kunde komme ud af Døren; og frygter usigelig for, at det skulde tøe og Veiene blive inpassable. Dog jeg maae gaae. Godnat! min Ven! min elskede Elsker! min Mand! Ak lykkalige! tree Gange lykkalige Sine! der eyer alt dette foreenet i een Person. Godnat min Gyllembourg!

Tirsdag Eftermiddag Kl. 3½.

— God Dag Gyllembourg! min kjere Gyllembourg! Gud give, jeg havde Dig igjen! jeg har aldrig længtes mere efter Dig end nu. Jeg er saa uroelig! saa bange for H.s Hensigter. Naar jeg seer Dig, bliver jeg mere

roelig. Jeg har igjen ret meb Andagt læst H.s Brev[1]), og jeg er færdig at indbilde mig, at det, han begjærer af mig, som han ikke vil sige og forbyder mig at spørge om, er hverken mere eller mindre end: at tage til ham igjen. Han troer vel neppe, jeg er givt. — Han siger dernæst, at jeg ikke drømmer om, ikke formoder hvilken græsselig Beslutning han har taget; — og veed Du min Ven! hvilken horrible Idee der er kommet i mit Hoved, og Andrea og hendes Moder ere faldne paa det samme? — — At han, som et Pendant til Medea, vil dræbe min Ludvig! — Han siger, at det er noget, som skal berede mig evig Qual og Samvittighedsnag. Jeg er ogsaa saa angest for Dig. Skulde jeg være saa ulykkelig at have vundet Dig, for strax at miste Dig paa en saa græsselig Maade? — Nu saa skal jeg strax følge Dig til Skyggernes Rige; det er dog en Trøst! — men skulde min arme Dreng blive Offeret, for hans Faders (ak Gud forlade mig, at ikke heller den fattigste Arbeidskarl, den dummeste Bonde er hans Fader end H.); skulde han være det uskyldige Offer for hans grusomme Faders Hævngjerrighed? — Du kan ikke troe, hvor uroelig og bedrøvet jeg er i Dag. Den stakkels Ludvig begynder at være bedrøvet, fordi jeg reiser. — Jeg har meget at fortælle Dig i den Anledning, naar vi sees. Jeg vilde imidlertid ønske, at vi kunde hævne os paa H. ved at bevise ham en stor Tjeneste. Jeg veed ikke hvorledes! men lad os tænke derpaa min Gyllembourg! — Lise har faaet Brev fra

[1]) Af 14de Decbr. 1801, Side 251.

ham i Gaar; jeg sender Dig herved en Seddel, som jeg fik fra hende i Formiddags.

I Aftes, da jeg havde skrevet til Dig, gik jeg ned og sad først længe eene med Ludvig. Derpaa kom Fader, og strax efter Peter og Lene. Fader var saa aimable og talte meget om Dig og Hanne; og hvad mener Du? Hr. J. vilde ogsaa være artig, kyste mig, da han gik, og kaldte mig: Lille Sine! — er det ikke noget Nyt? — Fra Lene skal jeg hilse Dig tusinde Gange; hun sagde mig Farvel i Aftes, og er formodentlig reist i Morges. — I Formiddags var Andrea her, og lidt efter kom Weyse og blev her en Timestiid. Fader var ret mild ved Bordet. Jeg venter nu Stine, der har lovet at komme til mig. Den stakkels Pige har ellers havt Spectacler med sin Fader i Gaar for min Skyld.

Jeg har endnu saa meget at sige Dig, men jeg maae nu afbryde, da jeg endnu skal skrive et Par Linier til vor gode Hanne, og jeg vilde gjerne være færdig, til Stine kommer.

Jeg indbilder mig, at Du og Hanne kommer igjen i Morgen Aften. Gud give, I kom, og er det mueligt, saa veed jeg nok, I kommer.

Ak! Gud være lovet! jeg tør sige til hele Verden, at jeg længes efter min Gyllembourg, og jeg siger det ogsaa hver Dag.

Nu lev vel, min elskede, min elskværdige Gyllembourg! Gid jeg i Morgen Aften maae holde Dig i mine Arme. Jeg omfavner Dig i Tankerne! elsk stedse som nu Din evig hengivne, Din evig troe i Livet og i Døden

Sine Gyllembourg.

A propos! jeg svarede Lise, at Bevillingen havde Du, og Copien til Ansøgningen havde jeg aldrig havt, men jeg tænkte, de kunde faae den i Cancelliet.

Den under 14de December 1801 indgivne Ansøgning fra Heiberg forelagdes Kongen af Cancelliet den 8de Januar 1802.

I Indstillingen omtales foruden Heibergs Ansøgning tillige en anden Ansøgning fra hans Svigerfader og dennes Broder, Grosserer Andreas Buntzen, hvori de begge yttre, at de anse H.s Skridt som en Følge af den yderste Fortvivlelse, og for at forebygge, at han skulde styrte sig i en Ulykke, der kunde forurolige dem, anholde de om, at det maa blive ham tilladt at vende tilbage. Kongen resolverede under 15de Januar 1802, at det skulde forblive ved Resolutionen af 4de December 1801.

I Anledning af dette Afslag skrev Fru Gyllembourg et Brev til Heiberg, hvoraf der haves en Kladde uden Datum, men som efter H.s Svar maa være af 19de Januar 1802.

37.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Kjere H.! Da den ubehagelige Efterretning om Din Ansøgnings Afslag ogsaa er kommet til mig, og da jeg veed, at fleere af Dine Venner i Dag skriver til Dig, for om muligt ved Venskabs Deeltagelse at formilde dette Uheld, saa vover ogsaa jeg at fremkomme mellem dem. Ikke veed jeg, om det er Dig behageligt at see disse Linier fra min

Haand; men det veed jeg med den største Vished, at iblandt alle dem, Du troer og har kjer, har Du ingen sandere, ærligere, meere velmenende Veninde end den miskjendte Thomasine. — Ikke behøver jeg at sige Dig, hvor usigelig alt dette smerter mig! hvor mange Taarer Dit græsselige Brev har kostet mig. Tilgiv mig, om jeg i min første Varme svarede derpaa i en mindre venskabelig Tone, end jeg vilde. Lise har sagt mig, at Du var fortrydelig derover; men, gode H., ikke kan Du være uvidende om, at enhver Beslutning fra Din Side, der skadede Dig selv, vilde upaatvivlelig lægge Fader i Graven og være en skrækkelig Hevn over mig, som vist ikke har fortjent Din Vrede, som med det reeneste, meest vennehulde Hjerte gjorde det Skridt, som Du har seet fra en saa ganske modsat Side. Ingen, Ingen har mere ønsket end jeg, at Du maatte komme tilbage i Fred og Frihed. Og nu! da alle Bestræbelser vare til ingen Nytte, nu vil jeg sige Dig, hvad jeg ellers aldrig skulde fortalt Dig: at jeg ikke lod det blive ved blotte Ønsker, at jeg i et Brev til Kronprindsen bogstavelig kastede mig for hans Fødder, for at udbede mig Tilladelse for Dig at komme tilbage, at jeg bad derom i en Tone, som jeg neppe vilde brugt i en Sag, som blot var min egen. — Af Venskab for mig toeg Thomas Buntzen Audienz hos Prindsen Nytaars Aften for at levere ham Brevet. Jeg siger Dig alt dette, kun for at vise Dig, hvor oprigtigt jeg deeler Dit Uheld. Ja, kjere H.! det er grusomt at see sit høyeste Ønske tilintetgjort, men er der ikke stedse en indvortes Trøster i et mandigt Hjerte? Man siger jo, at intet er behageligere for Guddommen end at skue et Menneske kjæmpe mod

Skjebnen, og være stærkere end den? Det kommer nu Dig til at være mægtigere end den Magt, der forbyder Dig for dette Øyeblik at komme tilbage, ved som en Mand heltemodigen at bære dette Uheld; at finde Din Lykke, Dit virkelige Fædreneland i Din egen Sjel, i Dine fraværende Venners Agtelse og Venskab, som ingen Magt kan berøve Dig. Dette er, hvad disse Venner vente af H., og hvad jeg foreener mig med dem for at bønfalde Dig om. —

Der er Een, som saa oprigtig deler mine Følelser ved denne Leilighed; som saa gjerne vilde sige det, men — Ak! hvorfor ere de arme Dødelige saa forblindede, saa udsatte for Vildfarelser? Hvorfor kan de ikke læse i hinandens Hjerte? Vil en bedre Verden opklare alt dette?

Reinholdt bringer Dig dette Brev. Jeg har sagt ham alting. Skulde det ikke være Dig behageligt at have en retskaffen Ven omkring Dig, og at udøse Dit Hjerte for ham? Faae Mennesker ere ømme, ædle og kloge som R.

Vær vis paa, gode H., at ingen Miskjendelser, ingen Fornærmelser nogensinde skal kunne udslette det oprigtige Venskab, den Deeltagelse, som denne lille Hyttes Beboere altid skal bære for Dig. — Jeg forlanger ikke, at Du skal svare mig paa dette Brev, dersom det i mindste Maade generer Dig og er Dig ubehageligt. Kun vil jeg bede Dig om, naar Du, som jeg vist haaber, engang føler Dig ret tilfreds og lykkelig, at Du da, til min Beroeligelse og Glæde, med et Par Ord vil sige det til

Din oprigtige Veninde

Thomasine.

Saasnart Heiberg, der endnu opholdt sig i Hamborg, erfarede, at Foreningen med Gyllembourg var fuldbyrdet, geraadede han i et saadant Raseri og betoges af en saadan Hevnfølelse, at det fra nu af ikke var muligt for Ven eller Veninde at tale ham tilrette i noget Punkt. Hans eneste Tanke var Hevn for Alt, hvad der var overgaaet ham, og hans Venner i Kjøbenhavn frygtede med hver Post at høre det Værste om hans Tilstand. Den gamle Buntzen, som vedblev at have en Faders Godhed for Heiberg, misbilligede paa dette Tidspunkt hans Opførsel, men levede i stadig Angst for, hvad han endnu i sin Vrede kunde falde paa at foretage sig. Af et Brev til Thomasine fra Søsteren Hanne meddeles her følgende Brudstykke:

38.

Fra Hanne Buntzen til Thomasine Gyllembourg.

Kjøbenhavn, den 26de Januarii 1802.

Ventelig har Du nu faaet det med Niels Olsen bortsendte Brev; endnu veed jeg ikke, om der er noget Brev fra H., og Fader veed heller intet, men i Dag sender han ham Cancelliets Resolution, tillige med et meget nydeligt Brev, men han er grumme uroelig for ham. Dog — jeg skal, saavidt som det er mig mueligt, fortælle Dig heele denne Scene, som jeg havde med Fader i Gaar Aftes, men først maae Du vide, at H. har skrevet til Fader, og har bedet ham ikke sende sig fleere Penge, og det har rigtig gjort Fader grumme ondt.

Først blev nu Fader meget glad over Dit Brød, og over N. Olsens troeskyldige Lovtale over Dig og G.; saa

kom J. og vilde ikke smage Dit Brød, uagtet Fader bad ham derom, men skyndte sig hjem. Da han var gaaet, begyndte Fader:

„J. vil saa Gud! ikke smage Sines Brød, han er rigtig lidt underlig —"

Jeg: „Ja, det veed Gud! ikke lidt."

Fader: „Jeg veed ikke, hvordan det er, men han er bleven forskrækkelig forbittret paa Gyllembourgs, og saa skrækkelig H—sk sindet, og Lise er akkurat ligesaadan."

Jeg: „Ja vist er de, og naar de altiid havde været det, saa skulde jeg aldrig tage dem det ilde op, men det veed Du selv, at de ikke var."

Fader: „Ney, justemænd, det kan jeg heller ikke finde mig i. De var jo engang saa ivrig paa hendes Partie, og nu! nu er de reent forandrede; J. var jo den allerførste, som talede til mig derom. Fordi jeg tier, kan Du dog nok troe, jeg lægger Mærke til alt saadant, ligesom at hverken Sine eller Du (som er paa Sines Partie) nogensinde med eet Ord har søgt at skade enten H. eller J.s hos mig, eller sagt eet Ord til nogen af deres Fornærmelser, og det holder jeg af Eder for."

Jeg: „Ney! Gud bevare Sine og mig fra nogensinde at handle saa slet, jeg er ikke vred paa H., jeg undskylder og beklager ham, men jeg billiger ikke hans Opførsel."

Fader: „Jeg ikke heller, jeg havde ventet et ganske andet Mod af H., end at han nu vil tigge sig ind, det ligner ingen Ting; men jeg kan ligesaa lidt finde mig i J.s og Lises Opførsel; han var saa endeklemt, inden han fik fat paa mig, for at jeg maatte lade Ludvig reise, jeg var bange for at lade Ludvig reise nu, det er for koldt

for ham, saa jeg vilde ikke, men jeg kan ikke lide det af J., og troer de, at jeg, som har kjendt Sine fra Moders Liv af som en god og redelig Charakteer, nu paa eengang skulde forandre mine Tanker, og troe alle de andre, uden hende, hvor kunde jeg det, Sine har feilet, men der er intet nedrigt i hendes Opførsel, hun har handlet oprigtig og ærligt, og jo værre de andre bliver imod hende, jo meere holder jeg af hende, og jeg skal aldrig glemme, Sine er min Datter, dertil laae hun ogsaa sin Moder for meget paa Hjertet i hendes Dødsstund."

Du kan ikke troe, hvordan jeg blev tilmode, men jeg faldt ham om Halsen og græd, og sagde: „Fader, om hun veed dette, saa velsigner ogsaa hendes hellige Skygge Dig i dette Øyeblik, fordi Du saa ganske er hendes meest elskede Datter i Faders og Moders Sted."

Han trykkede mig op til sit Hjerte, tørrede Taarerne af mine Øyne og kysede mig og sagde:

„Ja, min Hanne, min bedste, elskede Glut, hun seer os maaskee i dette Øyeblik, og jeg frygter heller ikke for at møde hende, og Du ikke heller."

Jeg: „Nej Fader, jeg frygter hende ikke."

Fader: „Det troer jeg ikke heller! Du er god og oprigtig som Sine, Gud lade Dig blive lykkeligere, end hun er og har været. Gud lade bare H. blive fornuftig! Men Din snaus Tøs, Du staaer her og faaer mig til at græde, og sætter mit Sind i saadant et Oprør, og gaaer selv og faaer Sting i Brystet deraf; sæt Dig nu hen paa Dit Stade, og snak sindig og fornuftig med mig uden Heftighed."

Jeg satte mig da need med mit Strikketøy, saa sagde han, hvad jeg skrev Dig til i Gaar, men han var grumme bange for, at H. skulde gaae hen og tage Livet af sig selv; jeg tilstoed ham, at jeg rigtig nok var bange derfor, men hvad der gav mig noget Haab var, at han har talt for meget, og tænkt for længe derpaa, for der hører virkelig megen Courage til, efter saa langt et Overlæg, at gaae hen og skjære reent Livets Traad over, og Gud veed det, maaskee reent tilintetgjøre dette kjere Jeg, som vi virkelig alle holder meget af, og H. har ikke megen Courage, saa jeg har Haab om, at han endnu kan betænke sig."

„Du har saa Gud Ret," sagde Fader, „meget Ret, jo meere jeg nu tænker derpaa, saa skulde jeg næsten heller ikke troe det."

Jeg fortalte ham, Du havde skrevet til H., og at Reinholdt bragte ham Brevet, og vilde see at tale med ham, og det beroeligede ham meget, han roeste Dig derfor, jeg vilde viist ham Copien af Dit Brev, men han vilde ikke see det, han blev meere underlig derover, sagde han.

— — — — — — — —

Din Hanne.

Det ovenfor Side 266 meddeelte Brev fra Fru Gyllembourg til Heiberg, var vistnok velmeent men kun lidet betænksomt, thi hun burde have kjendt Heiberg godt nok for at vide, at han mindst af Alt kunde taale at beklages, især af den Mand, han nu hadede som sin værste Fjende, og dennes nuværende Hustru. Som Svar sendte han efterfølgende Brev.

39.

Fra P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Hamburg 26de January 1802.

Til Johan Ludvig Heibergs Moder.

Madame!

De har behaget at beære mig med et Brev af 19de hujus, hvori De saa ædelmodigen søger at trøste mig i min Modgang, og opmuntrer mig til med Mod at bære min Ulykke. De kan let forestille sig, hvor overmaade behageligt det maa være for mig at erfare, at denne Trøst, denne Opmuntring netop kommer fra den Person, der har havt den Godhed frievilligen og uopfordret at forvolde al min Ulykke; som er stolt af den Hædersdaad, at have skilt mig ved alt, hvad der var mig kjært i denne Verden; endogsaa ved mit Fædreneland; der ikke har villet lade mig beholde andet tilbage, end det usle Liv, der er mig, og formodentlig ogsaa hende, til Byrde, og som troeligen deelte min ringe Lykke med mig, saalænge som jeg endnu havde nogen, men som kjendte Tingenes Gang i Verden alt for godt, til ikke ædelmodigen at forlade mig, da alt andet vendte mig Ryggen. Forresten maa De tillade mig at sige Dem, at De overdriver Deres Rolle noget for meget, saa at den falder i det unaturlige. Om den Mand, der for nærværende Tid, og saa længe som det varer, er Dem alt, og hvis Handlinger De formodentlig gjerne vil tage til Mønster, har man dog ikke hørt, at han var fræk nok til at kondolere den døende Gustav,

og at opmuntre ham til Mod i ſine Lidelſer. De, Madame! har ſtødt mig en halv Snees Dolke, ogſaa i Ryggen, og nu trøſter De mig! Er der da ingen Skam til i Verden?

Alvorligen talt, Madame! ſkulde De dog ikke finde, at Deres Trøſt og Opmuntring ligner ſaare meget, hvad man retteſt kalder Haan, eller i Hverdags-Sproget Uforſkammethed? De tilgiver mig, om jeg udtrykker mig noget haardt; men jeg har ikke lært, ſom De, at ſkjule, hvad jeg tænker. Jeg ſiger med Boileau: J'appelle un chat un chat et Rolet un fripon. Jeg kan ikke gjøre for, om Deres —[1]) ſkulde ſtøde ſig over og finde ſig truffet ved den ſidſte Halvpart af denne Sentents. Noget af Haardheden i mine Udtryk maae De ogſaa undſkylde paa Grund af den Gêne, ſom Beſvarelſen af Deres Brev forvolder mig. De yttrer jo ſelv Frygt for, at det ſkulde generе mig at beſvare Deres Brev; og De har Ret: det generer mig virkeligen, ikke juſt for Materiens, men for Formens Skyld, da det er vanſkeligt nok for mig, at finde Ord, der ikke ſtøde enten imod den Agtelſe, ſom Deres Kjøn fordrer, eller imod Deres inderlige Venſkab for mig. Deres heele Brev flyder af Forſikringer om dette Venſkab, og det uden mindſte Nødvendighed, da De jo har givet den heele Verden det meeſt umiskjendelige Beviis paa Deres oprigtige og ubeſkrivelige Venſkab for mig.

Der var en Tid for ikke meget længe ſiden, da jeg beklagede mig over den bydende og barſke Tone, der her-

*) Det Ord, ſom her har ſtaaet, er overſtreget og ulæſeligt (ſee nedenfor, S. 284)

skede i Deres Breve til mig. Paa den Tid havde De endnu ikke opnaaet, hvad De attraaede; De frygtede for, at jeg ikke skulde ville give efter, og troede ved denne Tone og ved Trudsler at twinge mig. Det lykkedes Dem. Nu har De ingen flere Hindringer fra min Side at befrygte, og altsaa forandrer De Tonen. Men tillad mig at sige Dem: Deres første Tone var utaalelig, denne senere er barbarisk. Deres Trøst, Deres Opmuntring, Deres Venskabs Protestationer i Deres sidste Brev, er noget af det bittreste, som jeg endnu har maattet nedsvælge. De har skrevet til Kronprindsen for mig, siger De, og det i en Tone — i en Tone — for at bruge Orsinas Ord til Marinelli[1]) — og dette vilde De ædelmodigen have holdt skjult for mig. Og dog vidste jeg det, førend De behagede at fortælle mig det. Men veed De, hvorledes De har baaret sig ad? En Lignelse vil forklare det, og saameget lettere, som den er taget af Fruentimmerarbeide. Naar et Fruentimmer enten af Skjødesløshed eller Letsindighed eller for Tidsfordriv har bragt en Dukke Silke i Uorden, saa seer hun, om hun kan faae afklippet een eller anden brugbar Ende; hvis ikke, kaster hun det heele Kram med Ligegyldighed i Kakkelovnen. — De siger: at der er een, der oprigtig deeler mine Følelser, og som saa gjerne vilde sige det. De spørger: hvorfor man ikke kan læse i hinandens Hjerter? og om en bedre Verden ikke vil opklare alt dette? Siig denne saa deeltagende, ædle Ven: at jeg end ikke i mit

[1]) Det er ikke Grevinde Orsina, men Claudia Galotti, der siger disse Ord, see Emilia Galotti 3 A. 8 S.

sidste Aandedræt skal glemme hans Venskab, at jeg i en anden Verden, ifald jeg har det Held der at møde ham, skal sige ham, hvad jeg haaber endnu i denne Verden at sige ham: at han er eet af de skjændigste Uhyrer, som Helvede nogensinde har udspyet, for blot at stifte Ulykker i Verden, at det kuns to Gange i hans Liv har lykkedes ham at gjøre sig navnkundig, og begge Gange ved Handlinger, som alle Staters Moral og Æren stempler med Navnet: fejge Forbrydelser. Tag Dem i Agt, at han ikke søger at gjøre sig navnkundig endnu tredie Gang. De vover saare meget. Modtag min Advarsel med Corneilles Ord:

> Il saura vous garder même fidélité
> qu'il a gardé aux droits de l'hospitalité.

De fortæller mig, at De har sagt Reinhold alting, og opmuntrer mig til at søge Trøst hos ham. Jeg takker Dem; men hvortil behøver jeg hans Trøst, da De selv har den Godhed at trøste mig? Ved Deres alting forstaaer De formodentligen alt, hvad De fandt tjenligt at sige ham. Resten overlader De til mig at fortælle ham, i den Forudsætning, at han ikke vil troe mig. Jeg vil dog ikke betjene mig af denne Fuldmagt. Uagtet jeg ingen Grund har til at nægte Reinhold min Agtelse, saa har jeg dog skyet ham i lang Tid, og agter at gjøre det fremdeles, og det blot for ikke at nødes til at sige ham Sandheden om Dem og Deres ædle Halvpart. Jeg tiltroer Dem, Madame, at have i Deres Brev til Reinhold viist to Slags Klogskab; først den, at ikke ligefrem sværte mig, dernæst at have malet Dem selv og Deres Medhjelper med saa skjønne Farver, at derved en tilstrækkelig

Portion Skygge kan falde hen paa mit Billede; uden at tale om, hvad Usandheder De kan have tilladt sig; thi at De ogsaa fægter med disse Vaaben, skal jeg strax have den Ære at dokumentere. Forresten veed jeg, at det bør være ethvert Menneske uformeent at være Ven af hvem han behager, var det endog af Fanden selv; kun fordrer jeg den Frihed ikke at omgaaes med den, der er en Ven af en Djevel.

Siden De nu selv, Madame, har givet mig Anledning til at tilskrive Dem, saa tillader De mig vel endnu at tale et Par Ord om Deres Brev af 19de Decbr.,*) som jeg ellers havde foresat mig at begrave i en evig Taushed. Jeg skal troligen citere Deres egne Ord. De siger: „Jeg er uskyldig. G— er det som jeg. Jeg sværger Dig det til ved Sandhedens Gud. Vil Du ikke troe mig, saa maae vores egen Samvittigheds Frikjendelse være os nok. Hvem de Brevskrivere ere, som Du taler om, veed jeg ikke, men det er Løgnere, hvem de end ere. Min Ansøgning var ikke underskrevet med Dit Navn, da det ikke kunde gaae an, **men lød forøvrigt, som den, Du har seet.**“ I Sandhedens Navn, Madame! spørger jeg Dem: Er dette Sandhed? eller hvad er det? Skrev jeg til en Mand, skulde jeg selv udtale Ordet; nu undseer jeg mig derved. I Sandhedens Navn spørger jeg Dem, kasserede ikke Rottbøll det af mig approberede Concept, saasnart som jeg havde givet Dem Vaaben i Hænder imod mig ved min Notarial-Deklaration? Har De ikke tilladt

*) See Side 259.

dette, uagtet jeg paa det indstændigste bad og besværgede Dem, ikke at bedrage mig ogsaa i denne Post, med at forandre Ansøgningen? Skrev ikke Rottbøll en anden Ansøgning, hvori Argumenterne vare disse: at De ikke kunde overtale Dem til at forlade Deres Fædreneland, og at deele Skjebne med Deres **bortsendte** Mand? Vidste De ikke, at jeg søgte med den største Iver om Tilladelse til at komme hjem? og dog kunde De tillade sig imod mit Vidende og min Villie at bruge Argumenter, der nødvendig maatte nedrive min Ansøgning? Var det mueligt, at den Danske Regjering, i Følge dette Argument, kunde bevilge min Ansøgning, da Skilsmissen nødvendig maatte bevilges, siden vi derom vare begge eenige? Hvem er nu Skyld i, at min Ansøgning blev afslaaet, uden De og Deres skjendige Forfører, samt begges-List og Forræderie? De seer, Madame! at jeg er vel underrettet; og for at kjende Dem ret tilbunds, længes jeg efter at vide, om De endnu skulde have Dristighed nok til at vedblive deres ovenstaaende Paastand, og at kalde mine Correspondenter Løgnere. Fordrer De Beviis for, hvad jeg siger, endskjøndt De ikke behøver det, siden De selv har underskrevet den forandrede Ansøgning; nu vel, saa skal De faae det. Kuns saa meget vil jeg i Fortroelighed sige Dem, at ikke blot De og Deres Forfører, men endogsaa begges Haandlanger Rottbøll, straffes af den offentlige Meening for dette Forræderie; og at den sidste, uagtet han i Henseende til Ægteskabsbrud tænker lige saa liberalt som Deres Forfører, dog gjør sig een og anden Bebreydelse over at have ladet sig leye til at føre den sidste Dolk, der endnu

var tilbage, imod en ulykkelig Mands Hjerte, og, det forstaaer sig, paa hans Principals Maneer, igjennem Ryggen. Dog, jeg gjør Dem Bebreydelser, der er følesløs. Jeg burde bebreyde mig selv min Godtroenhed. Jeg føler nu, da det er for sildigt, hvorledes jeg burde have handlet. Da jeg fik Deres Brev i Paris, hvori De først opdagede mig Deres Troløshed, burde jeg strax have behandlet Dem som min Fiende og nægtet Dem al Fortroelighed. Jeg burde have vidst, at den, der kan være troløs i een Post, kan og vil være det i fleere. Jeg burde ikke have betroet Dem min første Ansøgning til Kongen og mit Brev til Colbjørnsen. Jeg burde ikke have ladet nogen Ansøgning om Skilsmisse indkomme, uden at Originalen havde været underskrevet af mig selv. Jeg burde ikke engang have givet mit Samtykke til Skilsmissen, uden paa det udtrykkelige Vilkaar, at jeg fik Lov til at komme tilbage. Kort sagt, jeg burde ikke have viist den allermindste Tillid til eller Skaansel imod Dem; da havde De blevet nødt til at foreene Deres Bestræbelser med mine, og da havde De ikke, som nu, kunnet lee mig ud, og haane mig med Deres Trøst bag efter. Men hvad havde Verden sagt: Den havde holdt med Dem, foragtet mig, og sagt, at jeg handlede uædelt. Saaledes er der dog nogen Trøst ved den Ulykke at være forraadt og mishandlet; og jeg forsikrer Dem paa min Ære, at jeg, saa ulykkelig som jeg end er, dog ikke vilde bytte med Deres lykkelige Stilling. Dersom De i den Himmel, hvori De svæver, kan nedlade sig til at tænke paa, at der gives ulykkelige Mennesker i Verden, saa vil det dog vel een eller anden Gang falde Dem ind, at jeg er iblandt

deres Tal; at jeg er blevet det ved og af Dem, og at jeg vel har nogen Ret til at sige med Racines Britannicus:

Non, je l'avoue encore, mon coeur désespéré
Contre ce seul malheur n'étoit pas préparé.
J'ai vu sur ma ruine s'élever l'injustice;
De mes persécuteurs j'ai vu le ciel complice.
Tant d'horreurs n'avoient point épuisé son corroux;
Madame! il me restoit d'être trahi par vous.

De har den Godhed, Madame! i Deres Brev af 19de December at communicere mig Deres Lykke, og at fortælle mig, at De allerede var bunden til G.s Skjebne. Jeg takker Dem, og roeser Deres Tilfærdighed. Med en saa ædel Handling kunde der heller ikke iles for meget; men da De siger: at De har ladet Dem binde, saa vil jeg dog haabe, at det er med Lænker; thi De veed selv, hvormeget der behøves til at holde Dem. De havde ogsaa engang frivilligen ladet Dem binde til min Skjebne, dog formodentlig med den hemmelige Reservation, at De kuns meente min gode Skjebne, og De har givet Verden et overtydende Bevis paa Deres Styrke til at sønderrive de Baand, der ellers pleye at være stærke nok til at holde den, der har nogen Følelse for Pligt og Ære. Lad dette være en Advarsel for Deres Forfører imod Dem, ligesom jeg ovenfor har givet Dem en Advarsel imod ham.

Jeg ønsker intet Svar herpaa, da jeg føler altfor vel, at De ikke kan besvare mit Brev, uden at nægte soleklare dokumenteerlige og dokumenterede Sandheder, som altid vil være forbunden med en Ydmygelse for Dem. Denne Ydmygelse har De selv nogle Gange udsat sig for, og jeg vilde ikke gjerne være den, der nødte Dem til oftere

at udsætte sig derfor. Jeg fordrer ikke engang, at De i Deres nærværende Glædes Ruus skal reflektere paa mine Bebreydelser. Kuns beder jeg Dem at gjemme dette Brev, og først da tage det frem til nye Gjennemlæsning, naar Angerens Time engang kommer, som sandelig ikke kan længe udeblive. Da vil maaskee Deres vaagnende Samvittighed gjøre Dem een eller anden Bebreydelse over at have saa letsindigen forladt ikke alleneste den Mand, som De helligen havde lovet at deele Medgang og Modgang med; men endog Deres Søn, paa hvem De har sat en uaftvættelig Plet, og som i sin modnere Alder ikke vil kunne høre sin Moders Navn nævne, uden at slaae sine Øyne need og rødme af Skam paa Deres Vegne. Da vil De maaskee, men for sildig, angre at have laant Øret til den lumske Slanges Smiger, der nu er klog nok til at skjule de nedrige Hensigter, der have drevet ham, men som nok vil utvungen kaste Maasken, naar han seer sit Maal opnaaet. De læser Engelsk, Madame? I det mindste forekommer det mig saa. Jeg beder Dem: læs Shakespeares Hamlet; men frygt for, at Deres Søn eengang skal komme til at spille med Dem den Scene, som Hamlet spiller med sin Moder i fjerde Akt.

Dog, jeg ennuyerer Dem, Madame! og afbryder altsaa. Jeg tilføyer blot, at De har havt den Lykke at see de første Akter reussere af det Drama, som De og Deres Forfører have paataget sig at forfatte. De overlader nu til mig at forfatte den sidste Akt, og jeg forsikrer Dem, at jeg skal bestræbe mig for, at den ikke skal blive uværdig Forfatterne af de første Akter.

P. A. Heiberg.

P. S. Apropos! De erindrer dog vel, hvorledes jeg et Par Gange i mine Breve fra Paris har beklaget mig over min Adskillelse fra Dem, og yttret, at jeg vel kunde være i Stand til at gjøre eet eller andet Skridt for at komme tilbage. De brugte al Deres Veltalenhed for at afholde mig derfra; og jeg var saa eenfoldig at troe, at det var Kjerlighed og Venskab for mig, der lagde Dem denne Veltalenhed i Munden. Jeg beundrede Deres Kjekhed og elskede Dem desto inderligere derfor. De skrev mig eengang til, at De havde gjort Dem al muelig Umage for at tilveiebringe Penge for at reyse med Laville til Paris; men forgjeves. Ogsaa dette antoeg jeg for et Beviis paa Deres Kjerlighed for mig. Hvor skammelig jeg dog ikke bedroeg mig! og hvor fiint har De ikke spillet Deres Rolle for at forblinde mig! Elendige, blinde Menneske! der ikke kunde see, at alt dette var kuns Falskhed og Forstillelse; at De havde en dyb Plan imod mig; at De hemmelig arbeydede paa min Ulykke, og opofrede alt! endogsaa Deres Ære, for evig at udelukke mig fra mit Fædreneland. Det har lykkedes Dem; men, ved Gud! man kan og bør ikke misunde Dem Deres Triumf; og maaskee kan vel endog en indvortes Følelse sige Dem, at det endnu er lidt for tidligt at triumfere. — Endnu eet: Det kan vel neppe være Dem ubekjendt, at man, for paa nogen Maade at formindske det odieuse i Deres Handlemaade, har søgt at udsprede to Løgne i Kjøbenhavn; først, at De har været twungen til at ægte mig; dernæst, at jeg har vidst Deres ulovlige Forbindelse, uden at bryde mig derom. Den første Løgn har man ikke troet, deels fordi det modsatte er bekjendt nok; deels fordi Deres Fader

ikke har Fiender, der finde deres Fordeel ved, at man skal troe den. Den anden derimod vilde maaskee have nydt bedre Lykke, dersom ikke et Par Mennesker, der meget have omgaaedes med mig i Paris, og der seet, at jeg aldrig var ret glad, uden naar jeg enten fik Brev fra Dem, eller havde Leylighed til at tale om Dem, havde gjendrevet en saa skjendig Bagvaskelse. De, Madame! er i Deres Samvittighed overbeviist om, at begge Anekdoter ere skammelige Løgne. Jeg vil ikke undersøge, fra hvem de have deres Oprindelse; men jeg vil blot bede Dem anmærke, at den, der kan være lumpen nok til at bestjæle sin Ven, kan ogsaa begaae den Nederdrægtighed, at bagvaske ham og Deres Fader oven i Kjøbet. Jeg vil endnu til Slutning gjøre Dem opmærksom paa een Uforsigtighed. I to af Deres seenere Breve har De været uefstertænksom nok til at give mig Vaaben i Hænderne imod Dem, som jeg dog har været honet nok til ikke at bruge? Jeg havde blot behøvet at indsende disse Breve til Cancelliet, og gjort Collegiet opmærksom paa Deres Tilstaaelse, saa vilde man, ifald ellers de existerende Love maatte faae Lov at gjelde i Faveur af mig, have været nødt til at tilstaae mig Separation, uden at det kunde have blevet Dem tilladt at indgaae et nyt Ægteskab. Hvad, om jeg havde gjort det, Madame!

Nær havde jeg glemt at takke Dem for den Delikatesse, hvormed De har behandlet min stakkels gamle Moder. Istedenfor, som Deres Pligt havde fordret, at skrive hende til først, bruger De en List for at formaae hende til først at tilskrive Dem, og derefter besvarer De hende i en Tone, som — man kunde vente af Dem. Hvad jeg

tænker om dette Deres Forhold, kan De faae at vide af Deres Søster Laurenze, som De har forført til at gaae Dem tilhaande med denne List. Hvad om De lægger denne gamle Kone i Graven?[1]) Dog derom bekymrer det Menneske sig ikke, der veed med sig selv, at hun ved sit Forhold har gjort noget ganske andet end at forlænge sin egen gamle Faders Dage. Smiger ikke for meget for Dem selv, Madame! Jeg forsikrer Dem, at det er Sandhed, hvad jeg siger. Deres Fader tier med det Saar, hans Datter har givet ham, men Verden seer det og tier ikke.

Heiberg.

(P. S. Tilgiv, at eet Ord paa den første Side er udslettet, og intet sat istedenfor. Det var, som De let begriber, ingen Hæderstitel, men da Ordet med større Bitterhed traf Dem, end den, som det egentlig var bestemt for, saa har jeg udstrøget det. Han veed desuden, at jeg ikke anseer nogen Terminologie for haard for ham selv. Dem derimod, Madame, vil jeg ikke saare dybere, end det er høyst nødvendigt. Adieu.)

I de tidligere Breve see vi Heiberg trods sin bestandig stigende Forbittrelse dog endnu vise et vist Maadehold overfor den Kvinde, som dengang var hans Hustru, og han skjelner skarpt imellem Gyllembourg, der for ham

[1]) I en Note, H. har tilføiet til en Copie, som han har taget af dette Brev, siger han: „Brevet til min Moder var ikke uhøfligt; deri har jeg gjort Th. Uret, og derom har jeg ved Lise underrettet hende, efterfom jeg nu har læst Brevet. Jeg misforstoed et Udtryk i et Brev fra min Moder. Resten er rigtig."

staaer som den skjændige Forfører og falske Ven, som har røvet ham hans bedste Eiendom, og hende, hvis Brøde kun er, at hun er faldet i den listige Bedragers Snare. Det er først i Brevet af 14de Decbr. 1801, at han ogsaa imod hende retter graverende Beskyldninger, men selv her har han endnu Ord for at undskylde hende, og „hans Kjærlighed forbyder ham at være vred eller bære Had til sin Søns Moder." Nu derimod, i dette sidste Brev, kjender han ingen Hensyn, ingen Skaansel mere, han overvælder hende med Haan, han anklager hende for fiint Rænkespil, Falskhed og Løgn. Beskyldning dynger han paa Beskyldning, og det med Ord, der ere tilspidsede med al den ondskabsfulde Kunst, som hans kløgtige Hoved kunde udtænke, og dyppede i al den Gift, som gjærede i hans af Had og Raseri forpiinte Hjerte.

Hvorledes kunne vi nu forklare os dette Omslag? Hvad har hans Hustru gjort, som han ikke i Forveien kunde vide at hun vilde gjøre? Han havde jo dog selv givet sit Samtykke til Skilsmissen og vidste, at hun vilde benytte denne til at kunne indgaae et Ægteskab med Gyllembourg. Han vidste dette, ja, men han har sikkert troet, at det ikke vilde skee saa snart, at der endnu vilde være mange Vanskeligheder at overvinde, inden det kom saa vidt, og da nu Begivenhedernes Gang er saa overraskende hurtig, da hans Ansøgning bliver afslaaet og Skilsmissen bliver bevilget, og kort efter det nye Ægteskab virkelig bliver fuldbyrdet, da svimler det i hans Hoved, og han mister al Sands og Samling. Han tænker nu kun paa Hevn og for at give sit Had Luft, leder han efter et svagt Punkt, hvor han kan ramme sine

Modstandere. Og dette finder han i den Form, hvori Skilsmissesansøgningen er affattet. Han havde antaget en af hans daværende Hustru indsendt Concept og givet hende sit Samtykke til Skilsmissen, saaledes at hun paa hans Vegne ene kunde underskrive Ansøgningen i begges Navn. Hvorledes denne oprindelige Concept har lydt, kan ikke oplyses, da den ikke længere existerer, man veed kun af hendes egne Ord (S. 249, Anm.), at hun „for juridiske Aarsager ikke kunde indgive den ham tilsendte Ansøgning, men at en anden i Henseende til Materien ligelydende blev indgivet." Heller ikke denne, den virkelig indgivne Ansøgning, er bevaret, og alle Efterforskninger i Archiverne have været frugtesløse. Det væsenligste af dens Indhold kjender man imidlertid af Cancelliets Indstilling om denne Sag. Denne, der er af 4de December 1801, lyder, som følger:

„Thomasine Christine Buntzen, her af Staden, hvis Mand, forrige Translateur Heiberg, ifølge Dom af 24de December 1799 er bortsendt af Deres Majestæts Stater — andrager allerunderdanigst: at hun ikke har havt eller kunnet have nogen Deel i de Handlinger, formedelst hvilke hendes Mand har maattet forlade sit Fædreland, og at hun ikke kan bequemme sig til, langt fra sin Fader og sine Slægtninge, at deele med sin Mand den ublide Skjæbne, der har været en Følge af hans, og ikke hendes, frivillige Handlinger.

Og ligesom bemeldte hendes Ægtefælle tilforn hverken har fordret eller ønsket, at hun skulde forlade sin Familie og følge ham i sin Landflygtighed, saa ere de og begge nu blevne enige om at attraae det Baand, som binder

dem, opløst, til hvilken Ende han, ved en for Notario i Hamborg, under 9de Novbr. afgiven Erklæring, formelig har samtykket i Ophævelsen af det imellem dem værende Egteskab, hvorom hun, paa hans og egne Vegne, allerunderdanigst anholder. — Da Egteskabet imellem Supplicantinden og hendes Mand siden den Tid, han forlod det Sted, hvor hun endnu opholder sig, ikke har subsisteret i Virkeligheden, men kun i Formen, og da deres Adskillelse, skjøndt grundet i Nødvendighed, tillige er overeensstemmende med begges Ønsker, og endelig: da Virkningerne af den Dom, som for henved 2 Aar siden er overgaaet Heiberg, og som ikke ere hævede, fremdeles maa antages at gjøre Opfyldelsen af Egteskabets Hensigt umulig, troer Cancelliet, efter begges nuværende Stilling, at burde tilraade den ansøgte Skilsmisse, saa meget mere da en frivillig Separation, efter 3 Aar, endog under aldeles forandrede Omstændigheder, vilde give begge Parter Adgang til at vente deres Egtebaand opløst, og Manden, hvem denne Udsættelse ellers vilde komme til Fordeel, selv udtrykkeligen derpaa har renonceret.

Men da de Grunde, paa hvilke Egteskabets Ophævelse, med Hensyn til begges iværende Forfatning nu synes at kunne tilraades, vilde bortfalde eller svækkes, saafremt det maatte behage Deres Majestæt at forunde Supplicantindens Mand den Benaadning, hvorom han har anholdt, hvilket dette Collegium ved en anden allerunderdanigst Foreſtilling af Dags Dato har henstilt til Deres Majestæts Forgodtbefindende, — saa er det kun under den Forudsætning, at Benaadning ikke vorder Heiberg forundt, at Cancelliet vover at indstille:

at Egteskabet imellem bemeldte Peter Andreas Heiberg og Thomasine Christine Buntzen maatte aldeles vorde ophævet, og begge forundes Tilladelse at indgaae andet lovligt Egteskab."

Vi see heraf, at den endelig indgivne Ansøgning som Skilsmissegrund anfører Heibergs Landsforvisning. Denne Motivering fandtes ikke i den første Concept, som Heiberg havde seet, og Forandringen er, som hun selv ovenfor siger, skeet udelukkende af juridiske Aarsager. Hun har her fulgt Advocat Rottbølls Raad, idet denne har foreskillet hende, at Skilsmissen neppe vilde blive bevilget uden netop med denne Motivering, og hun har uden Tvivl anseet denne Forandring for ganske betydningsløs, da begge vare enige om Hovedsagen. For Heiberg stiller dette sig imidlertid ganske anderledes, thi han indbildte sig, at hans Ansøgning om Benaadning havde Udsigt til at blive bevilget, naar den, som han haabede, blev anbefalet af hans tidligere Modstander Colbjørnsen, som han troede vilde føle sig smigret ved det Brev, han havde sendt ham (see Side 200). I denne Antagelse tager Heiberg dog fuldstændig Feil. Der kunde slet ikke være Tale om, at Kongen vilde benaade Heiberg, hans Ansøgning vilde under alle Omstændigheder være bleven afslaaet, og Skilsmisseansøgningen med sin Motivering har ikke havt Skygge af Indflydelse paa Regjeringens Handlemaade i denne Sag. Det rette Forhold er altsaa det, at Kongen *først* har afslaaet Ansøgningen om Benaadning, og *bagefter* har bevilget Skilsmisseansøgningen, fordi det var bestemt, at Landsforvisningen skulde vare ved. Dette Forhold stiller Heiberg

paa Hovedet, og idet han gaaer ud fra den aldeles urigtige Forudsætning, at hans Ansøgning om Benaadning havde Udsigt til at blive bevilget, troer han, at Skilsmissesanøgningen ved sin Motivering har afskaaret ham denne Udsigt, da det vilde være meningsløst at bevilge hans Benaadning, naar man i Forveien havde bevilget en Skilsmissesanøgning, der gik ud fra, at Landsforviisningsstraffen varede ved. Imidlertid kan man forstaae, at Heiberg, ene, som han levede i Hamborg, overladt til sine egne mørke Tanker, kunde komme til at see skjævt paa Forholdet, at han troer sig blodigt forurettet og i sin tidligere Hustrues Handlemaade seer et Værk af underfundig Beregning, der for bestandig berøver ham alt Haab om at kunne vende tilbage til Fædrelandet. Hun forstummede overfor denne forfærdelige Anklage, som hun slet ikke forstod, og først henved fire Aar senere, i et Brev af 18de November 1805, ville vi finde, at hun forsvarer sig paa en Maade, der hæver det over enhver Tvivl, at hun ikke har havt den mindste Tanke om at skade Heiberg ved sin Handling.

Foranlediget af alle de skaanselløse Breve, der vedblivende indtraf, men især opfyldt af Heibergs gjentagne Trudsler om at overgive alle Breve og alt, hvad der var skeet i denne Sag, til Offentliggjørelse, skrev Gyllembourg, opfordret af Thomasine og hendes Venner, efterfølgende Brev, bestandig haabende paa at formilde ham og, om muligt, bringe hans oprørte Sind til Ro og Besindighed. At Gyllembourg, hans Hustru og hele hendes Familie

med Forfærdelse tænkte paa den Skandale, Offentliggjørelsen af hele denne Sag i Øieblikket vilde afstedkomme, kan vel Enhver indsee.

40.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

(Copie.)

Indsluttede Brev har paa en af Dine Venners Begjering ligget til i Dag uden at blive expederet. Det har været ubehageligt at skrive, thi at skrive private Breve og derved tænke paa Bogpressen, er noget, som paa ingen Maade gjør Blækket flydende; allermindst naar den, til hvem man skriver, har erklæret sig vor Uven, har erklæret som saadan at ville forfølge os endogsaa om mueligt over Grændsen for endelige Væseners Virkekreds, og som har brugt samme hævngjerrige Sprog med al Bitterhedens Stemme, endogsaa til den, jeg ikke med Koldsindighed kan see fornærmet. Under saadanne Omstændigheder, og da Fiendskab, Had og Bitterhed ere aldeles ukjendte Følelser for min Sjel, kan Du selv finde, hvor svært det har været mig at besvare Dit Brev. At finde mig selv, finde Th. fornærmet, skulde naturligviis undertrykke den Tilbøyelighed, jeg ellers med saa megen Varme nærer for dem, med hvilke jeg fortroeligen har omgaaedes. Den Tanke derimod, at Brevets Forfatter regnede sig blandt de Allerulykkeligstes Antal, ja blandt de Fortvivledes, opvakte Følelser af Deeltagelse, som kastede Glemsels Slør paa Fornærmelserne. Havde det været mig tilladt at følge

mit Hjerte, saa havde Du med omgaaende Post faaet et Brev fuldt af Deeltagelse, og omhyggelig havde jeg søgt paa den blideste Maade at erindre Dig om, at Dine Beskyldninger vare falske, og at adskillige af Dine Bebreidelser vare Dig uværdige. Men Din Beslutning, at ved Dit Brevs Trykning meddeele Verdens Publikum Dit Brev og Din Hævngjerrighed, nægtede mig at følge mit Hjertes Følelse. Hvad som i en Correspondance, eene og alleene imellem os, havde været Hjertets Sprog, havde, siden Du meldte mig Dit Forsæt om Trykningen, blevet anseet som Svaghedens. — Mange, jeg er vis derpaa, vil finde mit Svar af en moderatere Tone, end Læseren bør vente efter at have læst Dit Brev. Jeg har vel indseet det, men gjerne gjort denne Opoffrelse for at tilfredsstille mit Hjerte og bringe vores fælleds Paarørende et Offer, værdigt deres Tænkemaade. Skulde Du efter nærmere Overlæg finde det overflødigt at meddeele Verden Dit Had til enkelte Personer, som af Verden ere ukjendte og af ingen Interesse for samme, saa kan jeg ikke angre, at have betjent mig af en blød Pen. Skulde Du derimod uforanderlig vedblive Dit Forsæt, at trykke, saa nødes jeg da til at gjendrive de Beskyldninger, som Dit oprørte Sind tilsiger Dig, og som Du ved nøyere Gjennemlæsning af Din Correspondance selv vil finde ugrundede, og da nødes jeg, til eget Forsvar, at fuldkommen i hele sit Lys fremstille Dine falske Anklagelser, ikke blot med Ord og Declamationer; men uden at fornærme nogen Uvedkommende, med mathematiske og authentique juridiske Beviser. Men H— jeg forsikrer Dig helligen, jeg sværger Dig ved Th., intet i Verden vilde være mig ubehageligere

end dette. At kunne gjøre Dig nogen Tjeneste, det er, hvad jeg ønsker; lykkelig var jeg, om jeg kunde gjøre det! At blotstille Menneskers Svagheder er en Ting, jeg afskyer, især ved Personer, med hvem jeg har levet paa en venskabelig Fod. Aabent for Venskab, har mit Hjerte stedse været lukket for Fiendskab. Og Du maa gjøre, hvad Du vil, saa kan Du vel twinge mig til at gjendrive falske Beskyldninger, men aldrig ophidse mig saa, at jeg kan blive Din Fiende; alle de Personer, som omgive mig, tilhøre os ligemeget begge, ere os begge lige hellige, og mig altfor kjere, til at de ikke skulde kunne afvæbne mig endogsaa i et moment d'humeur.

Hvad nu Dit Brev angaaer, saa troer jeg ikke, Du ved at trykke det paa en saa fordeelagtig Maade forøger Dine udgivne Arbeider, at Du ikke kunde modstaae Din Tilbøyelighed til dermed at formeere de samme. Men om Din Beslutning er urokkelig, saa indskrænk i det mindste det, Du trykker, blot til Injurier mod mig alleene. Lad ikke deri indflyde Facta, hvis Falskhed jeg authentiquement kan bevise; ikke Injurier mod en Person, som Din egen Samvittighed vidner at have gjort Dig uforglemmelige, uvurdeerlige Tjenester; som aldrig havde ophørt at gjøre dem med Glæde, om ikke Dine Breve havde mishandlet hende, og som dog aldrig aflader at gribe enhver Leilighed, der gives hende, til at tjene Dig med alt godt; som aldrig har gjort Dig ondt, og som selv i de Øyeblikke, hun søgte en Frihed, som hun ansaae for sin Lykkelighed, ikke ophørte at hellige Dig sit Venskab og en øm Deeltagelse i Din Skjebne, og hvis nærmeste Slægt endnu stedse er for Dig, hvad den altid har været. Blandt

ikke Personer deri, som for den Sag, hvorfor Du har svoret mig Had, ere aldeles fremmede, og saa fremmede, at det falder i Øynene paa enhver Tænkende. Lad Regjeringen være udenfor Dine Fiendtligheder mod mig. Hvem er vel uvidende nok om min politiske Stilling her i Landet, til at kunne troe, at Regjeringen skulde afslaae Ansøgninger, paa det jeg skulde undgaae, hvad Du kalder Ubehageligheder, men som jeg ikke vilde anseet for saadanne, især hvis man ikke havde taget Feil af Din Tænkemaade. Og endeligen, hvad har Gustav den tredie at gjøre med Dit Had til mig? Lad ham hvile i Fred. Troe mig, Heiberg, Du har hverken Hæder eller Nytte af at udøse Din Vrede over mig for hans Bortgang. Alle de, som kjende Dig og erindre sig Dit Omdømme herom, saae ikke deres Agtelse for Dig forøget ved denne Din Commentaire; og de, som kjende denne Affaire, vide ligesaavel som Du, med juridisk Visshed, at jeg havde en blot medvidende, ikke virksom Deel i heele denne Katastrophe, og aldeles ikke har spillet den Rolle, Din Galde har tillagt mig. For dem, som kjende mig, bliver denne Din Commentaire fuldkommen latterlig, da der er ingen af dem, som ikke veed, at jeg i heele min Livstid aldrig har søgt nogen eeneste Gråce. Var jeg gaaet Hofveien, Heiberg, saa sad jeg ikke nu her; thi consequent har jeg altid været, og som saadan skal man altid finde mig. Inden jeg slutter denne Artikel, saa tillad mig at erindre Dig om, hvad Du skrev i min Stambog. Hvilken Contrast mellem den Tænkemaade, Du deri yttrer, og den, hvoraf Dit Brev bar Præget. Med eet Ord, H—, lad de Døde hvile i Fred. Der fordres en meget vaersom Haand, for at røre ved

deres Aske; til privat Hævngjerrighed bør den i det mindste ikke profaneres. Saaledes troer jeg, Du for Din egen Hæders Skyld kan udelade alt det ovenfor anmærkede af Dit Brev. — Det gjør mig ondt, det smerter mig inderligen at vide Dig bedrøvet, ja bedrøvet til Fortvivlelse; kan det altsaa trøste Dig at sige mig Injurier paa Tryk, maae Du det; saasnart disse Injurier kun ikke røre andre Personer eller angiver falske Facta, skal jeg ikke besvare dem, da maae Du gjerne have det sidste Ord. Ja om Du ikke vis-à-vis mit Individ vil føre andet Sprog end Hadets og Hævnens, saa lad dog disse Passioner i det mindste finde deres Maal ved mig. Er i det mindste vis-à-vis Andre og Hændelserne de Huusguder, til hvem Du tilforn bekjendte Dig, Retfærdighed og Sandhed. Søg at undgaae store Vildfarelser, de kunne hænde den Ærligste, men han bliver ogsaa dobbelt opmærksom, naar han bliver advaret derfor. Jeg nævner dette, eftersom jeg har fundet, at Lise selv, som visselig ikke savner god Villie, forblandede visse Epoquer, som vare af Betydenhed for at grunde et vist Omdømme; vi havde en Explication desangaaende, da jeg sidst var i Kjøbenhavn, og hun blev med fulde juridiske Grunde overtydet om denne sin Feiltagelse, som hun overbeviist erkjendte. Naar saadan Glemsomhed og Vildfarelse kan hænde med hende, som er paa Stedet, hvor let kunde ikke saadant hænde med en Fraværende, i Særdeleshed da hun mod sin Villie har kunnet forplante sine Vildfarelser til Dig gjennem sin Brevvexling; især da Du søger at see alt, hvad mig angaaer, fra saa forhadt en Side, fra hvilken Du altid skuer dem, Du har forklaret Fiendskab. Med eet Ord, H—, søg

ikke i Hævnens uafmaalte Stridt eller i Fortvivlelsernes Afgrund en Trøst, som blot Philosophien og Sjælens Styrke kan skjænke en Mand! Jeg kan ogsaa tale om et Forliis, jeg har ogsaa mistet Fædreneland, og et Fædreneland, jeg med en Elskers Varme har været hengiven. Dette Tab er ikke det eeneste, jeg har liidt, ulykkeligviis har jeg liidt mange og bittre. Og skjøndt jeg endnu i denne Time savner mit Fædreneland, skjøndt jeg maaskee har ligesaa store Aarsager som Du, og skjøndt jeg ikke har saa store Talenter som Du, søger jeg dog at gaae min Skjebne igjennem med Taalmodighed, og vær vis paa, at den, som beklager sig mindst, har derfor ikke altid mindst Aarsag til at gjøre det; og vær ogsaa forsikret, at, uagtet jeg ikke har dyppet min Pen i Edder og Galde, kan jeg dog anvende paa mig, hvad Digteren siger:

> Hvar en har, hvem han må vara,
> Egen heder at forsvara
> Och en egen tagg[1]) dertill.

See ikke heller dette Brev fra en forkeert Synspunkt. Jeg anseer de Øyeblikke, jeg har anvendt derpaa, for at være blandt de lykkeligste af mit Liv, om det kunde føre Dig tilbage til Dig selv, og derved ende en Striid, som ikke skjænker nogen af os nogen Laurbær Høst, men er riig paa Torne i samme Grad, som man er veltænkende, men skulde Du vedblive Dit Trykknings Projekt, saa bliver dette Brev en Dommer imellem os. Dette være, tillagt hvad medfølgende Brev indeholder, nok sagt. Og om jeg

---

[1]) Braad.

end altid skal eye en uforsonlig og hævngjerrig Fiende, skal Du dog i mig altid gjenfinde en sand og oprigtig Ven af Din Johan-Ludvig.

Noget efter sendte Heiberg Gyllembourg følgende Udfordring til at møde ham i Hamborg.

41.

Fra P. A. Heiberg til Gyllembourg.

Hambourg le 29 janvier 1802.

Mr. Gyllembourg,
ci-devant Baron d'Ehrensvaerd.

Monsieur!

Enfin vous triomphez, et je succombe sous les effets de vos machinations infernales. Non content d'avoir ruiné pour jamais mon bonheur dómestique, vous m'avez assassiné politiquement; et, grâce à vos soins, je me vois pour toujours exclu de ma patrie, privé de la consolation de voir mes amis, et arraché de mon fils unique, qui, en perdant sa mère par votre perfidie, se vit assassiné du même poignard que vous aviez plongé dans le sein de son père. Faut-il que je vous retrace le tableau de votre scélératesse? Soit. Ayant été lié avec le plus puissant et le plus acharné de mes ennemis personnels, vous lui avez servi d'espion dans ma maison, dont, hélas! l'entrée ne vous fut jamais fermée. C'est vous qui, après une

conversation avec l'ennemi dont je viens de parler, lors du commencement de mon procès en février 1799, et par conséquent sept mois avant qu'il y existât en Danemark une loi qui pouvoit me condamner à l'exil, m'avez prédit comment se termineroit le dit procès. Ainsi au lieu de profiter d'une telle liaison en faveur d'un homme qui vous prodiguait son amitié, mais dont vous aviez juré la perte, vous vous en êtes servi contre lui et pour l'accabler, afin de réussir dans vos intentions infâmes. C'est vous qui par vos prestiges, depuis mon départ forcé, avez abusé de la situation malheureuse d'une femme jusqu'alors vertueuse, sans blâme et inaccessible aux séductions. C'est vous, qui, fortifié par mon absence, avez réussi à me voler ce bijou, à dénaturer son coeur sensible, et à la rendre odieuse et méprisable même à mes ennemis. C'est vous qui lui avez conseillé de supprimer ma première requête au Roi, et ma lettre à Mr. Colbjørnsen, malgré mes prières, mes instances, mes ordres positifs de faire parvenir le tout à son adresse. C'est vous qui avez prévalu sur lui pour faire supprimer toutes mes lettres à son père, jusqu'à ce qu'entraîné par la nécessité, j'avois consenti au divorce. C'est vous qui avez fait supprimer la requête par moi approuvée touchant le divorce, et qui en avez fait dresser une autre remplie d'argumens que vous saviez trop bien être destructifs de ma requête particulière, aux fins de rentrer dans ma patrie; et cela sans avoir le moindre égard à toutes mes prières par lesquelles je conjurois la pauvre femme de ne pas me tromper aussi sur ce

point-là. Ainsi c'est vous qui l'avez rendu pour ainsi dire impossible au Gouvernement de Danemark de m'accorder la grâce que votre conduite infâme m'avoit forcé de solliciter avec tant d'instance; ainsi c'est vous qui m'avez assassiné tant de fois, et de tant de manières, mais toujours par derrière, comme déjà depuis longtems vous y êtes accoutumé. Je passerois sous silence plusieurs autres atrocités, dont votre conscience ne saura que trop vous accuser.

Ne tâchez pas de vous excuser. N'osez pas nier les faits. C'est en vain. J'ai entre mes mains les preuves incontestables de vos noirceurs et de la plupart des inculpations susdites. Ne vous croyez pas sans blâme parce que ces preuves portent essentiellement contre une femme foible et crédule. Ce que vous n'oserez pas nier, c'est que vous l'avez séduite; et je la connois trop bien pour savoir qu'elle ne fait jamais une démarche de quelque conséquence sans l'avis de celui en qui elle a placé sa confiance. C'est ainsi qu'elle me traita pendant dix ans d'un mariage heureux et qui ne fut jamais troublé, avant que le bourreau de Stockholm me vous envoyât pour mon malheur et la ruine de ma maison. En effet je ne devois blâmer que moi-même. Lorsque je fis votre connoissance personnelle dans la maison du ministre de la République française à Copenhague, je savois déjà que vous étiez uh criminel, un régicide, un lâche assassin, un instrument aveugle, non de la liberté, mon idole, mais de l'infâme tyrannie aristocratique; et cependant je vous ouvrois ma maison, je vous offris mon amitié,

je vous prodiguois des politesses et de l'hospitalité; même je m'imposois très souvent en votre faveur une gêne, dont vous êtes assez dépravé pour ne pas connoître le prix. Je devois m'attendre à être payé de la sorte.

> Car. qui sur son Roi fit son apprentissage,
> Peut bien sur son ami achever son ouvrage,

comme dit à peu près le grand Corneille. Je devois savoir que quelque bienfaisantes que soient les suites d'une trahison, le traître doit toujours être en horreur; et que celui qui méprise assez les droits de l'humanité pour devenir le lâche assassin d'un homme qui ne se méfie pas de lui, et même de son bienfaiteur, ne se soucie guère de ceux de l'hospitalité. Ces considérations auroient dû vous fermer ma porte; mais je ne voyois en vous qu'un exilé d'autant plus à plaindre, que les remords de sa conscience ne devoient que trop lui dire, q'il avait commis un forfait toujours inexcusable, et cela sans aucun avantage pour la liberté, au service de laquelle il croyoit avoir employé son bras. Je suis puni pour mes bonnes intentions, et je mérite ma punition, quoique ma faute ne vous rende que plus inexcusable. — Ainsi, sans avoir pu jamais illustrer votre nom par une action honorable, vous vous êtes rendu fameux par deux atrocités, et vous ne devez votre réputation qu'à des forfaits. C'est un beau morceau de chemin que vous avez déja fait; mais vous ne resterez pas là; votre méchanceté m'en est garant. Cependant j'espère que votre coeur n'est pas assez pervers pour refuser de s'illustrer d'une

manière moins infâme pourvu seulement que vous ne gagnerez plus par une conduite contraire, et qu'il s'en présente une occasion. C'est dont je veux vous fournir; et si avec la perte de votre noblesse héréditaire vous n'aurez pas en même tems perdu l'ensemble de celle du coeur; si votre grâce lâchement acceptée, et par laquelle vous avez échappé au glaive du bourreau, n'ait pas etouffé en vous la dernière étincelle de l'honneur, je suppose que vous n'aimerez pas de laisser passer une occasion aussi favorable sans en profiter. Je vous invite donc de venir à Hambourg me rendre compte des infamies dont vous êtes coupable envers moi. Je verrois si, du moins une fois dans votre vie vous oserez regarder un ennemi en face, vous qui jusqu'ici avez toujours attaqué vos victimes par derrière. Vous savez, que, grâce à vos soins, il m'est défendu d'aller vous trouver; ainsi n'attribuez qu'à vous même le trouble que je vous cause, puisque, ayant été rendu à ma patrie et à mon fils, je vous eusse laissé en repos et dans la jouissance paisible du reste des biens que vous m'avez volés.

Je n'ai pas, comme vous, appris dans ma jeunesse l'art de me servir d'une épée; mais peut-être que je saurois assez bien manier un pistolet; et pour cette arme je ne craindrois point votre habileté supérieure, moyennant une petite précaution que je prendrai, et dont le sort de Gustave trois m'a appris la nécessité: celle de ne jamais vous tourner le dos. Apportez vos propres pistolets, car je n'en ai pas. Vous voyez que je vous favorise autant qu'il est possible, et j'y

ajouterai encore un avis, dont vous ferez bien de profiter. Soyez sûr de me tuer du premier coup, ou craignez pour votre vie, puisque je suis bien fortement décidé de ne pas vous faire grâce. — Je vous attends entre le quinze et le trente un mars prochain, c'est à dire en six ou sept semaines d'ici; passé ce dernier jour je ne vous attendrais plus; mais, si vous osez manquer au rendez-vous, je vous assure sur mon honneur, car j'en ai, moi, que je feroi imprimer et distribuer cette lettre avec un petit commentaire. Ce ne sera pas ma faute, si cette publication ne parviendra point partout où le bruit de l'assassinat du malheureux Gustave, et le nom du Baron Ehrensvaerd, l'un de ses assassins, est pénétré, mais soyez sûr qu'elle ira assez loin pour vous flétrir une seconde fois, et qu'elle imprimera sur votre front déhonté une marque ineffaçable, et capable à vous rendre l'opprobre et l'objet du mépris de tout homme de bien, de qui vous oserez jamais approcher.

Afin de prévenir toute espèce de subterfuge de votre part, et pour être sûr que cette lettre seroit parvenue entre vos mains, je vous en demande une reconnoissance signée de votre main, que vous remettrez au porteur du présent cartel, dont d'ailleurs je n'ai pas trouvé à-propos de l'informer du contenu, afin de ne pas le compromettre en aucune manière. Gardez le silence vous même aussi bien que je saurai le garder; mais surtout soyez sûr de venir. Vous voyez que vous n'y hazardez que très peu, et que tout le risque est contre moi. Votre intérêt vous com-

mande impérieusement de vider l'affaire avec moi le plutôt possible, car je vous assure que tant que je vivrai vous ne serez jamais tranquille. Ainsi votre sûreté est entre vos propres mains; et quoique en tombant sous vos coups, assurément je ne bénirais pas la main qui m'arrache d'une vie qui m'est à charge, cependant vous pourrez vous consoler en pensant que vous aurez achevé votre ouvrage; et qu'en tranchant ma destinée vous ne pourrez rien ajouter à ma haine, qui vous poursuivra, s'il est possible, même au delà du tombeau.

P. A. Heiberg.

42.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Monsieur,

Je vous laisse le langage des injures, je n'y suis pas habitué.

Si vous étiez de bonne foi dans vos accusations, et que vous y crussiez vous-même, je m'empresserois de dissiper votre erreur. Mais je n'en ai pas besoin, car vous savez fort bien, Monsieur, qu' aucune de vos accusations ne sont fondées sur la vérité. Vous êtes suffisamment instruit pour pouvoir en nourrir le moindre doute raisonnable, je trouve donc inutile de réfuter toutes ces inculpations. Si vous relisez les lettres que vous avez reçues de la famille respectable de Buntzen, vous en serez convaincu, et vous

verrez, même, Monsieur, que je n'ai pas été à Copenhague à plusieurs des époques où vous me dites avoir agi contre vous.

Pour ce qui regarde la catastrophe suédoise de 1792, vous cherchez à m'y faire jouer un rôle que même le moins instruit de cette affaire ne m'imputera pas. Mais peut-être, Monsieur, que, pour ce qui me concerne, vous connoissez cette affaire mieux que les témoins oculaires, que mes juges, que moi-même. La passion pour la liberté aveugla pour un instant ma jeunesse, l'intérêt personnel ne s'y glissa point; cette conviction intime et la considération des personnes estimables m'ont dédommagé de la perte de mon bien-être, c'est à cette même considération que je dois d'avoir pu supporter dix ans de revers et d'exil.

L'anecdote que Gustave 3 était mon bienfaiteur est très piquante par sa nouveauté, mais qui ne sait pas qu'elle n'est pas fondée sur la vérité.

Enfin il faut bien vous répondre à l'invitation généreuse que vous me faites de m'illustrer, pour me servir de vos propres mots. Mais j'avoue que je ne trouve rien d'illustre à aller d'ici à Hambourg pour tirer un coup de pistolet en l'air, car vous êtes bien intimement persuadé qu'avec vous je n'agirerois pas autrement. Car, Monsieur, si je pouvois oublier la défense qu'en font les lois, au moins je ne saurois oublier ce que je dois à mon beau-père et à sa famille. Si dans le mois de septembre l'année passée vous m'aviez donné votre défi, il auroit ressemblé à

quelque chose. A prèsent il est au dernier point immoral. — Vous jouissiez jusqu'ici des bontés de monsieur Buntzen, votre fils en est idolâtré, vous êtes comblé des amitiés de cette famille. La même famille est à présent la mienne. Pourrois-je tirer contre le père du fils de ma femme? contre un homme que mon beau-père appelle son fils? Je ne sais pas si dans mon cas vous pourriez le faire. Pour moi je sais, Monsieur, que votre défi injurieux, imprimé même dans toutes les langues et gazettes de l'Europe ne saura me déshonorer, mais une telle action le feroit. Pour ce qui vous regarde vis-à-vis le beaufils de monsieur Buntzen c'est une chose qui ne regarde que votre conscience et à l'égard de laquelle chaqu'un ne répond que pour soi.

C. F. Gyllembourg.

Gyllembourg blev, trods alle fortsatte Fornærmelser, ved sin Beslutning, ikke at ville føre Vaaben imod den Mand, der var Fader til hans Hustrus Søn, og saaledes bortfaldt denne Duel, der havde kostet Thomasine saa megen Skræk og saa mange Taarer.

Endnu engang gav Heiberg sin Forbittrelse Luft ved en Ansøgning til Cancelliet, som her følger.

43.

Ansøgning fra P. A. Heiberg til Cancelliet.

Underdanigst Promemoria.

(Copie.)

Efterat min forhenværende Hustrue Thomasine Christine Buntzen havde faaet mig overtalt til at samtykke i den af hende attraaede Ophævelse af vores Ægteskab, tilsendte hun mig i November Maaned forrige Aar et Concept til en allerunderdanigst Ansøgning om bemeldte Skilsmisse. Jeg approberede samme, dog under det udtrykkelige og fleere Gange gjentagne Vilkaar, at intet Ord i det bemeldte Concept maatte forandres, men at Ansøgningen skulde være aldeles ligelydende med Conceptet. Stoelende paa hendes Redelighed, begik jeg den Feyl, som jeg nu for sildig angrer, at jeg ikke forlangte den originale Ansøgning mig tilsendt til Underskrift, og at jeg derimod for at forkorte Proceduren, hvilket hun syntes meget at ønske, strax sendte hende en Notarial Fuldmagt, hvorved jeg befuldmægtigede hende til ogsaa at underskrive i mit Navn. Jeg har siden erfaret, at hun, saasnart som hun havde faaet bemeldte min Fuldmagt i Hænde, forkastede det af hende selv foreslagne og af mig approberede Concept og loed twertimod mine indstændige Anmodninger og bestemte Ordrer, forfatte og indgive en ganske forskjellig Ansøgning, grundet paa Argumenter, som jeg aldrig har approberet, og aldrig kunde approbere, eftersom de, hvilket Følgerne har viist, ikke kunde andet end blive mig til den yderste Skade og Præjudice. Uagtet alle mine ofte gjentagne Anmodninger har det ikke været mig

mueligt at formaae hende til at meddeele mig en Copie af bemeldte egenmægtige, uden mit Vidende og imod min Villie indgivne Anjøgning; og det Ubehagelige i min nærværende Stilling er uendeligen forøget ved den Tanke, at man forsætligen og planmæssigen holder mig i Uvidenhed om, i hvor høy en Grad man har tilladt sig at spøge med min Ære og Velfærd, da jeg havde været godtroende nok til at overlade min Skjebne aldeles værgeløs i det Menneskes Hænder, af hvem jeg i det mindste aldrig har fortjent at behandles som Fiende, og som i mere end hundrede Breve, hvis Originaler jeg har i Hænde, stedse under min Fraværelse har søgt at dysse mig i Søvn med de meest utvetydige Forsikringer om evig og uforanderlig Kjerlighed og Venskab; men hvis Hjerte forresten er af Naturen alt for ædelt til, at hun kunde have behandlet mig med saa megen Troeløshed, naar hun ikke dertil var bleven animeret og tilskyndet af en listig Forfører, hvis Snarer desværre netop de fortræffeligste Mennesker har størst Vanskelighed ved at undgaae.

For at komme til Kundskab om, hvad der i denne Sag er passeret, har jeg nu, efter at have forgjeves forsøgt adskillige Midler, intet andet tilovers end at henvende mig directe til det høykongelige Danske Cancellie, underdanigst udbede mig en authentique Afskrift af den i bemeldte Anledning indgivne Anjøgning, samt af den derpaa følgende Kongelige allerhøyeste Skilsmisse-Bevilling. Jeg vover endnu underdanigst at udbede mig, at samme Afskrift maae blive tilsendt . . . . . [1]) fra hvem jeg er vis

[1]) Rahbek.

paa ſtrax og rigtig at erholde ſamme. Ved at gjøre denne underdanigſte Anſøgning, har jeg, ſiden Sagen ikke kan ændres, nu for Tiden ingen anden Hensigt, end blot at oplyſe mig om, hvad der er foretaget i en for mig saa vigtig Sag, hvori intet burde have ſkeet uden mit Vidende og imod min Villie; men hvori man dog alligevel har tilladt ſig hemmelige Procedurer, der var aldeeles ſtridende imod Vedkommendes egne Løfter, og mine poſitive Ordrer; og at jeg herom bør blive underrettet, vil upaatvivleligen det høye Collegium finde at være overeensſtemmende med den ſtrængeſte Ret og Billighed.

Hambourg, den 13de April 1802.

P. A. Heiberg.

Denne Anſøgning blev bevilget, og Afſkrifterne bleve tilſendte Heiberg igjennem Rahbek. Fra denne Tid ſynes han ikke at være kommen tilbage til den Side 289 nævnte Anklage imod ſin tidligere Huſtru.

Omſider, efter flere Maaneders Opholb i Hamborg, begav Heiberg ſig atter til Alles Lettelſe til Paris. Det var hans endelige og urokkelige Villie, at Sønnen ikke maatte boe hos ſin Moder, men dog ſkulde blive i Danmark til han blev Student, og da reiſe til ham i Paris, opholde ſig der nogle Aar, og da ſelv afgjøre, om han vilde blive franſk Borger, eller vende tilbage til ſit Fædreland. Paa Tilbagereiſen opholdt Heiberg ſig i flere tydſke Byer, beſøgte Goethe, Schiller og flere berømte Videnſkabsmænd, og ankom endelig atter til Paris efter ti Maaneders Fra=

værelse. Nu arbeidede han for Alvor paa at skaffe sig en Stilling i Frankrig, i hvilken han kunde leve uafhængig af Alle i sit Fædreland, med Udsigt til ene at kunne udrede Alt til sin Søns Opdragelse. Han var saa heldig i Paris at komme i Forbindelse med Mænd, der stode Regjeringen nær, og disse anbefalede ham til Udenrigsministeren Talleyrand, som strax gav ham en Plads i Bureau traducteur med en aarlig Gage af 3000 Francs. Hans ualmindelige Sprogkundskaber gjorde ham snart uundværlig for hans Foresatte, hvem han altid ledsagede paa deres diplomatiske Reiser, snart her, snart hist. Selv forholdt han sig ganske passiv i politisk Retning, og udførte uden Knurren, hvad man paalagde ham. Alle hans Tanker dreiede sig om den Uret, han havde lidt i sit Fædreland, baade af offentlige og private Personer. I sin Harme skrev han fremdeles de mest forbittrede Breve, fulde af Fornærmelser og Angreb paa sin Søns Moder og hendes nuværende Husbond. Han havde befalet, at hans Søn skulde sættes i Kost hos Svigerinden Lise Jürgensen. Fuld af Mistro, om hans Ordre blev rigtig overholdt, corresponderede han jevnligt med Lise Jürgensen om Johan Ludvig, og om de Udgifter, der vare forbundne med hans Ophold i Svigerindens Hus. Af de mange danske Reisende, der besøgte Paris, var der sjelden Nogen der undlod at aflægge Heiberg en Visit. For disse kunde han vel udtale sin Harme over den Behandling, han havde lidt i sit Fædreland, men aldrig har han til nogen af disse Besøgende yttret et Ord om sine private Sorger i Hjemmet, vistnok det bedste Bevis for, i hvilken Grad dette Forhold bestandig nagede og opfyldte hans

Sind med en Smerte, en Bitterhed, der gjorde det umuligt for ham, at bringe det over sine Læber.

Medens Gyllembourg og hans Hustru nu vare bosatte paa Gaarden Ruhedal, forblev Johan Ludvig til sin egen og Moderens Sorg i Tantens Hus. Heiberg havde paalagt hende, at Johan Ludvig skulde have saa lidt at gjøre med Moderen som muligt, dog tillod han, at hun maatte besøge sin Søn, men Drengen turde paa ingen Maade besøge det Gyllembourgske Hus. Det stakkels Barn, der i en ualmindelig Grad elskede sin Moder, led ofte af en usigelig Længsel efter hende. Rørende var derfor det Forhold, hvori Moder og Søn kom til hinanden, idet de maatte stjæle sig til skriftlig at udtale deres Længsel; thi endogsaa dette, at skrive, var forbudt Drengen, et Forbud, som var ham umuligt at overholde. Den 3die April 1802 skriver han i sit ellevte Aar saaledes til sin Moder.

44.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Den 3 April 1802.

Gode Moder!

Tak for dit Brev og alt det Brød, som du har givet mig. Endnu har jeg een og en halv Kringle og sex Tvebakker eller 3 Pakker. Bestefader og heele Huset spiser med megen Fornøielse deraf, især af Kringlerne. Det glæder mig, at du besøger mig i April. — Jeg har faaet til bare Skjorter for 20 Rdl. Lærred og meget andet,

som jeg skal fortælle dig, naar du kommer. Maaskee jeg kommer ud til dig snart.

I Gaard var det den anden April; og Laurents siger, at paa Skibskirkegaarden sad en Kone og græd, og hendes Børn, som ikke vare større end Bolette og Hanne, bekrandsede Thuras Grav. Farvel, næste Gang skal du faae et langt Brev fra mig.

J. L. Heiberg.

Moderen besøgte ham imidlertid saa ofte, som det var hende muligt at reise ind fra Landet, og Drengen talte Dagene og Timerne mellem hvert Besøg. Han fandt sig dog nogenlunde i Skilsmissen, saalænge han var hos sin Tante Lise. Han var jo her hos alle dem, Store og Smaa, imellem hvem han fra sin Fødsel havde færdedes, og alle disse elskede ham usigelig. Imidlertid levede Moderen og Gyllembourg paa Ruhedal, gjensidig lykkelige ved at eie hinanden, men forresten ingenlunde bandsende paa Roser; thi tiltrods for den stakkels Gyllembourgs Anstrengelser med hans Landeiendom, var og blev der dog kun ringe Udsigt til, at denne kunde bære sig og skaffe dem et sorgfrit Udkomme. Det gik Gyllembourg som saa mangen en dygtig Landmand, han manglede Capital til at drive Gaarden op med. Fra denne Tid, under hvilken han idelig maatte færdes frem og tilbage imellem Ruhedal og Kjøbenhavn, findes en lille Række Breve, som belyser Ægtefællernes indbyrdes Forhold, og som derfor medfølger.

45.

Fra Fru Gyllembourg til hendes Mand.

Ruhedal, den 25de Marts 1802,
Torsdag Formiddag Kl. 10½.

Uagtet jeg vist venter Dig i Morgen, min kjereste, bedste Gyllembourg! saa skriver jeg Dig dog til, skjøndt jeg vist haaber at faae dette Brev sendt ubrudt tilbage, og at kunne selv levere Dig det, med tusinde Kys og Taksigelser for det kjere, kjere Brev, som jeg i Gaar fik fra Dig. Desværre! det er meget rimeligt, at disse Linier finder Dig i Byen, langt fra Din stakkels Sine, og derfor skriver jeg, thi det vilde gjøre mig alt for ondt, om Posten skulde bringe nogen anden Brev fra mig, og intet Ord til Dig, min gode Gyllembourg! — men ogsaa bliver det kun nogle faa Ord, thi visselig haaber jeg i Morgen Eftermiddag at have Dig her tilbage, til Dit eget Hjem, til Din egen Sine, der endnu langt mere er Din end noget af hvad der nogensinde har, eller nogensinde vil komme til at tilhøre Dig.

Inderlig, inderlig bedrøvet saae jeg Dig kjøre ud af vor Port, jeg saae længe efter Dig, og jeg veed ikke selv hvorfor, men jeg var ordentlig bange, at Du ikke skulde see Dig endnu eengang tilbage og vinke ad mig, men Du saae Dig om, kyssede paa Fingeren ad mig, og jeg syntes, det trøstede mig. Da Du var borte, gik jeg ind, søgte at fatte mig, toeg mig meget for at gjøre, og har saaledes ved Flittighed overvundet Kjedsomheden i Din Fraværelse, men ikke Længselen, kjereste Gyllembourg! og den vilde jeg ikke overvinde, om jeg endogsaa kunde. Aldrig, aldrig

har jeg længtes som nu; kommer Du ikke i Morgen, bliver jeg usigelig bedrøvet. Du kan aldrig troe, hvor jeg er barnagtig; naar Du kommer, skal jeg fortælle Dig det altsammen; Du vil ikke lee af mig derfor, thi Gud være lovet! Gud være lovet! Du elsker ogsaa Din lykkelige Sine, og længes ogsaa efter hende. Hvor jeg glæder mig til at see Dig igjen! her, hvor ingen Tvang bier paa os, hvor vi ingen anden Herre erkjender end Kjærligheds lille Gud. Give Gud, at Din Reise maae have været lykkelig; men om den end ikke havde været det, saa bliver det dog en lyksalig Aften, naar jeg igjen seer Dig, og kan holde Dig i mine Arme.

Niels Olsen hilser Dig, og forsikrer, at han længes meget efter Dig. Han har været hos mig og spiist med mig baade i Gaar og i Forgaars Aftes. Alle vore Folk ere meget artige, Jomfruen er meget høfligere, end hun pleier; jeg er frist og vel, og fattes intet uden Dig, men hvilket Savn kan ogsaa lignes ved dette, at savne Dig, som er Sjælen af Ruhedal og endnu meget mere Sines Sjæl. Ruhedal kan ikke trives uden Dig, og Sine kan ikke leve uden Dig. Ak jeg føler det med Glæde, for at leve maatte mit øvrige Liv tilhøre Dig, ingen Opoffrelse, ingen Kummer var for stor for at naae denne Lyksalighed, og ofte frygter jeg, at jeg fortjener den ikke. —

Jeg er meget god ved mig selv, som Du har bedet mig om. I Forgaars, da vi bagte, toeg jeg mange Klæder paa, men jeg maae dog nok have forkjølet mig lidt, thi i Gaar Formiddags havde jeg meget ondt i mit Hoved og var saa usigelig træt og forunderlig. — Veyret var meget smukt i Gaar; jeg var lidt inde hos Præstens

og gik siden lidt omkring i vores Hauge. Saa gik min Hovedpine bort, men desværre! min grusomme Tandpine begyndte lidt at erindre mig om sin Tilværelse. Jeg blev meget bange for denne gamle Fiende og toeg derfor af Frue Bohemanns Draaber i Aftes og har taget dem igjen i Dag, skjøndt jeg intet føler til min Tandpine meere.

Nu, lev vel! min elskede, elskværdige Gyllembourg! alt hvad jeg mere har at sige Dig, gjemmer jeg, til vi sees. At det dog maatte blive i Morgen! Du kan ikke troe, hvor jeg længes! — Jeg kunde ikke lade være at græde i Gaar, da jeg erfarede, at Du ikke kom i Dag; skulde Du nu heller ikke komme i Morgen, saa bliver jeg ret utaalmodig. — Hvor jeg længtes efter Niels i Gaar, da han var paa Posten! mit Hjerte slog saadan, da jeg brød Dit Segl! kort sagt, kjere Gyllembourg! denne Fraværelse lærer mig, at jeg aldrig har elsket Dig som nu og aldrig som nu været saa ganske, saa af mit hele Hjerte

Din

Sine.

46.

Fra Samme til Samme.

Ruhedal den 4de April 1802,.
Søndag Formiddag.

Tak for Dit Brev, kjere Gyllembourg! Posten bragte tillige eet fra Renze, og eet til Dig — fra Silfversparre troer jeg — som jeg herved sender Dig. — Du kommer da ikke i Morgen, vel ikke engang paa Tirsdag, — og saa forunderligt er et menneskeligt Hjerte — jeg længes

efter Dig, meere end nogensinde, og dog frygter jeg, at Du skulde komme før Onsdag, da Du vel ellers atter har gjort en forgjeves Reise. Kjereste Gyllembourg! jeg kan ikke nægte det, vore Affaires gjør mig ret uroelig; naar jeg seer Dig, kan jeg ikke være ret uroelig over nogen Ting, men naar Du er borte — — Jeg veed ikke, hvad der er over mig i Dag, de andre Dage har jeg vel længtes efter Dig, men jeg har dog været i ret godt Humeur, men i Dag er jeg ganske forknyt. Jeg har ikke sovet godt i Nat, jeg har drømt saa fælt, og vaagnet saa angest, jeg er saa ilde tilmode, at jeg ikke kan lade være at græde. — Jeg er vreed paa mig selv for min Barnagtighed, min Fornuft skjænder meget paa mig i Dag. Om tre til fire Dage skal jeg see Dig igjen, jeg har jo før maattet undvære Dig i meget længere Tid; de Dage vil vel ogsaa faae Ende; men jeg veed ikke selv, jeg er saa angest for, at Du er syg, eller at der skal hænde Dig noget ondt, jeg er færdig at indbilde mig, at H. kunde komme og rive Dig fra mig. — Jeg veed nok selv, jeg er urimelig, jeg er endogsaa utaknemmelig mod Skjebnen. — Det er i Dag just et Aar siden hiin fatale Paaskeaften, som Du vel erindrer Dig. Hvilken Forskjel paa min Skjebne da og nu! — Om en god Aand havde viist mig mig selv sidende paa Ruhedal, og for heele Verdens Øyne tilhørende Dig; viist mig Dig som Faders Søn; Dig, som han hiin Aften for et Aar siden var uartig imod, og som han nu modtager med faderlig Godhed og Venlighed; — hvor vilde jeg da blevet usigelig glad; hvor vilde jeg velsignet min Skjebne! — Heller ikke er jeg nu utaknemmelig: er der Een, som styrer vor Skjebne,

saa veed han, om jeg takker ham. Jeg har sagt mig alt dette i Dag saa mange Gange, men

> Je me le dis en vain, une terreur secrète
> me suit, m'agite, m'inquiète,
> loin de l'objet de mon amour.

Tilgiv mig, min bedste Gyllembourg! det er ikke Ret af mig at fortælle Dig alt dette og plage Dig med mine Urimeligheder, og gjøre Dig maaskee endogsaa melankolsk, men tænk paa, at jeg ikke her har nogen levende Skabning, til hvem jeg kan tale om hvad som ligger mig paa Hjerte, og desuden, kjere Gyllembourg, hvem kan deele, hvem kan begribe mine Følelser, mine Daarligheder vis-à-vis Dig, uden Du selv? — Men, jeg kunde gjerne blive ved i denne Tone, og skrive heele Ark fulde, og jeg vil derfor holde op dermed, hvis jeg kan, og heller fortælle Dig alt, hvad jeg har foretaget mig i Din Fraværelse.

Da Du var reist, ryddede jeg op, gik omkring, som Du veed jeg pleier, lagde Reseda Frøe i Blød (det skal ligge, sagde Jomfruen, i 24 Timer med Rette) klædte mig paa og spiiste til Middag; da jeg havde spiist, gik jeg nogen Tiid i Haven, læste lidt, syede lidt, saae til min Kalv etc., til det blev mørkt, derpaa spillede og sang jeg, til jeg skulde spiise til Aften, jeg gik tidlig til Sengs og stod op i Gaar Morges lidt før 7. Jeg gik omkring i Huset, saae en nye Kalv, som blev født i Fredags Aftes sildigt; saaede Reseda i Haven, talede vidt og bredt med Jens Simonsen, der efter mine ringe Tanker er meget doven, medens Du er borte, og derpaa gik jeg ud i Marken. Veyret var guddommeligt; jeg gik langs med Gjerdet ved Skoven og udsaae mig et Sted, hvor jeg troer, jeg godt

kan krybe over og gaae ind i Skoven, jeg var i den største Fristelse til strax at gaae derind, men da jeg veed, Du ikke gjerne vil, at jeg maae gaae alleene i Skoven, saa lod jeg det være. Hvor det forekommer mig forunderligt, uvant, behageligt og jeg veed ikke hvordan, saaledes at gaae alleene og vandre i en smuk Egn paa Landet! — Jeg sad lidt paa en Træstub lige ved Skoven, der var saa deiligt, saa mange Fugle sang i Skoven, Dine Folk gik og arbeidede i Markerne omkring; for Resten saae jeg intet Menneske. Jeg syntes, at jeg var paa eengang meget glad og ganske melankolsk. Da jeg kom hjem, var Klokken 12, det øvrige af Dagen tilbragte jeg med at sye og gaae ud og ind. — Vor Pige Karen var syg i Gaar og laae til Sengs af Feber, saa jeg maatte tage Stedkerkonen fra Haven, og lade hende i det Sted gaae os til Haande, da Hans Andersens Kone ikke var hjemme. Jomfruen er meget artig, naar Du er borte, jeg kan godt mærke, at det er nu egentlig Dig, hun er arrig paa. Hans gjør sig forskrækkelig artig, jeg troer, han vilde usigelig gjerne blive. Jeg har sagt ham Dine Ordres, som stode i Brevet.

Præstekonen besøgte mig i Gaar Eftermiddags, hun drak Thee her og var meget aimablere, end sidst jeg saae hende. Da hun var gaaet, og jeg havde været ude hos mine Kalve etc., gik jeg lidt op og need i Tusmørke, der var saadan en Roelighed over den hele Egn; den nye Maane sad lige for Vinduerne, der var saadanne glade Ahnelser over mig. — Ak, hvorfor skal dumme Drømme ængste mig, naar jeg lægger mig til Hvile, efter at jeg saa godt som jeg har vidst og kunnet, har tilbragt min Dag, uden at gjøre noget Menneske, noget Dyr, endogsaa

det mindſte, ondt! og hvorfor ſkal de elendige, foragtelige Penge formindſke den Lykke, ſom Kjerlighed ſkjænker os i dette lille Paradiis, en Lykke, ſom vi har kjøbt med ſaa megen Kummer, ſaa mange Taarer? Jorden er dog ſaa ſmuk; maa der ingen ret Lykkelige findes paa den? — Dog nu begynder jeg igjen med mit onde Lune! —

I Aftes ſpiiſte Niels Olſen med mig, han tænker og taler nu alleene om ſit Project.

Det glæder mig, at Fader er eenig med os i den Sag med H., jeg er nu nysgjerrig for at vide, hvad Rahbek vil ſige, og hvordan Liſe vil bære ſig ad med Dig i Aften, det er Søndag, ſaa Du vel ſeer hende. Give Gud, jeg dog i et fortryllet Speil kunde ſee Dig, og erfare, om Du er lykkelig i Dine Negotiationer. Alt dette har aldrig ængſtet mig ſom nu. — Jeg beder Dig indſtændig, kjere Gyllembourg! derſom Du elſker mig, ſaa vær god imod Dig ſelv, og vogt Din Helbred. Jeg beder Dig ikke komme ſnart igjen, thi jeg veed, Du kommer det førſte Øyeblik, det er Dig mueligt.

Hør min Ven! hvor gjerne jeg vilde ſee Ludvig, ſaa tag ham dog ikke med Dig, derſom der kan komme nogen Spectacler ud af hans Komme her. Det er iſær med ham, mine onde Drømme ængſter mig. I Gaar Nat drømte jeg ogſaa om H., hvor jeg er bange for det Menneſkes Beſlutninger!

— Turde jeg bede Dig min Ven! om Du vilde ſpørge Hanne om mine ſorte Skoe, ſom jeg lod blive i Byen, ere færdige, og hvis ſaa er, om Du da vil tage dem med Dig. Vilde Du ikke ogſaa ſpørge hende, om ikke den Roed, hvormed man ryger for Myg, hedder Allandroed, og vilde

Du saa kjøbe noget af denne Roed paa Apotheket og tage med Dig ud til mig, thi disse Par Dages milde Luft har skaffet os saa mange Myg, at jeg hverken har Roe for dem Nat eller Dag.

Jeg maae ogsaa skrive til Renze, saa jeg vil gjemme alt, hvad jeg meere har at siige Dig, til jeg er saa lykkelig at see Dig. Gid det maae blive snart, og at vi da maae være ret glade! Lev vel, min bedste Gyllembourg! og om Du ogsaa kommer hjem paa Onsdag, saa lad mig dog faae et Par Ord fra Dig med Posten, eller beed Hanne, at hun vil skrive mig til og sige mig, naar jeg kan vente Dig. Siig Ludvig, at han skal faae Brev fra mig med næste Post, og at jeg takker ham meget for hans Brev. Hvor det glæder mig, at den Dreng er Dig kjær! — Hils Fader og Hanne og hvem Du vil.

Nu lev vel! lev vel! min kjereste, bedste, gode Gyllembourg! jeg omfavner Dig i Tankerne. Alle gode Engle bevare Dig, og føre Dig snart tilbage til mig! Tænk imidlertiid paa mig og elsk mig stedse, som Du er elsket af

Din troe

Sine.

47.

Fra Samme til Samme.

Ruhedal, den 22de July 1802.
Torsdag Formiddag Kl. 11.

Kjere, gode Gyllembourg! Det er mig en stor Fornøyelse, at jeg kan skrive til Dig, og lade Dig høre fra Dit Hjem; men det vilde være mig endnu meget kjerere,

om jeg kunde høre fra Dig, og jeg veed ikke, hvad jeg vilde give for at tilkjøbe mig blot 4 Linier fra Din Haand, eller kun for at tale med En, som kunde sige mig, hvor Du var, og hvad Du foretoeg Dig. Maaskee sidder Du i dette Øyeblik paa en Vogn imellem Helsingør og Kjøbenhavn. Ak! gid Du ikke havde denne Helsingøers Reise nødig! — Om vi dog havde vundet! — men det troer jeg ikke meere. — Naar Du er hjemme, kjere Gyllembourg! tænker jeg meget paa den blinde Lykkes Gaver, og er utrættelig i at bygge Luftkasteller, men naar Du er borte, tænker jeg blot paa at faae Dig tilbage, og alle mine Luftkasteller indskrænke sig til det første Aftensmaaltid, vi igjen skal spise med hinanden, og hvorved min Indbildningskraft da forestiller mig Dig meget glad over Din Hjemkomst, munter, glimrende af Amabilité og — jeg tilstaaer det, af Kjerlighed til Din stakkels Sine, og indtaget af dette rimelige Luftkastel, tænker jeg ikke længere ud i Fremtiden og lader de urimelige ligge i deres Gruus til en anden Gang. Gud give blot, at Du maae have været lykkelig i Dine Affaires, og ikke have nødig at reise til Helsingøer. — Jeg faaer ikke saa megen Tiid til at skrive til Dig, som jeg vilde, thi Carsten skal kjøre til Mølle i Eftermiddag og med det samme tage dette Brev med sig; og jeg har tillige gjort den Opdagelse, at Uhret gaaer nu for sildig, saa at jeg troede, at Klokken kun var $11\frac{1}{2}$, og nu er allerede Folkene kommet hjem for at spise, og hvad som er værre, er, Niels Olsen er her alt, og Du veed nok, hvor godt man kan skrive, naar han er i Stuen. Jeg vil derfor spise strax, uagtet jeg virkelig troer, at Folkene i Dag er kommet meget tidligere hjem, end de

pleier; jeg begynder da atter at tale med Dig, naar vi har spiist, ak! hvad det er kjedsommeligt at gaae til Bords, naar Du er borte. —

Kl. 4.

Nu har da Niels Olsen og jeg spiist sammen, og imidlertiid har han iblandt andre Ting vidtløftigen gjentaget for mig den Historie om Frue Lunds Begravelse, der maae være en af hans Favorit Fortællinger, og der med al sin Sørgelighed stedse frister mig til at lee, og siden afhandlede han den Materie, at ingen Ægtefolk i Kjøbenhavn holdt saameget af hinanden, som de paa Landet, men at de der var saa skikkelige, at de meget gjerne kunde gifte dem 3, 4 Gange og holde lige meget af alle deres Koner eller Mænd. — Hvor har Du spiist til Middag i Dag? Hvem der dog vidste det! — Skjøndt jeg nu ikke veed, hvad Du gjør, skal jeg dog kortelig fortælle Dig alt, hvad jeg har foretaget mig, siden Du kjørte ud af Ruhedals Gaard. Medens jeg stoed og saae efter Dig, kom Husholdersken og kaldte paa mig; jeg gik ind mod min Villie og blev endnu staaende i Vinduet i den forreste Stue, og saae, at Du endnu eengang saae Dig tilbage, hvorfor jeg takker Dig, min bedste Gyllembourg! det gjorde mig ret ondt, at jeg ikke endnu stoed i Døren, at Du kunde seet, at jeg besvarede Din Hilsen. Jeg gik da ind, ryddede op, gik ud og ind, var i ondt Humeur, og blev for første Gang ret alvorlig vreed paa Jomfru Engel, hvori jeg dog troer mit onde Lune ingen Deel havde, men at jeg havde den største Ret. Derpaa klædte jeg mig paa og spiiste til Middag med Niels Olsen. Jeg gik nu ud i det smukke Veir, først gik jeg der, hvor Folkene sloeg Høe,

derpaa op paa min Høy, og forført af Skovens og Veirets Skjønhed krøb jeg over Gjerdet og gik et Stykke ind i Skoven ad den Vei, jeg forleden kjørte med Dig. Da jeg kom tilbage, mødte jeg Niels Olsen, der med al den Miniſter Mine, en Bonde kan give ſig, preſenterede mig ſin gamle Svigerfader. Han fortalte mig derpaa, at Ærterne i Marken paa hiin Side Aaen vare allerede ſtore, jeg gik med ham for at ſee dem, og de ere virkelig færdige at være alt for ſtore. Jeg havde en ſtor Lyſt til disſe førſte grønne Ærter, jeg har ſeet i Aar, men jeg var bange, det ſkulde være Dig imod, om jeg plukkede af dem. Jeg har derfor beſluttet at lade dem være, til Du kom hjem. Men gode Gyllembourg! til den Aften, jeg venter Dig tilbage, kan jeg ikke lade være at lade nogle af dem tillave til Dig, og jeg haaber, Du ikke tager mig det ilde op, naar jeg ſelv gaaer og plukker af dem, og det vil jeg. Førend jeg kan ſpiiſe dem med Dig, bryder jeg mig ikke om dem. — Da jeg gik hjem, plukkede jeg denne hvide Blomſt, Du heri finder, da jeg erindrede mig, at Du i Fjor ſendte mig en ligeſaadan, voxet paa Ruhedals Grund, maaſkee paa ſamme Sted, hvor denne ſtoed, jeg ſatte den i mit Bryſt og tænkte med inderlig Glæde, at jeg i Aar kunde ſende Dig en Blomſt fra Ruhedal, hvorfra Du ſaa ofte i hine Dage ſendte mig Blomſter, ſom jeg med Ømhed endnu ſtedſe gjemmer, og ſom ſkulle findes, naar jeg ſelv ikke findes meere. — Ak Gyllembourg! ſkal jeg tilſtaae for Dig, at jeg næſten toeg i Betænkning at ſende Dig den? — Jeg tænkte: Gyllembourg leer maaſkee deraf og finder det romantiſk. — Derſom denne Blomſt, voxet paa en Jord, ſom tilhører Dig, plukket af en Haand,

der er Din og gjemt ved et Hjerte, der er saa ganske Dit, gjør Dig virkelig Fornøyelse, saa tilgiv mig, kjereste Gyllembourg! jeg sender herved Blomsten og min Bekjendelse om min Uret. Jeg bebreidede mig selv disse Betragtninger, medens jeg gjorde dem, og dog er det — jeg tilstaaer det — med en Slags Undseelse, at jeg sender Dig Blomsten. Og dog! gode Gyllembourg! er det da mindre behageligt at være elsket af sin Hustrue end af sin Maitresse? Er det ikke tilladt at elske sin Mand med samme Sværmerie, hvormed man tilbad sin Elsker? — Og kan man elske uden alt Sværmerie? Den store Rousseau og mit lille Hjerte sige begge nei. Derfor bedste Gyllembourg! siig ikke saa letsindig, at en Ting er romantisk, dersom Du ikke vil gjøre Din arme Sine timide hos Dig, og lære mig at fortie mine Følelser for Dig. Og hvad tænker man sig ved det Ord romantisk? At elske romantisk, mener jeg. Enten, synes mig, maae man derved forstaae: at affectere Følelser, man ikke har og ikke kjender uden af Bøger; det er fælt! og den der gjør det, har aldrig virkelig elsket; eller ogsaa meener man ved en romantisk Kjerlighed: en Kjerlighed, som er sjelden i den virkelige Verden, som kun faae Mennesker forstaae at føle, som ikke ofte er til uden i Digternes Indbildning. Og hvem maae da ikke ønske at blive elsket med en romantisk Kjerlighed? Hvem skjøtter om at blive elsket, som Folk i Almindelighed elske hinanden, det er at sige: slet ikke elsket? Jeg erindrer i min Barndom ofte at have hørt et ægte dansk Ordsprog, som lyder saaledes: „Hav mig lidt kjer og hav mig længe kjer; og dette Ordsprog var mig saa afskyeligt, at jeg aldrig kunde høre det uden at

gaae til den anden Yderlighed og svare: „Nei! hav mig kort kjer, men hav mig meget kjer, saa har jeg dog nogen Glæde, skjøndt den varer kun kort.“ — Vi havde nok Uret, baade jeg og Ordsproget. — Men kjære Gyllembourg! Du, der, som Rahbek siger om Dig — har al den *loyauté*, al den elskværdige Fanatisme, som bringer os tilbage til den gamle Ridderaand, som nuomstunder næsten er uddød af Verden og forjaget af Kjøbmandsaand; en saadan Chevalier sans peur et sans reproche, maae ikke bestandig tale om, hvad der er romantisk. Florian siger: Jeg veed vel, hvad der støder os i Ridderromaner, det er ikke de afbrændte Slotte, ikke disse Helte, huggede i 4 Parter, men det er denne trofaste og hæftige Kjerlighed til Døden, det er det, som ingen Mennesker af bon ton kan taale. Nu, min bedste Gyllembourg! indbilder Du Dig nu ikke, at Du ligger i Din Seng ved min Side, saa er det ikke min Skyld. Sparlagens Prækenen er i det mindste ikke det, som fattes. —

Men jeg begynder igjen paa mit Regnskab for min Tids Anvendelse (hvilket paa hiin Dag vil blive mig et forskrækkeligt svært Regnskab at gjøre). Da jeg kom hjem, satte jeg mig til at læse i Rousseau, og fordybede mig saaledes i min Læsning, at jeg ikke vidste deraf, førend Solen var nærved at gaae need. — Aftenen var saa deilig, at jeg toeg mit Strikketøy og satte mig need i Haven, til vi skulde spiise. Jeg ventede endnu lidt paa Niels Olsen, hvilken Tiid jeg tilbragte med at spille og synge. Ved Bordet piinte han mig temmelig med adskillige Spørgsmaal i Materier, som just ikke ere mine Yndlingsmaterier til at tale med ham om. Jeg gik derpaa til Sengs, ikke

saa ganske vel tilmode som Aftenen tilforn. — I Morges var jeg oppe Kl. 7½, hvad meener Du? — Formiddagen er gaaet med adskillige smaae Forretninger, ret morsomme at gjøre, men kjedsommelige at opregne, saameget meere som Niels Olsen hvert Øyeblik kommer og spørger, om jeg er færdig.

Kommer Du ikke igjen paa Løverdag, min egen Gyllembourg? Jeg indbilder mig det. Gud give, jeg havde Dig igjen! Nogle Øyeblik ahner der mig noget meget glædeligt; andre derimod er jeg saa inquiète, at jeg ikke veed, hvor jeg vil være. Men jeg maae vel afbryde, skjøndt jeg endnu havde meget at sige Dig. Hils Fader og alle mine Venner og min Ludvig, om Du seer ham; og nu Lev vel! min gode, min elskværdige, min kjere Gyllembourg! Jeg omfavner Dig i Tankerne tusinde Gange, skynd Dig hjem til

Din
Sine.

Er det ikke bedrøveligt med Veiret? N. O. siger dog, at Høet har ingen Skade liidt endnu. Gid Du bare ikke sidder paa en aaben Vogn i denne Regn.

48.

Fra Samme til Samme.

Ruhedal. Søndag Eftermiddag Kl. 2.

Jeg takker Dig for de faae Linier, Posten i Dag bragte mig fra Dig, kjere Gyllembourg! Men hvorfor sendte Du ikke med Posten det Brev, Du har flyet til Hans Larsen, der ikke kommer førend i Aften, om han da

kommer. Det er jo Synd af Dig og jeg begriber ikke, hvorfor Du har gjort det. Imidlertid takker jeg Dig meget for, at Du dog skrev med Posten, thi ellers var jeg blevet uendelig ilde tilmode. — Kjere Gyllembourg! efter Dit Brev at dømme er der ingen Rimelighed for, at Du skulde kunne komme i Aften, og dog kan jeg ikke lade være at smigre mig med dette Haab, som i Aften, naar det slaaer feil, som jeg veed det gjør, vil gjøre mig usigelig bedrøvet og koste mig mange Taarer. Ak! ingen Fisk, der er kastet op paa Strandbredden, ingen Lærke, indesluttet i et Buur, kan være mindre à son aise, mindre i sit Element, end den stakkels Sine langt fra Gyllembourg. Her er ganske anderledes, her seer ganske forandret ud, naar Du er borte. Og jeg er ikke den eeneste, som siger det, Christine sagde i Aftes: „Ak, hvad her er kølt, medens Herren er borte; her er saa skummelt, saa jeg neppe tør gaae igjennem Mellemstuen.“ — Naar hun siger saadan, hvad skal da jeg sige? Om Dagen gaaer det an, men om Aftenen i Mørkningen saa er det grædseligt; saa tuder Stormen, og Regnen slaaer paa Vinduerne; saa gaaer jeg op og need af Gulvet og tænker paa, at paa den Tid af Aftenen pleier Du at komme hjem, og jeg at have varmt Theevand til Dig. — Saa staaer nu Theekjedlen taus og kold, alting er stille udenfor, uden Stormen og en og anden Fugl, som skriger. Ak! saa bliver Din stakkels Sine saa ængstelig og bedrøvet, det forekommer mig da, som om jeg var ganske eene i Verden. Herfra og til Kjøbenhavn, hvor Du er, synes mig et umaaleligt Rum. I Aftes da jeg gik til Sengs, foresatte jeg mig ret at være fornuftig og fast forestille mig, at jeg vilde faae Brev, at Du ikke kom i Dag, saa

skulde jeg, syntes mig, aabne Posttasken uden Engstelighed og finde mig i, at Du ikke kom endnu. — Men, elendig er vor Fasthed paa denne Jord. — Da jeg kom i Seng, laae jeg vaagen i mere end 3 Timer, troer jeg — af Kulde i mine Fødder. Imidlertid blev jeg i ondt Humeur. Den Tanke, som altid falder mig ind, naar Du er borte, og som forbittrer mig endnu mere Din Fraværelse, kom mig ogsaa nu i Hovedet: — „Hvad vilde blive af mig, om jeg var saa ulykkelig at overleve Gyllembourg?" — Den Trøst, at ingen Magt kunde forbyde mig at følge Dig over Dødens Grændser, pleier at beroelige mig; men i Nat forekom mig saa levende den stakkels Ludvigs Billede, som uden Dig og mig vilde være ulykkelig, uden Ven, uden Fader, uden Moder, uden Støtte paa Jorden. — Du troer ikke, hvor jeg var ilde tilmode; og af mit ganske Hjerte misundede jeg den troe Hunds Skjebne, der følger sin Herre paa alle hans Veje, der, naar han er syg, ligger sørgmodig ved hans Fødder, og bliver skudt ihjel paa hans Grav og begravet med ham, naar han døer. — Min Gud! hvilket Vejr det er i dette Øyeblik! er Du ude i det, min stakkels Gyllembourg? Og det er Du vist; thi enten er Du paa Vejen til Helsingøer, eller paa Vejen hjem. Give Gud, at Du var paa Vejen hjem i det mindste; men desværre det er Du ikke. — Jeg var vaagen i Morges Kl. 6 af bare Uroelighed og Længsel efter Posten, og af bare ondt Humeur gad jeg ikke staae op, uagtet jeg ikke kunde sove. Den kom ogsaa inden Klokken 9, og efter at have læst Dit lille Brev og et fra Renze, stod jeg op med Hovedpine og en Kolik (som jeg troer jeg blot kan takke min dumme Engstelighed for), der hele Formiddagen

har forhindret mig fra at skrive til Dig, men nu er den reent forbi, og jeg fattes slet intet. — Man siger, kjere Gyllembourg! og Du siger selv, at Tiden og Aarenes Flugt bortfører den brændende Utaalmodighed, som er Ungdommens Lod og Plage. Siig mig, naar skal jeg da blive den quit? Jeg bliver hver Dag ældre, og er i den, som i saa mange andre Henseender, som om jeg nyelig havde forladt Barndommen. Skal man da blot leve for at miste den glimrende Idee, man i sin tidlige Ungdom gjør sig om Verden, uden at faae mere moden Styrke til at bære dens Kummer? Jeg troer næsten, at man vel ved Fornuftens Magt kan blive Herre over sine Handlinger, men aldrig over sine Følelser.

Gid jeg dog kunde see, hvorledes det gaaer Dig? hvor Du er? Vore Affaires, som jeg tager mig saa let, naar Du er hos mig, trykker mig til Jorden, naar jeg er alleene. — Jeg glemte at give Dig mine Smykker med. Det var da ikke venskabeligt af Dig, min gode Gyllembourg! at Du ikke kunde huske mig derpaa. — Du har vel faaet min lille Seddel med Hans Larsen; for alting, bedste, gode Gyllembourg! glem ikke Smørret. —

I dette Øyeblik kom Hans Larsen, og nu skal jeg læse Dit kjere Brev. —

Jeg takker Dig min bedste, kjereste Gyllembourg! for Dit Brev, som jeg nu har læst, og for de Penge, som Du har sendt mig. Jeg har endnu ingen begjert af Niels Olsen; men skulde havt i Morgen til Smør. — Ak gode Gud! skulde Du ikke komme førend Tirsdag Aften, og ikke engang det, saa døer jeg af Utaalmodighed og Længsel. Jeg forstaaer slet ikke, hvad Du meener med at sende mig

Vognen; hvori vil Du kjøre, naar Du sender Vognen hjem, førend Du kommer? Diligencen gaaer jo ikke førend om Løverdagen, og saa længe har Du dog vel for Guds Skyld ikke i Sinde at blive borte? — Jeg er ret bedrøvet! og det værste er, at jeg i to, maaskee tre Aftener, kan vente Dig forgjeves, hvilket er den sørgeligste Plage, man kan tænke sig. — Skal vi dog aldrig faae en Vogn, at jeg kan følge med Dig, hvor Du er?

Den, som bringer dette Brev, skal med det samme til Møllen, saa jeg maae skynde mig at blive færdig, og tør ikke skrive længer til Dig. Niels Olsen er særdeles artig og fuld af Attentioner; men Ane er vreed, og her har været en liden Pige Opstand, hvorom jeg skal fortælle Dig, naar vi sees.

Min eneste Trøst er, at Tuxen ikke har skrevet, saa jeg haaber endnu, at han maaskee kan være kommet i Aftes, og Du være rejst hjem i Dag, eller i det seneste i Morgen Aften være her. Kjere Gyllembourg! dersom Du elsker Din Sine, saa bliv ikke længere borte, end Du er højst nødt til, det saaer være ligemeget med Smørret; og hvad Penge Du kunde vente paa Tirsdag, kunde man jo sende Dig med Posten, saa Du kunde faae dem her paa Onsdag og ikke behøvede at vente efter dem. — Fra nu af og til Tirsdag Middag? det er jo allerede en Evighed; og det, Du skriver om den tomme Vogn, Du vil sende, inquieterer mig til Døde. Jeg beder Dig indstændig, kom saasnart Du kan, jeg er ret urolig! ret bedrøvet! det onde Vejr forøger mit slette Lune, og det er visselig grædseligt at være saaledes adskilte, efter at have liidt saa meget for at blive foreenede.

Give Gud, at Du kom i Dag, saa dette Brev ikke traf Dig i Kjøbenhavn. Men jeg maae afbryde! Lev vel, min bedste Gyllembourg! af mit inderste Hjerte omfavner jeg Dig. Kom snart til . Din stakkels

Sine.

Det varede imidlertid ikke længe, før Heiberg og hans Venner, ja selv Tante Lise, af mange Grunde kom til den Erkjendelse, at Drengen burde sættes i et andet Huus, hvor han under et alvorligt Opsyn kunde tage fat paa sin boglige Uddannelse. Rahbek og hans Hustru vare barnløse i deres Ægteskab, og rørende er det at læse om, hvorledes de begge saa godt som i samme Nu fik den Idee, at tilbyde deres ulykkelige Ven, at de vilde tage hans Søn til sig og elske ham som deres eget Barn. Fru Rahbek sværmede for denne Plan, og saae en ny og fyldigere Tilværelse imøde, ved at faae dette Barn betroet, som hun i et Brev kalder „en velsignet Dreng". Til Alles, selv Moderens Glæde, blev det da besluttet, at Johan Ludvig skulde til Rahbeks, og i Mai 1802 flyttede han altsaa til Bakkehuset, til sine nye berømte Pleieforældre, hvor det blev bestemt, at Rahbek skulde læse Latin og Historie med ham, og Fru Rahbek paatage sig at lære ham Regning og de levende Sprog. Samtidig hermed skulde der antages en Lærer, der i Et og Alt skulde holde Øie med ham og lede hans Studeringer. Valget faldt paa en theologisk Candidat Hansen — senere Præst i Slangerup —, hvis Navn ofte vil forekomme i de efterfølgende Breve. Mellem denne fortræffelige unge Mand

og Johan Ludvig udviklede sig det inderligste Venskab, et Venskab, der vedblev deres hele Liv igjennem.

Saasnart Johan Ludvig var kommen i det Rahbekske Hus, antog hans Længsel efter Moderen en næsten sygelig Characteer, og han følte sig nu saa ulykkelig, som kun et Barn formaaer, der ikke forstaaer at tale sig selv tilrette. Af Nidkjærhed for Drengen, var Rahbek ved Undervisningen streng imod ham, og straffede ham undertiden, efter Datidens pædagogiske Anskuelser, med Prygl, en Methode, Drengen her for første Gang gjorde Bekjendtskab med, og som han følte sig saaret ved i sin inderste Sjæl, som en uværdig Behandling, der kostede ham Strømme af Taarer. Fru Rahbek, den forstandige, critisk skarpe, men sandelig tillige eiegode Kvinde, begik en anden, ligeoverfor et Barn forkastelig Feil, ved at straffe ham med Ironiens og Satirens skarpe Pile, der aldrig vender et Barns Hjertelag til den, der bruger disse Vaaben, men altid efterlader en Braad i den unge Sjæl, der ofte endnu stikker langt hen i Tiden og i alt Fald vanskelig glemmes.

Fru Rahbek skriver følgende Brev, som indeholder en Lykønskning til Johan Ludvigs Fødselsdag, den 14de December [1]).

49.

Fra Fru Rahbek, med en Efterskrift af Rahbek til Johan Ludvig.

Gode Ludvig!

Naar du aabner dette Brev, er det din Fødselsdag, og du er da sikkert sæleglad, fordi saa mange gjør sig

[1]) Han maa dengang have opholdt sig en kort Tid i Byen hos Bedstefaderen, hvilket undertiden blev tilladt ham.

Umage, for ret at gjøre det til en Glædesdag for dig. Omendskjøndt jeg nu ikke er tilstede, saa kiender du mig vist saa meget, at du veed, at ogsaa jeg tager Deel i din Glæde, og ret af Hiertet ønsker dig alt godt i Fremtiden. Ja min gode Ludvig! det gjør jeg virkelig; og det er et af mine første Ønsker, at du maae blive til det, du kan og bør blive, nemlig et godt og forstandigt Menneske. Du veed, jeg har altiid holdt meget af dig, og du har heller aldrig givet mig Anledning til at berøve dig mit Venskab, endskjøndt jeg ikke kan nægte — thi jeg maae være oprigtig imod dig — at jeg ikke altiid, i alle Ting er tilfreds med dig. Jeg vil naturligviis ikke forstyrre din Fornøielse med at opregne alt det, jeg ønskede anderledes hos dig, du veed det desuden selv; men jeg vil blot bede dig herefter saa meget som mueligt at forandre det, som jeg — blot af Godhed for dig — ønsker forandret. Og nu, min gode Ludvig! ønsker jeg dig en ret glad Dag, og ønsker, at hoslagte Beenklæder — som er saa suffisante, at de ikke saa let skal blive passende for en Biergmand — maae passe dig godt, og at du maae slide dem med Helbred. Mange Hilsener til alle Dine. Gud velsigne dig altiid.

Din K. M. Rahbek.

Du veed, kiære Ludvig! at jeg ikke er af mange Ord; jeg vil altsaa kortelig ønske dig paa din Fødselsdag, at din Fliid og din Opførsel for Fremtiden maa blive saadan, at den kan giøre din fraværende Fader Glæde, som han nu eene venter fra dig, at den kan glæde din Bedstefader for al den Godhed og Ømhed, han bærer for dig, at din

Moder, naar hun reiser ind til dig, ikke skal finde sig bedraget i sit Haab at have Fornøielse af, hvad hun seer og hører dig angaaende. Vær flittig, føielig, og husk paa, at du ikke uden ved Fremgang og godt Forhold kan takke alle Dine, som du seer er saa omhyggelige for at fornøye dig. Din Rahbek.

Af en lille Strimmel Papir, skreven med Rahbeks Haand, seer man, hvor megen Godhed han, trods al Strenghed, havde for sin unge Pleiesøn.

50.

Fra Rahbek til Johan Ludvig.

Hermed — kiære Ludvig! sender jeg Dig med Din gode Ven Gyllembourg tvende Corneliusser og en Bröder, de øvrige Bøger skal jeg see at faae sendt ud til Dig ufortøvet, da min Kone var i Byen, den Gang Din Bedstefaders Bud kom til mig. Jeg kan ikke sige Dig, hvor bedrøvet jeg blev, da jeg hørte, Du var syg; jeg forsikrer Dig, at jeg har ikke havt et fornøyet Øieblik, siden jeg i Gaar Eftermiddags hørte det af Gyllembourg, og bliver heller ikke glad, før jeg har Dig frisk igjen. Naar jeg seer Din Plads ved Spisebordet og ved Din lille Pult, længes jeg efter Dig; skynd Dig derfor at komme Dig, og kom saa snart til os, saa vil vi see at faae nogle fornøiede Timer for det; hils flittig Din ømme Moder og Din ærværdige Bedstefader, og vær selv hilset fra Din Pleiemoder, der længes efter Dig som jeg, og

vær overtydet, at næst Dine egne, ingen kan elske Dig hierteligere og ærligere end

Din Rahbek.

Men der var vistnok endnu en anden Omstændighed, der virkede uheldigt paa Drengens Gemyt i dette nye Hjem.

I P. H. B.s fortrinlige Bog: „Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling", staaer en fiin psychologisk Bemærkning af Udgiveren, der for mig har stor Betydning, ja, er Nøglen til, at Johan Ludvigs Hjerte vendte sig fra dette nye Hjem, hvor det vist gik som saa ofte andensteds, at man ikke altid agter paa et Barns tause, men lyttende Nærværelse. Han skriver nemlig Pagina 21: „Af Samtidiges Fortælling veed man, at, naar disse delicate Forhold kom paa Bane i Ludvigs nye Hjem, hvilket ved Forbindelsen med den fornærmede Fader og dennes nærmeste Venner ikke kunde undgaaes, tænkte man ikke altid paa at veie sine Udtryk, og har saaret den kloge, for Moderen følsomme Dreng, der taus sad og hørte til Samtalerne i Fru Rahbeks Dagligstue."

Af alle de Grunde, man har anført for at forklare, hvorfor Johan Ludvig ikke kunde føle sig tilfreds i det Rahbekske Hus, forekommer denne mig som den rimeligste. Af Breve til hans Moder seer man, hvor tidlig det fiint Ridderlige udviklede sig hos ham, og hvorledes han kunde komme i Fyr og Flamme ved det mindste Ord, der ikke var ærbødigt ligeoverfor hans Moder. Kort, han følte sig ikke lykkelig her, og al hans Hu stod til at boe sammen med Moderen og Gyllembourg, hvem han ligeledes holdt usigeligt af, og da at faae Lov at være der

med sin elskede Lærer, Hansen. I denne hans Længsel efter Moderen er det hans eneste Trøst at skrive hende til, og med Utaalmodighed vente paa de Besøg, hun nu og da aflagde paa Bakkehuset. Mange af disse Barnebreve ere gaaede tabte, men adskillige ligge her dog endnu, der, som mig synes, bør medtages, baade for deres Inderlighed imod Moderen, og for det Barnlige i Stemning og Udtryk[1]). Et enkelt Svar fra Moderen følger ligeledes med.

51.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Bakkehuset, den 3die Marts 1803.

Tusind Tak for dit Brev, kjereste Moder; det har fornøjet mig overmaade meget, især, da jeg hørte, at du var meget bedre i Dag end i Gaar; Du maa hilse Güllembourg meget fra mig, og sige ham at jeg er grumme vred paa Vejret, fordi han ikke kan komme herud for dets Skyld; dog haaber jeg, at han i Morgen kommer.

Du bad mig sige Dig, hvordan Rahbek befandt sig, og jeg kan lade dig vide, at han Dag for Dag kommer sig.

I Anledning af mine Caracterer kan jeg have den Bedrøvelse at sige dig, at i Mandags og Tirsdags vare de snavs, men i Onsdags og i Dag have de været gode.

Jeg skal hilse dig mange Gange fra Rahbek og Frue Rahbek. — Hils Güllembourg, Tante Hanne, og hvem du ellers vil fra Din Ludvig.

Lev vel, og god Forbedring.

---

[1]) I Henseende til Orthographie staaer han ogsaa, som man vil see, paa et meget barnligt Standpunkt.

52.

Fra Samme til Samme.

Kjøbenhavn, den 11te April 1803.

Kjereſte Moder!

Denne Gang har jeg meget at fortælle Dig. Jeg vil bare bede Dig om, ikke alt for omſtændelig at ſvare mig derpaa, da jeg ville blive bange om Frue Rahbek ſaae det.

Efterat Du var rejſt, var jeg endnu meget bedrøvet; da jeg kom til Bedſtefader, foreſlog Børnene mig at leege med dem, jeg ſagde Ja, ſkjønt med ſtor Uvillie, da jeg ofte maatte løbe op paa Salen, for at Ingen ſkulle ſee mig græde. Da jeg kom hjem, var der mange Fremmede, jeg gik hen i en Krog for at ſkjule mine Taarer. Da Frue Rahbek mærkede dette, gik hun hen til mig, og ſagde ganſke ſagte: „Du græder ventelig fordi din Moder er rejſt, men det ſkal du ikke, der er jo Ingen ſom gjør dig Fortred, og hvad vil du græde fordi Du nu ingen Patte faaer?“ — Nu forenede Arrighed ſig med Bedrøvelſe, og jeg kan i Sandhed have Aarſag til at forundre mig over, at Fader kalder hende „la mellieur mère de mon enfent“. Rahbek ſom hørte at hun havde talt til mig, men ej forſtod hvad det var, ſpurgte: „hvorfor græder Du, har min Kone ſkjændt paa dig?“ Jeg var ikke i Stand til at ſvare. Og da hele din Rejſe-Anſtalt forekom mig at være en raadden Vogn, dovne Heſte og en enfoldig Kudſk og tillige elendige Veje, ſaa var jeg bange for at du ſkulde vælte og brække Halſen, og i disſe uroelige Tanker gik jeg til Engs.

Om Morgenen da jeg vaagnede var jeg ikke meer bedrøvet, da Frue Rahbek ikke mindre end fire Gange havde lovet mig at koge Paaske-Æg til mig, men da jeg erindrede hender derom, svarte hun mig at jeg var en doven Dreng, der ikke fortjente det, endskjøndt jeg ikke veed af andet, end at jeg hver Dag i Ugen har havt god Caracteer, om Aftenen fik jeg dog tre Paaske-Æg.

Siden efter sagde Sahra ude i Kjøkkenet til mig: „Han græd i Gaar fordi han ingen Patte fik, førend hans Moder rejste." Herover blev jeg saa arrig at jeg huggede hender med en knyttet Næve i Siden og kom til at sige: „Det lider jeg saagu ikke." I øvrigt troer jeg, at jeg i alle Deele, saaledes har baaret mig ad, som jeg kunne slutte mig til at Du ville.

Du kan da vel ikke være vred for, at jeg har taget en Mark af min Rigsdaler, for at forcere Tante Hanne nogle Noder?

Nu vil jeg slutte med at hilse dig og Gyllembourg fra Kerner, som ligger, og er meget syg.

Din hengivne Søn
Johan Ludvig.

Jeg vil ikke nægte at jeg endnu er temmelig bedrøvet, ja fuldkommen saa bedrøvet, som da du rejste, jeg græder jevnlig og gav gjerne et heelt Aar af mit Liv for snart at see Dig og Gyllembourg. Alt er kjedeligt for mig, ingen Ting fornøyer mig. Gud velsigne Dig om du og Gyllembourg snart kunne komme til mig, jeg tænker paa om Du nu kom ind af Døren, hvor glad jeg da ville blive. Som sagt, kom bare snart. —

Hils Gyllembourg. Du veed ikke hvor bedrøvet, hvor ulykkelig jeg er. —

J. Ludvig.

Du maa ikke blive bedrøvet herover, da jeg nok bliver glad igjen, og nu ikke er saa bedrøvet, som da jeg skrev dette. J. L. H.

53.

Fra Samme til Samme.

Kjøbenhavn, den 16de April 1803.

Kjereste Moder!

Mange tusind Tak for Dit Brev og de smaa Violer, som Du har sendt mig. Især har Dit Brev glædet mig overordentlig. Jeg hører, at Du er bedrøvet, fordi at jeg er bedrøvet, men det skal Du ikke være, da jeg nu slet ikke er bedrøvet meere. Jeg har kanskee ogsaa handlet Uret i at forestille Dig at jeg var saa grumme bedrøvet; men naar jeg undtager een eeneste Gang, saa troer jeg neppe, at jeg i mit hele Liv har været saa bedrøvet. Denne eeneste Gang græd jeg ogsaa for Dig. — Men nu nok herom.

Jeg har gjort noget ude hos Rahbek, som, omendskjøndt jeg vidste at det var uartigt, jeg dog ikke kunde lade være, nemlig: Ved hændelsesviis at gaae forbi et Bord, hvor der laae et Brev fra Fader til Frue Rahbek, saae jeg Dit og mit Navn deri. Nu blev jeg nysgjerrig, og neppe var Frue Rahbek gaaen ud af Stuen, før jeg læste følgende ubehagelige Efterretning: „De spørger mig, bedste

Veninde, om jeg har Noget imod, at J. L. er kommen nogen Tid ind til sin Moder", (nemlig da jeg var syg) „min Gud! hvor kan De spørge derom? De veed jo nok, at J. L. maa gjøre alt hvad De vil. Jeg har desuden Intet imod at han seer sin Moder imellem. Men det skulle gjøre mig inderlig ondt, om han kom ud paa Landet til hender: thi der er en vis Skurk, som jeg ej ønsker maa trække om med ham." Hvad synes Dig nu, Moder? Ganske sikkert mener han Gyllembourg med denne Skurk! Men han maa ikke kjende Gyllembourg ret, thi ellers kunne han aldrig tænke saa nedrigt om ham. Seer Du! paa denne Maade, kommer jeg aldrig ud til Dig. Thi omendskjøndt Rahbek har sagt Ja, vil han dog bestandig finde en Udflugt og sige at det og det er kommen i Vejen.

Du siger at Du ønsker, at jeg stedse maatte have Fortroelighed til Dig og Gyllembourg. Hvor kan Du tvivle derpaa? Troer Du, at der er noget Menneske paa den vide Jord, som jeg kan elske oprigtigere end Dig? Jeg veed ikke at gjøre nogen Forskjel paa Dig, Gyllembourg og Fader.

Da Christopher længe har bedet mig om en lille Historiebog, saa synes mig, at da han i Morgen skal confirmeres, var det en passende Dag at give ham den paa. Og da jeg har faaet den Mark igjen, som jeg tog af min Rigsdaler til Tante Hannes Moder, vel paa en ærlig men dog paa en snavs Maade, nemlig ved at sælge to af mine Bøger til Frue Rahbek, saa lagde jeg en Mark af min Rigsdaler dertil og kjøbte en Bog til Christopher, som jeg i Morgen skal forære ham. Jeg faaer vel engang to Mark igjen. — I Morgen skal jeg besøge Herr Hansen.

Nu Farvel min gode Moder, hils Gyllembourg saa mange Gange fra mig.

Gud velsigne Dig. Din hengivne

Johan Ludvig.

NB. Naar Du skriver mig Noget til, som Ingen maae see, vil Du da skrive under Tante Hannes Adresse.

54.

Fra Fru Gyllembourg til Johan Ludvig.

Ruhedal, den 12te May 1803.

Min lille gode Ludvig! Jeg takker Dig for begge Dine smaae Breve, men jeg kan dog ikke lade være at sige Dig, at de vare grumme korte. Det er langt fra, min bedste Dreng! at jeg vil, Du skal skrive mig til, naar Du ikke har Lyst, men siden Du længes saa meget efter mig, og saa gjerne vil sidde hele Timer og snakke med mig, saa synes mig, at det maatte endelig fornøje Dig at sidde og tale med mig skriftligt, da Du jo lige saa vel kan fortælle mig, hvad der ligger Dig paa Hjertet skriftligt som mundtligt. Og seer Du, kjære Ludvig! at Børnene støjer paa Gangen, og der er fuldt af Folk i Stuen, er — om jeg maae sige Dig det — en dum Undskyldning, thi naar Du havde Lyst til at skrive til mig, kunde Du jo gaae op paa Comptoiret, hvor der om Søndagen og hellige Dage intet Menneske er, og hvor Du kunde sidde ganske alleene og i den største Fred. Ligesaadan kan Du bære Dig ad, naar Bedstefaders kommer ud paa Vorblegen, istedetfor Comptoiret, kan Du da gaae op paa mit forrige Kammer, hvor der jo aldrig er nogen,

naar jeg er borte. Jeg synes heller ikke min Ven! at Du kan være forlegen for Materie til at skrive til mig om, da Du altid har nok at tale om, nok at fortælle mig, naar Du seer mig. Og Du veed ikke, hvor megen Fornøjelse Dine Breve gjør mig, naar de saaledes som Dine første Breve, siden jeg sidst rejste, ere skrevne med Lyst, og Du troer ikke, hvor det glædede mig, at Du i Førstningen, da jeg var rejst, fortalte mig, at Du bestandig opførte Dig saaledes, som Du troede jeg vilde ønske, om jeg kunde see Dig.

See, kjereste Ludvig! jeg vilde ikke, at Du endnu skulde være ligesaa bedrøvet for mig, som da jeg rejste, det vilde bedrøve mig inderlig, om saa var, men fordi Du er glad og fornøjet, kan Du jo gjerne tænke paa mig med ligemegen Godhed. Jeg tænker altid med ligemegen Ømhed paa Dig, og det skulde smerte mig meget, om Du altid skulde blive foranderlig og ustadig, som Du undertiden er nu, og ikke kunde være stadig og fast til at udføre Dine gode Forsætter. Dog nok herom. — Du siger, at jeg har lovet Dig at komme igjen en Maaned efter min Bortrejse, men, min Dreng! Du vil selv erindre, at jeg sagde: naar Tante Renze kom, og jeg veed endnu ikke, naar hun kommer; og førend jeg veed, at hun er i Kjøbenhavn, eller kommer der om et Par Dage, kan jeg ikke komme, saa gjerne som jeg vilde see Dig, men, min bedste Dreng! man kan ikke altid gjøre, hvad man gjerne vilde, og Vejret er saa slemt, saa jeg ikke godt kan rejse saa lang en Vej; men Du vil have den Trøst og Glæde at see Gyllembourg en Gang eller to i disse Dage, da det er ham, som leverer Dig dette Brev, og Du kan da

fortælle ham alt, hvad der ligger Dig paa Hjertet, med samme Tillid og Fortroelighed, som om det var mig, da Du ikke kan have nogen bedre og trofastere og tausere Ven end ham, og da Din Lykke ikke kan ligge nogen meere oprigtig paa Hjerte end ham, skjøndt Du ikke er hans egen Søn.

Dersom Tante Renze kommer til Pintse hellige Dage, som hun plejer, saa kommer jeg ogsaa, og saa kan Du see af Almanachen, at det ikke vil vare fjorten Dage, førend jeg er hos Dig. Skriv mig til imidlertid, og lad mig vide, om Du har faaet gode Characterer, som jeg vil haabe.

Seer Du, at Rahbek er god imod Dig; det vidste jeg nok. Naar Du vil være flittig og artig, saa vil Du selv erfare, at Du hver Dag vil blive ham kjerere, og da vil Du blive lykkeligere i hans Huus. Frue Rahbek vil ogsaa blive bedre imod Dig, naar Du selv bliver ret flittig og fornuftig, og gjør hun det da ikke, vil nok Rahbek mærke hendes Uretfærdighed imod Dig, og naar han er eene med hende, sige hende det og faae hende til at blive anderledes.

Jeg sender Dig herved en Krands af smaae Blomster, som Gyllembourg og jeg har plukket til Dig, de fleeste paa en Høj i Skoven, som hører Gyllembourg til, og som jeg holder saa meget af og kalder min Høj. Da jeg kom hjem, bandt jeg disse Blomster i en lille Krands[1]) til Dig, og da den var frisk, var den rigtig meget smuk,

[1]) Denne lille Krands af Anemoner har Johan Ludvig bevaret, saa at den endnu den Dag i Dag ligger heel og ubeskadiget. Der vil ikke findes mange Drenge, som i hans Alder, $11^1/_2$ Aar, vilde vise en saadan Trofasthed og Pietet.

men nu er den bleven visſen og grim, men jeg tænker dog, disſe førſte Blomſter fra min Høj gjøre min gode Dreng Fornøjelſe. Gid jeg ſnart maatte ſee Dig her, kjereſte Ludvig! og vandre med Dig til min Høj og kjøre med Gyllembourg og Dig i Skoven, jeg troer, det ſkulde gjøre ham og mig lige ſaa megen Glæde ſom Dig.

Lev vel, min kjere Dreng! ſkriv ſnart til mig.

Thomaſine.

55.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Gode Moder!

Du maae ikke bede mig om Forladelſe for ſaadanne Smaating. Rigtig nok ventede jeg paa at Du ſkulde kommet ind til mig, og ſige mig god Nat, og blev rigtignok lidt bedrøvet, da jeg hørte, at Du var gaaet, thi jeg troede, at Du havde forglemt det. Men naar jeg tænker paa, at da jeg var paa Møen, jeg ikke ſkrev Dig et eneſte Brev til, ſaa hverken tør eller vil jeg tænke mere derpaa.

Ludvig.

Mange Tak for Abelſinen. — Hils Gyllembourg fra

Ludvig.

56.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Vorblegen, den 25de Septbr. 1803.

Gode Moder!

Jeg har faaet Dit lille Brev, Tandpulver og Tandbørſte og jeg takker Dig meget for det. Den førſte Morgen,

da jeg skyllede min Mund med det, tog jeg et Glas, som stod i Kjøkkenet og kom Vand i det, for at skylle Munden. Da Sara saae dette, sagde hun, at hun nyligen havde vasket dette Glas, og det var skammeligt, at jeg vilde skylle Tænderne i et Glas, som hun nyligen havde gjort rent. Deraf drog jeg den Slutning, at eftersom hun var et gyseligt Svin, vilde hun have at jeg skulde bruge et skident Glas. Hun truede mig med at vilde kaste Tandpulveret i Rendestenen, derpaa gik hun ind til Frue Rahbek og sludrede en hel Del for hende; Frue Rahbek sagde, at det var noget Snavs, og sludrede fuldkommen saaledes, som man kan vente det af en Frue Rahbek.

Men nu skal jeg fortælle Dig noget bedre: Dengang Gyllembourg havde sat mig af paa Bakkehuset overfaldt den gamle Mandagsgraad mig. Men da Rahbek kom frå Institutet blev den stillet. Frue Rahbek vilde ikke troe, at jeg havde været syg; men Rahbek forsikrede hende derom. Han bad mig om Forladelse og gav mig en fuldkommen Satisfaction for mine Prygl. Han gav mig nemlig tidt Æbler, kaldte mig for en god og rar Dreng, tog mig i Forsvar for Frue R., lovede mig, at lade En gjøre en Sadel til en rar Hest, som han har kjøbt, for at jeg kan ride paa den, og kalder den for Ludvigs Rideheſt. I Gaar red jeg til Byen paa den. Jeg har een Aften gaaet et Ærinde i Mørke for Frue Rahbek, men Rahbek var i Byen, og kunde altsaa ikke forhindre det, men den næste Dag sagde han til mig, at det ikke skulde skee oftere: dog har jeg i Løverdags Aftes igjen gaaet ud, uden hans Vidende. I Øvrigt har han i den hele Uge været saa nysselig og artig imod mig, at det vil gjøre mig meget

ondt at tage fra ham. De Karakterer, som jeg i denne Uge har faaet, vil Du finde i Brevet.

Det lille Lam, som Du har givet den lille Heiberg[1]), synes jeg saa godt om, at dersom det ikke koster mere end 12 Skilling, saa vil jeg kjøbe mig et. Og da Du saa ofte har sunget om det smukke Lam, vil det stedse være mig en kjær Erindring om Dig. Den blaa Blomst, som Du gav mig paa Bedstefaders Fødselsdag, gjemmer jeg som en Helligdom, og for mig er det jo ogsaa en Helligdom! — Den Knappenaal, hvormed Du sidst stak mit Tøj sammen, skulde jeg ogsaa kunnet vist Dig, ifald ikke Jakob Rahbek[2]) med Magt havde taget den fra mig, for at stikke Noget fast paa sit Tøj, og uagtet alle mine Bønner vilde han ikke give mig den, undtagen han maatte stikke den ind i min Mave; og Gud give, at jeg dog havde tilladt ham det! men nu fortryder jeg det for sildigt. — Endelig fandt jeg en meget stor Knappenaal, som jeg lovede at give ham, ifald han vilde give mig min tilbage. Saa gav han mig den; men den blev igjen borte for mig, og han har vist selv stjaalen den.

Nu Farvel, gode Moder! Hils Tante Hanne og Gyllembourg saa mange Gange fra mig. Med næste Post skal Du faae det Du veed nok.

Din

Johan Ludvig.

---

[1]) Søn af Fru G.s Søster, Lise Jürgensen. Heiberg var hans Fornavn.

[2]) Halvbroder til Knud Lyne Rahbek.

Fra 1804 ligge efterfølgende Breve fra Voxblegen, Bedstefaderens Landsted, hvor han af og til fik Lov at aflægge korte Besøg.

57.

Fra Johan Ludvig til hans Moder og Gyllembourg.

Voxblegen, den 26de Juli 1804.

Til Moder!

Skammeligt og ærgerligt nok, at man maa stjæle sig til at skrive et Brev til sin Moder, og at man ikke kan taale, at jeg har nogen Hemmelighed for Dig. Tilforladelig, alle troe, at jeg skriver Latin til Herr Hansen, men jeg skriver dog Dansk til min Moder. I Dag er det Onsdag; paa Løverdag skal Brevet bort; men jeg maa give mig god Tid, og oppebie det gunstige Øyeblik, da Mamsel Wintrup og Tante Lise sidde i Bedstefaders Kammer og tale sammen. Jürgensen, ikke mindre spids og spydig end tilforn, sagde i Gaar noget til mig, som i min Enfoldighed antog det for Alvor, men snart derpaa ved den følgende Sentens blev overbevist om Meningen deraf. Han sagde nemlig: „Har Tante Lise læst dit Brev til din Moder?“ (den lille Seddel, som jeg skrev dig til i Tirsdags). „Ney“ — svarte jeg — „Det behøves jo heller ikke“ — gjentog han. Dette antog jeg for Alvor. Men da han strax derefter sagde: „Nu har du ogsaa været saa længe fra din Moder, at du endelig maa skrive hende til“ — saa forstod jeg hans dumme Spidsfindighed. — Tante Lise tog strax til Orde, og sagde: „Men han har

lovet sin Moder det." — Nu Farvel! Naar jeg faaer Tid, skal jeg skrive mere.

26de Juli 1804.

God Morgen! Nu er den anden Dag kommen, og med den min Forbittrelse gaaet over. Nu længes jeg forfærdelig efter dig, og ønsker ret, at Ruhedal var solgt, og du havde faaet den ny Gaard, at jeg kunde komme til dig og Gyllembourg. I Dag er det Torsdag. Husk nu paa, at du paa Søndag er hos mig. Thi paa Søndag har du været otte Dage borte. Kommer du ikke paa Søndag, saa frygter jeg for, at du er væltet, eller kommen til nogen anden Skade. — Naar du skriver mig til, saa tal for Guds Skyld ikke om dette Brev, som jeg maa snige mig til at smøre sammen. Lad, som du slet ikke har faaet dette Brev fra mig, for Tante Lise vil ganske sikkert læse baade mine og dine Breve, hvilket vi maae søge at forebygge. Kanske du dog kunde skrive et Brev med Udskrift til mig, og som jeg selv kunde afhente paa Posthuset. Kunde du det, saa var det rigtignok best. Men jeg forstaaer mig dog ikke paa, hvorledes, hvor, og til hvad Tid jeg skal hente det. Naar jeg dog kuns kan faae at vide, hvorledes du og Gyllembourg lever, saa faaer jeg at lade det øvrige staae, saalænge, til jeg kan komme til at tale med dig selv, hvilket jeg haaber vil skee paa Søndag. Saa snart du kommer til Byen, saa send en lille Seddel ud til mig, at jeg kan faae at vide, naar du er kommen, og da skal jeg strax indfinde mig hos dig. — Lev vel.

Din lydige og hengivne Søn

Ludvig.

Saasnart som muligt skal jeg skrive til Tante Hanne. Vend Bladet om.

Gode Gyllembourg!

Nu har jeg skrevet en hel Del Anmærkninger til den lille Bog af Virgil. Naar du kommer hjem til mig, saa skal jeg for det første laane dig den, og naar jeg faaer Tid, skrive dem rent til Dig. — Lad heller ikke nogen faae at vide, at jeg har skrevet disse Par Ord til Dig; thi saa bliver der en Qualm over hele det geskæftige Hus. Hils Kruse — og lev vel — Din

Ludvig.

28de Juli.

Gode Moder!

I Gaar har jeg faaet dit Brev, som jeg takker dig mange Gange for. Din

Ludvig.

P. S. Med Bedrøvelse hører jeg, at du først kommer i næste Uge. L.

58.

Fra Johan Ludvig til Fru Gyllembourg.

Vorblegen, den 7de August 1804.

(Hemmeligt bortsendt).

Kjereste Moder!

Jeg dumme Fæ! (Gud forlade mig min Synd!) Jeg Asensbæst har sagt til Fru Kruse, at hun kunde faae

Brevene bort til Kl. 7, og saa er det Løgn i min Hals. Men jeg skal ikke spilde et eneste Øyeblik. Nu tager jeg min Hat og gaaer. Adiøs!

Men hilledød! Nu glemmer jeg at forsegle. Nu skal jeg strax hente Lys. —

Tal og skriv ikke om dette Brev.

Hils G— K— L— N. O. — etc.

Ludvig.

59.

Fra Samme til Samme.

Kbh, d. 14de Aug. 1804.

Atter kommer Du med saadant noget, hvoraf Tante Lise strax kan opdage vor hemmelige Korrespondance. Du paastaaer, at det er Kujoneri; og vil, at jeg ikke skal lade hende læse dem. Men det vil gjøre hende ondt at erfare, at jeg har Hemmeligheder for hende, Jeg hviskter rigtig nok sagte, at det er urimeligt. Men saa meget er jeg dog overbeviist om at skylde hende, at jeg ikke siger hende det, da det vil gjøre hende ondt. Naar hendes Capriser ikke vil rette sig efter vore rimelige Grunde, saa maae disse gjøre Plads for hine. Men hvilket fornedrende Ord: Kujoneri, bruger du ikke i dit Brev. Naar et Menneske, som jeg er mig selv overbeviist om, at jeg ikke er noget skyldig, (som dog ingen vil nægte, at jeg i en høy Grad er det modsatte, hvad Tante Lise angaaer) siger mig nogen Grovhed, da skal jeg aldrig være bange, for at sige ham Sandheden rent ud. Hvis Guldberg f. Ex. tiltalte mig paa en uartig Maade, eller sagde noget ondt om en, som

jeg holdt af, da skulle mit Hjerte ikke slaae et eneste Slag stærkere, for at sige ham Sandheden, endskjøndt jeg dog kunde udsætte mig for mange ubehagelige Tilfælde, som den Abekat saa ofte har foraarsaget mig. Men hvad de forhen omtalte Mennesker angaaer, da er det filosofisk rigtigt, at see igjennem Fingre med deres Svagheder.

Jeg har i Gaar fortalt Bedstefader, (da ingen hørte derpaa) at du havde saadan en stærk Tandpine; hvorover han ret beklagede dig, og fortalte mig, hvor bedrøvet han var derover. Et Exempel paa at Jørgensen har sat det — — — i Gang. Hans Aarsag formoder jeg maa være følgende: Han vil have dig ud af Bedstefaders Hus; fordi, at naar du logerer hos fremmede Folk, saa troer han, at jeg efter min Faders Villie aldrig kan komme til at besøge dig; da jeg før kom til dig i min Bestefaders Hus.

I Dag er jeg Enkemand; de ere alle sammen, Store og Smaa, i Byen; men for Herr Hansens Skyld maa jeg blive hjemme. En lykkelig og sjelden Dag for mig.

Ludvig.

60.

Fra Samme til Samme.

Voxblegen, den 16de August 1804.

Gode Moder!

Jeg er halv bange for at Du er syg, siden du ikke har skrevet mig til med den sidste Post. Du kunde nok paa Mandag lade mig vide, om Du endnu har Tandpine eller feyler noget andet, men dog paa en saadan Maade, at det ikke kan mærkes, at jeg har skrevet dette Brev.

Du maa f. Ex. ikke takke mig for mit Brev etc. som du før har gjort; thi saa bedrøver dine Breve mig i Stedet for at glæde mig, da jeg maa see mig nødsaget til at lyve.

Formedelst Mangel paa Postpapir kan jeg ikke skrive til Herr Kruse. — Nu vil jeg fortælle dig noget, som jeg haaber vil glæde dig. Det er, at jeg oversætter dig nogle Fragmenter af Henriaden. Du behøver kun at nævne, hvilken fransk klassisk Skribent du vil læse, eller vil-have oversat! Voltaire, Racine, Rousseau, Molière, Florian m. m. m., da er jeg til din Tjeneste; thi jeg har nylig kjøbt mig 98 franske Skribentere og Digtere for 2 Rdl. 5 Mark. Det er at sige: Jeg har ikke alle deres Skrifter; men dog noget af hver. Tal heller ikke om dette i dit Brev. Tante Lise veed, og maa gjerne vide, at jeg har kjøbt de Bøger; men hun maa ikke vide at jeg nu skriver dig til. — Til al Lykke er hun ogsaa Tirsdag og Løverdag i Byen. — Nu Farvel — god Forbedring, hvis du er syg, hils G. og K.

fra Din lydige og hengivne Søn
Ludvig.

Kanskee du ingen Brev faaer paa Tirsdag.

61.

Fra Samme til Samme.

Kbh., d. 9de Novbr. 1804.

Kjereste Moder!

Modtag i Dag paa Din Fødselsdag min oprigtigste Taksigelse for alt det Gode, som Du daglig beviser mig, for Din moderlige Omhu, som jeg ved min Ubesindighed

saa ofte havde fortjent at miste. Naar Du for min egen Skyld har rettet mine Feyl, saa tilstaaer jeg med Skamfuldhed, at jeg har misbrugt din Omhu og din Godhed; jeg har opført mig slet. — Men kan min oprigtige Fortrydelse og visse Forbedring ikke paa mindste Maade godtgjøre de store Feyl, som jeg har begaaet? — Du tilgiver dem sikkert. Men jeg kan ikke nægte, at jeg ønsker dette maaskee grusomme Ønske, at Du maatte engang komme i trængende Omstændigheder, og at det da maatte være mig tilladt, at nyde den Lykke, at kunde hjelpe Dig, at jeg paa Din gamle Alder maatte være Din Støtte og Din Trøst. Vilde den blinde Skjæbne lade dette blive min Lod, da skulle jeg anseе mig for at have opnaaet Lykkens høyeste Spids, at have naaet det Maal, som venter mig, at have fuldendt den Bestemmelse, som kalder mig; denne min vigtigste, største og lykkeligste Bestemmelse her i Verden!

Derfor beder jeg Gud af mit inderste Hjerte om at lade Dig leve sund, fornøyet og lykkelig i mange mange Aar, og naar Døden engang kalder Dig, at han da vil lade Dig nyde den Lykke, som sikkert skal vederfares alle gode og retskafne, at vi maa sees igjen, og gjenkjende hinanden! —

Modtag, o kjereste Moder! denne ubetydelige liden Forærring, som et ringe Bevis paa sønlig Taknemmelighed. Saaledes som den nu viser sig i det smaa, saaledes give Gud, at den for Fremtiden maa vise sig i det store. —

Din inderlig hengivne
og lydige Søn
Johan Ludvig.

I henved to Aar opholdt Johan Ludvig sig hos Rahbeks, men vinde hans Fortrolighed formaaede de desværre ikke. En Aften, da Rahbek havde lovet ham Prygl den næste Dag paa Grund af daarlige Characterer, meente Drengen, at dette belovede Gode ikke var værdt at oppebie, og da han vidste, at hans Moder var i Besøg hos sin Fader, saa betænkte han sig ikke længe, men flygtede i Mulm og Mørke fra Bakkehuset hjem til Bedstefaderen, hvor han opløst i Graad og ude af sig selv, kastede sig i Moderens Arme, og tryglede og bad saa længe, indtil det blev ham lovet, at han ikke mere skulde vende tilbage til Rahbeks. Sildig om Aftenen kjørte Gyllembourgs til Ruhedal, og Johan Ludvig forblev hos Tante Lise, medens Rahbeks endnu samme Aften bleve underrettede om, at Drengen indtil videre forblev, hvor han nu var. Ak, hvad havde ikke Barnets Moder givet for at turde tage ham ud med til Ruhedal for bestandig, men hverken hun eller Gyllembourg vovede at handle imod Heibergs udtrykkelige Forbud; hun kjørte derfor bort i Nattens Mulm og Mørke under tunge Taarer over sin og sin Drengs Skjæbne, men hun havde i dette Øieblik, hvad vi Kvinder af Alt sætte meest Pris paa, en kjærlig, øm Ægteherre ved sin Side, der delte hendes Sorg, og aftørrede hendes Taarer, saa godt som det stod i hans Magt.

Man kan vel tænke, at Heiberg, da han hørte, at Sønnen var taget fra Rahbeks, paany geraadede i stor Forbittrelse. Efterretningen herom var ikke kommen fra Rahbek, da hverken denne eller hans Hustru med en Linie omtalte Sagen for ham. Det var af Tante Lise, han erfarede Alt, og det Eneste, som tæmmede hans oprørte

Sind, var, at Drengen befandt sig i hendes Huus og ikke i Moderens. De strengeste Forholdsregler til Tante Lise om Drengen indtraf nu idelig, og Brevene til Lise, hendes Fader, ja endog til Sønnen, vare overfyldte af Fornærmelser mod Thomasine og Gyllembourg. I disse Breve udmalede han Fortiden af hendes og hans Samliv paa den for hende mest krænkende Maade, saa det tilsidst ikke var hende muligt at forholde sig taus længere; omsider skrev hun derfor til ham i Aaret 1805 følgende Redegjørelse for deres Samliv fra den første Tid af deres Ægteskab til den sidste, i Haab om, en Gang for alle at faae Fred og Ro for de hadefulde Bestyldninger, der ikke kunde andet end forbittre hende Livet, en Redegjørelse, hun desuden følte engang i Tiden, naar hendes Søn blev ældre, burde ligge til hendes Retfærdiggjørelse.

62.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Den 18de November 1805.

Det er langt fra ikke for at sige Dem Bitterheder, endnu mindre for at forvolde Dem noget ubehageligt Øieblik, at jeg skriver dette Brev. Det er blot af den naturlige Følelse, som gjør, at man svarer, naar man bliver tiltalt, og De har i disse Dage tiltalt mig i et Brev til Ludvig[1]), som De har befalet ham at vise mig. Mit Begreb om Ret og Uret tillader mig ikke at svare Dem gjennem Deres Søn. Jeg adresserer mig derfor directe til Dem selv. Jeg formoder, at De ligesaalidt

[1]) Dette Brev er ikke opbevaret.

vil gaae af Vejen for en Samtale med mig, som jeg nogensinde vilde skye at møde Dem og tale med Dem, naar det skulde være.

Det synes af Deres Brev til Ludvig, som om De lagde mig til Last at have laant hans Uhr, medens mit eget var henne at repareres. De maa dog tilstaae mig, at det var en overmaade uskyldig Handling. Den samme lille Billighed, som Ludvig herved viste mig, modtog De jo selv uden Betænkning af mig for 6 Aar siden, da De rejste herfra, og det er vel aldrig faldet enten Dem eller mig ind, at deri var noget ondt. Ludvig fik sit Uhr igjen først paa Sommeren, endnu inden jeg fik mit tilbage fra Uhrmageren. Jeg tilstaaer Dem, at jeg ikke havde ventet, at De vilde sige, at jeg maatte kjøbes til at give fra mig, hvad som endogsaa med al Ret var mit, langt mindre hvad som tilhørte en anden; og denne Beskyldning ligger dog i Deres Brev. Om De endelig vilde give mig mit Uhr tilbage, kunde jeg da ikke uden Ubeskedenhed have ventet, at De, om ikke paa en høflig, saa dog i det mindste paa en ikke uhøflig Maade havde sendt mig det? Ved saaledes at blande den stakkels Ludvig i, hvad der kan være Dem og hans Moder imellem, fornærmer De al Delicatesse, Deres Barns Uskyldighed og Dem selv. Dette er ikke den første Gang, De har tilladt Dem noget saadant. Siden jeg sidst skrev til Dem, er der fra Deres Side forefaldet mange Ting, som vist ikke kunde fundet Sted, dersom De ikke anseae mig for Deres dødelige Fiende, og dersom De ikke holdt for, at alting var tilladeligt mod en Fiende. — Deres sidste Brev til

mig[1]), som var Svaret paa mit ærlige, velmeente, men jeg tilstaaer det — rigtignok lidt dumt skrevne Brev, var i en saadan Tone, at De selv ikke bør fortænke mig i, om jeg ikke mere brød mig om at forandre Deres Tanker om mig. Imidlertid ere 4 Aar forsvundne, Tiden har betaget mine Følelser al deres Bitterhed imod Dem. Jeg seer nu med Roelighed og mere koldt Blod tilbage paa de Begivenheder, som den Gang truende og frygtelige omringede mig. Ludvig er voxet til, han er meget klog af sin Alder, han elsker mig og har ofte bedet mig stræbe at hæve min Misforstaaelse med Dem, hvilket han i sin barnlige Uskyldighed, uden at vide eller begribe, hvad De har imod mig, synes maa være mig saa let. For hans Skyld prøver jeg endnu eengang, om De vil høre mig. Vil De det ikke, saa har jeg i det mindste gjort, hvad jeg kunde, og min Ludvig skal da ikke i modnere Aar bebrejde mig de uværdige Fiendtligheder, som jeg fra min Side gjerne vil hæve.

De holder for, at jeg utilgivelig har fornærmet Dem, ved at begjære min Frihed tilbage af Dem. Vi ville ikke disputere om, hvorvidt et Menneske har eller ikke har Ret til at sønderrive en saadan Lænke. Men sæt endogsaa, at jeg havde fejlet imod Dem, saa havde jeg fejlet af Lidenskab, af Kjerlighed, og dette er og bliver dog vel den tilgiveligste af alle Daarligheder. I at forfølge mig og behandle mig uværdigt har De vel ogsaa ladet Dem henrive af Lidenskaber, men disse Lidenskaber have været Hevngjerrighed og Vrede; og de Fejl, man

[1]) Det ovenfor trykte Brev, Side 279.

begaaer af disse, ere dog nok mindre undskyldelige end de, man begaaer af Kjerlighed. Tillad mig efter saa lang en Taushed til saa mange Fornærmelser at fremstaae for Dem og tale med Dem, som det sømmer sig for ærlige Mennesker, de være Venner eller Fiender. Lad mig gaae tilbage i Tiden, gjennemgaae enhver Ankepost, De har imod mig og fremstille for Dem ethvert af mine Forhold til Dem, saaledes som jeg har tænkt mig disse, saaledes altsaa, som de har existeret for mig. Først maa jeg da paanye erindre Dem om, at De har ægtet mig — efter Deres egen Tilstaaelse — uden at elske mig. Jeg veed vel, at De vil gjøre en Forskjel paa at have Kjerlighed for En og at elske eller være forelsket. Men mig synes, at denne Distinction er i Grunden ganske falsk. En Følelse som den, De beskrev for mig, da vi talte om denne Sag, er en simpel Velvillie, et Behag — noget, jeg ikke veed noget Navn paa. Kjerlighed uden Passion existerer ikke. En fornuftig, kold, overlagt Kjerlighed er en Uting. Omhed uden Lidenskab er Venskab, men denne kunde De naturligviis ikke engang have for mig, da De begjærede mig af mig selv og min Fader, thi denne Sympathie, som vi kalde Venskab, kunde jo umulig existere mellem en Mand over de tredive Aar, som kjendte Verden, og et Barn, som jeg var. Imidlertid behøver jeg ikke at sige Dem, at, om De havde sagt mig, at De ikke elskede mig, eller ikke var forelsket — hvad De vil kalde det — saa havde jeg ikke givet Dem mit Ja. Vores Forbindelse hvilede altsaa paa et stiltiende Bedragerie fra Deres Side, og da De selv uopfordret oplyste mig herom, rystede De denne For-

bindelse i dens Grundvolde. Om jeg havde Ret eller Uret i at tænke saaledes, veed jeg ikke, men det er dog vist, at, om Kjerlighed er en Forblindelse, saa er det dog den sødeste af alle Illusioner, og eet Aar af vort Liv med den er mere værdt end hundrede uden den. Den altsaa, som i sit femtende Aar med sit Vidende vil forbinde sig til at henleve alle sine Dage, uden at denne forskjønner i det mindste nogle iblandt dem, maa være forblindet eller bedraget. Med Rette kan De her svare mig, at mine egne Følelser for Dem vare langt fra at være forelskede eller lidenskabelige. Men ingen veed bedre end De selv, i hvilken utroelig Barndom min indgetogne Opdragelse havde holdt mig. Imidlertid troede jeg Dem paa Deres Ord, at De elskede mig og uden at kjende den Lidenskab, man kalder Kjerlighed, havde jeg dog et højt Begreb om samme og en Ahnelse om, at det var den, som udgjør vort dunkle Livs eneste Solskin.

Jeg er langt fra at lægge Dem til Last, at De ikke har elsket mig, men snarere kunde jeg bebrejde Dem, at De uden Kjerlighed vilde binde en saa uskyldig Skabning til Deres Skjebne, da dog Deres Forstand maatte sige Dem, at De ufejlbarlig maatte gjøre mig ulykkelig, om ikke endogsaa strafværdig. Jeg udlader mig saa vidtløftigt over denne Materie, da De i Deres Breve saa ofte har nævnet den.

I mit første Brev i denne vor senere Correspondance, berørede jeg blot løselig mange Ting, som jeg troede Deres egen Erindring skulde nærmere udvikle for Dem. Jeg frygtede for at sige Dem Ubehageligheder, og det er heller ikke nu min Hensigt, men da jeg nu

eengang har grebet denne Lejlighed for at tale med Dem om vor Misforstaaelse, er jeg nødt til at gjenkalde Dem mange Omstændigheder af den forsvundne Tid, som De synes aldeles at have forglemt. Saaledes maa jeg erindre Dem om den Strænghed, hvormed De omgikkes mig i Førstningen af vort Ægteskab. Jeg veed vel, at jeg var et Barn og trængte til Opdragelse, men mit Hjerte, blødere end Vox, behøvede ikke Haardhed for at rette sig efter en andens Villie, og med Ømhed og Godhed havde man kunnet herske uindskrænket over mig. De Selskaber, De førte mig i, erstattede mig ikke min Faders Huus og mine Søstre, som De ikke kunde lide at jeg maatte see saa ofte, som jeg vilde. I den første Ungdom troer jeg, at man lettere finder sig i at opofre sit Livs Lyksalighed end sine smaae Fornøjelser, og De fordrede daglig saadanne smaae Offere af mig. Jeg erindrer endnu iblandt tusinde andre en lille Anecdote om Dem og mig, som jeg nu ikke kan tænke paa uden at lee, men som den Gang kostede mig forskrækkelig megen Sorg og mange Taarer. Den af alle Jordens Friheder, som man i det sextende Aar sætter højest Priis paa, er vist nok at kunne klæde sig, som man vil. Denne Frihed tilstod De mig ikke altid. Engang til Kongens Geburtsdag skulde jeg i stort Selskab og havde sendt en hvid Silke Kjole til Skræderen at gjøres om og garneres med Sølvbaand. Jeg kan see den Kjole endnu for mine Øjne, det var endogsaa min Confirmations Kjole. Jeg havde desuden gjort mig en glimrende Turban; — jeg døde af Længsel efter at faae al denne Stads paa. I Kongens Klub, hvor jeg skulde hen, skulde der danses om Aftenen, men

først skulde der spises til Middag. De vilde hverken tillade mig at danse med denne kjere Kjole, eller at klæde mig om, til Dansen begyndte, som de andre Damer og mine Søstre gjorde. Det gjorde mig nu rigtignok megen Bekymring, men dog fandt jeg mig deri uden videre. Men nu hændte det sig, at om Morgenen, som denne Fest skulde være, kom den omtalte Kjole fra Skræderen, ligesom jeg var kommet op. Uden at begjære at faae den paa den Dag, trøstede jeg mig med at betragte den, og fordybede mig saaledes i denne Betragtning, at jeg glemte at drikke mit Theevand, saa det blev koldt. De var gaaet ud af Værelset og kom ind igjen. Jeg stoed endnu paa samme Plet og saae paa Kjolen, hvorover De blev overmaade vreed og med saa megen Hidsighed og Strænghed tiltalte mig for min Barnagtighed og Uordentlighed, at lade mit Theevand blive koldt, at jeg brast hæftig i Graad og kunde ikke holde op igjen at græde, saa at jeg kom saa bleg og rødøjet til Festen, at alle Mennesker spurgte mig, om jeg var syg, og hvad der fejlede mig, hvilket gjorde mig forlegen og aldeles fordærvede mig al den Dags Fornøjelse, som jeg i mere end 14 Dage havde glædet mig til. Jeg veed vel, at dette er en meget ubetydelig Anecdote, men den viser det Forhold, som vi stode i til hinanden; og jeg beder Dem, spørg Deres egen Samvittighed, om jeg ikke kunde erindre Dem om hundrede lignende. Hvor mangen Time har De ikke seet mig bitterlig at bortgræde, af disse den første Ungdoms glade, lette, uigjenkaldelige Dage! Man leer og græder lige let i disse Aar, det er sandt! men ikke noksom kan man vogte sig for saaledes at saare det rene Sind, som,

ubekjendt med Uretfærdighed og Haardhed, ikke lettelig glemmer Fornærmelser, da det ikke har Begreb om at forvolde Nogen, end ikke den ringeste Vetler den mindste Ubehageligheb.

Da jeg havde født min Ludvig, hvilken Kulde, hvilken Brantenheb og Fortrædelighed viste De da ikke daglig imod mig, og endnu mere mod min Tante! som alle hendes smaae Svagheder uagtet, dog havde fortjent mere Skaansel for al den Kjerlighed, hvormed hun Dag og Nat plejede og opvartede mig. Tænk paa, hvorledes De svarede mig en Aften, De kom silde hjem og jeg spurgte Dem, hvor De havde været; hvor kold og fortrædelig De var en Nat, da jeg lod kalde paa Dem, fordi jeg troede, jeg var i Fare. Jeg har aldrig sagt Dem det, men jeg har altid troet, at denne Deres Opførsel, som smertede mig mere, end jeg kan forklare, havde megen Deel i, at jeg blev saa syg. At De da var bedrøvet for mig, især den Dag, da man troede, jeg maatte døe, vil jeg gjerne troe; men da jeg kom mig igjen, var De atter den samme, og dette Barn, som burde have bundet mig mere til Dem, fjernede mig længere fra Dem. Jeg var nu altid hjemme, og De var det næsten aldrig. Dog vilde dette ikke have smertet mig, om De blot, naar jeg saae Dem, havde været mild og god, men De var altid taus og fortrædelig. Naar De om Aftenen var gaaet til Sengs, sad jeg ofte ene med min Søn ved Brystet og saae med Tillid og Taarer til de klare Stjerner, over hvilke jeg med et barnligt Hjerte troede at der var Een, som hørte mine Klager og sendte een af sine Engle ned til mig og mit Barn. — Nogle Aar efter omgikkes De mig med mere

Fiinhed og Agtelse, jeg fik da ogsaa mere Venskab og Godhed for Dem, men Sandheden til Ære maa jeg ikke nægte, at min Omhed og Fortroelighed havde De tabt, hvortil ogsaa den — efter mine Tanker — urigtige Strænghed, hvormed De behandlede min lille fromme Dreng, ikke lidet bidrog. Ogsaa i denne Post blev De siden mildere og virkelig meget god. Jeg var bleven ældre, meget klogere og troede ikke længer, at en blind Lydighed og Eftergivenhed var den største Dyd. Omstændighederne førte mig med eet ud af min lange Barndom, og en ny Verden aabnede sig for mig. Uden den Skytsaand, som et Fruentimmer har i Kjerlighed til sin Mand, uden nogen moderlig Veninde, ung og uerfaren, førte De mig uden Betænkning i en Kreds af de elskværdigste, klogeste, allerfarligste Mennesker. Om jeg har gjennemgaaet en saadan Prøve, som det rene Guld gaaer igjennem Ilden, er det ikke Deres Skyld, heller ikke min maaskee. Jeg vil troe, at een af de Engle, som min Moder talte til mig om i min Barndom, og som jeg altid havde elsket, virkelig har gaaet ved min Side og bevaret mig.

De kunde nu vel spørge mig, hvorfor jeg da ikke hele mit Liv igjennem vogtede mig for al muelig Kjerligheds Forbindelse. Jeg troer, at et reent Hjerte, som begynder at elske, tænker paa intet mindre end paa nogen Slags Forbindelse med den elskede Gjenstand. Det bruger blot den guddommelige Frihed, som er i vor Sjels Natur, og som ingen menneskelige Forhold eller Baand kan betage den, endogsaa her paa Jorden opsvinger den sig over de jordiske Lænker og lyder den evige Sympa-

thies Love, som trækker den til det, der synes den elskværdigt, og som stemmer med den. Om jeg ogsaa fra første Øjeblik af selv havde kjendt mine egne Følelser, havde jeg ikke bebrejdet mig dem, og om jeg havde opofret dem, havde det ikke været til min Pligt, men til mit Venskab for Dem. Det vilde jeg jo have gjort, om Deres Roelighed havde udkrævet det. Saasnart G. sagde mig, at han elskede mig, fortalte jeg Dem det jo, vel ikke med rene Ord, men dog saa tydeligt, som en billig Delicatesse tillod det, og havde en ganske rigtig Ahnelse om, at det var den høje Tid, om jeg skulde gjøre dette Offer, og at det om et Aar vilde overstige mine Kræfter. De veed, at jeg ærligt sagde Dem dette, men da De svarede mig, at jeg i den Henseende skulde handle, som om De ikke var til, toeg jeg ikke længer i Betænkning at elske G. af min ganske Sjel og at tilstaae mig selv og ham min Kjerlighed, saameget mere som denne Forbindelse var meget uskyldig, og jeg efter alle Omstændigheder og Forhold virkelig betragtede mig selv som aldeles frie. Jeg ansaae Dem som en Ven, og jeg har aldrig fornærmet de Pligter, jeg skyldte Dem. Jeg agtede Dem virkelig højt og styrkede mig selv daglig i mit Venskab og min Agtelse for Dem, men undertiden nedrev De selv alt dette ved disse ulykkelige Luner, som saa ofte gjør det huslige Liv saa bittert, og som saa meget contrasterede med mit lette Sind. Ofte sad De hele Dage uden at sige et Ord, ofte, og især naar nogen af min Familie var hos mig, satte De Dem i en Krog og saae stivt paa os andre uden at mæle eller tale, og lod mig gjøre Honneurs, saa godt jeg kunde, medens Alles Øjne med For-

undring og Ergrelse vare henvendte paa Dem. Ligeledes stiklede De undertiden paa mine Søstre, og syntes ofte ikke at kunne lide, at de kom til mig. Jeg elskede disse Søstre, jeg tilbad Laurenze, og over et saadant Ord af Dem gjemte jeg ofte i flere Dage en inderlig Bitterhed i min Sjæl. Jeg kan vel begribe, at en Mand som Borger og Husfader kan have tusinde Sorger, som et Fruentimmer ikke kan fatte. Men ethvert Individ har dog sin Deel at bære af den almindelige Masse af Ondt i Verden, og det overstiger ikke efter mine Tanker det cultiverede Menneskes Kræfter at bære sit Uheld paa sine egne Skuldre, uden at lade det tungt falde paa de uskyldige Væsener, som omgiver os. I det mindste er dette en urokkelig Betingelse for at vedblive at være elsket og altid gjerne seet af dem, der daglig maa omgaaes os. Troe ikke, at jeg er saa ubillig ikke at indsee Deres gode Egenskaber. Nej tvertimod! De har altid været god mod Trængende og mod Deres Tjenestefolk; i de senere Aar var De overmaade god mod Deres Søn, og Deres sønlige Ærbødighed og Kjærlighed for Deres gamle agtværdige Moder indgav mig ofte megen Højagtelse for Dem. Da jeg nu ogsaa troede, De vidste, jeg elskede G., og var fordomsfrie nok til ikke at misunde mig en saadan uskyldig Lykkalighed, som De ikke selv kunde give mig, saa dannede sig derved i mit godtroende Sind en Tillid, Agtelse og Hengivenhed for Dem, som noksom udlyser af mine Breve, især af det, hvori jeg første Gang begjærede min Frihed af Dem. De Opofrelser, jeg med en god Villie gjorde for Deres Skyld, da De rejste herfra, styrkede mig virkelig i disse Følelser for Dem i samme

Grad, som mine Rettigheder til Deres Venskab og Højagtelse formerede dem. Mine første Breve efter Deres Afrejse ere skrevne med en saadan Varme, at jeg meget godt indseer, at de maaskee kunde tjene til Vaaben imod mig, og synes at bevise, at jeg dengang elskede Dem, men det vilde dog blot være for disse kolde Mennesker, som, ubekjendte med det Sprog, Kjerlighed eller Venskab taler, ikke kan skille det ene fra det andet og allermindst har nogen Ahnelse om, hvorledes et fuldt Hjerte udtrykker sig i det Øjeblik, da det af varm Følelse for Ret, lader haant om alle jordiske Fordele og føler sig riig ved sine Opofrelser. — Her turde maaskee være Stedet til at besvare den frygtelige Bebrejdelse, som De i Breve til mig selv[1]) og endnu mere til Lise og til min Fader saa ofte har gjort mig, at jeg skulde have ruineret Dem og være Skylden til Deres derangerte Affairer, ligesom De ogsaa i Deres sidste Brev til mig siger: at jeg troeligen har deelt Deres ringe Lykke med Dem, saalænge der var nogen at dele. Jeg tilstaaer Dem, at disse Beskyldninger i Deres Mund ere forskrækkelig indignerende. Jeg troer med Sandhed at turde paastaae, at faae Fruentimmer have kostet deres Mand mindre, end jeg har kostet Dem. Mine Ønsker have, Gud skee Lov, altid været meget simple og lette at tilfredsstille. I de offentlige Forlystelser toeg jeg sjelden eller aldrig nogen Deel; i de private Selskaber, vi kom, var jeg næsten altid den simpleste klædte, og Gud veed, at i alle de Aar, jeg var givt med Dem, kan jeg ikke erindre, at jeg een eeneste

[1]) See ovenfor Side 273.

Gang har bedet Dem om noget til min egen Person eller til mine Fornøjelser. Hvad Husholdningen angik, saa vilde jeg, den skulde være ordentlig, men samme Simpelhed herskede ogsaa i denne, og jeg er mig ikke bevidst, at have ødet eller forsømt noget i den Henseende. De var næsten altid vreed, naar jeg begjærede Penge af Dem til Husholdningen, og jeg havde desværre aldrig Penge under Hænderne, men maatte gaae og begjære 1 Rd. af Gangen ligesom en Tjenestepige. Det fandt jeg mig altsammen i, og naar De skjændte for de Penge, der blev udgivet, leverede jeg Dem en Opskrivt paa hvad der var givet ud og bad Dem sige, hvad De vilde have forandret en anden Gang, hvilket De aldrig vidste at sige mig. Jeg vil gjerne tilstaae, at der kan findes langt bedre Husholderske end jeg, men en Kjøbenhavnsk Husholdning af 5 Mennesker er imidlertid saa simpel, at enhver, der er ordentlig og har en god Villie, maa kunne forestaae den, og ingen af disse 2 Ting manglede mig. Da vi desuden for det meeste havde meget skikkelige Tjenestefolk, saa troer jeg heller ikke, at der om Sommeren, naar jeg var ude hos min Fader, gik mere til, end der skulde. Der var ingen Uge, uden at min Pige maatte gjøre mig Regnskab for alt, hvad der var i Huset, og hverken De eller jeg har jo nogensinde mærket nogen Uorden.' — Her maa jeg ogsaa besvare een af Deres Bestyldninger. G. siger De, kom ofte og da maatte ingen Ting mangle. Jeg maa gjøre Dem opmærksom paa, at i de to Vintre, han kom i vort Huus (om Sommeren kom han ud til Faders, og den Tid, De var arresteret, undtager jeg, thi da vi i de 5 eller 6 Uger ikke levede af Deres Arbejde, men saavidt

jeg veed, af Penge, som jeg siden har gjort mit til at betale, og der desuden fra Morgen til Aften var Fremmede hos os, saa har jeg vel en Slags Ret til at undtage den Tid) i disse 2 Vintre altsaa var han ikke altid i Byen, og naar han var her, kom han vel daglig til mig, men blev sjelden og spiste til Aften; om dette hændte 2 Gange om Ugen, var det visselig ikke mere, og hvori bestod da den forøgede Udgivt? Jeg skal regne det op for Dem, og vil spørge Dem selv, om jeg lyver: Først blev der kjøbt et Brød mere, det var 2 Sk., det er muligt, at det undertiden kan have været 2 Brød, jeg vil regne, at det altid var 2 Brød, altsaa 4 Sk., og at han altid dertil drak $^1/_2$ Flaske Viin, og at dette var Tilfældet 2 Gange om Ugen; nu regner jeg virkelig meget rundeligt, saa udgjorde denne Udgivt efter denne Regning 1 Flaske Viin, det er 1 Mk. 8 Sk., og for 8 Sk. Brød, det er 2 Mk. Vil De nu paastaae, at 2 Mk. om Ugen har ødelagt Dem? — Sæt, at det var det dobbelte — som ikke er saa — kunde det da ruinere Dem? Jeg spørger Dem selv, om denne min Regning er falsk, eller om jeg een eneste Gang har gjort nogen Undtagelse i den eengang antagne Aftensmad for G.s Skyld? Jeg rødmer virkelig baade paa Deres og mine Vegne over disse Details, som De nøder mig til at indlade mig i; men jeg opfordrer Dem til at nævne mig eet eeneste Exempel paa, at jeg med Ødselhed, Udelicatesse eller Uorden har forvaltet de faae Penge De leverte mig? — Med saa koldt Blod som muligt har jeg stræbt at svare paa saa lave og uværdige Beskyldninger. Men hvorledes vil jeg nogensinde uden Bitterhed kunne tænke paa saadanne Bebrejdelser, som den at

have troeligen deelt Deres Lykke med Dem, saalænge der var nogen at dele. Og det siger De til mig! Deres Lykke har jeg visselig, ikke troeligen, men med største Beskedenhed delet med Dem og ikke delet, thi jeg har aldrig anseet det, der var Deres, for mit, men vel hvad som var mit for Deres. Deres Ulykke derimod, den har jeg troeligen delet med Dem, og deraf har jeg gjort mig en Ære, og det er ikke min Skyld, om De har delet den med mig, thi jeg veed, jeg har ønsket og gjort, hvad jeg har kunnet, for at bære den eene. Jeg formoder, De veed, at under Deres Proces proponerede man mig, om Deres Boe skulde blive dømt til at tilfalde Kongen, skulde jeg paastaae, at hvad jeg havde ført ind i Boet, var mit; man sagde, jeg derved kunde redde det, og at jeg burde gjøre det, i det mindste for Ludvigs Skyld. Jeg blev næsten vreed over saadanne Propositioner og paastod, at hvad der var mit, var Deres, og at jeg med Glæde vilde opofre det Lidet, der kunde kaldes mit, for Deres Ære eller Nytte. At jeg virkelig har gjort dette, regner jeg mig vist ikke til nogen Fortieneste, det var min Pligt, og jeg gjorde det virkelig af mit ganske Hjerte. Men man kan gjøre alt saadant paa mere end een Maade. Har jeg nogensinde med et fortrædeligt Ord, med en suur Mine ladet Dem mærke, at alt dette gjorde mig ondt? Behageligt har det dog vel ikke været mig. — Men endnu mere: jeg bad Dem inden Deres Afrejse at tale med min Fader, og da jeg nu forudsaae de Ubehageligheder, jeg vilde faae i hans Huus, at De om mueligt vilde see at faae ham til at give mig en vis liden aarlig Sum, om den end var aldrig saa lille,

til mine og min Søns Fornødenheder, at jeg ikke skulde have nødig at begjære hver eneste Skilling, vi behøvede, af min Fader, hvilket vilde være mig saa meget mere tungt, som jeg ønskede, saavidt mine ringe Evner tillod det, at erstatte Deres Moder det store Tab, hun led ved at miste Dem. Men De svarede mig, at dette var unødvendigt, da der, naar alting var solgt, vilde blive saa meget tilovers, at jeg i et Par Aar ikke skulde have nødig at bede min Fader om Penge. — De rejste, og leverede mig ved Deres Afrejse 5 Rdl., som ikke engang var nok til at betale, hvad det lille Aftenselskab kostede den Aften, De rejste. Jeg var altsaa nødt til Dagen efter at bede Jürgensen skaffe mig nogle Penge af Fader, hvilke han ogsaa samme Morgen bragte mig. Men endnu inden Middag kom en Jøde til mig med en Vexel eller noget saadant, paa 800 Rdl., som samme Dag var udløbet, og som han just ikke paa den delicateste Maade begjærte udbetalt, jeg troer inden Aften. Jeg, som aldrig havde prøvet noget sligt, blev meget forskrækket og sendte strax Bud til Jürgensen, som med megen Godhed paatog sig at tale med Fader derom, og inden Aften fik jeg en Seddel fra min Fader, hvori denne gode gamle Mand med samme faderlige Ædelmodighed, som han bestandig viste i Deres Affaires, bad mig være roelig, og loed mig vide, at denne Sag allerede var afgjort. Imidlertid havde jeg ved denne Lejlighed taget fat paa de Papirer, De, samme Dag De rejste, leverede mig, og hvis Indhold var mig ubekjendt, hvoraf jeg da erfarede, at Gjelden var saa stor, at jeg uden Hexeric kunde forudsee at der umulig, naar alting var solgt, kunde blive noget tilovers, men at jeg

maatte være glad, om det slog til. Samme Dag eller Dagen efter skrev jeg Dem til, og De veed selv, at jeg ikke med det mindste Ord nævnede noget om disse Ubehageligheder. Jeg vil nu opregne for Dem alt, hvad jeg til Deres Moders, Ludvigs eller mit eget Brug har faaet af disse Penge. Det første jeg kom need til Fader, fik jeg 10 Rdl. af ham til Deres Moder; siden fik jeg atter, saavidt jeg erindrer, ogsaa 10 Rdl. til mig selv, da jeg skulde staae Fadder til Lises Søn. Disse Penge gav jeg alle ud til den Stads, paa 2 Rdl. nær, som jeg gjemte til Foraaret og kjøbte mig en Hat for. Disse ere de Penge, jeg har faaet af Fader selv. Familie Brødlerie og Fruentimmer Sladder, som blev mig forebragt af tjenstagtige Aander, gjorde, at jeg toeg den Beslutning aldrig mere at begjære Penge af Fader. Da der altsaa engang blev mig betalt en Regning paa 20 Rdl. og en anden Gang een paa 60 Rdl. for Ting, som vare kjøbte paa Auctionen, bad jeg, om jeg maatte beholde disse Penge. Det er alt, hvad jeg har faaet i Faders Huus; naar De vil betænke, at jeg af disse 80 Rdl. har gjort en Rejse til Falster, har givet Nytaar til Faders Tjenestefolk og andre, saavel som smaae Foræringer paa Fødselsdage og deslige, som altid forefalder, og desuden, saavidt jeg kunde, har deelt dem med Deres Moder, saa troer jeg ikke, De vil finde, at jeg har været ødsel ved at bruge 40 Rdl. om Aaret. — Jeg havde kun været kort i min Faders Huus, førend jeg smertelig følte min forandrede Stilling i min Familie. Min Renze kom snart bort, den gode Hanne gjorde vel alt det, hun kunde for mig, men hun var sygelig og selv dependant i en høj

Grad. Om De vidſte, hvor ydmygende den Forfatning er, hvori et ſtakkels Fruentimmer i mit daværende Forhold befinder ſig; hvor faae Menneſker der har den Delicatesſe, ſom man ſkylder hendes Uheld; hvor faae der forſtaae at gjøre hende Tjeneſter uden at ydmyge hende; hvor enhver troer at have Ret til at paſſe paa hende, til at critiſere hendes mindſte Handlinger indtil at finde den Kjole, hun bærer, for ſmuk til hendes Forfatning. Om De vidſte alt dette, om De vidſte, hvor enhver i min Faders Huus ſyntes at have Ret til at hovmeſterere Deres ſtakkels Ludvig, i Sandhed! De vilde føle, at jeg ikke fortjener de uværdige Bebrejdelſer, De gjør mig, da jeg af Frygt for at forvolde Dem eet eneſte ubehageligt Øjeblik aldrig beklagede mig i mine Breve og var bange for at vælte den mindſte Deel af mine Ubehageligheder paa Dem. Jeg ſkjulede endogſaa for Dem, at jeg undertiden ikke fandt det venſkabeligt fra Deres Side, at De ſaa ganſke overloed Deres Søn og mig til vores Skjebne, og aldrig med det mindſte Ord ſpurgte mig: Hvordan gaaer det dig? Hvor gaaer det Ludvig og min Moder? — Ærligt har jeg været Deres Veninde, alt hvad jeg kunde gjøre for en Ven og Broder, har jeg af et godt Hjerte gjort for Dem. De veed det ſelv bedſt, at jeg er lige ſaa langt fra at have ruineret Dem ſom fra at have fornærmet Deres Moder, hvorfor De ogſaa har beſkyldt mig [1]). Jeg har hørt, at hun ſelv ſkal have retfærdiggjort mig for Dem i den Henſeende.' Jeg har ogſaa ſiden hiin Affaire havt et Par Breve fra hende, hvoraf jeg med

[1]) See ovenfor S. 283.

Glæde har seet, at hun endnu har bevaret mig sin moderlige Godhed, ligesom jeg altid har en Datters Hjerte for hende.

Det er ikke min Hensigt at gjøre Dem Bebrejdelser, men gjenkald Dem engang i Eenrum alt, hvad De kan erindre om mig, og spørg Deres egen Samvittighed, om De ikke maa rødme for Dem selv over de Beskyldninger, De gjør mig? — Og hvad har jeg gjort, som kan berettige Dem til at behandle en mangeaarig Veninde, som jeg aldrig kunde tillade mig at handle mod min værste Fiende? Det Skridt fra min Side, som De saa meget fordømmer, vilde jeg have gjort det, ifald jeg fortjente det mindste af det, De siger om mig? — Veed De, hvad jeg havde gjort, dersom jeg havde fulgt Fruentimmers almindelige Fremgangsmaade? Da havde jeg bedraget Dem med falske Forsikringer; vogtet mig for det mindste Skin af ondt; grædt og beklaget min Skjebne for Verdens Øjne; talet om Dyden som en Bog, og hver Nat hemmelig modtaget min Elsker, som jeg om Dagen bagtalede og gik af Vejen for. Intet havde været lettere; jeg troer vist, at mange af Fruentimmerne i min Familie og endeel af Mandfolkene havde meget gjerne været min Fortroelige heri og hjulpet mig. Jeg havde da undveget Skinnet af det Onde og valgt det Onde selv. Hele Verden havde da berømmet min ypperlige Opførsel; for saa godt Kjøb er dens Agtelse og Berømmelse tilfals, men De havde da havt Ret til at beklage Dem over mig, og det, som er endnu værre, jeg maatte have foragtet mig selv. Nu stod jeg ærlig frem for Dem, sagde Dem Sandheden og gav Dem derved, efter mine Tanker, det største

Beviis paa Agtelse, som en Kone nogensinde kan give sin Mand. — Aldrig har jeg i mit Liv gjort noget Skridt med et renere Hjerte og — jeg kan tage Fejl — men jeg anseer det stedse — jeg tilstaaer det — for en dydig og en reen Sjel værdig Handling, som faae vilde være istand til at udføre, og derfor saa faae kan skattere. Jeg vilde hykle, om jeg nægtede, at min Kjerlighed havde ligesaa megen, maaskee mig selv uafvidende, mere Deel i denne min Beslutning end min Afskye for at komme i Strid med mig selv; men De maa tilstaae mig, at endogsaa en saadan Kjerlighed, som opofrer alt, ikke engang for blot at tilhøre sin Elskede, men for at dele hans Skjebne, er en Følelse, som ikke kunde boe i et Menneskes Hjerte, der var istand til noget af alt det, De beskylder mig for. Man behøver kun liden Eftertanke for at begribe, at hverken G. eller jeg kunde ved at gifte os, vinde det mindste af det, Verden kalder Lykke. Følgelig paastaaer jeg, at vore Hensigter vare rene. Dersom De var bleven her i Landet, havde jeg formodentlig, naar jeg havde fattet denne Tanke, gjort det samme mundtlig, som jeg nu gjorde skriftlig, men Forskjellen er denne, at jeg da ikke kunde havt de Fordringer paa Deres Venskab, som jeg nu havde. Maaden, hvorpaa jeg udbad mig min Frihed af Dem, kunde ikke være delicatere, og jeg var virkelig bange for at benytte mig af det mindste uværdige Middel til at naae mit Maal. Endogsaa efterat De svarede mig saa ganske tvertimod min Forventning, tillod jeg mig blot defensive, og aldrig offensive Skridt. (At ikke aflevere Deres Brev til Conferensraad Colbjørnsen, var en Pligt mod mig selv, og som jeg den Gang syntes,

ogsaa mod Dem). De forlangte, jeg skulde selv sige alting til min Fader. Jeg gjorde det, hvor tungt det faldt mig, og benyttede mig ikke af hans faderlige Kjerlighed, der i et saadant Øjeblik gav Naturen al sin Ret, for at berøve Dem den mindste Deel af hans Godhed. Endogsaa den Ansøgning, De gjør mig en Forbrydelse af, vil jeg fortælle Dem er en Skaansel fra min Side, hvortil baade Advocat Rotbøll, Peter Kellermann og Thomas Buntzen kunne være mine Vidner; det fjerde Vidne, som jeg ogsaa kunde beraabe mig paa, har forladt denne Jord, men De kan selv tænke, at jeg ikke vil fornærme min gode Hannes for mig saa kjere og hellige Skygge, ved at kræve den til Vidne paa en Usandhed. — Den lille Ansøgning, Peter Kellermann havde opsat for mig, nævnede blot udvortes Aarsager som den Grund, hvorpaa jeg begjærte Skilsmisse. Man sagde mig, at man efter Sædvane vilde indkalde mig for Magistraten, og spørge mig, hvilke disse udvortes Aarsager vare, og da havde jeg kun Valget mellem to Svar, nemlig: Uforligelighed af Gemytter, eller Deres Fraværelse. Jeg svarede strax, at jeg alt for vel følte, hvilken hæslig og ufortjent Skygge jeg kastede paa mig selv, ved at antage det sidste, men at jeg dog troede at burde vælge det, for ikke at kaste nogen Skygge paa Dem, hvilket vilde være Tilfældet, om jeg valgte det første, nemlig Uforligelighed af Gemytter. — Af en Slags Stolthed, eller Letsindighed, som jeg ikke vil rose, svarede jeg Dem ikke dette strax, da De gjorde mig de mange Bebrejdelser for denne Ansøgning. Imidlertid er dette Sandheden. De troer mig maaskee ikke! — Min Gud! hvor kan De troe, at jeg

lyver? Hvor kan De saa ganske have glemt, hvor sand jeg altid har været imod Dem selv og alle Mennesker? Troer De, nogen af alle dem, der nu har Deres Fortroelighed, tjener Sandhedens Guddom mere ærlig end jeg? Hvor mange Ting kunde jeg ikke fortælle Dem, om ikke en Delicatesse, som jeg nødig vilde fornærme, holdt mig tilbage, men tænk Dem dog selv om! Prof. Rahbek f. Ex., som jeg i fordums Dage med min sædvanlige Godtroenhed altid toeg i Forsvar mod Dem — hvilket dejligt Venskab har han viist baade Dem og mig! han har holdt gode Miner med os begge, og formodentlig narret os begge, og paa den skammeligste Maade mishandlet min Ludvig. Jeg glemmer aldrig den Aften, da den stakkels Dreng med Taarer betroede mig, hvorledes R. havde behandlet ham. Min Correspondance med R., da jeg strax vilde tage Drengen fra ham, kan De faae at læse, om De vil. Da han nu skrev til Ludvig, og gjorde det gode Barn saa blødhjertet, at han endelig selv vilde ud paa Bakkehuset igjen, varede det kun nogle Uger, førend de atter vilde prygle ham, saa at Ludvig en Aften til min store Forskrækkelse kom løbende ind til mig hos Faders, hvor jeg da var, og han havde altsaa deserteret, hvori ingen kan fortænke ham. Sandheden af alt dette kan jeg bevise Dem med R.s egenhændige Breve til G. og mig.

Men for at komme tilbage til vort Mellemværende, saa lad mig nu ogsaa gjenkalde Dem, hvorledes De har handlet i den Affaire, som har foraarsaget vor Misforstaaelse. Da jeg, tvertimod Verdens almindelige Gang, henvendte mig til Dem selv, uden at have søgt, gjennem Intriguer, som havde været lette at opfinde, at faae min

Fader paa min Side, inden jeg skrev til Dem, saa var det en vigtig Hemmelighed, jeg betroede Dem. Jeg frygtede naturligvis for, at Fader, naar han uforberedet fik noget saadant at vide, skulde blive vred paa mig, og endnu mere, at den gamle Mand kunde forskrækkes derover, og det skulde skade hans Helbred. Da Fader altid brækkede mine Breve og læste dem førend jeg, saa bad jeg Dem adressere Deres Svar — jeg erindrer ikke, enten det var til Tante Kellermann eller til Lise. De lagde rigtignok mit Brev i et til Tante, men slog en Convolut derom med min Faders Adresse. En lykkelig Hændelse, eller min gode Stjerne gjorde, at jeg just den Dag for første Gang i Verden mødte Postbudet i Gangen, og da jeg spurgte ham om Brev fra Paris, fik det og endnu eet fra Dem af ham. Jeg troede endnu ikke, det var Svar paa mit Brev, thi det faldt mig aldrig ind, at De saaledes kunde ville misbruge min Fortroelighed. Det andet Brev var til Fader selv. — Jeg vil troe Dem, at dette Brev virkelig er afsendt 8 Dage efter det til mig, og at de begge af en Hændelse ere komne paa eengang. Jeg vil troe, det er saa; men endogsaa i saa Fald har De dog handlet ganske modsat af, hvad jeg havde ventet af Dem; thi for det første burde De aldrig i noget Tilfælde have adresseret et saadant Brev til Fader, som, da han plejede at læse Deres Breve, naturligvis ogsaa vilde læse dette. Heller ikke burde De skrevet til ham selv; at benytte sig af en Faders Myndighed ved en saadan Lejlighed er altid uædelt, men dobbelt under de daværende Omstændigheder. Deres besynderlige Breve, i en Tone, som jeg aldrig havde hørt eller ventet af Dem; de Ting,

De tillagde mig at have sagt og gjort, som jeg slet ikke er mig bevidst; de Dem og mig uværdige, meer end ydmygende Propositioner, der syntes at vise, at De maatte have de allersletteste Tanker om mig, paa samme Tid, som De gjorde alt muligt for at faae mig tilbage; den forskrækkelige Idee, at komme uden Tilladelse til Kjøbenhavn, og at søge derom paa en saadan Maade, efter alt, hvad der var foregaaet; alt dette var mig saa uventet — jeg har ingen Ord til den Forundring, De satte mig i. Jeg kjendte Dem ikke igjen, De blev et nyt Menneske for mig. — Jeg synes endnu, naar jeg tænker paa det frygtelige Øjeblik, da jeg læste disse to Breve, med min Tante og mine Søstre, jeg synes da, at jeg endnu føler den Angest, de græsselige Følelser, der ligesom vilde opløse alle de Baand, der holdt mig til Livet, og give min bange Sjel sin Frihed. Alt hvad der skeete paa denne frygtelige Dag, har saa ganske indprentet sig i min Hukommelse. I tre Dage sad jeg paa mit Kammer, uden at turde see min Fader, uden at ville see noget Menneske uden Tante og mine Søstre. Imidlertid skrev jeg Dem det lille Brev til, som De tog mig saa ilde op[1]). Et Par Dage efter kom Breve fra Dem fra Amsterdam til min Fader, hvori De ikke skaanede mig. I samme Dage gik det Rygte, at De var i Byen, skjult hos Deres Haarskjærer Schindler. Hvor disse Rygter kom fra, har altid været mig ubegribeligt. Jeg tilstod imidlertid alting for min Fader, og blev nu lidt mere roelig. Der kom bestandig flere Breve fra Dem, i eet af disse sagde De, at

[1]) Omtales Side 206, jfr. Side 225 og 228.

De vilde bruge alle Midler for at faae mig Arme! tilbage. Rygterne om Deres Nærværelse i Byen bleve hver Dag stærkere. Jeg skrev Dem endelig til i den inderligste Angst og begjærte med Hæftighed min Frihed. Min Tante havde skrevet til Dem, min Cousine Andrea, som besøgte mig i min formeente Sygdom og fik Aarsagen til min Bekymring at vide, skrev ogsaa. I Deres næste Brev gav De mig endelig Deres Minde, uden hvilket jeg vel, efter hvad man sagde mig, kunde naaet min Hensigt, men hvilket jeg ikke vilde, da jeg holdt det for Uret. Dette Deres Brev bevægede mig, det var i en anden Tone end alle de foregaaende, og jeg svarede Dem ogsaa derpaa med et inderligt rørt Hjerte, der aldeles tilgav Dem, at De havde søgt at gjøre min Fader og mine Søstre vrede paa mig. De er bleven vred paa min Fader, paa min Tante, min Søster Hanne og Andrea for, at disse Mennesker, der saae min ulykkelige Forfatning, der vare bundne til mig med de helligste af alle Baand, ikke forlode mig. Gode Gud! lader os dog give Naturen sin Ret! om jeg end havde havt Uret, kunde dog ingen af disse have handlet anderledes. Vilde De, at en Fader skulde støde et ulykkeligt Barn fra sig, som toeg sin Tilflugt til hans faderlige Godhed, og endnu aldrig havde været ham ulydigt? Vilde De, at min Tante, som jeg altid havde elsket som hendes Datter, som jeg i min første Ungdom havde lovet altid at adlyde og nu holdt dette Løfte saa ganske, at jeg ikke vilde begynde denne Affaire uden at have talt med hende, vilde De, hun skulde have forladt mig? Jeg erindrer endnu, at hiin frygtelige Morgen, da jeg havde faaet de omtalte Breve,

og jeg blev allene med hende og Hanne, omfavnede jeg Tantes Knæ, kaldte hende Moder og spurgte hende, om hun vilde forlade mig; hun var bleeg som en Død og holdt mig længe fast i sine Arme uden at kunne tale. Den gode Hanne kyssede med Magt mine Hænder, under idelige Forsikringer om aldrig at ville forlade mig. Ærlig har hun holdt dette Løfte! til sin sidste Time var hun min troe Veninde. — Hvad som i denne Sag maa retfærdiggjøre Hanne for Dem, gjelder ogsaa om Andrea; nær i Slægt, opdragede sammen, har vi altid anseet hinanden som Søstre. Jeg veed intet sødere Forhold, intet trøsteligere end det til kjere, elskværdige Søstre. Det samme Blod flyder i vore Aarer, de samme Steder have seet vor glade Barndom, de samme Mennesker været os kjere, de samme Fester samlet os alle. Ved at sønderrive det Baand, der binder os til disse, sønderrive vi vort eget inderste Væsen; forbittrer os selv, ved en indvortes Stemme, som den hævnende Natur seent eller tidligt vil vække i vort Inderste, de søde Erindringer af vor Barndom, vor første Ungdom, som disse have forskjønnet, og berøver os i mangen mørk Time den uerstattelige Trøst af de Menneskers ømme Venskab, som fra vore første Dage, gjennem alle Livets Forandringer have deelt vore Sorger og Glæder. Hvem kan fordre, at Mennesker for nogen Priis i Verden skulle fornægte denne Naturens Religion, som er skrevet i alle Hjerter.

Jeg troer, at jeg eengang var Deres Broder meget kjer, kjerere, end De den Tid var nogen af mine Søstre. Jeg veed ikke, om han er vred paa mig nu, det er muligt, at han er det; men det er langt fra mig i saa Fald at

tage ham det ilde op. Hvorfor vil De da være vred paa de af mine Syſtre, ſom i hine Dage bleve mig troe? Hanne er død! langt ophøjet over Jordens Roes og Dadel, ſmiler hun maaſkee over min Ivrighed i at forſvare hende, men den ſtakkels Sine, der aldrig kan forvinde hendes Tab, finder en Trøſt i at bringe hendes elſkede Minde ethvert lille Offer. — Den gode Hanne havde mange ſmaae Svagheder, det ſkal jeg ikke nægte, jeg bebrejder mig ofte med inderlig Fortrydelſe, at jeg ſelv undertiden ikke, ſom jeg burde, bar over med hendes ſmaae menneſkelige Skrøbeligheder; men hendes Hjerte var en Engels Hjerte, hendes Tab er uerſtatteligt for dem, hun elſkede, for hvem hun allerede her nede var en god Genius. — Uagtet hun vidſte, De var vred paa hende, veed jeg dog viſt, at, om hun uden at fornærme de Følelſer, der vare hendes rene Sjæl hellige, kunde viiſt Dem ſin Deeltagelſe, De vilde aldrig have fundet nogen varmere og ædlere Veninde. — Da min Anſøgning var bevilget, ſkrev De mig et forfærdeligt Brev til, hvori De imidlertid forſikrede mig om Deres Venſkab i alle Tilfælde[1]), men ſaaſnart De fik at vide, at. jeg allerede havde benyttet mig af denne Regjeringens Bevilling, behandlede De mig ſtrax ſom en aabenbar Fiende. — Der var intet Forhold De reſpecterede, De ſkrev et Brev til min Fader, hvori De ſøgte at gjøre ham hans Datter forhadt, De ſkrev til min 10 Aars gamle Søn et Brev fuldt af Beſkyldninger mod hans Moder. — De udfordrede G., De ſkrev et Brev til ham, ſom De truede med at lade trykke i alle

[1]) See Side 253.

Aviser, i hvilket De især syntes at bebrejde ham det politiske Optrin, hvori han i sin tidlige Ungdom var bleven indviklet. — De, som selv i en Alder af 40 Aar var bleven forviist fra Deres Fædreneland, for at have tilhørt Regjeringens Opposition, De bebrejdede paa den grusomste Maade en anden at have havt samme Skjebne, fordi han i sin Ungdoms Enthousiasme havde opofret en glimrende Fremtid for sit Lands Frihed. Just dette hans politiske Forhold, hvorfor De nogle Aar tilforn havde kaldt ham „le Brutus du nord, qui n'avoit pour parens que les vengeurs du monde"; just dette brugte De nu selv imod ham. — Kan De saaledes fornærme denne Fædrenelandskjerlighed, Frihedskjerlighed, som, hvorvel den maaskee var Menneskelighedens korte, sværmeriske Drøm, dog havde beruset Dem selv saa ganske, at De erklærede den for den Guddom, for hvilken De vilde ofre alting; kan De saaledes fornærme denne, hvad har da jeg at beklage mig over!

Jeg vil da forbigaae i Taushed det Brev til Cancelliet, hvori De saa godt som offentligt tillader Dem Udtryk imod mig, som —[1]) dog, som sagt, jeg har intet mere at sige.

Hvad er nu min Hensigt med dette, — jeg tilstaaer det — altfor lange Brev? — Jeg har alt sagt Dem det! For Ludvigs Skyld ønsker jeg en ærlig Explication med Dem, uden hvilken ingen Misforstaaelse kan hæves. — Jeg har her ligefrem sagt det Fornemste af, hvad jeg har havt imod Dem. Jeg synes, De selv ved at betænke

[1]) See Side 305.

Dem maa finde, at der dog i det mindſte er endeel Ret paa min Side. Dette har jeg villet ſøge at beviſe Dem. Men jeg forlanger aldrig, at De ſkal tilſtaae mig det; jeg forlanger blot, at De ikke længer ſkal behandle mig ſom en Fiende; at De i det mindſte i mig ſkal ære en fordums Veninde, Deres Søns Moder og min Faders Datter. Dette er Forhold, jeg fra min Side aldrig i Henſeende til Dem har tabt af Sigte. — Det vilde være lettere for mig at faae Ludvig paa mit Partie, end det nogenſinde vil blive for Dem at faae ham paa Deres. Men Gud forbyde, at jeg paa ſaa nedrig en Maade ſkulde benytte mig af Deres Fraværelſe, af Omſtændighederne og min uſkyldige Drengs Kjerlighed til mig. De havde forbudet, at han maatte komme til mig, medens jeg boede paa Landet. Jeg vil tilſtaae Dem, at det havde været en let Sag for mig, at faae ham derud, om jeg havde villet; men jeg vilde ikke lære Ludvig for ſin og min Fornøjelſe, at overtræde ſin Faders Befaling. — Kun ſaaledes, ſom jeg handler mod Dem, ønſker jeg, at De vilde handle mod mig. — Jeg forſikrer Dem, jeg føler med mig ſelv, at jeg kan glemme alt det forbigangne og med et reent og ærligt Hjerte række Dem Haanden til Forliig. Vil De ikke gjøre det ſamme? Sandhedens Stemme troede jeg tilforn havde ſaa megen Magt over Dem, ſkulde De kun af *min* Mund ikke ville høre den? Betænk Dem dog ſelv! af hvad Aarſag ſkulde jeg ville forlige mig med Dem, uden af Kjerlighed til Deres Søn, uden af Had til de onde Lidenſkaber, ſom ſaa ofte forbittrer vort korte Liv hernede? — Hvad bliver Følgen, om den ſtakkels Ludvig ſaaledes ſkal op-

voxe mellem to Partier, hvoraf det ene forguder hans Moder, det andet hans Fader? Han kommer snart i de Aar, at han ikke kan blive neutral. Desuden er han af de Characterer, som med Voldsomhed griber en Følelse eller Meening og hænger ved den. Middelvejen er noget, han ikke kjender. Ingen af dem, der ere daglig om ham, drømmer om den alvorlige Characteer, der udvikler sig i denne tilsyneladende flygtige og ubetydelige Dreng. Den eeneste, der maaskee virkelig seer ham, som han er, skulde være hans i enhver Henseende respectable Lærer Hansen. — Jeg vilde ønske, jeg kunde beskrive Dem Ludvig, thi han maae være Dem næsten ubekjendt. Han har det største Hang til Sværmerie, til Alvorlighed og Flygtighed tillige, han røber allerede de hæftigste Passioner; han kan skjule sig, han kan tie. Han finder ingen stor Fornøjelse i at lege med andre Børn, han udvælger sig ingen Fortroelig mellem dem, hans Yndlings Læsning er Tragedier, den romerske Historie og i det Hele Poesie. Han er overalt meget poetisk, bedømmer i Almindelighed alle Mennesker og Ting efter de Begreber, han af denne Læsning indsuger og efter sit naturlige Hang til alt romantisk og poetisk hænger ved. Han forener en Barnagtighed, som om han var 6 Aar, med en Tænkekraft og Ideer, der er mere end 10 Aar for gamle for ham. Han er for øvrigt blød, lidt svag undertiden. Naar nu et saadant Menneske skulde blive sat i den sørgelige Nødvendighed at vælge mellem Fader og Moder, hvad vil saa skee? han hænger sig da ganske ved den ene og tilsidesætter da maaskee endogsaa sine Pligter mod den anden. — Jeg vil være ærlig nok til at sige Dem, at i saa Fald vilde

Fordelen rimeligviis hælde til min Side. Naturen selv taler en Moders Sag for det Barn, hun med Smerte og Opofrelse har født og opfostret, hendes Rettigheder ere langt helligere end en Faders, ligesom en Faders Kjerlighed aldrig kan lignes ved en Moders. Desuden har Deres Søn havt det Uheld at miste Dem, da han endnu var lille, De er ham temmelig fremmed. Hans Moder derimod er hans eneste Fortroelige, hans eneste Veninde, for hvem han intet skjuler, end ikke sine smaae Daarligheder. Han elsker mig med en sværmerisk, enthousiastisk Kjerlighed; han sørger over hver Dag, han ikke kan faae mig at see; den mindste Uhøflighed mod mig er en Forbrydelse, han i hele Aar kan gjemme i sin Erindring. Vil De selv spørge ham, om alt dette er sandt, skal De see, han fortæller Dem det. Jeg veed vist, at han paa ingen Maade vilde sige Dem den mindste Usandhed. — Siig De nu selv, hvorfor skal vi indlade os i en Strid, som Ludvig seent eller tidligt vil blive indviklet i? Hvorfor skal vi stride i hans uskyldige Hjerte, hvori vi jo begge fredelig kan boe? Jeg forsikrer Dem, jeg vilde sørge over den Dag, da Ludvig for min Skyld forglemte de Pligter, han skylder en Fader. Giv De mig godvillig de Rettigheder over min Søn, som Naturen og han selv giver mig, og vær forsikret, at ingen bedre skal vaage over Deres, end jeg, at aldrig jeg selv, at aldrig nogen af dem, der omgiver mig, vil nogensinde med mindste Ord eller Gjerning træde disse faderlige Rettigheder for nær, som for mig selv, fra min første Barndom have været saa hellige, som, saavidt det staaer til mig, altid skal blive det for min Søn. Jeg vil være fuldkommen

oprigtig imod Dem. Vil De vedblive at gjøre mig mine moderlige Rettigheder stridige, kan jeg ikke love Dem, at jeg altid vil føre den samme Conduite som hidtil. De maa selv betænke, at jeg kun er et Menneske, og at det er barbarisk endogsaa at berøve et Dyr sin Unge. — Jeg havde ønsket og haabet, at De altid skulde blevet min Ven, De fornærmer Dem selv ved at være min Fiende. Naar De faaer Deres Ludvig at see, som jeg ønsker og haaber, og De da i ham finder et sjeldent ungt Menneske, en god Søn, et behageligt Selskab — det er maaskee stolt sagt, men det er sandt — da vil De selv føle, at han ikke havde været alt dette, om ikke hans Moder havde været hans fortroelige Veninde. Lad os forlige os for hans Skyld, at vi ikke selv skal opvække det Onde i en Sjel, som Naturen har givet saa meget godt. Vil De det ikke for hans Skyld, saa gjør det i det mindste for Deres egen, at De engang i sin fulde Reenhed maa smage den Lykke og Trøst, Skjebnen synes at have beredet for Deres ældre Dage i denne Søn.

Jeg har nu sagt Dem, hvad jeg længe har havt i Sinde engang at sige Dem. Faaer denne min ærlige Fremgangsmaade ikke det Udfald, jeg ønsker den, saa bliver dog i det mindste den Overbevisning mig tilbage, at jeg har gjort, hvad jeg kunde. Paa denne Jord see vi maaskee aldrig mere hinanden. Jeg vil ønske og haabe, at vi da maa mødes i en bedre Verden, hvor de usle Smaaheder forsvinde, som her adskiller Mennesker. Jeg vil ikke frygte at møde Dem for den evige ubestikkelige Dommers Throne, og for hans Aasyn vil jeg da

række Dem min Haand til Forliig, ligesom jeg gjør det nu i dette Øjeblik.

Marts 1806.

De maa billig forundre Dem over, at et Brev af 18de Nov. nu først bliver affendt, men Aarsagen er den, at Ludvig af en Misforstaaelse troede og havde sagt mig, at De var fulgt med Minister Talleyrand til Tydskland. Jeg syntes da, at det var bedst at bie med at affende dette Brev, saalænge til Deres Ophold var bestemt eet eller andet Sted. Først for ganske nylig har jeg faaet at vide, at De er og bestandig har været i Paris. Jeg maa ogsaa bede Dem undskylde den Uordentlighed og Mangel paa Zirlighed i dette Brev, men De vil selv indsee, at et saa langt Brev ikke lettelig er omskrevet hvergang der indsniger sig en Skrivfejl.

Paa dette store Forsvarsbrev findes intet Svar fra Heiberg i de efterladte Breve, og det er i det Hele ikke sandsynligt, at han har svaret derpaa. Man kunde maaskee troe, at det havde opirret ham yderligere, men senere Udtalelser af ham i et Brev til Lise Jürgensen i 1807, hvilket findes aftrykt nedenfor, tyde paa det modsatte. Det synes derfor, at det ved sin bestemte og modige, og paa samme Tid beherskede og værdige Tone har formaaet at imponere Heiberg og har bragt ham til, overfor sin tidligere Hustru, at see det, der var foregaaet imellem dem, i et noget formildet Lys, paa samme Tid som hans Had til Gyllembourg blev uforandret.

Alt gik saaledes i sin sædvanlige Gang, medens der over alle Parter hvilede et tungt Tryk.

Da indtraf i Begyndelsen af 1806 en Begivenhed, der tildeels forandrede hele Gyllembourgs og Hustrus Liv, idet nemlig deres Gaard Ruhedal under et stærkt Uveir i Natten imellem den 24de og 25de Marts nedbrændte til Grunden. I pecuniær Henseende var Branden intet Tab for dem, da Bygningerne vare assurerede, og det synes endogsaa, som om Gyllembourgs Financer ere komne paa en bedre Fod i den følgende Tid. De flyttede nu ind til Kjøbenhavn, hvor de etablerede sig smukt og elegant. Johan Ludvigs Moder jublede ved Tanken om, at hun nu daglig kunde see og omgaaes med sin Søn, idet hun snart besøgte ham, og snart modtog ham i sit eget Huus. Lidt efter lidt opholdt han sig om Dagen lige saa meget i sin Moders Hjem, som i Tante Lises. Denne Periode af Gyllembourgs og hans Hustrus Liv udgjorde vist deres lykkeligste Tid. Alt Pengetryk var for Øieblikket ophørt og deres Hjem blev et Samlingssted for en stor Deel, saavel Danske, Svenske, som andre Nationers udmærkede Mænd.

Fra dette Tidspunkt skriver sig deres intime Forhold til Oehlenschlæger, begge Ørstederne, Weyse, foruden mange andre, der vare jævnlige Gjæster i det Gyllembourgske Huus, hvis Hyggelighed tiltalte Alle. I dette Selskab blandede sig ikke alene, som et oplivende Element, flere af Gyllembourgs adelige Slægt, naar de besøgte Kjøbenhavn, men mange andre svenske Familier søgte Gyllembourgs og hans aandfulde Hustrus elskværdige Selskab under deres Ophold i Danmarks Hovedstad.

Imellem disse Svenske var ogsaa en Grev Taube, hans Hustru og hendes to Søstre, alle tre Damer bekjendte for deres Skjønhed, tilligemed en ung Søn paa Johan Ludvigs Alder, der hurtig sluttede sig til sin unge danske Ven. Gyllembourgs Hjem blev saaledes mere og mere aabent for Selskabelighed, og især vare deres aarlige Fester Juleaften, efter svensk Skik med de bekjendte Juleklap, næsten blevne berømte i Byen. Juleklap, det vil sige Gaver, ledsagede af Skrivelser i Prosa og Vers, samt Tegninger, benyttede til Satire og Skjemt, der gaaer ud over den, der modtager Gaven, og en rig Høst af Vittigheder, der more uden at saare, gave her Alle tilbedste. Længe forud for en saadan Juleaften arbeidede alle Hoveder og Fingre, og hele Ugen før Festen var der stor Travlhed i Huset.

Vi Danske have jo noget Lignende Juleaften, men de Fleste ere enige om, at en svensk Juul ikke overtræffes af nogen anden Nations.

Tiltrods for alle Anmodninger af Heibergs forrige Venner og Veninder, blev denne fast i sin Beslutning, at Sønnen ikke maatte flytte hjem til Moderen. Johan Ludvig blev altsaa hos sin Tante Lise, et Hjem, han hæftigere og hæftigere længtes efter at ombytte med Moderens. Imidlertid fortsattes hans Underviisning her, under hans kjære Lærer Hansens Veiledning, og denne og alle Drengens Nærmeste, vare ikke sjelden forundrede over hans tidligt udviklede Evner. Af smaa Breve fra Johan Ludvig til sin Moder fra dette Tidspunkt meddeles efterfølgende.

63.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Copenhague, le 15 mars 1806.

J'ai eu mal aux jeux[1]); c'est pourquoi que je n'ai pas été chez vous. Si le docteur me permet de sortir, je viendrai chez vous ce soir; mais si non, il peut, que je ne viens pas demain. Ma tante me donne six sous chaque semaine, pour pouvoir écrire une lettre françoise à vous, une latine à Monsr Hansen et une allemande à Mademois. Weinwich. — Les livres, et les plumes dont je vous ai parlé dans ma lettre danoise, ne sont pas envoyés, parce qu'il coute trop pour un pauvre garçon. Mais si vouz le voulez, je les apporterai aussitôt qu'on me permet de sortir.

Louis.

Kjæreste Moder! Jeg har i Øjnene ondt, derfor kan jeg
Slet ikke have den Ære i Aften at komme hen til dig,
Og maaskee, at jeg heller ej kommer i Morgen, uagtet
At det er Helligdag. Thi jeg vil mig nu ej exponere
For en Skarlagensfeber og Mæslinger, og noget andet.

Men jeg sender kostbare Bøger til dig,
Som du endnu ej har begjæret af mig.
Nemlig danske Tilskuer, ny Minerva,
Iris og Hebe.

---

[1]) Man seer, at han er endnu langt fra at besidde den Færdighed i Fransk, som han besad som ældre.

Og jeg ſender dejlige Penne til dig,
Skaarne af Herr Fjelſtrup og af Herr Niſſen,
Tak mig nu, ſaa ſnart at du ſeer mig igjen
For det jeg gav dig.

Mange Ting hver Dag der paſſerer hos os:
Vid, at Jomfru Karen i Gaar har holdet
Bryllup med ſin elſkede Mand, Herr Salvo
Titulo Nielſen.

Lev nu vel, og kom kuns ret tidlig hen til os i Morgen,
Thi det glæder mig ſaa at ſee min herlige Moder.
Kruſe og Gyllembourg hils, ſamt og Dorothea og Holſten.
Skrevet i Hafnia, femtende Martz, atten hundrede og ſex.
Fra din Herr Ludvig.

64.

Fra Samme til Samme.

Nyhavn, den 28de Mai 1806.

Kjere Moder!

Nu er der neppe fire Dage til Hanſens Geburtsdag. Du ſiger, at Du ikke kan give ham noget. — Naar jeg ſpørger Tante Liſe, om jeg ikke nok for min Faders Penge maa kjøbe ham en Bog, ſaa hedder det: jeg veed ikke. Jeg har ſelv en brillant Udgave af Sofokles, ſom er kjøbt for min Faders Penge for ni Rdlr.; paa denne Udgave veed jeg, at Hanſen ſætter megen Pris, iſær da han ſelv ingen Sofokles har. Nu vilde jeg gjerne forære ham den, og ſelv kjøbe mig en Udgave til 5 Mark.

Men herpaa svarer Jørgensen mig altid med disse forargelige Ord: „Hansen faaer sin gode Betaling; altsaa synes mig, at det er alt for dyrt, at give ham en Present til 9 Rdl.“ — lige som om Hansen kunde vejes op med Penge. Nu vil Tante Lise, at jeg for min Faders Penge skal kjøbe ham en Bog, som vel i det højeste kan komme til at koste 2 à 3 Rdl.; hvorledes kan da en saadan Present stemme overeens med den Homer, han fik paa sin forrige Geburtsdag, og som havde kostet over 6 Rdl. — Jeg haaber da, at baade Moder og Gyllembourg tillader mig at forære ham min Florian, eller en anden Bog, som jeg har faaet af Gyllembourg.

Hansen er lidt syg i Dag, han har ventelig forkjølet sig i Forgaars. — I Dag har jeg havt god Characteer. — Vil nu Moder sætte sig ned ved sit nye Chatol og svare mig paa mit Brev; nedenstaaende Adresse maa skrives uden paa, da jeg der er at finde i Eftermiddag. — I Dag kommer jeg ikke til Moder. Lev vel.

Hils G. fra

Din Ludvig.

Paa Borchens Collegium i store Kannikestræde, Nr. 43, Værelset Nr. 4.

Af Brevet af 18de November 1805 have vi allerede erfaret, at Thomasines kjærlige Søster Hanne paa den Tid var død, begrædt af Alle i Familien. Ikke to Aar senere, den 18de Februar 1807, fulgte den gamle Buntzen efter hende i Graven, og det Buntzenske Huus var saaledes nu aldeles opløst.

Ved Bedsteſaderens Død ſkrev Johan Ludvig, ſom dengang var lidt over 15 Aar ſgammel, følgende lille Digt:

Luna, Du hellige Mø, ſom trænger med matteſte Straaler
Gjennem de lange og hvide og ſørgeligt hængende Tæpper,
Derpaa med forſkende Blikke betragter den ſovende Olding,
Ak, ſom ſover ſaa ſødt, og ſom aldrig mere vil vaagne.
Luna! kjender Du ham, og veed Du vel, hvem Du beſtraaler?
Det er en Olding ſaa from og ſaa god, at Dikaioſyne
Tabte i ham den Skat, ſom aldrig maaſkee hun gjenfinder.
Ak han elſkede Dig ſaa ſaare, du hellige Luna!
Ofte i mørken Nat i Kreds af fortrolige Venner
Sad han, den herlige Olding, og ſtirrede paa dig, o Luna!
Dybt i den tauſe Grav ſkal han hvile ved Siden af Hanne.
Roligt og klart ſom hans Liv ſkal Lampen brænde i Graven.
Luna! beſtraal da hans Grav, hvor han hviler ved Siden af Hanne.

Med hvert Aar, der gik, blev Bønnerne fra alle Sider, ſelv fra Tante Liſes, mere og mere indtrængende til gamle Heiberg, om dog at give ſit Samtykke til Johan Ludvigs Optagelſe i ſin Moders Hjem. Alle meente, at, ſkulde Nogen bevæge ham til Eftergivenhed i denne Sag, da maatte det være hans trofaſte Veninde Tante Liſe. Hun tilſkrev ham derfor et bønligt Brev 1807 om at give ſit Samtykke og opfylde Alles Ønſker, da hun følte

sig overbeviist om, at Johan Ludvig i Moderens Huus, og den hele dannede Kreds, som færdedes der, langt hurtigere og sikkrere vilde uddannes end i hendes tarvelige, eensformige Hjem. Af Heibergs hæftige Svar og Afslag paa hendes Bøn i det Brev, som her følger, udlyser dog, som allerede tidligere omtalt (Side 385), tydeligt en mildere og roligere Dom over hans forhenværende Hustru. Brevet er, som man seer, dateret Warschau, den 11te April 1807. Heiberg befandt sig da paa en Reise i Talleyrands Følge, hvor man benyttede hans Pen og hans udstrakte Sprogkundskaber.

65.

Fra P. A. Heiberg til Lise Jürgensen.

Warschau, den 11te April 1807.

Jeg veed ikke, kjere Lise! hvad for en Aand der var over mig, da jeg for omtrent 14 Dage siden skrev Dig mit sidste Brev til, og som lod mig ahne, at jeg med det første vilde faae ubehagelige Efterretninger angaaende Johan Ludvig. Dit Brev af 2den Februar har, desværre! paa den fuldkomneste Maade gjort min Ahnelse til Vished. Jeg vil ikke dølge for Dig, gode Lise, at min første Følelse ved Læsningen af Dit Brev var en inderlig Forbittrelse ved Tanken om, at ogsaa Du, den eneste Ven, jeg har tilbage i Danmark, havde bedraget mig. Imidlertid besluttede jeg dog at lade Dit Brev henligge en 8 Dages Tid, for med koldere Blod at eftertænke sammes Indhold; og det gik mig, som det i Almindelighed gaaer ved slige Leiligheder: jeg fandt, at jeg i min

Hidsighed havde gjort Dig Uret. Indholdet af en Mængde af Dine Breve beviser, at Du i Henseende til J. L. tænker ligesom jeg, og følgelig bør og kan jeg ikke troe, at Du paa egen Haand har gjort noget Skridt med ham, førend Du vidste, om jeg bifaldt samme eller ikke. I denne Materie er det altsaa, at jeg i Dag vil tale aabenhjertet og omstændelig med Dig. Jeg vil sige alt, hvad jeg tænker og ikke lægge Skjul paa det allermindste; men i Forvejen beder jeg Dig om Forladelse for min Overilelse.

Først erklærer jeg altsaa — og det kan Du omtrent slutte Dig til — at jeg i al Evighed aldrig samtykker i at J. L. kommer til at leve i sin Moders Huus, saalænge som hans Opdragelse endnu ikke er fuldendt. Troe ikke, at jeg har den ringeste Gnist af Had til hende. Gud skal være mit Vidne til, at jeg, dersom hun var allene, ikke alleneste skulde opfylde hendes Ønske, men endogsaa bede hende derom, overbeviist om, at han, naar hun var overladt til sig selv, aldrig kunde være i bedre Hænder, end i hendes, og at hun intet vilde foretage med ham, uden efter Overlæg med mig. Men hun regjeres, maaskee uden selv at troe det, af en ondskabsfuld Djevel, hvis Planer eene og allene gaaer ud paa, at gjøre mig al optænkelig Fortræd. Lad ham ikke stole paa, at det i denne Post vil lykkes ham! selv Ondskaben har sine Grændser, som den ikke kan overskride. Jeg veed vel, at han stoler paa et Par Beskyttere; men efter at disse Personer have brugt ham først som Spion i mit Huus, og siden til at forbittre mig Resten af mit Liv, behøve de ham ikke meere. Deres Had til mig er kjølnet, og de

har ikke længer Aarsag til at forfølge mig. Han veed desuden ret vel, at han er foragtet, selv af dem, der have brugt ham til deres Hensigter; og de Ydmygelser, han et Par Gange offentlig har maattet taale, og som ikke ere mig ubekjendte[1]), maae have sagt ham, at om end den Danske Regjering tolererer ham, saa følger der ikke deraf, at den vil gjøre noget for at fornøye ham, allermindst i en Sag, som er saa aabenbar uretfærdig.

Da J. L. kom ud af Rahbeks Huus — og Sammenhængen med denne Sag er mig aldeeles ubekjendt, da Rahbek ikke har skrevet mig et eeneste Ord til desangaaende og Dine Breve har kun berørt Sagen saa løseligen — var jeg i Begyndelsen meget raadvild. Du beroligede mig efterhaanden, da jeg syntes at spore, at det var Dig en Fornøyelse at have J. L. hos Dig, da Du troede som jeg, at han ikke burde være hos sin Moder, og da jeg var paa det fuldkomneste overbeviist om, at Drengen havde det saa godt som mueligt i Dit Huus. Et Par Breve, som jeg Tid efter anden fik fra Kjøbenhavn, og hvori der yttredes Forundring over, at jeg ikke tog andre Forholdsregler med ham, og lod ham komme til Frankrig, havde kunnet komme en anden end mig til at vakle. Jeg svarede, hvad jeg for 4 à 5 Maaneder siden svarede Prindsen af Benevent, der gjorde mig samme Bemærkning. „Jeg troer ikke, at en Fader bør misbruge sin Myndighed til at gjøre i sin Søns Navn et Valg, som denne bør gjøre selv. Min ufravigelige Hensigt med min Søn er denne, at han skal tilendebringe sin Opdragelse og sine

[1]) Sigter til Forhold, som omtales nedenfor Side 402—403.

Studeringer i sit Fædreneland; derefter skal han see sig lidet om udenfor sit Fædreneland; da først vil jeg gjøre mig den Fornøyelse, om jeg lever, at lade ham komme til mig. Naar han kjender Frankrig, da lad ham selv, om han vil, vælge dette Land til sit Opholdssted. Uagtet jeg næsten er overbeviist om det modsatte, uagtet jeg kunde være sikker paa der at skaffe ham i en god Vei; uagtet det vilde være mig usigelig kjert at have ham hos mig og om mig i min Alderdom, saa vil jeg dog aldrig tillade mig at bruge Overtalelse, til at bestemme ham. Hans Valg maae være aldeles frit." — I een Post fik man mig imidlertid til at vakle, og jeg nægter ikke, at jeg jo i nogen Tid havde den Plan, at sætte ham i en offentlig Skole, enten i Vordingborg eller i Odense. Men hvad der bestemte mig til at afstaae fra denne Plan, var eene og allene Frygt for, at man skulde forklare den, som en Slags Hevn over Drengens Moder. Jeg vidste, at det vilde smerte hende inderlig at miste ham fra Kjøbenhavn, hvor hun havde Leilighed at see ham saa tidt, som hun behagede, og jeg vilde ikke berøve hende denne Fornøyelse, saalænge som Drengens Vel ikke led derved. — Selv Tanken om, at Din Fader vilde have været misfornøyet dermed, havde ikke kunnet formaae mig til at afstaae fra min Plan; thi for ham havde Savnet været langt mindre føleligt, der havde Dine Børn bestandig om sig. Sandheden af denne Fortælling kan Du saa meget mindre drage i Tvivl, som Du selv ofte i Dine Breve har sagt mig, at J. L. besøgte sin Moder, uden at jeg nogensinde har yttret den mindste Misfornøyelse derover, naar det kuns ikke skete paa en Maade, hvorved

han forsømte sine Studeringer. Seer Du, kjere Lise, saadan har jeg tænkt, og jeg spørger Dig om den, der tænker saaledes, fortjener at chicaneres? Jeg ønsker, at Du vilde lade Din Syster læse dette Brev, thi der findes ikke et Ord deri, som kan støde hende personligen, hun vil see, hvormegen Agtelse jeg har for hende, uagtet alt, hvad der er forefaldet. Lad hende saa betænke, om hun bør paa nye byde Haanden til at gjøre mig Livet mere suurt, end det er.

Men hvorledes hun nu og vil indrette sit Forhold, saa erklærer jeg paa nye, at J. L. aldrig skal komme til at være for bestandig i sin Moders Huus. Det Document, hvoraf Cancelliet har givet mig et Afskrift, og som er i mine Hænder, beviser, at Drengens Opdragelse er eene og alleene min Sag. Vil man absolut gjøre mig denne Rettighed stridig, saa faaer vi at see, hvem der er stærkest; men uden at tale om, at der ogsaa for mig er Lov og Ret til i Dannemark, skal jeg nok vide at skaffe mig i en saa retfærdig Sag et Rygstød, der skal veie op imod mine Fiender og deres Hjelpers Hjelpere. Lad Din Syster betænke, hvad Følgerne deraf kunde blive, og at det er imod min Villie, ifald jeg nødes til at tage Forholdsregler, hvis Resultat vil blive at berøve hende den Fornøyelse, at see sin Søn, saa ofte som hun behager.

De to Argumenter, som Du bruger kjere Lise! for at overtale mig i denne Sag, ere saare slet valgte. Du siger, at J. L. selv vil det. Tillad mig at spørge Dig, hvad Du som Moder vilde svare den, der argumenterede saaledes imod Dig i Faveur af Dine Børn? Dernæst, siger Du, at jeg ved at nægte min Søn dette Ønskes Op-

fyldelſe, vil tabe hans Godhed. Deſtoværre! — ikke for mig, men for ham; og det vil da blive et nyt Argument for mig til at haſte, for at faae ham revet løs fra de Menneſker, der ſtræbe at udrydde af hans Hjerte al Kjerlighed til hans Fader, ved ikke at foreſtille ham, at alt, hvad hans Fader foretager med ham, er til hans Bedſte, om det endog ikke altid er efter hans Ønſke. Kommer Sagen til Alvor, vil jeg lade Øvrigheden dømme, om jeg har Aarſag til at være tilfreds med en ſaadan Opdragelſe.

Een Ting ſtaaer der mig allene for Hovedet, og det er, at det efter Dit Brev lader, ſom om Drengen var Dig til Byrde, og det kan desværre vel være mueligt! Mit ſidſte Brev har ſagt Dig, at jeg i det mindſte ikke vil, at han ſkal være Dig til den ringeſte Bekoſtning, og at jeg vil betale alting for ham, lige til den ſidſte Skilling. Dette Tilbud gjentager jeg herved med inderlig Bøn, at Du vil modtage ſamme, med mindre Du eller Din Mand ſkulde være kjede af Barnet; i dette Tilfælde faaer jeg at tænke paa andre Udveye.

Men ſkulde Du ville viſe ham og mig den Godhed, at være hans Moder, ſom hidtil, da kan Du være vis paa, at jeg ſkal i mit Hjerte være inderlig taknemmelig derfor, og Penge ſkal ikke udeblive, men ſendes Dig ligeſom hidtil, i betimelig Tid. Jeg havde givet Ordre, at ſende Dig 300 Mark Banco; men det er ikke ſkeet, fordi den Anviisning, jeg ſendte til Paris, ikke er betalt, ſiden Manden, der ſkulde betale den, er reiſt til Italien. Nu ſender jeg en anden i Morgen, udſtedet af Miniſteren,

den bliver betalt den 15de May, og da skal Du strax faae den ovenmeldte Remisse.

Jeg havde ventet, at Du, for at sende mig Dit sidste Brev, hvis Indhold var saa vigtigt, havde gjort Brug af den Adresse, jeg har opgivet Dig. Jeg havde da faaet Brevet i det mindste 14 Dage tidligere. Jeg skal derfor bede Dig sende mig Svaret paa dette nærværende saa snart som muligt, under bemeldte Adresse, og under Couvert til Manden, som jeg i Dag skriver til desangaaende. Til ydermere Sikkerhed vil Du finde hans Adresse her neden under. Jeg kan paa den Maade med al Sikkerhed faae Dit Svar først i May Maaned. Jeg vil bie til den 15. May, men skulde Dit Svar da ikke være mig indløbet, da anseer jeg det, som om Din Syster vedbliver sin Plan, og da tager jeg mine Forholdsregler, hvoraf Resultatet faaer blive, hvad det kan.

Johan Ludvigs Brev besvarer jeg ikke, han maae lære at føre et anstændigt Sprog i sine Breve til sin Fader, ifald han vil vente at faae Svar. Den Tone, hvori han fremfører det Ønske, man har lagt ham i Munden, er usømmelig, og eet Udtryk i Brevet er endog uforskammet. Imidlertid undskylder jeg ham, jeg veed meget vel, at hans Feil bestaaer i Ueftertænksomhed, og at heele Brevet er ham dikteret, om ikke Ord for Ord, saa dog i Henseende til Meeningen. Han er i den Alder, hvor Eftertanke egentlig først begynder; men hvad skal jeg tænke om dem, der opmuntrer ham til at skrive saadanne Breve? Jeg undskylder endogsaa hans Moder, jeg veed, hun er ikke istand til at saare mig med Forsæt eller indprente sin Søn slette Lærdomme; men hun er ikke

overladt til sig selv, og jeg kjender hende nøye nok til at vide, hvor let hun er til at forlede, til at handle imod sin Overbeviisning. Hans Udtryk ere disse: Jeg kan ikke gjøre ved, at Du er lidt fremmed for mig, da jeg saa godt som ikke kjender Dig. Denne er da Takken, jeg skal have for min Omhu, jeg bærer for ham; for at jeg sørger for, at han intet skal mangle, enten til sin Opdragelse, eller til Fornøyelse? Denne er da den Maade, hvorpaa man opdrager ham, at gjøre ham fremmed for sin Fader? og jeg skulde tillade, at han kom i et Huus, hvor man vilde vedblive at indprente ham saadanne Lærdomme? Nej kjere Lise! i al Evighed aldrig skal det skee? og driver man mig til det yderste, skal jeg langt hellere gjøre, hvad jeg ellers aldrig kunde faae i Sinde: tage ham til mig, og sørge for hans Opdragelse, under mine egne Øyne. Som Fransk Borger og Embedsmand kan jeg fordre af den Franske Regjering, at den understøtter mig i en saa retfærdig Sag, og selv den Danske Regjering kan ikke nægte min Paastand sit Bifald.

Med største Utaalmodighed venter jeg Dit Svar, der vil bestemme mit Forhold i denne Sag. Mit Forslag er saa billigt, som mueligt, da jeg er den eeneste, som lider derved, i det jeg opofrer min egen Fornøyelse, og min private Betænkelighed for Drengens Vel. Saare nødig vilde jeg, at Sagen skulde komme til Yderlighed, og usigelig kjert skulde det være mig, om Du vilde vedblive at vise ham og mig det Venskab, som Du hidtil har viist os, og som ikke maae forvolde Dig en eeneste Skillings Udgift, men ogsaa vil jeg i dette Tilfælde bede Dig sørge

for, at det ikke mere skal blive sandt, hvad J. L. skriver i samme Brev: at han, siden hans Moder flyttede til Kjøbenhavn har været næsten ligesaa meget hos hende, som hos Dig. Med kjerligste Hilsen til Din Mand og Dine Børn, forbliver jeg

Din hengivne
Heiberg.

P. S. Jeg havde allerede forseglet dette Brev, da jeg modtog Dit kjerkomne af 14de Marts, der viser mig, at jeg havde gjort Dig Uret i at tro, at Du kunde foretage det omtalte Skridt med J. L., uden først at vide min Meening. Jeg har i den Materie intet at tilføye eller forandre, men henholder mig i eet og alt til ovenstaaende.

Du spørger, kjere Lise, hvorledes der skal forholdes med Betalingen til Hr. Basse, jeg svarer: han skal betales, og da jeg nu seer, at Du ikke alleneste ingen flere Penge har i Behold, men at jeg endog er i Din Gjeld, saa skriver jeg i Dag til min Ven Herr Schuback, Banquier i Paris, der er min Commissionaire i min Fraværelse, og giver ham Ordre til at sende Din Mand med allerførste Post en Vexel paa 300 Mark Banco. Du kan være vis paa, at Du skal have den i det seeneste midt i May, da mine Forholdsregler ere tagne derefter. Saalænge haaber jeg, at Du har den Godhed at gjøre Udlæg, og for Eftertiden skal jeg nok sørge for, at Du ikke skal komme til at staae i Forskud. Adieu.

De af Dine og J. L. Breve, som jeg troede var borte, har jeg rigtig bekommet, skjøndt noget seent.

Man seer af dette Heibergs Svar, hvor vanskeligt det var at skrive ham til uden snart paa eet Punkt, snart paa et andet at tilvende sig hans Mishag. At denne Omfindtlighed viste sig selv ligeoverfor en ung Søns Stiil, kan kun forstaaes af den Krænkelse, den Smerte og Sorg, som han endnu ikke var istand til at blive Herre over; og selv det haardeste Hjerte, synes mig, kan ikke undlade at have Medlidenhed med den ulykkelige, forviste, censomme Mand. Det var med Stolthed, og vist med ikke ringe Opoffrelser, at han sørgede i Et og Alt for Sønnens Klæder, Lærdom og andre smaa Ønsker og Nødvendigheder. Intet maatte Sønnen modtage uden fra hans Haand, men han indsaae ikke, at alt Sligt endnu ikke er tilstrækkeligt til at vinde et Barns Kjærlighed; denne Fader var og blev Johan Ludvig fremmed. Han stod for ham som en streng Mand, der langt borte fra vel sendte ham Gaver, men som til Gjengjæld holdt skarpt Øie med alle hans Handlinger; selv hans kjæreste, naturligste Ønske, at leve hos „sin herlige Moder", som han i et af Brevene kalder hende, satte han sig imod. Med en vis Frygt tænkte Sønnen paa denne Stikkelse i det Fjerne, hvis Magt og strenge Bud han i sit hele Liv skulde være underkastet, og han kunde ikke lade være med Angst at tænke paa den Tid, der nu snart forestod, da det var bestemt, at han i flere Aar skulde leve i Paris under den strenge Faders Øie og Tilsyn. At et saadant Forhold kan opstaae mellem Fader og Søn, er den tragiske Side ved Bruddet imellem Ægtefolk, og viser det Farlige og Forkastelige for en Kvinde i at følge sin Lidenskab, istedenfor at bære det Kors, Herren

har lagt paa hendes Skuldre med Ydmyghed og Taalmodighed, og vistnok kan man desværre sige, at, naar Heibergs Forviisning fra Fædrelandet kom til at vare for hele Livet, skyldtes det hendes Lidenskab for Gyllembourg, som hun ikke kunde blive Herre over. At Heiberg i mange Henseender var en langt betydeligere, langt mere begavet Aand end Gyllembourg, er vist udenfor al Tvivl, men hvad kan det hjælpe at have det fulde Bæger staaende ved sin Side, naar man intet faaer deraf. Gyllembourgs Hjertensgodhed, Fiinhed i Omgang saavel overfor sin Hustru, som overfor hendes Søn, opveiede tifold alle Talenter og al glimrende Begavelse; disse sidste Egenskaber kan vække Beundring, de første derimod er det, der bringer Husguderne ind i et Hjem, der fører Fortrolighed og Kjærlighed ved Haanden, ind under Taget, og ind i Hjerterne.

Som tidligere anført var det i Aaret 1805, at Gyllembourg søgte at nærme sig Kronprindsen. Anledningen hertil var en Afhandling, han havde skrevet til Landhusholdningsselskabet, og som af mange Kyndige erklæredes som lærerig og interessant. Denne Afhandling blev nu med Eet angreben i forskjellige Tidskrifter, vistnok med den Hensigt at forpurre, at Gyllembourg fik den udsatte Priisbelønning. At kaste sig ind i litterære Feider var Gyllembourgs hele Natur imod, derfor svarede han ikke offentlig paa disse Angreb, hvorimod det laae ham overordenlig paa Hjerte at retfærdiggjøre sig for Landets Regent, og af den Grund ansøgte han om en Audiens hos Kronprinds Frederik.

Ved denne Audiens modtog Kronprindsen ham koldt, og udtalte de Ord, der (som omtalt i hans tidligere Forsvarsskrift) gjorde et saa mægtigt Indtryk paa Gyllembourg, „at den, der havde været utro mod een Herre, kunde atter blive det mod en anden."

Disse Ord af Kronprindsen var det, der gav Anledning til det Forsvarsskrift, som vi alt paa et tidligere Tidspunkt have meddeelt Læseren, forat han kunde gjøre Bekjendtskab med, hvem den Gyllembourg var, der i det Heibergske Hus kom til at spille en saa fremragende Rolle. — Efter at Kronprindsen havde læst hans Retfærdiggjørelse, og da senere tilstaaet ham flere Audienser, var det aabenbart, at Gyllembourg havde vundet hans Naade og Tillid. Ikke alene hos ham, men hos flere høitstaaende Personer, saaledes hos Cancelli-Præsident Kaas, med hvem han havde jevnlige Samtaler om Landets Anliggender, stod han i ikke ringe Gunst.

Da Christian den 7de afgik ved Døden 1808, og Kronprinds Frederik nu blev Landets retmæssige Konge, kastede han i den Grad sin Gunst paa Gyllembourg, at denne fik Mod til at meddele Kongen sine Anskuelser om den dengang udbrudte Krig imellem Danmark og Sverrig, og om de politiske Tilstande i begge Lande. Kongen lyttede med Opmærksomhed og Tillid til Gyllembourgs Ord, og de Anskuelser, denne havde om Danmarks nuværende Situation.

Den i Aaret 1808 udbrudte Krig mellem Danmark og Sverrig sluttedes 1809. Medens Christian August var commanderende General i Norge, modnedes de svenske Sammensvornes Planer mod deres halv vanvittige Konge,

Guſtav den 4de Adolf. Da denne var bleven afſat i Marts 1809, og tilligemed ſin Søn udelukkedes fra Thronen, blev i Henhold til tidligere hemmelige Aftaler, Prinds Chriſtian Auguſt valgt til Thronfølger i Sverrig, men bortkaldtes kort Tid efter ved en pludſelig Død (den 28de Mai 1810). Blandt de Candidater til Thronfølger-Valget, der nu ſtod paa Liſten, var ogſaa Frederik den 6te. Der arbeidedes af Flere i Danmark med Lidenſkab paa den ſtore Plan, under Danmarks nuværende Kong Frederik den 6te atter at forene de tre nordiſke Riger, og den meſt lidenſkabelige af Alle i denne Sag var viſtnok Gyllembourg, for hvem det ſtod ſom et Livsſpørgsmaal, hvorpaa han indſatte alle ſine ſjælelige og legemlige Kræfter. — Kongen og de af hans Omgivelſer, der delte dette Ønſke, ſluttede ſig varmere og varmere til Gyllembourg, ſom den, der havde Kjendſkab til Forholdene i Sverrig. Gyllembourg paa ſin Side arbeidede Dag og Nat forat ſtemme ſine Venner og Slægtninge i Sverrig for Frederik den 6tes Valg. Han udkaſtede mange Planer, for at denne ſtore Tanke ſkulde komme til Udførelſe, og uden Forbehold meddelte han diſſe til Kongen. Denne hørte med Opmærkſomhed paa hans Udtalelſer, der fremførtes med Varme, en Lidenſkab, ſom vakte Kongens Taknemmelighed og Hengivenhed for ham.

„Ak," udbrød Gyllembourg i ſit Hjem, „ſkulde denne Plan lykkes, da vilde jeg anſee dette ſom en Opreisning for mig, og jeg vilde da ikke længere holde mit Liv for ſpildt" — en Følelſe, der ofte greb ham ved Tanken om hans Ungdoms Skjæbne.

Som bekjendt, kuldkastedes alle disse Planer ved Bernadottes Valg. Den 22de August 1810 vaktes Gyllembourg en Morgen derved, at der bragtes ham følgende Seddel, skrevet egenhændig af Kaas.

66.

Fra Cancellipræsident Kaas til Gyllembourg.

Onsdag Morgen 22de Augusti 1810.

De er dog vel underrettet om den liige saa ubehagelige som vigtige Efterretning, at Ponte Corvo[1]) har Stats Raadets og det hemmelige Udskuds Stemme for sig, samt formodentlig vil blive valgt. — Jeg ønskede meget at tale med Herr Baronen, jeg bliver hjemme til 9 à $9^1/_2$, om det ikke er Dem til Ulejlighed at besøge mig.

Ærbødigst
Kaas.

Grunden, hvorfor denne store Plan strandede, var vistnok denne, at, medens Napoleon, hvis Raad vilde have været afgjørende for de Svenske, forblev taus, udfoldede Bernadotte alle de Egenskaber, der udfordredes, for at drive sit Valg igjennem, hvorimod Frederik den 6tes vaklende Færd viste, at han ikke ret vurderede det store Vendepunkt i Historien, der herved forspildtes. At Kongens Omgivelser ikke skulde hjælpe ham til at forstaae, hvad det

[1]) Den 17de August indgav det hemmelige Udvalg en Betænkning til Fordeel for Bernadotte, og den 20de August afgjordes Valget.

gjaldt, fremgaaer kun altfor tydeligt af et Udbrud af Bülow ved Efterretningen om Bernadottes Valg: „Ih, Gudskeelov! saa kan man da sidde og ryge sin Pibe i Ro!“ Ord, som Heibergs Moder ofte omtalte, og som paa hiin Tid gik fra Mund til Mund i Byen.

Men var denne Afgjørelse for Mange en stor Skuffelse, en stor Sorg, saa var dette feilslagne Haab et dræbende Stik i Gyllembourgs Hjerte, som han i de Aar, han endnu havde at leve i, aldrig forvandt, saa at den endnu unge og kraftige Mand ældedes synligt af Sorg over, at denne hans Yndlingsplan strandede.

Med Sorg saae Gyllembourgs Hustru ham ofte efter dette Slag at sidde i hele Timer ubevægelig og see tungsindig hen for sig. Om denne Sorg turde han neppe udtale sig af Frygt for, at Smerten skulde overvælde ham, og han ikke skulde være Herre over sine Taarer, sin Fortvivlelse. Mild, god og ridderlig i sin daglige Opførsel vedblev han nu som tidligere at være, men ofte saae hans Hustru med Angst paa det forandrede Udtryk i hans Physionomie, der lod hende frygte, at hans Dage vare talte. Imidlertid gik nu Alt tilsyneladende som forhen i det Gyllembourgske Huus. Tiltrods for denne Sags uheldige Udfald, vedblev Kong Frederik at vise sin Interesse og Godhed for Gyllembourg, hvilket opvakte en Deel Misundelse imod ham fra flere Kanter, og der hvilede fra dette Øieblik af en Taage over dette tilforn saa lyse Hjem. Den Eneste, der til en vis Grad formaaede at sprede Mismodet, var den unge Johan Ludvig med sit ungdomsfriske Sind. I Aaret 1809 blev han Student, og de smaa Digtervinger tittede alt frem paa hans Skuldre.

Mangt et Forsøg i Digtekunsten laae alt færdigt, deels hemmeligt i hans Skuffe, deels meddeelt hans Ven og Lærer Hansen, og af og til vovede han at oplæse disse Forsøg for sin Moder og Gyllembourg. Denne sidste var især henrykt over det unge Menneskes Talent, og saae ham i Aanden som en af Danmarks betydelige Digtere. Moderen var mere critisk ligeoverfor sin elskede Søn, og tillod sig i al Beskedenhed flere Indsigelser mod hans Aands Producter, som hun bad ham nøie betænke, forinden han gik videre paa denne Vei. Alt da viste det prægtige unge Menneske sig uden alt Hang til Forfængelighed. Han lyttede opmærksomt og i al Ærbødighed til Indvendingerne, overveiede dem, og kom ikke sjelden til den Erkjendelse, at de vare rigtige og burde tages til Følge. Det særegne i disse Tres Forhold til hinanden var, at det var ikke en Moder, men en Veninde, en fortrolig Søster, der levede i inderlig Kjærlighed til sin yngre Broder; det var ikke en Stedfader, der myndig stod ligeoverfor sin unge Stedsøn, men en ældre Ven, en Broder, der med Stolthed beundrede sin unge Vens og Broders Elskværdighed og rige Evner. Johan Ludvig stod altsaa nu, som en voxen, ung Mand i sit Hjem, aandigt udviklet mere end de Fleste af hans Alder. Let, munter og utvungen i sin Conversation, vandt han tidlig de Ældres Venskab og Opmærksomhed, ligesom han overfor Damer udmærkede sig ved en elegant Opførsel, Noget, som upaatvivlelig hans Stedfaders hele Væsen og Tone havde havt stor Indflydelse paa; thi er der noget Sted, hvor man seer en elegant Fremtræden i Væsen og Manerer, da er det uden Tvivl i de høiere Cirkler i

Sverrig. Johan Ludvigs Interesser strakte sig saa godt som paa alle Omraader af Kunst og Videnskab. Astronomien havde altid havt en overordenlig Tiltrækning for ham fra hans tidligste Drengeaar, maaskee en Arv efter Bedstefaderen Buntzen. — Tycho Brahe blev derfor mere og mere hans Helt, og alt, hvad der vedrørte denne mærkelige Personlighed og det Liv, han førte paa Hveen, stod for den unge Digter som et yndigt Eventyr i den virkelige Verden. Han var derfor i Aaret 1811, altsaa i en Alder af lidt over 19 Aar, i al Hemmelighed stærkt optagen af at digte sit senere bekjendte Skuespil, „Tycho Brahes Spaadom", var lykkelig over at leve og sværme med sin Helt, og levede paa denne Tid ene med ham og Stjernehimlen. Og hvilke Mangler end dette Stykke især i dramatisk Henseende kan have, saa skriver ikke lettelig nogen Yngling paa 19 Aar ham det efter. Da dette Arbeide laae færdigt og gjemt i hans Skuffe, skrev han Aaret efter sin romantiske Comedie „Don Juan".

Den tidligere omtalte svenske Familie, Grev Taubes, besøgte atter i dette Aar Kjøbenhavn, og vare stadige Gjæster hos Gyllembourgs.

I en Almanak, funden efter Johan Ludvig Heibergs Død, findes følgende lille Notits: „Den 29de Marts spilledes Marionetcomedien „Don Juan" med foregaaende Prolog, for et talrigt og cultiveret Publicum: Taubes, Oehlenschläger, Mantheys, Reinhard, Weyse, Kruse, Ørsted og hans Fader, med flere. Denne Dag gjorde Epoke i mit Liv; den følgende Dag sendte Oehlenschläger allerede om Morgenen Bud efter mit Manuscript af Comedien, hvilket jeg siden sendte ham." Den 10de April sendte Oehlen-

schläger ham et meget anerkjendende og opmuntrende Brev[1]).

Den unge Heibergs Interesse for Theatret og den dramatiske Kunst gaaer saaledes tilbage til hans tidligste Ungdom. Sine første dramatiske Arbeider gav han Navnet af „Marionetcomedier". Disse bleve opførte i Julen og ved andre festlige Leiligheder paa et lille Marionettheater for et udsøgt Publicum. Hans Moder syede selv Dragterne og pyntede de Dukker, der skulde forestille Personerne i Stykkerne, medens Husvennen Weyse hjalp til med at male Decorationerne og endog componerede smaa Sange til Stykkerne, som f. Ex. den lille yndige Sang „Hellig tre Konger". Stemmerne bag Scenen, der udtalte Dukkernes Repliker, vare fornemmelig hans Moders, hans egen og hans to Cousiners, Lise Jürgensens to indtagende, begavede Døttre, Hanne og Bolette. Uagtet vistnok det Hele har været holdt meget umiddelbart, vare Tilskuerne aldeles henrykte over disse Forestillinger, og iblandt de Henrykte var Oehlenschläger, der ofte rørtes til Taarer over de uskyldige, men beaandede skjulte Skuespilleres Fremsigelse af Digterens klangfulde og melodiske Rhythmer.

Den Taubeske Families Afreise til Stockholm stod nu for Døren; Johan Ludvig havde ikke alene, som tidligere berørt, erhvervet sig en Ven i den unge Grev Taube, men hos dennes Fader, Moder og hendes to elskværdige Søstre havde han faaet en høi Stjerne, saa at de Alle stormede ind paa hans Moder og Gyllembourg om at erholde deres Tilladelse til, for nogle faa Maaneder,

[1]) See Brevene til og fra Heiberg, Side 35.

at tage Sønnen med til Stockholm. Johan Ludvig brændte af Begjærlighed efter at foretage denne Reise i et saa behageligt Selskab, og Enden blev, at hans Moder og Gyllembourg maatte give deres Samtykke dertil.

Den 2den October 1812 reiste altsaa den unge, lykkelige Cherubino d'amore, med Hjertet varmt, snart for den smukke Grevinde, snart for hendes skjønne Søstre, der, begge coquette, morede sig med at see den unge Digter flagre om deres Skjønhed og Elskværdighed, som en Myg om Lyset, salig ved at brændes, uden at døe af Flammerne; tvertimod vakte disse Flammer en Livsfylde i Sjælen, der gjorde ham til det lykkeligste Menneske under Solen. Den unge Heiberg fløi altsaa med udspilede Vinger over Havet til det fremmede Land, medens hans stakkels Moder stod paa Strandbredden, som en lille frygtsom Høne, der havde udruget et Andeæg, og med Angst saae til, at den ungeÆlling svømmede over Vandet langt bort fra hende.

I Stockholm var han beruset af al den Godhed og Opmærksomhed, der vistes ham, deels af Gyllembourgs Slægt, deels af de Familier, Grev Taubes førte ham ind i. Han havde kun een Modgang i Sverrig, den nemlig, at hans Moder og Gyllembourg skrev Brev paa Brev, hvori de indstændig bad ham om snart at komme hjem igjen, saa man kunde have præsenteret ham for Fremmede med de samme Ord, hvormed Professor Schweigaard i Norge 50 Aar senere forestillede sin eneste Søn for mig, idet han sagde: „Maa jeg præsentere et ungt Menneske for Dem, der lider under to Forældres lidenskabelige Kjærlighed."

Inderlig ønskede han at blive Julen over i Sverrig, og baade han selv og Grev Taubes skrev derfor Brev paa Brev til hans Moder, om at opfylde dette Ønske hos Alle. Men hans længselsfulde Moder og Gyllembourg, der ikke kunde tænke sig en Juleaften, paa hvilken han savnedes i Hjemmet, vare ubøielige, og tog baade ham og Greven ilde op, at de havde Hjerte til at bede om noget, der reent vilde tilintetgjøre Julens Glæder for dem, ja de skrev, at, ifald han ikke indfandt sig til deres Juul, da blev Juleaften for første Gang i deres Hjem aldeles ikke høitideligholdt. Han maatte altsaa give efter. Med et tungt Hjerte afbrød han sit uforglemmelige Ophold i Sverrig. Han reiste den 10de December fra Stockholm og ankom den 17de til Kjøbenhavn, modtaget af Slægt og Venner med Glædestaarer. Hos ham selv undslap af og til et Suk over hans tvungne Hjemreise, som han i Stilhed kaldte kjedsommeligt Hævleri med et voxent Menneske. — Julen blev altsaa feiret paa vanlig Viis i det Gyllembourgske Huus, men Johan Ludvigs Phantasie dvælede dog ofte langt borte hos de svenske Venner, og især hos de unge skjønne Kvinder, som Fraværelsen bidrog til endnu mere at sætte i det mest glimrende Lys, indtil det lidt efter lidt gik med dette sværmeriske Phantasibillede, som med et skjønt Skyparti, belyst af Solens Straaler. Vi fortabe os i Beskuelsen af dette Syn, men ubemærket glider det Billede, der først fængslede os, over i andre Former, indtil det første Billede aldeles er tilintetgjort af de senere. Saaledes gled, fast ubemærket endog for ham selv, de unge

ſvenſke, fine, indtagende Kvindeſkikkelſer over i andre ſkjønne Billeder, ſom hans Øie mødte hjemme i hans Fædreland.

Aaret efter, 1813, beſøgte Johan Ludvig for første Gang efter 9 Aars Forløb atter det Rahbekſke Huus, hvorfra han 1804 ſom en fortvivlet grædende Dreng flygtede bort, en Flugt, der voldte Rahbek og Huſtru ſaa megen Skuffelſe og Sorg. Den nærmeſte Anledning til, at han paany forſøgte at faae Rahbek i Tale, var hans Ønſke om, at Theatret vilde tage til Opførelſe hans Skuespil „Tycho Brahes Spaadom", et Ønſke, han efter nogen Tid fik opfyldt. Rahbek, men iſær hans mærkelige Huſtru, kom Johan Ludvig Heiberg imøde paa den inderligſte og hjerteligſte Maade, hvilket efterfølgende Brudſtykke af et Brev giver et klart og tydeligt Vidnesbyrd om.

66.

Fra Fru Rahbek til Joh. Ludvig Heiberg.

Bakkehuſet, den 4de Septbr. 1813.

Kiæreſte Ludvig!

— — — — — — — — — — —

Hvor kiært Dit Beſøg var mig, kan jeg ikke beſkrive Dig, men blot forſikre Dig, at Du derved har opfyldt et af mit Hjertes inderligſte Længsler. Derfor takker jeg Dig nu ogſaa af mit inderſte Hierte derfor, og beder Dig ogſaa indſtændig, at Du vil komme ſnart og ofte igjen.

Mere har jeg nu ikke Tid at ſige Dig, uden min kiærlige Hilſen til Din gode, elſkværdige Moder, og til Gyllembourg.

Din Dig oprigtig
hengivne K. M. Rahbek.

I to andre Breve fra denne Periode udtaler Fru Rahbek med lignende Varme ſin Glæde over, at Johan Ludvig havde gjenoptaget Forbindelſen med hende og hendes Mand. Disſe findes trykte i Samlingen af „Breve til og fra Johan Ludvig Heiberg", S. 42 o. ff.

Den Skuffelſe, der overgik Rahbek og Huſtru derved, at deres Vens Søn, ſom de med ſaa ſtor Uegennyttighed og Kjærlighed vilde optage i Barns Sted, ikke vilde blive i deres Huus, var ligefrem rørende. Selv barnløs, havde Fru Rahbek tænkt ſig, at Johan Ludvig ſkulde udfylde et Hul i hendes Tilværelſe, tænkt ſig, at Bakkegaardens Dagligſtue og de eenſomme Aftener, naar Rahbek var i Byen, ved den livlige, begavede Dreng ligeſom ſkulde blive befolkede for hende, havde tænkt ſig, at hun, hvem man jo virkelig kunde kalde en lærd Dame, der ſad inde med ſaa mange Kundſkaber, paa mangfoldige Maader vilde være i Stand til at udvikle Drengens Aand og hele Perſonlighed. Heller ikke er der nogen Tvivl om, at den kloge Kvinde med den varme Følelſe ofte led af et dybt Savn, fordi hendes Hjerte kun ſparſomt fik tildeelt den Varme, uden hvilken et ſaadant Hjerte ofte føler Kuldegysninger, uden ſelv at gjøre ſig den rette Aarſag klar.

Hun jublede ved Tanken om at kunne være en kjærlig Moder for denne Dreng, som hun fandt saa stort Behag i. Hun havde i Stilhed haabet paa, at han i inderlig Kjærlighed skulde slutte sig til hende, og blive hende en Erstatning for, hvad Skjæbnen havde nægtet hende. Stakkels Fru Rahbek! Hun havde tænkt saa meget over dette nye Forhold, de nye Pligter, hun stod i Begreb med at paatage sig; Alt havde hun i Kjærlighed gjennemtænkt; kun Eet havde hun oversprunget, nemlig, at denne Dreng alt havde en Moder, en kjærlig, forstandig Moder, hvis hele Hjerte gik op i ham, at han til Gjengjæld elskede hende med en Kjærlighed, som vist kun faa Sønner have følt, og saae op til hende, hvem han alt som Dreng i et Brev kaldte „min herlige Moder!“ og som han ikke kunde tænke sig at leve adskilt fra. Forkjælet af den aandelige Omgang med hende, var han langt ud over sin Alder. Han var vant til at omgaaes sin Moder, som en yngre Broder sin ældre Søster, hvem han betroede alt, hvad der laae ham paa Hjerte, alt hvad der gjærede i hans Hoved. Da paa eengang at rives bort fra hendes daglige Omgang og indtræde i et Huus, hvor den tiaarige Dreng blev behandlet som andre tiaarige Drenge, der strengt havde at lyde uden at knurre, blev ham en aldeles utaalelig Tilværelse. Det er jo ogsaa muligt, at dette Ægtepar, der hidtil havde levet barnløst, ikke havde — ja hvad skal man kalde det — Talent, Taalmodighed, Evne til at gjennemskue, at her havde man at gjøre med en Dreng med et digterisk Gemyt, der maatte have Lov til at leve sit indre Phantasiliv uden at man gik for strengt i Rette hermed, og uden at twinge ham ind under kolde pæda-

gogiske Former, hvor der vankede Prygl etc., der saarede hans hele Natur. Dette Skjær havde hans virkelige Moder vogtet sig for ligeoverfor ham. Uden, som mange Mødre, blindt at forgude denne sin Søn, havde hun tidligt havt Syn for, hvad der laae i Drengen, hvilket man jo kan see af den Characteristik, hun giver af ham i det store Brev fra 1805 til hans Fader. Gid i det Hele taget de stakkels Kvinder, der føle Trang til at opfylde en Moders Pligter og udøve en Moders Kjærligheds-gjerninger, vilde indsee, at, hvor et godt Barn har en virkelig Moder, selv om denne Moders Kaar ere fattige og trange, og Pleiemoderen kan byde Barnet nok saa store Fordele, vil Pleiemoderen altid komme til at staae i Skygge, og Barnet vil tye til sin virkelige Moder, og først hos hende føle sig hjemme og i Tryghed; og hvem veed, om ikke i det fattige Hjem Barnet er bestemt af Gud til at udvikle sig netop under denne Moder, og under de Betingelser, hun kan byde den opvoxende Barnesjæl. Vælg derfor Børn til Eders Kjærlighedsgjerning, der staae ene i Verden, og som maa sige sig selv: Havde jeg ikke mine Pleieforældre, da var jeg jo given til Priis for den største Nød. Da, men ogsaa kun da, kan et Kjærlighedsforhold komme i Stand, der kan sammen-lignes med det, der ad Naturens Vei opstaaer imellem Forældre og Børn. Fru Rahbeks Skuffelse i denne Sag har altid rørt mig dybt. Det er saa tungt, naar man mener Alt saa godt, saa kjærligt, da at see det Hele vendt til Smerte og efterladende en Bitterhed, hvori vi blive tvungne til at sige os selv: Det Hele var en Illusion,

Du havde ikke det rette Syn paa denne Sag, Gud vilde det anderledes.

Naar Fru Rahbek i et af Brevene til Ludvig Heiberg, efterat han som voxen paany venskabeligt var traadt ind over den berømte Rahbekske Dørtærskel, og var bleven modtaget med fornyet Venskab af dem begge, skriver, „at nu er et af hendes kjæreste Ønsker i Livet opfyldt," hvem kan da ikke sige sig selv, at disse Ord indeholde en tidligere, hemmelig Sorg, som det nok var værdt at høre hende selv i Ord udtale med den Sandbruhed i Følelsen, som var hende egen. — Efterat Venskabet med Bakkehusets Philemon og Baucis nu atter var knyttet, brast dette Baand ikke mere. Til Rahbeks og hans Hustrus Død stod Ludvig Heiberg og hans Moder i det hjerteligste Forhold til dem, hvilket mange efterladte Breve bære tydelige Vidnesbyrd om.

At Rahbek lige saa lidt forstod Drengen Ludvig, som den voxne Digter, laae vistnok især i een Mangel hos ham, nemlig: at han var complet umusikalsk, medens Ludvig Heiberg heelt igjennem var en musikalsk Natur. Derfor kunde Rahbek heller ikke faae andet Syn paa Heibergs Vaudeviller, hvori det Musikalske spiller en saa stor Rolle, end at det Hele var Fjellebodsstreger. Fædrelandskjærligheden, den danske Tone, de lyriske Udbrud, gik mærkeligt nok Rahbek aldeles forbi. Han saae kun de burleske Figurer, hentede ud af Livet, og gjengivne i groteske Former, men Lunet bag disse, Humoren gik ham forbi. Hvad Rahbek skulde anse som værdige Digterværker, maatte være gjennemtrængt af en vis gammeldags tydsk Sentimentalitet, hvilket Heibergs sunde Lune og

lyriſke Sands afviſte ſom noget aldeles forkaſteligt i Poeſien, en Anſkuelſe, han faſtholdt til ſin Død.

I ſamme Aar, 1813, ſom Ludvig Heiberg atter blev indſkreven i den Rahbekſke Kreds, vendte efter lang Fraværelſe Baggeſen atter hjem til ſit Fædreland; og ſaa ofte denne Tilbagevenden fandt Sted i Aarenes Løb, kunde man være vis paa, at Allarmtrommen gik, ikke alene i Preſſen, men omkring i Huſene, hvor Kampen ſtadig var ſtaaende mellem den Oehlenſchlägerſke og den Baggeſenſke Leir. Ægteparret Rahbek udviſte her mod Baggeſen en overordenlig Humanitet og Forſonlighed; thi var der nogen Perſon i det hele Kjøbenhavn, ſom Baggeſen blodigt havde forfulgt og fornærmet, baade ſom Forfatter og ſom Menneſke, da var det Rahbek. Desuagtet aabnede de ham atter deres Hjem til ſtor Forundring for Rahbeks hele Omgangskreds, i hvilken Fru Rahbek paa mere end een Maade tog Baggeſen i Forſvar mod den Hær af Modſtandere, der raſte mod ham, uagtet hun i ſin Tid tog ſig hans Angreb mod hendes Husbond overordenlig nær. Hun omtaler ham rigtignok i et Forſvar til Vennerne endnu i de ſtærkeſte Udtryk, ſom f. Ex. i et Brev: at han lyver, ſom en Heſt kan rende, at han er et Skarn o. ſ. v. Men hun ſeer alligevel trods alt dette hans overordenlige Begavelſe ſom Digter og Critiker, paa en Maade, ſom unægtelig ſtiller hende høit og overlegent over al den Smaaligheb, ſom Vennerne ofte lagde for Dagen. Det er forunderligt at tænke ſig, at en Mand ſom Baggeſen virkelig kunde nedlade ſig til at lyve. Men ikke i det Hele taget Løgnen, ſom er det Ondes Fader, var den egenlige, ja maaſkee den eneſte Aarſag til, at

Baggesen bragte Ufred ind i Litteraturen som i det private Liv. Han var en Løgner; dette udtales bestandig af de mest troværdige Mennesker i hans Tid, og hvor denne Lyde findes, maa jo nødvendig komme Uro, Forvirring og Misforstaaelse paa alle Punkter. Hvorledes hang det nu sammen, at et saa forstandigt, begavet, ualmindeligt Genie som Baggesen, kunde nedlade sig til at være en Løgner? Jeg troer, at vi her, som ofte hos Skuespilleren, atter see et Exempel paa, hvorledes en stor Phantasibegavelse kan føre en ellers udmærket Personlighed paa Afveie. Baggesen løi ofte, men vidste han selv af, at, hvad han fremførte, var Løgn? Eller spillede ikke hans ubændige Phantasie ham det Puds, at han selv i Øieblikket var overbeviist om Sandheden af sine Ord, omend disse lød for Andre som gal Mands Tale? Mange Anecdoter ere fortalte om de Baggesenske Løgne, jeg kan her føie een til disse, som, hvor utrolig den end klinger, er fortalt mig af min Husbond og hans Moder, hvem han paa dette Tidspunkt jævnligt besøgte. Han kom ofte ind til dem om Morgenen og krævede i stor Skyndsomhed at faae dem i Tale, da han strax skulde videre i vigtige Forretninger. Man tog altsaa imod ham. Men nu satte han sig mageligt tilrette i Sofaen, og inden kort Tid var al Iilsomhed og Hastværk for at komme væk som blæst bort af hans Erindring. Han sad og sad og var uudtømmelig i sin livfulde Conversation. Omsider, naar han saae, at Middagsbordet blev dækket, forfærdedes han over, hvor Tiden var bleven af, men lod sig let overtale til at spise med, tilføiende, at, saasnart han havde spist, maatte han skynde sig bort. Efter Bordet glemte han paany Tiden, og blev, for-

færdedes atter, da Aftensbordet blev dækket, — men blev, og endelig blev han meget bestyrtet, da Midnatsklokken slog 12, sprang op, men satte sig atter ned — og blev. Tilsidst var Natten saa langt fremrykket, at der maatte redes til ham paa en Sofa, da han nu først opdagede, at han ingen Portnøgle havde med. Under saadanne lange Visiter kan man tænke sig Alt, hvad den veltalende Mand kunde faae sagt, fortalt og udviklet i de forskjelligste Retninger. Saaledes havde han en Aften underholdt dem om mange Begivenheder, der vare hændede ham paa hans Reiser, og en af disse var: hvorledes han engang i Syden var bleven indviklet i en politisk Sag, arresteret og tilsidst dømt til at henrettes. I største Extase udbrød han: „De slæbte mig altsaa til Retterstedet, hvor Bøddelen ganske rigtig huggede Hovedet af mig.“ Man tro ikke, at dette var en Spøg, nei, han var selv saa betagen af Situationen, at han endnu sad bleg af Forfærdelse i Sofaen og stirrede hen for sig, og vaktes først, da Heibergs Moder udbrød: „Men Gud forbarme sig, Baggesen, tænk Dem dog om, De kan da ikke paa een Gang have mistet Hovedet og sidde her og tale med os.“ Som naar en Hund springer op af Vandet og ryster sig og puster, saaledes rystede og pustede Baggesen og sagde, idet han vaktes af sine Phantasier: „Hvad siger De? Nei, det har De Ret i, det er da ligefrem.“ Og dermed gik han med den største Lethed over til en anden Materie. Kunde nu Baggesen virkelig et Øieblik troe, at han kunde binde sine Tilhørere dette Eventyr paa Ærmet? Umuligt; altsaa, i hvad Tilstand var han, da han fortalte denne Begivenhed? Ligefrem utilregnelig, beherskет af en Digter-

phantasie, der overdøvede al Fornuft og Besindighed, og som gjorde ham fuldstændig uansvarlig. En saadan Tilstand er endda ikke saa sjelden hos Digternaturer, men at finde den hos en saa fiin, skarp, humoristisk og vittig Critiker, som Baggesen, hører vist til det høist Ualmindelige, for ikke at sige Eneståaende.

At Baggesen som Digter i høi Grad tiltalte den unge Ludvig Heiberg, maa for Enhver, der kjender Begges Frembringelser, være indlysende. Det skarpe, critiske Blik, baaret af en Forstands Fiinhed, der, lig en Sonde kan gjennembore et Kar og opdage det mindste Utilstedelige og drage det frem for Lyset for at confiskere det, lod Baggesen udfinde og paapege den mindste Contrebande i Poesiens Verden. Hans mageløse Sprog- og Formsands henrykte og belærte den unge Skjald, der med Beundring lyttede til hans Ord og fordybede sig i hans Digterværker. Baggesen saae og følte rørt, at her stod en ung Mand, der havde Øie, Øre og Forstaaelse for hans Begavelse, og han skrev det efterfølgende berømte Digt til Fru Frederikke Brun i Anledning af Johan Ludvig Heibergs Sonnet i Spidsen af to af ham oversatte Digte, som hun havde skrevet til Oehlenschläger og Baggesen, og som vare optagne i Maiheftet af „Athene" for 1814:

„Den Digter, der saa sindrig, som beskeden,
„Halv Yngling end, med spæde Vingeskud,
„Lig dem paa Skuldrene af Amors Brud,
„Qvad Digterinden denne Sang herneden,
„Vil engang stor, som nu alt elskelig,
„Paa mægtige, fuldvoxne, gyldne Vinger,

„Til Sangens Top, hvor Evalds Aand sig svinger,
„Fra vore Toners Kampplads svinge sig,
„Og, Fremtids Genius i Upartiskhed liig,
„Naar, Psyche, Dit os her alt rakte Bæger
„Bag Gravens stille Lethe vederqvæger,
„Sangdømme den i Live førte Krig
„Imellem Baggesen og Oehlenschläger."

Baggesen har lidt megen Uret i sit Fædreland, maaskee tildeels ved egen Skyld, men atter her var der i det litterære Danmark en Periode, som vi desværre have havt flere af, hvor blind Begeistring bidrager til at ødelægge himmelske Kræfter, istedenfor med Kjærlighed at undersøge, hvor Sandheden ligger imellem twende litterære Stridsmænd, og give Enhver sit Maal, veiet paa Retfærdighedens Vægtskaal. Havde Baggesen været en sandruere, humanere Opponent, og havde Oehlenschläger været en mindre ømfindtlig og forkjælet Natur, da havde Baggesens Aand og Klarsyn ikke alene ført den yngre Oehlenschlæger, til stort Held for den ældre Oehlenschlæger, videre i sin Udvikling, men havde givet vor hele Litteratur et stærkt og mærkeligt Stød fremad. Nu gik Alt op i en Strid, der ofte svaiede hid og did uden at bringe det egenlige Stridspunkt til Klarhed for de Mange, der deltog i Striden imellem to høist begavede Digtere, som Fædrelandet kunde og burde være stolt af at eie. Baggesens Idee, hans Princip-Spørgsmaal om, hvad der var ægte, hvad uægte i Digtekunsten, saae man ofte bort fra, for at føre det Hele over paa det Personliges Omraade. Det var jo unægtelig meget lettere at stemple hele Baggesens

litterære Virksomhed kun som et Tegn paa den laveste Misundelse mod Oehlenschlæger, end at bevise hans Ideers Berettigelse. At være misundelig paa en Andens Held, ja det forstaaer Alle og finde det høist sandsynligt. Altsaa Baggesen var misundelig paa Oehlenschläger, og derfor skulde man holde paa Oehlenschlæger mod Baggesen. Det Forunderlige viste sig atter her hos de Danske, at de aldrig kan være betagne og henrevne af mere end een Personlighed ad Gangen. Baggesen digtede ikke som Oehlenschlæger, altsaa maatte hans Digte forkastes og forfølges; mere end eet Genie ad Gangen taales høist ugjerne. At Baggesen forbittret, harmfuld, ofte ude af sig selv over at spille Erasmus Montanus' Rolle, der uagtet sine klare, indlysende Argumenter blev tagen i Skole af dem, der bestred hans Anskuelser med en Peer Degns hele Arrogance og Dumhed, idet Publicum loe selvtilfreds og raabte: „Han maaler ham min Tro Skjeppen fuld", at han ofte i sit Raseri herover forglemte den Anstand, den Aandsoverlegenhed, han burde lagt for Dagen ligeoverfor sine ubillige Modstandere, er desværre lige saa vist, som at man overfaldt ham med samme Raahed, som man viste overfor hiin Erasmus, af hvem man krævede, at han imod sin bedre Overbeviisning skulde sige, at Jorden var flad som en Pandekage. Medens et stort Parti hujede mod Baggesen, og formelig jagede ham ud af Landet, var der et mindre, der ansaae det for Pligt at støtte ham og vise Opmærksomhed imod den forfulgte Mand. Til disse sidste hørte Digterinden Frederikke Brun, hvis Huus paa hiin Tid var bekjendt for at samle alle Storheder, lige fra Prindser og udenlandske Diplomater til

Kunſtnere af enhver Genre i ſine Soireer, hvor hendes ſkjønne, talentfulde Datter Ida ikke mindſt bidrog til, at Alle ønſkede at nyde den Brunſke Families Omgang, ſaavel om Vinteren i det prægtige Huus i Bredgade, ſom om Sommeren ude i Frederiksdal paa deres Landſted „Sophieholm". I dette Huus lukkede man ikke, ſom i ſaa mange andre Huſe Døren for Baggeſen, fordi den ſtod aaben for Oehlenſchlæger. Begge Digterne ſaaes i de Brunſke Sale, rigtignok ſjelden i ſamme Stue. — Værten, Conferensraad Brun, var heel og holden en Pengemand, ſom var kommen til Skade ved at gifte ſig med en Kvinde, der kun levede og aandede for Kunſt, Muſik og Poeſie, hvilken ſidſte hun ſelv udøvede, og hvis Glæde var, at ſamle om ſig en Kunſtverden og et fornemt Selſkab, der kunde paaſkjønne, hvad hun i ſit rige Hjem havde at byde det. Hele denne Kunſtverden, alle disſe fornemme og aandrige Mennesker, hvoraf der vrimlede i Huſet, var Huſets Herre en ſand Plage, men han maatte holde gode Miner til ſlet Spil og finde ſig i at være omgivet af Mennesker, hvis Enthouſiasme for Kunſt i høi Grad kjedede og trættede ham. Ogſaa brugte mangen en høitſtaaende Perſon, mangen en Diplomat dette hans aabne Huus til at indlede et Pengelaan hos ham, ſom det ikke altid var ſaa let for ham at afparere, og ofte har jeg hørt med komiſk Kraft beſkrevet, hvorledes den arme Mand liſtede ſig fra den ene Side til den anden, for at undgaae en eller anden høi Herre, der ſtadig fulgte ham i Hælene for at anmode ham om det, han nødigſt indlod ſig paa, nemlig Pengelaan paa ubeſtemt Tid og paa mislig Sikkerhed. Undertiden kunde han ikke tilbage-

trænge og skjule sit onde Lune over al denne huslige Glands, Uro og Spektakel. Naar da En eller Anden vilde complimentere ham i Anledning af Aftenens Festlighed, udbrød han gnavent: „Ach ja! meine Frau hat den Teufel im Leibe, her er jo aldrig Ro". Solen, hvorom hele dette Selskab dreiede sig, var imidlertid Datteren Ida, hvis fordringsløse og venlige Væsen indtog Alle. Hendes overmaade smukke Sangstemme, uddannet deels af Udlandets bedste Lærere, deels af Husets Omgangsven Weyse, henrykte hele denne Kreds, og denne Sangstemme i Forening med et høist fremtrædende og sjeldent plastisk Talent, hvormed hun fremstillede antike Statuer af græske Kvindeskikkelser, saa at man troede at see disse verdensberømte Marmorstatuer lyslevende, gjorde hende formelig berømt, saa at Alle talte om den skjønne, beundringsværdige Ida Brun. I dette Huus hørte ogsaa Ludvig Heiberg, hans Moder og Gyllembourg til de stadige Gjæster; den første var optagen her næsten som Barn i Huset, hvis daglige Omgang man ikke syntes at kunne undvære. Fruen læste sine Digte for ham, han sine for hende, og hun benyttede den unge Digter til at oversætte hendes tydske Digte paa Dansk. Men hvad der især bandt ham til Huset, var naturligvis den unge, smukke, kunstneriske begavede Ida, der ofte lod ham mærke, at hans ridderlige Hyldest ingenlunde var hende ligegyldig. En anden ung Dame, der ogsaa befandt sig der i Huset, en Slægtning, saa vidt jeg veed, som jeg ikke har hørt benævne ved andet Navn end Margarita, var ham ligeledes meget bevaagen og indlagde ofte et godt Ord for ham hos Ida. Mangen ungdommelig uskyldig

Spøg havde disse Tre for, og Ludvig Heiberg følte sig lykkelig og henreven ved Livet i dette Huus. Fru Brun, der holdt af ham som en Søn, arbeidede stærkt paa at føre ham ind i den diplomatiske Carrière, en Plan, som i høi Grad var hans Moder imod, som Noget, der reent vilde føre ham bort fra sin egenlige digteriske Bestemmelse, ligesom hun misbilligede, at han i den Grad gik op i hele denne Omgang. At Gud Amor ikke var udenfor den Interesse, han følte her, var saa naturligt, saa uundgaaeligt, som at en Blomst springer ud, naar Solen beskinner den. Saavel hos Ludvig Heiberg, som hos Ida spøgte vel en skjult Tanke om, at, hvis han blev Diplomat, vilde han ikke staae hende saa fjernt i Stilling som nu. Men Verden, den haarde, fornuftige, beregnende Verden, kom snart med sine Krav, og en skjøn Dag meldte sig en Frier til Ida, der besad de Egenskaber, man krævede for at bortgive en saa smuk, talentfuld og rig ung Piges Haand. En Mand, betydelig ældre end Ida, Diplomaten Grev Bombelles anholdt om hende hos hendes Forældre. Man fandt Partiet passende, og Sagen var hurtig afgjort, der holdtes Bryllup, og Greven reiste kort efter som Gesandt til Dresden med sin unge Hustru. Men et ungt Digterhjerte blødte ved alt dette, og maaskee blødte det ikke alene. Saasnart Ida ikke længer fandtes i det Brunske Huus, forsvandt ogsaa lidt efter lidt Ludvig Heiberg derfra til sin Moders Beroligelse, men til Fru Bruns Forundring. I sine Breve til Fru Rahbek beklager hun sig over, at han, uden at hun fatter Grunden, har trukket sig tilbage. Ældre, aandfulde Damer kunne undertiden være morsomt naive og kortsynede, og ikke forstaae, at en ung,

ſmuk Piges Nærværelſe i et Huus for de fleſte unge Herrer langt overveier nok ſaa ſtor Aandfuldhed og Begavelſe. Det Brunſke Huus var for Ludvig Heiberg blevet tomt ſiden Idas Bortreiſe, og havde tabt al ſin Fortryllelſe for ham. Perſonligt ſaaes han og Grevinde Bombelles aldrig mere i dette Liv, men da Ida Bombelles døde 1857, altſaa omtrent 40 Aar efter at han havde talt med hende ſidſte Gang, ſkrev Heiberg et af ſine allerſkjønneſte Digte over ſin Ungdoms Veninde med Overſkrift: Adelaide, Grevinde af Bombelles.

Da hans Omgang blev afbrudt i det Brunſke Huus, kaſtede han ſig ind i Studier af forſkjellig Art. Aaret efter, 1816, blev han heel og holden optagen af en Begivenhed, der greb ſtærkt ind i hans hele Tilværelſe. Som tidligere fortalt var Gyllembourg nedſunken i Tungſind, efterat Planen om de nordiſke Rigers Forening var ſtrandet. Han hørte dog aldrig op med at følge den politiſke Udvikling i Sverrig og Norge med ſtor Deeltagelſe; ſaaledes vakte Norges Selvſtændighedskamp i 1814 en ſaa levende Intereſſe hos ham, at han ſelv meddeelte ſit Bidrag til Eidsvoldsforſamlingens Gjerning ved nogle „Bemærkninger og Forſlag med Henſyn til en Conſtitution for Norge". Blandt de Forſlag, han deri fremkommer med, er ogſaa det, at gjøre „Dagen for Norges nye Skabelſe til en national Høitidsdag"[1]). Uden Tvivl er han den førſte, der har opfordret til at høitideligholde

[1]) See: Den Norſke Rigsforſamlings Forhandlinger paa Eidsvold I. 2, 81.

denne ſiden aarligt feirede Dag. Hans Helbred havde i et Par Aar ikke været den bedſte, uden at der egenlig viſte ſig nogen beſtemt Sygdom. Pludſelig følte han Smerter i det ene Øre, og der udviklede ſig af disſe Smerter en Byld, der inden kort Tid førte Døden med ſig (1815). Dette Slag, der kom uventet for Alle, ramte hans Huſtru og hendes Søn ſom et Lyn ved høilys Dag. Overvældet af Sorg og Smerte, kom den arme Huſtru i en ſaadan Tilſtand, at hendes Slægtninge og Venner overtalte hende til at forlade det ſørgelige Hjem, for at hun kunde undgaae alt det Forfærdelige, ſom følger med en kjær Afdøds Liig og Begravelſe. Hun føiede dem heri; men hele ſit øvrige Liv klagede hun over, at hun havde ladet ſig overtale hertil: „Man ſkal aldrig," yttrede hun, „gaae af Veien for Sorgen, rammer den os, da ſkal man drikke dette Bæger ud til ſidſte Draabe. At gaae af Veien for Dødens Rædsler, vil med andre Ord ſige, aldrig at blive de Tanker, de Angſtelſer, de Bekymringer kvit, ſom vor Phantaſie udmaler for os, om ogſaa Alt er udført, ſom det burde, med den elſkede Afdødes ſidſte Levninger, om ikke dette eller hint er bleven forſømt oſv. Gud forlade dem," ſagde hun, „der af Kjærlighed fik mig til at flygte fra Hjemmet, og Gud forlade mig, der af Svaghed gav efter. Hvor ſtore end disſe Dages Lidelſer vilde have været for mig, de havde været for Intet at regne imod de Lidelſer, ſom nu har fulgt mig i ſaa mange Aar, og ſom ville vedblive at forfølge mig til min Død, fordi jeg ikke forblev hos min kjære Gyllembourgs Liig, til han lagdes i Graven". Med ſaadanne Ord lød omtrent den Klage, jeg ſaa ofte har hørt fra hendes Læber

i hendes sidste Leveaar. Men var hun sønderknust over det pludselige Tab af en elsket Husbond, da var hendes Søn det ikke mindre. Han havde elsket Gyllembourg for al den Godhed, Overbærelse og Fiinhed, han havde udviist i sit Forhold til ham. Det var første Gang, at Døden havde berøvet ham en af hans Nærmeste, efter at han som voxent Menneske forstod, hvad en Adskillelse for bestandig havde at betyde. Det var første Gang, at han stod der efter Datidens Skik i den lange sorte Sørgekappe ved en Liigkiste, der gjemte en for ham elsket Ven, der altid med den inderligste Kjærlighed og Interesse havde fulgt hans Arbeider, og som havde gjort Alt, hvad der stod i hans Magt for at lette ham i hans Studier og støtte ham i sine Bestræbelser.

Paa den Dag, da mange af Husets Venner samledes om Gyllembourgs Baare i hans Hjem, overvældede Følelsen den stakkels unge Ludvig, der skjulte sig i en Vindesfordybning for at give sine Taarer frit Løb. Iblandt de Venner, som samlede sig om Gyllembourgs Baare, var ogsaa Oehlenschläger. Ved at see Ludvig Heibergs Sorg gik han hen til ham og sagde: „Ja, min kjære Johan Ludvig, nu gjælder det at spytte i Næverne og erhverve, hvad Din Moder og Du behøver til Livets Ophold.“ Man maa jo tilstaae, at en saadan Tiltale ligeoverfor et ungt Menneskes dybe Hjerteſorg var af svært Skyts, der nok kunde ryste den, til hvem den var rettet. Og desværre rystede denne Tiltale Ludvig Heiberg i den Grad, at han i senere Aar udtalte, at fra dette Øieblik fik hans Godhed for Oehlenschläger et dødeligt Saar, som i Grun-

den Tiden aldrig ganske lægte. Denne Scene var og blev ham uforglemmelig.

Det viste sig snart efter Gyllembourgs Død, at Husets pecuniære Status ikke var den bedste; efter nogen Tids Forløb saae man ingen anden Udvei, end at Alt maatte sælges, og Fru Gyllembourg opgive sit Hjem og danne sig et nyt med et beskednere Præg, hvor den strængeste Økonomie blev nødvendig. Frederik den 6tes Hengivenhed for Gyllembourg fik atter her et Udtryk, idet han efter nogen Tids Forløb skjænkede Gyllembourgs Enke en aarlig Pension af 600 Rd., en utrolig Godhed, naar man betænker, at Gyllembourg aldrig havde været ansat i nogen Embedsstilling i Danmark.

Moder og Søn levede nu ene sammen i deres tarvelige Hjem, og det Kjærligheds Baand, der altid havde forenet disse Tvende, slyngede sig endnu fastere om dem i den Kamp, som deres nuværende Liv krævede af dem begge. Det Samliv, som nu her i Stilhed førtes, var maaskee for Johan Ludvig af en Betydning, som var uberegnelig for hans hele aandelige og personlige Udvikling.

Døden forsoner Alt, siger man. Det var menneskeligt og naturligt, om Efterretningen om Gyllembourgs Død tildeels slukkede Hadet i P. A. Heibergs Hjerte mod denne Mand, som hans lidenskabelige Vrede ikke havde faaet andet Syn paa end som en nederdrægtig, ondskabsfuld Forræder. I de Breve, som jævnlig kom fra P. A. Heiberg til hans Søn, udtalte man sig imidlertid ikke for hinanden i denne Sag, men taug paa alle Sider, og hver gjemte sin Smerte hos sig selv.

Tiden nærmede sig, da Ludvig Heiberg, efter hvad der tidligere var bestemt, i nogle Aar skulde opholde sig hos sin Fader i Paris, for da selv at afgjøre, om han vilde vælge Frankrig eller Danmark til sit fremtidige Opholdssted. Enhver kunde jo i Forveien sige sig selv Resultatet af dette Valg, men Valget skulde dog efter Faderens Villie prøves. Efterat Johan Ludvig Heiberg havde ansøgt om offentlig Understøttelse til denne Reise, bevilgedes den ham endelig, og efterat han i Aaret 1817 havde taget den philosophiske Doctorgrad, drog han da afsted 1819 til sin Fader i Paris, med den Plan at forblive der i 3 Aar. En Fætter af hans Moder, Capitain, Grosserer Andreas Buntzen, gift med en Datter af den berømte Sanger Dupuy, tilbød hende i disse Aar sit Huus til Opholdssted. Her levede nu Fru Gyllembourg et stille, tilbagetrukkent Liv, beskjæftiget med at undervise Capitain Buntzens mange smukke og begavede Børn i Sprog, medens alle hendes Tanker Dag og Nat, i Angst og Længsel dreiede sig om den fraværende Søn i det store Paris.

Alt som Tiden havde nærmet sig til Sønnens Afreise til sin Fader, vare mange Tanker, mange Følelser, mange Erindringer gaaede som et tvægget Sværd gjennem hans Moders Hjerte. Hendes tidligere Lidenskab havde Døden kastet sit Sørgeslor over. Den endnu levende, fraskilte Mand sendte hun nu det Bedste, hun eiede paa Jorden, som ikke vilde have existeret uden ham, og dette Udbytte af deres Forening gjorde, at hun i al Evighed var knyttet til sin Søns Fader. Disse Tanker blødgjorde i Aarenes Løb mere og mere hendes Hjerte ligeoverfor

den Mand, hvem hun havde voldt saa store Smerter, at hun ydmygt bøiede sit Hoved ved Tanken herom, og endnu som gammel ikke sjelden udtalte: „Ak lykkelig den, der ikke ledes i Fristelse! Kun streng Overholdelse af Loven og Evangeliet gjør en Kvinde rolig og lykkelig". Mangt et slet tilbageholdt Suk undslap den eensomme Kvinde ved Tanken om, at Lidenskaben i hendes unge Hjerte havde været mægtigere og stærkere end hendes aandelige Modstand. Midt under hendes lykkelige Ægteskab med Gyllembourg havde ofte hendes Tanker dvælet ved den eensomme, fra sit Fædreland uretfærdig forviste Mand, havde ofte i Tankerne seet ham sidde i sin Stue i Tusmørket med Hovedet støttet i Haanden, og maaskee tænkende paa hende med Sorg og Bitterhed. Hun skriver selv i et Brev: „Der var en Tid, da Tanken om Heibergs Eensomhed var min eneste Sorg."

Disse tre Aar, som nu forestod hende, adskilt fra sin Søn, forekom hende som en Evighed, hvori Savn og Smerte vilde afløse hinanden Time for Time. Men Skjæbnen vilde det saa, og hun tog Afsked med det Kjæreste, hun eiede, opløst i stille Taarer. Det eneste, som nu holdt hende oppe, var den Pligt, hun havde paataget sig, at underviise de Buntzenske Børn, og den Kjærlighedsgjerning, hun frivillig havde paataget sig, Dag og Nat at pleie deres yngste Barn, en lille Dreng paa eet Aar, Georg kaldet, der var i saa høi Grad scrofuløs, at det lille Legeme sad i eet Saar. I denne beskedne Livsgjerning levede nu den af mange Storme prøvede Kvinde, stille og tilsyneladende tilfreds, af de Lysglimt, som Sønnens Breve sendte hende, i Haabet om det lykkelige

Øieblik, da Prøvetiden var til Ende, og hun atter kunde favne sin Søn til Velkomst.

Da Ludvig Heiberg ankom til Paris, aabnede han med bankende Hjerte den Dør, bag hvilken han skulde gjensee den Mand, der var hans Fader, og som var ham saa godt som ubekjendt, da han ikke havde seet ham siden sit ottende Aar. Det Indtryk, han havde faaet gjennem Aarenes Løb af P. A. Heibergs Breve til ham, var, at denne var en streng Mand, som man maatte vogte sig for at støde. Men da Døren var aabnet, og han saae sin Fader staae der, hvem han strax gjenkjendte fra det Juelske Portrait i Hjemmet, da talte Blodets Røst høiere end al Angst og alle Reflexioner, og han kastede sig varmt i Armene paa den ubekjendte Fader, der inderligt omfavnede sin længe savnede Søn, og nu begyndte det treaarige Samliv mellem disse.

Det var naturligt, at en ung, begavet, lærelysten Mand, som Johan Ludvig Heiberg meget snart heel og holden gik op i al det meget af Kunst, Litteratur, Videnskab i alle Retninger, som denne mærkværdige By indesluttede bag sine Mure. Hans Faders nittenaarige Ophold i Paris gjorde, at denne med Lethed kunde anvise Sønnen, naar og hvor alt fortrinligt var at søge, ligesom han indførte ham i de Familiekredse, der stod ham aabne, en Fordeel, det ellers ikke falder saa let for en Fremmed at opnaae. At Johan Ludvig allerede hjemmefra var det franske Sprog mægtig, var et Held; thi visselig vilde hans sprogkyndige Fader ikke have kunnet finde sig i, om han havde manglet Uddannelse heri. Johan Ludvig svælgede altsaa nu i aandelig Nydelse fra Morgen

til Aften, især var det ham kjært, naar han ene paa egen Haand kunde opsøge disse efter frit Valg. Alt dengang omfattede han med varm Interesse Theatret, og hvad han her saae af ældre dramatiske Digterværkers Fremstilling, især af Mademoiselle Mars paa Théatre français, glemte han aldrig senere, og det stod for ham, som det Mønster, man burde stræbe efter at naae. Ogsaa gjorde han her Bekjendtskab med den franske Vaudeville, der, hvor vidt forskjellig den end var fra hans egne senere danske Vaudeviller, dog gav ham den første Impuls til disse. Musikalsk begavet, som han i høi Grad var, vedblev han i Paris at tage Undervisning i Guitarspil, og underviste endog senere heri som Lærer. Om imidlertid økonomiske Grunde drev ham til dette Skridt eller et Par smukke Øine, er usikkert.

Som alle elskværdige Digternaturer havde han noget i høi Grad Barnligt i sin Characteer. Han havde altid havt stor Kjærlighed til alle Dyr, og havde ret con amore studeret Naturhistorie. Saaledes havde han her i Paris i Smug, thi Sligt vilde ikke have behaget hans alvorlige Fader, anskaffet sig et lille Egern, som han i Hjemmet skjulte i sin Frakkelomme, hvor det lille Dyr fandt stor Behag i at ligge og sove, saa at den ikke røbede sin hemmelige Nærværelse for hans Fader. Men naar han gik paa sine Spadseretoure i de skjønne offentlige Anlæg, da slap han sin lille Fange løs og lod den klattre op i Træerne, medens han holdt i den lange fine Snor, som var fastgjort om dens Hals. I denne Leg med sin lille Yndling kunde han staae hensunken i hele Timer, og af og til kunde der samle sig et

heelt lille Publicum om ham, for at see hans Manøvrer med Egernet, der var ham til stor Glæde og Moro. Men hvem beskriver hans Forskrækkelse, da han en Dag stod her, omgiven af deeltagende Tilskuere og jublende Børn, og med Eet bagved sig hørte sin Faders vrede Røst: „Naa, er Du nu bleven Dyretæmmer!" efter hvilke Ord han gik videre uden at vente paa den forskrækkede Søns Svar. Slukøret trak han det lille vedre Dyr ned af Træet og gjemte det i sin Frakkelomme, der alt i lang Tid havde været Dyrets Dagligstue. Og hermed vare hans Kunstøvelser med Egernet sluttede paa offentlige Steder. En anden Gang fik han til sin store Glæde en lille Hevn over sin Faders Strenghed i Smaating. Det var nylig paa den Tid bleven høieste Pariservmode, at enhver ung, elegant klædt Herre skulde gaae med en lille Snip af sit couleurte Lommetørklæde hængende ud af Baglommen paa Kjolen. Denne tosede Mode var hans Fader meget imod, og han prædikede ofte for Sønnen om det Latterlige i at ville coquettere med noget i sig selv saa Uskjønt som et Lommetørklæde, man jo kun havde som et Nødvendighedsstykke, uden at tale om, at enhver Tyv bagfra i et Nu kunde berøve En dette. Men her prædikede han for døve Øren; det var Mode at bære sit Lommetørklæde saaledes, og saa maatte alle Fornuftgrunde tie for denne Modetyran, der saa ofte gjør Menneskene til Abekatte. Saa hændte det sig en Aften, da Johan Ludvig gik ind i Parterret til den store Opera, naturligviis sirlig pyntet med Snippen af Lommetørklædet hængende ud af Baglommen, at hans Fader ogsaa samme Aften vilde høre Operaen og kom i Trængselen til at

gaae lige bag ved sin Søn, uden at denne anede hans Nærværelse. Heiberg ærgrede sig over atter at see den latterlige Snip hænge ud af Baglommen. Da tænkte han: „Nu skal jeg straffe ham føleligt“, og trak ganske lempeligt Lommetørklædet ud af Lommen og puttede det ind paa sit Bryst. Men i det samme greb en af de Gendarmer, som altid ere tilstede i Theatrets Forsal, ham temmelig haardt i hans Skulder og raabte til sine Kammerater: „En Tyv, en Tyv, arresteer ham.“ Ved Spektaklet vendte Johan Ludvig sig om og saae til sin Forskrækkelse, at hans Fader var anholdt. „Han har stjaalet Deres Lommetørklæde, min Herre, jeg har selv seet det“, sagde Gendarmen. „Men monsieur“, sagde Johan Ludvig, „det er kun en Spøg, han er min Fader“. „Ja“, gjentog Heiberg smilende, „det var et Plaisanterie, han er min Søn!“ Ganske vred strøg Gendarmen sig om Knebelsbarten og sagde: „C'est une mauvaise plaisanterie.“

Saaledes tildrog Johan Ludvig sig ofte ved sin Barnagtighed Irettesættelser af sin alvorlige Fader, der ikke fattede, at et Menneske paa 27 Aar kunde være saa stort et Barn. Men det var just denne friske Barnlighed i Forening med hans Begavelse i de forskjelligste Retninger, der vandt ham mange Hjerter baade i Hjemmet og her i Udlandet.

Den Glæde, Heiberg havde ved at leve sammen med sin Søn, hvis Udgifter han i Mangt og Meget maatte sørge for, var ham vist dyrere, end hans Pung evnede; thi kun saaledes kan man forklare, at den strenge Økonom efter Sønnens Bortreise var i saa stor Pengeforlegenhed,

at han maatte pantsætte sin Pension, indtil han atter kunde komme i Orden med sine Affairer som tidligere. Man maa virkelig beklage, at Lykken ikke i nogen Henseende favoriserede denne Mand, hverken i Stort eller Smaat. Saaledes havde han alt i mange Aar omhyggelig opsparet en Deel af sine Indtægter med Tanken paa den Tid, da han skulde have den Lykke at leve sammen med sin Søn, for da at have Evne til at hjælpe og støtte ham, hvor det krævedes. Alle disse sammensparede Penge, 9000 Francs, mistede han kort før Sønnens Ankomst ved en Grosserer Pobecheims Fallit og Flugt til Havanna, og derfor vare de Udgifter, som Sønnens Ophold medførte for ham, ingenlunde lette at tilveiebringe. Men han bar disse Bekostninger som en kjærlig Fader, og hvad han følte ved at have sin Søn hos sig, har han jo selv saa smukt udtalt i Efterskriften til 4de Bind af hans Skuespil (den 9de Juli 1819): „Jeg skriver disse Linier i en af de gladeste Epoker, jeg har oplevet i de sidste 20 Aar, efter at have igjensect og omfavnet en inderlig elsket Søn. Jeg forlod ham som Barn; han kommer til mig i sin modne Alder, beriget med nyttige Kundskaber, og besjelet af Lyst til at forøge dem. Jeg kan destoværre! intet andet Arvegods efterlade ham end mit Rygte; men det er mig vigtigt, at han ved egen Erfaring lærer, at dette er ubesmittet, og at han ikke skal behøve at skamme sig ved det Navn, han bærer. Han vil allerede have seet, at, omendskjøndt min Omgangskreds er meget indskrænket, jeg dog her i et fremmed Land har erhvervet mig mange Venner, og at disse vise mig en Agtelse, der, endog blot med Hensyn til ham selv, ikke vil være uden

Nytte for ham under sit Opholb i et Land, hvor han saaledes er noget mindre fremmed. Men uden at tale om den Fornøielse, som hans Nærværelse forvolder mig, venter jeg mig ogsaa deraf en personlig Fordeel. Det var høist vigtigt for os begge, at vi lærte at kjende hinanden noget nærmere og nøiere. Vi ville snart lære at bedømme hinanden rigtigere, end det hidtil har været muligt i en saa lang Fraskand, og under de utallige Hindringer, som deraf uundgaaeligen opkomme. Naar han engang gaaer fra mig, for at ile hjem til sit Fødeland, som jeg ønsker at han aldrig uden den høieste Nød vil forlade, og til sine øvrige Venner, hvis Agtelse han sikkert vil bestræbe sig for stedse at beholde, da overlader jeg mit Rygte i hans Hænder. For saa vidt som jeg hidtil har lært at kjende ham, troer jeg at kunne gjøre det, i den fuldkomne Overbeviisning, at han baade vil, og uden at fornærme Sandheden, kan forsvare mig imod den Beskyldning af Ligegyldighed imod mit Fødeland og dets Indvaanere, som nu og da har været mig paadigtet af En eller Anden, hvis Hensigt maaskee vel ikke har været at bagvaske mig, men snarere at lægge Skjul paa deres egen Ligegyldighed imod mig, eller vel endog blot at fortælle deres Landsmænd noget, som de maatte holde for besynderligt. Andre og mere grundede Beskyldninger troer jeg mig ikke behøve at befrygte; men ligesaalidet som jeg ønsker, at han vil forsøge at forsvare mig i de Tilfælde, hvor jeg virkelig maatte have feilet, ligesaa overbeviist er jeg om, at han aldrig vil lade en ufortjent Plet sidde paa sin Faders Rygte, men fremfor Alt, at han aldrig vil blive Sandheden utroe, eller forlade den Fane, hvorunder jeg be-

ſtandig har fægtet. I denne Overbeviisning ſeer jeg med Roelighed, ja vel endog med Ligegyldighed den Dag imøde, da jeg, efter Naturens uforanderlige Gang, ſkal bortkaldes fra denne Verden. Vel ſkal mit Legeme nedgraves i en fremmed Jord; men derſom Sjelen bliver ſaa fri, ſom jeg ønſker og haaber, da vil den vide at finde ſin Vei, for uſynlig at omſvæve de Væſener, for hvem den aldrig vil ophøre at føle den meeſt levende Deeltagelſe." —

Det treaarige Ophold i Paris nærmede ſig nu ſin Ende. Fader og Søn ſkulde atter adſkilles. Beſlutningen om at vende tilbage til Fædrelandet var taget af Ludvig Heiberg, men med Faderens Billigelſe, idet han tilſideſatte al Egoisme. Han ſagde til ſin Søn: „En Mand maa aldrig opgive ſit Fædreland, men ſkjænke dette de Evner og Kræfter, han er i Beſiddelſe af. Drag derfor bort min Søn, ſelv om vi aldrig ſkulde ſees mere." — Mig ſynes, det er umulig andet end at røres over det dybe, brændende Suk, ſom gaaer igjennem denne Mands Ord til ſin Søn. Maaſkee har aldrig nogen Mand bragt et ſtørre Offer, og viiſt mere Fædrelandskjærlighed end Peter Andreas Heiberg ved at bifalde, at Sønnen forlod ham, for at bringe Fædrelandet Frugten af de Kræfter, der ſtod til hans Raadighed, det Fædreland, der ſaa ubarmhjertigt havde ſtødt ham ſelv fra ſig. Efter al Sandſynlighed vilde han i Aarenes Løb have kunnet ſaae ſin

Landsforviisning ophævet, men desværre maa det vel, som alt tidligere sagt, tilstaaes, at, naar hans Landsforviisning var kommet til at vare for hele Livet, laae Grunden hertil fornemmelig deri, at han var bleven berøvet sin Hustru, som han først fik det rette Syn paa, da han mistede hende, og at det var disse pinlige Minder, der holdt ham borte fra Hjemmet. Feil vare begaaede fra begge Sider, der endte med den sørgelige Catastrophe, der for bestandig skilte dem. At dette var saa, vare de begge i Aarenes Løb blevne villige til at indrømme, han i det Fjerne, hun i Hjemmet, men Begge uden endnu at have udtalt det for hinanden.

Under det første Aar af Samlivet mellem Fader og Søn var Talen paa ingen af Siderne faldet paa den Moder, der med Længsel og Smerte ventede paa, at Tiden skulde bringe denne Søn tilbage, der udgjorde hendes egenlige Liv. Den gamle Heiberg kunde ikke faae hendes Navn over sine Læber, og den unge vovede det ikke. Men i de sidste Aar var der dog nu og da udtalt Hentydninger af Faderen til hans tidligere Forhold, men som Sønnen ikke vovede at tilegne sig til Gunst for sin Moder. Hvor glad blev han derfor ikke, da hans Fader, Aaret efter hans Ankomst, sagde til ham den 9de November, paa hans Moders Fødselsdag: „Følg med, denne Dag ville vi i Forening helligholde.“ Budskabet herom til Kjøbenhavn lettede en Steen fra et betynget Moderhjerte. Netop paa samme Tid havde hun siddet sorgfuld i sin Stue, piint og trykket over, at hun ikke i mange Aar havde udtalt sig for den Mand, som hun havde voldet saa stor Sorg,

og nu, da hendes Søns Hjemreise nærmede sig, havde hun ikke længere Ro paa sig, men besluttede at bryde denne Taushed og bede ham om Tilgivelse; og hun skrev efterfølgende Brev og sendte det til sin Søn, med Anmodning om at give det til hans Fader i hendes Navn. Men saa stor var Frygten hos denne Søn ligeoverfor Faderen, at han ikke strax vovede at give ham selv et saadant Brev. Han var usikker om, hvad Virkning Brevet vilde gjøre, og beholdt det hos sig, indtil han efter nogen Tids Forløb paa en ny Opfordring fra hans Moder om at aflevere det, tog Mod til sig og gav sin Fader Brevet[1]).

68.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Med Frygtsomhed vover jeg efter saa mange Aars Forløb at henvende mine Ord til Dem. Tillad mig dog at gjøre det. Disse Linier ville ikke indeholde det mindste, der kunde være Dem ubehageligt, eller ogsaa maatte jeg altfor slet forstaae at udtrykke mine Følelser.

Ludvig vil nu snart forlade Paris. Jeg veed, at han aldrig har nævnet sin Moder for Dem. Af en Delicatesse, som jeg godt kjender og ærer hos ham, har han frygtet for at foraarsage sin inderlig elskede Fader et Øieblik Ubehagelighed. — Imidlertid har det Unaturlige i dette Forhold ofte gjort mig ondt, og især ligger det mig paa Hjerte, at De muligviis kunde nære den Tanke,

[1]) Efter Heibergs Svar (see Side 444) maa det have været i April 1821.

at han handlede saaledes efter mit eget Ønske. — For mere end et Aar siden fortalte han mig, at De havde høiligen glædet ham ved i Selskab med ham stiltiende at helligholde min Fødselsdag. Jeg bad ham ret hjertelig takke Dem derfor. Han har troet ikke at burde gjøre det. Han har visselig handlet rigtigt og godt; men jeg kan dog ikke taale, at De maaskee kan troe mig følesløs og utaknemmelig. Viis mig derfor endnu den Godhed at modtage disse Linier fra mig, de skulle sige Dem, at intet venligt Vink fra Deres Side er gaaet mig ubemærket forbi, at Deres faderlige Godhed mod Ludvig, den Kjærlighed, hvormed De offentlig har omtalt ham, har dybt rørt hans Moders Hjerte; at den Omstændighed, at De ogsaa ærer og elsker denne Søn, i hvem jeg lever, som jeg hænger ved med en Kjærlighed, som ingen menneskelige Ord kan beskrive, er en Trøst, hvorfor jeg ikke nok kan takke min gode Stjerne.

Dette er, hvad som længe har ligget mig paa Hjerte at sige Dem. Noget vilde jeg endnu gjerne tilføie, om jeg turde. — Og hvorfor ikke? Fraværelsen, Tiden, Døden, alt hvad som formilder de menneskelige Følelser, er jo traadt imellem os. Jeg troer ikke, De er uforsonlig vred paa mig. — Det være langt fra mig at ville retfærdiggjøre eller undskylde mig mere for Dem i nogen Henseende. Det har jeg kun gjort altfor meget, mere, end det sømmer sig for et Fruentimmer. Denne Uret er jeg mig bevidst, og det er ikke den eneste, hvorfor jeg frit anklager mig selv. — Hvorvidt jeg i det Hele er at dadle, og hvorvidt jeg ikke er det i mit Forhold til Dem, er en Sag, jeg aldrig mere skal indstille for nogen Døde-

ligs Domstoel, men blot overgive mig i dette som i alt andet til den evige Barmhjertighed, for hvis Throne jeg haaber vi venligen skulle mødes. Men paa det jeg med lettere Sind maa kunne gaa den Vei, jeg har tilbage at vandre, inden jeg naaer denne rolige Havn, beder jeg Dem af mit ganske Hjerte om at tilgive mig, hvad Uret jeg har imod Dem. Den Tanke, at jeg har bedrøvet Dem, at jeg har forbittret mangen Dag af Deres Liv, har altid været mig yderst smertelig og kostet mig mangen bortgrædt eensom Time. Engang var denne Tanke min eneste Ulykke. I de senere Aar har Sorger, Uheld og Ydmygelser af alle Slags tilstrækkelig hævnet Dem og enhver, mod hvem jeg kan have forseet mig. Lad dette forsone Dem, om nogen Fortrydelse imod mig endnu er i Deres Sjæl. — Af vor fordums Forbindelse er kun eet tilbage, og det er skjønt og godt: Vor Ludvig! — Lad denne ædle og elskværdige Søn, i hvem vor fælleds Kjærlighed og Haab forener sig, trøste os og gjøre, at vi til Trods for Skjæbnen og de menneskelige Vildfarelser endnu velsigne det Baand, der engang forbandt os.

Idet jeg slutter dette Brev, forekommer jeg mig selv som en stille Skygge, der, tynget af een eller anden Erindring fra det jordiske Liv, vender end engang tilbage og viser sig for en fordums Ven, hvis Tilgivelse den behøver til sin Roe. — Jeg beder Dem, anse mig som en saadan, ræk Deres Haand imod mig til Forsoning og — lev vel! kjære H.!

For den, der som jeg i mange Aar har kjendt Brevskriverinden, ligger paa en for mig paafaldende Maade hendes hele Væsen og Personlighed klart i dette Brev. Hendes fine Sandhedskjærlighed, hendes jomfruelige Ydmyghed, der paa en mærkelig Maade var uadskillelig fra hende, selv hos den senere firsindstyveaarige Kvinde, Alt findes i dette Brev, og man erindres saa levende om hende, som om man stod for et fortrinligt malet Billede af hende. Samme Indtryk maa vist Brevet have gjort paa hendes forhenværende Husbond og have smeltet hans stolte Sind, idet Billedet af den lille barnlige, bløde Hustru, med hvem han i sexten Aar ikke havde vexlet noget Brev, nu med Eet fremstod for ham paany, og maaskee har han med Taarer i Øinene sagt til sig selv: Denne Kvinde var engang min, som et Barn støttede hun sig til mig, men jeg forskrækkede hende, og hun flygtede fra mig saa langt, at jeg aldrig naaede hende mere. — Svaret fra Heiberg paa dette hendes Brev lød som følger:

69.

Fra P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Paris den 17de October 1821.

I mere end eet Aar har en vis Anelse sagt mig, kjære Thomasine, at jeg endnu inden min Død vilde faae at see et Brev fra Dig. Denne Anelse har ikke bedraget mig, men jeg ventede ikke, at den skulde komme i Opfyldelse førend efter Ludvigs Hjemkomst til Kjøbenhavn. I Søndags overraskede han mig paa en Maade, der

foraarsagede mig en ubeskrivelig smerteblandet Fornøyelse; dog tilstaaer jeg gjerne, at Fornøyelsen havde Overhaand i denne rystende Følelse.

Jeg kan ikke misbillige de Grunde, der have bevæget ham til at beholde dette Brev hos sig i 6 Maaneder; men da jeg seer, at han i det mindste eengang har forstaaet mig, saa er jeg vis paa, at han har forstaaet de fleere Vink, jeg nu og da har givet ham, især da jeg kjender ham saa nøye, at jeg veed, at han har Forstand nok til at fatte en afbrudt Phrase og et vel valgt Ord. Han har da maattet have andre Aarsager, som jeg billiger, uden at forlange at kjende dem. Erindrer han sig endog fra vores fordums Brevvexling, at jeg maaskee undertiden kan have udtrykket mig med en ubesindig Vrede, med en ilde overlagt Bitterhed, saa veed han dog, at Vrede er ikke Uforsonlighed, og at Bitterhed er ikke Had. Af disse to lumpne Følelser er der ikke engang en Skygge i mit Hjerte. Jeg har aldrig virkelig hadet noget dødeligt Menneske; hvorledes skulde jeg da kunne være uforsonlig imod eller bære Had til min Søns Moder? Om endog alle fordums Erindringer vare glemte, eller kunde glemmes, saa havde jeg dog Aarsag nok til at fornye dem ved at tænke paa de mange gode og elskværdige Egenskaber, som jeg har fundet hos vores Søn; og saa utaknemmelig er jeg ikke, at jeg ikke skulde føle, at han skylder sin Moder den største Deel af disse Egenskaber, der gjør ham dobbelt kjer i mine Øyne. Følgelig, kjere Thomasine, alt det forbigangne bør være glemt; det bedste, vi kunne gjøre begge to er at høre op med at efterspøge, hvem af os der har de fleeste og de største Be-

bretydelser at gjøre sig. Denne Beslutning har jeg allerede for mange Aar siden taget, hvormeget endog maaskee enkelte Symptomer kunne synes at vidne om det modsatte; men havde jeg end ikke for længe siden fattet denne Beslutning, vilde jeg upaatvivleligen have taget samme den første Juni 1819, i det Øyeblik, da Ludvig første Gang traadte ind over min Dørtærskel og faldt mig om Halsen. At denne min Beslutning er langt ældre, men især at jeg aldrig nogensinde har næret Had eller Uforsonlighed, derpaa skal jeg give vores Søn talende Beviser.

Jeg har da nu lettet en tung Steen af mit Hjerte. I lang Tid har jeg ønsket Anledning dertil. Vel har denne Hændelse forvoldet min Sjel og mit hele Legeme en Rystelse, som jeg nok ikke saa snart forvinder, men det er en velgjørende Rystelse. Mine Dage ere snart talte, og jeg seer deres Ende med Rolighed imøde, især nu da jeg har faaet afvæltet en Byrde, den tungeste af alle Byrder, der vilde have nedtrykket mig endogsaa i Graven. Hvad Dig angaaer, kjere Thomasine, spar Dig for Din Søn, der vil blive Din Trøst og Din Glæde i Din tilstundende Alderdom. Mig maae han snart forlade, det er en Nødvendighed for ham selv, det er hans Pligt imod sin Moder. At savne ham fra min Side vil være haardt, men en Fader bærer altid lettere et saadant Savn end en Moder; og denne sidste Betragtning vilde altid være tilstrækkelig for mig til at paaskynde hans Hjemreyse, om jeg end ikke troede, at hans egen Lykke fordrede det af Nødvendighed.

Den eneste Fejl, jeg kjender hos Ludvig, men hvorfor hverken han, eller nogen paa hans Vegne behøver at

rødme, er hans Ustadighed i sine Planer. Det er den høye Tid, at han søger at rette denne Fejl, og deri maae hans Moder være mig og ham behjelpelig. Tredive Aar er en Alder, der ikke tillader længere at spøge med Tiden; han maae nu nødvendigen søge at slaae Rod noget Sted, og det især i sit Fædreneland, som jeg aldrig vil raade ham til at forlade. Jeg taler af Erfarenhed; jeg veed, hvad Expatriation betyder. Frivillig havde jeg aldrig gjort dette Skridt, tvungen dertil, bød mine Grundsætninger og min Samvittighed mig at trodse Forfølgelsen.

Om føye Tid skal Du omfavne Din Søn, han vil fortælle Dig en Hoben Ubetydeligheder, der af hans Mund ville have større Værd, end de ellers kunne fortjene. Hvad han siger Dig om mig, kan Du troe, jeg overlader med Tryghed mit Rygte i hans Haand; det har jeg, for ikke længe siden, sagt offentlig, det gjentager jeg herved skriftlig. Naar han engang imellem skriver mig til, vil jeg vente mig nu og da at finde et Par Liniers Efterskrift fra Din Haand. De ville glæde mig. Jeg lover ikke stor Nøiagtighed i Besvarelsen, thi jeg lover ikke, uden hvad jeg kan holde. Mere Rolighed vil Du vel finde deri, end i dette Brev, hvis Uorden tydeligen vidner om den Sinds-Stemning, hvori jeg skriver det. — Jeg slutter med at igjentage Ord til andet alt det ovenstaaende. Farvel kjere Thomasine, Gud velsigne Dig, og lade Dig leve i mange Aar til Glæde for Din Søn, og for at have Glæde af ham.

Heiberg.

Naar en mangeaarig Kamp har ſtaaet mellem to betydelige Perſonligheder, og ſkilt dem ad, da maa ethvert godt Menneſke glæde ſig over, naar denne bittre Modſætning opløſes i en mild Harmoni. Man kan tænke ſig, hvad Virkning Heibergs Svar gjorde ſaavel paa hende ſelv, ſom paa deres Søn, der nu ikke mere ſtod ſom et Stridsæble mellem ſine Forældre, men tvertimod nu var Baandet, der atter knyttede dem i et inderligt Venſkab ſammen for deres øvrige Liv; thi fra dette Øieblik fortſattes en ſtille, lidenſkabsløs Correſpondance imellem Ludvig Heibergs Forældre, indtil Døden borttog hans Fader. Navnet Gyllembourg blev imidlertid aldrig nedſkrevet paa Papiret af nogen af dem. Hans Breve til hende gik under Sønnens Adreſſe, og hun underſkrev altid ſine Breve til ham kun med Navnet „Thomaſine". Aldrig blev med et bittert Ord det tidligere Stridspunkt berørt; Begge lode de den Døde, der havde givet Anledning til deres Skilsmisſe, ſove i Fred i ſin Grav. Kun en eneſte Gang, en Deel Aar efter deres Forſoning, ſeer det, efter et Brev fra 1830, ſom ſenere ſkal følge, ud ſom om han i et tidligere Brev til hende havde gjort nogle Hentydninger til den Afdøde[1]), og ſom hun nu, i Troſaſthed mod hans Skygge, ſynes lempelig at burde udtale et mildt Ord om.

Saa franſk var imidlertid Peter Andreas Heiberg bleven i ſine Anſkuelſer, at han i det ſidſte Aar, Sønnen var hos ham, ganſke paa franſk Maneer ønſkede at ſtifte

[1]) Sandſynligviis er det Ordene i hans Brev af 14de December 1829 (Side 465).

et Parti imellem ham og en formuende ung dansk Pige, der i længere Tid havde opholdt sig i Paris med sin Fader. Men uagtet Johan Ludvig fandt Pigen meget elskværdig, var han dog fremdeles saa dansksindet, at han helst selv vilde vælge sin Brud uden alle Mellemmænd. Efterat Johan Ludvig var kommen tilbage til Kjøbenhavn, og den unge Pige ligeledes var reist hjem, fortsætter P. A. Heiberg sin indtrængende Anmodning til sin Søn om dog at gjøre Alvor af dette for ham fordeelagtige Parti, og rørende er Moderens Opfindsomhed i hendes Breve for at afværge Faderens Vrede over, at Ludvig intet Skridt gjør, der kan føre til et Resultat i denne Sag.

I hele det sidste Aar af Johan Ludvigs Ophold i Paris dreiede hans Forældres Correspondance sig om en Ansættelse i Hjemmet for ham, der kunde ernære ham og hans Moder, og hun henvendte sig til mange af hendes trofaste og indflydelsesrige Venner, uden at disse saae sig istand til at udvirke noget for ham hos Autoriteterne. Til Ansættelse i et almindeligt, prosaisk Embede vare disse bange for at benytte Digteren, og den naturlige Plads for ham ved Universitetet, hvor hans Kundskaber og hans Talent kunde komme til sin Ret, var alt optagen af en Anden. Det er det triste ved at leve i et lille Land, at man ikke har Plads til mere end een Capacitet i hvert Fag. Om hans Dannelse og Indsigt tvivlede Ingen, men det kunde vel være, at en eller anden høitstaaende Person frygtede for hans critiske Natur, der let kunde falde til Besvær for dem, der mest af alt frygte for, at Noget skal forandres i den jævne gamle Gang.

Altsaa i October 1822 tog Fader og Søn Afsked med hinanden i Paris, gamle Heiberg vist i den Tro, ikke oftere at skulle see sin Søn her i Livet. Der havde ofte været Tale om i de senere Aar at udvirke hans Tilbagekaldelse til Fædrelandet, men altid strandede denne Plan paa, at den gamle forurettede Mand krævede, at Autoriteterne med Kongen i Spidsen skulde tilbyde ham at vende tilbage med Anerkjendelsen af den Uret, man havde havt ligeoverfor ham, men ikke paa nogen Maade selv vilde anmode Autoriteterne om Tilbagekaldelse af Landsforviisningen. Da nu en slig Fordring umulig lod sig gjennemføre, blev Alt ved det Gamle. Et stort Spørgsmaal vilde det ogsaa have været, om P. A. Heiberg, efter mange Aars Ophold i den store By og i de store Forhold, blot nogenlunde vilde have følt sig tilfreds i det lille Kjøbenhavn under Frederik den 6tes patriarchalske Regjering. Alt hvad der nu i Aarenes Løb var bleven uundværligt for ham, de daglige Sammenkomster paa offentlige Cafeer med hans franske politiske Venner, Livet i Nærheden af Verdens store Forhold, og meget Andet maatte han have givet Afkald paa i Hjemmet, og han havde vist inden kort Tid følt sig mere fremmed i sit Fædreland end i Udlandet, paa et Sted, hvor hans Evner havde fundet en Plads, der skjænkede ham et sorgfrit Udkomme til Livets Fornødenheder. Efter Sønnens Bortreise fortsattes ikke alene stadig Correspondancen mellem dem, men tillige Correspondancen mellem Ludvigs Fader og Moder. En ikke ringe Samling af Breve mellem disse Tre er opbevaret fra hiin Tid, men da de fleste kun handle om Familieforhold og om Personer, der ingen

Interesse kunne have for Læseren af disse Optegnelser, har jeg meent at burde udelade dem, og kun gjøre Undtagelse med ganske enkelte, der kunne kaste Lys over de Personer og de Forhold, som her gjøres Rede for.

Endelig mod Aarets Slutning 1822 blev der tilbudt Ludvig Heiberg en Ansættelse som Lector i det danske Sprog og dansk Litteratur i Kiel. I Mangel af noget Bedre blev han af Omstændighederne tvungen til at modtage dette slet lønnede Embede, der tillige havde den Ubehagelighed, at det var meget upopulært i Holsteen.

Ludvig Heiberg havde i lang Tid længtes efter at leve i sit Fædreland, efter at tale og høre sit Modersmaal, længtes efter at udføre Planerne til flere Værker, som han i længere Tid havde fysset med i sine Tanker; og nu nødte Skjæbnen den danske Digter til at flytte hen i en lille By, som vel stod under Kongen af Danmark, men hvor det daglige dannede Talesprog var Tydsk, og hvor man ikke undlod ved mange Leiligheder at lægge sin Foragt for det danske Sprog for Dagen. Det var ingen let Sag at vække Interesse hos Studenterne for et Sprog, man nødig vilde lære, og som man dog i mange Tilfælde var nødt til at kjende til en vis Grad. Thi vel var det ikke befalet Studenterne at lære Dansk, men ved Embedsansættelser i Slesvig skulde dog siden 1811 fortrinsviis tages Hensyn til de Ansøgere, der havde Færdighed i Dansk. Denne Opgave for den unge begavede Digter at strides med, paa samme Tid som hans Digterevne mere og mere i hans Indre udfoldede sig, kostede ham stor Overvindelse. Men Nød bryder alle Love. Han, hans Moder og hendes lille Plejesøn Georg Buntzen,

som Forældrene havde tilladt hende at tage med, afreiste altsaa til Kiel, rigt forsynede med Anbefalingsbreve, især fra Rahbek og Hustru, til de intelligenteste Familier i Byen, som Fru Rahbek paa sine idelige Reiser gjennem Holsteen til Hamborg var kommen i Berøring med. — Den nye Lector begyndte altsaa nu sin Virksomhed ved Kieler-Universitetet. Medens Forelæsningerne tidligere havde været meget slet besøgte, blev nu Localet overfyldt af Tilhørere, hvis Interesse steg og steg, ikke for det danske Sprog, men for hvad den unge, livlige, begavede Mand havde at sige. Men tiltrods for dette Held følte dog den danske Digter sit Hjerte og sin Phantasie presset sammen og indeklemt i al den Tydskhed. Ogsaa var det vanskeligt at komme ud af det med de ringe Indtægter, som Embedet gav.

Et Arbeide, der imidlertid holdt Heiberg oppe under alle disse Tryk, var hans Bog om den nordiske Mythologie, som, da den udkom, vandt stor Anerkjendelse baade i Kiel og i Kjøbenhavn. Bogen havde han egenlig skrevet til Brug for en Række private Forelæsninger, som han agtede at holde ved Siden af de befalede. Men tiltrods for det fyldte Auditorium ved de Forelæsninger, som hans Embede førte med sig, og som Studenterne fik gratis, viste det sig snart, at Interessen ikke var saa stor for den danske Lectors private Forelæsninger, at man vilde betale Honorar for at høre disse, og denne Plan maatte altsaa opgives. Under disse Omstændigheder var det Festdage, naar der kom Brev fra kjøbenhavnske Venner og Veninder. Ofte modtog han og hans Moder her de kjærligste Breve fra Rahbek og hans Hustru, ledsagede af smaa Gaver

af hendes eget Arbeide, saasom de berømte Æsker og forskjellige Gjenstande, som hun forfærdigede af fiint Seilgarn, og som vare baade smukke og nyttige. Naar Luften i Kiel blev Heiberg altfor trykkende og trang, da gjorde han korte Besøg i Hamborg, hvor Theatret i hine Aar stod høit, og saa ofte det lod sig gjøre, forfriskede han sig ved at overvære de muntre Skuespil, der især bleve baarne af fortrinlige comiske Skuespillere; og hans Lyst til selv at forsøge sig som Skuespilforfatter i Kjøbenhavn beskjæftigede hans Phantasie Dag og Nat.

I henved to Aar holdt han ud i dette for ham pinlige Embede, men da følte han, at han vilde gaae tilgrunde ved længere at tærske Langhalm for de kielske Studenter, og han udbrød: „Nei, at døe i Kjøbenhavn er bedre end i Kiel at leve.“ Han søgte nu om Permission til at besøge Kjøbenhavn paa kort Tid, men med den Bagtanke, om muligt aldrig mere at vende tilbage. Han erholdt Permissionen, og han og hans Moder og hendes lille Pleiebarn Georg reiste alle Tre sjæleglade til Kjøbenhavn, hvor hans Moder tog ind til Georgs Forældre, og Heiberg ind i et privat Logis. Tusinde hemmelige Planer gik nu gjennem hans Hoved, og han udfoldede en stor Opfindsomhed til at udsætte sin Reise tilbage til Kiel Dag for Dag. Ved sin Ankomst til Kjøbenhavn maatte han naturligviis hilse paa Kongen, der særdeles naadigt hørte paa alt, hvad han berettede om Kieler-Universitetet. Kongen spurgte ham nu, naar han agtede sig tilbage til Kiel, og han svarede: „Saasnart Vinden tillader det, Deres Majestæt.“ Imidlertid blev han og blev, og hver Gang han senere ved en eller anden Leilighed

kom i Nærheden af Kongen, sagde denne til ham i Forbigaaende med sin buldrende Stemme, men med et Physionomie, i hvilket der spillede et godmodigt Smiil: „Vinden er vist ikke endnu god til Kiel?“ „Nei Deres Majestæt“, svarede han, „den er aldeles contraire“, og Kongen gik godmodig videre. Under dette forlængede Ophold var det, at det med Eet slog ned i ham som et Lyn, at han vilde forfatte en Vaudeville for Theatret, og han skrev da „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“, der første Gang opførtes den 28de November 1825. Vaudevillen gjorde, som bekjendt, stormende Lykke, og denne Aftens Held var et lykkeligt Omslag i Ludvig Heibergs og hans Moders Tilværelse. Endelig smilte Heldet efter mange Aars Kamp og Modgang til dem. Vi ville her meddele et Brev fra Heibergs Moder til hans Fader i Paris, hvori Opførelsen af „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“ omtales.

70.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 27de Novbr. 1825.

Kjære Heiberg! Det vil vist forundre Dig af dette Brevs Datum at see, at jeg endnu er her i Kjøbenhavn, og naar jeg kortelig har fortalt Dig Grunden til, at jeg endnu er her, vil Du, som jeg haaber, selv finde mine Undskyldninger for, at jeg nu først besvarer Dit Brev af 6te Juni, som jeg efter Din Formodning ganske rigtig modtog her, og hvorfor jeg meget takker Dig. — Jeg

maa da begynde med at sige Dig, at Ludvig fulgte mig hertil, deels for at følge mig over Vandet, deels for selv personlig at tale med Kongen og Cancelliet om Forandringer, han ønskede i sit Embede for dettes egen Skyld, og i sine Kaar, der virkelig ere meget slette, og som han kun ved en Uredelighed, det er langt fra ham (nemlig ved falske Atteſter om Kyndighed i det Danske Sprog hos de vildtydske Studenter) kunde noget forbedre. Kongen tog meget naadig imod ham, og Cancelliet lovede strax at tage hans Sag i Overveielse, og hans Venner og Velyndere raadede ham imidlertid at vente her, til dette var afgjort. Imidlertid hændte det sig, endnu i Juni Maaned, at jeg havde det Uheld ved et Feiltrin, eller jeg veed ikke selv hvorledes, paa en Vandring hjem fra Byen til Christianshavn, at en Aare sprang i mit venstre Been, der strax hovnede op og blev saa slemt, at jeg den hele Sommer ikke kunde forlade mit Værelse, og led især i Førstningen megen Smerte. Først mod Efteraaret begyndte jeg at kunne gaae ud, men min Tilstand gjorde det dog raadeligst for mig, ikke at tænke paa at reise hjem, førend den gode Aarstid kom tilbage. — Jeg sørgede meget over at skulle være fra Ludvig og tænkte ikke paa, at en ængstelig Aarsag skulde gjøre, at vi endnu længe blev sammen. Da Sommeren nemlig gik hen, uden at noget egentlig blev afgjort, lovede Ludvig sig til Hjemreisen, der alt var bestemt til om Tirsdagen, da han Søndagen iforveien blev syg. Han har havt Hoste i et heelt Aar, der bestandig blev værre, og nu fik han Blodspytning og andre slige Tilfælde af Blodets Stigen til Hovedet. Han antog en Læge og har maattet bruge

mange Lægemidler, men er først nu i den sidste Maaned mærkelig bedre, og som mig til min Glæde synes, friskere og muntrere, end han i de sidste to Aar har været. Dog vil hans Læge ikke tillade ham at reise hjem endnu. Under disse Omstændigheder er jeg derfor flyttet fra Buntzens (hvor jeg hele Sommeren har boet i Frue Saintaubains Værelser, medens hun var paa Landet) og har leiet et Par smaae Værelser i Nærheden, hvor jeg har indrettet mig saa godt, jeg har kunnet, og boer allene med min lille Georg og en Pige. Ludvig logerer i Byen, men spiser hos mig alle Middage. — Ludvig har i den lange Tid, han har maattet blive her i Byen, anvendt sin Tid til adskillige literaire Arbeider og iblandt andet skrevet en lystig Vaudeville (da Theaterdirectionen har anmodet ham om at levere dem en saadan) der imorgen skal opføres, og som i saa høi Grad har opvakt Folkesnak og Opmærksomhed, at den har været nær ved slet ikke at blive opført, uagtet den strax blev antaget af Theaterdirectionen. Den har megen Lighed med Indtoget[1]) og er virkelig som en Søn af det. Det Hele gaaer ud paa, at en fattig Jøde ved Navn Rothschild i Corsør bliver antaget for „ce baron, courtier des rois"; hvilket giver Anledning til alleslags uskyldige Løier, der ikke kunne fornærme enten denne Baron eller Nogen. Men der blev nu fortalt saamange forfærdelige Ting derom i Byen og ved Hoffet, at Kongen selv forlangte at læse Stykket, inden det maatte opføres; men saasom han i Sandhed er den fornuftigste af dem Allesammen, morede han sig

[1]) „Indtoget" er Titelen paa et Syngestykke af P. A. Heiberg.

derover og lod Directionen sige, at han selv vilde see det første Gang det blev opført. Dog maatte Navnet Rothschild forandres, til stor Skade for Stykket. Det skal nu gaae imorgen, og hele Byen er særdeles spændt derpaa. Det er et i sig selv ubetydeligt, men lystigt og vittigt lille Stykke.

Men jeg kommer ganske fra, hvad jeg først vilde sige, nemlig bede Dig, kjære Heiberg! ikke at være vreed paa mig for min lange Taushed. Du indseer nok, at min Sygdom i min Fod, derpaa Ludvigs, siden min Flytning har afholdt mig fra at skrive. Der er næsten altid i den senere Tid saadanne Ting, som jeg vil oppebie Enden paa, inden jeg skriver; saadan gaaer det mig med Dig, med min Søster Renze og mine andre faae Correspondenter. Dette er sjelden for det Gode. Saaledes har der ogsaa været flere Begivenheder i min Cirkel, der for en Tid har gjort mig uskikket til en rolig Samtale, især en skriftlig. Saaledes har for Ex. den stakkels Hanne Winge (min Søster Lises Datter) mistet sit ældste Barn og eneste Datter, en elskværdig lille Pige paa sex Aar, kaldt op efter min Søster og hendes Yndling og største Glæde i Verden; og i otte til ti Dage har Professor Howitz, som Du har seet i Paris, en intime Ven af os Alle, ligget næsten uden Haab af en Slags Blodstyrtning. I de sidste tre fire Dage er der imidlertid Grund til at haabe det Bedste.

Min Søster Renze var saa god at komme herover til mig, da min ulykkelige Fod gjorde mig det umuligt at komme til Falster. Hun saavelsom Lise takke Dig for Din Hilsen og hilse Dig igjen paa det venligste. Min

Søster Liſes to Døttre, Bolette Peterſen og Hanne Winge, ere to af de elſkværdigſte Fruentimmer, man vil ſee. De ere baade ualmindelig forſtandige (iſær Bolette) og have en ſæregen Ydighed og Beſkedenhed, der gjør dem elſket af alle, ſom ſee dem. Her er ogſaa for i Vinter en Datter af Laurenze, der hedder Thomaſine, hvilket er det mindſt ſmukke ved hende, det er ellers en nydelig Pige.

Jeg befinder mig ulige bedre end i Kiel, ogſaa min Fod er temmelig god, ſkjøndt ikke frie for at ſmerte mig noget alle Aftener, men jeg kan dog gaae godt uden at halte. I Sommer gik jeg ved en ſtor Stok, ſom havde tilhørt Farbroder Andreas og var gjort af min Fader; ved denne krøb jeg af een Stue i en anden, ſaa man maatte lee og græde ved at ſee mig. — Gud give, kjære Heiberg! at jeg nu ogſaa maatte høre, at Du befandt Dig bedre. Du kan troe, Dit Velbefindende er noget af det, der ligger mig allermeeſt paa Hjerte. Jeg beder, at Du vil underrette os derom og ikke ſtraffe mig med Taushed for min ufrivillige Forſømmelſe i at ſkrive. — I Onsdags, da det var Din Fødſelsdag, drak vi Din Skaal, og Din Søn og jeg gjorde de hjerteligſte og varmeſte Ønſker for Dit nye Aars Lykke og Held. Gud ſkjænke Dig endnu mange Aar og lade dem være blide!

Jeg har neppe kunnet have Roe til at ſkrive dette Brev, ſkjøndt jeg er ganſke ene og uforſtyrret, thi det ſtormer ſaa græsſeligt, ſom om Huſet ſkulde falde. Døre og Vinduer klingre og knage, og Ilden ſtaaer langt ud af Kakkelovnen. Man ſiger, at Procurator Bjerring er idag gaaet ombord for at reiſe til Lübeck, men jeg kan ikke troe, det er ſandt, Veiret er alt for grueligt. Denne

Mand, der indtil nu har opholdt Udførelsen af sin Landsforviisnings Dom med den nedrigste Kryben for sin Fiende Møsting og de usleste Demarcher, har dog nu maattet reise og har ved alle disse Ydmygelser ikke udrettet andet, end at berøve sig alle Menneskers Agtelse, baade Venners og Fienders. — Men det er mig umueligt at holde længer ud at skrive i denne Spektakel af Storm og Uveir. Brevet skal først bort paa Tirsdag, det er Søndag idag. — Jeg kan da endnu tilføie et Par Ord. Jeg siger Dig Farvel for iaften og Godnat, thi det er silde.

Tirsdag den 29de. Jeg faaer kun Tid til endnu at fortælle Dig, at Ludvigs Vaudeville (Kong Salomon og Jørgen Hattemager hedder den) iaftes blev fortræffelig spillet og optaget med et ganske overordentligt Bifald. — Jeg formoder dog, at dette er Dig kjært at høre? — Dernæst skal jeg hilse Dig fra den gamle Etatsraad Linde, der tilfældigviis sad hos mig iaftes paa Comedien. Denne Mand har i flere Aar aldrig seet mig, uden at spørge til Dig og erkyndige sig om Dit Befindende. — Nu lev vel! Modtag venlig en kjerlig og ærbødig Hilsen fra Din Søn. Ogsaa min lille Georg, der staaer her hos mig og skriver trolig paa en fransk Stiil, beder mig hilse Dig. Han kjender Dig af Dit Portrait, som han i Kiel altid betragtede med stor Opmærksomhed. — Jeg vilde ønske, Du ogsaa kunde see hans aabne og deilige lille Ansigt. Nu lev vel, saa vel, som det ønskes Dig af

Thomasine.

Af dette Brev vil man see, hvis man ellers ikke vidste det, at Ludvig Heibergs første Vaudeville ikke gik over Brædderne uden den Kamp, som Alt, der gaaer i en ny Retning, har at bestaae. Det danske Theater havde foruden Landets egen dramatiske Litteratur, som i hine Aar saare sjelden opførtes, kun levet af tydske sentimentale Stykker og tragiske „Coulissenreißer". Med det jublende Bifald, hvormed Heibergs ægte danske Tone i „Kong Salomon og Jørgen Hattemager" og hans efterfølgende Stykker modtoges af Publicum, var Omslaget gjort, og alle de tidligere „Staats- und Hauptactionen" med Eet banlyste fra Holbergs Scene, og det danske Theater havde i et Nu faaet et heelt andet Physionomie. At en Deel af den ældre Skole stødtes over den unge Digters dristige Satyrspring, medens Andre netop jublede herover, er i sin Orden. At en Dramaturg som Rahbek, der havde levet sine bedste Dage og havt sine største dramatiske Nydelser ved Kotzebues og Ifflands Arbeider, ikke strax kunde finde sig i denne Overgang til et sandere og friskere Naturliv paa Scenen, og at Ludvig Heibergs Spøg af ham opfattedes som kaade Løier, er nok som bekjendt; men at der herover skulde være opstaaet et Brud paa Venskabet imellem ham og Heiberg, fordi Rahbek ikke paaskjønnede hans Vaudeviller, lignede ikke den lidet forfængelige og lidet ømfindtlige Heiberg, og det gjendrives desuden ved efterfølgende Brev fra ham til Rahbek.

71.

Fra Johan Ludvig Heiberg til Rahbek.

(1827) Fredag.

Tak gode Rahbek, for Din Efterretning angaaende Matthieſen, ſom jeg endnu i Formiddag ſkal ſende Bud til. (Dit Brev fik jeg nemlig først igaar Aftes.) Endnu mere Tak for Dit venſkabelige Tilbud angaaende Vaudevillen. Etatsraad Collin har allerede talt med mig derom og vil formodenlig idag paatale Sagen. I Henſeende til Beſætningen i Somnambule[1]), ønſker jeg, at Bauer, ſom har gjort ſig uſædvanlig Flid med Rollen, maa beholde den. — Meget takker jeg Dig for Din venlige Tilſkrift angaaende min lange Fraværelſe fra Bakkehuſet. Ingen kan meer end jeg give Dine Ord Ret; jeg har ſtedſe anſeet det ſom en Mangel paa Opdragelſe, ja endog paa Forſtand, at ſkye ſine Venner, fordi de have en mindre gunſtig Dom om noget, man har ſkrevet. Jeg ſelv vilde derfor allermindſt have paadraget mig Skinnet af en ſaa uſel Forſængelighed, derſom jeg ikke havde troet at bemærke, at jeg paa nogen Tid ikke var Dig velkommen. Da Du nu ſelv beſtandig har forſtaaet at diſtinguere mellem Perſonen og hans Arbeider, ſaa var Din Kulde imod mig uforklarlig, ſaa meget mere, ſom jeg ikke vidſte nogen anden Grund til den; og derfor holdt jeg mig tilbage. Jeg ſeer nu med Fornøielſe, at jeg har taget feil, og ſkal ſaaledes med det Førſte ſtræbe

[1]) Den fra Franſk overſatte Vaudeville, „Kjærligheds Drømme".

at oprette min Feil ved at indfinde mig paa det mig stedse saa kjære Bakkehuus, og bede Dig og Din Kone om Syndernes Forladelse.

Din meget hengivne
J. L. Heiberg.

At Heibergs sprudlende Lune og ungdommelige Raadhed i dette hans første Arbeide gjorde adskillige Ældre betænkelige, er ikke saa forunderligt. Selv hans Moder veg noget tilbage herfor. Det efterfølgende, som mig synes indtagende Brev fra hende, forinden Stykket endnu var kommet til Opførelse, vidner om den Ængstelse, hun følte for Stykkets Udfald, hvis Skjæbne vilde afgjøre deres egen Fremtid, og bestemme, om de atter imod deres Ønske skulde vende tilbage til Kiel. Brevet fra hende til hendes Søn er vist foranlediget ved en eller anden irreligiøs Vending i Dialogen, der efter hendes Brev maa være bleven strøget.

72.

Fra Fru Gyllembourg til J. L. Heiberg.

Onsdag Morgen 1825.

Min bedste Ludvig! Uagtet jeg selv kommer til Byen i Formiddag, vil jeg ikke komme op til Dig, for intet Øieblik at forstyrre Dig i Din Travlhed. Men jeg kan ikke lade være at sende Dig disse Linier for at sige Dig, at jeg igjen i Nat i Drømme har kastet mig for Dine

Fødder og med tusinde Taarer bønfaldet Dig om at forandre Dit Vers i Din Vaudeville, om Fornuft og Aabenbaring. Jeg anvender derfor paa denne Seddel hiint Bud fra Pilatus' Hustru: „Befat Dig ikke med denne Retfærdige! jeg har inat lidt saameget for hans Skyld." — Det bedrøver mig saa inderligt, naar Du, saasnart Du hører Tidens Hane gale, strax fornægter den Herre og Mester, som Enhver med større eller mindre Troe, dog altid med Haab maa følge til Dødens Porte. — Det være nu, som det vil, om ogsaa en sublime Idee ligger til Grund for dette Dit Indfald, saa vil det gaae de Fleste som mig, de ville ikke fatte den. Du vil derved uden mindste Nødvendighed saare mange Mennesker og røre ved deres Diesteen, og saa forelsket maa dog ingen være i et Indfald, at han derfor vilde gjøre dette, og maaskee gjøre sig een og anden Ven og Velynder til Uven. — Jeg troer vist, at Du herved kan forspilde al den Lykke, vi love os af denne Vaudeville. Tænk blot paa, hvad Dronningen, Prinds Christian, vore Venner Mynster og Ørsted ville sige. Erindre Dig, at jeg ofte tilforn har faaet Ret af Udfaldet i slige Disputer, saa at jeg, om jeg ogsaa har „des Schwärmers Hertz", dog i Sligt ofte har havt „des Weltmanns Auge". Ofre dette Indfald til Klogskab, og hvad som er mere end al Klogskab. — Lad Erindringen om alle vore bittre Dage byde Dig Forsigtighed. Giv Din Muse snævrere Skoe, at intet Satyrspring bliver hende muligt. Hendes medfødte Grazie vil kun vinde derved.

Rosenkilde har besøgt mig og forsinket denne Seddels Affendelse, men for Resten opmuntret mig meget ved sin

Samtale. Sees vi ikke til Middag? I Aften ere vi ikke alene — jeg siger desværre. Nu God Dag min Ludvig!

Om Johan Ludvig Heibergs fortsatte Virksomhed som dramatisk Forfatter og Critiker, fra hiint lykkelige Øieblik af, da han over al Forventning brød igjennem med sin første Vaudeville, herom er der skrevet saa meget i Aarenes Løb, at man maa antage, at Enhver, der interesserer sig for ham og hans Virksomhed, kjender dette tilstrækkeligt.

Hans Forældres venskabelige Forhold og deres jævnlige Correspondance fortsattes Aar efter Aar. Af disse Breve vil jeg endnu kun meddele to: et fra Peter Andreas Heiberg af 14de December 1829 og et fra Fru Gyllembourg af 1830.

73.

Fra P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Paris den 14de December 1829

Kjære Thomasine!

Jeg tilskriver Dig dette Brev paa en Dag, der maa være os begge særdeles kjær, paa vores Søns Fødselsdag, og sandsynligviis i det samme Øieblik, da Postbudet bringer ham mit Brev af 4de December.

Dersom han, som jeg formoder, har ladet Dig læse dette Brev, saa vil Du deri have fundet en Paragraf, hvori jeg siger, at et af mine høyeste Ønsker i Verden skulde være, før min Død at kunne see Dig og tale med

Dig blot i en halv Time. Men saasom dette for menneske-lige Øyne er en plat Umueligheb, saa vil jeg kortelig sige Dig skriftlig, hvad jeg langt hellere og langt vidtløftigere vilde have sagt Dig mundtlig. — Jeg staaer nu paa Gravens Bred. Hvor mange Aar, Maaneder, Uger, Dage eller Timer jeg endnu kan have tilbage, er skjult for mine Øyne; men i ethvert Tilfælde kunne ingen af disse være mange. Du maa altsaa modtage disse Linier som Ord fra en Døendes Mund, der, i et saadant Øyeblik, ikke kan tillade sig at tale andet end Sandhed; især naar han, som jeg, stedse har anseet Sandhedskjerlighed som den første af de Egenskaber, som han har vovet at tilegne sig.

Jeg har i min hele Levetid intet Fruentimmer kjendt, med hvem jeg hellere kunde have ønsket at forbinde min Skjebne end med Dig, kjere Thomasine. Uheldigvis forbandt jeg Din Skjebne med min, og denne sidste maatte i Følge min, i det mindste i politisk Henseende ubøyelige Karakteer, blive, som den blev, og mine Synder faldt saaledes tungt paa Dit Hoved.

Man jog mig ud af mit Fødeland, og lod mig intet Haab om nogensinde at komme tilbage. Nu gjorde Du et Skridt, der inderlig smertede mig, og opfyldte min Sjæl med megen Bitterhed. Men Du var nødt til at gjøre et saadant Skridt, og saasom det var mig, der havde sat Dig i denne Nødvendighed, saa havde jeg aldeles ingen Ret til at gjøre Dig Bebreydelser derfor. Men i nogle Aar var det mig umueligt at ræsonnere saaledes; dog vil Du, af en halv Snees Aars Erfarenhed have seet, at denne Bitterhed ikke var rodfæstet i mit Hjerte, og den har nu i flere Aar været saa aldeles udryddet, at der ikke er den

allerringeſte Gniſt deraf tilbage; men, for ikke at gjøre mig deraf en alt for ſtor Fortjeneſte, vil jeg ikke nægte, at et andet Tilfælde, ſom jeg ikke vil nævne, har bidraget dertil i en høy Grad.*)

Naar Du engang, inden kort Tid, faaer at læſe mine Erindringer, vil Du deri finde en Phraſe, der maaſkee kunde ſynes Dig at indeholde en Modſigelſe imod det foregaaende. Jeg bør altſaa viſe Dig, hvorledes dette aldeles ikke er Tilfældet. Det er, naar jeg, i et af de ſidſte Kapitler ſiger, at mange haarde Stød have mødt mig i Verden, der, paa den Tid, da de indtraf, have uſigeligen ſmertet mig, men at der ikke er eet eneſte af dem, der jo har havt ſærdeles velgjørende Følger for mig. Troe ikke, at der i denne virkelig ſandfærdige Phraſe ligger ſkjult nogen Braad, der i mindſte Maade ſkulde kunne ſaare Dig; og her har Du Forklaringen.

Jeg havde Venner i Frankrig, og Venner, hvis Indflydelſe ikke var ubetydelig, og jeg haabede, ja jeg var næſten fuldkommen forſikkret om, at jeg inden føye Tid ſkulde ſee mig iſtand til at komme i en Stilling, hvori det blev mig mueligt at ſkaffe Dig en taalelig Exiſtents her i Frankrig. Det ovenmeldte Skridt, ſom Du gjorde, ſtandſede ſnart Udførelſen af denne Plan; og vel var det for Dig og vores Søn. Du ſelv vilde neppe have blevet lykkelig i et fremmed Land, udrevet fra alle Families, Ungdoms og Venſkabs Forbindelſer; i et Land, hvor Din hele Tilværelſe, ſaa at ſige, vilde have hængt i en ſaadan fiin og ſkrøbelig Traad, i et eneſte Menneſkes høyſt uſikkre

*) Viſtnok ſigter han her til Gyllembourgs Død.

Liv, og hvor Du, i Tilfælde af min Død, vilde have seet Dig ene og alene; omringet af vild Fremmede, der ingen ret levende Interesse kunde have for Dig, og til hvem Du ikke trygt kunde overlade Dig. Og nu Johan Ludvig. At Du i et saadant Tilfælde ikke havde kunnet overtale Dig til at skille Dig fra ham, især i den Alder, hvori han var, det er aldeles begribeligt; og hvorledes vilde hans Fremtid have blevet? Ganske forskjellig, og maaskee sørgelig forskjellig fra, hvad den nu er. Saaledes har Tingenes Gang havt en aldeles velgiørende Katastrofe for os alle: for Dig og vores Søn, idet begges Skjebne er blevet uendelig bedre, end den i det modsatte Tilfælde vilde have blevet; og for mig, i det Saaret og Smerten er faldet næsten ubeelt paa mit Hoved; og, vær forvisset paa, kjere Thomasine, at disse Betragtninger have tjent mig, og tjener mig endnu daglig til en ikke liden Trøst og Beroligelse.

Uagtet jeg aldeeles ingen Tvivl bærer om; at Du antager alt det ovenstaaende for den reneste og ærligste Sandhed, saa ønskede jeg dog inderligen at kunne give Dig derpaa en bedre Forsikkring, end den, der ligger i mine blotte Ord og Forsikkringer. Til Lykke har jeg dog et lidet Beviis at give Dig, der, skjøndt saare ubetydeligt i sig selv, har i det mindste den Fordeel at være materielt. Da jeg reyste fra Dannemark, tog jeg med mig fire Exemplarer af Dit Portræt, og dem har jeg bestandig gjemt som en Helligdom. Til Beviis derpaa sender jeg Dig de to Exemplarer tilbage ved denne Leylighed; de to andre, det ene sort, og det andet noget koloreret, beholder jeg, og de skulle blive hos mig indtil min Dødsdag. Jeg

haaber, kjere Thomasine, at Du antager dette som et, skjøndt svagt, Beviis paa Oprigtigheden af mit Foregivende.

Den Lykke, som vores Søn, efter alles Sigende, gjør i sit Fødeland, maa upaatvivlelig glæde Dig i høyeste Grad, og jeg tvivler ingenlunde paa, at den jo vil lægge Aar til Din Alder, hvilket jeg meget ønsker og tillige haaber. Jeg seer dette kuns langt fra, men af den Glæde, som jeg føler, kan jeg slutte mig til Din, der maa være saa meget mere levende, som Du seer Tingene nær ved. Jeg maae tilstaae, at han, i sine Skrivter, viser en meget fiin Smag, og fører et særdeles smukt Sprog.

Da dette Brev vil komme til at ligge i nogle Dage, for at oppebie den Stund, da Oberstlieutenant Abrahamson reyser, saasom han har lovet at tage en lille Pakke med sig, hvori dette skal indlægges, saa vil jeg maaskee faae Anledning til at tilføye som Postscriptum eet eller andet, der imidlertid maaskee kan falde mig i Hovedet. Desuagtet vil jeg slutte Brevet med at ønske Dig al muelig Velsignelse, saavel i Henseende til Legemet som til Sjælen; og med at bede Dig være min Veninde, ligesom jeg, indtil min Dødstime, skal være og forblive Din uforanderlige og trofaste Ven.

Og nu Farvel, kjereste Thomasine.

P. A. Heiberg.

Naar Du engang gjør mig den Fornøyelse at skrive mig til, vær saa god at give nogen Efterretning om Dine to Søstre og deres Familie. Hils dem imidlertid fra mig.

Jeg vil dog ikke glemme at ønske Dig et glædeligt Nytaar med mange andre paafølgende.

74.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Christianshavn d. 8de October 1830.

Kjære Heiberg,

Mange Gange har jeg med Bekymring tænkt paa, at Du havde Aarsag til at fortørnes over min Nølen med at besvare et Brev, der visselig havde fortjent et taknemmeligt og hurtigt Svar. Maaskee er det netop den Omstændighed, der er Grunden til min lange Taushed, at Dit Brev var alt for godt, alt for smigrende for mig, saa jeg ikke vidste, hvorledes jeg skulde takke Dig for det. — Hvad de Erindringer angaae — gode og onde — som angaae vort Samliv og Mellemværende, saa kan jeg kun gjentage, hvad jeg for mange Aar siden skriftlig har sagt Dig: — Jeg er mig min Uret imod Dig vel bevidst og skal aldrig tilgive mig at have bedrøvet Dig. Vær vis paa, at Tanken derom altid har martret mig og undertiden forbittret mig en Tid, som ellers vilde have været god; thi utaknemmelig maatte jeg være, om jeg ikke endogsaa for Dig bekjendte: at han, som Graven for længe siden gjemmer, kun syntes at leve for at gjengjelde ved sin Godhed mod mig den Uret, som ogsaa han havde mod Dig. — Jeg er vis paa, Du har tilgivet mig, hvad Sorg jeg har voldet Dig, og takker Dig derfor. — Du taler saa ofte om Din Død. Det gjør mig inderlig ondt, hvergang Du gjør det, uagtet det ahner mig stedse, at jeg førend Du skal gaa den ubekjendte Vei, til det ubekjendte Maal, som jeg visselig haaber maa være godt.

For de gamle Portraiter af mig takker jeg Dig og vil holde disse Exemplarer i høi Ære fremfor deres Sødskende. — Jeg vil til Gjengjeld fortælle Dig: at det Guld-Fingerbøl, Du for nogle og tredive Aar siden forærte mig, aldrig har forladt mig, at jeg siden den Dag, jeg fik det, indtil den Dag idag, aldrig har brugt noget andet og haaber at sye mine sidste Sting dermed.

At vor Søn og hans Arbeider ere saa lykkelige at vinde Dit Bifald er mig en ubeskrivelig Glæde. At hans Selskab er min bedste Lykke og hans Ære min Stolthed, behøver jeg ikke at sige hans Fader. — Var han saa heldig at have vundet saa stort Bifald i et større Land, var hans Lykke vist nok gjort. Men dette lille Danmark er en mager Jordbund selv for dem, det har meest Godhed for.

Mine Søstre erindre Dig stedse med største Venskab. De leve begge meget godt. Siden Vorherre var saa god at kalde den stakkels godmodige, men forfaldne Jürgensen, har Lise været lykkeligere end i sin Ungdom. Hun boer hos sin ældste Datter Bolette, hvis Mand, Professor Petersen, er Provst paa Regentsen. Hendes anden Datter Hanne, er gift med Cancelliraad Winge i det afrikanske Consulat-Comptoir. Hendes Søn (Din Navne) er gift med Laurenzes Datter. Han er Præst i Jylland, og Lise tilbringer hver Sommer ovre hos ham. Hun har adskillige Børnebørn og er meget fornøiet. Laurenze lever roligt og tilfreds paa Falster. Hendes Mand har et godt Kald, en ret kjøn Præstegaard og en deilig Have. De have elleve Børn. Den ældste Søn er Præst i Jylland, den anden Adjunct ved Nykjøbing Skole, den tredie

Sømand. En Datter er, som sagt, gift med Tante Lises Søn. De øvrige Børn ere endnu hjemme, de fleeste smaae endnu.

Du veed vel af Ludvigs Breve, at den gode Andreas Buntzen[1]) er død i Sommer, efter en langvarig Sygdom. Denne retskafne og godmodige Mands Død er ikke blot et Tab for hans store Familie, der i slette Omstændigheder, desværre! dobbelt maa savne ham; men for enhver, der havde Leilighed til at paaskjønne hans gode Hjerte, hans beskedne, velvillige Karakteer. — Hans Søn, den lille Georg, er nu ganske tilfalden Ludvig og mig som en retmæssig Arv. Gud gjøre os det muligt at opfylde vore Pligter imod ham. — Jeg har ogsaa — siden Foraaret, faaet nok et Pleiebarn i den unge Skuespillerinde, Jomfru Pätges, der siden hun spillede Thrine i Aprilsnarrene (der var hendes første Debut) og siden i næsten alle Ludvigs Stykker, ogsaa som Agnete i Elverhøi, har ham at takke for sin Lykke og altid har forekommet mig som et Barn af hans Muse. Hun betaler for sig her i Huset, og opmuntrer min Ensomhed ved sin elskværdige Omgang.

En vigtig og bevæget Tid har Du oplevet[2]), siden jeg sidst skrev til Dig. Den Glæde, jeg veed og kan indsee, at disse Begivenheder have skjænket Dig, har været for mig, det der i denne Sag allermeest har interesseret mig, thi Du veed nok fra gammel Tid, at jeg er af Stok og Steen i politiske Ting.

---

[1]) Grosserer B., i hvis Huus Fru Gyllembourg levede under Johan Ludvigs Ophold i Paris.

[2]) Julirevolutionen.

Tid og Papiir minde mig om at slutte dette Brev. Jeg tror at vide, at Ludvig idag ikke faaer Tid til selv at skrive; jeg vil derfor hilse fra ham og takke for den Pakke, han igaar ved Mathiesen modtog fra Dig; men uden at der i Pakken var noget Brev, hvorover han iaftes syntes mig misfornøiet. Ogsaa Capitain Tscherning, vor gode v. Schmidten og mine Søstre have bedet mig hilse Dig.

Og nu lev vel for denne Gang, kjære Heiberg! Med de hjerteligste Ønsker for Din Sundhed og Tilfredshed hilses Du af

Din hengivne Veninde
Thomasine.

De i det ovenfor trykte Brev Side 465 omtalte „Erindringer" vare det sidste større Arbeide fra P. A. Heibergs Haand. Saavel dette Skrift som alle andre Arbeider i det danske Sprog, som han udgav efter sin Landsforviisning, udkom i Norge, et Land, som han, der selv stammede fra norsk Slægt, og som i sin Ungdom havde tilbragt flere Aar i Norge, altid vedblev at omfatte med en levende Interesse.

Med Aarene svækkedes hans Syn mere og mere, og da min Husbond og jeg i 1836 besøgte ham i Paris, hvor han paa den elskværdigste Maade modtog sin hidindtil ubekjendte Svigerdatter, var Synet ham aldeles berøvet. Correspondancen blev derfor i de sidste 6 Aar af hans Levetid ført paa Fransk, for at den kunde blive ham forelæst af En eller Anden af hans Om-

givelser. Disse skreve da efter hans Dictat hans Svar tilbage, hvilket forvandlede de tidligere fortrolige Breve til, hvad en Fremmed kunde indvies i. Med stille, mandig Resignation bar han sin Skjæbne, og ingen utaalmodig Klage sendtes de Nærmeste i Hjemmet. Hans Hjerte var blødere, end de Ord, som Vanen bragte over hans Læber. Haarde Prøvelser og Smerter havde i Aarenes Løb blødgjort og mildnet hans strenge Sind. Han havde bøiet sig under dette Kors, der var ham paalagt, og baaret det til sin Forædling.

Den 30te April 1841 døde Peter Andreas Heiberg i Paris, 83 Aar gammel. Hans Søn satte ham paa Kirkegaarden Montmartre en Mindesteen med følgende Gravskrift:

Danske eller norske Vandrer,
som besøger dette fremmede Sted,
dvæl et Øieblik
ved Din Landsmands Grav.

Her hviler
Peter Andreas Heiberg,
født i Vordingborg den 16de November 1758,
død i Paris den 30te April 1841.

Hans Skjæbne er Dig bekjendt."

Hans Død oprev alle de smertelige Erindringer hos hans forhenværende Hustru om deres Samliv, og ofte klagede hun over, intet at have kunnet være for ham i hans sidste eensomme Aar.

Sin Skribentvirksomhed begyndte hun først paa 1827 i en Alder af over 53 Aar. Som Alt i hendes Liv fremgik af det varme, gode, kjærlige Hjerte, saaledes ogsaa denne hendes Optræden som Forfatterinde. I 1827 udgav hendes Søn „den flyvende Post", og da han en Dag ikke var oplagt til at fylde Bladet, og beklagede sig herover for hende, sagde hun: „Stakkels Ludvig, gid jeg kunde hjælpe Dig!" „Det kunde Du vist godt, ifald Du vilde", svarede han, tog sin Hat og gik. I den eensomme Aften sad hun og tænkte paa disse hans sidste Ord, og inden hun den Nat gik til Hvile, var „Brevet fra en Lieutenant til Redactionen af den flyvende Post" fuldt færdigt skrevet. Hun sendte det afsted næste Morgen med det Spørgsmaal „om dette kunde hjælpe ham i hans øieblikkelige Nød?" — Brevet blev optaget og gjorde stor Opsigt, og især vakte det stor Nysgjerrighed, da der var en saadan Illusion heri, at Alle meente, at det var en sand Tildragelse. Brevene fortsattes i „den flyvende Post", og fra denne hendes litterære Begyndelse dannedes Overgangen til den Række af Noveller, der har givet hendes Navn en Plads i den danske Litteratur. Hvor ydmygt og beskedent hun bar sit Held, har jeg søgt at skildre i en Indledning til den sidste Udgave af hendes samlede Noveller.

Hun døde Gud hengiven den 2den Juli 1856 i en Alder af 83 Aar, (altsaa i samme Alder som Peter Andreas Heiberg) endnu hængende ved Livet og Jorden, som hun fandt saa skjøn, endnu aandsfrisk, bevarende det jomfruelige og beskedne Væsen, der var hende eiendommelig, og indtil det Sidste var hun kjærlig og god imod

Menneſkene og alt Levende, ſom aandede i hendes Nærhed.

Du, ſom læſer her om hendes Liv, hendes ungdomsvarme, lidenſkabelige, bruſende Hjerte, der rev hende hen til en Handling, ſom ofte i ſenere Aars eenſomme Timer presſede et ufrivilligt Suk fra den gamle Kvindes Bryſt, døm hende, ſom hun dømte Andre — mildt og overbærende.

Tillæg.

A. Slægtregister,

der beviser Slægtskabet imellem Heiberg og Holberg.

Ludvig Munthe, f. 1593 † 1649. Biskop i Bergen. * 1624 **Ingeborg Sørensdatter Friis.**

Abel Munthe, f. 1628 † 1676 * 1646 **Peder Nilsson Lem**, f. 1617 † 1663. Lector theologiæ i Bergen og Sognepræst til Fane. 11 Børn, blandt hvilke den ældste var

Karen Lem, f. 1647 † 1695 * c. 1672 Oberst Christian Nilsson Holberg, † 1686. 12 Børn, blandt hvilke den yngste var

Ludvig Holberg, f. 1684 † 1754. Prof., Baron etc. Ugift.

Birgitte Munthe, f 1634 † 1708, * 1655 **Christopher Gertsson**, f. 1619 † 1679. Foged i Sogn. Børnene antoge Moderens Tilnavn.

Ludvig Munthe, f. 1656 † 1708. Sognepræst til Vig i Bergens Stift.
* 1) 1684 **Karen Iversdatter Leganger**, f. 1665 † 1702. 8 Børn.
* 2) **Dorothea Hansdatter Blix**, f. 1671 † 1708. Ei Børn.

(1) **Maren Christine Munthe**, f. 1692 † 1731 * 1720 **Andreas Heiberg**, f 1693 † 1743. Sognepræst til Grytten i Romsdalen, der siden var * Else **Margrethe Dankerts**. 7 Børn af 1ste, 6 af 2det Ægteskab.

(1) Ludvig Heiberg, f. 1721 † 1760. Rector i Vordingborg. * 1757 Inger Margrete Heiberg (Pedersdatter), f. 1737 † 1826. 3 Børn.

Peter Andreas Heiberg, f. 1758 † 1841. Translatør og Dispachør i Kbhvn. * 1790 Thomasine Christine Buntzen, f. 1773 † 1856. Datter af Johan Buntzen, Dispachør etc.

Johan Ludvig Heiberg, f. 1791 † 1860. Professor, Etatsraad. * 1831 **Johanne Luise Pätges**, f. 1812. Kgl. dansk Skuespillerinde. Ei Børn. Fru H. har adopteret 3 Døttre: Sarah, Lelia og Anna, der efter kgl. Bevilling have antaget Navnet Heiberg.

Anm. Det er en Feiltagelse, naar der ovenfor S. 1 siges, at H. Heibergs Stamtavle gaaer op til Dronning Margaretes Tid; det er ikke i denne, men i et haandskrevet Slægtregister, som findes i mit Eie, at Slægtens Udspring er ført saa langt tilbage.

B. Slægten Ehrensvärd.

Johan Jakob Schæffer 1717 adlet **Ehrensvärd**, Oberst, † 1731.

August, f. 1710 † 1772. Greve, Feltmarskalk. * 1739 **Cathrine Elisabeth Adlerheim**, f. 1715.

Carl August, f 1745, † 1800. Generaladmiral.

Carl, Friherre, Generalmajor, Chef for Artilleriet, † 1770. * 1) **Margareta Gyllengranat.** * 2) Anna Antoinette **Gyllenborg.**

(1) **Gustaf Johan**, † 1783. Memoireforfatter, Kammerherre, Gesandt i Berlin.

(1) **Carl August**, † 1805. Generallieutenant, Minister ved det franske Hof.

Anna Maria, f. 1798. * Rigsraad **G. A. Hjärne.**

(1) **Johan August**, † 1802. Oberst, Generaladjudant.

Frederik, Friherre, Generalmajor. † 1807.

(2) **Carl Fredrik** *), f. 1766 † 1815, Lieutenant, berøvet Adelskabet og dømt til Landsforvisning 1792, antog Navnet **Gyllembourg.** * 17de Decbr. 1801 **Thomasine Christine Heiberg**, f. **Buntzen.**

Anm. „Svenskt Biografiskt Lexikon" Ny Följd, 3die Bind, har tillagt Carl Fredrik Gyllembourg en Datter, Sofia Gustava Gyllenborg, født 1803, død 1841. Dette er urigtigt, hun var en Datter af Henning Adolf Gyllenborg, som i adskillige Aar levede i Kjøbenhavn og sysselsatte sig med litterær Virksomhed.

*) Hverken Fødselsdag eller Fødselsaar er sikkert bekjendt. Svenske Kilder angive den 7de Januar 1767, men Erslevs Forfatterlexicon har 1766, og en Notits af Johan Ludvig Heiberg i en Almanak nævner den 9de Januar som hans Fødselsdag.

Indhold.

			Side
1.	Gyllembourgs Manuscript	1805	43.
2.	P. A. Heiberg til J. Buntzen	25. Febr. 1800	90.
3.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	2. Juli 1799	99.
4.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	29. Marts 1800	101.
5.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	2. Juni 1800	102.
6.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	23. Juni 1800	104.
7.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	22. Juli 1800	106.
8.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	28. Juli 1801	114.
9.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	1. August 1801	119.
10.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	2. August 1801	124.
11.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	7. August 1801	129.
12.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	15. August 1801	134.
13.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	25. August 1801	140.
14.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	1. Septbr. 1801	142.
15.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	3. Septbr. 1801	147.
16.	Thomasine Heiberg til P. A. Heiberg	11. Septbr. 1801	157.
17.	Thomasine Heiberg til Gyllembourg	3. Octbr. 1801	170.
18.	P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg	19. Septbr. 1801	173.
19.	P. A. Heiberg til Chr. Colbjørnsen	20. Septbr. 1801	200.
20.	P. A. Heiberg til J. Buntzen	25. Septbr. 1801	202.
21.	J. Buntzen til P. A. Heiberg	13. Octbr. 1801	211.
22.	Thomasine Heiberg til P. A. Heiberg	13. Octbr. 1801	212.
23.	P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg	28. Septbr. 1801	218.
24.	P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg	5. Octbr. 1801	223.
25.	P. A. Heiberg til J. Buntzen	17. Octbr. 1801	225.
26.	P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg	17. Octbr. 1801	228.
27.	Gyllembourg til P. A. Heiberg	1801	232.
28.	P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg	30. Octbr. 1801	235.
29.	Thomasine Heiberg til P. A. Heiberg	3. Novbr. 1801	240.

Side

30. J. Buntzen til P. A. Heiberg .....3. Novbr. 1801 ...245.
31. P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg ..10. Novbr. 1801 ...245.
32. Udtog af P. A. Heibergs Ansøgning ..16. Novbr. 1801 ...250.
33. P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg ..14. Decbr. 1801 ...251.
34. P. A. Heiberg til Kronprindsen .....14. Decbr. 1801 ...255.
35. Ansøgning fra P. A. Heiberg til Kongen ..14. Decbr. 1801 ...256.
36. Thomasine Gyllembourg til Gyllembourg .....21. Decbr. 1801 ...260.
37. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ..19. Januar 1802 ...266.
38. Hanne Buntzen til Thomasine Gyllembourg .....26. Januar 1802 ...269.
39. P. A Heiberg til Fru Gyllembourg..26. Januar 1802 ...273.
40. Gyllembourg til P. A. Heiberg ....1802 ...290.
41. P. A. Heiberg til Gyllembourg.....29. Januar 1802 ...296.
42. Gyllembourg til P. A. Heiberg ....1802 ...302.
43. Ansøgning fra P. A. Heiberg til Cancelliet .....13. April 1802 ...305.
44. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg .....3. April 1802 ...309.
45. Fru Gyllembourg til Gyllembourg ....25. Marts 1802 ...311.
46. Fru Gyllembourg til Gyllembourg .....4. April 1802 ...313.
47. Fru Gyllembourg til Gyllembourg .....22. Juli 1802 ...318.
48. Fru Gyllembourg til Gyllembourg ..... . 1802 ...324.
49. Fru Rahbek med en Efterskrift af Rahbek til Johan Ludvig .....14. Decbr. 1802 ...330.
50. Rahbek til Johan Ludvig Heiberg.....332.
51. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg .....3. Marts 1803 ...334.
52. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg.....11. April 1803 ...335.
53. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg .....16. April 1803 ...337.
54. Fru Gyllembourg til Johan Ludvig Heiberg.....12. Mai 1803 ...339.
55. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg.....342.
56. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg .....25. Septbr. 1803 ...342.
57. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg og Gyllembourg .....25. Juli 1804 ...345.
58. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg.....7. August 1804 ...347.

Side

59. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg ..... 14. Auguſt 1804 ... 348.
60. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg ..... 16. Auguſt 1804 ... 349.
61. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg ..... 9. Novbr. 1804 ... 350.
62. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ... 18. Novbr. 1805 ... 353.
63. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg ..... 15. Marts 1806 ... 388.
64. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg ..... 28. Mai 1806 ... 389.
65. P. A. Heiberg til Liſe Jürgenſen ..... 11. April 1807 ... 392.
66. Cancellipræſident Kaas til Gyllem-
bourg ..... 22. Auguſt 1810 ... 405.
67. Fru Rahbek til J. L. Heiberg ..... 4. Septbr. 1813 ... 412.
68. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ..... 1821 ... 440.
69. P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg ... 17. Octbr. 1821 ... 443.
70. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ... 27. Novbr. 1825 ... 453.
71. J. L. Heiberg til Rahbek ..... 1827 ... 460.
72. Fru Gyllembourg til J. L. Heiberg ..... 1825 ... 461.
73. P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg ... 14. Decbr. 1829 ... 463.
74. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg .... 8. Octbr. 1830 ... 468.

YC132779